Stamatio[illegible]

NCR

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ

# ΠΑΝΙΚΙΑΣ

## ΠΟΙΗΜΑ ΚΩΜΙΚΟΝ

ΕΙΣ ΑΣΜΑΤΑ ΠΕΝΤΕ

# ΜΩΜΟΣ Ο ΕΛΙΚΩΝΙΟΣ

## ΚΩΜΩΔΙΑ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

## ΠΟΙΗΣΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

ΕΝ ΣΑΜΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1897

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ

# ΠΑΝΙΚΙΑΣ

## ΠΟΙΗΜΑ ΚΩΜΙΚΟΝ

### ΕΙΣ ΑΣΜΑΤΑ ΠΕΝΤΕ

ΕΝ ΣΑΜΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1897

# ΟΛΙΓΑ ΕΚ ΠΟΛΛΩΝ

Τῶν γνωρίμων πολλοί, ἀναγινώσκοντες τὴν Πανικιάδα, ἐν ἀπορίᾳ βεβαίως θέλουσι περὶ ἡμῶν εἴπει, τί παθόντες ἐν ἡλικίᾳ ἤδη, καθ' ἣν ἴσως μὲν ὁ θυμὸς μενοινᾷ, τὰ πάντα ὅμως ἀπήμβλυνται, ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἐπιβῶμεν τοῦ δυσηνίου τῆς ποιήσεως Πηγάσου, καίτοι καλῶς οἰδότες ὅτι Βελλερεφόντας μὲν αὐτὸς καὶ Περσεῖς ἀξιοῖ τοὺς ἐπιβαίνοντας, ἡ δὲ ὁπλὴ αὐτοῦ παράγει Ἱπποκρήνας καὶ ταπεινοῖ κορυφὰς Ἑλικωνιάδας. Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ὡς βόμβον μελισσάων ἀδινάων αἰσθανόμεθα πλησσούσας τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τὰς ὠρυγὰς τῶν διδασκάλων καὶ τὰς ἐγκλήσεις τῶν δικηγόρων καὶ τὴν καταβοὴν τῶν ἰατρῶν, κεχολωμένων πάντων καθ' ἡμῶν, διότι ἔσχομεν τὸ θράσος νὰ διασύρωμεν τάξεις ἀνδρῶν, ἐργαζομένων ἐνδελεχῶς καὶ μετὰ ζήλου πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος, πρὸς προστατείαν τοῦ δικαίου, πρὸς ἀπόδοσιν τῆς ὑγείας. Ὅθεν, οἱονεὶ ἀπολογουμένοις, ἀναγκαῖόν τε καὶ ἐπιβαλλόμενον ἡμῖν ὑπολαμβάνομεν νὰ προτάξωμεν ἐκ πολλῶν τὰ ὀλίγα ταῦτα, ὅπως καὶ τὸ ἀπόρημα τῶν μὲν λύσωμεν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν δὲ πραΰνωμεν· τοῦ τοιούτου δὲ ἐλπίζομεν ὅτι εὐκόλως θέλομεν ἐπιτύχει, διότι ἐστιχουργήσαμεν, οὐχὶ πρόσωπα ὡρισμένως ὑπονοοῦντες, ἀλλὰ πλάνας καὶ συστήματα ἐλέγχοντες, ὧν καὶ αὐτοὶ οἱ καθ' ἡμῶν ἀγανακτήσοντες τυγχάνουσιν ἴσως ἀθῷα θύματα.

## Α.'

Πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν εἴχομεν ἀναγνώσει ὑπόμνημα εὐπαιδεύτου τῆς Γαλλίας ναυάρχου, ὅστις, ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ παραμείνας καὶ τὰ αὐτόθι ἐπισταμένως μελετήσας, ὑπέβαλε τῇ Γαλλικῇ κυβερνήσει, μετὰ τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπάνοδον αὐτοῦ, λεπτομερῆ ἔκθεσιν περὶ τῶν χωρῶν

τῆς ἠπείρου ἐκείνης. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, μεταξὺ ἄλλων, ὑπεστήριζεν ὅτι αἰτία τῆς μὴ διαδόσεως τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ἐν Ἀμερικῇ ἦτο ἡ πολλὴ δυσκόλια, ἣν εἶχεν ἡ ἐκμάθησις αὐτῆς καὶ ἧς ἕνεκεν οἱ ἐγχώριοι προὐτίμων τὴν χρῆσιν τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῆς ἰσπανικῆς, ὡς ἁπλουστέρων καὶ εὐκολωτέρων, ἔν τε τῇ ὁμιλίᾳ καὶ ἰδίως ἐν τῇ γραφῇ· ὑπεδείκνυε δὲ ὡς ἀνάγκην κατεπείγουσαν τὴν ἁπλοποίησιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ὅπως καταστῇ ἐφικτὴ ἡ διάδοσις αὐτῆς καὶ παρὰ τοῖς κατοίκοις τῆς κεντρικῆς καὶ νοτίου Ἀμερικῆς, τέλεον ἀγνοοῦσι ταύτην. Ἂν οἱ λόγοι τοῦ φιλοπάτριδος ναυάρχου ἔπεισαν τοὺς κυβερνῶντας τὴν Γαλλίαν νὰ μεριμνήσωσι περὶ ἁπλοποιήσεως τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν· γινώσκομεν ὅμως ὅτι ἀπό τινος ἐμβριθὴς σκέψις περὶ τοῦ τοιούτου ἐν Γαλλίᾳ γίνεται καὶ ὅτι, τῆς Ἀκαδημείας ἐπιληφθείσης τοῦ ἔργου, ἐπιτροπεία ἐξ ἁρμοδίων ἀνδρῶν ἀσχολεῖται περὶ τὴν ἁπλοποίησιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ἵνα εὐχερῶς ὑπὸ πάντων ἐκμανθάνηται.

Ἡ τοῦ Γάλλου ναυάρχου ἔκθεσις ζωηροτάτην ἐνεποίησεν ἡμῖν τότε τὴν ἐντύπωσιν. Ἂν ἔθνη μεγάλα καὶ κραταιὰ καὶ πλούσια, οἷον τὸ Γαλλικόν, εἴπομεν καθ' ἑαυτοὺς τὴν ἔκθεσιν ἀναγινώσκοντες, τηλικαύτην ἀπονέμωσι σπουδαιότητα εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἑαυτῶν γλώσσης και ἂν τοσοῦτο προφρόνως μεριμνῶσι περὶ ταύτης, ἆρά γε τί ὀφείλουσι νὰ πράττωσι τὰ μικρὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ ἔθνη, οἷον τὸ Ἑλληνικόν, ἅτινα καὶ ἕνεκα ἠθικῶν λόγων καὶ ἕνεκα ὑλικῶν συμφερόντων καθῆκον ἔχουσι νὰ διευκολύνωσι παντὶ τρόπῳ τὴν ἐκμάθησιν καὶ διάδοσιν τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν γλώσσης, ἂν μὴ παρὰ λαοῖς ἀπῳκισμένοις, ἀλλὰ τοὐλάχιστον παρὰ τοῖς γείτοσι, μεθ' ὧν κοινὴν ἔχουσι τὴν ἱστορίαν, τὴν θρησκείαν, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ αὐτὴν τὴν καταγωγήν;

Ἀλλ' ἡμεῖς ἐσκέφθημέν ποτε σοβαρῶς περὶ τοῦ τοιούτου; Οἱ διδάσκαλοι ἡμῶν καὶ οἱ τὴν πνευματικὴν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους μόρφωσιν ἐντεταλμένοι εἰργάσθησάν ποτε ὅπως καταστήσωσι τὴν σημερινὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν προσιτὴν τοῖς περιοίκοις; Ἐπεχείρησάν ποτε ὅπως ἐξομαλίσωσι τὰ τυχὸν ἐν αὐτῇ ἀνωμάλως ἔχοντα καὶ λειάνωσι τὴν τρίβον τῆς ἐκμαθήσεως ταύτης εἰς τοὺς πολλούς, καὶ κατ' ἀκολουθίαν γενικεύσωσι δι' αὐτῆς τὰς ὑψηλὰς ἰδέας, ὧν ἡ μήτηρ αὐτῆς ἀρ-

χαία ἑλληνικὴ ἐχρησίμευσε τὸ ἔξοχον ὄργανον καθ' ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Προσεκολλήθησαν ἀδιασπάστως ὡς μύακες τῇ ἀρχαίᾳ ἐκείνῃ γλώσσῃ, καὶ ἡ μὲν σχολαστικότης ἐπεσκίασε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τὰ δὲ λεξίδια ἀπερρόφησαν πᾶσαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν καὶ ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως κανονιζομένη, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ἀποβαίνει δυσμάθητος. Τείχους δὲ σινικοῦ παρεντεθέντος μεταξὺ ἀττικιστῶν καὶ χυδαϊζόντων, μεταξὺ μωροσόφων καὶ ἀγελαίων, τῶν πολλῶν οἱ μὲν μετὰ μειδιάματος παρακολουθοῦσι τῇ τραγικοκωμικῇ ἐκείνων σκιαμαχίᾳ, οἱ δὲ ἐτράπησαν δυστυχῶς ὁδὸν κινδυνωδεστέραν, παραμελοῦντες τὴν σπουδὴν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, ἀφ' οὗ πρὸς ἐκμάθησιν αὐτῆς τοσαῦται ἀπαντῶσι δυσχέρειαι, καὶ ἀφ' οὗ, θέλων τις νὰ γράψῃ ἐν αὐτῇ, κινδυνεύει νὰ διατυμπανισθῇ ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ὡς ἀπαιδευτότατος καὶ ἀμαθέστατος καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ἐξώλης καὶ προώλης.

Ἄλγος, ἐπ' ἀληθείας, μυχιαίτατον ᾐσθάνθημεν ὅταν, μετὰ πολλὰ ἔτη, ἐπισκεψάμενοι ἄρτι τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἴδομεν τοὺς τῆς πρώτης κοινωνικῆς τάξεως ὁμογενεῖς, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν τῆς δευτέρας, χρῆσιν ποιουμένους ἔν τε τῇ κατ' οἶκον ὁμιλίᾳ καὶ ἐν τῇ γραφῇ, οὐχὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης, περὶ ἧς Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς εἶπεν, οὐχὶ ἀπεικότως, «Εἰ καὶ παρὰ θεοῖς διάλεκτός ἐστιν, ᾗ τὸ τῶν ἀνθρώπων κέχρηται γένος, οὐκ ἄλλως ὁ βασιλεὺς αὐτῶν διαλέγεται θεὸς ἢ ὡς ὁ Πλάτων», ἀλλὰ τῆς Γαλλικῆς. Ἐπλήγημεν δὲ καιρίως τὴν καρδίαν, ἀκούσαντες διαπρεποῦς καθηγητοῦ λέγοντος ἡμῖν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἠλαττώθη τὰ μάλιστα ἐπ' ἐσχάτοις καὶ ὁσημέραι ἐλαττοῦται, τῶν ὁμογενῶν μαθητῶν προσερχομένων εἰς ἀρρένων καὶ θηλέων ἀλλοεθνῆ καὶ ἀλλόθρησκα σχολεῖα, ὅπως ἐν αὐτοῖς ποτισθῶσιν ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, περιφρόνησιν πρὸς τὸ πάτριον αὐτῶν θρήσκευμα· διότι οὐδεὶς δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ ὅτι τοῖς ἀμελοῦσι τὴν σπουδὴν τῆς μητρικῆς γλώσσης καὶ ταύτης ἑτέραν προαιρουμένοις συναποσβέννυται καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Πρὸς τὰς παρατηρήσεις δ' ἡμῶν εἰς τοὺς οὕτως ἀσεβῶς προσφερομένους πρὸς γλῶσσαν, ἧς ἡ μήτηρ, καθ' ἃ προείπομεν, ἐκρίθη ἀξία ἵνα ὑπὸ θεῶν λαλῆται, πάν-

τες, μιᾷ φωνῇ, ἀπεκρίνοντο δικαιολογούμενοι ὅτι ἠναγκάζοντο καὶ αὐτοὶ χρῆσιν νὰ ποιῶνται καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν ἐκμάθησιν ἑτέρας ἀντ' αὐτῆς γλώσσης, διότι ἡ ἑλληνικὴ δυσυπερβλήτους δυσχερείας παρέχει ἐν τῇ ἐκμαθήσει αὐτῆς καὶ ὅτι οἱ ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις ἐκπαιδευόμενοι, ἀφ' οὗ πολλὰ ἔτη δαπανήσωσι διδασκόμενοι ταύτην, ἐπὶ τέλους ἀποφοιτῶσι τῶν σχολείων οὔτε τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν μανθάνοντες οὔτε ἐν τῇ καθωμιλημένῃ, ἀκανονίστῳ οὔσῃ, δυνάμενοι ἀπταίστως νὰ ἐκθέσωσι τὰς ἑαυτῶν ἰδέας. Τοῦ τοιούτου δὲ μάρτυρές εἰσιν, ἔλεγον, αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι, διαπληκτιζόμενοι καθ' ἑκάστην, ἐνίοτε οὐχὶ πολὺ κοσμίως, διὰ τῶν ἐφημερίδων, τῷ λόγῳ ὅτι οὗτος ἢ ἐκεῖνος μετεχειρίσθη ἢ ἔγραψε λέξιν τινὰ ἢ φρᾶσιν γραμματικῶς ἐσφαλμένην ἢ σολοίκως· ὅθεν καὶ ἠναγκάζοντο νὰ ποιῶνται χρῆσιν γλώσσης ξένης, ἥτις ὅμως καὶ εὐμαθητοτέρα τυγχάνει καὶ εὐχρηστοτέρα καὶ οὐχὶ ἐκθέτουσα τοὺς χρωμένους αὐτῇ εἰς ἐπικρίσεις καὶ εἰς κατακρίσεις καὶ εἰς ὕβρεις ποικίλας.

Οὐδαμῶς λανθάνει ἡμᾶς ὅτι ἥ τε γαλλικὴ καὶ ἕτεραι τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν εἰσιν ἀσυγκρίτως μᾶλλον διαδεδομέναι τῆς ἡμετέρας καὶ ὅτι πᾶς Ἕλλην, ἐπιδιώκων βιοποριστικόν τι ἐπάγγελμα, ὀφείλει νὰ ἐκμάθῃ μίαν ἢ πλείους ἐκείνων. Ἀλλ' ἆρά γε δὲν δύναται ὁ τοιοῦτος καὶ τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν νὰ διδάσκηται, ὅπερ ἄλλως καὶ καθῆκον ἔχει νὰ πράττῃ, καὶ ξένας γλώσσας, χρησίμους αὐτῷ, ἐπικουρικῶς, οὕτως εἰπεῖν, νὰ ἐκμανθάνῃ; Τί λοιπὸν ἐμποδίζει τὸ τοιοῦτο, ἀλλ' ἢ αἱ παρεμβαλλόμεναι ὑπὸ τῶν διδασκόντων δυσκολίαι πρὸς ἐκμάθησιν τῆς μητρικῆς ἡμῶν γλώσσης, ἀλλ' ἢ τὸ διέπον ἡμᾶς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα;

Οὔτε πρῶτοι οὔτε δεύτεροί ἐσμεν ἡμεῖς, οἱ κατακρίνοντες καὶ ἀποδοκιμάζοντες τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις ἄγονον καὶ ἀλυσιτελὲς σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τῇ τῆς γλώσσης ἡμῶν διδασκαλίᾳ. Ἄνδρες πολλῷ ἡμῶν φέρτεροι καὶ ἁρμοδιώτεροι αὐστηρῶς, ἀλλὰ καὶ δικαίως, ἀπεδοκίμασαν καὶ ἀπέκρουσαν αὐτό. Ὡς ἐὰν γενικῶς οἱ ἐκπαιδευόμενοι νέοι ἦσαν προωρισμένοι ἵνα τραπῶσιν εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον ἢ εἰς τὰς ἐπιστήμας ἐκείνας, δι' ἃς ἡ ἐκμάθησις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ὑπάρχει ἀναγκαία, πάντες οἱ ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις φοιτῶντες καταβασανίζονται οἱ τλήμο-

νες διδασκόμενοι πράγματα ὀλιγίστοις μεταξὺ αὐτῶν ἴσως χρήσιμα, τοῖς πλείουσι δὲ ἄχρηστα ἐντελῶς καὶ οὐδεμιᾶς ποτε ὠφελείας γενησόμενα πρόξενα, λησμονηθησόμενα δὲ ἅμα ὡς οἱ ταῦτα διδαχθέντες ἐκλίπωσι τὰ θρονία τοῦ σχολείου. Κανόνες γραμματικοί, ὧν οὐδέποτε θέλουσι λάβει τὴν ἀνάγκην, ἀποστήθισις τύπων, οὓς οὐδέποτε θέλουσιν ἐφαρμόσει, ἀναλύσεις λεξιδίων, ἅτινα οὐδέποτε καθ' ἅπαντα αὐτῶν τὸν βίον θέλουσιν ἀπαντήσει ἐν τοῖς ἀναγνώσμασιν αὐτῶν, ἰδοὺ περὶ τίνα κατατρίβουσι μακρὸν καὶ πολύτιμον τῆς ζωῆς χρόνον, ὃν ἠδύναντο καὶ πρέπον ἦτο νὰ δαπανήσωσι, διδασκόμενοι καὶ προσκτώμενοι γνώσεις, πλουτιζούσας τὸν νοῦν, χρησίμους δὲ καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ.

Πάντες ἐδιδάχθημεν, ἵνα ἓν ἐκ πλείστων ὁμοίων παραδειγμάτων ἀναγράψωμεν, πάντες ἐδιδάχθημεν, οἱ μὲν πρεσβύτεροι ἡμεῖς δι' ἀμειλίκτου ἐφαρμογῆς τοῦ φάλαγκα, τοῦ ἐπὶ λιθαρίων γονατίσματος, τοῦ μαυρίσματος τοῦ προσώπου δι' αἰθάλης ἢ μέλανος, τοῦ ὑπὸ τῶν συμμαθητῶν ἐμπτυσμοῦ καὶ τῶν ἄλλων εὐγενῶν ποινῶν, ἃς ἡ ἰδιοσυγκρασία ἢ ἡ καλοκἀγαθία τοῦ διδασκάλου ἐπενόει καὶ ἐπέβαλλεν, οἱ δὲ νεώτεροι δι' ἠπιωτέρων τοιούτων, τὸν κανόνα, καθ' ὃν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς πρώτης κλίσεως, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται, πλὴν τῶν χρήστων, χλούνων, ἐτησίων καὶ τοῦ θηλυκοῦ ἀφυίων Διανύομεν τὸ ἑξηκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος, πλεῖστα δὲ ὅσα κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦτο ἀνέγνωμεν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἐγράψαμεν· ἐν τούτοις δυνάμεθα ἐν καθαρῷ τῷ συνειδότι νὰ ὁρκισθῶμεν ὅτι, πλὴν τῆς λέξεως ἐτησίων, τὰς λοιπὰς οὔτε ἀπηντήσαμεν οὔτε μετεχειρίσθημεν ποτέ. Ἐὰν δὲ δὲν ἀνεγινώσκομεν τὴν Ἀσπίδα τοῦ Ἡσιόδου, ἠθέλομεν τέλεον ἀγνοεῖ ὅτι ὑπάρχει καὶ λέξις ἑλληνικὴ χλούνης, ὅπερ οὔτε τὸν βίον ἡμῶν ἤθελε βεβαίως βραχύνει οὔτε τὴν τιμὴν ἡμῶν ἤθελε προσβάλει. Καὶ λοιπόν, διότι ἐκκεντρικός τις μωρόσοφος ἢ ἀπρόσεκτός τις ἀντιγραφεύς, κατὰ παράβασιν τοῦ γραμματικοῦ κανόνος, παρετόνισε τέσσαρα λεξίδια, κατεδικάσθησαν αἱ γενεαὶ πᾶσαι, μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, νὰ βασανίζωνται καὶ νὰ ὑποφέρωσιν, ἀποστηθίζουσαι τὴν τοιαύτην τοῦ κανόνος ἐξαίρεσιν; Καὶ ἐσμὲν λοιπὸν ἀπαραβάτως ἠναγκασμένοι νὰ πλανώμεθα διὰ παντὸς ἐν τῷ ἀδιεξόδῳ λαβυρίνθῳ τῶν ἀναριθμήτων ἀνωφελῶν γραμματικῶν κανόνων καὶ τῶν ἀνου-

σίων μετ' ὀλίγον μελλόντων καὶ δευτέρων ἀορίστων καὶ τῶν τοσούτων λεπτεπιλέπτων τύπων, οὓς ἡ σχολαστικότης ἐπενόησεν, οἱ δὲ διδάσκαλοι ἐφαρμόζουσιν ἐπὶ τῶν πελμάτων τῶν ποδῶν καὶ ἐπὶ τῶν ράχεων ἡμῶν, ἀλλ' οἵτινες τανῦν ἐν παντελεῖ διατελοῦσιν ἀχρηστίᾳ;

Ταῦτα δὲ λέγοντες, νοοῦμεν ἆρά γε ὅτι δέον νὰ παύσῃ διδασκομένη ἡ προγονικὴ ἡμῶν γλῶσσα; Ἄπαγε! οὐδὲ νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα τὸ τοιοῦτο. Ἀπαιτοῦμεν νὰ διαρρυθμισθῇ τὸ διέπον ἡμᾶς ἐκπαιδευτικὸν τῆς κλασικομονίας σύστημα οὕτως, ὥστε βάσις τῆς παιδεύσεως ἡμῶν νὰ ἦναι ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα, τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἀφιεμένης εἰς τοὺς προωρισμένους διὰ τὸ φιλολογικὸν ἢ ἕτερόν τι ἐπιστημονικὸν στάδιον, ταύτης ἐπιδεόμενον. Ἀπαιτοῦμεν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς νὰ διδάσκωνται ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν παραπεφρασμένοι, ἵνα ἀπ' οὐδενὸς τῶν ἑλληνοπαίδων ἀποκρύπτωνται οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τῆς προγονικῆς μεγαλοφυΐας. Ἀπαιτοῦμεν νὰ παύσῃ ἡ χάριν ὀλιγίστων σχολαστικὴ παίδευσις ἀπειροπληθῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀποστήθισις κανόνων καὶ γραμματικῶν τύπων, ὧν οὐδέποτε ποιήσουσι χρείαν, εἶναι αὐτόχρημα ματαιοπονία καὶ χρόνου ἀπώλεια. Ἀπαιτοῦμεν ἡ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις διδασκαλία νὰ γίνηται οὕτως, ὥστε οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῶν νὰ μανθάνωσι καὶ νὰ γράφωσιν ἀπταίστως τὴν καθωμιλημένην καὶ νὰ ὦσι κατηρτισμένοι διὰ γνώσεων τῆς ἱστορίας, τῆς γεωγραφίας, τῆς φυσικῆς, τῆς χυμείας καὶ τῶν τοιούτων, πλειόνων ἐκείνων, δι' ὧν σήμερον καταρτίζονται, ὅπως ἀποβῶσιν ὠφελιμώτεροι καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ὁπόταν τραπῶσι τὴν ὁδὸν τοῦ πρακτικοῦ βίου. Ἀπαιτοῦμεν, ἑνὶ λόγῳ, νὰ μὴ ἀκούωμεν λεγόμενον ὅτι «δυστυχῶς τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας παρ' Ἕλλησιν εἰς οὐδὲν ἕτερον συντελεῖ ἢ εἰς διάδοσιν τῆς σχολαστικότητος. Τὰ γράμματα, ἀνεπιτηδείως διδασκόμενα, πιθηκοειδῶς δὲ μανθανόμενα, ἀποναρκοῦσι καὶ παραλύουσιν ἔτι μᾶλλον τὰς ὑπολανθανούσας ἐθνικὰς δυνάμεις. (1)»

Καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ ἀσχοληθῶσι προφρόνως οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι περὶ τὴν μετατροπὴν τοσοῦτο ἐπιβλαβοῦς ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἀντὶ νὰ ἐργασθῶσι συντόνως περὶ τὴν διαρ-

(1). Νέα Ἡμέρα φυλλ. 1131 τῆς 2 Αὐγούστου 1896.

ρύθμισιν τῆς καθωμιλημένης γλώσσης καὶ εὐχερῆ τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς καταστήσωσι, τοὐναντίον οὗτοι ἀσμενίζουσιν ἐπιτείνοντες τὰς δυσχερείας καὶ μέγα τι καὶ σοφὸν καὶ ἐθνοσωτήριον ὑπολαμβάνουσι τὴν παρεισαγωγὴν λέξεώς τινος, ἐν τῇ σκιᾷ τῆς ἀρχαιότητος κεκρυμμένης, ἢ τὸν ἐξονυχισμὸν φράσεώς τινος μὴ κατὰ Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα γραφείσης· ἀγνοοῦσι δέ, ταῦτα πράττοντες, ὁποίας ἐθνικῆς ζημίας παραίτιοι γίγνονται. Τοῖς τοιούτοις προσετέθησαν ἤδη καὶ οἱ ἀττικισταί, δῆλον ὅτι οἱ ἀξιοῦντες νὰ ἐπαναφέρωσιν ἐν τῇ γραφῇ τῆς νεωτέρας γλώσσης τοὺς τύπους τῆς ἀττικῆς διαλέκτου καὶ ἀνοικτιρμόνως ὑβρίζοντες εἰς τοὺς μὴ αὐτοῖς ὁμοφρονοῦντας, ὡς ἀμαθεῖς, ὡς ἀγελαίους καὶ ὡς αὐτῆς δὴ τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἀναξίους· αἱ τοιαῦται δὲ ὕβρεις λίαν ὀλεθρίως ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς πενιχρᾶς ἡμῶν νεωτέρας φιλολογίας καὶ ἐπιστήμης, διότι πολλοί, καὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα κεκτημένοι ὅπως διὰ τῆς γραφίδος αὐτῶν ὠφελήσωσι τῷ ἔθνει, τοῦ τοιούτου ἀπέχονται, τῷ φόβῳ μὴ τοῖς ἀγελαίοις συναρίθμιοι ταχθῶσιν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ γλῶσσα ἦναι τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἐκδηλοῦνται αἱ ἰδέαι, καὶ ἐὰν αἱ ἰδέαι παραλλάσσωσι κατ' ἐποχάς, δὲν ἐννοοῦμεν ἐν τίνι δικαιώματι ἀξιοῦσιν οἱ τοιοῦτοι ἀττικισταὶ νὰ ἐπαναφέρωσιν ἡμᾶς εἰς χρόνους, καθ' οὓς ἄλλαι ἐπεκράτουν ἰδέαι, ἄλλαι θεωρίαι, ἄλλαι σκέψεις. Καὶ δὲν εἶναι τὸ αὐτό, ὡς ἐάν τις προσήρχετο σήμερον παντοπώλῃ ὅπως παρ' αὐτοῦ ἀγοράσῃ χαλβᾶν ἢ ταχίνι, ἢ ἐάν τις εἰσήρχετο εἰς καφεψεῖον ὅπως πίῃ σοκολάταν ἢ κονιάκ, δίδων πρὸς πληρωμὴν νόμισμα χαλκοῦν τῶν χρόνων τοῦ Πολυκράτους ἢ τοῦ Συλοσῶντος; Πῶς ἆρά γε ἤθελε προσενεχθῇ ὁ παντοπώλης καὶ ὁ καφεψὸς πρὸς τοιοῦτον θαμώνην; Δὲν ἤθελεν ἐκμυκτηρίσει, δὲν ἤθελεν ἀποδιώξει αὐτόν ;

Πλὴν δὲ τούτου, ὅπως πᾶσαι αἱ γλῶσσαι, δι' ὃν ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν λόγον, παντοίας κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπέστησαν παραλλαγάς, οὕτω καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ δὲν ἔμεινεν ἀρχῆθεν καὶ μέχρις ἐσχάτων ἡ αὐτή, ἀλλ' ὑπέστη ποικίλας ἀλλοιώσεις ἢ συνεπείᾳ ἱστορικῶν γεγονότων ἢ συμφώνως πρὸς τὰς ἰδέας, ὧν ἑκάστοτε ἐγίγνετο τὸ μεταδοτικὸν ὄργανον. Οὐδ' ἄγνωστον τυγχάνει ὅτι τῶν διαλέκτων αὐτῆς ἡ μὲν δωρική, εἰς τρεῖς διαιρεῖται ἐποχάς, εἰς τὴν παλαιὰν ἢ αὐστηρὰν δωρίδα μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος, εἰς τὴν μέσην ἄχρι τῶν

χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τούτου νέαν ἢ ἠπίαν· ἡ δὲ ἰωνικὴ εἰς δύο, εἰς τὴν ἀρχαίαν μέχρι τοῦ ἑξηκοστοῦ πρὸ Χριστοῦ ἔτους καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τούτου νέαν, καὶ ὅτι ἡ ἀττική, κατὰ τοὺς δύο μάλιστα αἰῶνας τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, ἤτοι ἀπὸ τοῦ πεντακοσιοστοῦ μέχρι τοῦ τριακοσιοστοῦ πρὸ Χριστοῦ ἔτους, τρεῖς διακεκριμένας δείκνυσιν ἐποχάς, τὴν παλαιάν, ἐν ᾗ κατατάσσεται ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ἀντιφῶν, ὁ Ἀνδοκίδης, τὴν μέσην ᾗ ἀνήκει ὁ Πλάτων, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Ἰσοκράτης, καὶ τὴν νέαν, ἐν ᾗ περιλαμβάνεται ὁ Δημοσθένης, ὁ Αἰσχίνης, οἱ ῥήτορες. Εἰς τίνα λοιπὸν τῶν τριῶν διακεκριμένων ἐποχῶν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου θέλουσι νὰ ἐπαναφέρωσιν ἡμᾶς οἱ νεώτεροι ἀττικισταί; Εἰς τὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος; Ἀλλὰ διὰ τί οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ Θουκυδίδου καὶ Ἀντιφῶντος; Εἰς τὴν τοῦ Θουκυδίδου καὶ Ἀντιφῶντος; Ἀλλὰ διὰ τί οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου; Ἐπὶ τέλους, ἐν τίνι λόγῳ καὶ ἐν τίνι δικαιώματι θέλουσιν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐνάτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος νὰ ἐπαναγάγωσιν ἡμᾶς εἰς τὸν τρίτον καὶ πέμπτον πρὸ Χριστοῦ; Μήπως ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα δὲν ἔχει ἔκφρασιν; Μήπως στερεῖται γλυκύτητος; Μήπως δὲν ἐξωραΐζεται ὁσημέραι, ἀποβάλλουσα τοὺς ξενισμοὺς καὶ τοὺς χυδαϊσμούς, οἵτινες διὰ τὰς περιστάσεις εἶχον παρεισαχθῇ ἐν αὐτῇ;

Ὅτι δ᾽ ἐν τῇ λαλουμένῃ καὶ γραφομένῃ ἡμῶν γλώσσῃ τεραστία ἐντὸς βραχέος σχετικῶς διαστήματος καὶ ἀξιοθαύμαστος ἐπῆλθε βελτίωσις, τοῦτο οὐδεὶς νὰ διαμφισβητήσῃ δύναται· ἄλλως τε καὶ ἡ τῶν πρὸ τεσσαράκοντα καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἐκδεδομένων ἑλληνιστὶ συγγραμμάτων ἀντιβολὴ πρὸς τὰ σήμερον ἐκδιδόμενα μαρτυρεῖ περιτράνως τὴν τοιαύτην ἐπελθοῦσαν εἰς τὴν γλῶσσαν ἀλλοίωσιν. Ἄνδρες λόγιοι καὶ ζήλου φιλοπάτριδος ἐμφορούμενοι, οὐχὶ σοφίαν ἐπιδεικτικῶς πωλοῦντες, ἀλλ᾽ ἐν μετριοφροσύνῃ καὶ ἀθορύβως ἐργαζόμενοι, ἐπέτυχον εἴτε διὰ διδασκαλίας καὶ συγγραμμάτων εἴτε διὰ σώφρονος δημοσιογραφίας νὰ ἐκκαθάρωσι τὴν τέως πλήρη βαρβαρισμῶν γλῶσσαν καὶ ἐξοβελίσωσιν ἐξ αὐτῆς τὰς παρεισφρυσάσας ξενικὰς λέξεις καὶ τοὺς ἐν τῇ συντάξει σολοικισμοὺς καὶ περιαγάγωσιν αὐτὴν εἰς ὃ σημεῖον ἤδη διατελεῖ. Καὶ τὸ ἔθνος, χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ θελήσωσι νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς αὐτὸ οὐδὲ νὰ ἐξαναγκάσωσιν αὐτὸ διὰ πατάγου καὶ κραυγῶν θορυβωδῶν, ἀσμένως καὶ πειθηνίως παρηκολούθησε τοῖς λογίοις ἐκείνοις

ἀνδράσιν, οὐχὶ εἰς λεξίδια προσέχον, οὐδὲ δωρίζον ἢ ἀττικίζον, ἀλλὰ προσχωροῦν ἠρέμα εἰς τὴν ἐκκαθαιρομένην νεοελληνικήν, καὶ ἐθιζόμενον ἐν τῇ ἀκροάσει ἢ ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ λεγομένων ἢ γραφομένων. Εἰπάτωσαν δὲ οἱ ἀντιδοξοῦντες ἡμῖν ἐὰν δὲν ἦναι πλήρεις καλλιεπείας καὶ εὐφραδείας ἀττικωτάτης οἱ λόγοι τοῦ ἀοιδίμου Ἀναστασίου Βυζαντίου, ἐὰν δὲν ἐπανθῇ ἀμίμητος γλωσσικὴ χάρις ἐν τῷ ὑπὸ Διονυσίου Θερειανοῦ γραφέντι βίῳ Ἀδαμαντίου τοῦ Κοραῆ;

Ἴσως, ταῦτα λέγοντες, προσκρούσωμεν πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς λεγομένης δημώδους γλώσσης καὶ πρὸς τοὺς περὶ τὸν κύριον Ψυχάρην· ἀλλ' ἡμεῖς οὔτε δημώδη γλῶσσαν νοοῦμεν τὴν ἀκανονίστως ὑπό τινων γραφομένην καὶ ἐν ᾗ συγκατεσπειρμέναι ἀπαντῶσι λέξεις χυδαῖαι καὶ λέξεις ἀρχαϊκαί, οὔτε παραδεχόμεθα τὴν κατὰ τοὺς ἰδιοτρόπους κανόνας τοῦ κυρίου Ψυχάρη δημιουργίαν τοιαύτης γλώσσης. Γινώσκομεν γλωσσικὰ ἰδιώματα, οἷον τὸ τῶν Κρητῶν, τὸ τῶν Συμαίων, τὸ τῶν Ἰονίων, τὸ τῶν Καρπαθίων, τὸ τῶν Κυπραίων, τὸ τῶν Χίων καὶ ἄλλων, οὐχὶ δὲ δημώδη γλῶσσαν, ἥτις ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἐν χρήσει παρὰ παντὶ τῷ ἑλληνικῷ· τοιοῦτό τι ὅμως οὐδόλως συμβαίνει, ἡ δὲ τοῖς πᾶσι γνωστὴ κωμῳδία Βαβυλωνία μαρτυρεῖ κάλλιστα ἂν δύνηται νὰ ὀνομασθῇ γλῶσσά τις δημώδης, ὅταν ἐνιαχοῦ μόνον λαλῆται ἢ γράφηται, ἀλλαχοῦ ὅμως ἀκατάληπτος τυγχάνει. Τὴν γλῶσσαν διαπλάττουσι δόκιμοι συγγραφεῖς, οὐχὶ δὲ ἡ ἰδιότροπος διάθεσις τούτου ἢ ἐκείνου, οἱ δὲ δοκιμώτεροι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων διέγραψαν ἤδη τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ βαίνῃ ἡ ἡμετέρα γλῶσσα.

Καὶ τηλικαύτης δ' ἐπελθούσης βαθμηδὸν καὶ ἀθορύβως εἰς τὴν καθωμιλημένην προόδου καὶ ὁλοὲν ἐπερχομένης, οἱ ἡμέτεροι ὅμως διδάσκαλοι, ἑπόμενοι ἀπαρεγκλίτως σκολιῷ ἐκπαιδευτικῷ συστήματι, ἀρχῆθεν πλημμελῶς καθιερωθέντι καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου, παρὰ τὸ προσγιγνόμενον τῇ νεότητι ἀδίκημα, οὐδαμῶς νοοῦσιν ἢ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐκκολήσωσιν, ἐλαχίστης, ἵνα μὴ εἴπωμεν οὐδεμιᾶς, προσοχῆς ἀξιοῦσι τὴν τοιαύτην γλῶσσαν, μόνος δὲ ἀστήρ, ὑφ' οὗ καταυγάζονται καὶ ὑφ' οὗ καὶ μόνου ἀξιοῦσι νὰ φωτίσωσιν ἡμᾶς εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ οἱ πολυσχιδεῖς αὐτῆς τύποι. «Ἐξ ὅσων ἀκούομεν ἔν τε τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ, ἔγραφεν ἐν ἐφημερίδι τινὶ ἀνὴρ λόγιος,

ἀλλὰ σύναμα καὶ πρακτικός, σχηματίζομεν ἐξ ἁπαλῶν τῶν ὀνύχων τὴν πλημμελῆ ἰδέαν ὅτι οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἔφθασαν εἰς ἣν ἔφθασαν λαμπρότητα διὰ καλῆς τινος σχολαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἣν φανταζόμεθα παραπλησίαν τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ὅτι ἑπομένως ὅσον μᾶλλον προάγομεν ἡμεῖς τὴν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν, τοσοῦτο μᾶλλον προσεγγίζομεν εἰς τὴν τῶν προγόνων εὔκλειαν. Τῆς ἰδέας ταύτης σπανίως ἀπαλλαττόμεθα καὶ ἐν τῇ ἀνδρικῇ καὶ ἐν τῇ γεροντικῇ ἀκόμη ἡλικίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν οὐ μόνον τοὺς φιλολόγους, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονας καὶ τοὺς ἐμπόρους πολλάκις μετὰ φανατισμοῦ συζητοῦντας περὶ τύπων γραμματικῶν καὶ λέξεων καὶ γλωσσικῶν ἰδιωμάτων καὶ συχνάκις ἀμοιβαίως λοιδωρουμένους καὶ ὑβριζομένους καπηλικῶς. Δὲν θέλομεν, λέγοντες ταῦτα, νὰ ψέξωμεν πᾶσαν συνετὴν περὶ τὴν διόρθωσιν τῆς ἡμετέρας γλώσσης σπουδήν· ἀλλὰ θεωροῦμεν σύμπτωμα καχεκτικῆς καταστάσεως τὸ νὰ ἀπορροφᾶται τόσον σημαντικὸν μέρος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δράσεως ὑπὲρ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Ἀλλ' εἶναι, φαίνεται, πεπρωμένον νὰ κατεχώμεθα πάντοτε ὑπὸ προλήψεως, ἡ ὁποία θολαίνει τὴν διαύγειαν τῆς διανοίας μας καὶ μᾶς ἀποτρέπει ἀπὸ πάσης πρακτικῆς ἐργασίας. Μόλις ἀπηλλάχθημεν τῆς θρησκομανίας τῶν Βυζαντινῶν, καὶ κατελήφθημεν ὑπὸ τῆς κλασικομανίας, ἧς τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἐπ' ἴσης λυπηρὰ καὶ ὀλέθρια».

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακύψωμεν ἐκ τῆς καχεκτικῆς καταστάσεως, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν διαύγειαν διανοίας, ἐν ὅσῳ ἐξακολουθεῖ διέπον ἡμᾶς σχολαστικὸν ἐκπαιδεύσεως σύστημα, ἐπιτεῖνον τὴν τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἐπισκοτίζον τὴν διάνοιαν ἡμῶν; Καὶ ὑπομονὴν πάλιν ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν, ἐὰν οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι, ἐμμένοντες εἰς τὸ τοιοῦτο σύστημα, ἐπαίδευον τὴν νεολαίαν, ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὸν νοῦν τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος καὶ φρονηματίζοντες αὐτὴν διὰ τοῦ ὑψηλοῦ φρονήματος καὶ τῶν θαυμασίων ἰδεῶν, ὧν ἐκεῖνοι ἐνεφορήθησαν· ἀλλ' ὅταν, ὡς παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν διδασκόντων συμβαίνει σήμερον, ὁ μὲν νοῦς τοῦ συγγραφέως ἐν τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μοίρᾳ τίθεται, ἡ δὲ διδασκαλία περιορίζεται εἰς ἀπεραντολογίαν περὶ τύπων καὶ κανόνων καί, πρὸς ἀπόδειξιν βεβαίως τῆς μεγάλης σοφίας τοῦ διδάσκοντος, εἰς ἀπαρίθμησιν δυσπροφέρτων ὀνο-

μάτων φιλολόγων καὶ γραμματικῶν παντοίας ἐθνότητος, ἵνα ἀνωφελῶς καὶ ματαίως διδαχθῶσιν οἱ μαθηταὶ πῶς παρ' ἑκάστου ἐκείνων ἐγράφη λεξίδιόν τι ἢ πῶς διωρθώθη φρᾶσίς τις τοῦ Εὐριπίδου ἢ τοῦ Σοφοκλέους, δυνάμεθα ἆρά γε νὰ ἀπαιτήσωμεν διαύγειαν διανοίας ἢ κατάστασιν ἑτέραν τῆς σχολαστικῆς καὶ καχεκτικῆς, ἐν ᾗ, ὡς μὴ ὤφελε. διατελοῦμεν;

Ὅσοι τῶν πρεσβυτέρων, ἐκπαιδευθέντες ἐν Ἀθήναις, ἠκροάσαντο τοῦ ἀοιδίμου Γεωργίου Γενναδίου, ἐνθυμοῦνται βεβαίως μετὰ τίνος ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ πῶς ἐννοῶν τοῦ διδασκάλου τὸ ἔργον καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ πράγματι διδάσκαλος, ἐδίδασκε καὶ ἡρμήνευε τοὺς Φιλιππικοὺς τοῦ Δημοσθένους. Δὲν περιωρίζετο εἰς ψυχρὰν τοῦ κειμένου ἑρμηνείαν οὐδὲ κατέτριβε τὸν τῆς παραδόσεως χρόνον ἐτυμολογῶν λεξίδια καὶ δεικνύων τὴν μεταξὺ τούτων καὶ τῆς σανσκριτικῆς γλώσσης ὑπάρχουσαν συγγένειαν, ἀλλά, δακρυβρέκτους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, μετέδιδε διὰ λόγων θερμῶν εἰς τοὺς μαθητὰς τὸ αἴσθημα, ὑφ' οὗ ὁ μέγας ῥήτωρ ἐνεπνέετο, καὶ τὸ ὑψηλὸν φρόνημα, ὑφ' οὗ ἐκεῖνος καθωδηγεῖτο. Δὲν ἦτο ὁ Γεννάδιος σοφός, ὅπως οἱ σήμερον δοκοῦντες εἶναι τοιοῦτοι· ἦτο ὅμως διδάσκαλος ἐν πάσῃ τῇ ὑπερόχῳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, καὶ ψυχήν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰς ἀψύχους τοῦ κειμένου λέξεις δίδων, μετέφερεν ἀκατανοήτως τὸν μαθητὴν ἀπὸ τοῦ ἐντύπου λόγου εἰς τὸν νοῦν τοῦ Δημοσθένους καὶ κατηύγαζε τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ἐξῇρε τὸ φρόνημα αὐτοῦ, διδασκομένου μὲν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, μορφουμένου δὲ καθ' Ἕλληνας καὶ τὸν χαρακτῆρα. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πλείους διδάσκαλοι τῶν χρόνων ἐκείνων· ὑπάγετε νῦν νὰ ἴδητε πῶς ἐν τοῖς πλείστοις τῶν γυμνασίων διδάσκονται οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς.

Ἔτυχέ ποτε νὰ ἀναγινώσκωμεν ποίημά τι τοῦ χαριεστάτου Κεφαλῆνος ποιητοῦ Ἀνδρέου Λασκαράτου μετὰ πολλῆς τῆς εὐφυΐας ἐν επτανησιακῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι πεποιημένον· συνέπεσε δέ, καθ' ὃν χρόνον ἀνεγινώσκομεν αὐτό, νὰ προσέλθῃ ἡμῖν καθηγητής τις ἀρκούντως εὐπαίδευτος, ᾧ ἀπηγγείλαμεν στίχους τινὰς τοῦ ποιήματος, ἐξαίροντες τὴν χάριν καὶ τὸ σατυρικὸν πνεῦμα τοῦ ποιήσαντος. Πλὴν ἀλλ' ὁ καθηγητής, ἀντὶ νὰ συνομολογήσῃ τοῦτο καὶ ἀναγνωρίσῃ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνδρός, ἤρξατο τοὐναντίον κακίζων τὸ ποίημα διὰ

τὴν ἐν αὐτῷ ἀπαντῶσαν χρῆσιν λέξεων μή, κατὰ τοὺς γραμματικοὺς τύπους, ὀρθῶν. Ὠκτείραμεν καὶ τὸν καθηγητὴν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένους.

Οὐδαμῶς λανθάνει ἡμᾶς, ὅτι τῇ τοιαύτῃ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων καχεκτικῇ καταστάσει τὰ μάλιστα συντελεῖ καὶ ἡ ἔλλειψις καταλλήλων διδακτικῶν βιβλίων, ὧν πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἀφθόνως εὐμοιροῦσιν, ἢ καὶ τῆς παραφράσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο τίνες ἆρά γε πταίουσιν; Οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι, ἐξαιρέσει ὀλίγων, καὶ διὰ τοῦτο παντὸς ἐπαίνου ἀξίων, παρῳδοῦντες, φαίνεται, τὸ παράγγελμα τοῦ Ἰσοκράτους «τότε χρὴ παύεσθαι λέγοντας (συντάσσοντας γραμματικάς) ὅταν . . . τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας, ὥστε μηδεμίαν λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν» ἀσχολοῦνται περὶ μόνην τὴν σύνταξιν καὶ ἔκδοσιν γραμματικῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς κατέστη ἐπ' ἐσχάτοις δυσμέτρητος καὶ ὧν τινων μνείαν ποιούμεθα, ὡς ὅπλων δεινῶν, ἐν ᾄσματι τετάρτῳ τῆς Πανικιάδος, τῷ ἐπιγραφομένῳ Ὁπλοποιΐα. Διὰ τί δὲν ἀσχολοῦνται καὶ περὶ τὴν δημοσίευσιν καὶ ἄλλων διδακτικῶν καὶ ὠφελιμωτέρων συγγραμμάτων, ὧν ἐπιδεόμεθα; Τῶν τοιούτων κατανάλωσις πολλὴ δὲν γίνεται, ἀντιλέξουσί τινες ἴσως, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ μοχθήσας πρὸς σύνταξιν τῶν ἄλλων διδακτικῶν συγγραμμάτων οὐδαμῶς ἀμείβεται διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν τῷ προλόγῳ ἑκάστης τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθεισῶν γραμματικῶν, ὧν ἡ μία πλημμελεστέρα τῆς ἄλλης, οἱ συγγράψαντες διατόρως κηρύττουσιν ὅτι μόνον ἐλαττήριον παρορμῆσαν αὐτοὺς εἰς συγγραφὴν γραμματικῆς ἦτο ἡ ἐπιθυμία ὅπως συμπληρώσωσι κενόν, ὅπερ διαβλέπουσιν ἐν πάσαις ταῖς προεκδοθείσαις τοιαύταις, ἀτελείας ἐχούσαις καὶ μὴ ἀποφερούσαις τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐθνοσωτήρια ἀποτελέσματα, ἅτινα ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐκπονηθεῖσα γραμματικὴ ἔμελλεν ἀναποφεύκτως νὰ ἀποφέρῃ. Ἄρα οὐχὶ σκοπὸς ἰδιωφελείας, ἀλλὰ πόθος ἐθνικῆς σωτηρίας παρώρμησεν αὐτοὺς εἰς τὰς τοιούτου εἴδους συγγραφάς· ἀλλὰ τότε διὰ τί ὁ φιλοεθνὴς οὗτος ζῆλος δὲν ἐξικνεῖται καὶ πέραν τῆς συγγραφῆς καὶ ἐκδόσεως μιᾶς γραμματικῆς; Ὢ! ἂς ὁμολογήσωμεν εἰλικρινῶς ὅτι ζῆλος ἐθνωφελέστερος, φιλοπονία μεγαλειτέρα, φρόνημα εὐγενέστερον ἐνεφόρει καὶ διδάσκοντας καὶ γράφοντας τὸν Λάμπρον Φωτιάδην, τὸν Κωνσταντῖνον Κούμαν, τὸν Νεό-

φυτον Βάμβαν, τὸν Νικόλαον Λογάδην, τὸν Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον καὶ τὴν ἄλλην σεπτὴν χορείαν τῶν διδασκάλων τῆς πρὸ ἡμῶν γενεᾶς.

Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν τίνες πταίουσι διὰ τὴν ἔλλειψιν διδακτικῶν βιβλίων καταλλήλων παρ' ἡμῖν; Ὅτε πρὸ ἐτῶν ἀνὴρ εὔπορος καὶ φιλογενὴς ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος ἀπεφάσισε νὰ χορηγήσῃ ἱκανὸν χρημάτων ποσὸν «πρὸς ἔκδοσιν συγγραμμάτων καταλλήλων πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ», διδασκαλοί τινες ἢ διατελέσαντες ἄλλοτε τοιοῦτοι, δὲν εὗρον ἕτερον ἐθνωφελέστερον νὰ ὑποδείξωσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἢ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ὡς ἐὰν μὴ οὗτοι ἦσαν ἑκατοντάκις ἐκδεδομένοι ὑπὸ πλείστων σοφῶν Εὐρωπαίων. Καὶ δυστυχῶς, ἐπειδὴ ὁ μεγαλόδωρος μέν, πάντως δὲ ἀδαὴς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνὴρ ἐκεῖνος κατεπείσθη νὰ δαπανήσῃ μεγάλα ποσὰ εἰς ἔκδοσιν μέχρι τοῦδε δραμάτων τινῶν τοῦ Εὐριπίδου καὶ τραγῳδιῶν τινων τοῦ Σοφοκλέους, ὧν οἱ ἐκδόται ἐφρόντισαν νὰ προτάξωσι μακροσκελεστάτας εἰσαγωγὰς καὶ νὰ παραθέσωσιν ἀτελεύτητα σχόλια καὶ σημειώσεις, ἵνα τὸ δρᾶμα ἢ ἡ τραγῳδία καταστῶσιν ὀγκωδέστερα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἀμοιβὴ τοῦ πονήσαντος ἁδροτέρα, «ἐξεδόθησαν, λέγει περὶ αὐτῶν ὁ μὴ διδάσκαλος πρόεδρος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Ἀναστάσιος Χρηστίδης, τραγῳδίαι τινὲς μετὰ σημειώσεων λίαν ἐκτενῶν, ἐνδιατριβουσῶν τὸ πλεῖστον, ἐν γλώσσῃ λίαν καθαρευούσῃ, εἰς τεχνικὴν καὶ λεκτικὴν ἀνάλυσιν λέξεων καὶ στίχων μετὰ προσοχῆς τινος ὁπωσδήποτε τοῦ νοῦ τῆς τραγῳδίας· πλὴν ὁ νοῦς οὗτος, ἐν τῷ πλήθει τῶν γλωσσικῶς καὶ φιλολογικῶς ἑρμηνευομένων, δυσπαρακολούθητος τυγχάνει».

Πλὴν δὲ τούτων, ἕκαστον τῶν δαπάναις τοῦ Χρηστάκη Ζωγράφου ἐκδοθέντων δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου ἢ ἑκάστη τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Σοφοκλέους πωλεῖται ἀντὶ πεντεκαίδεκα φράγκων, ἐν ᾧ συνήθως ὅλα ὁμοῦ τὰ δράματα τοῦ Εὐριπίδου ἢ ὅλαι ὁμοῦ αἱ τραγῳδίαι τοῦ Σοφοκλέους πωλοῦνται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ τριῶν ἢ τεσσάρων φράγκων. Ἐρωτῶμεν λοιπόν, τίς τῶν ἡμετέρων ἔσται τοσοῦτον εὔπορος ἤ, ἂν θέλητε, τοσοῦτο σπαταλός, ὥστε νὰ δαπανήσῃ διακόσια ὀγδοήκοντα πέντε φράγκα διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὰ ἐνεακαίδεκα περισωζόμενα δράματα τοῦ Εὐριπίδου, ἐὰν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελον

ἐκδοθῇ, ἢ νὰ δαπανήσῃ ἑκατὸ πέντε φράγκα διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὰς ἑπτὰ περισωζομένας τραγῳδίας τοῦ Σοφοκλέους, ἐν ᾧ δύναται ἀντὶ πέντε ἢ ἓξ φράγκων νὰ προμηθευθῇ ἀμφοτέρους τοὺς ποιητὰς ἐκείνους; Ἤ, τὸ οὐσιωδέστερον, τίς θέλει ἀποφασίσει νὰ κατατρίψῃ τοσοῦτον χρόνον ὅπως ἀναγνώσῃ τὴν τηλικαύτην ἀπεραντολογίαν τῶν εἰσαγωγῶν, τῶν σχολίων καὶ τῶν ὑποσημειώσεων, ἐκτὸς τῶν διδασκάλων, καὶ τοῦτο ἐὰν εἰς τὸ βαλάντιον αὐτῶν ἐπιτρέπηται ἡ πρόσκτησις βιβλίων τοσοῦτο πολυδαπάνων; Ἐὰν ἡ τηλικαύτη δαπάνη ἐγίγνετο ὅπως ἀπὸ τῆς ἀρχαίας παραφρασθῶσιν εἰς τὴν καθωμιλημένην οἱ Ἕλληνες ποιηταὶ καὶ λογογράφοι ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τὸν λαὸν δωρεὰν ἢ ἀντὶ μικροῦ τιμήματος, ἠθέλομεν εὐγνωμόνως ἀποδεχθῇ τὴν χρηματικὴν θυσίαν, διότι διὰ τῆς τοιαύτης παραφράσεως καὶ οἱ μὴ παιδεύσεως εὐμοιρήσαντες ἠδύναντο νὰ κατανοήσωσι τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος, οὗ διετέλεσαν μύσται οἱ δαιμόνιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, καὶ ἤθελεν οὕτω προκύψει ἐθνική τις ὠφέλεια· νὰ ὑποδεικνύηται ὅμως ὡς ἔργον ὠφέλιμον νέα ἔκδοσις τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Αἰσχύλου, τοσούτων προϋπαρχουσῶν ἐκδόσεων αὐτῶν, καὶ νὰ ἀνατίθηται εἰς τὸν Sitl καὶ εἰς τὸν Wuklein ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις, τὸ τοιοῦτο, μὰ τὸν κύνα, οὐ μόνον ἀνόητον νομίζομεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τοὺς λογίους αὐτοῦ ταπεινότατον καὶ ἐξευτελιστικώτατον.

Ἀλλὰ μὴ τὸ αὐτὸ δὲν δυνάμεθα ἐν μέρει νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς δαπάναις ἑτέρου εὐπόρου καὶ φιλογενοῦς ἀνδρός, τοῦ ἐν Ὀδησσῷ Γρηγορίου Μαρασλῆ γενησομένης μεταφράσεως καὶ ἐκδόσεως συγγραμμάτων ἀναγομένων εἰς τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα; Ἐν τίνι ὀρθῷ λόγῳ ἡ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἐκδοθησομένη Βιβλιοθήκη δέον νὰ περιλάβῃ πρῶτον «τὰ εἰς τὴν τελείαν παίδευσιν τῶν περὶ τὴν φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν σπουδαζόντων συμβαλλόμενα» καὶ οὐχὶ τὰ εἰς τὴν παίδευσιν τοῦ λαοῦ; Τίνος δὲ ὠφελείας ἐθνικῆς ἔσται πρόξενος ἡ ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασις τῶν ὑπὸ Zolly παραδόσεων τοῦ Whitneys περὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας ἢ ἡ μετάφρασις τῆς ἱστορίας τῶν νομισμάτων τοῦ Head. ἢ ἡ μετάφρασις τῆς ἱστορίας τῆς λατινικῆς ποιήσεως τοῦ Ribbek, συγγραμμάτων μεστῶν μὲν σοφίας ἴσως, δυσπέπτων ὅμως εἰς στομάχους κενοὺς καὶ χρείαν ἔχοντας τροφῆς θρεπτικῆς, ζωτικῆς, τονικῆς; Ἀντὶ τοιούτων συγ-

γραμμάτων, φιλολόγοις μόνοις χρησίμων, δὲν ὑπῆρχον ὅπως μεταφρασθῶσι καὶ ἐκδοθῶσιν ἕτερα διδακτικώτερα, χρησιμώτερα, γενικωτέρας ὠφελείας;

Καὶ λοιπόν, χάριν ὀλίγων διδασκάλων ἢ χάριν τινῶν βιβλιοφίλων, θελόντων νὰ περισυλλέγωσι καὶ ἐγκλείωσιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῶν πᾶν ἐκδιδόμενον βιβλίον, εἶναι ὀρθόν, εἶναι δίκαιον, εἶναι ἐθνωφελὲς νὰ καταναλίσκηται τοσοῦτο χρῆμα ἀσκόπως, ἀνωφελῶς, ἀχρήστως, ἐν ᾧ αὐτὸ ἦτο δυνατὸν καὶ ἔπρεπε νὰ δαπανᾶται σκοπίμως, ἀνυσίμως, ἐπεγνωσμένως, ἀφ' οὗ πλείστων μὲν ἐπιδεόμεθα, ὀλιγίστους δὲ ἔχομεν τοὺς γενναίους χορηγούς; Διὰ τοῦ δαπανηθέντος καὶ δαπανηθησομένου χρήματος τούτου συγγραφεῖς δόκιμοι βοηθούμενοι, ἠδύναντο νὰ παραγάγωσιν ἔργα παντὸς ἐπιστημονικοῦ κλάδου, ὧν τέλεον ἤδη στερούμεθα καὶ ἅτινα ἤθελον ὠφελήσει γενικῶς τὸ ἔθνος καὶ ἀπέναντι τῶν ξένων τιμήσει αὐτό, ἀναδεικνυομένων συγχρόνως καὶ ἀνδρῶν, κεκτημένων μὲν τὸ τάλαντον τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἱκανότητος, ἀλλὰ δι' ἀπορίαν χρημάτων ἀγνώστων διατελούντων καὶ ἀχρήστως παρερχομένων. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐκ ὀλίγους τοιούτους γινώσκομεν, ἀξιόλογος δέ τις Ἱστορία τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, περὶ ἧς οὐδεὶς ἔτι ὁμοίως ἔγραψε, μένει ἀνέκδοτος, τοῦ εὐπαιδεύτου αὐτῆς συγγραφέως μὴ δυναμένου ἐκ τῶν ἰδίων νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν καλλιτεχνικήν, ὡς πρέπει, ἔκδοσιν αὐτῆς. Τὸ νὰ ρίπτωμεν ἄρα τὸ χρῆμα εἰς ἐκδόσεις Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους, τῶν ὁποίων, καθ' ἃ προείπομεν, ἀπειρία ὑπάρχει, ἐν ᾧ στερούμεθα ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν μιᾶς καλῆς γενικῆς ἱστορίας, μιᾶς καλῆς παγκοσμίου γεωγραφίας, παντὸς θρησκευτικοῦ ἀναγνώσματος, παντὸς βιβλίου ἐπιστημονικου, τεχνικοῦ, βιομηχανικοῦ ἢ γεωργικοῦ ἐκ τῶν μορφούντων πνευματικῶς καὶ ὠφελούντων ὑλικῶς τὸν λαὸν καὶ κατὰ χιλιάδας παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς ἀπαντώντων, μαρτυρεῖ ἀσυνεσίαν τερατώδη, τύφλωσιν ἀξιοθρήνητον καὶ ἀφομοιοῖ ἡμᾶς πρὸς ἄνθρωπον, ὅστις, γυμνὸς καὶ ἀνυπόδυτος ἕνεκεν ἐνδείας ὤν, δοθέντων αὐτῷ ὀλίγων χρημάτων, καταναλίσκει ταῦτα πρὸς κατασκευὴν καρφίδος ἀδαμαντίνης διὰ λαιμοδέτην, τὸν ὁποῖον ἀκόμη δὲν ἔχει.

Ταῦτα δὲ πάντα εἰσὶν ἀναμφιλέκτως ἐπακολουθήματα τῆς οἰκτρᾶς σχολαστικότητος, ἥτις διέπει ἡμᾶς καὶ τῆς ὁποίας

σίων μετ' ὀλίγον μελλόντων καὶ δευτέρων ἀορίστων καὶ τῶν τοσούτων λεπτεπιλέπτων τύπων, οὓς ἡ σχολαστικότης ἐπενόησεν, οἱ δὲ διδάσκαλοι ἐφαρμόζουσιν ἐπὶ τῶν πελμάτων τῶν ποδῶν καὶ ἐπὶ τῶν ράχεων ἡμῶν, ἀλλ' οἵτινες τανῦν ἐν παντελεῖ διατελοῦσιν ἀχρηστίᾳ;

Ταῦτα δὲ λέγοντες, νοοῦμεν ἆρά γε ὅτι δέον νὰ παύσῃ διδασκομένη ἡ προγονικὴ ἡμῶν γλῶσσα; Ἄπαγε! οὐδὲ νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα τὸ τοιοῦτο. Ἀπαιτοῦμεν νὰ διαρρυθμισθῇ τὸ διέπον ἡμᾶς ἐκπαιδευτικὸν τῆς κλασικομονίας σύστημα οὕτως, ὥστε βάσις τῆς παιδεύσεως ἡμῶν νὰ ἦναι ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα, τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἀφιεμένης εἰς τοὺς προωρισμένους διὰ τὸ φιλολογικὸν ἢ ἕτερόν τι ἐπιστημονικὸν στάδιον, ταύτης ἐπιδεόμενον. Ἀπαιτοῦμεν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς νὰ διδάσκωνται ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν παραπεφρασμένοι, ἵνα ἀπ' οὐδενὸς τῶν ἑλληνοπαίδων ἀποκρύπτωνται οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τῆς προγονικῆς μεγαλοφυΐας. Ἀπαιτοῦμεν νὰ παύσῃ ἡ χάριν ὀλιγίστων σχολαστικὴ παίδευσις ἀπειροπληθῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀποστήθισις κανόνων καὶ γραμματικῶν τύπων, ὧν οὐδέποτε ποιήσουσι χρείαν, εἶναι αὐτόχρημα ματαιοπονία καὶ χρόνου ἀπώλεια. Ἀπαιτοῦμεν ἡ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις διδασκαλία νὰ γίνηται οὕτως, ὥστε οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῶν νὰ μανθάνωσι καὶ νὰ γράφωσιν ἀπταίστως τὴν καθωμιλημένην καὶ νὰ ὦσι κατηρτισμένοι διὰ γνώσεων τῆς ἱστορίας, τῆς γεωγραφίας, τῆς φυσικῆς, τῆς χυμείας καὶ τῶν τοιούτων, πλειόνων ἐκείνων, δι' ὧν σήμερον καταρτίζονται, ὅπως ἀποβῶσιν ὠφελιμώτεροι καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ὁπόταν τραπῶσι τὴν ὁδὸν τοῦ πρακτικοῦ βίου. Ἀπαιτοῦμεν, ἑνὶ λόγῳ, νὰ μὴ ἀκούωμεν λεγόμενον ὅτι «δυστυχῶς τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας παρ' Ἕλλησιν εἰς οὐδὲν ἕτερον συντελεῖ ἢ εἰς διάδοσιν τῆς σχολαστικότητος. Τὰ γράμματα, ἀνεπιτηδείως διδασκόμενα, πιθηκοειδῶς δὲ μανθανόμενα, ἀποναρκοῦσι καὶ παραλύουσιν ἔτι μᾶλλον τὰς ὑπολανθανούσας ἐθνικὰς δυνάμεις. (1)»

Καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ ἀσχοληθῶσι προφρόνως οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι περὶ τὴν μετατροπὴν τοσοῦτο επιβλαβοῦς ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἀντὶ νὰ ἐργασθῶσι συντόνως περὶ τὴν διαρ-

(1). Νέα Ἡμέρα φυλλ. 1131 τῆς 2 Αὐγούστου 1896.

ρύθμισιν τῆς καθωμιλημένης γλώσσης καὶ εὐχερῆ τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς καταστήσωσι, τοὐναντίον οὗτοι ἀσμενίζουσιν ἐπιτείνοντες τὰς δυσχερείας καὶ μέγα τι καὶ σοφὸν καὶ ἐθνοσωτήριον ὑπολαμβάνουσι τὴν παρεισαγωγὴν λέξεώς τινος, ἐν τῇ σκιᾷ τῆς ἀρχαιότητος κεκρυμμένης, ἢ τὸν ἐξονυχισμὸν φράσεώς τινος μὴ κατὰ Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα γραφείσης· ἀγνοοῦσι δέ, ταῦτα πράττοντες, ὁποίας ἐθνικῆς ζημίας παραίτιοι γίγνονται. Τοῖς τοιούτοις προσετέθησαν ἤδη καὶ οἱ ἀττικισταί, δῆλον ὅτι οἱ ἀξιοῦντες νὰ ἐπαναφέρωσιν ἐν τῇ γραφῇ τῆς νεωτέρας γλώσσης τοὺς τύπους τῆς ἀττικῆς διαλέκτου καὶ ἀνοικτιρμόνως ὑβρίζοντες εἰς τοὺς μὴ αὐτοῖς ὁμοφρονοῦντας, ὡς ἀμαθεῖς, ὡς ἀγελαίους καὶ ὡς αὐτῆς δὴ τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἀναξίους· αἱ τοιαῦται δὲ ὕβρεις λίαν ὀλεθρίως ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς πενιχρᾶς ἡμῶν νεωτέρας φιλολογίας καὶ ἐπιστήμης, διότι πολλοί, καὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα κεκτημένοι ὅπως διὰ τῆς γραφίδος αὐτῶν ὠφελήσωσι τῷ ἔθνει, τοῦ τοιούτου ἀπέχονται, τῷ φόβῳ μὴ τοῖς ἀγελαίοις συναρίθμιοι ταχθῶσιν. Ἀλλ᾿ ἐὰν ἡ γλῶσσα ἦναι τὸ ὄργανον, δι᾿ οὗ ἐκδηλοῦνται αἱ ἰδέαι, καὶ ἐὰν αἱ ἰδέαι παραλλάσσωσι κατ᾿ ἐποχάς, δὲν ἐννοοῦμεν ἐν τίνι δικαιώματι ἀξιοῦσιν οἱ τοιοῦτοι ἀττικισταὶ νὰ ἐπαναφέρωσιν ἡμᾶς εἰς χρόνους, καθ᾿ οὓς ἄλλαι ἐπεκράτουν ἰδέαι, ἄλλαι θεωρίαι, ἄλλαι σκέψεις. Καὶ δὲν εἶναι τὸ αὐτό, ὡς ἐάν τις προσήρχετο σήμερον παντοπώλῃ ὅπως παρ᾿ αὐτοῦ ἀγοράσῃ χαλβᾶν ἢ ταχίνι, ἢ ἐάν τις εἰσήρχετο εἰς καφεψεῖον ὅπως πίῃ σοκολάταν ἢ κονιάκ, δίδων πρὸς πληρωμὴν νόμισμα χαλκοῦν τῶν χρόνων τοῦ Πολυκράτους ἢ τοῦ Συλοσῶντος; Πῶς ἆρά γε ἤθελε προσενεχθῇ ὁ παντοπώλης καὶ ὁ καφεψὸς πρὸς τοιοῦτον θαμώνην; Δὲν ἤθελεν ἐκμυκτηρίσει, δὲν ἤθελεν ἀποδιώξει αὐτόν;

Πλὴν δὲ τούτου, ὅπως πᾶσαι αἱ γλῶσσαι, δι᾿ ὃν ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν λόγον, παντοίας κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπέστησαν παραλλαγάς, οὕτω καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ δὲν ἔμεινεν ἀρχῆθεν καὶ μέχρις ἐσχάτων ἡ αὐτή, ἀλλ᾿ ὑπέστη ποικίλας ἀλλοιώσεις ἢ συνεπείᾳ ἱστορικῶν γεγονότων ἢ συμφώνως πρὸς τὰς ἰδέας, ὧν ἑκάστοτε ἐγίγνετο τὸ μεταδοτικὸν ὄργανον. Οὐδ᾿ ἄγνωστον τυγχάνει ὅτι τῶν διαλέκτων αὐτῆς ἡ μὲν δωρική, εἰς τρεῖς διαιρεῖται ἐποχάς, εἰς τὴν παλαιὰν ἢ αὐστηρὰν δωρίδα μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος, εἰς τὴν μέσην ἄχρι τῶν

χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τούτου νέαν ἤ ἠπίαν· ἡ δὲ ἰωνικὴ εἰς δύο, εἰς τὴν ἀρχαίαν μέχρι τοῦ ἑξηκοστοῦ πρὸ Χριστοῦ ἔτους καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τούτου νέαν, καὶ ὅτι ἡ ἀττική, κατὰ τοὺς δύο μάλιστα αἰῶνας τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, ἤτοι ἀπὸ τοῦ πεντακοσιοστοῦ μέχρι τοῦ τριακοσιοστοῦ πρὸ Χριστοῦ ἔτους, τρεῖς διακεκριμένας δείκνυσιν ἐποχάς, τὴν παλαιάν, ἐν ᾗ κατατάσσεται ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ἀντιφῶν, ὁ Ἀνδοκίδης, τὴν μέσην ᾗ ἀνήκει ὁ Πλάτων, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Ἰσοκράτης, καὶ τὴν νέαν, ἐν ᾗ περιλαμβάνεται ὁ Δημοσθένης, ὁ Αἰσχίνης, οἱ ῥήτορες. Εἰς τίνα λοιπὸν τῶν τριῶν διακεκριμένων ἐποχῶν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου θέλουσι νὰ ἐπαναφέρωσιν ἡμᾶς οἱ νεώτεροι ἀττικισταί; Εἰς τὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος; Ἀλλὰ διὰ τὶ οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ Θουκυδίδου καὶ Ἀντιφῶντος; Εἰς τὴν τοῦ Θουκυδίδου καὶ Ἀντιφῶντος; Ἀλλὰ διὰ τί οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου; Ἐπὶ τέλους, ἐν τίνι λόγῳ καὶ ἐν τίνι δικαιώματι θέλουσιν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐνάτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος νὰ ἐπαναγάγωσιν ἡμᾶς εἰς τὸν τρίτον καὶ πέμπτον πρὸ Χριστοῦ; Μήπως ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα δὲν ἔχει ἔκφρασιν; Μήπως στερεῖται γλυκύτητος; Μήπως δὲν ἐξωραΐζεται ὁσημέραι, ἀποβάλλουσα τοὺς ξενισμοὺς καὶ τοὺς χυδαϊσμούς, οἵτινες διὰ τὰς περιστάσεις εἶχον παρεισαχθῇ ἐν αὐτῇ;

Ὅτι δ᾽ ἐν τῇ λαλουμένῃ καὶ γραφομένῃ ἡμῶν γλώσσῃ τεραστία ἐντὸς βραχέος σχετικῶς διαστήματος καὶ ἀξιοθαύμαστος ἐπῆλθε βελτίωσις, τοῦτο οὐδεὶς νὰ διαμφισβητήσῃ δύναται· ἄλλως τε καὶ ἡ τῶν πρὸ τεσσαράκοντα καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἐκδεδομενων ἑλληνιστὶ συγγραμμάτων ἀντιβολὴ πρὸς τὰ σήμερον ἐκδιδόμενα μαρτυρεῖ περιτράνως τὴν τοιαύτην ἐπελθοῦσαν εἰς τὴν γλῶσσαν ἀλλοίωσιν. Ἄνδρες λόγιοι καὶ ζήλου φιλοπάτριδος ἐμφορούμενοι, οὐχὶ σοφίαν ἐπιδεικτικῶς πωλοῦντες, ἀλλ᾽ ἐν μετριοφροσύνῃ καὶ ἀθορύβως ἐργαζόμενοι, ἐπέτυχον εἴτε διὰ διδασκαλίας καὶ συγγραμμάτων εἴτε διὰ σώφρονος δημοσιογραφίας νὰ ἐκκαθάρωσι τὴν τέως πλήρη βαρβαρισμῶν γλῶσσαν καὶ ἐξοβελίσωσιν ἐξ αὐτῆς τὰς παρεισφρυσάσας ξενικὰς λέξεις καὶ τοὺς ἐν τῇ συντάξει σολοικισμοὺς καὶ περιαγάγωσιν αὐτὴν εἰς ὃ σημεῖον ἤδη διατελεῖ. Καὶ τὸ ἔθνος, χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ θελήσωσι νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς αὐτὸ οὐδὲ νὰ ἐξαναγκάσωσιν αὐτὸ διὰ πατάγου καὶ κραυγῶν θορυβωδῶν, ἀσμένως καὶ πειθηνίως παρηκολούθησε τοῖς λογίοις ἐκείνοις

ἀνδράσιν, οὐχὶ εἰς λεξίδια προσέχον, οὐδὲ δωρίζον ἢ ἀττικίζον, ἀλλὰ προσχωροῦν ἠρέμα εἰς τὴν ἐκκαθαιρομένην νεοελληνικήν, καὶ ἐθιζόμενον ἐν τῇ ἀκροάσει ἢ ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ λεγομένων ἢ γραφομένων. Εἰπάτωσαν δὲ οἱ ἀντιδοξοῦντες ἡμῖν ἐὰν δὲν ἦναι πλήρεις καλλιεπείας καὶ εὐφραδείας ἀττικωτάτης οἱ λόγοι τοῦ ἀοιδίμου Ἀναστασίου Βυζαντίου, ἐὰν δὲν ἐπανθῇ ἀμίμητος γλωσσικὴ χάρις ἐν τῷ ὑπὸ Διονυσίου Θερειανοῦ γραφέντι βίῳ Ἀδαμαντίου τοῦ Κοραῆ;

Ἴσως, ταῦτα λέγοντες, προσκρούσωμεν πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς λεγομένης δημώδους γλώσσης καὶ πρὸς τοὺς περὶ τὸν κύριον Ψυχάρην· ἀλλ' ἡμεῖς οὔτε δημώδη γλῶσσαν νοοῦμεν τὴν ἀκανονίστως ὑπό τινων γραφομένην καὶ ἐν ᾗ συγκατεσπειρμέναι ἀπαντῶσι λέξεις χυδαῖαι καὶ λέξεις ἀρχαϊκαί, οὔτε παραδεχόμεθα τὴν κατὰ τοὺς ἰδιοτρόπους κανόνας τοῦ κυρίου Ψυχάρη δημιουργίαν τοιαύτης γλώσσης. Γινώσκομεν γλωσσικὰ ἰδιώματα, οἷον τὸ τῶν Κρητῶν, τὸ τῶν Συμαίων, τὸ τῶν Ἰονίων, τὸ τῶν Καρπαθίων, τὸ τῶν Κυπραίων, τὸ τῶν Χίων καὶ ἄλλων, οὐχὶ δὲ δημώδη γλῶσσαν, ἥτις ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἐν χρήσει παρὰ παντὶ τῷ ἑλληνικῷ· τοιοῦτό τι ὅμως οὐδόλως συμβαίνει, ἡ δὲ τοῖς πᾶσι γνωστὴ κωμῳδία Βαβυλωνία μαρτυρεῖ κάλλιστα ἂν δύνηται νὰ ὀνομασθῇ γλῶσσά τις δημώδης, ὅταν ἐνιαχοῦ μόνον λαλῆται ἢ γράφηται, ἀλλαχοῦ ὅμως ἀκατάληπτος τυγχάνει. Τὴν γλῶσσαν διαπλάττουσι δόκιμοι συγγραφεῖς, οὐχὶ δὲ ἡ ἰδιότροπος διάθεσις τούτου ἢ ἐκείνου, οἱ δὲ δοκιμώτεροι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων διέγραψαν ἤδη τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ βαίνῃ ἡ ἡμετέρα γλῶσσα.

Καὶ τηλικαύτης δ' ἐπελθούσης βαθμηδὸν καὶ ἀθορύβως εἰς τὴν καθωμιλημένην προόδου καὶ ὁλοὲν ἐπερχομένης, οἱ ἡμέτεροι ὅμως διδάσκαλοι, ἑπόμενοι ἀπαρεγκλίτως σκολιῷ ἐκπαιδευτικῷ συστήματι, ἀρχῆθεν πλημμελῶς καθιερωθέντι καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου, παρὰ τὸ προσγιγνόμενον τῇ νεότητι ἀδίκημα, οὐδαμῶς νοοῦσιν ἢ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐκκολλήσωσιν, ἐλαχίστης, ἵνα μὴ εἴπωμεν οὐδεμιᾶς, προσοχῆς ἀξιοῦσι τὴν τοιαύτην γλῶσσαν, μόνος δὲ ἀστήρ, ὑφ' οὗ καταυγάζονται καὶ ὑφ' οὗ καὶ μόνου ἀξιοῦσι νὰ φωτίσωσιν ἡμᾶς εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ οἱ πολυσχιδεῖς αὐτῆς τύποι. «Ἐξ ὅσων ἀκούομεν ἔν τε τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ, ἔγραφεν ἐν ἐφημερίδι τινὶ ἀνὴρ λόγιος,

ἀλλὰ σύναμα καὶ πρακτικός, σχηματίζομεν ἐξ ἁπαλῶν τῶν ὀνύχων τὴν πλημμελῆ ἰδέαν ὅτι οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἔφθασαν εἰς ἣν ἔφθασαν λαμπρότητα διὰ καλῆς τινος σχολαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἣν φανταζόμεθα παραπλησίαν τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ὅτι ἐπομένως ὅσον μᾶλλον προάγομεν ἡμεῖς τὴν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν, τοσοῦτο μᾶλλον προσεγγίζομεν εἰς τὴν τῶν προγόνων εὔκλειαν. Τῆς ἰδέας ταύτης σπανίως ἀπαλλαττόμεθα καὶ ἐν τῇ ἀνδρικῇ καὶ ἐν τῇ γεροντικῇ ἀκόμη ἡλικίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν οὐ μόνον τοὺς φιλολόγους, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονας καὶ τοὺς ἐμπόρους πολλάκις μετὰ φανατισμοῦ συζητοῦντας περὶ τύπων γραμματικῶν καὶ λέξεων καὶ γλωσσικῶν ἰδιωμάτων καὶ συχνάκις ἀμοιβαίως λοιδωρουμένους καὶ ὑβριζομένους καπηλικῶς. Δὲν θέλομεν, λέγοντες ταῦτα, νὰ ψέξωμεν πᾶσαν συνετὴν περὶ τὴν διόρθωσιν τῆς ἡμετέρας γλώσσης σπουδήν· ἀλλὰ θεωροῦμεν σύμπτωμα καχεκτικῆς καταστάσεως τὸ νὰ ἀπορροφᾶται τόσον σημαντικὸν μέρος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δράσεως ὑπὲρ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Ἀλλ' εἶναι, φαίνεται, πεπρωμένον νὰ κατεχώμεθα πάντοτε ὑπὸ προλήψεως, ἡ ὁποία θολαίνει τὴν διαύγειαν τῆς διανοίας μας καὶ μᾶς ἀποτρέπει ἀπὸ πάσης πρακτικῆς ἐργασίας. Μόλις ἀπηλλάχθημεν τῆς θρησκομανίας τῶν Βυζαντινῶν, καὶ κατελήφθημεν ὑπὸ τῆς κλασικομανίας, ἧς τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἐπ' ἴσης λυπηρὰ καὶ ὀλέθρια».

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακύψωμεν ἐκ τῆς καχεκτικῆς καταστάσεως, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν διαύγειαν διανοίας, ἐν ὅσῳ ἐξακολουθεῖ διέπον ἡμᾶς σχολαστικὸν ἐκπαιδεύσεως σύστημα, ἐπιτεῖνον τὴν τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἐπισκοτίζον τὴν διάνοιαν ἡμῶν; Καὶ ὑπομονὴν πάλιν ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν, ἐὰν οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι, ἐμμένοντες εἰς τὸ τοιοῦτο σύστημα, ἐπαίδευον τὴν νεολαίαν, ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὸν νοῦν τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος καὶ φρονηματίζοντες αὐτὴν διὰ τοῦ ὑψηλοῦ φρονήματος καὶ τῶν θαυμασίων ἰδεῶν, ὧν ἐκεῖνοι ἐνεφορήθησαν· ἀλλ' ὅταν, ὡς παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν διδασκόντων συμβαίνει σήμερον, ὁ μὲν νοῦς τοῦ συγγραφέως ἐν τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μοίρᾳ τίθεται, ἡ δὲ διδασκαλία περιορίζεται εἰς ἀπεραντολογίαν περὶ τύπων καὶ κανόνων καί, πρὸς ἀπόδειξιν βεβαίως τῆς μεγάλης σοφίας τοῦ διδάσκοντος, εἰς ἀπαρίθμησιν δυσπροφέρτων ὀνο-

μάτων φιλολόγων καὶ γραμματικῶν παντοίας ἐθνότητος, ἵνα ἀνωφελῶς καὶ ματαίως διδαχθῶσιν οἱ μαθηταὶ πῶς παρ' ἑκάστου ἐκείνων ἐγράφη λεξίδιόν τι ἢ πῶς διωρθώθη φρᾶσίς τις τοῦ Εὐριπίδου ἢ τοῦ Σοφοκλέους, δυνάμεθα ἆρά γε νὰ ἀπαιτήσωμεν διαύγειαν διανοίας ἢ κατάστασιν ἑτέραν τῆς σχολαστικῆς καὶ καχεκτικῆς, ἐν ᾗ, ὡς μὴ ὤφελε, διατελοῦμεν;

Ὅσοι τῶν πρεσβυτέρων, ἐκπαιδευθέντες ἐν Ἀθήναις, ἠκροάσαντο τοῦ ἀοιδίμου Γεωργίου Γενναδίου, ἐνθυμοῦνται βεβαίως μετὰ τίνος ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ πῶς ἐννοῶν τοῦ διδασκάλου τὸ ἔργον καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ πράγματι διδάσκαλος, ἐδίδασκε καὶ ἡρμήνευε τοὺς Φιλιππικοὺς τοῦ Δημοσθένους. Δὲν περιωρίζετο εἰς ψυχρὰν τοῦ κειμένου ἑρμηνείαν οὐδὲ κατέτριβε τὸν τῆς παραδόσεως χρόνον ἐτυμολογῶν λεξίδια καὶ δεικνύων τὴν μεταξὺ τούτων καὶ τῆς σανσκριτικῆς γλώσσης ὑπάρχουσαν συγγένειαν, ἀλλά, δακρυβρέκτους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, μετέδιδε διὰ λόγων θερμῶν εἰς τοὺς μαθητὰς τὸ αἴσθημα, ὑφ' οὗ ὁ μέγας ῥήτωρ ἐνεπνέετο, καὶ τὸ ὑψηλὸν φρόνημα, ὑφ' οὗ ἐκεῖνος καθωδηγεῖτο. Δὲν ἦτο ὁ Γεννάδιος σοφός, ὅπως οἱ σήμερον δοκοῦντες εἶναι τοιοῦτοι· ἦτο ὅμως διδάσκαλος ἐν πάσῃ τῇ ὑπερόχῳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, καὶ ψυχήν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰς ἀψύχους τοῦ κειμένου λέξεις δίδων, μετέφερεν ἀκατανοήτως τὸν μαθητὴν ἀπὸ τοῦ ἐντύπου λόγου εἰς τὸν νοῦν τοῦ Δημοσθένους καὶ κατηύγαζε τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ἐξῆρε τὸ φρόνημα αὐτοῦ, διδασκομένου μὲν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, μορφουμένου δὲ καθ' Ἕλληνας καὶ τὸν χαρακτῆρα. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πλείους διδάσκαλοι τῶν χρόνων ἐκείνων· ὑπάγετε νῦν νὰ ἴδητε πῶς ἐν τοῖς πλείστοις τῶν γυμνασίων διδάσκονται οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς.

Ἔτυχέ ποτε νὰ ἀναγινώσκωμεν ποίημά τι τοῦ χαριεστάτου Κεφαλῆνος ποιητοῦ Ἀνδρέου Λασκαράτου μετὰ πολλῆς τῆς εὐφυΐας ἐν ἑπτανησιακῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι πεποιημένον· συνέπεσε δέ, καθ' ὃν χρόνον ἀνεγινώσκομεν αὐτό, νὰ προσέλθῃ ἡμῖν καθηγητής τις ἀρκούντως εὐπαίδευτος, ᾧ ἀπηγγείλαμεν στίχους τινὰς τοῦ ποιήματος, ἐξαίροντες τὴν χάριν καὶ τὸ σατυρικὸν πνεῦμα τοῦ ποιήσαντος. Πλὴν ἀλλ' ὁ καθηγητής, ἀντὶ νὰ συνομολογήσῃ τοῦτο καὶ ἀναγνωρίσῃ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνδρός, ἤρξατο τοὐναντίον κακίζων τὸ ποίημα διὰ

τὴν ἐν αὐτῷ ἀπαντῶσαν χρῆσιν λέξεων μή, κατὰ τοὺς γραμματικοὺς τύπους, ὀρθῶν. Ὠκτείραμεν καὶ τὸν καθηγητὴν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένους.

Οὐδαμῶς λανθάνει ἡμᾶς, ὅτι τῇ τοιαύτῃ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων καχεκτικῇ καταστάσει τὰ μάλιστα συντελεῖ καὶ ἡ ἔλλειψις καταλλήλων διδακτικῶν βιβλίων, ὧν πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἀφθόνως εὐμοιροῦσιν, ἢ καὶ τῆς παραφράσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο τίνες ἆρά γε πταίουσιν; Οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι, ἐξαιρέσει ὀλίγων, καὶ διὰ τοῦτο παντὸς ἐπαίνου ἀξίων, παρῳδοῦντες, φαίνεται, τὸ παράγγελμα τοῦ Ἰσοκράτους «τότε χρὴ παύεσθαι λέγοντας (συντάσσοντας γραμματικάς) ὅταν . . . τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας, ὥστε μηδεμίαν λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν» ἀσχολοῦνται περὶ μόνην τὴν σύνταξιν καὶ ἔκδοσιν γραμματικῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς κατέστη ἐπ' ἐσχάτοις δυσμέτρητος καὶ ὧν τινων μνείαν ποιούμεθα, ὡς ὅπλων δεινῶν, ἐν ᾄσματι τετάρτῳ τῆς Πανικιάδος, τῷ ἐπιγραφομένῳ Ὁπλοποιΐα. Διὰ τί δὲν ἀσχολοῦνται καὶ περὶ τὴν δημοσίευσιν καὶ ἄλλων διδακτικῶν καὶ ὠφελιμωτέρων συγγραμμάτων, ὧν ἐπιδεόμεθα; Τῶν τοιούτων κατανάλωσις πολλὴ δὲν γίνεται, ἀντιλέξουσί τινες ἴσως, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ μοχθήσας πρὸς σύνταξιν τῶν ἄλλων διδακτικῶν συγγραμμάτων οὐδαμῶς ἀμείβεται διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν τῷ προλόγῳ ἑκάστης τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθεισῶν γραμματικῶν, ὧν ἡ μία πλημμελεστέρα τῆς ἄλλης, οἱ συγγράψαντες διατόρως κηρύττουσιν ὅτι μόνον ἐλαττήριον παρορμῆσαν αὐτοὺς εἰς συγγραφὴν γραμματικῆς ἦτο ἡ ἐπιθυμία ὅπως συμπληρώσωσι κενόν, ὅπερ διαβλέπουσιν ἐν πάσαις ταῖς προεκδοθείσαις τοιαύταις, ἀτελείας ἐχούσαις καὶ μὴ ἀποφερούσαις τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐθνοσωτήρια ἀποτελέσματα, ἅτινα ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐκπονηθεῖσα γραμματικὴ ἔμελλεν ἀναποφεύκτως νὰ ἀποφέρῃ. Ἆρα οὐχὶ σκοπὸς ἰδιωφελείας, ἀλλὰ πόθος ἐθνικῆς σωτηρίας παρώρμησεν αὐτοὺς εἰς τὰς τοιούτου εἴδους συγγραφάς· ἀλλὰ τότε διὰ τί ὁ φιλοεθνὴς οὗτος ζῆλος δὲν ἐξικνεῖται καὶ πέραν τῆς συγγραφῆς καὶ ἐκδόσεως μιᾶς γραμματικῆς; Ὦ! ἂς ὁμολογήσωμεν εἰλικρινῶς ὅτι ζῆλος ἐθνωφελέστερος, φιλοπονία μεγαλειτέρα, φρόνημα εὐγενέστερον ἐνεφόρει καὶ διδάσκοντας καὶ γράφοντας τὸν Λάμπρον Φωτιάδην, τὸν Κωνσταντῖνον Κούμαν, τὸν Νεό-

φυτον Βάμβαν, τὸν Νικόλαον Λογάδην, τὸν Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον καὶ τὴν ἄλλην σεπτὴν χορείαν τῶν διδασκάλων τῆς πρὸ ἡμῶν γενεᾶς.

Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν τίνες πταίουσι διὰ τὴν ἔλλειψιν διδακτικῶν βιβλίων καταλλήλων παρ᾽ ἡμῖν; Ὅτε πρὸ ἐτῶν ἀνὴρ εὔπορος καὶ φιλογενὴς ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος ἀπεφάσισε νὰ χορηγήσῃ ἱκανὸν χρημάτων ποσὸν «πρὸς ἔκδοσιν συγγραμμάτων καταλλήλων πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ», διδασκαλοί τινες ἢ διατελέσαντες ἄλλοτε τοιοῦτοι, δὲν εὗρον ἕτερον ἐθνωφελέστερον νὰ ὑποδείξωσιν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ἢ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ὡς ἐὰν μὴ οὗτοι ἦσαν ἑκατοντάκις ἐκδεδομένοι ὑπὸ πλείστων σοφῶν Εὐρωπαίων. Καὶ δυστυχῶς, ἐπειδὴ ὁ μεγαλόδωρος μέν, πάντως δὲ ἀδαὴς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνὴρ ἐκεῖνος κατεπείσθη νὰ δαπανήσῃ μεγάλα ποσὰ εἰς ἔκδοσιν μέχρι τοῦδε δραμάτων τινῶν τοῦ Εὐριπίδου καὶ τραγῳδιῶν τινων τοῦ Σοφοκλέους, ὧν οἱ ἐκδόται ἐφρόντισαν νὰ προτάξωσι μακροσκελεστάτας εἰσαγωγὰς καὶ νὰ παραθέσωσιν ἀτελεύτητα σχόλια καὶ σημειώσεις, ἵνα τὸ δρᾶμα ἢ ἡ τραγῳδία καταστῶσιν ὀγκωδέστερα καὶ κατ᾽ ἀκολουθίαν ἡ ἀμοιβὴ τοῦ πονήσαντος ἁδροτέρα, «ἐξεδόθησαν, λέγει περὶ αὐτῶν ὁ μὴ διδάσκαλος πρόεδρος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Ἀναστάσιος Χρηστίδης, τραγῳδίαι τινὲς μετὰ σημειώσεων λίαν ἐκτενῶν, ἐνδιατριβουσῶν τὸ πλεῖστον, ἐν γλώσσῃ λίαν καθαρευούσῃ, εἰς τεχνικὴν καὶ λεκτικὴν ἀνάλυσιν λέξεων καὶ στίχων μετὰ προσοχῆς τινος ὁπωσδήποτε τοῦ νοῦ τῆς τραγῳδίας· πλὴν ὁ νοῦς οὗτος, ἐν τῷ πλήθει τῶν γλωσσικῶς καὶ φιλολογικῶς ἑρμηνευομένων, δυσπαρακολούθητος τυγχάνει».

Πλὴν δὲ τούτων, ἕκαστον τῶν δαπάναις τοῦ Χρηστάκη Ζωγράφου ἐκδοθέντων δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου ἢ ἑκάστη τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Σοφοκλέους πωλεῖται ἀντὶ πεντεκαίδεκα φράγκων, ἐν ᾧ συνήθως ὅλα ὁμοῦ τὰ δράματα τοῦ Εὐριπίδου ἢ ὅλαι ὁμοῦ αἱ τραγῳδίαι τοῦ Σοφοκλέους πωλοῦνται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ τριῶν ἢ τεσσάρων φράγκων. Ἐρωτῶμεν λοιπόν, τίς τῶν ἡμετέρων ἔσται τοσοῦτον εὔπορος ἤ, ἂν θέλητε, τοσοῦτο σπαταλός, ὥστε νὰ δαπανήσῃ διακόσια ὀγδοήκοντα πέντε φράγκα διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὰ ἐνεακαίδεκα περισωζόμενα δράματα τοῦ Εὐριπίδου, ἐὰν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελον

τες, μιᾷ φωνῇ, ἀπεκρίνοντο δικαιολογούμενοι ὅτι ἠναγκάζοντο καὶ αὐτοὶ χρῆσιν νὰ ποιῶνται καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν ἐκμάθησιν ἑτέρας ἀντ' αὐτῆς γλώσσης, διότι ἡ ἑλληνικὴ δυσυπερβλήτους δυσχερείας παρέχει ἐν τῇ ἐκμαθήσει αὐτῆς καὶ ὅτι οἱ ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις ἐκπαιδευόμενοι, ἀφ' οὗ πολλὰ ἔτη δαπανήσωσι διδασκόμενοι ταύτην, ἐπὶ τέλους ἀποφοιτῶσι τῶν σχολείων οὔτε τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν μανθάνοντες οὔτε ἐν τῇ καθωμιλημένῃ, ἀκανονίστῳ οὔσῃ, δυνάμενοι ἀπταίστως νὰ ἐκθέσωσι τὰς ἑαυτῶν ἰδέας. Τοῦ τοιούτου δὲ μάρτυρές εἰσιν, ἔλεγον, αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι, διαπληκτιζόμενοι καθ' ἑκάστην, ἐνίοτε οὐχὶ πολὺ κοσμίως, διὰ τῶν ἐφημερίδων, τῷ λόγῳ ὅτι οὗτος ἢ ἐκεῖνος μετεχειρίσθη ἢ ἔγραψε λέξιν τινὰ ἢ φρᾶσιν γραμματικῶς ἐσφαλμένην ἢ σολοίκως· ὅθεν καὶ ἠναγκάζοντο νὰ ποιῶνται χρῆσιν γλώσσης ξένης, ἥτις ὅμως καὶ εὐμαθητοτέρα τυγχάνει καὶ εὐχρηστοτέρα καὶ οὐχὶ ἐκθέτουσα τοὺς χρωμένους αὐτῇ εἰς ἐπικρίσεις καὶ εἰς κατακρίσεις καὶ εἰς ὕβρεις ποικίλας.

Οὐδαμῶς λανθάνει ἡμᾶς ὅτι ἥ τε γαλλικὴ καὶ ἕτεραι τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν εἰσιν ἀσυγκρίτως μᾶλλον διαδεδομέναι τῆς ἡμετέρας καὶ ὅτι πᾶς Ἕλλην, ἐπιδιώκων βιοποριστικόν τι ἐπάγγελμα, ὀφείλει νὰ ἐκμάθῃ μίαν ἢ πλείους ἐκείνων. Ἀλλ' ἆρά γε δὲν δύναται ὁ τοιοῦτος καὶ τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν νὰ διδάσκηται, ὅπερ ἄλλως καὶ καθῆκον ἔχει νὰ πράττῃ, καὶ ξένας γλώσσας, χρησίμους αὐτῷ, ἐπικουρικῶς, οὕτως εἰπεῖν, νὰ ἐκμανθάνῃ; Τί λοιπὸν ἐμποδίζει τὸ τοιοῦτο, ἀλλ' ἢ αἱ παρεμβαλλόμεναι ὑπὸ τῶν διδασκόντων δυσκολίαι πρὸς ἐκμάθησιν τῆς μητρικῆς ἡμῶν γλώσσης, ἀλλ' ἢ τὸ διέπον ἡμᾶς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα;

Οὔτε πρῶτοι οὔτε δεύτεροί ἐσμεν ἡμεῖς, οἱ κατακρίνοντες καὶ ἀποδοκιμάζοντες τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις ἄγονον καὶ ἀλυσιτελὲς σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τῇ τῆς γλώσσης ἡμῶν διδασκαλίᾳ. Ἄνδρες πολλῷ ἡμῶν φέρτεροι καὶ ἁρμοδιώτεροι αὐστηρῶς, ἀλλὰ καὶ δικαίως, ἀπεδοκίμασαν καὶ ἀπέκρουσαν αὐτό. Ὡς ἐὰν γενικῶς οἱ ἐκπαιδευόμενοι νέοι ἦσαν προωρισμένοι ἵνα τραπῶσιν εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον ἢ εἰς τὰς ἐπιστήμας ἐκείνας, δι' ἃς ἡ ἐκμάθησις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ὑπάρχει ἀναγκαία, πάντες οἱ ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις φοιτῶντες καταβασανίζονται οἱ τλήμο-

νες διδασκόμενοι πράγματα ὀλιγίστοις μεταξὺ αὐτῶν ἴσως χρήσιμα, τοῖς πλείουσι δὲ ἄχρηστα ἐντελῶς καὶ οὐδεμιᾶς ποτε ὠφελείας γενησόμενα πρόξενα, λησμονηθησόμενα δὲ ἅμα ὡς οἱ ταῦτα διδαχθέντες ἐκλίπωσι τὰ θρονία τοῦ σχολείου. Κανόνες γραμματικοί, ὧν οὐδέποτε θέλουσι λάβει τὴν ἀνάγκην, ἀποστήθισις τύπων, οὓς οὐδέποτε θέλουσιν ἐφαρμόσει, ἀναλύσεις λεξιδίων, ἅτινα οὐδέποτε καθ' ἅπαντα αὐτῶν τὸν βίον θέλουσιν ἀπαντήσει ἐν τοῖς ἀναγνώσμασιν αὐτῶν, ἰδοὺ περὶ τίνα κατατρίβουσι μακρὸν καὶ πολύτιμον τῆς ζωῆς χρόνον, ὃν ἠδύναντο καὶ πρέπον ἦτο νὰ δαπανήσωσι, διδασκόμενοι καὶ προσκτώμενοι γνώσεις, πλουτιζούσας τὸν νοῦν, χρησίμους δὲ καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ.

Πάντες ἐδιδάχθημεν, ἵνα ἓν ἐκ πλείστων ὁμοίων παραδειγμάτων ἀναγράψωμεν, πάντες ἐδιδάχθημεν, οἱ μὲν πρεσβύτεροι ἡμεῖς δι' ἀμειλίκτου ἐφαρμογῆς τοῦ φάλαγκα, τοῦ ἐπὶ λιθαρίων γονατίσματος, τοῦ μαυρίσματος τοῦ προσώπου δι' αἰθάλης ἢ μέλανος, τοῦ ὑπὸ τῶν συμμαθητῶν ἐμπτυσμοῦ καὶ τῶν ἄλλων εὐγενῶν ποινῶν, ἃς ἡ ἰδιοσυγκρασία ἢ ἡ καλοκἀγαθία τοῦ διδασκάλου ἐπενόει καὶ ἐπέβαλλεν, οἱ δὲ νεώτεροι δι' ἠπιωτέρων τοιούτων, τὸν κανόνα, καθ' ὃν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς πρώτης κλίσεως, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται, πλὴν τῶν χρήστων, χλούνων, ἐτησίων καὶ τοῦ θηλυκοῦ ἀφυίων Διανύομεν τὸ ἑξηκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος, πλεῖστα δὲ ὅσα κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦτο ἀνέγνωμεν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἐγράψαμεν· ἐν τούτοις δυνάμεθα ἐν καθαρῷ τῷ συνειδότι νὰ ὁρκισθῶμεν ὅτι, πλὴν τῆς λέξεως ἐτησίων, τὰς λοιπὰς οὔτε ἀπηντήσαμεν οὔτε μετεχειρίσθημεν ποτέ. Ἐὰν δὲ δὲν ἀνεγινώσκομεν τὴν Ἀσπίδα τοῦ Ἡσιόδου, ἠθέλομεν τέλεον ἀγνοεῖ ὅτι ὑπάρχει καὶ λέξις ἑλληνικὴ χλούνης, ὅπερ οὔτε τὸν βίον ἡμῶν ἤθελε βεβαίως βραχύνει οὔτε τὴν τιμὴν ἡμῶν ἤθελε προσβάλει. Καὶ λοιπόν, διότι ἐκκεντρικός τις μωρόσοφος ἢ ἀπρόσεκτός τις ἀντιγραφεύς, κατὰ παράβασιν τοῦ γραμματικοῦ κανόνος, παρετόνισε τέσσαρα λεξίδια, κατεδικάσθησαν αἱ γενεαὶ πᾶσαι, μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, νὰ βασανίζωνται καὶ νὰ ὑποφέρωσιν, ἀποστηθίζουσαι τὴν τοιαύτην τοῦ κανόνος ἐξαίρεσιν; Καὶ ἐσμὲν λοιπὸν ἀπαραβάτως ἠναγκασμένοι νὰ πλανώμεθα διὰ παντὸς ἐν τῷ ἀδιεξόδῳ λαβυρίνθῳ τῶν ἀναριθμήτων ἀνωφελῶν γραμματικῶν κανόνων καὶ τῶν ἀνου-

σίων μετ' ὀλίγον μελλόντων καὶ δευτέρων ἀορίστων καὶ τῶν τοσούτων λεπτεπιλέπτων τύπων, οὓς ἡ σχολαστικότης ἐπενόησεν, οἱ δὲ διδάσκαλοι ἐφαρμόζουσιν ἐπὶ τῶν πελμάτων τῶν ποδῶν καὶ ἐπὶ τῶν ράχεων ἡμῶν, ἀλλ' οἵτινες τανῦν ἐν παντελεῖ διατελοῦσιν ἀχρηστίᾳ;

Ταῦτα δὲ λέγοντες, νοοῦμεν ἆρά γε ὅτι δέον νὰ παύσῃ διδασκομένη ἡ προγονικὴ ἡμῶν γλῶσσα; Ἄπαγε! οὐδὲ νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα τὸ τοιοῦτο. Ἀπαιτοῦμεν νὰ διαρρυθμισθῇ τὸ διέπον ἡμᾶς ἐκπαιδευτικὸν τῆς κλασικομονίας σύστημα οὕτως, ὥστε βάσις τῆς παιδεύσεως ἡμῶν νὰ ἦναι ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα, τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἀφιεμένης εἰς τοὺς προωρισμένους διὰ τὸ φιλολογικὸν ἢ ἕτερόν τι ἐπιστημονικὸν στάδιον, ταύτης ἐπιδεόμενον. Ἀπαιτοῦμεν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς νὰ διδάσκωνται ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν παραπεφρασμένοι, ἵνα ἀπ' οὐδενὸς τῶν ἑλληνοπαίδων ἀποκρύπτωνται οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τῆς προγονικῆς μεγαλοφυΐας. Ἀπαιτοῦμεν νὰ παύσῃ ἡ χάριν ὀλιγίστων σχολαστικὴ παίδευσις ἀπειροπληθῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀποστήθισις κανόνων καὶ γραμματικῶν τύπων, ὧν οὐδέποτε ποιήσουσι χρείαν, εἶναι αὐτόχρημα ματαιοπονία καὶ χρόνου ἀπώλεια. Ἀπαιτοῦμεν ἡ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις διδασκαλία νὰ γίνηται οὕτως, ὥστε οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῶν νὰ μανθάνωσι καὶ νὰ γράφωσιν ἀπταίστως τὴν καθωμιλημένην καὶ νὰ ὦσι κατηρτισμένοι διὰ γνώσεων τῆς ἱστορίας, τῆς γεωγραφίας, τῆς φυσικῆς, τῆς χυμείας καὶ τῶν τοιούτων, πλειόνων ἐκείνων, δι' ὧν σήμερον καταρτίζονται, ὅπως ἀποβῶσιν ὠφελιμώτεροι καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ὁπόταν τραπῶσι τὴν ὁδὸν τοῦ πρακτικοῦ βίου. Ἀπαιτοῦμεν, ἑνὶ λόγῳ, νὰ μὴ ἀκούωμεν λεγόμενον ὅτι «δυστυχῶς τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας παρ' Ἕλλησιν εἰς οὐδὲν ἕτερον συντελεῖ ἢ εἰς διάδοσιν τῆς σχολαστικότητος. Τὰ γράμματα, ἀνεπιτηδείως διδασκόμενα, πιθηκοειδῶς δὲ μανθανόμενα, ἀποναρκοῦσι καὶ παραλύουσιν ἔτι μᾶλλον τὰς ὑπολανθανούσας ἐθνικὰς δυνάμεις. (1)»

Καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ ἀσχοληθῶσι προφρόνως οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι περὶ τὴν μετατροπὴν τοσοῦτο ἐπιβλαβοῦς ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἀντὶ νὰ ἐργασθῶσι συντόνως περὶ τὴν διαρ-

(1). Νέα Ἡμέρα φυλλ. 1131 τῆς 2 Αὐγούστου 1896.

ρύθμισιν τῆς καθωμιλημένης γλώσσης καὶ εὐχερῆ τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς καταστήσωσι, τοὐναντίον οὗτοι ἀσμενίζουσιν ἐπιτείνοντες τὰς δυσχερείας καὶ μέγα τι καὶ σοφὸν καὶ ἐθνοσωτήριον ὑπολαμβάνουσι τὴν παρεισαγωγὴν λέξεώς τινος, ἐν τῇ σκιᾷ τῆς ἀρχαιότητος κεκρυμμένης, ἢ τὸν ἐξονυχισμὸν φράσεώς τινος μὴ κατὰ Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα γραφείσης· ἀγνοοῦσι δέ, ταῦτα πράττοντες, ὁποίας ἐθνικῆς ζημίας παραίτιοι γίγνονται. Τοῖς τοιούτοις προσετέθησαν ἤδη καὶ οἱ ἀττικισταί, δῆλον ὅτι οἱ ἀξιοῦντες νὰ ἐπαναφέρωσιν ἐν τῇ γραφῇ τῆς νεωτέρας γλώσσης τοὺς τύπους τῆς ἀττικῆς διαλέκτου καὶ ἀνοικτιρμόνως ὑβρίζοντες εἰς τοὺς μὴ αὐτοῖς ὁμοφρονοῦντας, ὡς ἀμαθεῖς, ὡς ἀγελαίους καὶ ὡς αὐτῆς δὴ τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἀναξίους· αἱ τοιαῦται δὲ ὕβρεις λίαν ὀλεθρίως ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς πενιχρᾶς ἡμῶν νεωτέρας φιλολογίας καὶ ἐπιστήμης, διότι πολλοί, καὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα κεκτημένοι ὅπως διὰ τῆς γραφίδος αὐτῶν ὠφελήσωσι τῷ ἔθνει, τοῦ τοιούτου ἀπέχονται, τῷ φόβῳ μὴ τοῖς ἀγελαίοις συναρίθμιοι ταχθῶσιν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ γλῶσσα ἦναι τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἐκδηλοῦνται αἱ ἰδέαι, καὶ ἐὰν αἱ ἰδέαι παραλλάσσωσι κατ' ἐποχάς, δὲν ἐννοοῦμεν ἐν τίνι δικαιώματι ἀξιοῦσιν οἱ τοιοῦτοι ἀττικισταὶ νὰ ἐπαναφέρωσιν ἡμᾶς εἰς χρόνους, καθ' οὓς ἄλλαι ἐπεκράτουν ἰδέαι, ἄλλαι θεωρίαι, ἄλλαι σκέψεις. Καὶ δὲν εἶναι τὸ αὐτό, ὡς ἐάν τις προσήρχετο σήμερον παντοπώλῃ ὅπως παρ' αὐτοῦ ἀγοράσῃ χαλβᾶν ἢ ταχίνι, ἢ ἐάν τις εἰσήρχετο εἰς καφεψεῖον ὅπως πίῃ σοκολάταν ἢ κονιάκ, δίδων πρὸς πληρωμὴν νόμισμα χαλκοῦν τῶν χρόνων τοῦ Πολυκράτους ἢ τοῦ Συλοσῶντος; Πῶς ἀρά γε ἤθελε προσενεχθῇ ὁ παντοπώλης καὶ ὁ καφεψὸς πρὸς τοιοῦτον θαμώνην; Δὲν ἤθελεν ἐκμυκτηρίσει, δὲν ἤθελεν ἀποδιώξει αὐτόν;

Πλὴν δὲ τούτου, ὅπως πᾶσαι αἱ γλῶσσαι, δι' ὃν ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν λόγον, παντοίας κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπέστησαν παραλλαγάς, οὕτω καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ δὲν ἔμεινεν ἀρχῆθεν καὶ μέχρις ἐσχάτων ἡ αὐτή, ἀλλ' ὑπέστη ποικίλας ἀλλοιώσεις ἢ συνεπείᾳ ἱστορικῶν γεγονότων ἢ συμφώνως πρὸς τὰς ἰδέας, ὧν ἑκάστοτε ἐγίγνετο τὸ μεταδοτικὸν ὄργανον. Οὐδ' ἄγνωστον τυγχάνει ὅτι τῶν διαλέκτων αὐτῆς ἡ μὲν δωρική, εἰς τρεῖς διαιρεῖται ἐποχάς, εἰς τὴν παλαιὰν ἢ αὐστηρὰν δωρίδα μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος, εἰς τὴν μέσην ἄχρι τῶν

χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τούτου νέαν ἢ ἠπίαν· ἡ δὲ ἰωνικὴ εἰς δύο, εἰς τὴν ἀρχαίαν μέχρι τοῦ ἑξηκοστοῦ πρὸ Χριστοῦ ἔτους καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τούτου νέαν, καὶ ὅτι ἡ ἀττική, κατὰ τοὺς δύο μάλιστα αἰῶνας τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, ἤτοι ἀπὸ τοῦ πεντακοσιοστοῦ μέχρι τοῦ τριακοσιοστοῦ πρὸ Χριστοῦ ἔτους, τρεῖς διακεκριμένας δείκνυσιν ἐποχάς, τὴν παλαιάν, ἐν ᾗ κατατάσσεται ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ἀντιφῶν, ὁ Ἀνδοκίδης, τὴν μέσην ᾗ ἀνήκει ὁ Πλάτων, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Ἰσοκράτης, καὶ τὴν νέαν, ἐν ᾗ περιλαμβάνεται ὁ Δημοσθένης, ὁ Αἰσχίνης, οἱ ῥήτορες. Εἰς τίνα λοιπὸν τῶν τριῶν διακεκριμένων ἐποχῶν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου θέλουσι νὰ ἐπαναφέρωσιν ἡμᾶς οἱ νεώτεροι ἀττικισταί; Εἰς τὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος; Ἀλλὰ διὰ τί οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ Θουκυδίδου καὶ Ἀντιφῶντος; Εἰς τὴν τοῦ Θουκυδίδου καὶ Ἀντιφῶντος; Ἀλλὰ διὰ τί οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου; Ἐπὶ τέλους, ἐν τίνι λόγῳ καὶ ἐν τίνι δικαιώματι θέλουσιν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐνάτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος νὰ ἐπαναγάγωσιν ἡμᾶς εἰς τὸν τρίτον καὶ πέμπτον πρὸ Χριστοῦ; Μήπως ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα δὲν ἔχει ἔκφρασιν; Μήπως στερεῖται γλυκύτητος; Μήπως δὲν ἐξωραΐζεται ὁσημέραι, ἀποβάλλουσα τοὺς ξενισμοὺς καὶ τοὺς χυδαϊσμούς, οἵτινες διὰ τὰς περιστάσεις εἶχον παρεισαχθῇ ἐν αὐτῇ;

Ὅτι δ᾽ ἐν τῇ λαλουμένῃ καὶ γραφομένῃ ἡμῶν γλώσσῃ τεραστία ἐντὸς βραχέος σχετικῶς διαστήματος καὶ ἀξιοθαύμαστος ἐπῆλθε βελτίωσις, τοῦτο οὐδεὶς νὰ διαμφισβητήσῃ δύναται· ἄλλως τε καὶ ἡ τῶν πρὸ τεσσαράκοντα καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἐκδεδομένων ἑλληνιστὶ συγγραμμάτων ἀντιβολὴ πρὸς τὰ σήμερον ἐκδιδόμενα μαρτυρεῖ περιτράνως τὴν τοιαύτην ἐπελθοῦσαν εἰς τὴν γλῶσσαν ἀλλοίωσιν. Ἄνδρες λόγιοι καὶ ζήλου φιλοπάτριδος ἐμφορούμενοι, οὐχὶ σοφίαν ἐπιδεικτικῶς πωλοῦντες, ἀλλ᾽ ἐν μετριοφροσύνῃ καὶ ἀθορύβως ἐργαζόμενοι, ἐπέτυχον εἴτε διὰ διδασκαλίας καὶ συγγραμμάτων εἴτε διὰ σώφρονος δημοσιογραφίας νὰ ἐκκαθάρωσι τὴν τέως πλήρη βαρβαρισμῶν γλῶσσαν καὶ ἐξοβελίσωσιν ἐξ αὐτῆς τὰς παρεισφρυσάσας ξενικὰς λέξεις καὶ τοὺς ἐν τῇ συντάξει σολοικισμοὺς καὶ περιαγάγωσιν αὐτὴν εἰς ὃ σημεῖον ἤδη διατελεῖ. Καὶ τὸ ἔθνος, χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ θελήσωσι νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς αὐτὸ οὐδὲ νὰ ἐξαναγκάσωσιν αὐτὸ διὰ πατάγου καὶ κραυγῶν θορυβωδῶν, ἀσμένως καὶ πειθηνίως παρηκολούθησε τοῖς λογίοις ἐκείνοις

ἀνδράσιν, οὐχὶ εἰς λεξίδια προσέχον, οὐδὲ δωρίζον ἢ ἀττικίζον, ἀλλὰ προσχωροῦν ἠρέμα εἰς τὴν ἐκκαθαιρομένην νεοελληνικήν, καὶ ἐθιζόμενον ἐν τῇ ἀκροάσει ἢ ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ λεγομένων ἢ γραφομένων. Εἰπάτωσαν δὲ οἱ ἀντιδοξοῦντες ἡμῖν ἐὰν δὲν ἦναι πλήρεις καλλιεπείας καὶ εὐφραδείας ἀττικωτάτης οἱ λόγοι τοῦ ἀοιδίμου Ἀναστασίου Βυζαντίου, ἐὰν δὲν ἐπανθῇ ἀμίμητος γλωσσικὴ χάρις ἐν τῷ ὑπὸ Διονυσίου Θερειανοῦ γραφέντι βίῳ Ἀδαμαντίου τοῦ Κοραῆ;

Ἴσως, ταῦτα λέγοντες, προσκρούσωμεν πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς λεγομένης δημώδους γλώσσης καὶ πρὸς τοὺς περὶ τὸν κύριον Ψυχάρην· ἀλλ᾽ ἡμεῖς οὔτε δημώδη γλῶσσαν νοοῦμεν τὴν ἀκανονίστως ὑπό τινων γραφομένην καὶ ἐν ᾗ συγκατεσπειρμέναι ἀπαντῶσι λέξεις χυδαῖαι καὶ λέξεις ἀρχαϊκαί, οὔτε παραδεχόμεθα τὴν κατὰ τοὺς ἰδιοτρόπους κανόνας τοῦ κυρίου Ψυχάρη δημιουργίαν τοιαύτης γλώσσης. Γινώσκομεν γλωσσικὰ ἰδιώματα, οἷον τὸ τῶν Κρητῶν, τὸ τῶν Συμαίων, τὸ τῶν Ἰονίων, τὸ τῶν Καρπαθίων, τὸ τῶν Κυπραίων, τὸ τῶν Χίων καὶ ἄλλων, οὐχὶ δὲ δημώδη γλῶσσαν, ἥτις ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἐν χρήσει παρὰ παντὶ τῷ ἑλληνικῷ· τοιοῦτό τι ὅμως οὐδόλως συμβαίνει, ἡ δὲ τοῖς πᾶσι γνωστὴ κωμῳδία Βαβυλωνία μαρτυρεῖ κάλλιστα ἂν δύνηται νὰ ὀνομασθῇ γλῶσσά τις δημώδης, ὅταν ἑκασταχοῦ μόνον λαλῆται ἢ γράφηται, ἀλλαχοῦ ὅμως ἀκατάληπτος τυγχάνει. Τὴν γλῶσσαν διαπλάττουσι δόκιμοι συγγραφεῖς, οὐχὶ δὲ ἡ ἰδιότροπος διάθεσις τούτου ἢ ἐκείνου, οἱ δὲ δοκιμώτεροι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων διέγραψαν ἤδη τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ βαίνῃ ἡ ἡμετέρα γλῶσσα.

Καὶ τηλικαύτης δ᾽ ἐπελθούσης βαθμηδὸν καὶ ἀθορύβως εἰς τὴν καθωμιλημένην προόδου καὶ ὁλοὲν ἐπερχομένης, οἱ ἡμέτεροι ὅμως διδάσκαλοι, ἑπόμενοι ἀπαρεγκλίτως σκολιῷ ἐκπαιδευτικῷ συστήματι, ἀρχῆθεν πλημμελῶς καθιερωθέντι καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου, παρὰ τὸ προσγιγνόμενον τῇ νεότητι ἀδίκημα, οὐδαμῶς νοοῦσιν ἢ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐκκολήσωσιν, ἐλαχίστης, ἵνα μὴ εἴπωμεν οὐδεμιᾶς, προσοχῆς ἀξιοῦσι τὴν τοιαύτην γλῶσσαν, μόνος δὲ ἀστήρ, ὑφ᾽ οὗ καταυγάζονται καὶ ὑφ᾽ οὗ καὶ μόνου ἀξιοῦσι νὰ φωτίσωσιν ἡμᾶς εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ οἱ πολυσχιδεῖς αὐτῆς τύποι. «Ἐξ ὅσων ἀκούομεν ἔν τε τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ, ἔγραφεν ἐν ἐφημερίδι τινὶ ἀνὴρ λόγιος,

ἀλλὰ σύναμα καὶ πρακτικός, σχηματίζομεν ἐξ ἁπαλῶν τῶν ὀνύχων τὴν πλημμελῆ ἰδέαν ὅτι οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἔφθασαν εἰς ἣν ἔφθασαν λαμπρότητα διὰ καλῆς τινος σχολαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἣν φανταζόμεθα παραπλησίαν τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ὅτι ἐπομένως ὅσον μᾶλλον προάγομεν ἡμεῖς τὴν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν, τοσοῦτο μᾶλλον προσεγγίζομεν εἰς τὴν τῶν προγόνων εὔκλειαν. Τῆς ἰδέας ταύτης σπανίως ἀπαλλαττόμεθα καὶ ἐν τῇ ἀνδρικῇ καὶ ἐν τῇ γεροντικῇ ἀκόμη ἡλικίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν οὐ μόνον τοὺς φιλολόγους, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονας καὶ τοὺς ἐμπόρους πολλάκις μετὰ φανατισμοῦ συζητοῦντας περὶ τύπων γραμματικῶν καὶ λέξεων καὶ γλωσσικῶν ἰδιωμάτων καὶ συχνάκις ἀμοιβαίως λοιδωρουμένους καὶ ὑβριζομένους καπηλικῶς. Δὲν θέλομεν, λέγοντες ταῦτα, νὰ ψέξωμεν πᾶσαν συνετὴν περὶ τὴν διόρθωσιν τῆς ἡμετέρας γλώσσης σπουδήν· ἀλλὰ θεωροῦμεν σύμπτωμα καχεκτικῆς καταστάσεως τὸ νὰ ἀπορροφᾶται τόσον σημαντικὸν μέρος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δράσεως ὑπὲρ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Ἀλλ' εἶναι, φαίνεται, πεπρωμένον νὰ κατεχώμεθα πάντοτε ὑπὸ προλήψεως, ἡ ὁποία θολαίνει τὴν διαύγειαν τῆς διανοίας μας καὶ μᾶς ἀποτρέπει ἀπὸ πάσης πρακτικῆς ἐργασίας. Μόλις ἀπηλλάχθημεν τῆς θρησκομανίας τῶν Βυζαντινῶν, καὶ κατελήφθημεν ὑπὸ τῆς κλασικομανίας, ἧς τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἐπ' ἴσης λυπηρὰ καὶ ὀλέθρια».

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακύψωμεν ἐκ τῆς καχεκτικῆς καταστάσεως, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν διαύγειαν διανοίας, ἐν ὅσῳ ἐξακολουθεῖ διέπον ἡμᾶς σχολαστικὸν ἐκπαιδεύσεως σύστημα, ἐπιτεῖνον τὴν τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἐπισκοτίζον τὴν διάνοιαν ἡμῶν; Καὶ ὑπομονὴν πάλιν ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν, ἐὰν οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι, ἐμμένοντες εἰς τὸ τοιοῦτο σύστημα, ἐπαίδευον τὴν νεολαίαν, ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὸν νοῦν τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος καὶ φρονηματίζοντες αὐτὴν διὰ τοῦ ὑψηλοῦ φρονήματος καὶ τῶν θαυμασίων ἰδεῶν, ὧν ἐκεῖνοι ἐνεφορήθησαν· ἀλλ' ὅταν, ὡς παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν διδασκόντων συμβαίνει σήμερον, ὁ μὲν νοῦς τοῦ συγγραφέως ἐν τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μοίρᾳ τίθεται, ἡ δὲ διδασκαλία περιορίζεται εἰς ἀπεραντολογίαν περὶ τύπων καὶ κανόνων καί, πρὸς ἀπόδειξιν βεβαίως τῆς μεγάλης σοφίας τοῦ διδάσκοντος, εἰς ἀπαρίθμησιν δυσπροφέρτων ὀνο-

μάτων φιλολόγων καὶ γραμματικῶν παντοίας ἐθνότητος, ἵνα ἀνωφελῶς καὶ ματαίως διδαχθῶσιν οἱ μαθηταὶ πῶς παρ' ἑκάστου ἐκείνων ἐγράφη λεξίδιόν τι ἢ πῶς διωρθώθη φρᾶσίς τις τοῦ Εὐριπίδου ἢ τοῦ Σοφοκλέους, δυνάμεθα ἆρά γε νὰ ἀπαιτήσωμεν διαύγειαν διανοίας ἢ κατάστασιν ἑτέραν τῆς σχολαστικῆς καὶ καχεκτικῆς, ἐν ᾗ, ὡς μὴ ὤφελε, διατελοῦμεν;

Ὅσοι τῶν πρεσβυτέρων, ἐκπαιδευθέντες ἐν Ἀθήναις, ἠκροάσαντο τοῦ ἀοιδίμου Γεωργίου Γενναδίου, ἐνθυμοῦνται βεβαίως μετὰ τίνος ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ πῶς ἐννοῶν τοῦ διδασκάλου τὸ ἔργον καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ πράγματι διδάσκαλος, ἐδίδασκε καὶ ἡρμήνευε τοὺς Φιλιππικοὺς τοῦ Δημοσθένους. Δὲν περιωρίζετο εἰς ψυχρὰν τοῦ κειμένου ἑρμηνείαν οὐδὲ κατέτριβε τὸν τῆς παραδόσεως χρόνον ἐτυμολογῶν λεξίδια καὶ δεικνύων τὴν μεταξὺ τούτων καὶ τῆς σανσκριτικῆς γλώσσης ὑπάρχουσαν συγγένειαν, ἀλλά, δακρυβρέκτους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, μετέδιδε διὰ λόγων θερμῶν εἰς τοὺς μαθητὰς τὸ αἴσθημα, ὑφ' οὗ ὁ μέγας ῥήτωρ ἐνεπνέετο, καὶ τὸ ὑψηλὸν φρόνημα, ὑφ' οὗ ἐκεῖνος καθωδηγεῖτο. Δὲν ἦτο ὁ Γεννάδιος σοφός, ὅπως οἱ σήμερον δοκοῦντες εἶναι τοιοῦτοι· ἦτο ὅμως διδάσκαλος ἐν πάσῃ τῇ ὑπερόχῳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, καὶ ψυχήν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰς ἀψύχους τοῦ κειμένου λέξεις δίδων, μετέφερεν ἀκατανοήτως τὸν μαθητὴν ἀπὸ τοῦ ἐντύπου λόγου εἰς τὸν νοῦν τοῦ Δημοσθένους καὶ κατηύγαζε τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ἐξῆρε τὸ φρόνημα αὐτοῦ, διδασκομένου μὲν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, μορφουμένου δὲ καθ' Ἕλληνας καὶ τὸν χαρακτῆρα. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πλείους διδάσκαλοι τῶν χρόνων ἐκείνων· ὑπάγετε νῦν νὰ ἴδητε πῶς ἐν τοῖς πλείστοις τῶν γυμνασίων διδάσκονται οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς.

Ἔτυχέ ποτε νὰ ἀναγινώσκωμεν ποίημά τι τοῦ χαριεστάτου Κεφαλῆνος ποιητοῦ Ἀνδρέου Λασκαράτου μετὰ πολλῆς τῆς εὐφυΐας ἐν ἑπτανησιακῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι πεποιημένον· συνέπεσε δέ, καθ' ὃν χρόνον ἀνεγινώσκομεν αὐτό, νὰ προσέλθῃ ἡμῖν καθηγητής τις ἀρκούντως εὐπαίδευτος, ᾧ ἀπηγγείλαμεν στίχους τινὰς τοῦ ποιήματος, ἐξαίροντες τὴν χάριν καὶ τὸ σατυρικὸν πνεῦμα τοῦ ποιήσαντος. Πλὴν ἀλλ' ὁ καθηγητής, ἀντὶ νὰ συνομολογήσῃ τοῦτο καὶ ἀναγνωρίσῃ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνδρός, ἤρξατο τοὐναντίον κακίζων τὸ ποίημα διὰ

τὴν ἐν αὐτῷ ἀπαντῶσαν χρῆσιν λέξεων μή, κατὰ τοὺς γραμματικοὺς τύπους, ὀρθῶν. Ὠκτείραμεν καὶ τὸν καθηγητὴν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένους.

Οὐδαμῶς λανθάνει ἡμᾶς, ὅτι τῇ τοιαύτῃ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων καχεκτικῇ καταστάσει τὰ μάλιστα συντελεῖ καὶ ἡ ἔλλειψις καταλλήλων διδακτικῶν βιβλίων, ὧν πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἀφθόνως εὐμοιροῦσιν, ἢ καὶ τῆς παραφράσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο τίνες ἄρά γε πταίουσιν; Οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι, ἐξαιρέσει ὀλίγων, καὶ διὰ τοῦτο παντὸς ἐπαίνου ἀξίων, παρῳδοῦντες, φαίνεται, τὸ παράγγελμα τοῦ Ἰσοκράτους «τότε χρὴ παύεσθαι λέγοντας (συντάσσοντας γραμματικάς) ὅταν . . . τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας, ὥστε μηδεμίαν λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν» ἀσχολοῦνται περὶ μόνην τὴν σύνταξιν καὶ ἔκδοσιν γραμματικῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς κατέστη ἐπ' ἐσχάτοις δυσμέτρητος καὶ ὧν τινων μνείαν ποιούμεθα, ὡς ὅπλων δεινῶν, ἐν ᾄσματι τετάρτῳ τῆς Πανικιάδος, τῷ ἐπιγραφομένῳ Ὁπλοποιΐα. Διὰ τί δὲν ἀσχολοῦνται καὶ περὶ τὴν δημοσίευσιν καὶ ἄλλων διδακτικῶν καὶ ὠφελιμωτέρων συγγραμμάτων, ὧν ἐπιδεόμεθα; Τῶν τοιούτων κατανάλωσις πολλὴ δὲν γίνεται, ἀντιλέξουσί τινες ἴσως, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ μοχθήσας πρὸς σύνταξιν τῶν ἄλλων διδακτικῶν συγγραμμάτων οὐδαμῶς ἀμείβεται διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν τῷ προλόγῳ ἑκάστης τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθεισῶν γραμματικῶν, ὧν ἡ μία πλημμελεστέρα τῆς ἄλλης, οἱ συγγράψαντες διατόρως κηρύττουσιν ὅτι μόνον ἐλαττήριον παρορμῆσαν αὐτοὺς εἰς συγγραφὴν γραμματικῆς ἦτο ἡ ἐπιθυμία ὅπως συμπληρώσωσι κενόν, ὅπερ διαβλέπουσιν ἐν πάσαις ταῖς προεκδοθείσαις τοιαύταις, ἀτελείας ἐχούσαις καὶ μὴ ἀποφερούσαις τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐθνοσωτήρια ἀποτελέσματα, ἅτινα ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐκπονηθεῖσα γραμματικὴ ἔμελλεν ἀναποφεύκτως νὰ ἀποφέρῃ. Ἄρα οὐχὶ σκοπὸς ἰδιωφελείας, ἀλλὰ πόθος ἐθνικῆς σωτηρίας παρώρμησεν αὐτοὺς εἰς τὰς τοιούτου εἴδους συγγραφάς· ἀλλὰ τότε διά τί ὁ φιλοεθνὴς οὗτος ζῆλος δὲν ἐξικνεῖται καὶ πέραν τῆς συγγραφῆς καὶ ἐκδόσεως μιᾶς γραμματικῆς; Ὦ! ἂς ὁμολογήσωμεν εἰλικρινῶς ὅτι ζῆλος ἐθνωφελέστερος, φιλοπονία μεγαλειτέρα, φρόνημα εὐγενέστερον ἐνεφόρει καὶ διδάσκοντας καὶ γράφοντας τὸν Λάμπρον Φωτιάδην, τὸν Κωνσταντῖνον Κούμαν, τὸν Νεό-

φυτον Βάμβαν, τὸν Νικόλαον Λογάδην, τὸν Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον καὶ τὴν ἄλλην σεπτὴν χορείαν τῶν διδασκάλων τῆς πρὸ ἡμῶν γεννεᾶς.

Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν τίνες πταίουσι διὰ τὴν ἔλλειψιν διδακτικῶν βιβλίων καταλλήλων παρ᾽ ἡμῖν; Ὅτε πρὸ ἐτῶν ἀνὴρ εὔπορος καὶ φιλογενὴς ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος ἀπεφάσισε νὰ χορηγήσῃ ἱκανὸν χρημάτων ποσὸν «πρὸς ἔκδοσιν συγγραμμάτων καταλλήλων πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ», διδασκαλοί τινες ἢ διατελέσαντες ἄλλοτε τοιοῦτοι, δὲν εὗρον ἕτερον ἐθνωφελέστερον νὰ ὑποδείξωσιν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ἢ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ὡς ἐὰν μὴ οὗτοι ἦσαν ἑκατοντάκις ἐκδεδομένοι ὑπὸ πλείστων σοφῶν Εὐρωπαίων. Καὶ δυστυχῶς, ἐπειδὴ ὁ μεγαλόδωρος μέν, πάντως δὲ ἀδαὴς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνὴρ ἐκεῖνος κατεπείσθη νὰ δαπανήσῃ μεγάλα ποσὰ εἰς ἔκδοσιν μέχρι τοῦδε δραμάτων τινῶν τοῦ Εὐριπίδου καὶ τραγῳδιῶν τινων τοῦ Σοφοκλέους, ὧν οἱ ἐκδόται ἐφρόντισαν νὰ προτάξωσι μακροσκελεστάτας εἰσαγωγὰς καὶ νὰ παραθέσωσιν ἀτελεύτητα σχόλια καὶ σημειώσεις, ἵνα τὸ δρᾶμα ἢ ἡ τραγῳδία καταστῶσιν ὀγκωδέστερα καὶ κατ᾽ ἀκολουθίαν ἡ ἀμοιβὴ τοῦ πονήσαντος ἁδροτέρα, «ἐξεδόθησαν, λέγει περὶ αὐτῶν ὁ μὴ διδάσκαλος πρόεδρος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Ἀναστάσιος Χρηστίδης, τραγῳδίαι τινὲς μετὰ σημειώσεων λίαν ἐκτενῶν, ἐνδιατριβουσῶν τὸ πλεῖστον, ἐν γλώσσῃ λίαν καθαρευούσῃ, εἰς τεχνικὴν καὶ λεκτικὴν ἀνάλυσιν λέξεων καὶ στίχων μετὰ προσοχῆς τινος ὁπωσδήποτε τοῦ νοῦ τῆς τραγῳδίας· πλὴν ὁ νοῦς οὗτος, ἐν τῷ πλήθει τῶν γλωσσικῶς καὶ φιλολογικῶς ἑρμηνευομένων, δυσπαρακολούθητος τυγχάνει».

Πλὴν δὲ τούτων, ἕκαστον τῶν δαπάναις τοῦ Χρηστάκη Ζωγράφου ἐκδοθέντων δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου ἢ ἑκάστη τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Σοφοκλέους πωλεῖται ἀντὶ πεντεκαίδεκα φράγκων, ἐν ᾧ συνήθως ὅλα ὁμοῦ τὰ δράματα τοῦ Εὐριπίδου ἢ ὅλαι ὁμοῦ αἱ τραγῳδίαι τοῦ Σοφοκλέους πωλοῦνται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ τριῶν ἢ τεσσάρων φράγκων. Ἐρωτῶμεν λοιπόν, τίς τῶν ἡμετέρων ἔσται τοσοῦτον εὔπορος ἤ, ἂν θέλητε, τοσοῦτο σπαταλός, ὥστε νὰ δαπανήσῃ διακόσια ὀγδοήκοντα πέντε φράγκα διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὰ ἐνεακαίδεκα περισωζόμενα δράματα τοῦ Εὐριπίδου, ἐὰν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελον

ἐκδοθῇ, ἢ νὰ δαπανήσῃ ἑκατὸ πέντε φράνκα διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὰς ἑπτὰ περισωζομένας τραγῳδίας τοῦ Σοφοκλέους, ἐν ᾧ δύναται ἀντὶ πέντε ἢ ἓξ φράνκων νὰ προμηθευθῇ ἀμφοτέρους τοὺς ποιητὰς ἐκείνους; Ἤ, τὸ οὐσιωδέστερον, τίς θέλει ἀποφασίσει νὰ κατατρίψῃ τοσοῦτον χρόνον ὅπως ἀναγνώσῃ τὴν τηλικαύτην ἀπεραντολογίαν τῶν εἰσαγωγῶν, τῶν σχολίων καὶ τῶν ὑποσημειώσεων, ἐκτὸς τῶν διδασκάλων, καὶ τοῦτο ἐὰν εἰς τὸ βαλάντιον αὐτῶν ἐπιτρέπηται ἡ πρόσκτησις βιβλίων τοσοῦτο πολυδαπάνων; Ἐὰν ἡ τηλικαύτη δαπάνη ἐγίγνετο ὅπως ἀπὸ τῆς ἀρχαίας παραφρασθῶσιν εἰς τὴν καθωμιλημένην οἱ Ἕλληνες ποιηταὶ καὶ λογογράφοι ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τὸν λαὸν δωρεὰν ἢ ἀντὶ μικροῦ τιμήματος, ἠθέλομεν εὐγνωμόνως ἀποδεχθῇ τὴν χρηματικὴν θυσίαν, διότι διὰ τῆς τοιαύτης παραφράσεως καὶ οἱ μὴ παιδεύσεως εὐμοιρήσαντες ἠδύναντο νὰ κατανοήσωσι τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος, οὗ διετέλεσαν μύσται οἱ δαιμόνιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, καὶ ἤθελεν οὕτω προκύψει ἐθνική τις ὠφέλεια· νὰ ὑποδεικνύηται ὅμως ὡς ἔργον ὠφέλιμον νέα ἔκδοσις τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Αἰσχύλου, τοσούτων προϋπαρχουσῶν ἐκδόσεων αὐτῶν, καὶ νὰ ἀνατίθηται εἰς τὸν Sittl καὶ εἰς τὸν Wuklein ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις, τὸ τοιοῦτο, μὰ τὸν κύνα, οὐ μόνον ἀνόητον νομίζομεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τοὺς λογίους αὐτοῦ ταπεινότατον καὶ ἐξευτελιστικώτατον.

Ἀλλὰ μὴ τὸ αὐτὸ δὲν δυνάμεθα ἐν μέρει νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς δαπάναις ἑτέρου εὐπόρου καὶ φιλογενοῦς ἀνδρός, τοῦ ἐν Ὀδησσῷ Γρηγορίου Μαρασλῆ γενησομένης μεταφράσεως καὶ ἐκδόσεως συγγραμμάτων ἀναγομένων εἰς τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα; Ἐν τίνι ὀρθῷ λόγῳ ἡ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἐκδοθησομένη Βιβλιοθήκη δέον νὰ περιλάβῃ πρῶτον «τὰ εἰς τὴν τελείαν παίδευσιν τῶν περὶ τὴν φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν σπουδαζόντων συμβαλλόμενα» καὶ οὐχὶ τὰ εἰς τὴν παίδευσιν τοῦ λαοῦ; Τίνος δὲ ὠφελείας ἐθνικῆς ἔσται πρόξενος ἡ ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασις τῶν ὑπὸ Zolly παραδόσεων τοῦ Whitneys περὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας ἢ ἡ μετάφρασις τῆς ἱστορίας τῶν νομισμάτων τοῦ Head. ἢ ἡ μετάφρασις τῆς ἱστορίας τῆς λατινικῆς ποιήσεως τοῦ Ribbek, συγγραμμάτων μεστῶν μὲν σοφίας ἴσως, δυσπέπτων ὅμως εἰς στομάχους κενοὺς καὶ χρείαν ἔχοντας τροφῆς θρεπτικῆς, ζωτικῆς, τονικῆς; Ἀντὶ τοιούτων συγ-

γραμμάτων, φιλολόγοις μόνοις χρησίμων, δὲν ὑπῆρχον ὅπως μεταφρασθῶσι καὶ ἐκδοθῶσιν ἕτερα διδακτικώτερα, χρησιμώτερα, γενικωτέρας ὠφελείας;

Καὶ λοιπόν, χάριν ὀλίγων διδασκάλων ἢ χάριν τινῶν βιβλιοφίλων, θελόντων νὰ περισυλλέγωσι καὶ ἐγκλείωσιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῶν πᾶν ἐκδιδόμενον βιβλίον, εἶναι ὀρθόν, εἶναι δίκαιον, εἶναι ἐθνωφελὲς νὰ καταναλίσκηται τοσοῦτο χρῆμα ἀσκόπως, ἀνωφελῶς, ἀχρήστως, ἐν ᾧ αὐτὸ ἦτο δυνατὸν καὶ ἔπρεπε νὰ δαπανᾶται σκοπίμως, ἀνυσίμως, ἐπεγνωσμένως, ἀφ' οὗ πλείστων μὲν ἐπιδεόμεθα, ὀλιγίστους δὲ ἔχομεν τοὺς γενναίους χορηγούς; Διὰ τοῦ δαπανηθέντος καὶ δαπανηθησομένου χρήματος τούτου συγγραφεῖς δόκιμοι βοηθούμενοι, ἠδύναντο νὰ παραγάγωσιν ἔργα παντὸς ἐπιστημονικοῦ κλάδου, ὧν τέλεον ἤδη στερούμεθα καὶ ἅτινα ἤθελον ὠφελήσει γενικῶς τὸ ἔθνος καὶ ἀπέναντι τῶν ξένων τιμήσει αὐτό, ἀναδεικνυομένων συγχρόνως καὶ ἀνδρῶν, κεκτημένων μὲν τὸ τάλαντον τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἱκανότητος, ἀλλὰ δι' ἀπορίαν χρημάτων ἀγνώστων διατελούντων καὶ ἀχρήστως παρερχομένων. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐκ ὀλίγους τοιούτους γινώσκομεν, ἀξιόλογος δέ τις Ἱστορία τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, περὶ ἧς οὐδεὶς ἔτι ὁμοίως ἔγραψε, μένει ἀνέκδοτος, τοῦ εὐπαιδεύτου αὐτῆς συγγραφέως μὴ δυναμένου ἐκ τῶν ἰδίων νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν καλλιτεχνικήν, ὡς πρέπει, ἔκδοσιν αὐτῆς. Τὸ νὰ ρίπτωμεν ἄρα τὸ χρῆμα εἰς ἐκδόσεις Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους, τῶν ὁποίων, καθ' ἃ προείπομεν, ἀπειρία ὑπάρχει, ἐν ᾧ στερούμεθα ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν μιᾶς καλῆς γενικῆς ἱστορίας, μιᾶς καλῆς παγκοσμίου γεωγραφίας, παντὸς θρησκευτικοῦ ἀναγνώσματος, παντὸς βιβλίου ἐπιστημονικου, τεχνικοῦ, βιομηχανικοῦ ἢ γεωργικοῦ ἐκ τῶν μορφούντων πνευματικῶς καὶ ὠφελούντων ὑλικῶς τὸν λαὸν καὶ κατὰ χιλιάδας παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς ἀπαντώντων, μαρτυρεῖ ἀσυνεσίαν τερατώδη, τύφλωσιν ἀξιοθρήνητον καὶ ἀφομοιοῖ ἡμᾶς πρὸς ἄνθρωπον, ὅστις, γυμνὸς καὶ ἀνυπόδυτος ἕνεκεν ἐνδείας ὤν, δοθέντων αὐτῷ ὀλίγων χρημάτων, καταναλίσκει ταῦτα πρὸς κατασκευὴν καρφίδος ἀδαμαντίνης διὰ λαιμοδέτην, τὸν ὁποῖον ἀκόμη δὲν ἔχει.

Ταῦτα δὲ πάντα εἰσὶν ἀναμφιλέκτως ἐπακολουθήματα τῆς οἰκτρᾶς σχολαστικότητος, ἥτις διέπει ἡμᾶς καὶ τῆς ὁποίας

τὰς εὐθύνας δέον νὰ ὑπέχωσιν οἱ πρωτοστατοῦντες ἐν τοῖς γράμματι καὶ τὰ τῆς ἐθνικῆς παιδεύσεως διευθύνοντες, ὧν οὐραγοί, μᾶλλον δ' εἰπεῖν θύματα, γίγνονται οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι, τινὲς μὲν ἐξ ἰδιοσυγκρασίας, ἄλλοι δὲ ἀσυνειδήτως, ἀλλ' οἱ πλείους μετ' ἀκάμπτου πείσματος ἐμμένοντες εἰς τὰς περὶ παιδεύσεως τῆς νεολαίας στρεβλὰς ἰδέας, ἃς ἐδιδάχθησαν αὐτοὶ καὶ ἐν αἷς ἐγαλακτουχήθησαν, ἕτοιμοι δὲ καὶ εἰς πῦρ καὶ εἰς θάλασσαν νὰ ριφθῶσι μᾶλλον ἢ κατὰ κεραίαν νὰ ἐκκλίνωσιν ἐκείνων, ἃ παρέλαβον. Ἀλλ' ἕως πότε θέλομεν ἐξακολουθεῖ γευόμενοι τῶν ἀστεμφῶν ταὶ ἀνουσίων καρπῶν δένδρου, τὸ ὁποῖον οὔτε χυμὸν ἀγαθὸν παράγει οὔτε ὠφέλειαν φέρει οὔτε τέρψιν προξενεῖ; Ἕως πότε θέλομεν ἐμμένει εἰς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, οὗ τὴν πλημμέλειαν οἱ πάντες ἀνομολογοῦμεν καὶ καθ' οὗ οἱ πάντες καθ' ἑκάστην μέχρι διαρρήξεως κατακραυγάζομεν; Δὲν θέλει ἆρά γε εὑρεθῇ ἐπὶ τέλους ὁ λύσων τὰς πέδας, διὰ τῶν ὁποίων μακρὸν ἤδη χρόνον διατελοῦμεν πεπεδημένοι, καὶ ἀπαλλάξων ἡμᾶς τῆς σχολαστικότητος, ἥτις ἐπισκοτίζει τὴν διάνοιαν, ταπεινοῖ τὸ φρόνημα, καθιστᾷ γελοῖον τὸν ἄνθρωπον;

Τοιαῦτα ἐκ πολλῶν, ἅτινα εἴχομεν εἰπεῖν, περὶ τῆς παιδεύσεως τῶν ἀρρένων συνοψίσαντες, τί ἂν εἴποιμεν περὶ τῆς τῶν θηλέων παιδεύσεως, ἥτις γίγνεται κατὰ σύστημα ἔτι χεῖρον καὶ ὀλεθριώτερον; Ἐὰν παρ' ἄλλοις ἔθνεσι, τῆς κοινωνίας ἐν ἑτέρᾳ βαθμίδι πολιτισμοῦ εὑρισκομένης ἢ ὑπὸ ἑτέρους ὅρους ὑλικῆς καταστάσεως διατελούσης, προσαπαιτῆται καὶ ὑψηλότερόν τι παιδεύσεως σύστημα, παρ' ἡμῖν ὅμως, τό γε νῦν ἔχον, σκοπὸς τῆς παιδεύσεως τῶν κορασίων πρέπει νὰ ἦναι ἡ μόρφωσις αὐτῶν οὕτως, ὥστε μίαν ἡμέραν νὰ καταστῶσι χρησταὶ σύζυγοι, οἰκονόμοι δέσποιναι, συνεταὶ μητέρες, ἑνὶ λόγῳ βάσις καὶ στήριγμα τῆς μόλις ἀνακυπτούσης ἑλληνικῆς κοινωνίας, οὐχὶ δὲ λογογράφοι ἢ διπλωμάτιδες. Καὶ ὅμως, ὡς ἐὰν μὴ ἦτο ἀρκούντως ὑψηλός, ἀρκούντως μέγας καὶ ἔνδοξος ὁ τοιοῦτος τῶν κορασίων προορισμός, τὸ διέπον τὰ ἡμέτερα παρθεναγωγεῖα σύστημα εἰς οὐδὲν ἕτερον συντελεῖ ἀλλ' ἢ εἰς τὸ νὰ πληρώσῃ δοκησισοφίας τὸν νοῦν αὐτῶν, νὰ ἐμπνεύσῃ αὐτὰς ἰδέας χιμαιρικὰς καὶ ἀπραγματοποιήτους, νὰ καταστήσῃ αὐτὰ βάρος δυσφόρητον εἰς τοὺς γονεῖς καὶ μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε ἡ γέννησίς τινι θυγατρίου νὰ λογίζηται

δυστύχημα καὶ οἱονεὶ ὀργὴ θεϊκή, καὶ νὰ καταντήσῃ δὲ τέλος αὐτὰ ἢ νὰ ἀποθάνωσιν ἀνυμέναια ἢ νὰ ἔλθωσιν εἰς κοινωνίαν γάμου μετ᾽ἀνδρῶν, οὓς θεωροῦσιν οὐχὶ ἀνταξίους αὐτῶν καὶ διαβιώσωσιν οὕτω βίον ἀβίωτον. Καὶ ἐξηγούμεθα πλατύτερον, λαμβάνοντες ὡς ἀπόδειγμα τῆς ὀρθότητος τῶν σκέψεων ἡμῶν τὴν ἡμετέραν πατρίδα, οὐχὶ διότι ἀλλαχοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ δὲν συμβαίνουσι τὰ ἀσυγκρίτως χείρω, ὡς αὐτοψεὶ ἐπείσθημεν μετὰ πολλῆς τῆς λύπης, ἀλλὰ διότι, συμπαθοῦντες φυσικῷ τῷ λόγῳ μᾶλλον πρὸς τὴν γεννέτειραν, βαθύτερον καὶ τὸ ἄλγος συναισθανόμεθα, βλέποντες τὴν σκολιὰν πορείαν, πρὸς ἣν ἐτράπημεν, καὶ δια τὰς ὀλεθρίους συνεπείας, τῶν ὁποίων οὐχὶ οὗτος ἢ ἐκεῖνος, ἀλλὰ πάντες ἀνεξαιρέτως, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἕκαστος, ὑπέχομεν εὐθύνας, παραδεχθέντες καὶ ἐμμένοντες εἰς ἐκπαιδευτικὸν τῶν κορασίων σύστημα, ὅλως δυσανάλογον πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἡμῶν κατάστασιν, πρὸς τοὺς ὑλικοὺς ἡμῶν πόρους, πρὸς τὴν ἐν γένει ἡμῶν θέσιν.

Ἐν Σάμῳ ὑπάρχουσι τέσσαρα κεντρικὰ παρθεναγωγεῖα, τὸ τοῦ Λιμένος Βαθέος, εἰς ὃ φοιτῶσι 240 μαθήτριαι, τὸ τῶν Μυτιληνῶν, εἰς ὃ φοιτῶσι 245 τοιαῦται, τὸ τῶν Καρλοβασίων, εἰς ὃ φοιτῶσι 235 τοιαῦται καὶ τὸ τοῦ Μαραθοκάμπου, εἰς ὃ φοιτῶσι 110 κοράσια· πλὴν τῶν κεντρικῶν τούτων παρθεναγωγείων, ὑπάρχουσι καὶ τὸ τοῦ Βαθέος, εἰς ὃ φοιτῶσι 170 κοράσια, τὸ τῶν Βουρλιωτῶν, εἰς ὃ φοιτῶσι 60 τοιαῦτα, τὸ τῆς Χώρας, εἰς ὃ φοιτῶσι 55, τὸ τοῦ Πύργου εἰς ὃ φοιτῶσι 50, τὸ τοῦ Παγώνδου εἰς ὃ φοιτῶσι 65 καὶ τὸ τῶν Κουμεΐκων εἰς ὃ φοιτῶσιν 28· ὁ ἀριθμὸς ἄρα τῶν ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις παρθεναγωγείοις διδασκομένων μαθητριῶν ἀνέρχεται εἰς 1161, ἑτέρων 459 φοιτωσῶν εἰς τὰ ἀρρεναγωγεῖα ἀναμὶξ μετὰ τῶν ἀρρένων. Ἐν τοῖς παρθεναγωγείοις τούτοις διδάσκονται ὁ Ξενοφῶν, ὁ Λυσίας, ὁ Ἰσοκράτης, πλὴν ἄλλων πολλῶν μαθημάτων· τινὲς μάλιστα, μὴ ἐπαρκῆ εὑρίσκοντες τὴν μέχρι τοῦ σημείου τούτου διδασκαλίαν, ἀπαιτοῦσιν ἵνα προστεθῶσι ταῖς ὑπαρχούσαις τάξεσι καὶ ἕτεραι, ἐν αἷς νὰ διδάσκωνται ἄλλοι τε τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ποιηταί. Σπουδάζουσι δὲ ἐν τοῖς παρθεναγωγείοις τούτοις καὶ περὶ τὰ χειροτεχνήματα, τὰ πρὸς διακόσμησιν τοίχων καὶ αἰθουσῶν, ἅτινα πολλὴν μὲν ἔχουσι τὴν φιλοκαλίαν, οὐ σμικρὰν ὅμως συνεπάγονται καὶ τὴν δαπάνην, διὰ τὴν προμήθειαν τοῦ ἀναγκαιοῦντος

πρὸς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ὑλικοῦ. Ἐκ τῶν προμνησθεισῶν 1620 μαθητριῶν, αἱ ἑκατὸ τὸ πολὺ πολύ εἰσι θυγατέρες ἐμπόρων ἢ πατέρων εὐπορούντων ὅπως δήποτε καὶ δυναμένων, ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἢ ὡς ἐκ τῆς εὐπορίας αὐτῶν, νὰ νυμφεύσωσι τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας μετ' ἐπιστημόνων ἢ νέων μεμορφωμένων, αἱ δὲ 1520 εἰσὶ θυγατέρες φιλοπόνων γεωργῶν, τιμίων βιομηχάνων, φερεπόνων ναυτικῶν, χρηστῶν τεχνιτῶν, ἀλλὰ μὴ διὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν δυναμένων νὰ παρευρεθῶσιν εἰς ἡγεμονικὸν δεῖπνον ἢ νὰ μετάσχωσιν ἐπισήμου χορευτικῆς ἑσπερίδος· πρὸς ἄνδρας λοιπὸν ὁμοίας κοινωνικῆς τάξεως φυσικῷ τῷ λόγῳ καὶ αἱ 1520 μαθήτριαι πρέπει νὰ ἀπεκδέχωνται ὅτι μίαν ἡμέραν θέλουσι διὰ τοῦ γάμου συνδεθῇ. Ἀλλὰ συμβίους τοιούτου φυράματος θέλουσι ἆρά γε στέρξει ἀπόφοιτοι τοῦ παρθεναγωγείου, ὧν ἑκάστη ὀνειροπολεῖ ὡς ἄνδρα ἕνα ἀνώτερον ὑπάλληλον, ἕνα ἰατρόν, ἕνα δικηγόρον; Καὶ δύναται ἆρά γε κόρη, διδαχθεῖσα ὅτι ὁ δεύτερος παρακείμενος τοῦ ὄρνυμι εἶναι ὄρωρα καὶ ὁ μέσος ἀόριστος τοῦ λάσκω εἶναι λελασκόμην, κόρη διδαχθεῖσα τοῦ Ξενοφῶντος τὴν Κύρου παιδείαν και τοῦ Ἰσοκράτους τὸν πρὸς Δημόνικον λόγον, δύναται, λέγομεν, κόρη τοιαύτη νὰ συζήσῃ μετ' ἀγροδιαίτου γεωργοῦ καὶ νὰ συνοδεύῃ αὐτῷ εἰς τὴν ἄμπελον ἵνα ξελακκίσῃ ταύτην ἢ δισκαφίσῃ ἢ ἀργολογήσῃ, ὅπως ἡ ἀπαίδευτος, δι' ὃ δὴ καὶ ἀγενής, μήτηρ ἐποίει; Καὶ εἶναι ἆρά γε ἀξιοπρεπὲς αἱ λεπτοφυεῖς ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ καταστᾶσαι ἐκ τῆς κατασκευῆς κομψῶν χειροτεχνημάτων πρὸς διακόσμησιν ἀριστοκρατικῶν αἰθουσῶν χεῖρες αὐτῆς νὰ ζυμώσωσι τὸν τῆς οἰκογενείας ἄρτον ἢ νὰ συνδαυλίσωσι τὸ πῦρ τοῦ κλιβάνου, ἐν τῷ ὁποίῳ πρόκειται οὗτος νὰ ὀπτηθῇ, ὡς εἶδε πολλάκις ἡ ἀπόφοιτος πράττουσαν τὴν μητέρα καὶ τὴν προμήτορα; Καὶ ἐπιτρέπεται πλέον αὐτῇ νὰ μεταφέρῃ δι' ὑδρίας ἐπ' ὤμου ὕδωρ ἐκ τῆς κρήνης εἰς τὸν οἶκον ἢ ξύλα ἐκ τοῦ παρακειμένου δάσους διὰ τὴν οἰκιακὴν ἑστίαν, ὅπως αἱ μὴ ἐν παρθεναγωγείοις φοιτήσασαι θυγατέρες τῶν τῆς γεωργικῆς τάξεως ποιοῦσι; Καὶ νὰ ράψῃ τὴν βράκαν ἢ τὸν ἐπενδύτην τοῦ πατρὸς ἤ ποτε τοῦ συζύγου καὶ νὰ μαγειρεύσῃ τὴν τροφὴν τῆς οἰκογενείας αὐτῆς καὶ νὰ πλύνῃ τὰ ἱμάτια τῶν τέκνων αὐτῆς, ὤ! ταῦτα, βάναυσα ὄντα καὶ χυδαίαις προσήκοντα, ἀγνοεῖ, διότι δὲν ἐδιδάχθη, τοῦ Λυσίου ἐν τῷ ἐπιτα-

φίῳ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἰσοκράτους ἐν τῷ Πλαταϊκῷ αὐτοῦ οὐδὲν περὶ τοιούτων πραγμάτων λεγόντων. Ὁποία δὲ ἡ συνέπεια τοιαύτης ἐκπαιδεύσεως καὶ μορφώσεως; Τριακόσιαι ἑβδομήκοντα δύο νύμφαι ἐν μόνῃ τῇ πρωτευούσῃ ἀναμένουσιν ἐναγωνίως τὴν πολυπόθητον τοῦ γάμου ἡμέραν, ἥτις δυστυχῶς δὲν ἀνατέλλει, εἴκοσι δὲ καὶ ἑπτὰ νεάνιδες ὑπέβαλαν, τῷ παρελθόντι ἔτει, αἴτησιν τῇ Διοικήσει ὅπως διορισθῶσι διδάσκαλοι, καίτοι τῶν διδασκαλικῶν θέσεων ἐν πᾶσι τοῖς παρθεναγωγείοις πεπληρωμένων οὐσῶν. Βεβαίως, αἱ πλεῖσται τῶν ἀνυπάνδρων αὐτῶν νεανίδων, ἐὰν μὴ ἐτύγχανον παιδεύσεως τοιαύτης, ἤθελον εἶσθαι νῦν καλαὶ οἰκοκυρίαι καὶ ἀγαθαὶ μητέρες, συζῶσαι εὐδαιμόνως μετ' ἀνδρῶν ὁμοίων κατὰ τὸ ἔργον ἢ τὸ ἐπιτήδευμα πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν· ὑπὸ τὸ κράτος δὲ παραπλησίων ἰδεῶν καὶ ἀξιώσεων, τί ἐν εὐρυτέροις κύκλοις καὶ μεγάλαις πόλεσι συμβαίνει, οὗ καὶ ἡμεῖς μετὰ λύπης οὐ σμικρᾶς ἀντελήφθημεν, ἀφίεμεν εἰς τοὺς κατοικοῦντας αὐτὰς νὰ ὁμολογήσωσι. Καὶ μέγα ἄρα δίκαιον ἔχει ὁ πολυκλεὴς φιλόσοφος Ἰούλιος Σίμων, οὗ τὸ κῦρος εἰς τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως τυγχάνει παγκόσμιον, λέγων «μὴ λησμονῆτε ὅτι πρέπει νὰ ρυθμίζωμεν τὴν γυναικείαν ἐκπαίδευσιν τῶν θυγατέρων ἡμῶν ἀναλόγως πρὸς τὸ μέλλον, ὅπερ ἀναμένει αὐτάς. Αἱ κόραι δὲ αἱ ἐξερχόμεναι τῆς ἑαυτῶν τάξεως δι' ἐκπαιδεύσεως ἀνωτέρας τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν εἰσιν ἀξιοθρήνητοι».

Λίθοις βάλωμεν τὸν φωτοσβέστην! ἀνακράξουσιν αἱ δέσποιναι, αἵτινες, πρωτοστατούσης τῆς Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν, ἀνεπέτασαν τὴν σημαίαν τῆς δῆθεν χειραφετήσεως αὐτῶν καὶ εὑρίσκουσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ φ λ ὲ ρ τ καὶ τοῦ φ λ ε ρ τ ά ρ ε ι ν σύμφωνον πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεωτέρας κοινωνίας (1). Ἄ-

---

(1) Τὰς Ἀγγλικὰς λέξεις ταύτας υἱοθέτησε καὶ καθιέρωσεν ἡ περὶ τοὺς τοιούτους συρμοὺς εἰδικότης τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας· περὶ τοῦ συρμοῦ δὲ τοῦ φλὲρτ καὶ τῶν φλερτάρειν ἔγραψεν ἡ ἐφημερὶς τῶν Κυριῶν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 456 φύλλῳ αὐτῆς· Εἶναι δέ, κατὰ τὸ ἄρθρον αὐτό, ὁ φλερτάρων, πρόδρομος τοῦ μνηστῆρος, ἀλλ' οὐδέποτε μνηστήρ, κύριος διασκεδάζων ἀκάκως, συντελῶν δὲ ὅπως διασκεδάζῃ καὶ ἡ δεσποινίς, ἥτις ἐξελέξατο αὐτόν, ἐν γνώσει συνεχέστατα τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἥτις ἀποδέχεται τὸ φλὲρτ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, μετὰ τῶν λοιπῶν συρμῶν, ὡς ἀκολουθεῖ. Ὁ φλερτάρων κύριος ὑπόκειται εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῆς δεσποινίδος, παρ' ἧς δέχεται διαταγὰς καὶ ἐπιπλήξεις, εἶναι ὁ ἀποκλειστικὸς χορευτὴς αὐτῆς, συνοδεύων πάντοτε αὐτῇ εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, ὅταν ψάλλῃ, ἢ στρέφων τὰς σελίδας, ὅταν ἐκείνη παίζῃ. Φέρει πάντοτε εἰς τὴν κομβιοδόχην τὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον ἡ δεσποινὶς προτιμᾷ, μεταχειρίζεται τὰ ἀρώματα ἐκείνης, συνοδεύει εἰς τὸν περίπατον, συνελόντι εἰπεῖν εἶναι ἡ ἀχώριστος σκιὰ αὐτῆς. Καὶ οἱ εὐτυχεῖς γονεῖς αὐτῆς χαίρουσι καὶ ἀγάλλονται διὰ τὸ φλὲρτ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν καὶ ἡ κοινωνία ἀδιαφόρως λέγει ὅτι ἡ δεσποινὶς δεῖ-

ρατε, ἄρατε, σταυρώσατε τὸν μὴ θέλοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γυναικός, τὸν ὑποστηρίζοντα ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δέον νὰ μένῃ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ σκότους παρελθουσῶν ἐποχῶν, τὸν μὴ κατανοοῦντα ὅτι μόνον εὐπαίδευτος κόρη γίνεται καλὴ σύμβιος καὶ ὅτι μόνον ἐξ εὐπαιδεύτου συμβίου τίκτονται χρηστὰ τέκνα, συναναχράξουσιν οἱ τοῦ νεωτέρου ἐκπαιδευτικοῦ τῶν κορασίων συστήματος θιασῶται, οἱ μὴ ἔχοντες θυγατέρας ἢ ἀδελφὰς ἵνα ὑπανδρεύσωσιν, ἀλλὰ κολακεύοντες τὰς καλλονὰς καὶ ἀδιαφόρως βλέποντες τὴν ἀνατροπὴν τῆς φύσεως, ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ τῆς κοινωνίας ζημίᾳ. Οὐχί, κυρίαι, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἡμεῖς, νέοι ποτὲ ὄντες, ἐκθύμως ἐχαριζόμεθα πάντοτε, σοφὸν καὶ συνετὸν καὶ πειστικώτατον πάντα ὑμῶν λόγον εὑρίσκοντες καὶ ἀνομολογοῦντες. Οὐχί! οὐδαμῶς ἐσμεν φωτοσβέσται, διότι καὶ μικρᾶς τινος παιδεύσεως εὐμοιροῦμεν καὶ τὰ ἐκ τῆς μαθήσεως ἀγαθὰ ἀποτελέσματα κατανοοῦμεν· ἄλλως, οὐχὶ ἐν ἀμαθείᾳ νὰ μένητε ἐπιθυμοῦμεν, ἀλλὰ νὰ μορφῶσθε ἀξιοῦμεν, ἐκπαιδευόμεναι ἐν τῇ καθωμιλημένῃ γλώσσῃ, διδασκόμεναι νὰ γράφητε αὐτὴν ἀπταίστως καὶ ἀποκτῶσαι τὰς τῆς ἀριθμητικῆς, ἱστορίας, γεωγραφίας, κοπτικῆς, ραπτικῆς, μαγειρικῆς καὶ τὰς ἄλλας γνώσεις ἐκείνας, αἵτινες ἐμπρέπουσιν εἰς γυναῖκα τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἡμῶν καταστάσεως, οὐχὶ δὲ κατατρίβουσαι τὸν χρόνον εἰς ἄχρηστον δι' ὑμᾶς ἐκμάθησιν τῶν λόγων τοῦ Λυσίου καὶ τῶν ρητορευμάτων τοῦ Ἰσοκράτους. Μὴ λίθοις βάλητε ἡμᾶς, ὑπολαμβάνουσαι ἴσως ὅτι μεμψιμοίρους ρηγνύομεν φωνάς, διότι βλέπομεν ὑμᾶς ἀπομακρυνομένας πλέον ἡμῶν, διὰ τὸ πολιὸν τῆς ἡμετέρας κόμης. Ἐστὲ πεπεισμέναι ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο συμβαίνει καὶ ὅτι, τοὐναντίον, ἐν τῇ εὐαισθησίᾳ τῆς καρδίας ἡμῶν, τὴν ὁποίαν αἱ λευκαὶ τῆς κεφαλῆς τρίχες δὲν ἴσχυσαν νὰ μειώσωσι, τηκόμεθα, βλέποντες ὑμᾶς μαραινομένας καὶ παρερχομένας ὡς μετέωρα φωτεινά, τὰ ὁποῖα ηὐχόμεθα καὶ ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἐβλέπομεν καταυγάζοντα ἑστίαν συζυγικὴν καὶ θερμαίνοντα λικνία τέκνων. Μὴ σταυρώσησε δὲ ἡμᾶς καὶ σεῖς οἱ ὑπὲρ ἀνωτέρας μορφώσεως

---

να φλερτάρει μὲ τὸν κύριον δεῖνα· ἀλλ' ὅτι τὸ κλῖμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι λίαν ψυχρὸν καὶ τὸ ἡμέτερον λίαν θερμὸν οὐδεὶς παρατηρεῖ. Ἐπὶ τέλους δ' ἔρχεται ὥρα, ὅτε ὁ μὲν φλερτάρων στρέφει τὰ νῶτα πρὸς τὴν δεσποινίδα, αὕτη δὲ ἐπιζητεῖ διάδοχον ἐκείνου, ἄχρις οὗ μετά τινα ἔτη, τῆς ἡλικίας προϊούσης, οὐδένα εὑρίσκει αὕτη τὸν φλερτάροντα.

τῆς γυναικὸς συνηγοροῦντες καὶ διὰ πομπωδῶν φράσεων θέλοντες νὰ ἐξαγάγητε τὴν γυναῖκα τῆς οἰκογενειακῆς τρογιᾶς, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐμμένουσαι αἱ μητέρες καὶ προμήτορες ἡμῶν εὐδαιμόνως καὶ χριστιανικῶς ἐβίωσαν, καὶ ὑποστηρίζοντες ὅτι μόνον δι᾽ ἐκπαιδεύσεως ὑψηλῆς τῶν γυναικῶν ἐκπολιτίζεται ἡ κοινωνία καὶ διαπλάσσεται ἡ ἀνθρωπότης. Οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι μελισταγεῖς, κατακηλοῦντες τὰ ὦτα τῶν κυριῶν καὶ προκαλοῦντες ἐπὶ τοὺς λέγοντας τὰ συμπαθῆ βλέμματα καὶ τὰ θωπευτικὰ μειδιάματα· δυστυχῶς ὅμως οἱ λόγοι εἶναι λόγοι καὶ τὰ πράγματα εἶναι πράγματα, ἐξ ἀληθειῶν δὲ πικρῶν ἴσως, ἀλλ᾽ ἀντίρρησιν μὴ ἐπιδεχομένων καὶ ὧν τὴν πικρίαν γεύονται ὑπὲρ τοὺς ἄλλους οἱ πατέρες θυγατέρων καὶ οἱ ἀδελφοὶ δεσποινίδων, ἓν καὶ μόνον ἐξάγεται πόρισμα ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον, ἔχει ἀνάγκην οἰκοκυριῶν φειδωλῶν, συζύγων μὴ μεγαλοφρονουσῶν, οἰκοκυρίας δὲ καὶ συζύγους τοιαύτας οὐδαμῶς παρασκευάζουσι σήμερον τὰ ἡμέτερα παρθεναγωγεῖα. Αἱ μητέρες ἡμῶν δὲν ἐφοίτησαν εἰς οὕτω πως κατηρτισμένα σχολεῖα, οὐδὲ ἐδιδάχθησαν ἀρχαίους συγγραφεῖς· ἀλλὰ τοῦτο οὐδαμῶς ἐκώλυσεν αὐτὰς νὰ διατελέσωσι μέλη τῆς κοινωνίας χρηστὰ καὶ νὰ παραγάγωσιν οὐχὶ κακοὺς πολίτας. Ἠγνόουν μὲν αὗται τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς ἄγγλου φιλοσόφου Σμάϊλς ὅτι «ὁπουδήποτε ἡ γυνὴ ἀπεσύρθη τοῦ οἴκου καὶ τῆς οἰκογενείας καὶ εἰσῆλθεν εἰς ξένην αὐτῇ ἐργασίαν, τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε κοινωνικῶς ὀλέθριον», οὐδὲ εἶχόν ποτε ἀναγνώσει τὸν εὐκλεᾶ προμνησθέντα φιλόσοφον Ἰούλιον Σίμωνα, ὅστις, παραβάλλων τὰς γυναῖκας τοῦ φαντασμαγορικοῦ αἰῶνος ἡμῶν πρὸς τὰς τῆς παρελθούσης ἐποχῆς οἰκοδεσποίνας, τὰς ἀσχολουμένας περὶ τὰ ἐσωτερικὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν καὶ περὶ ταῦτα καὶ μόνα, ἐπεπροστίθη· «Ἀποτέλεσμα τῆς διαρκοῦς συναφείας τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον εἶναι ὅτι ἡ οἰκογενειακὴ ἀνατροφὴ παρημελήθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰς βαθμὸν ὑπερβολικόν, ἐξ οὗ πολλὰ τὰ ἄτοπα προκύπτουσι. Δὲν θέλω νὰ ἐκληφθῶ ὡς θαυμαστὴς τῶν παλαιῶν χρόνων, ἀλλὰ φρονῶ ὅτι αἱ συντελεσθεῖσαι κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον πρόοδοι ἐγένοντο μόνον ἐπὶ βλάβῃ τῆς ὀρθῆς τῶν πραγμάτων ἀντιλήψεως. Ἡ κοινή, ἡ πολιτικὴ ἠθικὴ ἐποιήσατο προόδους, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ ἡ ἠθικὴ ἐκείνη, ἣν καλοῦμεν

ἰδιωτικὴν ἠθικήν·» ἀλλ' ἐν τῇ χρηστότητι αὐτῶν, κατανοοῦσαι τὸν ἀληθῆ τῆς γυναικὸς προορισμόν, περιώρισαν τὴν δρᾶσιν αὐτῶν ἐντὸς τῆς οἰκογενείας οὐδ' ἐξετροχιάσθησαν, ὅπως αἱ νῦν, ἀκολουθοῦσαι ξένοις δόγμασι καὶ ξένοις διδάγμασι.

Πῶς δὲ πιστεύουσι καὶ ὑποστηρίζουσιν οἱ τῆς γυναικείας δῆθεν ἀναμορφώσεως ὀπαδοὶ ὅτι σκοπὸς τῆς εὐρυτέρας παιδεύσεως τῶν νεανίδων εἶναι ἡ παρασκευὴ καλῶν συζύγων καὶ καλῶν μητέρων, ἀφ' οὗ, ὡς τὰ πράγματα αὐτά, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα, δεικνύουσι καὶ ὡς οἱ πάντες καθορῶμεν, αἱ πλείους ἐκείνων εἰσὶ καταδεδικασμέναι διὰ τῆς ἀγαμίας νὰ μὴ γείνωσί ποτε μητέρες καὶ ἀφ' οὗ ἡ κοινωνία περιέρχεται εἰς τὸ δίλημμα ἢ νὰ ἀσπασθῇ τὴν πρότασιν τοῦ ἐξισλαμισθέντος βουλευτοῦ τοῦ Ποντάρλιὲ ἐν Γαλλίᾳ Γρενιὲ ὑπὲρ τῆς πολυγαμίας, ὅπως αὐξηνθῇ ὁ πληθυσμὸς καὶ διευκολυνθῇ ἡ ἀποκατάστασις τῶν ἀπροίκων κορασίων, ὅπερ βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι δίκαιον, ἂν ἐτίθετο ἐν ἐνεργείᾳ πρὸ τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἵνα καὶ οἱ ἤδη ἐν ἐφεδρείᾳ καὶ ἀποστρατείᾳ μετάσχωσι τοῦ τοιούτου εὐεργετήματος, ἢ νὰ γενικεύσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἀργεντικῆς δημοκρατίας, ἐπιβαλούσης διὰ νόμου βαρυτάτους φόρους εἰς τοὺς ἀγάμους, διότι ἡ κοινωνία ἡμῶν, τῶν πραγμάτων οὕτω βαινόντων, οὐδέποτε θέλει περιέλθει εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν ἐν Καναδᾷ νόμον, καθ' ὃν ἐπιβάλλεται φόρος ἐπὶ τῶν γυναικῶν, τῶν ἐξ ὑπαιτιότητος ἑαυτῶν μενουσῶν ἀγάμων, ὑπὲρ ἐκείνων, ὅσαι, νυμφευθεῖσαι, ἔτεκον ὑπὲρ τὰ τρία τέκνα;

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν τὰς ἡμετέρας κόρας ἀποκτώσας, πρὸς ταῖς ἄλλαις, καὶ γνώσεις κοπτικῆς, ραπτικῆς καὶ μαγειρικῆς, τοῦτο δὲ ἴσως θέλει προκαλέσει τὸ σαρκαστικὸν καὶ περιφρονητικὸν μειδίαμα ἐνίων. Καὶ ὅμως ὁ κλεινὸς ἰατρὸς Βουρζουά, γράφων περὶ τῆς δράσεως τῆς γυναικὸς ἐν τῷ οἴκῳ, λέγει «Ἡ γυνή, ἀντὶ νὰ θεωρῇ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ οἴκου ὡς θλιβεράν, ἐξευτελιστικὴν καὶ ἀνιαρὰν ἐπασχόλησιν, ἣν πολλάκις ἀνατίθησιν εἰς θεραπαίνας, ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ αὐτοῦ ἐν ἀφοσιώσει καὶ διοικῇ τοῦτον ἐν τάξει καὶ οἰκονομίᾳ. Εἰς τὰς ταπεινοτέρας ἐργασίας τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου ὑπάρχει τέχνη τις, ἥτις ἀρέσκει τῇ αἰσθήσει καὶ τῇ φαντασίᾳ». Τοῦτο ἴσως ὑπ' ὄψει ἔχων καὶ ἑκατομμυριοῦχός τις Ρῶσος, ἄρτι ἀποθανών, κατέλιπε διὰ διαθήκης εἰς πέν-

τε ἀνεψιᾶς αὐτοῦ εἰσόδημα ἐτήσιον ἑκατὸν ἑξήκοντα χιλιάδων λιρῶν, ἐπὶ τῷ ῥητῷ ὅρῳ ὅτι οὐδεμία αὐτῶν θέλει λάβει ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τούτου ὀβολόν, ἐὰν μὴ πρότερον ἐπὶ πεντεκαίδεκα μῆνας ἤθελεν ὑπηρετήσει ὡς πλύντρια, ὡς θαλαμηπόλος ἢ ὡς γαλακτοκόμος, κατ' ἐκλογήν. Καὶ νῦν αἱ ὑπέρπλουτοι πέντε δεσποινίδες διατελοῦσιν ὑπηρέτριαι· ἀλλά, καί τοι τοιαῦται, ὀκτακοσίας ἑξήκοντα τρεῖς ἐκομίσαντο προτάσεις γάμου, οὐχὶ ὅμως ὑπὸ ὑπηρετῶν ἢ γαλακτοκόμων. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἰδιορρύθμου θείου ἦτο νὰ λάβωσιν αἱ ἀνεψιαὶ αὐτοῦ πεῖραν τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ τῆς πενίας ἔτι, πρὶν ἢ λάβωσι κατοχὴν τῶν ἑκατομμυρίων αὐτοῦ.

Δυστυχῶς, ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀχθοφόρου τὴν αὐτὴν ἐπιδιώκει ὑψηλὴν παίδευσιν, οἵαν καὶ ἡ τοῦ μεγαλεμπόρου, εἰς τὸ αὐτὸ μετ' ἐκείνης ἀφορῶσα μέλλον τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως, ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν ἡ μάθησις τῶν τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας παραμελεῖται καὶ θεωρεῖται πάρεργόν τι, διότι δῆθεν πᾶσα νεᾶνις, μετὰ τὸν γάμον αὐτῆς, ἐκ φύσεως, οὕτως εἰπεῖν, θέλει ταῦτα διδαχθῆ, ἐν τῇ ἑσπερίᾳ, ἐξ ἧς προθύμως πάντοτε παραλαμβάνομεν πᾶν ὅ τι κακὸν καὶ ἐπιβλαβές, οὐχὶ δὲ ὅ τι ἐκπολιτιστικὸν καὶ ὠφέλιμον, αἱ θυγατέρες τῆς λαϊκῆς τάξεως ἄλλως πῶς παιδεύονται, ἤτοι μορφοῦνται οὐχὶ διὰ μαθημάτων καὶ ἀναγνωσμάτων οὐδαμῶς πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν συμβαλλομένων, ἀλλὰ διὰ προσκτήσεως γνώσεων, τῶν ὁποίων ἀναποφεύκτως θέλουσι λάβει ἀνάγκην ἐν τῷ βίῳ εἴτε διὰ τὸ βιοποριστικὸν αὐτῶν ἐπάγγελμα, εἴτε διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἐπιμέλειαν τῆς ἰδίας οἰκογενείας· ἄνδρες δὲ διακρινόμενοι ἐπὶ σοφίᾳ ἢ κοινωνικῇ θέσει οὐδαμῶς θεωροῦσι ταπεινωτικὸν νὰ συνιστῶσιν ἢ προστατεύωσι τοιαῦτα οἰκιακῆς οἰκονομίας σχολεῖα.

Καὶ ἴδωμεν λοιπὸν τί πράττουσιν ἐν Γαλλίᾳ, ἐξ ἧς παραλαμβάνομεν μετὰ τοσαύτης προθυμίας τοὺς ἑβδομαδιαίους συρμοὺς καὶ τοὺς καλλωπισμούς, τοὺς κενοῦντας τὰ πενιχρὰ ἡμῶν βαλάντια, πληροῦντας δὲ τὰ τῶν βιομηχάνων τῆς χώρας ἐκείνης,. Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος, ὁ Κάρολος Δριεσσέν, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀφοσιωθεὶς εἰς τὸ ἔργον τοῦ νὰ ἀποδείξῃ τοῖς συγχρόνοις ὅτι ἡ ἀληθὴς τῆς γυναικὸς θέσις εὕρηται ἐν τῇ οἰκιακῇ ἑστίᾳ καὶ ὅτι δέον νὰ δίδηται αὐτῇ ἀγωγὴ ἰδιαιτέρα καὶ οὐχὶ ἡ διδομένη ἐν τοῖς συνήθεσι σχολείοις, συνεστήσατο

πολλαχοῦ τῶν Παρισίων σχολεῖα οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ οἰκιακῆς μαγειρικῆς. «Ἐν Γαλλίᾳ, ἔγραφεν ὁ Δριεσσέν, αἱ νεαραὶ ἡμῶν θυγατέρες φαντάζονται ὅτι, ὁπόταν νυμφευθῶσιν, ἐξ ὁρμεμφύτου καὶ ἀποκαλύψεως θέλουσιν ἐθισθῇ εἰς τὰς φροντίδας τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. Οἵα πλάνη! Πᾶσαι αἱ φροντίδες αὗται ἀπαιτοῦσι διδασκαλίαν· ἐὰν δὲ μὴ ἀπατῶμαι, τὸ ἀρχικὸν αἴτιον τῶν ἐρίδων καὶ τῆς ἀταξίας πολλῶν οἰκογενειῶν εἶναι τὸ κακὸν ῥόφημα (σοῦπα) καὶ τὸ κακῶς κεκαρυκευμένον ἔδεσμα. Δὲν ὑπάρχει στιγμή, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ διατελεῖ τόσον δύστροπος καὶ στρυφνός, ἐκείνης, κατὰ τὴν ὁποίαν οὗτος, ἐκ τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον ἐπανερχόμενος, κεκοπιακώς, ἐξηντλημένος καὶ ἔχων ἀνάγκην ἀνακτήσεως δυνάμεων, δὲν εὑρίσκει νὰ φάγῃ, ἀλλ' ἢ ἄρτον, τυρὸν καὶ ἀνούσιόν τι ἔδεσμα. Ἓν νέον τρυβλίον φαγητοῦ, ἓν καλῶς κεκαρυκευμένον βρῶμα ἀξίζει διὰ τὸν ἄνδρα ἀσυγκρίτως περισσότερον πολλῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Εὐλόγως ἄρα καὶ ὁ Βαλζὰκ ἔλεγεν ὅτι οἱ ἄνδρες ἀφοσιοῦνται ταῖς γυναιξὶ μᾶλλον, ταῖς δυναμέναις νὰ μαγειρεύσωσιν αὐτῷ καλὰ φαγητά».

Αἱ τοῦ Καρόλου Δριεσσὲν πρακτικαὶ ἰδέαι αὗται, παραδοξολογίαι καὶ λῆροι ἐν ἀρχῇ ἐκληφθεῖσαι, προὐκάλεσαν τοὺς σαρκασμοὺς καὶ τὰ εἰρωνικὰ μειδιάματα τῶν κομψευομένων καὶ τῶν ἐρωτύλων, τῶν δι' αὐτῶν ἐπιζητησάντων ἐπιτυχίας καὶ θριάμβους παρὰ ταῖς γυναιξίν, ὧν δῆθεν ὑπεστήριζον τὴν ἀνύψωσιν και τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ προλήψεων ὀπισθοδρομικῶν· καὶ ὅμως ὅ τι τότε ἐξεμυκτηρίσθη καὶ κατεγελάσθη, βραδύτερον ἐξυμνεῖτο καὶ ἐθαυμάζετο, καὶ σήμερον ἐν μὲν τοῖς Παρισίοις ὑπάρχει Συνέδριον δεσποινῶν, συγκείμενον ἐκ τῶν περιφανεστέρων κυριῶν τῆς Γαλλικῆς ἀριστοκρατίας καὶ ἔργον ἔχον τὴν ἐπὶ τοιαύταις βάσεσι παίδευσιν τῶν θυγατέρων τῶν τῆς δευτέρας καὶ τρίτης κοινωνικῆς τάξεως οἰκογενειῶν, πανταχοῦ δὲ τῆς Γαλλίας εὕρηνται σχολεῖα, ἐν οἷς νεάνιδες, κατὰ χιλιάδας φοιτῶσαι, διδάσκονται πῶς νὰ διευθύνωσιν ἕνα οἶκον, εἰδικὸς δὲ κλάδος ὑπάρχει τῆς μαγειρικῆς, ἧς δίδονται μαθήματα, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Βριλλέ, Σαβαρέν, Βερσού, Γριμμὼν Δελλὰ Ρεϋνιὲρ καὶ τελευταίως τοῦ Καρόλου Μονσελέ.

Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χώρᾳ τῆς πρακτικότητος

καὶ οὐχὶ τῶν ψιλῶν θεωριῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἤδη ἐτῶν λειτουργεῖ ἑταιρία τις, ἐπωνυμουμένη τῆς Τροφοδοσίας, ἥτις, ὑπὸ τῇ προστατείᾳ τοῦ δουκὸς τῆς Οὐενστμινστέρης διατελοῦσα, ἐποίησεν ἀληθῶς θαύματα· διότι διατηρεῖ πρότυπον σχολεῖον μαγειρικῆς ἐν Λονδίνῳ, ἐκ τοῦ ὁποίου κατὰ πᾶν ἔτος ἀποφοιτῶσι διπλωματοῦχοι μάγειροι, ἑκατοστυίες νεανίδων. Ἡ τοῦ προτύπου σχολείου τούτου διεύθυνσις ἔχει ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῆς ἓξ ἐπιθεωρητάς, ἑκατὸ πέντε διδασκαλίσσας πτυχιούχους καὶ εἴκοσι μίαν ὑποδιδασκάλους, διδοῦσα καθ' ἑκάστην μαθήματα μαγειρικῆς καὶ οἰκιακῆς ἐν γένει οἰκονομίας εἰς εἰκοσιπεντακισχιλίας νεάνιδας· πλεῖστα δὲ ὅμοια σχολεῖα συνεστήθησαν ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἀγγλίας, τοὺς ἀγλαοτέρους ἀποφέροντα καρπούς. Παρόμοια σχολεῖα ραπτικῆς, πλυντικῆς καὶ ἄλλων τοιούτων οἰκιακῶν ἔργων εὕρηνται πανταχοῦ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, παρασκευάζοντα τὰς θυγατέρας τῶν μὴ ἀριστοκρατικῶν ἢ εὐπορουσῶν τάξεων ὅπως μίαν ἡμέραν καταστῶσι δόκιμοι οἰκοδέσποιναι ἤ, ἐν ἀντιξόοις περιστάσεσι, δι' ἐντίμου ἐργασίας ὦσιν εἰς θέσιν νὰ προσπορίζωνται τὰ πρὸς συντήρησιν τῆς ἑαυτῶν οἰκογενείας. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἐγκρίτῳ ἀμερικανικῷ περιοδικῷ συγγράμματι ἀνεγράφετο τελευταίως ἡ ἵδρυσις σχολείου ὑπηρετριῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ αἱ φοιτῶσαι μορφοῦνται ἐπαγγελματικῶς ἅμα καὶ ἠθικῶς καὶ ἐξέρχονται μετὰ διπλωμάτων, ἔχουσαι καθαρὰν τὴν συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν. Ἐν Νορβηγίᾳ δὲ ὑπάρχει καὶ νόμος, καθ' ὃν τὰ κοράσια δὲν ἐπιτρέπεται νὰ νυμφευθῶσιν, ἐὰν δὲν γινώσκωσι νὰ πλέκωσι, νὰ μαγειρεύωσι καὶ νὰ ὑφαίνωσι· τὰς δὲ περὶ τῶν τοιούτων γνώσεις αὐτῶν ἀποδεικνύουσι ταῦτα διὰ πιστοποιητικοῦ, τὸ ὁποῖον λαμβάνουσι κατόπιν ἐξετάσεων. Φεῦ! ἐν τῇ ὀπισθοδρομικῇ ἐκείνῃ χώρᾳ δὲν ἀπαιτοῦνται τὰ παρ' ἡμῖν θεωρούμενα μόνα καὶ ἀπαραίτητα προσόντα μιᾶς κόρης, ἤτοι προὶξ πολλή, γνῶσις τῆς γαλλικῆς γλώσσης, εἰδικότης περὶ τὸ κλειδοκυμβαλίζειν. Περαίνοντες δὲ λέγομεν ὅτι πηγὴ τῆς ἐθνικῆς καὶ ἀτομικῆς κακοδαιμονίας ἡμῶν εἶναι, κατὰ τὸ πλεῖστον, τὸ ἐπικρατοῦν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων, οὗ τοσοῦτον ἀντέχονται οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι, καὶ ὅτι ἀνάγκη ὑπάρχει νὰ μεταρρυθμισθῇ αὐτὸ οὕτως, ὥστε οἱ μὲν μαθηταί, ἀποφοιτῶντες τοῦ σχολείου, νὰ ὦσι πεπροικισμένοι διὰ γνώσεων πρακτικῶν καὶ εἰς τὸν βίον

χρησίμων, αἱ δὲ μαθήτριαι, ἐξερχόμεναι τοῦ παρθεναγωγείου, νὰ μένωσι γυναῖκες· διότι, κατὰ τὴν Ἰουλιέτταν Ἀδάμ, γυνὴ ἐπιζητοῦσα νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅπως οἱ ὑπέρμαχοι τοῦ ἐν ἰσχύϊ ἐκπαιδευτικοῦ τῶν θηλέων συστήματος ἀξιοῦσι, παρουσιάζει ἐκτρωματικόν τι προϊὸν φυλῆς, μὴ ἐχούσης ἱστορίαν.

## Β'.

Καὶ περὶ διδασκάλων μέν, τῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, εἴποιεν ἄν τινες τῶν γνωρίμων πρὸς ἡμᾶς, ἐδικαιοῦσο, ἐν τὴν Πανικιάδι ἵνα γράψῃς ἃ ἔγραψες· τίς ὅμως βέβηλος στοχασμὸς παρώρμησέ σε ἵνα ποιήσῃς στίχους ἀστεμφεῖς καὶ περὶ ἀνδρῶν δικανικῶν, ὧν ἔργον μέγιστον καὶ θεῖον ὄντως τυγχάνει ἡ τῶν ἀδικουμένων προστατεία καὶ ἡ τῶν ἀδικούντων καταπολέμησις. Μή σε παρεπλάνησεν ἡ ἐν ἔτει 1613 γενομένη ἀπόφασις τῶν κατοίκων τῆς ἐν τῇ Ἀργεντινῇ Δημοκρατίᾳ πόλεως Εὐηνέμου, οἵτινες, ἀποστελλομένων πρὸς αὐτοὺς τριῶν δικηγόρων ἐξ Ἱσπανίας, συνῆλθον ἐν συλλαλητηρίῳ καὶ ἐψηφίσαντο νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἡ εἰς τὴν πόλιν εἴσοδος ἀνθρώπων τοσοῦτο ἐπιζήμιον καὶ ἐπικίνδυνον ἐπάγγελμα ἐχόντων, πρὸς ἀποφυγὴν ἐπιδημίας μιασματικῆς; Μή οἱ Plaideurs τοῦ Ρακίνα διέστρεψαν τὴν κεφαλήν σου καὶ μετὰ τοῦ Λὼκ καὶ τοῦ Ρουσσὼ ἐχθαίρεις αὐτούς; Μή καὶ σὺ ὁμόφρων εἶ τοῦ αἱμοχαροῦς Ναπολέοντος, τοῦ ποθοῦντος διὰ ξίφους νὰ ἀποκόψῃ πάντων τῶν δικηγόρων τὰς γλώσσας; Μή ἐπίστευσας εἰς τοὺς λήρους τοῦ Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ γερουσιαστοῦ Μοντεγάτζα, τοῦ ἐν συγγράμματι αὐτοῦ, ἄρτι ἐκδοθέντι, φληναφοῦντος ὅτι ἓν τῶν μεγίστων δυστυχημάτων πάσης Βουλῆς εἶναι ἡ ἐν αὐτῇ πλησμονὴ δικηγόρων, εὐχομένου ἵνα ψηφισθῇ νόμος ἀπαγορεύων παντὶ δικηγόρῳ τὸ θηρεύειν τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα καὶ δογματίζοντος ὅτι ἀρίστη τῶν Βουλῶν εἶναι ἐκείνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐδεὶς εὕρηται δικηγόρος; Ἤ μή συντάσσει τοῖς διακηρύττουσιν, Ἄπολλον ἀποτρόπαιε! ὅτι ἐν ᾗ πόλει ἀποκατέστησαν δικηγόροι ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἐνέσκηψεν ἐπὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς;

Οὐχί, οὐχί! Ἀποτασσόμεθα πᾶσι τούτοις καὶ ἐμφυσοῦμεν καὶ ἐμπτύομεν αὐτοῖς καὶ διακηρύσσομεν ἐπισήμως ὅτι ἐρεθισμὸν νευρικὸν πάσχομεν ὁσάκις, ἀναγινώσκοντες τὰς Νεφέλας

τοῦ Ἀριστοφάνους, βλέπομεν τὸν ἀχρεῖον Στρεψιάδην θέλοντα νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἄδυτα τῆς δικηγορικῆς καὶ διδαχθῇ πῶς τὸν ἥττω λόγον κρείττω νὰ ποιῇ, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν ὀχληρῶν δανειστῶν αὐτοῦ.

Εἶναι παρ' αὐτοῖς φασιν ἄμφω τῷ λόγῳ
Τὸν κρείττον', ὅστις ἐστί, καὶ τὸν ἥττονα.
Τούτοιν τὸν ἕτερον τοῖν λόγοιν, τὸν ἥττονα
Νικᾷν λέγοντα φασὶ τἀδικώτερα
Ἢν οὖν μάθῃς μοι τὸν ἄδικον τοῦτον λόγον,
Ἃ νῦν ὀφείλω διά σε, τούτων τῶν χρεῶν
Οὐκ ἂν ἀποδοίην οὐδ' ἂν ὀβολὸν οὐδενί.

καὶ ἀγανακτοῦμεν κατὰ τοῦ Ἀριστοφάνους, διότι, ἀφομοιῶν τὸν Στρεψιάδην πρὸς πολλοὺς δικηγόρους τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, λέγει περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐκτήσατο φήμην ὅτι ἦτο θρασύς, εὔγλωττος, τολμηρός, ἴτης, βδελυρός, συγκολλητὴς ψευδῶν, εὑρησιεπής, περίτριμμα δικῶν, κύρβις, κρόταλον, κίναδος, εἴρων, γλοιός, ἀλαζών, κέντρων, μιαρός, στρόφις, ἀργαλέος, ματιολοιχός, τρύμη, μάσθλης καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ἡ δὲ μεταξὺ Δικαίου Λόγου καὶ Ἀδίκου Λόγου κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις τοσοῦτον ἐξεγείρει τὴν ὀργὴν ἡμῶν, ὥστε, μὰ τὸν Ἥφαιστον, ἠθέλομεν παραδώσει εἰς πῦρ τὰς Νεφέλας, ἐὰν τὸ πῦρ ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπ' αὐτῶν. Ἀλλ' οὐδὲ τῷ Λαβουλαίῃ συγχωροῦμεν, εἰπόντι ὅτι ὁ δικηγόρος εἶναι ἀναγκαῖον κακόν· διότι ὁ τοιοῦτος χαρακτηρισμὸς ἐδόθη τῇ γυναικί, οὐδόλως δὲ εἶναι δίκαιον καὶ νόμιμον νὰ ἀφαιρῆται ἀπό τινος τὸ προσῆκον αὐτῷ ὅπως φιλοδωρῆται ἑτέρῳ.

Ὁ λόρδος Βολιγβρὼκ εἶπέ που ὅτι τὸ τοῦ δικηγόρου ἐπάγγελμα κατὰ μὲν τὸν σκοπὸν καὶ τὴν λελογισμένην αὐτοῦ ἐνάσκησιν τυγχάνει τὸ ἱερώτερον καὶ ὑψηλότερον, ἐν τῇ καταχρήσει δὲ αὐτοῦ τὸ ἀνοσιώτερον ἀναμφιλέκτως καὶ ἐλεεινότερον. Τῇ τοιαύτῃ γνώμῃ, τῇ πλήρει ἀληθείας, στοιχοῦμεν καὶ ἡμεῖς· διότι τί θειότερον καὶ ζηλωτότερον καὶ ἐπαινετώτερον τοῦ παρέχειν τινὰ τὴν βοήθειαν τῶν γνώσεων καὶ τῶν φώτων αὐτοῦ ἀνθρώπῳ, εἰσαγομένῳ κατὰ πλάνην εἰς δίκην καὶ κινδυνεύοντι νὰ ἀπολέσῃ τιμὴν καὶ ζωήν, ἢ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀποπειρᾶται ἅρπαξ τις καὶ κακεντρέχης νὰ ἁρπάσῃ καὶ νοσφισθῇ, ἐναντίον παντὸς δικαίου, τὸν οἶκον καὶ τὴν περιουσίαν;

Δὲν δικαιοῦται ἄρά γε ὁ πρὸς τοῦτο συντελῶν δικηγόρος νὰ κληθῇ εὐεργέτης, σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπίγειός τις Θεός; Ἀλλὰ καὶ τί ἐναγέστερον, αἰσχρότερον, φαυλεπιφαυλότερον τοῦ νὰ ἐπωφελῆταί τις τὰς γνώσεις καὶ τὴν δεξιότητας αὐτοῦ ὅπως, ἀντὶ ὀλίγων κερματίων ἀργυρίου, συντελέσῃ εἰς ἀθώωσιν κακούργου, οὗ αἱ χεῖρές εἰσιν ἐρυθραὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐκείνων, οὓς διὰ νὰ κλέψῃ κατεκρεούργησεν, ἢ ὅπως, διὰ παντοίων στρεψοδικιῶν, συνδράμῃ ἀδίκῳ τινὶ καὶ πλεονέκτῃ, θέλοντι νὰ σφετερισθῇ τὴν ὀλίγην περιουσίαν χήρας ἀδυνάτου ἢ ὀρφανοῦ ἐγκαταλελειμμένου, ἀδιαφορῶν ἂν ἡ χήρα καὶ τὸ ὀρφανὸν θέλωσιν ὀψιαίτερον μείνει ἄνευ καταλύματος, ἄνευ ἄρτου, ἤ, συνελόντι εἰπεῖν, ὅπως κατορθώσῃ, ὑπερμαχῶν πελάτου κακοτρόπου, νὰ ριφθῇ ἀθῷός τις εἰς τὰς εἱρκτὰς διὰ χρέη ἀνύπαρκτα, δι' ἀδίκημα οὐδέποτε ὑπ' αὐτοῦ τελεσθέν; Καὶ δὲν εἶναι δίκαιον ὁ τοιοῦτος δικηγόρος νὰ κληθῇ κακοῦργος, ὀλετὴρ τῆς ἀνθρωπότητος, σκεῦος τοῦ διαβόλου; Βεβαίως, ὑπάρχουσι πολλοὶ δικηγόροι, ἀνήκοντες εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν, τὴν τῶν εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπάρχουσιν ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, πλείους ἀνήκοντες εἰς τὴν δευτέραν, τὴν τῶν ὀλετήρων· διὰ τὴν ὑπερτέρησιν δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τῆς δευτέρας κατηγορίας εὐθύνεται τὰ μάλιστα καὶ ἡ κοινωνία, ἥτις ἀνακηρύσσει ἱκανὸν καὶ τιμᾷ καὶ εἰς ἐκεῖνον προσέρχεται τὸν δικηγόρον, ὅστις λάλος εἶναι καὶ εὑρησιεπὴς καὶ συγκολλητὴς ψευδῶν καὶ τὰ παράλογα ὑποστηρίζει καὶ τὴν ψευδορκίαν συνιστᾷ καὶ τὴν ἀπειρίαν ἢ ἐλαχίστην ἀπροσεξίαν τοῦ ἀντιδίκου ἐπωφελεῖται καὶ παντὶ ἀθεμίτῳ καὶ ἀνοσίῳ μέσῳ χρῆται διὰ νὰ ἐπιτύχῃ αἰσίας ἐκβάσεως τοῦ ἀγῶνος, οὗ ὑπερμαχεῖ, κἂν ὁ πελάτης αὐτοῦ τυγχάνῃ ἄδικος καὶ κακόγνωμος κἂν ἀθῷοι μέλωσι τέλεον νὰ καταστραφῶσιν. Ὁ δὲ δικηγόρος, ὁ συμφώνως πρὸς ὃν ἔδωσεν ὅρκον καὶ πρὸς τὴν συνείδησιν αὐτοῦ πράττων, ὁ μεμετρημένους τοὺς λόγους ἔχων, ὁ μὴ καταδεχόμενος τὸν ἥττω λόγον κρείττω νὰ ποιήσῃ, ὁ μὴ ἐπιζητῶν τὴν νίκην τῆς ἀδικίας καὶ τὴν ἧτταν τοῦ δικαίου, ὁ μὴ ἐπιδιώκων διὰ καταστρατηγήσεως καὶ παρερμηνεύσεως τοῦ νόμου τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἀθῴου, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἐνόχου, ὁ τοιοῦτος ἀνίκανος κρίνεται καὶ ἀνεπιστήμων καὶ τὸν πελάτην διὰ τοῦ τηλεσκοπίου βλέπει. Ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν καθ' ἑκάστην ἐκ τοῦ

ἐθνικοῦ πανεπιστημίου ἀναφυομένων δικηγόρων συντελεῖ εἰς τὴν κατάπτωσιν τοῦ γοήτρου τῶν δικηγόρων, ὧν πλεῖστοι ὑπάρχουσι νῦν πανταχοῦ, προκειμένου μάλιστα περὶ ἀγῶνος ὑπάρξεως, ὡς καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λουκιανοῦ, «οἱ κἂν ἐπὶ τριοβόλῳ διαρραγῆναι ἕτοιμοι».

Οὐχὶ λοιπὸν περὶ τῶν χρηστῶν καὶ εὐσυνειδήτων δικηγόρων ὁ λόγος ἐν τῷ ποιήματι ἡμῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀσυνειδήτων ἐκείνων, οἵτινες, χάριν ἰδιωφελείας, αἰσθάνονται τὴν καρδίαν αὐτῶν αἱμάσσουσαν ἐπὶ ταῖς συμβαινούσαις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔρισι καὶ ταῖς γιγνομέναις ἀθετήσεσι καὶ παραβιάσεσι τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου καὶ οἵτινες, παρεμβαίνοντες ὅπως δῆθεν ὑποστηρίξωσι τὸν νόμον καὶ τὸ δίκαιον κατὰ τῶν παρανομούντων καὶ ἀδικούντων, ἐπιτείνουσι τὴν ἔριν καὶ διαιωνίζουσιν αὐτήν, παντοίοις χρώμενοι ἀνοσίοις μέσοις, ὅπως ἐξέλθωσι νικηταὶ τοῦ πονηροῦ ἀγῶνος ὑπὲρ ἀδίκου πελάτου, νίκην καὶ αὐτοῦ καδμείαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νικῶντος. Οἱ τοιοῦτοι δικηγόροι ὀλεθρίως ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς κοινωνίας· διότι, ἕνεκεν αὐτῶν, τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐμειώθη λίαν καὶ ὁσημέραι μειοῦται, τὸ φιλόδικον ἀνεπτύχθη, ἡ ψευδορκία κατέστη συνηθεστάτη καὶ οἱ φόβον Θεοῦ τέως σώζοντες καὶ ἑαυτοὺς αἰδούμενοι, οὔτε Θεὸν πλέον φοβοῦνται, οὔτε ἑαυτοὺς αἰσχύνονται. Πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν τοιούτων δικηγόρων, ἁπλοῦν τι δίστιχον χρεωστικὸν ὁμόλογον, ὑπὸ τοῦ τυχαίου ἀνθρώπου συντασσόμενον, εἶχε πλῆρες κῦρος ἀπέναντι τοῦ ὀφειλέτου, δυσνόητός τις δὲ καὶ ἄνευ τύπων γεγραμμένη διαθήκη ἐλογίζετο ἱερὰ καὶ ἀπρόσβλητος, πᾶν δ' ἔγγραφον ἐπέχον τόπον συμβολαίου καὶ πᾶσα αἱρετοκριτῶν ἀπόφασις μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἐτηρεῖτο καὶ ἐξετελεῖτο, οὐδὲ τύποι ἀπητοῦντο ὅπως τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα θεωρῶνται νόμιμα καὶ ἔγκυρα· διότι τὸ νόμιμον ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ χριστιανικῇ συνειδήσει τοῦ ὑπογράφοντος τὸ ἔγγραφον καὶ τὸ ἔγκυρον ἐν τῇ τιμῇ αὐτοῦ. Καὶ νῦν; Διὰ πᾶσαν πρᾶξιν, διὰ πᾶσαν σύμβασιν ἀπαιτοῦνται συμβόλαια σχοινοτενῆ ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου καθ' ὅλους τοὺς τύπους συντεταγμένα ἐνώπιον μαρτύρων, εἰς οὐδεμίαν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξαίρεσιν ὑπαγομένων, τῶν ὁποίων δέον νὰ ἐπιπροστεθῇ, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, τὸ ἐπάγγελμα, ἡ κατοικία, ἡ ἔλλειψις πάσης μετὰ τοῦ συμβολαιογράφου συγγενείας. Καὶ ἐν τούτοις, παρὰ πάσας τὰς δια-

τυπώσεις καὶ προφυλάξεις ταύτας, σπανίως λίαν δύναται νὰ εὑρεθῇ συμβόλαιον ἢ ἔγγραφον, ἐξησφαλισμένον κατὰ τῶν προσβολῶν στρεψοδικοῦντος δικηγόρου, καί, ἔτι σπανιώτερον, ἄνθρωπος ἁρπακτικὸς καὶ ἄδικος νὰ μὴ εὕρῃ δικηγόρον, ἕτοιμον νὰ προστατεύσῃ τὰς ἁρπακτικὰς καὶ ἀτασθάλους αὐτοῦ ἀξιώσεις καὶ νὰ μὴ βεβαιώσῃ αὐτὸν ὅτι πλῆρες ἔχει δίκαιον, ἐν ᾧ ὁ ἴδιος εἶναι πεπεισμένος ὅτι ὁ πελάτης αὐτοῦ ἀδικεῖ καὶ αἰσχροκερδῶς ἐπιβουλεύει τὸν ἀντίδικον.

Καὶ εἰσάγονται λοιπὸν εἰς τὰ δικαστήρια δίκαι ἀσήμαντοι, κωμικῶς μὲν καταλήγουσαι, τὰ βαλάντια δὲ τῶν εἰς αὐτὰ προσφευγόντων κενοῦσαι, ὡς, ἐκ παραδείγματος, ἡ πρὸ ἐτῶν εἰσαχθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ἐνταῦθα πρωτοδικείου δίκη, καθ' ἣν ὁ μὲν ἐνάγων ἐζήτει τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐναγομένου εἰς τὴν αὐτῷ πληρωμὴν τεσσαράκοντα χιλιάδων γροσίων, ὁ δὲ ἐναγόμενος ἐζήτει ἀνταγωγικῶς ἑξήκοντα χιλιάδας γροσίων. Ἑκάτερον τῶν μερῶν εἶχεν ὁπλισθῇ διὰ τῶν ἐν Σάμῳ τελειοτέρων ὅπλων τῆς ἐπιστήμης, ἐν ταῖς χερσί, τῶν δοκιμωτέρων, τοῖς καιροῖς ἐκείνοις, δικηγόρων, ὁ δὲ ἀγὼν προεμηνύετο κρατερός· ἀλλά, τῆς δίκης διεξαχθείσης, ἐν ᾧ οἱ δικασταὶ εἶχον ἀποχωρήσει εἰς τὸ διασκεπτήριον ὅπως ἀποφασίσωσιν ἐπί τινος ἐνστάσεως, οἱ δὲ δικηγόροι εἶχον προσωρινῶς ἀποσυρθῇ τοῦ ἀκροατηρίου, πρὸς εὐτυχίαν τῶν διαδίκων, διότι ἄλλως ἡ δίκη ἤθελεν ἴσως ἐξακολουθεῖ μέχρι τοῦ νῦν, ἐπῆλθε συμβιβασμὸς μεταξὺ τῶν διαφερομένων, τοῦ ἑτέρου αὐτῶν θυσιάσαντος ἐν δοχεῖον μετ' ὀξυγάλακτος ἢ γιαουρτίου, ἀντὶ τοῦ ὁποίου ἐκηρύχθησαν ἀπεσβεσμέναι πᾶσαι αἱ ἀπαιτήσεις.

Ἐντεῦθεν αἱ μακραὶ καὶ ἀτελεύτητοι δίκαι, αἱ προωρισμέναι ἵνα κληροδοτηθῶσιν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱοὺς καὶ ἐγγόνους. Οὔτε θαυμαστόν τι κρίνεται ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1850 ὑπάρχει ἐνώπιον τῶν ἡμετέρων δικαστηρίων ἐκκρεμὴς δίκη διεκδικητικὴ κτημάτων, καὶ ὅτι δίκη περὶ μιᾶς ἐλαίας διήρκεσε τέσσαρα ὅλα ἔτη, ὁ δὲ ἀναδεξάμενος τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἑνὸς τῶν διαδίκων ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ὡς ἀμοιβὴν πεντήκοντα ἀργυροῦς μετζιτιέδες καί, ἵνα βεβαίως ἐνισχύηται κατὰ τὸν πολύμοχθον αὐτὸν ἀγῶνα, ἑκατὸν ἀλεκτορίδια.

Ἐντεῦθεν αἱ σωρεῖαι τῶν προδικαστικῶν καὶ ἐνστατικῶν καὶ παρεμπιπτουσῶν ἀποφάσεων, οὐδ' ἔχει τι τὸ παράδοξον ὅτι ἐπὶ διαφορᾶς τινος κληρονομικῆς ἐξεδόθησαν τριάκοντα

πέντε ἀποφάσεις· ἐφέσεως δὲ γενομένης, ἐξηκριβώθη ὅτι διὰ τῶν τοσούτων ἀποφάσεων δὲν εἶχε λυθῇ οὐδ' αὐτὸ τὸ περὶ νομιμοποιήσεως ζήτημα.

Ἐντεῦθεν ἡ χρόνου ἀπώλεια καὶ τὸ ἀναπτυσσόμενον πεῖσμα καὶ ἡ γεννωμένη ἐχθρότης καὶ ἡ τῶν βαλαντίων ἐπερχομένη κένωσις. Ὅταν δὲ ἀναμνησθῶμεν ὅτι διὰ τεμάχιον γῆς, ἀξίας οὐδὲ τριακοσίων γροσίων, εἷς δῆμος ὑπέστη δικαστικὸν πρὸς ἰδιώτην περὶ κυριότητος ἀγῶνα, ὑπὲρ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη διαρκέσαντα, καθ' ὃν ὁ μὲν δῆμος ἐκεῖνος ἐδαπάνησε περὶ τὰς ἑπτακαίδεκα χιλιάδας γροσίων, ὁ δὲ διεκδικῶν τὸ τεμάχιον τῆς γῆς ἰδιώτης περὶ τὰς εἰκοσακισχιλίας, καὶ ὅτι πρὸς παῦσιν τοῦ καταστρεπτικοῦ δι' ἀμφοτέρους τοὺς διαδίκους ἀγῶνος τούτου ἐδέησε νὰ παρέμβῃ ἡ Διοίκησις· ὅταν ἀναμνησθῶμεν ὅτι, ἕνεκα τεσσάρων καὶ ἡμίσεος γροσίων εἷς κάτοικος Λέκας ἐνήγαγε συνδημότην αὐτοῦ καὶ πρὸς ἐκδίκασιν τῆς ἐλαχίστης ταύτης ἀπαιτήσεως, πλὴν τῶν ἡμεραργιῶν καὶ ἄλλων κόπων, αὐτὸς μὲν ἐδαπάνησεν ἑκατὸ καὶ τέσσαρα γρόσια, ὁ δ' ἐναγόμενος ἑξήκοντα ὀκτώ, τῆς δίκης πρὸ μικροῦ μόλις ληξάσης, φρονοῦμεν ὅτι οὐδεὶς χρηστὸς καὶ ἀληθῶς ἐπιστήμων δικηγόρος δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς δυσεξάντλητος ὕλη πρὸς αὐστηρὰν διακωμῴδησιν, μόνος δὲ δικηγόρος τῆς κατηγορίας τῶν διακωμῳδουμένων δύναται νὰ δυσαρεστηθῇ, διότι ἐν τοῖς στίχοις ἡμῶν εὑρήσει ἀντικατοπτριζομένην τὴν ἰδίαν εἰκόνα. Καὶ δὲν λανθάνει μὲν ἡμᾶς ὅτι τὴν φιλόδικον διάθεσιν ταύτην, ἧς ἕνεκεν δι' ὀλίγα ἀπόλλυνται πολλά, ὁ περιώνυμος γερμανὸς νομομαθὴς Γέχριγκ, ἀντὶ ἐλαττώματος, θεωρεῖ ὡς ἀρετήν, ὡς ἀγῶνα ὑπὲρ τοῦ δικαίου, ἰσχυριζόμενος ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ ζήσεται μόνῳ ἄνθρωπος, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τῆς ὑλικῆς ἀξίας τοῦ πράγματος, ἀλλὰ περὶ τῆς ἰδεώδους ἀξίας τοῦ δικαίου, περὶ τῆς δράσεως τοῦ αἰσθήματος τοῦ δικαίου ἐν ἰδιαζούσῃ φορᾷ ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ ὅτι τὸ ρυθμίζον ἐνταῦθα δὲν εἶναι τὸ ποσὸν τῆς περιουσίας, ἀλλὰ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ αἰσθήματος τοῦ δικαίου· ἐπιτρεψάτω ὅμως ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἀπὸ τῶν οὐρανίων μονῶν, ἐν αἷς ἤδη αὐλίζεται, τοῖς ἀσόφοις ἡμῖν ἵνα εὐχώμεθα ἀπὸ καρδίας, ὅπως ἡ τοιαύτη ἀρετή, ἂν ὑπάρχῃ, ἀρθῇ ἀπὸ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν εἰς τρόπον ὥστε, ἐκεῖνος μὲν νὰ τηρήσῃ δι' ἑαυτὸν τὴν ἰδεώδη ἀξίαν τοῦ δικαίου οἱ δὲ ἡμέτεροι συμπολῖται τὴν πραγματικὴν καὶ τὰ ἐν τοῖς βαλαντίοις χρήματα αὐτῶν.

Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ παρατείνωνται ἐπ' ἄπειρον αἱ δίκαι καὶ νὰ μὴ ἀποβαίνωσι τοῖς διαδίκοις καταστρεπτικαί, ἀφ' οὗ διὰ τὴν ἁπλουστέραν καὶ τὴν εὐλυτοτέραν τῶν ὑποθέσεων, ἥτις ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ συνεδρίᾳ δύναται νὰ περατωθῇ, οἱ δικηγόροι καταφεύγουσιν εἰς τὰ δυσδιαλυτότερα τῶν ζητημάτων καὶ εἰς τὰς προφανεστέρας στρεψοδοκίας; Ἀφ' οὗ διὰ τὴν κυριότητα ἢ κατοχὴν μιᾶς ἀγριελαίας ἢ διὰ τὴν ὀφειλὴν ἑκατὸ γροσίων παρεισάγουσι ζητήματα, περὶ τὴν λύσιν τῶν ὁποίων διίστανται οἱ συγγραφεῖς; ὡς ἐκ παραδείγματος, ἐπὶ πόσον χρόνον διαρκεῖ, κατὰ τὸν νόμον, ἡ ἀναμίσθωσις ἐπὶ ἀστυκῶν κτημάτων; Ἂν ἰσχύῃ τὸ ἀξίωμα, καθ' ὃ ἡ δήλη ἡμέρα μηνύει ἀφ' ἑαυτῆς ἤτοι καθίσταται ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης ἅμα τῇ λήξει τῆς ἐν τῷ χρεωγράφῳ ὁριζομένης προθεσμίας ἢ ἀπαιτῆται ὄχλησις παρὰ τοῦ δανειστοῦ; Ἂν ἐπὶ ἀλληλοδιαδόχων ἐκχωρήσεων πρέπῃ νὰ προτιμᾶται ὁ πρῶτος ἐκδοχεὺς ἢ ὁ πρῶτος γνωστοποιήσας; Ἂν ἐπιτρέπηται, συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἡ συναινέσει τῆς γυναικὸς μετατροπὴ τοῦ ἀδιατιμήτου προικῴου ἀκινήτου τοῦ διατετιμημένου; Ἂν ἡ ἄπορος καὶ ἄπροικος χήρα ἀσκῇ τὰς ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου αὐτῆς ἀξιώσεις ὡς κληρονόμος ἢ ὡς κληροδόχος; Ὁποία ἡ φύσις τῆς ἀκυρότητος τῆς προερχομένης ἐκ τῆς παραβιάσεως τῶν ὁρισμῶν τῆς ἑκατοστῆς δεκάτης πέμπτης Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ; Εἶναι αὕτη ἀπόλυτος ἢ σχετική; Ὁ κανών, καθ' ὃν ἐπὶ τῆς Πουβλικιανῆς ἀγωγῆς, δυνάμει τίτλου πωλήσεως, ἀπαιτεῖται καλὴ πίστις κατὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῆς καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς νομῆς ἰσχύει καὶ ἐπὶ ἄλλων τίτλων κτήσεως;

Καὶ πᾶσα αὕτη ἡ ἀπεραντολογία, ἡ πολλάκις ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸ θέμα, καὶ πᾶς οὗτος ὁ πλοῦτος τῶν λεπτεπιλέπτων γνώσεων ἐκκενοῦται ὅπως φιλάρπαξ τις γεωργὸς νοσφισθῇ ὀλίγην ἔκτασιν γῆς ἀνηκούσης ἑτέρῳ ἢ δύστροπός τις ὀφειλέτης ἀποφύγῃ τὴν ἔκτισιν κερματίων τινῶν ἀργυρίου ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλομένων. Καὶ ὁ πελάτης χαίνει ἀκούων παρενειρόμενα τὰ ὀνόματα τοῦ Δεμολόμβ, τοῦ Ὡβρὺ καὶ Ρώ, τοῦ Μολιτόρ, τοῦ Δαλλόζ, τοῦ Δελβινκούρ, τοῦ Βιντσέϊτ, τοῦ Δερυβούργ, τοῦ Γέχριγκ, τοῦ Βαγγερώβ, τοῦ Καρρέ, τοῦ Βοαστέλ, τοῦ Φωστεν-Ελί, καὶ μένει ἔκπληκτος πρὸ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, ἐπικαλουμένου τὰς Παυλιανὰς καὶ Πουβλικι-

ανὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ Βελλεϊάνεια καὶ τὰ Μακεδονειάνεια δόγματα καὶ τὸ Μουκιάνειον τεκμήριον καὶ τὸ Τερτυλλιάνειον καὶ Φαλκίδειον τέταρτον καὶ τὴν Μουκιανὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν Σωκιάνειον ῥήτραν, καὶ νομίζει ὅτι ἀκούει γλώσσης ἀγγέλων, ἐκείνου ἀναπτύσσοντος κατὰ πλάτος τοὺς κώδικας καὶ τὰς εἰσηγήσεις καὶ τοὺς πανδέκτας καὶ τὰς νεαράς. Ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται ἡ ἀνιαρὰ ἡμέρα (ἥξει γὰρ καὶ οὐ χρονιεῖ) καθ' ἣν ὁ πελάτης, ἀνακύπτων τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς καταπλήξεως, βλέπει ὅτι τὸ μὲν βαλάντιον αὐτοῦ κατὰ τὸν ῥητορικὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα λίαν κοῦφον ἐγένετο, ὁ δὲ Πουβλικιανὸς καὶ ὁ Μουκειανὸς καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ μὴ ἐγεννῶντο ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

## Γ'.

Ἀλλὰ καὶ περὶ δικηγόρων ἴσως δικαιοῦσαί πως στιχουργήσας, ἐροῦσιν ἡμῖν οἱ γνώριμοι, ἃ ἐστιχούργησας· πῶς ὅμως ἀπετόλμησας νὰ ἐμβάψῃς εἰς μέλαν τὴν ποιητικήν σου γραφίδα κατὰ τῶν ἀκεστόρων, δῆλον ὅτι κατ' ἀνδρῶν, προορισμὸν καὶ ἔργον ἐχόντων τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὑγείας εἰς τοὺς ταύτην ἀποβαλόντας καὶ διὰ κόπων, μόχθων καὶ ἐθελοθυσίας ἐργαζομένων τὴν εὐπραγίαν καὶ τὴν εὐεξίαν, ἐν ᾧ ἄλλως ἐν τῇ οἰκογενείᾳ σου καὶ πρώην καὶ νῦν οὐκ ὀλίγους ἀριθμεῖς τοὺς ἰατρούς; Μή σε ἐσαγήνευσαν οἱ ἰατροτέχναι τοῦ Ἀριστοφάνους; Μή σε ἀπεπλάνησε τὸ μύθευμα ἐκεῖνο, καθ' ὅ, δικηγόρου καὶ ἰατροῦ περὶ προεδρείας ἐριζόντων καὶ τὴν λύσιν τῆς ἔριδος ἀναθεμένων εἰς φιλόσοφον, οὗτος ἔδωσε τὴν προεδρείαν εἰς τὸν δικηγόρον, εἰπὼν ὅτι ὁ κλέπτης πρέπει νὰ προηγῆται, ἑπόμενον δὲ νὰ ἔχῃ τὸν δήμιον; Οὐχί, οὐχί. Τῷ Ἀριστοφάνῃ ἀπεταξάμεθα ἤδη, εἰς μυθεύματα δὲ οὐδαμῶς δίδομεν προσοχήν· ἐὰν δὲ εὔλογον τυγχάνῃ τὸ ἐρώτημα τῶν γνωρίμων, οὐδαμῶς δυσχερὴς εἶναι καὶ ἡ ἀπάντησις ἡμῶν.

Τὴν περὶ ἰατρῶν ἡμετέραν κρίσιν ἐσχηματίσαμεν ἐν περιστάσεσι λυπηραῖς. Πρὸ εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν, κατέκειτο κλινήρης, πάσχων ἐκ πνευμονίας ὁ ἀοίδιμος ἡμῶν πατήρ, ὑπερεβδομηκοντούτης ἤδη ὤν. Ἡ προβεβηκυία τοῦ πάσχοντος ἡλικία καθίστα βεβαίως τὸ νόσημα δυσθεραπευτότερον, πέντε δὲ ἰατροί, ὧν οἱ τέσσαρες ὁμογενεῖς, ὁ δὲ πέμπτος Ἰταλὸς καυχώμενος εἶναι, συνήρχοντο συνεχῶς περὶ

τὴν κλίνην τοῦ ἀρρώστου, ἵνα παράσχωσιν αὐτῷ πᾶσαν τῆς ἐπιστήμης τὴν συνδρομήν. Ἐν τῷ τελευταίῳ δὲ συμβουλίῳ, σφοδρὰ ἐπῆλθε διχογνωμία μεταξὺ τῶν ἰατρῶν, τῶν μὲν δύο ἐξ αὐτῶν προτεινόντων ὡς ἀπαραίτητον τὴν χρῆσιν δακτυλίτιδος, τῶν δ' ἑτέρων δύο ἀποκρουόντων αὐτὴν ὡς κινδυνώδη εἰς γεγηρακότα καὶ ἐξηντλημένον ἄρρωστον καὶ τοῦ πέμπτου, τοῦ Ἰταλοῦ καυχωμένου εἶναι, ἐπαμφοτερίζοντος, τῷ λόγῳ ὅτι ἠγνόει τί ἦτο ἡ δακτυλῖτις, καίτοι κάλλιστα τὴν ἑλληνικὴν ἐλάλει. Μακρῶν δὲ λόγων καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον μεταξὺ των ἰατρῶν πεισματωδῶς διαμειφθέντων, κατίσχυσεν ἡ γνώμη τῶν κατὰ τῆς χρήσεως δακτυλίτιδος φρονούντων, ἐπιπροστεθέντος αὐτοῖς καὶ τοῦ Ἰταλοῦ καυχωμένου εἶναι ἰατροῦ, ὅστις προσεποιήθη ὅτι τότε μόνον ἐνόησεν ὅτι δακτυλῖτις εἶναι ἡ digitale, καὶ ἀνετέθη τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν ἰατρῶν νὰ γράψῃ τὴν συνταγήν· ἀλλ' ἐν ᾧ οὗτος ἔγραφε ταύτην, ἐπανελήφθη ἡ περὶ σωτηρίου ἢ ὀλεθρίου ἀποτελέσματος τῆς δακτυλίτιδος λογομαχία, ἥτις ἐξηκολούθει ἐπιτεινομένη, μέχρις ὅτου ὁ εἷς τῶν ἰατρῶν, βαρυνθείς, εἶπεν ἀραβιστὶ ἑτέρῳ αὐτῶν νοοῦντι τὴν τῶν Ἀράβων φωνήν, χάλε, χάλε, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, δὸς τέλος, δὸς τέλος εἰς τὴν συζήτησιν. Ὁ τὴν συνταγὴν γράφων ἰατρός, ἀκούσας τῆς λέξεως χάλε καὶ ὑπολαβὼν ὅτι ὁ εἷς τῶν συναδέλφων ἔλεγε τῷ ἑτέρῳ νὰ χαλάσῃ, εἴτ' οὖν καταστρέψῃ τὴν συνταγήν, ἐγένετο ἔξαλλος ἐξ ὀργῆς καὶ ἤρξατο ἀγρίως κραυγάζων ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ συγκατατίθεται νὰ χαλάσῃ συνταγήν, ἧς τὴν σύνταξιν ἀνέθηκαν αὐτῷ καὶ ὅτι δὲν ἁρμόζει εἰς ἰατροὺς ἐπιστήμονας νὰ ἐπανέρχωνται δίκην κυνῶν ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον καὶ ἀνακαλῶσι τὴν ἑαυτῶν γνώμην, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἔμειναν σύμφωνοι περὶ τῶν δοτέων τῷ ἀρρώστῳ φαρμάκων. Ἡ βαβυλωνία αὕτη διήρκεσεν ἐφ' ἱκανόν, πολλὴ δὲ κατεβλήθη προσπάθεια ἵνα πραϋνθῇ ὁ ἐξωργισμένος ἰατρὸς καὶ πεισθῇ ὅτι οὐδόλως προὔκειτο περὶ χαλάσματος τῆς συνταγῆς· ἐν τούτοις, τὰ γενόμενα προὐκάλεσαν, καίτοι ἐν ὥραις λίαν θλιβεραῖς, τοὺς γέλωτας τῶν οἰκείων τοῦ γηραιοῦ ἀρρώστου, ὅστις, τῇ αὐτῇ νυκτί, ἐκοιμᾶτο τὸν αἰώνιον ὕπνον, παραπέμπων τοὺς ἰατροὺς εἰς ἀσθενεῖς ἄλλους, ἵνα καὶ παρ' ἐκείνοις παίξωσιν ὁμοίαν κωμῳδίαν.

Διότι οἱ δικηγόροι, ἀφ' οὗ οὕτως ἢ ἄλλως τελεσιδίκως ἐκ-

δικασθῇ ἡ ὑπόθεσις, δι' ἣν ἐκλαρυγγίζονται καὶ δι' ἣν ἐκχέουσι τὸν δυσκένωτον θησαυρὸν τῶν ἐνστάσεων, καταπαύουσι τὸν ἀγῶνα καὶ τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἀνάγουσιν εἰς τοὺς προϊστορικοὺς πλέον χρόνους· ἀλλ' οὐχὶ τὸ ὅμοιον συμβαίνει καὶ τοῖς ἰατροῖς. Οὗτοι ἐπιλαμβάνονται τῆς ἔριδος ἀφ' οὗ ὁ ἄρρωστος μεταστῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν μακαριτῶν· τότε ἄρχεται καὶ ἐπιτείνεται ἡ διὰ τῶν ἐφημερίδων πάλη περὶ τοῦ τίς ἐγένετο ὁ παραίτιος τῆς τοιαύτης μεταστάσεως, ἑκάστου ἐπιρρίπτοντος τὴν εὐθύνην εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀπειρίαν τοῦ ἄλλου. Τότε ἐκφέρονται εἰς τὸ μέσον τὰ ὀνόματα τοῦ Σαρκώ, τοῦ Ραϋμόνδ, τοῦ Γρασσέ, τοῦ Πίτρε, τοῦ Μαρί, τοῦ Ποτέν, τοῦ Διελαφοά, τοῦ Λαμβρόζο, τοῦ Βερνχέϊν, τοῦ Κώχ, τοῦ Μαραλιάνη, τοῦ Χαρτίς, τοῦ Σατελαίν, τοῦ Βερλιώζ, τοῦ Περρῶν, τοῦ Σαμπαλίνου, τοῦ Νιεμέγερ, τοῦ Βουσοῦ, τοῦ Καπόζη, τοῦ Χέβρα, τοῦ Λατούρ, τοῦ Ἰλεραὶ καὶ πλείστων ἄλλων τῆς ὑφηλίου ἰατρῶν, τῶν ὁποίων τὴν γνώμην καὶ τὰ συγγράμματα ἕκαστος ἐπικαλεῖται πρὸς ὑποστήριξιν τῆς καλῆς μὲν διαγνώσεως καὶ καταλλήλου θεραπευτικῆς μεθόδου αὐτοῦ, πλημμελοῦς δὲ διαγνώσεως καὶ ἀναρμόστου θεραπευτικῆς μεθόδου τῶν ἄλλων ἰατρῶν, ὅπερ ὅμως κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ πλέον τῷ ἐν δώμασιν ἀΐδαο καταυλιζομένῳ μακαρίτῃ.

Δυνάμεθα νὰ ὁρκισθῶμεν ὅτι οὐδέποτε παρέστημεν ἐν ἰατρικῷ συμβουλίῳ, χωρὶς νὰ ἴδωμεν τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὸ ἰατροὺς πεισματωδῶς διχογνωμοῦντας καὶ ἐρίζοντας εἴτε περὶ τοῦ εἴδους τῆς ἀρρωστίας εἴτε περὶ τῶν καταλλήλων πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀρρώστου φαρμάκων. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, λίαν συνετῶς ἔπραξέ ποτε δούκισσά τις, ἥτις, πολλάκις κατὰ τὸν βίον νοσήσασα καὶ ἰατροὺς προσκαλεσαμένη, οὐδέποτε χρῆσιν ἐποιήσατο τῶν ὑπ' αὐτῶν διοριζομένων φαρμάκων· βίον μακρὸν δὲ ζήσασα καὶ ἀποθανοῦσα, κατέλιπε διὰ διαθήκης εἰς τοὺς ἰατροὺς αὐτῆς ὡς κληροδότημα ἐν πολυτίμοις πυξίσι σῶα πάντα τὰ φάρμακα, ἅτινα κατὰ τὰς διαφόρους ἀρρωστίας αὐτῆς, εἶχον ἐκεῖνοι διατάξει. Καὶ φορητὸν ἂν τὸ τοιοῦτο συνέβαινε μεταξὺ τῶν δευτέρας καὶ τρίτης τάξεως ἰατρῶν· ὅταν ὅμως βλέπωμεν ὑποπίπτοντας εἰς τὸ αὐτὸ ἀτόπημα καὶ τοὺς τῇ πρώτῃ τάξει συγκαταριθμουμένους τοιούτους, τότε, μὰ τὸν Μαχάονα καὶ Ποδαλείριον, ἀναγκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔγκειται τῇ ἰατρικῇ φύσει τὸ ἐρίζειν καὶ διαπληκτίζεσθαι. Τίς δὲν

ἐνθυμεῖται τὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φριδερίκου σφοδρὰν ἔριν τοῦ Μακένζυ πρὸς τὸν Μπέργμαν καὶ τὸ σφοδρότερον ὑβρεολόγιον τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους; Ἢ διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὰ ἐγγύτερα ἡμῶν καὶ προσφατώτερα, τὶς δὲν ἀνέγνω μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου ἱεράρχου Μηθύμνης Νικηφόρου τὴν ἐν ταῖς ἐφημερίσι τῆς Σμύρνης ἐπ' οὐ σμικρὸν χρόνον διαρκέσασαν σφοδρὰν διαμάχην τῶν ἐπισκεψαμένων αὐτὸν κατα τὴν ἀσθένειαν ἰατρῶν, ἐριζόντων καὶ ἀνθυβριζόντων ἀλλήλους περὶ ἐσφαλμένης διαγνώσεως τῆς νόσου καὶ κακῆς ἐφαρμοσθείσης θεραπευτικῆς μεθόδου, ἐν ᾧ, εἴ τις ἔστιν αἴσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, ὁ ἀοίδιμος ἤθελε καγχάζει ἀπὸ τῶν σκηνῶν, ἐν αἷς οἰκεῖ, ἐπὶ τῇ τῶν θεραπευσάντων αὐτὸν παρακαίρῳ ἔριδι; Ἀλλ' ἵνα ἔλθωμεν καὶ ἐπὶ τὰ ἔτι ἐγγύτερα, τὶς ἡμῶν δὲν ἀνέγνω ἐν τῇ ἐγχωρίῳ ἐφημερίδι Εὐνομίᾳ, μετὰ ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν ἀρρώστου τινός, ἣν οἱ μὲν τῶν ἰατρῶν ἀπεφήναντο πάσχουσαν ἐξ εὐλογίας ἢ ἐξ εὐλογιοειδοῦς, οἱ δὲ ἐξ ἐκθύματος, οἱ δὲ ἐξ ἀκμῆς πολυμόρφου, σφοδρὰ καὶ ἐπανειλημμένα ἄρθρα, ἑκάστου τῶν ἰατρῶν ὑπερασπίζοντος τὴν ἰδίαν διάγνωσιν περὶ τοῦ νοσήματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὅμως προέλαβε νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ πάσχουσα, διότι, πρὸς εὐτυχίαν αὐτῆς, δὲν εἶχεν ἔτι ἀρχίσει ἡ τοιαύτη ἔρις;

Ἀλλ' ἐν τῇ ἰατρικῇ παρατηρεῖται ἕτερόν τι, ὅπερ βεβαίως οἱ μύσται αὐτῆς θέλουσιν εἴπει ἐπακολούθημα τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὅπερ δύναταί τις νὰ ἀποδώσῃ καὶ εἰς τὸ νεωτερίζον ἑκάστοτε πνεῦμα τῶν ἰατρῶν· δῆλον ὅτι, ὅπως ἐν τοῖς συρμοῖς διακρίνουσι ρυθμοὺς τοῦ Ἐρρίκου Γ'. τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ'. τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. καὶ καθεξῆς, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἰατρικῇ ὑπάρχει ἐποχὴ τῆς ἀφαιμάξεως, ὅτε δῆλα δὴ ἐπεκράτει τὸ σύστημα, καθ' ὃ ἀφήρουν καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ ἀρρώστου ρανίδα, ἐποχὴ τῆς μὴ ἀφαιμάξεως, ὅτε ἄφινον τὸν ἄρρωστον νὰ διαρραγῇ ἐκ πολυαιμίας, ἐποχὴ τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ τῶν κυττάρων, ὅτε ἐδέσποζεν ἡ θεωρία ὅτι τὰ πάντα ἐκ τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ κυττάρων καὶ διὰ τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ κυττάρων, ἐποχὴ τῶν μικροβίων, καθ' ἣν ἐπικρατεῖ ἡ θεωρία ὅτι ταῦτα κατεργάζονται πάντα, ὅτι τῶν πάντων ταῦτά εἰσιν ἡ ἀρχικὴ αἰτία, ὅτι ἐν αὐτοῖς κινούμεθα καὶ ἐσμέν, καὶ ἅτινα, εἰ καὶ ἀόρατα καὶ ἀφανῆ, οἱ περὶ ταῦτα ὅμως ἐνδελεχῶς ἀσχο-

λούμενοι καταμετροῦσι μετὰ τοιαύτης μαθηματικῆς ἀκριβείας, μεθ' οἵας ἕτεροι τῶν θνητῶν δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ μετρήσωσιν αὐτὰ κἂν ἐλέφαντες ἢ κάμηλοι ἦσαν, καί, ἐν τέλει, ἡ ἐποχὴ τῆς θεωρίας τῶν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν θεραπευόντων ὀρρῶν. 'Αλλ' ἀπὸ ὡρῶν τοιούτων, καθ' ἃς ὑπάρχει ἀνάγκη ἰατρικῶν ἐπισκέψεων καὶ συμβουλίων, διαφυλάξαι ὁ Ὕψιστος ἡμᾶς τε καὶ πάντας τοὺς τῆς Πανικιάδος ἀναγνώστας, οἵτινες βεβαίως ἐπιθυμοῦσι νὰ ἔχωσι τέλη ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά, οὐχὶ δὲ ὑπὸ ἰατρικῶν ἐρίδων ταρασσόμενα καὶ τούτου ἕνεκεν ὀδυνηρότερα καθιστάμενα.

Ταῦτα, ὀλίγα ἐκ πολλῶν, ἴσως δὲ καὶ φύρδην μίγδην, δικαιολογούμενοι, προετάξαμεν τοῦ στιχουργήματος ἡμῶν. Καὶ εἰ μὲν παράλογα καὶ ἀνακριβῆ λέγομεν, ἀποδειξάτω ὁ θέλων τὸ ἀνακριβὲς τῶν ἡμετέρων λόγων καὶ ἕτοιμοί ἐσμεν νὰ κατέλθωμεν εἰς πᾶσαν εὔσχημον περὶ τούτου συζήτησιν· εἰ δὲ ἀληθῆ μὲν καὶ ὀρθά εἰσι τὰ εἰρημένα, πικρὰ ὅμως καὶ δυσάρεστα φανῶσι καὶ οἱ τὴν πικρίαν αὐτῶν αἰσθανόμενοι θελήσωσι δι' ὑβριστικῶν ἐπικρίσεων νὰ ἀντεπεξέλθωσιν, οἱ τοιοῦτοι πραξάτωσαν ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, οὐ φροντὶς δ' Ἱπποκλείδῃ

'Εγράφομεν ἐν Λιμένι Βαθέος μηνὶ Ἰουλίῳ τοῦ 1897.

ΕΠΑΜ. Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ

# ΠΑΝΙΚΙΑΔΟΣ

## ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

### ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΜΗΝΙΣ

Ὦ μοῦσα, ἥτις ἔψαλες μὲ ἁρμονίαν θείαν
τοῦ Ἀχιλλέως τὴν ὀργήν, τὴν τόσον ὀλεθρίαν,
Ἥτις εἰς ᾅδην ἔστειλε πολλὰς ψυχὰς ἡρώων,
καὶ μετὰ τῆς καταστροφῆς συνέπαυσε τῶν Τρῴων,
Τὴν ἐμμελῆ σου ὕψωσον φωνήν, καθὼς τὸ πάλαι,
καὶ μεθ᾽ ὁμοίας χάριτος μῆνιν ἑτέραν ψάλε,
Ἧς ἕνεχ᾽ ἄνδρες συνετοὶ καὶ πλήρεις βαθυνοίας
εἰς ῥῆξιν περιέστησαν, μετ᾽ ἀληθοῦς μανίας,
Οὐχὶ δι᾽ ὅπλων φονικῶν, ἀλλὰ μὲ ὕβρεις μόνας,
καθ᾽ ὅλους τῆς γραμματικῆς τοὺς τύπους καὶ κανόνας.
Ἴσως δὲν εἶναι τοῦ συρμοῦ νὰ ψάλλῃς πλέον τόρα,
διότι πάντες κέκτηνται τοῦ ποιητοῦ τὰ δῶρα.
Ἰδίως δὲ ὁ Μάϊος ὁπόταν ἐπιτέλλῃ,
πληθύνεται ἡ εὔφθογγος τῶν ἀοιδῶν ἀγέλη.
Πλὴν ἀλλ᾽ ἐγώ, εἰλικρινῶς σοι ἐξομολογοῦμαι,
ποιητικοῦ χαρίσματος ὁλοσχερῶς στεροῦμαι.
Ἂν δὲ τὴν ἡσυχίαν σου τανῦν διαταράττω,
ἄκων καὶ μετὰ θλίψεως μεγίστης τοῦτο πράττω.
Πρὸ πάντων σε παρακαλῶ θερμῶς, νὰ ἐπινεύσῃς,
τὰ ἔπη σου συλλέγοντα, ὅπως με προστατεύσῃς,
Ἄν, ἐν τῇ ἀμαθείᾳ μου, κακῶς ἤθελον γράψει
λέξιν τινά, ἣν ἔτυχε σοφός τις νὰ ἐκθάψῃ,
Ἄρτι ἐκ τύμβου ἀττικοῦ, ἢ καὶ ἂν λησμονήσω,
ὡς οἱ κανόνες ἀπαιτοῦν, νὰ ἀνασκολοπίσω.

Λεξίδιον γραφόμενον μεθ' ὑπογεγραμμένης
ἐπὶ ζημίᾳ βέβαια πολλῇ τῆς οἰκουμένης.
Διότι τῶν ἀττικιστῶν, ἂν δὲν μ' ὑπερασπίσῃς,
βαρέως ἂν ἐνέγκοιμι [1] ἐγὼ τὰς ἐξυβρίσεις.
Ἄλλως τε δὲ καὶ πρόκειται τανῦν περὶ συμβάντων,
ἐπὶ τοῦ κόσμου σύμπαντος πολὺ ἐπιδρασάντων.
Διότι ζήτημα ἁπλοῦν περὶ μιᾶς ὀξείας
τὰς διαστάσεις ἔλαβε τοσοῦτο τεραστίας,
Ὥστε ἡ γῆ ἕνεκ' αὐτοῦ ἐκ βάθρων συνεσείσθη,
ὁ ἥλιος, ἀποβαλὼν τὴν λάμψιν, ἐσκοτίσθη,
Καὶ φρίκη καὶ κατάπληξις κατέλαβεν ἀθρόα
τὰ ἔνυδρα, τὰ πετεινὰ καὶ τὰ χερσαῖα ζῷα.
Τίς τῶν θεῶν καὶ διὰ τί τύγχάνων ὠργισμένος
ἐξέκαυσε τὸ ἄλκιμον τῶν διδασκάλων μένος
Καὶ τὴν δυσκαταγώνιστον αὐτῶν ἐξάψας μῆνιν,
προὐκάλεσε τὴν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν ἐκείνην;
Τῆς τόσης συνταράξεως καὶ τῶν ἐρίδων ὅλων
παραίτιος καὶ αὐτουργὸς ὑπῆρξεν ὁ Ἀπόλλων·
Διότι εἷς διδάσκαλος, κατ' ἀπαισίαν μοῖραν,
ὡς θέμα λόγου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ λαβὼν τὴν λύραν
Καὶ ὁμιλῶν περὶ αὐτῆς καὶ σχετικῶν πραγμάτων,
βατράχων, ἀκαδημειῶν καὶ κυνικῶν καυμάτων,
Ὑποπεσὼν γραμματικῇ δεινῇ παρανομίᾳ,
δὲν εἶπεν ἀκαδήμεια, ἀλλὰ ἀκαδημία.
Ὁ δὲ φιλότιμος θεός, ὡς ὕβριν θεωρήσας
τὸν βδελυρὸν βαρβαρισμὸν καὶ σφόδρ' ἀγανακτήσας,
Ἠθέλησε τὸν ὑβριστὴν σκληρῶς νὰ τιμωρήσῃ,
τὴν δ' ὑβρισθεῖσαν λύραν του νὰ ἱκανοποιήσῃ.
Καὶ δὴ ἐκ τῆς φαρέτρας του λαβὼν πολλῆς ἀξίας
ἓν βέλος, ὅπερ ἔφερε τὸ σχῆμα τῆς ὀξείας,
Καὶ ὅπερ ἐπὶ τῆς αἰχμῆς αὐτοῦ, ἀνεστραμμένης,
τὸ σχῆμα ἐξεικόνιζε μιᾶς περισπωμένης.

---

1. Ὀθνεῖον τὸ ἐνέγκοιμι, ἐνέγκαιμι ῥητέον·
«βαρέως ἂν ἐνέγκαιμι» λοιπὸν διορθωτέον

Σχολιαστής.

Ἔρριψε τοῦτο μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ τοὺς διδασκάλους,
  καὶ ἐτραυμάτισεν αὐτῶν δεινῶς τοὺς ἐγκεφάλους.
Οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος δὲ οὕτω τοξευθέντες,
  εἰς δύο διεσπάσθησαν στρατόπεδα, μανέντες.
Καὶ προσλαβόντες μὲ ὀργήν, οὐχὶ συγκρατουμένην,
  οἱ μὲν Ὀξείαν σύμβολον, οἱ δὲ Περισπωμένην.
Ὡρκίσθησαν ἑκάτεροι νὰ φονευθῶσι μᾶλλον
  ἢ νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐμπρὸς τῶν ἀντιπάλων.
Οὕτω τὸ βέλος τοῦ θεοῦ ἐχθίστους πρὸς ἀλλήλους
  κατέστησε τοὺς πρὸ μικροῦ ὁμόφρονας καὶ φίλους
Καὶ ἀπηνῶς διήρεσεν εἰρηνικοὺς πολίτας
  εἰς Ὀξυτόνους ἐμμανεῖς καὶ Περισπωμενίτας
Τῆς ἀμειλίκτου δ' ἔκτοτε τῶν διδασκάλων πάλης
  τὰ ἐπακολουθήματα, ἄρξον, θεά, νὰ ψάλῃς.

Ἐγγύτατα τῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παραλίων
  καὶ ταύτης δι' ἑνὸς στενοῦ πορθμοῦ ἑπτὰ σταδίων
Χωριζομένη, εὕρηται παλαίφημός τις νῆσος,
  ἡ Σάμος, τὴν μὲν ἔκτασιν οὐχὶ μεγάλη ἴσως,
Ἀλλὰ κατὰ τὴν καλλονήν, κατὰ τὰ προϊόντα,
  τὸ εὔκαρπον, τὸ ὑδρηλὸν καὶ τὰ λοιπὰ προσόντα,
Οὐ μόνον μὴ ἄλλης τινὸς τῶν νήσων ὑστεροῦσα
  ἀλλὰ καί, δυνατὸν εἰπεῖν, πασῶν ὑπερτεροῦσα·
Δι' ὃ ὑπὸ τῶν παλαιῶν τοσοῦτον ἐξυμνήθη,
  ὥστε καὶ Νῆσος ὑπ' αὐτῶν Μακάρων ἐπεκλήθη [1]
Διότι δένδρα εὔκορμα τὰ ὄρη της κοσμοῦσι
  καὶ ὕδατα κρυστάλλινα αὐτὴν διαυλακοῦσι,
Ἀπόψεις δὲ μαγευτικαί, τοπίων ὡραιότης
  ἀτμόσφαιρα ἀνέφελος καὶ αὔρα ζωοδότις
Τὸν θεατὴν ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ πληροῦσι
  καὶ ὡς εἰς κόσμον ἄγνωστον αὐτὸν μεταρσιοῦσι.
Γενέτειρα δ' ἀνδρῶν σοφῶν καὶ τεχνιτῶν μεγάλων
  τοῦ Πυθαγόρου, Κόνωνος, Μελίσσου τε καὶ ἄλλων,

1. Διόδ. Σικελ. V. 81-Pomp. Mela 11-Σχολ. Καλλιμάχου εἰς Δῆλον στ. 48·

Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ παρατείνωνται ἐπ' ἄπειρον αἱ δίκαι καὶ νὰ μὴ ἀποβαίνωσι τοῖς διαδίκοις καταστρεπτικαί, ἀφ' οὗ διὰ τὴν ἁπλουστέραν καὶ τὴν εὐλυτοτέραν τῶν ὑποθέσεων, ἥτις ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ συνεδρίᾳ δύναται νὰ περατωθῇ, οἱ δικηγόροι καταφεύγουσιν εἰς τὰ δυσδιαλυτότερα τῶν ζητημάτων καὶ εἰς τὰς προφανεστέρας στρεψοδοκίας; Ἀφ' οὗ διὰ τὴν κυριότητα ἢ κατοχὴν μιᾶς ἀγριελαίας ἢ διὰ τὴν ὀφειλὴν ἑκατὸ γροσίων παρεισάγουσι ζητήματα, περὶ τὴν λύσιν τῶν ὁποίων διίστανται οἱ συγγραφεῖς; ὡς ἐκ παραδείγματος, ἐπὶ πόσον χρόνον διαρκεῖ, κατὰ τὸν νόμον, ἡ ἀναμίσθωσις ἐπὶ ἀστυκῶν κτημάτων; Ἂν ἰσχύῃ τὸ ἀξίωμα, καθ' ὃ ἡ δήλη ἡμέρα μηνύει ἀφ' ἑαυτῆς ἤτοι καθίσταται ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης ἅμα τῇ λήξει τῆς ἐν τῷ χρεωγράφῳ ὁριζομένης προθεσμίας ἢ ἀπαιτῆται ὄχλησις παρὰ τοῦ δανειστοῦ; Ἂν ἐπὶ ἀλληλοδιαδόχων ἐκχωρήσεων πρέπῃ νὰ προτιμᾶται ὁ πρῶτος ἐκδοχεὺς ἢ ὁ πρῶτος γνωστοποιήσας; Ἂν ἐπιτρέπηται, συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἡ συναινέσει τῆς γυναικὸς μετατροπὴ τοῦ ἀδιατιμήτου προικῴου ἀκινήτου τοῦ διατετιμημένου; Ἂν ἡ ἄπορος καὶ ἄπροικος χήρα ἀσκῇ τὰς ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου αὐτῆς ἀξιώσεις ὡς κληρονόμος ἢ ὡς κληροδόχος; Ὁποία ἡ φύσις τῆς ἀκυρότητος τῆς προερχομένης ἐκ τῆς παραβιάσεως τῶν ὁρισμῶν τῆς ἑκατοστῆς δεκάτης πέμπτης Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ; Εἶναι αὕτη ἀπόλυτος ἢ σχετική; Ὁ κανών, καθ' ὃν ἐπὶ τῆς Πουβλικιανῆς ἀγωγῆς, δυνάμει τίτλου πωλήσεως, ἀπαιτεῖται καλὴ πίστις κατὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῆς καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς νομῆς ἰσχύει καὶ ἐπὶ ἄλλων τίτλων κτήσεως;

Καὶ πᾶσα αὕτη ἡ ἀπεραντολογία, ἡ πολλάκις ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸ θέμα, καὶ πᾶς οὗτος ὁ πλοῦτος τῶν λεπτεπιλέπτων γνώσεων ἐκκενοῦται ὅπως φιλάρπαξ τις γεωργὸς νοσφισθῇ ὀλίγην ἔκτασιν γῆς ἀνηκούσης ἑτέρῳ ἢ δύστροπός τις ὀφειλέτης ἀποφύγῃ τὴν ἔκτισιν κερματίων τινῶν ἀργυρίου ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλομένων. Καὶ ὁ πελάτης χαίνει ἀκούων παρενειρόμενα τὰ ὀνόματα τοῦ Δεμολόμβ, τοῦ Ὠβρὺ καὶ Ρώ, τοῦ Μολιτόρ, τοῦ Δαλλόζ, τοῦ Δελβινκούρ, τοῦ Βιντσέϊτ, τοῦ Δερυβούργ, τοῦ Γέχριγκ, τοῦ Βαγγερώβ, τοῦ Καρρέ, τοῦ Βοαστέλ, τοῦ Φωστεν-Ελί, καὶ μένει ἔκπληκτος πρὸ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, ἐπικαλουμένου τὰς Παυλιανὰς καὶ Πουβλικι-

ανὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ Βελλεϊάνεια καὶ τὰ Μακεδονειάνεια δόγματα καὶ τὸ Μουκιάνειον τεκμήριον καὶ τὸ Τερτυλλιάνειον καὶ Φαλκίδειον τέταρτον καὶ τὴν Μουκιανὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν Σωκιάνειον ρήτραν, καὶ νομίζει ὅτι ἀκούει γλώσσης ἀγγέλων, ἐκείνου ἀναπτύσσοντος κατὰ πλάτος τοὺς κώδικας καὶ τὰς εἰσηγήσεις καὶ τοὺς πανδέκτας καὶ τὰς νεαράς. Ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται ἡ ἀνιαρὰ ἡμέρα (ἥξει γὰρ καὶ οὐ χρονιεῖ) καθ' ἣν ὁ πελάτης, ἀνακύπτων τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς καταπλήξεως, βλέπει ὅτι τὸ μὲν βαλάντιον αὐτοῦ κατὰ τὸν ρητορικὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα λίαν κοῦφον ἐγένετο, ὁ δὲ Πουβλικιανὸς καὶ ὁ Μουκειανὸς καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ μὴ ἐγεννῶντο ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

## Γ'.

Ἀλλὰ καὶ περὶ δικηγόρων ἴσως δικαιοῦσαί πως στιχουργήσας, ἐροῦσιν ἡμῖν οἱ γνώριμοι, ἃ ἐστιχούργησας· πῶς ὅμως ἀπετόλμησας νὰ ἐμβάψῃς εἰς μέλαν τὴν ποιητικήν σου γραφίδα κατὰ τῶν ἀκεστόρων, δῆλον ὅτι κατ' ἀνδρῶν, προορισμὸν καὶ ἔργον ἐχόντων τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὑγείας εἰς τοὺς ταύτην ἀποβαλόντας καὶ διὰ κόπων, μόχθων καὶ ἐθελοθυσίας ἐργαζομένων τὴν εὐπραγίαν καὶ τὴν εὐεξίαν, ἐν ᾧ ἄλλως ἐν τῇ οἰκογενείᾳ σου καὶ πρώην καὶ νῦν οὐκ ὀλίγους ἀριθμεῖς τοὺς ἰατρούς; Μή σε ἐσαγήνευσαν οἱ ἰατροτέχναι τοῦ Ἀριστοφάνους; Μή σε ἀπεπλάνησε τὸ μύθευμα ἐκεῖνο, καθ' ὅ, δικηγόρου καὶ ἰατροῦ περὶ προεδρείας ἐριζόντων καὶ τὴν λύσιν τῆς ἔριδος ἀναθεμένων εἰς φιλόσοφον, οὗτος ἔδωσε τὴν προεδρείαν εἰς τὸν δικηγόρον, εἰπὼν ὅτι ὁ κλέπτης πρέπει νὰ προηγῆται, ἑπόμενον δὲ νὰ ἔχῃ τὸν δήμιον; Οὐχί, οὐχί. Τῷ Ἀριστοφάνῃ ἀπεταξάμεθα ἤδη, εἰς μυθεύματα δὲ οὐδαμῶς δίδομεν προσοχήν· ἐὰν δὲ εὔλογον τυγχάνῃ τὸ ἐρώτημα τῶν γνωρίμων, οὐδαμῶς δυσχερὴς εἶναι καὶ ἡ ἀπάντησις ἡμῶν.

Τὴν περὶ ἰατρῶν ἡμετέραν κρίσιν ἐσχηματίσαμεν ἐν περιστάσεσι λυπηραῖς. Πρὸ εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν, κατέκειτο κλινήρης, πάσχων ἐκ πνευμονίας ὁ ἀοίδιμος ἡμῶν πατήρ, ὑπερεβδομηκοντούτης ἤδη ὤν Ἡ προβεβηκυία τοῦ πάσχοντος ἡλικία καθίστα βεβαίως τὸ νόσημα δυσθεραπευτότερον, πέντε δὲ ἰατροί, ὧν οἱ τέσσαρες ὁμογενεῖς, ὁ δὲ πέμπτος Ἰταλὸς καυχώμενος εἶναι, συνήρχοντο συνεχῶς περὶ

τὴν κλίνην τοῦ ἀρρώστου, ἵνα παράσχωσιν αὐτῷ πᾶσαν τῆς ἐπιστήμης τὴν συνδρομήν. Ἐν τῷ τελευταίῳ δὲ συμβουλίῳ, σφοδρὰ ἐπῆλθε διχογνωμία μεταξὺ τῶν ἰατρῶν, τῶν μὲν δύο ἐξ αὐτῶν προτεινόντων ὡς ἀπαραίτητον τὴν χρῆσιν δακτυλίτιδος, τῶν δ' ἑτέρων δύο ἀποκρουόντων αὐτὴν ὡς κινδυνώδη εἰς γεγηρακότα καὶ ἐξηντλημένον ἄρρωστον καὶ τοῦ πέμπτου, τοῦ Ἰταλοῦ καυχωμένου εἶναι, ἐπαμφοτερίζοντος, τῷ λόγῳ ὅτι ἠγνόει τί ἦτο ἡ δακτυλῖτις, καίτοι κάλλιστα τὴν ἑλληνικὴν ἐλάλει. Μακρῶν δὲ λόγων καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον μεταξὺ των ἰατρῶν πεισματωδῶς διαμειφθέντων, κατίσχυσεν ἡ γνώμη τῶν κατὰ τῆς χρήσεως δακτυλίτιδος φρονούντων, ἐπιπροστεθέντος αὐτοῖς καὶ τοῦ Ἰταλοῦ καυχωμένου εἶναι ἰατροῦ, ὅστις προσεποιήθη ὅτι τότε μόνον ἐνόησεν ὅτι δακτυλῖτις εἶναι ἡ digitale, καὶ ἀνετέθη τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν ἰατρῶν νὰ γράψῃ τὴν συνταγήν· ἀλλ' ἐν ᾧ οὗτος ἔγραφε ταύτην, ἐπανελήφθη ἡ περὶ σωτηρίου ἢ ὀλεθρίου ἀποτελέσματος τῆς δακτυλίτιδος λογομαχία, ἥτις ἐξηκολούθει ἐπιτεινομένη, μέχρις ὅτου ὁ εἷς τῶν ἰατρῶν, βαρυνθείς, εἶπεν ἀραβιστὶ ἑτέρῳ αὐτῶν νοοῦντι τὴν τῶν Ἀράβων φωνήν, χάλε, χάλε, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, δὸς τέλος, δὸς τέλος εἰς τὴν συζήτησιν. Ὁ τὴν συνταγὴν γράφων ἰατρός, ἀκούσας τῆς λέξεως χάλε καὶ ὑπολαβὼν ὅτι ὁ εἷς τῶν συναδέλφων ἔλεγε τῷ ἑτέρῳ νὰ χαλάσῃ, εἴτ' οὖν καταστρέψῃ τὴν συνταγήν, ἐγένετο ἔξαλλος ἐξ ὀργῆς καὶ ἤρξατο ἀγρίως κραυγάζων ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ συγκατατίθεται νὰ χαλάσῃ συνταγήν, ἧς τὴν σύνταξιν ἀνέθηκαν αὐτῷ καὶ ὅτι δὲν ἁρμόζει εἰς ἰατροὺς ἐπιστήμονας νὰ ἐπανέρχωνται δίκην κυνῶν ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον καὶ ἀνακαλῶσι τὴν ἑαυτῶν γνώμην, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἔμειναν σύμφωνοι περὶ τῶν δοτέων τῷ ἀρρώστῳ φαρμάκων. Ἡ βαβυλωνία αὕτη διήρκεσεν ἐφ' ἱκανόν, πολλὴ δὲ κατεβλήθη προσπάθεια ἵνα πραϋνθῇ ὁ ἐξωργισμένος ἰατρὸς καὶ πεισθῇ ὅτι οὐδόλως προὔκειτο περὶ χαλάσματος τῆς συνταγῆς· ἐν τούτοις, τὰ γενόμενα προὐκάλεσαν, καίτοι ἐν ὥραις λίαν θλιβεραῖς, τοὺς γέλωτας τῶν οἰκείων τοῦ γηραιοῦ ἀρρώστου, ὅστις, τῇ αὐτῇ νυκτί, ἐκοιμᾶτο τὸν αἰώνιον ὕπνον, παραπέμπων τοὺς ἰατροὺς εἰς ἀσθενεῖς ἄλλους, ἵνα καὶ παρ' ἐκείνοις παίξωσιν ὁμοίαν κωμῳδίαν.

Διότι οἱ δικηγόροι, ἀφ' οὗ οὕτως ἢ ἄλλως τελεσιδίκως ἐκ-

δικασθῇ ἡ ὑπόθεσις, δι' ἣν ἐκλαρυγγίζονται καὶ δι' ἣν ἐκχέουσι τὸν δυσκένωτον θησαυρὸν τῶν ἐνστάσεων, καταπαύουσι τὸν ἀγῶνα καὶ τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἀνάγουσιν εἰς τοὺς προϊστορικοὺς πλέον χρόνους· ἀλλ' οὐχὶ τὸ ὅμοιον συμβαίνει καὶ τοῖς ἰατροῖς. Οὗτοι ἐπιλαμβάνονται τῆς ἔριδος ἀφ' οὗ ὁ ἄρρωστος μεταστῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν μακαριτῶν· τότε ἄρχεται καὶ ἐπιτείνεται ἡ διὰ τῶν ἐφημερίδων πάλη περὶ τοῦ τίς ἐγένετο ὁ παραίτιος τῆς τοιαύτης μεταστάσεως, ἑκάστου ἐπιρρίπτοντος τὴν εὐθύνην εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀπειρίαν τοῦ ἄλλου. Τότε ἐκφέρονται εἰς τὸ μέσον τὰ ὀνόματα τοῦ Σαρκώ, τοῦ Ραϋμόνδ, τοῦ Γρασσέ, τοῦ Πίτρε, τοῦ Μαρί, τοῦ Ποτέν, τοῦ Διελαφοά, τοῦ Λαμβρόζο, τοῦ Βερνχέϊν, τοῦ Κώχ, τοῦ Μαραλιάνη, τοῦ Χαρτίς, τοῦ Σατελαίν, τοῦ Βερλιώζ, τοῦ Περρῶν, τοῦ Σαμπαλίνου, τοῦ Νιεμέγερ, τοῦ Βουσοῦ, τοῦ Καπόζη, τοῦ Χέβρα, τοῦ Λατούρ, τοῦ Ἰλεραὶ καὶ πλείστων ἄλλων τῆς ὑφηλίου ἰατρῶν, τῶν ὁποίων τὴν γνώμην καὶ τὰ συγγράμματα ἕκαστος ἐπικαλεῖται πρὸς ὑποστήριξιν τῆς καλῆς μὲν διαγνώσεως καὶ καταλλήλου θεραπευτικῆς μεθόδου αὐτοῦ, πλημμελοῦς δὲ διαγνώσεως καὶ ἀναρμόστου θεραπευτικῆς μεθόδου τῶν ἄλλων ἰατρῶν, ὅπερ ὅμως κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ πλέον τῷ ἐν δώμασιν ἀΐδαο καταυλιζομένῳ μακαρίτῃ.

Δυνάμεθα νὰ ὁρκισθῶμεν ὅτι οὐδέποτε παρέστημεν ἐν ἰατρικῷ συμβουλίῳ, χωρὶς νὰ ἴδωμεν τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὸ ἰατροὺς πεισματωδῶς διχογνωμοῦντας καὶ ἐρίζοντας εἴτε περὶ τοῦ εἴδους τῆς ἀρρωστίας εἴτε περὶ τῶν καταλλήλων πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀρρώστου φαρμάκων. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, λίαν συνετῶς ἔπραξέ ποτε δούκισσά τις, ἥτις, πολλάκις κατὰ τὸν βίον νοσήσασα καὶ ἰατροὺς προσκαλεσαμένη, οὐδέποτε χρῆσιν ἐποιήσατο τῶν ὑπ' αὐτῶν διοριζομένων φαρμάκων· βίον μακρὸν δὲ ζήσασα καὶ ἀποθανοῦσα, κατέλιπε διὰ διαθήκης εἰς τοὺς ἰατροὺς αὐτῆς ὡς κληροδότημα ἐν πολυτίμοις πυξίσι σῶα πάντα τὰ φάρμακα, ἅτινα κατὰ τὰς διαφόρους ἀρρωστίας αὐτῆς, εἶχον ἐκεῖνοι διατάξει. Καὶ φορητὸν ἂν τὸ τοιοῦτο συνέβαινε μεταξὺ τῶν δευτέρας καὶ τρίτης τάξεως ἰατρῶν· ὅταν ὅμως βλέπωμεν ὑποπίπτοντας εἰς τὸ αὐτὸ ἀτόπημα καὶ τοὺς τῇ πρώτῃ τάξει συγκαταριθμουμένους τοιούτους, τότε, μὰ τὸν Μαχάονα καὶ Ποδαλείριον, ἀναγκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔγκειται τῇ ἰατρικῇ φύσει τὸ ἐρίζειν καὶ διαπληκτίζεσθαι. Τίς δὲν

ἐνθυμεῖται τὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φριδερίκου σφοδρὰν ἔριν τοῦ Μακένζυ πρὸς τὸν Μπέργμαν καὶ τὸ σφοδρότερον ὑβρεολόγιον τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους; Ἢ διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὰ ἐγγύτερα ἡμῶν καὶ προσφατώτερα, τὶς δὲν ἀνέγνω μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου ἱεράρχου Μηθύμνης Νικηφόρου τὴν ἐν ταῖς ἐφημερίσι τῆς Σμύρνης ἐπ' οὐ σμικρὸν χρόνον διαρκέσασαν σφοδρὰν διαμάχην τῶν ἐπισκεψαμένων αὐτὸν κατα τὴν ἀσθένειαν ἰατρῶν, ἐριζόντων καὶ ἀνθυβριζόντων ἀλλήλους περὶ ἐσφαλμένης διαγνώσεως τῆς νόσου καὶ κακῆς ἐφαρμοσθείσης θεραπευτικῆς μεθόδου, ἐν ᾧ, εἴ τις ἔστιν αἴσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, ὁ ἀοίδιμος ἤθελε καγχάζει ἀπὸ τῶν σκηνῶν, ἐν αἷς οἰκεῖ, ἐπὶ τῇ τῶν θεραπευσάντων αὐτὸν παρακαίρῳ ἔριδι; Ἀλλ' ἵνα ἔλθωμεν καὶ ἐπὶ τὰ ἔτι ἐγγύτερα, τὶς ἡμῶν δὲν ἀνέγνω ἐν τῇ ἐγχωρίῳ ἐφημερίδι Εὐνομίᾳ, μετὰ ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν ἀρρώστου τινός, ἣν οἱ μὲν τῶν ἰατρῶν ἀπεφήναντο πάσχουσαν ἐξ εὐλογίας ἢ ἐξ εὐλογιοειδοῦς, οἱ δὲ ἐξ ἐκθύματος, οἱ δὲ ἐξ ἀκμῆς πολυμόρφου, σφοδρὰ καὶ ἐπανειλημμένα ἄρθρα, ἑκάστου τῶν ἰατρῶν ὑπερασπίζοντος τὴν ἰδίαν διάγνωσιν περὶ τοῦ νοσήματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὅμως προέλαβε νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ πάσχουσα, διότι, πρὸς εὐτυχίαν αὐτῆς, δὲν εἶχεν ἔτι ἀρχίσει ἡ τοιαύτη ἔρις;

Ἀλλ' ἐν τῇ ἰατρικῇ παρατηρεῖται ἕτερόν τι, ὅπερ βεβαίως οἱ μύσται αὐτῆς θέλουσιν εἴπει ἐπακολούθημα τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὅπερ δύναταί τις νὰ ἀποδώσῃ καὶ εἰς τὸ νεωτερίζον ἑκάστοτε πνεῦμα τῶν ἰατρῶν· δῆλον ὅτι, ὅπως ἐν τοῖς συρμοῖς διακρίνουσι ῥυθμοὺς τοῦ Ἐρρίκου Γ'. τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ'. τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. καὶ καθεξῆς, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἰατρικῇ ὑπάρχει ἐποχὴ τῆς ἀφαιμάξεως, ὅτε δῆλα δὴ ἐπεκράτει τὸ σύστημα, καθ' ὃ ἀφῄρουν καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ ἀρρώστου ῥανίδα, ἐποχὴ τῆς μὴ ἀφαιμάξεως, ὅτε ἄφινον τὸν ἄρρωστον νὰ διαρραγῇ ἐκ πολυαιμίας, ἐποχὴ τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ τῶν κυττάρων, ὅτε ἐδέσποζεν ἡ θεωρία ὅτι τὰ πάντα ἐκ τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ κυττάρων καὶ διὰ τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ κυττάρων, ἐποχὴ τῶν μικροβίων, καθ' ἣν ἐπικρατεῖ ἡ θεωρία ὅτι ταῦτα κατεργάζονται πάντα, ὅτι τῶν πάντων ταῦτά εἰσιν ἡ ἀρχικὴ αἰτία, ὅτι ἐν αὐτοῖς κινούμεθα καὶ ἐσμέν, καὶ ἅτινα, εἰ καὶ ἀόρατα καὶ ἀφανῆ, οἱ περὶ ταῦτα ὅμως ἐνδελεχῶς ἀσχο-

λούμενοι καταμετροῦσι μετὰ τοιαύτης μαθηματικῆς ἀκριβείας, μεθ' οἵας ἕτεροι τῶν θνητῶν δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ μετρήσωσιν αὐτὰ κἂν ἐλέφαντες ἢ κάμηλοι ἦσαν, καί, ἐν τέλει, ἡ ἐποχὴ τῆς θεωρίας τῶν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν θεραπευόντων ὀρρῶν. Ἀλλ' ἀπὸ ὡρῶν τοιούτων, καθ' ἃς ὑπάρχει ἀνάγκη ἰατρικῶν ἐπισκέψεων καὶ συμβουλίων, διαφυλάξαι ὁ Ὕψιστος ἡμᾶς τε καὶ πάντας τοὺς τῆς Πανικιάδος ἀναγνώστας, οἵτινες βεβαίως ἐπιθυμοῦσι νὰ ἔχωσι τέλη ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά, οὐχὶ δὲ ὑπὸ ἰατρικῶν ἐρίδων ταρασσόμενα καὶ τούτου ἕνεκεν ὀδυνηρότερα καθιστάμενα.

Ταῦτα, ὀλίγα ἐκ πολλῶν, ἴσως δὲ καὶ φύρδην μίγδην, δικαιολογούμενοι, προετάξαμεν τοῦ στιχουργήματος ἡμῶν. Καὶ εἰ μὲν παράλογα καὶ ἀνακριβῆ λέγομεν, ἀποδειξάτω ὁ θέλων τὸ ἀνακριβὲς τῶν ἡμετέρων λόγων καὶ ἕτοιμοί ἐσμεν νὰ κατέλθωμεν εἰς πᾶσαν εὔσχημον περὶ τούτου συζήτησιν· εἰ δὲ ἀληθῆ μὲν καὶ ὀρθά εἰσι τὰ εἰρημένα, πικρὰ ὅμως καὶ δυσάρεστα φανῶσι καὶ οἱ τὴν πικρίαν αὐτῶν αἰσθανόμενοι θελήσωσι δι' ὑβριστικῶν ἐπικρίσεων νὰ ἀντεπεξέλθωσιν, οἱ τοιοῦτοι πραξάτωσαν ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, οὐ φροντὶς δ' Ἱπποκλείδῃ

Ἐγράφομεν ἐν Λιμένι Βαθέος μηνὶ Ἰουλίῳ τοῦ 1897.

ΕΠΑΜ. Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ

# ΠΑΝΙΚΙΑΔΟΣ

## ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

### ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΜΗΝΙΣ

Ὦ μοῦσα, ἥτις ἔψαλες μὲ ἁρμονίαν θείαν
  τοῦ Ἀχιλλέως τὴν ὀργήν, τὴν τόσον ὀλεθρίαν,
Ἥτις εἰς ᾅδην ἔστειλε πολλὰς ψυχὰς ἡρώων,
  καὶ μετὰ τῆς καταστροφῆς συνέπαυσε τῶν Τρῴων,
Τὴν ἐμμελῆ σου ὕψωσον φωνήν, καθὼς τὸ πάλαι,
  καὶ μεθ' ὁμοίας χάριτος μῆνιν ἑτέραν ψάλε,
Ἧς ἕνεκ' ἄνδρες συνετοὶ καὶ πλήρεις βαθυνοίας
  εἰς ῥῆξιν περιέστησαν, μετ' ἀληθοῦς μανίας,
Οὐχὶ δι' ὅπλων φονικῶν, ἀλλὰ μὲ ὕβρεις μόνας,
  καθ' ὅλους τῆς γραμματικῆς τοὺς τύπους καὶ κανόνας.
Ἴσως δὲν εἶναι τοῦ συρμοῦ νὰ ψάλλῃς πλέον τόρα,
  διότι πάντες κέκτηνται τοῦ ποιητοῦ τὰ δῶρα.
Ἰδίως δὲ ὁ Μάϊος ὁπόταν ἐπιτέλλῃ,
  πληθύνεται ἡ εὔφθογγος τῶν ἀοιδῶν ἀγέλη.
Πλὴν ἀλλ' ἐγώ, εἰλικρινῶς σοι ἐξομολογοῦμαι,
  ποιητικοῦ χαρίσματος ὁλοσχερῶς στεροῦμαι.
Ἂν δὲ τὴν ἡσυχίαν σου τανῦν διαταράττω,
  ἄκων καὶ μετὰ θλίψεως μεγίστης τοῦτο πράττω.
Πρὸ πάντων σε παρακαλῶ θερμῶς, νὰ ἐπινεύσῃς,
  τὰ ἔπη σου συλλέγοντα, ὅπως με προστατεύσῃς,
Ἄν, ἐν τῇ ἀμαθείᾳ μου, κακῶς ἤθελον γράψει
  λέξιν τινά, ἣν ἔτυχε σοφός τις νὰ ἐκθάψῃ,
Ἄρτι ἐκ τύμβου ἀττικοῦ, ἢ καὶ ἂν λησμονήσω,
  ὡς οἱ κανόνες ἀπαιτοῦν, νὰ ἀνασκολοπίσω.

Λεξίδιον γραφόμενον μεθ' ὑπογεγραμμένης
ἐπὶ ζημίᾳ βέβαια πολλῇ τῆς οἰκουμένης.
Διότι τῶν ἀττικιστῶν, ἂν δὲν μ' ὑπερασπίσῃς,
βαρέως ἂν ἐνέγκοιμι [1] ἐγὼ τὰς ἐξυβρίσεις.
Ἄλλως τε δὲ καὶ πρόκειται τανῦν περὶ συμβάντων,
ἐπὶ τοῦ κόσμου σύμπαντος πολὺ ἐπιδρασάντων.
Διότι ζήτημα ἁπλοῦν περὶ μιᾶς ὀξείας
τὰς διαστάσεις ἔλαβε τοσοῦτο τεραστίας,
Ὥστε ἡ γῆ ἕνεκ' αὐτοῦ ἐκ βάθρων συνεσείσθη,
ὁ ἥλιος, ἀποβαλὼν τὴν λάμψιν, ἐσκοτίσθη,
Καὶ φρίκη καὶ κατάπληξις κατέλαβεν ἀθρόα
τὰ ἔνυδρα, τὰ πετεινὰ καὶ τὰ χερσαῖα ζῷα.
Τίς τῶν θεῶν καὶ διὰ τί τύγχάνων ὠργισμένος
ἐξέκαυσε τὸ ἄλκιμον τῶν διδασκάλων μένος
Καὶ τὴν δυσκαταγώνιστον αὐτῶν ἐξάψας μῆνιν,
προὐκάλεσε τὴν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν ἐκείνην;
Τῆς τόσης συνταράξεως καὶ τῶν ἐρίδων ὅλων
παραίτιος καὶ αὐτουργὸς ὑπῆρξεν ὁ Ἀπόλλων·
Διότι εἷς διδάσκαλος, κατ' ἀπαισίαν μοῖραν,
ὡς θέμα λόγου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ λαβὼν τὴν λύραν
Καὶ ὁμιλῶν περὶ αὐτῆς καὶ σχετικῶν πραγμάτων,
βατράχων, ἀκαδημειῶν καὶ κυνικῶν καυμάτων,
Ὑποπεσὼν γραμματικῇ δεινῇ παρανομίᾳ,
δὲν εἶπεν ἀκαδήμεια, ἀλλὰ ἀκαδημία.
Ὁ δὲ φιλότιμος θεός, ὡς ὕβριν θεωρήσας
τὸν βδελυρὸν βαρβαρισμὸν καὶ σφόδρ' ἀγανακτήσας,
Ἠθέλησε τὸν ὑβριστὴν σκληρῶς νὰ τιμωρήσῃ,
τὴν δ' ὑβρισθεῖσαν λύραν του νὰ ἱκανοποιήσῃ.
Καὶ δὴ ἐκ τῆς φαρέτρας του λαβὼν πολλῆς ἀξίας
ἓν βέλος, ὅπερ ἔφερε τὸ σχῆμα τῆς ὀξείας,
Καὶ ὅπερ ἐπὶ τῆς αἰχμῆς αὐτοῦ, ἀνεστραμμένης,
τὸ σχῆμα ἐξεικόνιζε μιᾶς περισπωμένης.

---

1. Ὀθνεῖον τὸ ἐνέγκοιμι, ἐνέγκαιμι ῥητέον·
«βαρέως ἂν ἐνέγκαιμι» λοιπὸν διορθωτέον

Σχολιαστής.

Ἔρριψε τοῦτο μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ τοὺς διδασκάλους,
καὶ ἐτραυμάτισεν αὐτῶν δεινῶς τοὺς ἐγκεφάλους.
Οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος δὲ οὕτω τοξευθέντες,
εἰς δύο διεσπάσθησαν στρατόπεδα, μανέντες.
Καὶ προσλαβόντες μὲ ὀργήν, οὐχὶ συγκρατουμένην,
οἱ μὲν Ὀξείαν σύμβολον, οἱ δὲ Περισπωμένην.
Ὡρκίσθησαν ἑκάτεροι νὰ φονευθῶσι μᾶλλον
ἢ νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐμπρὸς τῶν ἀντιπάλων.
Οὕτω τὸ βέλος τοῦ θεοῦ ἐχθίστους πρὸς ἀλλήλους
κατέστησε τοὺς πρὸ μικροῦ ὁμόφρονας καὶ φίλους
Καὶ ἀπηνῶς διήρεσεν εἰρηνικοὺς πολίτας
εἰς Ὀ ξ υ τ ό ν ο υ ς ἐμμανεῖς καὶ Π ε ρ ι σ π ω μ ε ν ί τ α ς
Τῆς ἀμειλίκτου δ' ἔκτοτε τῶν διδασκάλων πάλης
τὰ ἐπακολουθήματα, ἄρξον, θεά, νὰ ψάλῃς.

———

Ἐγγύτατα τῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παραλίων
καὶ ταύτης δι' ἑνὸς στενοῦ πορθμοῦ ἑπτὰ σταδίων
Χωριζομένη, εὕρηται παλαίφημός τις νῆσος,
ἡ Σάμος, τὴν μὲν ἔκτασιν οὐχὶ μεγάλη ἴσως,
Ἀλλὰ κατὰ τὴν καλλονήν, κατὰ τὰ προϊόντα,
τὸ εὔκαρπον, τὸ ὑδρηλὸν καὶ τὰ λοιπὰ προσόντα,
Οὐ μόνον μὴ ἄλλης τινὸς τῶν νήσων ὑστεροῦσα
ἀλλὰ καί, δυνατὸν εἰπεῖν, πασῶν ὑπερτεροῦσα·
Δι' ὃ ὑπὸ τῶν παλαιῶν τοσοῦτον ἐξυμνήθη,
ὥστε καὶ Νῆσος ὑπ' αὐτῶν Μακάρων ἐπεκλήθη [1]
Διότι δένδρα εὔκορμα τὰ ὄρη της κοσμοῦσι
καὶ ὕδατα κρυστάλλινα αὐτὴν διαυλακοῦσι,
Ἀπόψεις δὲ μαγευτικαί, τοπίων ὡραιότης
ἀτμόσφαιρα ἀνέφελος καὶ αὔρα ζωοδότις
Τὸν θεατὴν ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ πληροῦσι
καὶ ὡς εἰς κόσμον ἄγνωστον αὐτὸν μεταρσιοῦσι.
Γενέτειρα δ' ἀνδρῶν σοφῶν καὶ τεχνιτῶν μεγάλων
τοῦ Πυθαγόρου, Κόνωνος, Μελίσσου τε καὶ ἄλλων,

1. Διόδ. Σικελ. V. 81-Pomp. Mela 11-Σχολ. Καλλιμάχου εἰς Δῆλον στ. 48·

Ἔνδοξον ἔχει παρελθόν, λαμπράν τε ἱστορίαν
 καὶ πᾶσαν τοῖς ἐνοίκοις της παρέχει εὐζωΐαν.
Καὶ ἀληθῶς, οἱ παλαιοὶ οὐδόλως εἶπον μῦθον
 ὅτι ἐν Σάμῳ εὕρηται καὶ γάλα τῶν ὀρνίθων.[1]
Ἀλλ' ἐπειδή, κατὰ πολλοὺς τῶν φιλοσοφησάντων
 καὶ τὰ τοῦ κόσμου πράγματα καλῶς μελετησάντων,
Ὁ βίος εἶν' ἀδύνατον νὰ ρέῃ ἀνωδύνως,
 τὸν ἀσταθῆ ἂν ροῦν αὐτοῦ μὴ συγκιρνᾷ ὁ οἶνος,
Οὐδ' εἰς αὐτὸ ηὐδόκησεν ἡ φύσις νὰ ἀφίσῃ
 τὴν κατὰ τἆλλα εὐτυχῆ Σάμον νὰ ὑστερήσῃ.
Ὅθεν καὶ ἐδωρήσατο αὐτῇ τὸν ἀνθοσμίαν,
 ὅστις ἡδύνει λάρυγγα, εὐφραίνει δὲ καρδίαν,
Καί, πρὸς εὐνοίας ἔνδειξιν ἔτι μεγαλειτέραν,
 τῷ ἀνθοσμίᾳ ἔδωσε χάριν ἰδιαιτέραν,
Ὥστε πᾶς ὅστις ἐξ αὐτοῦ ἐν κατανύξει πίνει,
 ἐντὸς μικροῦ νὰ γίνηται ὅ τι ποθεῖ νὰ γίνῃ,
Ἡ σύμβουλος δημοτικὸς ἢ τελωνοσταθμάρχης,
 ἢ πάρεδρος δικαστικὸς ἢ τέλος λιμενάρχης,
Αὐτὸν τὸν οἶνον ἔπινεν ὁ γέρων Ἀνακρέων
 καὶ αἴφνης μετεβάλλετο εἰς ἐρωτύλον νέον.
Ἀλλὰ καὶ ὁ Νικαίνετος διὰ τοῦ ἀνθοσμίου
 λιτὴν χαμεύναν εὕρισκε θησαύρισμα τοῦ βίου.[2]
Τοιαύτην νῆσον εὐτυχῆ οἱ Σάμιοι οἰκοῦντες
 καὶ οὐδενὸς στερούμενοι, ζῶσιν εὐδαιμονοῦντες.
Τρώγουσιν ἂν πεινάσωσι, πίνουσιν ἂν διψῶσι
 κοιμῶνται ἂν νυστάζωσι, κάθηντ' ἂν κουρασθῶσι
Καὶ ἐκπληροῦσι τὰς λοιπὰς αὐτῶν ἐν γένει χρείας,
 ἄνευ δυσκοιλιότητος καὶ μετὰ εὐχερείας.
Τὴν δὲ μακαριότητα αὐτῶν ταράσσει μόνος
 ὁτὲ μὲν κροτοθόρυβος κατὰ τοῦ ἡγεμόνος
Ἐὰν ποτε ἐπέτρεπεν εἷς κώνωψ νὰ πετάξῃ,
 χωρὶς τὴν καταδίωξιν αὐτοῦ νὰ διατάξῃ,

---

1 Μένανδρος παρ' Ἀθηναίῳ.

2. Νικαίνετος παρὰ τῷ αὐτῷ

Ὁτὲ δ' ἀγὼν ἐκλογικὸς πρὸς ἀναδείξεις νέων
πληρεξουσίων, βουλευτῶν, δημάρχων, ἐκλογέων,
Τῶν πάντων ἐξ αἰσθήματος θερμοῦ ἐλαυνομένων
φιλοπατρίας, ὡς κηρὸς δ' ἐκ τούτου τηκομένων.
Ἐν μέσῳ τοῦ τοιούτου πλὴν οὐχὶ σπανίου σάλου,
οἱ Σάμιοι δὲν ὤκνησαν νὰ φέρωσιν ἐπ' ἄλλου
Τὴν μέριμναν, τουτέστι πῶς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα
παιδείας ν' ἀναδείξωσι πολυκλεᾶ κοιτίδα.
Διὰ νὰ ἴδωσι λοιπὸν τὴν Σάμον γινομένην
σοφῶν κατοικητήριον καὶ μεταβαλλομένην
Εἰς φάρον ἐκπυρσεύοντα φῶς ἄπλετον σοφίας
εἰς τοὺς βιοῦντας ἐν σκιᾷ καὶ σκότει ἀμαθείας,
Ἱδρύσαντο ἁπανταχοῦ πολύτακτα σχολεῖα,
ἀρρένων διδακτήρια καὶ παρθεναγωγεῖα,
Ἐν οἷς διεπορεύοντο μικρὰ μετὰ μεγάλων
ὄντα τινὰ τιμώμενα τῇ κλήσει διδασκάλων.
Καὶ ἤδη τὸ ἐλάχιστον τῶν Σαμικῶν κωμίων,
ἐὰν μὴ ἔχῃ ἄλλο τι, ἀλλ' ἔχει κἂν σχολεῖον.
Τοσαῦτα διδασκάλων δὲ ἡ Σάμος σχοῦσα πλήθη
εἰς Ἱερὸν Ἄστυ Μουσῶν, ταχέως μετεβλήθη,
Ἐν ᾧ πολλοὺς ἀπήντα τις ἀνθρώπους πωγωνίας,
μαδειγενείους, φαλακροὺς ἢ ἀναφαλαντίας,
Ἀλλ' ὅμως πάντας σοβαρούς. πάντας ἐγκαυχωμένους
ὅτ' εἶναι ἀναμορφωταὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.
Διότι τὴν πεποίθησιν εἶχ' ἕκαστος ἐκ τούτων,
ὅτι κατεῖχε σύμπαντα τὸν τῆς σοφίας 'πλοῦτον,
Καὶ ὅτι μὲ τὴν μέθοδον, ἣν ἤθελ' ἐφαρμόσει,
εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἔμελλε ζωὴν καινὴν νὰ δώσῃ
Ἦτο δ' ἡ μέθοδος αὐτὴ οὐχὶ ἡ Λαγκαστρία,
οὐδὲ ἡ Φροβελειανή, ἀλλ' ἐντελῶς ἰδία.
Αἱ προμνησθεῖσαι μέθοδοι ἦσαν πολὺ ἀρχαῖαι
καὶ ἥκιστα ὠφέλιμοι, δι' ὃ ἀπορριπτέαι.
Ἐν ᾧ διὰ ἐφαρμογῆς τῆς νέας των μεθόδου,
ἠδύνατο πᾶς τις σοφὸς νὰ γείνῃ ἐξ ἐφόδου.
Γεωγραφίαι, φυσικαί, χημεῖαι, ἱστορίαι,

ὅλα αὐτὰ λόγοι κενοί εἰσι καὶ φλυαρίαι,
Ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πτωχοὶ τὸν νοῦν ἐξαπατῶνται,
χωρὶς ἐκ τῆς μαθήσεως αὐτῶν νὰ ὠφελῶνται,
Ἐν ᾧ ἐπήρκ' ἡ διδαχὴ καινῶν τινων πραγμάτων
νὰ φέρῃ τὰ καλλίτερα τῶν ἀποτελεσμάτων,
Ἤτοι εἰς μὲν τὰ ἄτομα πνευματικὴν ὑγείαν,
εἰς δὲ τὰ ἔθνη πλουτισμόν, ἰσχὺν καὶ εὐπραγίαν.

Καὶ ὄντως, πᾶς διδάσκαλος, χωρὶς νὰ ἀγυρτεύῃ,
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας του καὶ τῆς ψυχῆς πιστεύει
Ὅτ' εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐκδούλευσιν σπουδαίαν
παρέχει, ἐπινόησιν ἐὰν ἐκφέρῃ νέαν.
Τουτἔστ' ἰδιοτρόπως ἂν λέξιν τινὰ τονίσῃ
ἢ ἐν αὐτῇ τὸ **ε** δι' **υ** ἂν ἀντικαταστήσῃ.
Συχνάκις δ' ἔγκειτ' ἡ τιμὴ καὶ ἡ φιλοδοξία
τοῦ διδασκάλου ἐν μιᾷ βαρείᾳ ἢ ὀξείᾳ

Δύναταί τις τοῦ κεραυνοῦ τὴν δύναμιν νὰ στήσῃ,
δύναται τὸν ἠλεκτρισμὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ,
Δύναται μὲ τηλέγραφον τὸν κόσμον νὰ ἑνώσῃ,
δύναται εἰς τὰ ἄψυχα αὐτὰ ζωὴν νὰ δώσῃ
Εἰς τίποτε ὅλα αὐτὰ καλὸν δὲν συντελοῦσιν
οὐδὲ τὴν ἀνθρωπότητα κατά τι ὠφελοῦσιν,
Ἀλλὰ ἡ ἀνακάλυψις ἑνὸς τῶν διδασκάλων
ὅτι, ἀντὶ νὰ λέγωμεν ἡ λέμβος, πρέπει μᾶλλον
Ἀρσενικῶς νὰ λέγωμεν ὁ λέμβος, τῆς θαλάσσης
συνέτεμ' ἡ ἐφεύρεσις αὐτὴ τὰς ἀποστάσεις,
Μετέτρεψε τοὺς ποταμοὺς ἐκ τοῦ συνήθους ῥοῦ των
καὶ ἔφερεν εἰς τοὺς λαοὺς πολιτισμὸν καὶ πλοῦτον.
Καὶ πάλιν ὅταν ἄλλος τις εἰσήγαγ' ἐπιζήλως
ἡ στήλη νὰ μὴ λέγωμεν, νὰ λέγωμεν δ' ὁ στύλος,
Ἡ πρόοδος καὶ προκοπὴ τοῦ κόσμου ἐστυλώθη
καὶ πᾶν τὸ ἔχον ἀσταθῶς ἔκτοτ' ἐνεπεδώθη·
Ὁπόταν δὲ διδάσκαλος ἄλλος ἐφεῦρε τέλος
ὅτ' εἶν' ὀρθὸν σαρδάνειος νὰ γίνηται ὁ γέλως,
Οὐχὶ δέ, καθὼς πρότερον, σαρδόνειος, ἡμέρα
ἐπὶ τῆς γῆς ἀνέτειλε καινὴ καὶ λαμπροτέρα,

Διότι ἔκτοτ' ἔπαυσεν ἡ τέως ἀσχημία
 καὶ εἰς τὰ ἤθη τῶν λαῶν ἐπῆλθεν εὐκοσμία.
Οὕτως, ἡ Σάμος ἔμελλεν, ἄνευ πολλῶν ἀγώνων,
 νὰ στήσῃ ἀδαμάντινον εἰς τὴν σοφίαν θρόνον
Καὶ διὰ τῶν σχολείων της, κατὰ τοιοῦτον τρόπον,
 νὰ γείνῃ οἰκητήριον πολυμαθῶν ἀνθρώπων.
'Αλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐσμοῦ τοσούτων διδασκάλων
 δύο τινὲς ἐφαίνοντο ἐξέχοντες τῶν ἄλλων.
Τούτων ὁ εἷς, ᾧ ὄνομα ὑπῆρχε Φληναφίων,
 διῆγε γραμματικόν, οὕτως εἰπεῖν, τὸν βίον,
Ὅπερ ἐστὶν ἀνέπνεεν, ἔζη, περιεπάτει,
 ἠγρύπνει, κατεκλίνετο, ἐδείπνει, ἀπεπάτει,
Εἰς μόνης τῆς γραμματικῆς τὰ θέλγητρα προσέχων,
 πάντα δὲ τἄλλα ἕωλα καὶ θυμοφθόρα ἔχων.
Διότι ἡ γραμματική, εἰλικρινῶς ἐφρόνει,
 ἠδύνατο εἰς κάθε τι νὰ ἐπαρκέσῃ μόνη,
Καὶ δι' αὐτῆς πᾶν μὴ γνωστὸν καὶ πᾶσα ἀπορία
 ἠδύνατο ν' ἀκριβωθῇ ἐν πάσῃ εὐχερείᾳ.
'Εὰν περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς ἡ γῆ κινῆται,
 αὐτὸ εἰς τὴν γραμματικὴν καὶ μόνην χρεωστεῖται.
Τὸ γέα γῆ εἶν' ὄνομα ἐκ τῶν συνῃρημένων
 ὁλοπαθῶν, εἰς κίνησιν λοιπὸν ὑποκειμένων.
Ὡς ὄνομα πρωτόκλιτον ὡσαύτως ἡ σελήνη,
 τῆς τακτικῆς της τροχιᾶς οὐδέποτε ἐκκλίνει.
'Αλλὰ ἀνίσως καὶ τὸ πῦρ φωτίζει καὶ θερμαίνει
 τούτων τῶν δύο πρόξενος εἶν' ἡ περισπωμένη,
Τὴν λέξιν ἡ τονίζουσα καὶ ἥτις, ἂν ἀλλάξῃ,
 θὰ φέρῃ ἀναστάτωσιν ἐν τῇ τῶν ὄντων τάξει.
Αὐτὰ περὶ γραμματικῆς φρονῶν ὁ Φληναφίων,
 εἰ καὶ καθ' ὅλα ἄκακος ὑπῆρχεν, ὡς παιδίον,
'Εν τούτοις δι' ἰώτα ἕν, ἐν πάσῃ συνειδήσει,
 ἠδύνατο καὶ τοὺς γονεῖς νὰ ἀνασκολοπίσῃ.
Καὶ τὸν ἀνασκολοπισμὸν ἐκεῖνον διαττάτων,
 ἐπίστευε κοινωφελὲς καὶ ὅσιόν τι πράττων.
Ἡ δ' ἄλλη διδασκαλικὴ τῆς νήσου ἐκλαμπρότης

ἐν γένει δὲν διέφερε πολὺ ἀπὸ τῆς πρώτης,
Διότι, κατὰ τὴν γνωστὴν τοῖς πᾶσι παροιμίαν,
οἱ Γύφτοι ὅλοι ἔχουσι τὴν γενεὰν ὁμοίαν.
Ὅπερ ἐστιν εἷς καὶ αὐτὸς τῶν διδασκάλων ἦτο,
τοῦ κόσμου ἀναμορφωτής, Πανίκας δ' ἐκαλεῖτο.
Ὢν πεπεισμένος ὅτ' ἡ γῆ, κατὰ καιροὺς σπανίους,
ἐγκυμονεῖ τε καὶ γεννᾷ ἄνδρας αὐτῷ ὁμοίους,
Ἐφρόνει καὶ ἐπίστευεν ἐν πάσῃ συνειδήσει
ὅτι ἐστάλη ἐκ Θεοῦ τὸν κόσμον νὰ φωτίσῃ.
Πρὸς τοῦτο δὲ ἐδόξαζεν ὅτ' εἷς ὑπάρχει τρόπος
τὸ πρᾶγμα νὰ ἐπιτευχθῇ εὐκόλως καὶ ἀκόπως,
Ἐὰν τὸ **ὅτε** καὶ τὸ **νὰ** ἀποσκορακισθῶσι
καὶ τ' ἀπαρέμφατ' ἀντ' αὐτῶν καὶ πάλιν εἰσαχθῶσι.
Τότ' ἤθελε περιβληθῇ μορφὴν ἡ κτίσις νέαν
καὶ τότε θὰ ἐβλέπομεν τὴν δόξαν τὴν ἀρχαίαν.
»Αἰσχρόν, συχνάκις ἔλεγεν, ὦ παῖδες τῶν Σαμίων,
»γλώσσης ὑμᾶς ἐκτρέπεσθαι προγόνων παρομοίων
»Καὶ χρὴ ὑμᾶς ὡς μύακας αὐτῇ προσκολληθῆναι,
»εἰ μὴ ὀθνείους βούλεσθε ὑμᾶς ἀποκληθῆναι.
»Οἱ γὰρ ἀρχαῖοι Σάμιοι ἐν κλίσει τῶν ῥημάτων,
»εἶχον καὶ μάλα εὔχρηστον τὴν τῶν ἀπαρεμφάτων.
»Δίκαιον τοίνυν καὶ ὑμᾶς μὴ τούτων ἀφιστάναι,
»μηδὲ εἰς ἰδιώματα ἀχρεῖα μεθιστάναι
»Πρὸς τί γὰρ τ' ἀπαρέμφατα τὰ ἀνελελυμένα,
»ἅτινα πάσης χάριτός εἰσιν ἐστερημένα;
»Πρὸς τί τὰ **ὅτε** καὶ τὰ **νά**, τὰ φαῦλα καὶ ὀθνεῖα,
»οὐχὶ δὲ τ' ἀπαρέμφατα τὰ δόκιμα καὶ θεῖα;
»Ἀπαρεμφάτοις οὖν ὑμᾶς διηνεκῶς δεῖ χρῆσθαι,
»εἰ τοὺς προγόνους σέβητε, γεραίρητε, αἰδῆσθε.
»Πᾶς δ' ὁ αὐτοῖς μὴ χρώμενος τυγχάνει ὢν μεμπτέος
»καὶ εἰς αἰῶνας ἅπαντας ἔσται κατακριτέος.
Τοιαῦτα ὁ διδάσκαλος δὲν ἔπαυε κηρύττων,
εἰς δὲ τὰς πεποιθήσεις του τόσον ἑδραῖος ἦτον,
Ὥστε τὸ τελειότερον αὐτὸ τῶν συγγραμμάτων.
ἐὰν μὴ ἐστολίζετο διὰ ἀπαρεμφάτων,

Ἦτο, κατὰ τὴν κρίσιν, του μεστὸν ἀνοησίας,
ὁ δὲ συγγράψας ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας,
Εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς ποινὴ καὶ τιμωρία μόνη,
προσῆκεν, ἄνευ δισταγμοῦ καὶ οἴκτου, ἡ ἀγχόνη.
Δὲν ἦτο πλὴν καὶ εὔκολον νὰ ἀπαγχονισθῶσι
πάντες ὅσοι δὲν ἤθελον αὐτῷ ν' ἀκολουθῶσι.
Διότι εἰς τὰς σκέψεις του πολλούς τε καὶ μεγάλους
ἀντιδοξοῦντας κατ' αὐτοῦ ἀπήντησ' ἀντιπάλους.
Ὅθεν διασκεπτόμενος πῶς μὲν νὰ καταισχύνῃ
τοὺς ἐναντίους, πῶς δ' αὐτὸς θριαμβευτὴς νὰ γείνῃ.
Εὗρεν ὅτι ἠδύνατο αὐτὸ νὰ κατορθώσῃ,
ἂν ἤθελέ τι σύγγραμμα πανικιστὶ ἐκδώσει,
Τουτέστιν, ἂν βιβλίον τι τῆς καθομιλουμένης
(εὐφήμει, Μοῦσα, καὶ εἰπὲ τῆς καθωμιλημένης)
Ἤθελεν εἰς Πανίκειον φρᾶσιν μεταγλωττίσει
ἤτοι, ἐν ἄλλαις λέξεσι, τὸ ἀπαρεμφατίσει.
Οὕτω ποιῶν, ἑαυτὸν μὲν ἤθελεν ἀνυψώσει
εἰς δόξης ἄκρον ἄωτον, τοὺς δὲ ἐχθροὺς φιμώσει.
Πρὸς τὸν τοιοῦτον δὲ σκοπὸν ἁρμόδιον βιβλίον
ζητήσας, εὗρεν εὐτυχῶς τὸν τοῦ Μπερτόλδου βίον,
Σύγγραμμα πλῆρες ἰδεῶν λαμπρῶν καὶ βαθυνοίας
καὶ ἄξιον ὃν παρ' αὐτοῦ νὰ τύχῃ ἑρμηνείας.
Ὅθεν εἰς τοῦτο ἐργασθεὶς μακρὸν καὶ κατὰ μόνας,
ἀπαρεμφάτισεν αὐτοῦ τὰς ὑψηλὰς εἰκόνας,
Καί, οἱονεὶ συμπλήρωμα τοῦ Μπερτολδείου βίου,
προέταξε τὰ ἐφεξῆς, ἐν εἴδει προοιμίου.
»Τοὺς βουλομένους μέντοι γε μαθεῖν καὶ διδαχθῆναι,
»ἰδεῖν, ἀκοῦσαι, γεύσασθαι, πιεῖν καὶ εὐφρανθῆναι
»Τὴν βίβλον ταύτην δεῖ λαβεῖν, ἀνοῖξαι, ἐρευνῆσαι,
»διεξελθεῖν, σκεφθῆναί τε γνῶναι καὶ μελετῆσαι.
»Εἴ τινες οὐδὲν ἄμεμπτον εἰώθασιν ἀφίνειν,
»ἀλλὰ τὰ πάντα μέμφεσθαι, γελᾷν καὶ κατακρίνειν
»Τοὐντεῦθεν οὐχ εὑρήσουσιν ἰδεῖν τε καὶ μεμφθῆναι,
»τοὔμπαλιν δ' ἕξουσιν ἐφ' οἷς χρεὼν αὐτοὺς τερφθῆναι.
»Πρῶτον μὲν οὖν τὸ γλαφυρὸν τῆς γλώσσης δεῖ θαυμάσαι,

»ὑμνῆσαι, ἐπαινέσαι τε ψαλεῖν καὶ ἐκθειάσαι.
»Ταύτης δὲ χρὴ ἐπίστασθαι, ὁμολογεῖν, οἰδέναι
»οὐδὲν τὸ ὑψηλότερον εἰσέτι γεγονέναι.
»Εἶτα τὴν ἄλλην ἀρετὴν τῆς βίβλου ἀνελίξαι,
»ἐξάραι, αἰσθανθῆναί τε δηλῶσαί τε καὶ δεῖξαι.
»Δι' ὃ καὶ ἔξεστιν εἰπεῖν, φρονεῖν, ὑποστηρίζειν
»ὅτι ὡς τοῦτο σύγγραμμα οὐ δεῖ ἄλλο ἐλπίζειν,
»Τοὺς δὲ τυχὸν ἐλπίζοντας παρόμοιον φανῆναι,
»οἶμαι, διαψευσθῆναί τε καὶ καταγελασθῆναι.
»Οὐκοῦν πάντες ὀφείλουσι χαίρειν, ἀγαλλιᾶσθαι,
»τὸν δὲ Πανίκαν ἐπ' αὐτῷ δεῖ ἐςαεὶ τιμᾶσθαι.
Τοιοῦτο ἀριστούργημα γλώσσης λοιπὸν συντάξας
καὶ εἰς τὴν ὅλην συγγραφὴν εἰσαγωγὴν προτάξας,
Ἠθέλησε τὸ ἔργον του πρὶν ἢ τύποις ἐκδώσῃ
καὶ εἰς τὸν Φληναφίωνα νὰ τὸ ἀνακοινώσῃ.
Δὲν ἔπραττεν ὅμως αὐτὸ ἐκ μετριοφροσύνης
ἢ καὶ ἐκ πρὸς συνάδελφον ἁπλῆς ἀβροφροσύνης
Οὔτε διότι τοῦ ἀνδρὸς ἐτίμα τὴν παιδείαν
οὔτε διότι ἀρετὴν ἔβλεπ' αὐτῷ ἰδίαν
Ἄλλως δὲ εἶναι καὶ προσὸν κοινὸν τῶν διδασκάλων,
καθεὶς νὰ κρίνῃ ἑαυτὸν ὑπέρτερον τῶν ἄλλων.
Ἀλλ' ἤθελε, τρόπον τινά, τὸ ἔργον του δεικνύων
νὰ εἴπῃ : Ἔμπροσθεν ἐμοῦ οὐδὲν εἶ, Φληναφίων.
Καὶ ἡ ἀπόδειξίς ἐστι τουτὶ τὸ σύγγραμμά μου,
ὃ καταστήσει ἐςαεὶ κλεινὸν τὸ ὄνομά μου.
Τοιοῦτο ἀριστούργημα εἶδες ἐπὶ ζωῆς σου ;
καὶ γλυκυτέραν ἤκουσεν αὐδὴν ἡ ἀκοή σου ;
Ἐτέρφθη ποτ' ὁ λάρυγξ σου τόσον ἐξ ἐδεσμάτων,
ὅσον ἐξ ὧν ἀπήντησας τανῦν ἀπαρεμφάτων ;
Παῦσον μὲν οὖν γε σεαυτὸν οἰόμενός τι εἶναι,
πολλὰ γὰρ οὐκ ἐπίστασαι καὶ δεῖ σε διδαχθῆναι.
Καλὸν δὲ ἔστι σοι σιγᾷν καὶ μή τι ἀντιτάξαι·
εἰ δὲ καὶ βούλει, πρόθυμος τυγχάνω σε διδάξαι.
Πρὸς ταῦτα ὅλως ἄλαλος ὁ Φληναφίων μένων,
θὰ ὡμολόγει ἑαυτὸν βεβαίως ἡττημένον

Καὶ τότε ποία ἆρά γε εἰς τοῦτον καταισχύνη,
θρῆνος, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς καὶ συνεχὴς ὀδύνη,
Εἰς δὲ τὸν θριαμβεύσαντα Πανίκαν πάλιν οἵα
δόξα, τιμή, προσκύνησις καὶ ὑστεροφημία;
Ἡ προσεχὴς ἐπίτευξις τόσον λαμπροῦ θριάμβου
τὴν τοῦ Πανίκα ὑψηλὴν διάνοιαν ἐθάμβου.
Καὶ τὴν τοῦ Φληναφίωνος βλέπων αὐτὸς ἰσχύνην
ᾐσθάνετο κακεντρεχῆ τῷ ὄντι εὐφροσύνην.
Πλὴν πᾶς πονηρευόμενος ἐκτίνει θείας δίκας,
αὐτὸ δὲ τοῦτο ἔπαθεν ὁ δυστυχὴς Πανίκας
Διότι, ἐλαυνόμενος ἀπὸ ἐπιθυμίαν
εἰς τὴν τοῦ Φληναφίωνος νὰ μεταβῇ οἰκίαν,
Ὅπως ὅσῳ ταχύτερον αὐτὸν κατατροπώσῃ·
καὶ ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς τελείως ἐξοντώσῃ
Τὸ τοῦ Μπερτόλδου ἔθετο βιβλίον ὑπὸ μάλης
καὶ ἤρχισε τὴν κλίμακα μετὰ σπουδῆς μεγάλης
Τοῦ οἴκου νὰ κατέρχηται· πλὴν αἴφνης ὀλισθήσας,
κατέπεσε φαρδὺς πλατύς, πόνου κραυγὴν ἀφίσας.
Ὁπόταν δ' ἐκ τῆς πτώσεως ὁ δυστυχὴς ἀνέστη,
ᾐσθάνθη ὅτι κάταγμα ἡ κνήμη του ὑπέστη,
Ὥστε αὐτὸν μετήνεγκον, ὡς εἶχεν, εἰς τὴν κλίνην,
πρὸς ἄφατον καὶ σώματος καὶ πνεύματος ὀδύνην.
Ἀλλά, ἂν τοῦ κατάγματος ἦσαν δριμεῖς οἱ πόνοι,
ἕνεκα τούτων ὁ παθὼν τόσον δὲν ἠδημόνει,
Ὅσον διότι ἔμελλε κατάκοιτος νὰ μείνῃ
καὶ ὡς ἐκ τούτου ἤθελεν ἴσως πολὺ βραδύνει
Νὰ ἴδῃ τὸν διάπυρον πόθον πεπληρωμένον,
τουτέστι τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ κατῃσχυμένον.
Ὅθεν πρὸς ὥραν λησμονῶν καὶ κάταγμα καὶ πόνον
καὶ εἰς τὴν νίκην ἀφορῶν καὶ εἰς τὸ κλέος μόνον,
Σκεψάμενος, εὗρε καλὸν ἐπιστολὴν νὰ στείλῃ,
δι' ἧς τῷ Φληναφίωνι βραχέως ν' ἀναγγείλῃ
Τὸ θλιβερόν του πάθημα καὶ τὸν παρακαλέσῃ
ὅπως εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ ἔλθῃ συναινέσῃ·
Διότι εἶχε νὰ εἰπῇ αὐτῷ περὶ πραγμάτων

σπουδαιοτάτων ἅμα τε καὶ κοινωφελεστάτων.
Βεβαίως δὲ θὰ ἤρχετο, καὶ οὕτως ὁ Πανίκας
ἤθελε δρέψει ἅς τινας ὠνειροπόλει νίκας.
Αὐτὰ λοιπὸν δολοφρονῶν, ἁρπάζει τὴν γραφίδα
καὶ γράφει τὰ ἑπόμενα, μὲ σφαλερὰν ἐλπίδα.
»Πανίκας Φληναφίωνι, χαίρειν, ἀγαλλιᾶσθαι,
»εὖ πράττειν, ὑγειαίνειν τε ὑψοῦσθαι καὶ τιμᾶσθαι,
»Μέγιστος πόθος, ὦ 'γαθέ, ἀπὸ πολλοῦ με ἔχει
»ἰδεῖν σε, ἀλλ' ὁ ποῦς, ἀλγῶν, κλινήρη με κατέχει.
»Ἐπεὶ πολλὰ οὐκ ἔστι μοι εἰπεῖν σοι καὶ λαλῆσαι,
»ἅπερ τανῦν οὐ δύναμαι γραφῇ διαμηνῦσαι,
»Πρός με ἐλθεῖν σε τήμερον τὰ μάλα ἠβουλόμην·
»εἰ γὰρ ὁ ποῦς οὐκ ἤλγει μου, ἐγὼ πρός σε ἠρχόμην.
»Τοίνυν ἀπεκδεχόμενος τὴν σὴν προσομιλίαν,
»διατελῶ ἄγων πρός σε τιμήν τε καὶ φιλίαν.
Τὴν ἄνωθι ἐπιστολὴν δεκάκις ἀναγνώσας,
μεταβαλὼν πολυειδῶς καὶ ἐπιδιορθώσας,
Πέμπει τῷ Φληναφίωνι, πονήρως ἀναμένων
νὰ ἰδ' εἰς τὴν παγίδα του αὐτὸν συνειλημμένον.
Πλὴν πάντοτε δὲν ἀποκτᾷ τις ὅτι καὶ θηρεύει·
ἄλλ' ὁ Πανίκας ἤλπιζε καὶ ἄλλο τῷ συνέβη
Τουτέστιν ἐν ᾧ ὕφαινεν αὐτὸς ἑτέρῳ δόλον,
λάκκον βαθὺν ἀνώρυσσεν εἰς τοῦτον ὁ Ἀπόλλων.
Διότι, τὴν ἐπιστολὴν λαβὼν ὁ Φληναφίων,
ἀφ' οὗ τὴν ῥῖνα ὥπλισε δι' ὀμματυαλίων,
Ἤρξατο μετ' ἐκπλήξεως αὐτὴν νὰ διατρέχῃ,
θέλων νὰ μάθῃ τὸν σκοπόν, ὅν τιν' ὁ γράψας ἔχει.
Καὶ τὰς μὲν πρώτας τρεῖς σειρὰς ἀνέγνωσεν ἠρέμα·
εἰς τὴν τετάρτην δὲ προβάς, ὅλον αὐτοῦ τὸ αἷμα
Ἠσθάνθη εἰς τὴν κεφαλήν, τὸ φῶς του ἐσκοτίσθη
καὶ μὲ τοὺς καταβαίνοντας εἰς λάκκον ἐλογίσθη.
»Ὁ ποῦς, ὑπετονθόρισε, μετὰ περισπωμένης!..
»πλὴν τοῦτο εἶναι κύημα φρενὸς διεστραμμένης·
»Ὥστε ἐὰν δὲν μ' ἀπατᾷ, ὡς εὔχομαι, τὸ ὄμμα,
»ὁ γράψας εἰς τὸ πονηρὸν ἀνήκει πάντως κόμμα.

»Διότι τίς ὀρθοφρονῶν τοιοῦτο διαπράττει
»ἀνοσιούργημα φρικτόν ;... 'Αλλ' ὀπτικὴ ἀπάτη
»Θὰ ἦναι ἢ παραδρομὴ τῆς μοχθηρᾶς γραφίδος,
»πρὸς στῖγμα δυσεξάλειπτον καὶ αἶσχος τῆς πατρίδος!
Καὶ τὰς διόπτρας του λοιπὸν πολλάκις καθαρίσας
καὶ πάλιν εἰς τὴν κλασικήν του ρῖνα προσαρτήσας
Ἤρχισε τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ γράμματος ἀφ' ὅπου
τὴν εἶχε παύσει πρὸ μικροῦ, μετά τινος πλὴν κόπου,
Διότι ἡ συγκίνησις τὸν εἶχε πως χαυνώσει,
οὐδὲ τῷ ἦτον εὔκολον ταχέως ν' ἀναγνώσῃ.
Καὶ ἀνεγίνωσκε λοιπὸν ὀλίγον κατ' ὀλίγον,
εἰς πάντα τόνον ὄμματα ἐταστικὰ ἀνοίγων,
Μέχρις οὗ εὗρε πάλιν ποῦς, ἐφ' οὗ κατηραμένη
τοὺς ὀφθαλμούς του ἔπληξε μακρὰ περισπωμένη.
Πρὸ ταύτης νὰ συγκρατηθῇ πλέον δὲν ἠδυνήθη
καί, ἔξαλλος ἐκ τῆς ὀργῆς, εἰς ὕβρεις ἐξεχύθη.
»'Αλλὰ αὐτή ἐστιν αἰσχρὰ ἰσχυρογνωμοσύνη!
»ἐστὶ φρικώδης ἄνοια! ἐστὶ παραφροσύνη!
«Οὐδ' ἐπιτρέπεται ποσῶς ἀμφιβολία πλέον.
»ὅτι καὶ οὗτος τοῦ ἐσμοῦ ἐστι τῶν ἀγελαίων.
»Βαβαὶ τῆς ποταπότητος αὐτοῦ καὶ εὐηθείας!
»ἰατταταὶ τοῦ βδελυγμοῦ καὶ τῆς κακοηθείας!
»Ὁ ἄθλιος, ὁ μοχθηρός, ὁ φαῦλος, ὁ ἀχρεῖος,
»ὁ βρωμερός, ὁ μυσαρός, ὁ ἄνους, ὁ ὀθνεῖος,
»Ὁ βδελυρός, ὁ ἐναγής, ὁ κύρτων, ὁ βλακώδης,
»ὁ μιαρός, ὁ πάγκακος, ὁ στρόφις, ὁ φθινώδης.
»Ὁ βάρβαρος, ὁ ἰταμός, ὁ κέντρων, ὁ εὐήθης,
»ὁ ἄσεμνος, ὁ βέβηλος, ὁ βλάξ, ὁ κακοήθης.
»Ὁ λυμεών, ὁ ἀγενής, ὁ μῶκος, ὁ δολόφρων,
»ὁ σόλοικος, ὁ σχολιός, ὁ μάργος, ὁ μικρόφρων,
»Ὁ κακογνώμων, ὁ μωρός, ὁ κύρβις, ὁ ἐξώλης,
»ὁ ἄτιμος, ὁ φλύαρος, ὁ ψεύστης, ὁ προώλης,
»Ὁ χαμερπής, ὁ ἄναγνος, τὸ κτῆνος, ὁ ἀφρήτωρ,
»ὁ δυσαχθής, ὁ δυσγενής, ὁ τῶν κακῶν ἡγήτωρ,
»Ὁ ἄμουσος, ὁ ἄλογος, ὁ κύφων, ὁ λημώδης

»ὁ ἀπεχθής, ὁ λυμεών, ὁ ἴτης, ὁ ληρώδης,
»Ὁ ἔχων τὴν συνείδησιν κεκαυτηριασμένην,
»ὅστις τὸ πούς ἐτόνισε δὶς μὲ περισπωμένην!
»Καὶ ἔχει ὁ ἀτάσθαλος ἀκόμη τὴν βλακίαν
»εἰς τὴν ρερυπωμένην του νά με καλῇ οἰκίαν,
»Ἐν ᾗ ἀνοσιούργημα ἐκ τῶν βδελυρωτέρων,
»ἐν ᾗ ἔργον φαυλότητος ἐκ τῶν μυσαρωτέρων
»Μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς ἀφρόνως ἐνηργήθη,
»ἐν ᾗ κανὼν γραμματικὸς ἀρχαῖος προσεβλήθη,
»Πρὸς ὄνειδος δυσέκνιπτον κοινὸν τῆς οἰκουμένης,
»καὶ ἐτονίσθη φεῦ! τὸ πούς διὰ περισπωμένης!
»Οὐχί! οὐχί! ἀδύνατόν ποτε ν' ἀποφασίσω
εἰς οἶκον οὕτως ἐναγῆ τὸν πόδα νὰ πατήσω.
»Ἀδύνατον νὰ μιανθῶ μὲ τὴν ἐπίσκεψίν του.
καὶ τόσον ἐξευτελισθῶ μὲ τὴν συνέντευξίν του.
»Νὰ θυσιάσω κάλλιον προκρίνω τὴν ζωήν μου
»ἢ νὰ λιπάνω μ' ἔλαιόν ποτε τὴν κεφαλήν μου
»Ἀνδρὸς τὰ τῆς γραμματικῆς οὐδόλως σεβομένου
»ἑνὸς Πανίκα, ὅ ἐστιν ἑνὸς τετυφωμένου!!!
»Μακρὰν ἐμοῦ ὁ μιαρός, μακρὰν ἐμοῦ ἀπέστω
»καὶ πρός με ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης ἔστω!
Ταῦτα ἐφώνει μετ' ὀργῆς πολλῆς ὁ Φληναφίων
ὅτε ἡ σύζυγος αὐτοῦ, γυνὴ ἐκ τῶν σπανίων,
Καὶ τῆς ὁποίας τ' ὄνομα Ζαμπέτα πρῶτον ἦτο,
Ἰαπετὼ ἀττικιστὶ δὲ ἤδη ἐκαλεῖτο,
Ἀπὸ τῶν δωματίων της τοιαύτην μονῳδίαν
ἀκούσασα, προσέτρεξε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν,
Δι' ἣν ὑπῆρχ' ὁ σύμβιος αὐτῆς ἐξωργισμένος,
ὥστε ἐλάλει μόνος, ὡς ἂν ἦτο μεθυσμένος.
Αὐτὸν δ' εὑροῦσα ἡ γυνὴ ἐν ταραχῇ μεγάλῃ,
περίφροντις ἠρώτησε τί ἔχει καὶ ἀσχάλλει.
»Μὲ ἐρωτᾷς, ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτός, τί ἔχω;
»πλὴν κάλλιον δὲν ἐρωτᾷς ἀκόμη πῶς ἀντέχω;
»Καὶ δὲν αἰσθάνεσαι λοιπὸν τὴν γῆν κλονιζομένην;
»δὲν βλέπεις τὴν ἀτμόσφαιραν πυκνῶς σκοτιζομένην;

»Δὲν διακρίνεις πέριξ σου τὸ πᾶν ἐν ἀταξίᾳ,
»καὶ δέν σε διετάραξεν ἡ τόσον ἀναξία
»Διαγωγὴ ἑνὸς αἰσχροῦ καὶ κακοηθεστάτου
»ἑνὸς Πανίκα μιαροῦ, βλακός, ἀμαθεστάτου,
»Ὅστις, ἀφ' οὗ ἐτόλμησε δεινὸν νὰ διαπράξῃ
»καὶ φρικαλέον ἔγκλημα, τουτέστι νὰ ἀλλάξῃ
»Τὸν τόνον εἰς τὴν λέξιν πούς, ἔσχε τὴν ἀγροικίαν,
»ἀκόμ' εἰς τὴν ἀθλίαν του νά με καλῇ οἰκίαν;
»Καὶ δύναμαι λοιπὸν ἐγὼ ἀνάλγητος νὰ μένω
»καὶ ἀπαθῶς τὸ θράσος του αὐτὸ νὰ ὑπομένω;
Ἐκ τούτων ἡ Ἰαπετὼ οὐδόλως τι νοοῦσα,
τοὺς λόγους δὲ ὡς πάθησιν τοῦ νοῦ ὑπολαβοῦσα
Ἐστύλωσ' ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς τεθαμβωμένον ὄμμα
καὶ ἔμεινε προσβέπουσα αὐτὸν μὲ χαῖνον στόμα.
Ἐκεῖνος δὲ ἰδὼν αὐτὴν ἀκίνητον ἐστῶσαν
καὶ μετὰ καταπλήξεως καταφανοῦς σιγῶσαν,
»Μέγιστον ἔχεις δίκαιον, εἶπεν αὐτῇ, νὰ χαίνῃς,
«νὰ ἵστασαι ἀκίνητος καὶ ἔκπληκτος νὰ μένῃς·
»Διότι τὸ κακούργημα τόσον, ἐστὶ φρικῶδες,
»ἀπίστευτον, ἀνόσιον, αἰσχρὸν καὶ τερατῶδες,
»Ὥστε τὸ ἄκουσμα αὐτοῦ καὶ μόνον καταπλήττει,
»ὁ νοῦς δ' ἐνώπιον αὐτοῦ ἰλιγγιᾷ καὶ φρίττει,
»Ἂν δὲ εἰσέτι ὑγειὴς ἡ κεφαλή μου μένῃ,
»ἐξίσταμαι καὶ ἀπορῶ πῶς τοῦτο νὰ συμβαίνῃ.
Καὶ πάλιν ὅμως ἡ γυνὴ οὐδόλως ἐννοοῦσα
οἱ λόγοι τί ἐσήμαινον, παρέμεν' ἀποροῦσα.
Ἀλλ' ὅμως ἀπεφάσισεν ἐν τέλει νὰ ζητήσῃ
παρὰ τοῦ Φληναφίωνος τὸ αἴνιγμα νὰ λύσῃ.
»Σὲ βλέπω, λέγει τῷ ἀνδρί, τοσοῦτον ἤδη χρόνον
»ἐξωργισμένον, βλοσσυρὸν καὶ ὁμιλοῦντα μόνον.
»Ἀκούω δὲ καὶ πράγματα νὰ λέγῃς, τὰ ὁποῖα
»μοὶ εἶναι ἀκατάληπτα· τίς εἶναι ἡ αἰτία
»Τῶν ἀκατανοήτων σου λόγων καὶ τῆς ὀργῆς σου
»δὲν ἐννοῶ παντάπασι, δι' ὃ καὶ ἐξηγήσου,
»Ἐδῶ βεβαίως κἄτι τι σπουδαῖον πρᾶγμα τρέχει,

»ὅπερ πολὺ ἀνήσυχον καὶ ἔμφροντίν με ἔχει.
Ταῦτα τῷ Φληναφίωνι τῆς γυναικὸς εἰπούσης
καὶ ἀπορίαν πράγματι μεγάλην δεικνυούσης
Τὸν ἄφθονον ἱδρῶτά του αὐτὸς ἀποσπογγίσας,
βήξας κατ' ἐπανάληψιν, τὰς χεῖράς του ἐρείσας
Ἐπὶ τραπέζης καὶ λαβὼν τὸ ἦθος θεολόγου,
ὅστις τὸ πρῶτον κήρυγμα ποιεῖται θείου λόγου,
Ἀνέλαβε τὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ ἀναπτύξῃ
ἐν πάσῃ σοβαρότητι καὶ ἄκρᾳ κατανύξει.
Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐξέθηκε πολλὰ περὶ κανόνων
γραμματικῶν, ἐγκλίσεων καὶ πτώσεων καὶ τόνων,
Ἀφ' οὗ μὲ ἦθος τραγικὸν ὁποίαν θαυμασίαν.
κατέδειξ' ὅτι κέκτηνται ἐκεῖνοι σημασίαν
Καὶ ὅτι ὁ παραμικροῦ κανόνος παραβάτης
εἶναι ἐγκλήματος φρικτοῦ καὶ μυσαροῦ ἐργάτης.
Εἶπεν εἰς μονοσύλλαβον λέξιν δὲν συγχωρεῖται
εἰ μὴ ὀξεία, ἐκτὸς ἂν ἡ λέξις συναιρεῖται.
Ὃν δ' ἀσυναίρετον τὸ πούς, κατὰ ἀκολουθίαν
ἄλλον δὲν ἐπιδέχεται τόνον, εἰ μὴ ὀξείαν.
Ἀλλ' ὁ Πανίκας ὁ αἰσχρός, τὸ πρῶτον τῶν κνωδάλων,
καίτοι συναριθμούμενος μετὰ τῶν διδασκάλων,
Ἄνθρωπος ὢν κακόγνωμος, κακόνους, κακοφᾶτις,
κακόζηλος, κακότεχνος, κακόπνους, κακεργάτης
Καὶ τῆς μερίδος ὀπαδὸς τῆς βεβαρβαρωμένης,
τὴν λέξιν δὶς ἐτόνισε διὰ περισπωμένης
Καὶ οὕτω κατεπάτησεν ἕνα ἐκ τῶν κανόνων,
ὅστις ἐν τῇ γραμματικῇ ἰσχύει ἀπ' αἰώνων.
Τὴν τηλικαύτην δύναμιν τῶν τόνων μὴ νοοῦσα,
διέκοψ' ἡ Ἰαπετὼ τὸν σύμβιον, εἰποῦσα.
»Καὶ ἐκινδύνευσες λοιπὸν σὺ ἐξ ἀποπληξίας
»νὰ πάθῃς τόσον ὀργισθείς, χάριν μιᾶς ὀξείας;
»Καὶ ὁ Πανίκας ἐπειδὴ διὰ περισπωμένης
»τὴν λέξιν πούς ἐτόνισε, σὺ πρέπει νὰ παθαίνῃς;
»Ἂς θέτῃ τόνους ὁ καθεὶς ὅπως καὶ ὅσους θέλει·
»δὲν εἶναι αὐτεξούσιος; ἐσένα τί σε μέλλει;

Τοιαῦτα εἶπεν ἡ γυνή, φίλανδρος λίαν οὖσα,
περὶ τῆς τοῦ συμβίου της ὑγείας προνοοῦσα.
Τῶν διδασκάλων τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν ὅμως
ἠγνόει ὅτι ἔκτακτος ὅλως διέπει νόμος
Καθ' ὅν, ἀνάγκη ἢ τὸ πούς ὀξείᾳ τονισθῆναι
ἢ ἄλλως πουλυβότειραν γέαν πυρὶ μιχθῆναι,
Ἔστω καὶ ἂν ἐν τῇ κοινῇ αὐτῇ ὁλοκαυτώσει
πρόκειται καὶ τὰ τέκνα των νὰ συμπεριληφθῶσι.
Τοιούτων διδασκαλικῶν γενναίων φρονημάτων
καὶ τρυφερῶν καὶ εὐγενῶν καρδίας αἰσθημάτων
Καὶ φίλτρου ἐμφορούμενος ἀπὸ νεότητός του,
ἀφ' οὗ τοὺς λόγους ἤκουσε καλῶς τῆς γυναικός του,
Ὁ Φληναφίων, οὗτινος ἐφλέγοντο τὰ στήθη
ἐκ τῆς ἀγανακτήσεως, πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη.
«Οἷόν σου ἔπος ἔφυγε τὸ ἕρκος τῶν ὀδόντων ;
»νὰ μὴ ἐνδιαφέρωμαι περὶ τῶν τονιζόντων
«Τὴν λέξιν πούς τόσον αἰσχρῶς καὶ μυσαρῶς; . . . Ὁμοία
»ἐπὶ τῆς γῆς οὐδέποτε ἠκούσθη βλασφημία !
»Ἂν δὲ τοιούτων ἰδεῶν βεβήλων ἐμφορῆσαι,
»σὺ κουριδίη ἄλοχος ἀξία μου δὲν εἶσαι.
»Οὐχί, εἶναι ἐπάναγκες νὰ ἀποτίσῃ δίκας
»διὰ τὸν φαῦλον τονισμὸν ὁ μιαρὸς Πανίκας.
»Καὶ μάλιστα δι' αἵματος ὀφείλει νὰ ἐκπλύνῃ
»τὸ ἄγος, ὃ προὐξένησεν ἡ πρᾶξις του ἐκείνη.
»Μὲ παραινεῖς εἰς ἀνοχὴν καὶ ἀδιαφορίαν
»διὰ ἀκατανόμαστον τῷ ὄντι βδελυρίαν.
»Πλὴν ἀλλ' ἂν τις τῶν Ἀφγανῶν σοφῶν ἢ Ὀττεντότων,
»τῶν πῶς ὀρθῶς τονίζεται ἡ λέξις πούς οἰδότων,
»Ἢ ἄν τις τῶν γραμματικῶν Παπούων καὶ Μαλαίων
»ἀκούσῃ ἓν κακούργημα τοσοῦτο φρικαλέον,
»Εἰπέ μοι, τί ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θέλ' ὑποθέσει
εἰς τίνα δὲ ταπείνωσιν θέλ' ἡ πατρὶς ἐκπέσει ;
»Καὶ ἀποδέχεσ' ἕνεκα μιᾶς περισπωμένης
»νὰ γίνωμεν περίγελως λοιπὸν τῆς οἰκουμένης ;

»'Αλλ' ὄχι, ὦ σεπταὶ σκιαὶ γραμματικῶν μεγάλων
»Διονυσίου τοῦ Θρακός, τοῦ Τρύφωνος καὶ ἄλλων,
»'Αλλ' ὄχι, Ἡρωδιανέ, Δράκων καὶ Τυραννίων,
»οἵτινες κατετρίψατε πάντα ὑμῶν τὸν βίον
»Ἵνα κληροδοτήσητε λαμπρὰν εἰς τοὺς αἰῶνας
»κληρονομίαν, τοὺς σοφοὺς γραμματικοὺς κανόνας,
»Δεν θέλω ποτὲ ἀνεχθῇ, δὲν θέλω ποτ' ἀφίσει
»τὰ θεσπισθέντα παρ' ὑμῶν οὐδεὶς νὰ ἀθετήσῃ.
»Καὶ σεῖς δὲ μὴ γογγύζητε, ὦ τῶν προγόνων τάφοι,
»περισπωμένως ἐὰν φεῦ! ἡ λέξις ποὺς ἐγράφη! . . . .
Ὁ Φληναφίων ταῦτ' εἰπὼν ἐν τραγικῇ παθήσει,
ἐσίγησεν, ἀδυνατῶν νὰ ἐξακολουθήσῃ
Τὸν λόγον του πρὸς τοὺς νεκρούς· πλὴν τῷ αὐτὸν ὁρῶντι
ἡ φυσιογνωμία του παρίστα φοβερόν τι.
Εἶχε τὴν ὄψιν πελιδνὴν καὶ ἐξηγριωμένην,
τὴν δὲ ἀναπνοὴν σφοδρὰν καὶ διακεκομμένην.
Προσέτι εἶχε βλοσσυρὸν καὶ ἀπλανὲς τὸ ὄμμα,
πικροὺς δ' ἀφροὺς ἐξέχεε τὸ κεχηνός του στόμα.
Ἡ κόμη καὶ ὁ πώγων του ἀγρίως ἀνωρθοῦντο,
σπασμωδικῶς δὲ ὅλα του τὰ μέλη ἐκινοῦντο,
Ἐξηντλημένος δ' ὅλως ὤν, ἐκάθισεν ἢ μᾶλλον
κατέπεσ' ἐπὶ σκίμποδος, φωνὰς βραγνὰς ἐκβάλλων.
Ἐν στάσει οὕτω φοβερᾷ τὸν σύμβιον ἰδοῦσα,
εἰ καὶ οὐδὲν ὧν ἔλεγεν ἐκεῖνος ἐννοοῦσα,
Ἠθέλησ' ἡ Ἰαπετὼ νὰ τὸν καταπραΰνῃ·
δι' ὃ καὶ ταῦτ' εἶπεν αὐτῷ ἐν ψυχικῇ ὀδύνῃ.
»Μέγιστον ἔχεις δίκαιον, τῷ ὄντι, νὰ λυπῆσαι
»καὶ τόσον νὰ ταράττησαι καὶ νὰ στενοχωρῆσαι.
»Τὸ τοῦ Πανίκα ἔγκλημα αὐτὸ τὸ τερατῶδες
»εἶν' ἔγκλημα μοναδικόν, κακούργημα φρικῶδες,
»Οὐδέποτε ἐπὶ τῆς γῆς διαπραχθέν, καὶ ὄντως,
»ἀνάγκη νὰ τιμωρηθῇ ὁ μιαρὸς πρεπόντως.
»Πρέπει νὰ παύσῃ τοῦ νὰ ζῇ ὁ ἄθλιος, διότι
οὐχὶ μόνον οἱ λόγιοι, ὡς εἶπες, Ὀττεντότοι,

«'Εάν άκούσωσιν αύτοῦ τὴν πρᾶξιν τὴν ἀχρείαν,
»λύπην ἐν τῇ καρδίᾳ των θὰ αἰσθανθοῦν βαρείαν,
»'Αλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ καὶ ὅλ' ἡ ἀνθρωπότης
»μαθοῦσ' αὐτήν, θὰ κράξωσιν ὦ αἶσχος! ὦ φαυλότης!
»Καὶ ταῦτα μὲν εἶν' ἀληθῆ καὶ δίκαια· ἀλλ' ὅμως,
»ἀφ' ὅτου ὁ κακεντρεχὴς Πανίκας παρανόμως
»Τὸ πούς ἐτόνισ', ἡ αἰσχρὰ αὐτοῦ περισπωμένη
»ἐπὶ τῆς λέξεως αὐτῆς ἀναποσπάστως μένει
»Καὶ ὅ τι καὶ ἂν εἴπῃ τις καὶ ὅ τι καὶ ἂν πράξῃ,
»σκοπὸν δὲν ἔχ' ἡ μοχθηρὰ τὸν τόπον της ν' ἀλλάξῃ.
»Τουτέστιν εὑρισκόμεθα ἐμπρὸς τετελεσμένου
»συμβάντος καὶ διόρθωσιν μὴ ἐπιδεχομένου.
»Εἰς τοῦ Πανίκα τὴν φρικτὴν λοιπὸν παρανομίαν
»δὲν βλέπω πλέον δυνατήν τινα οἰκονομίαν.
»Μοὶ ἦλθε τόρα μάλιστα μία καλὴ ἰδέα,
»νὰ παραπέμψῃς τὸν αἰσχρὸν εἰς τὸν εἰσαγγελέα
»Καὶ σὺ νὰ παύσῃς τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τοῦ νὰ θυμώνῃς
»καὶ δι' αὐτὸν τὸ αἷμά σου οὕτω νὰ φαρμακώνῃς.
»Φαντάσου ἐὰν πάθῃς τι καὶ χήρα ἐγὼ μείνω,
»παντέρημος καὶ σκοτεινή, τί ἔχω ν' ἀπογείνω;
»Διότι σὺ τόσον πατρὸς ἐπέχεις καὶ μητρός μου,
»σὺ εἶσαι φίλος ἀδελφός, σὺ δὲ καὶ σύμβιός μου.
»Παῦσον λοιπὸν τὴν λύπην σου καὶ στρέψον καὶ ἰδέ με,
»ὁμίλησόν μοι ἱλαρῶς καὶ παρηγόρησέ με.
Ταῦτ' εἶπεν ἡ 'Ιαπετὼ μετὰ εὐδιαγνώστου
ὀδύνης· ἀφ' οὗ δ' ἤκουσε καλῶς τῆς γυναικός του
Τοὺς λόγους, τὴν ἀπάθειαν τηρῶν ὁ Φληναφίων,
εἰς κίνησιν μόνον ἁπλῆν ἠρκέσθη τῶν ὀφρύων,
'Ως ἐὰν ἀπεκρίνετο τῇ γυναικί: Κυρία,
περὶ πολλὰ τυρβάζει σύ, ἑνὸς δὲ ἔστι χρεία.
'Η δέ, κατανοήσασα ἀμέσως τὶ ἐκείνη
ἡ κίνησις ἐσήμαινεν, ἀπήντησ' ἐν ὀδύνῃ
»'Εὰν ὑπάρχῃ ἄνωθεν γραπτόν μου νὰ χηρεύσω,
»ὅτε καὶ ἄνδρα δεύτερον βεβαίως θὰ θηρεύσω,

»Πρωθυπουργὸν ἢ βουλευτὴν θὰ προτιμήσω μᾶλλον,
»οὐχὶ ὅμως διδάσκαλον νὰ λάβω ἄνδρα ἄλλον·
»Διότι οἱ διδάσκαλοι δὲν σκέπτονται ἢ μόνον
»τίνα ἐπὶ τῶν λέξεων θέτουσ' οἱ ἄλλοι τόνον.
Λόγοι τοσοῦτο σοβαροί, μάλισθ' ὁ τελευταῖος,
ἐπὶ τοῦ Φληναφίωνος ἐπέδρασαν σπουδαίως.
Δι' ὅπερ ἐλησμόνησεν ὀξείας καὶ βαρείας
καὶ ἤρχισε σκεπτόμενος ὅσα περὶ χηρείας
Καὶ περὶ νέου γάμου της εἶπεν ἡ σύζυγός του,
Εἰς ἣν κάπως ἐδείκνυτο ζωὴ ὁ θάνατός του.
Ἐν τούτοις λίαν σόλοικον ὅτ' εἶναι τῷ ἐφάνη,
αὐτὸς μὲν εἷς διδάσκαλος κλεινὸς νὰ ἀποθάνῃ,
Τῶν διδασκάλων δὲ ἐχθρά, νὰ ζῇ ἐν εὐφροσύνῃ
μετά τινος πρωθυπουργοῦ ἢ βουλευτοῦ ἐκείνη.
Ἀπ' ἐναντίας, εὕρισκεν ὀρθότερον ἀπείρως
ἄν, κατὰ σχῆμα χιαστόν, αὐτὸς ἔμενε χῆρος.
Ηὐδόκει δ' ἡ Ἰαπετὼ εἰς ᾅδην νὰ ὁρίσῃ
κἀκεῖ μετὰ πρωθυπουργῶν καὶ βουλευτῶν συζήσῃ.
Ἡ εἰς τὸν ᾅδην δὲ αὐτὴν κατάβασις θὰ ἦτο
εὐτύχημα, ἂν αὐθωρεὶ ἐπραγματοποιεῖτο·
Διότι νέαν ἄλοχον κεδνὴν νὰ περιβάλῃ
καὶ ἡ τοῦ Φληναφίωνος τότ' ἔμελλεν ἀγκάλη.
Ἀλλ' ἐπειδὴ γνωστὸν αὐτῷ δὲν ἦτον ἀπὸ τόρα
πότε αὐτὴ θὰ ἤρχετο ἡ μακαρία ὥρα,
Καλὸν ἐσκέφθη τὸ σχοινὶ νὰ μὴ πολυτεντώσῃ
καὶ μετὰ τῆς συζύγου του τὸ πρᾶγμα διορθώσῃ
Ὅθεν πρὸς ταύτην, σιγηλὴν ἑστῶσαν, ἀτενίσας
καὶ ο sancta simplicitas! περιπαθῶς φωνήσας,
»Λυποῦμαι εἰς ἀμάθειαν νὰ κυλινδῆσαι τόσην,
»εἶπεν αὐτῇ, καὶ ν' ἀγνοῇς ὁπόσον ἐπιδρῶσιν
»Οἱ τόνοι καὶ τὰ γράμματα καὶ ὅτι ἓν στοιχεῖον
»νὰ παραλλάξῃ δύναται καὶ τῶν ἐθνῶν τὸν βίον.
»Μάθε δὲ ὅτι δι' ἓν ψὶ καὶ δι' ἓν θῆτα μόνον
»ὁ βασιλεὺς Χιλπέρικος ἀπώλεσε τὸν θρόνον [1]

---

1 Ἐκ τῆς ἱστορίας γινώσκομεν ὅτι ὁ τῶν Φράγκων βασιλεὺς Χιλπέρικος

Ταῦτα δ' εἰπών, ἀνέλαβε νὰ καταδείξῃ πάλιν
  ὡς οὖσαν τὴν ἐκ τονισμοῦ διαφορὰν μεγάλην.
»Ἂν μὴ τονίσῃ, εἶπέ, τις τὴν λέξιν πούς ὡς πρέπει,
  »αὐτὴν ἐκ τῆς πραγματικῆς ἐννοίας της ἐκτρέπει,
»Ἐκ τούτου δὲ ἐπέρχεται διαστροφὴ τῶν ὄντων,
  »τῶν ὑπαρξάντων πρότερον, τῶν νῦν καὶ τῶν μελλόντων.
»Ἂν δὲ τὰ ὄντα ἅπαντα οὕτω διαστραφῶσι,
  »πῶς ἄρα μετὰ γυναικῶν οἱ ἄνδρες θὰ συζῶσι;
»Τίνα δὲ τότε σύνδεσμον θὰ ἔχωμεν ἢ κρίκον
  »ἰδιαιτέρως μεταξὺ συμβίων καὶ συνοίκων;
»Καὶ δὲν θὰ ἴδωμεν λοιπὸν ἐν συνοχῇ ἀφάτῳ
  »ἑκάστην οἰκογένειαν νὰ γείνῃ ἄνω κάτω;
»Ἐννόησας ἤδη καλῶς μία περισπωμένη
  »ὁπόσων δύναται κακῶν παράγων ν' ἀποβαίνῃ;
Αὐτὰ μεθ' ὕφους τραγικοῦ εἶπεν ὁ Φληναφίων,
  ἡ δὲ σεμνὴ Ἰαπετὼ ἐκ λόγων παρομοίων
Πεισθεῖσα ὅτι πρόκειται ἤδη περὶ πραγμάτων
  οὐχὶ τυχαίων καὶ μικρῶν, ἀλλὰ ζωτικωτάτων,
Περὶ τῆς συμβιώσεως τουτέστι τῶν συζύγων,
  ὅπερ ἐνεδιέφερε καὶ ταύτην οὐκ ὀλίγον,
Καταλαμβάνετ' ὑπ' ὀργῆς καὶ αὐθωρεὶ ἀρχίζει
  πατώκορφα τὸν δυστυχῆ Πανίκαν νὰ ὑβρίζῃ.
»Αὐτὰ λοιπὸν ἐσκόπευε, κράζει μετὰ μανίας
  »νὰ φέρῃ τὴν καταστροφὴν εἰς τὰς οἰκογενείας;
»Ἀκούεις τὸν ἠλίθιον, τὸ ξέστρωτο γαϊδοῦρι,
  »ὁποῦ μ' ἀνθρώπους νὰ μιλῇ ἔχει ἀκόμη μούρη!
»Ἕνα τοιοῦτον ἄθλιον πρέπει νὰ ἐξορίσουν,
  »ποῦ θέλει τὰ ἀνδρόγυνα νὰ βάλῃ νὰ χωρίσουν.
»Ἀλλὰ τὸν ἔχουν δάσκαλο καί μου τὸν καμαρόνουν,
  »ἀντὶ καθ' ὥραν καὶ στιγμὴν νὰ τὸν ξυλοφορτόνουν.

---

**Α'.** ἐδολοφονήθη ἐπανερχόμενος ἐκ θήρας ἐν τῷ παρὰ τὴν Σάλλην κτήματι αὐτοῦ· ἐν τούτοις ἐν τῷ ὑπὸ **Waliszewski** γραφέντι βίῳ τῆς μεγάλης Αἰκατερίνης ἱστορεῖται ὅτι τὸν ῥηθέντα βασιλέα, θελήσαντα νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ τὴν χρῆσιν τῆς λατινικῆς ἀλφαβήτου, σὺν τῇ προσθήκῃ τῶν ἑλληνικῶν στοιχείων θ καὶ ψ, οἱ ὑπήκοοι, ἐπαναστάντες, ἐξεθρόνισαν. **Le roman d' une Imperatrice II p. 455.**

»Τὸν ἔχουν ὅμως, φαίνεται, μαθήματα νὰ δίνῃ
»ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκά του πῶς πρέπει νὰ ἀφίνῃ . . . .
Εἰς μόνον τὸν Πανίκαν δὲ μὴ ἀρκουμένη ὅλον
τὸν ἐν τοῖς στήθεσιν αὐτῆς νὰ ἐξαντλήσῃ χόλον,
Ἐξαίφνης καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἐνεθυμήθη
καὶ εἰς μομφὰς καὶ κατ' αὐτῆς δριμείας ἐξεχύθη.
»Κ' ἐκείνη ἡ γυναῖκά του, ἐκείν' ἡ πατζαβούρα,
»προσέθηκεν, ἡ βρωμερὰ καὶ ἡ ἀσχημομοῦρα!
»Ὁ ἄνδρας της ς' τὴν λέξιν ποὺς βάζει περισπωμένη
»κ' αὐτὴ ἡ ἀδιάντροπη ς' τὸν κόσμ' ἀκόμα βγαίνει!
»Καὶ ὅτι εἶναι κἄτι τι ἡ μούρη της νομίζει . . . .
»τῆς ἄλλαις εἰς ἐμπορικὰ τὴν ηὗρα νὰ ψωνίζῃ
»Καὶ εἶχε μιὰ ξετζιπωσιὰ καὶ ἔκαν' ἕνα πάσο,
»ποῦ ἀηδία μ' ἔπιασε καὶ μοὖλθε νὰ ξεράσω.
»Μὲ μιὰ μεγαλοπρέπεια καλὸ lampas ζητοῦσε
»καὶ πόσον ἔχει τοῦ cheviette ἡ πήχη ἐρωτοῦσε
»Καὶ μία toilette empire πόσο θὰ τῆς κοστίσῃ
»τὸ εὔμορφο τὸ μπόϊ της τάχατες νὰ στολίσῃ . . . .
»Πλὴν τύχη, φαίνετ', ἔχουνε αὐταὶς ἡ ξυπασμέναις,
»ποῦ εἰς τὸ ποὺς οἱ ἄνδρες των βάζουν περισπωμέναις.
»Κ' ἐκείναις ποῦ οἱ ἄνδρες των βάζουνε τὴν ὀξεία,
»εἶν' ἄτυχαις καὶ προκοπὴν δὲν βλέπουνε κάμμία,
»Μία παληοπανίκενα τίποτε δὲν πειράζει
»ἂν ρόμπαις καὶ φορέματα μετάξιν' ἀγοράζῃ·
»Ἀλλ' ἂν ἀπὸ ἐμπορικὸν κατάστημα περάσῃ
»κάμμία ἄλλη, ὡς ἐγώ, ὁ κόσμος θὰ χαλάσῃ.
Τοὺς λόγους τούτους μ' ἔμφασιν εἶπ' ἡ γυνὴ μεγάλην·
ὁ Φληναφίων δὲ ἰδὼν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἄλλην
Φάσιν λαμβάνει καὶ τροπήν, οὐχὶ εὐχαριστοῦσαν,
διέκοψε τὴν σύμβιον, πρὸς σκολιὰ χωροῦσαν.
»Ὦ γύναι, εἶπε, ζηλευτὴ καὶ πότνια κυρία,
»ὦ ἄκοιτι ἀμώμητε, δεκάκις μακαρία.
»Ἐπίτρεψον νὰ εἴπω σοι ὅτι δεινῶς πλανᾶσαι
»καὶ ὅτι εἰς τὴν θέσιν σου ὀφείλεις νὰ καυχᾶσαι.

»Μάθε δὲ ὅτι ἡ γυνή, ὁ σύζυγος ἧς γράφει
»τὴν λέξιν πούς πανικιστί, ζῶσα αὐτὴ ἐτάφη
»Εἰς λήθην καὶ ἀφάνειαν καὶ ἐςαεὶ θὰ μένη
»ἀσήμαντος καὶ ταπεινὴ καὶ περιφρονουμένη.
»Σὲ δὲ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νῦν δακτυλοδεικτοῦσι
»καὶ ἔκθαμβοι αἱ γενναὶ πᾶσαι μακαριοῦσι.
»Φαντάσου νὰ διέρχησαι διὰ τῶν Κοσμαδέων,
»ἐκεῖ δὲ ὅμιλοι πυκνοὶ γερόντων τε καὶ νέων
»Νά σε προσδέχωντ' ἐν τιμῇ, νά σε ἐπευφημῶσι
«καί: χαῖρε Φληναφίωνος γύναι ν' ἀναβοῶσι!
»Τίς δύναται νὰ αἰσθανθῇ τιμὴν καθὼς ἐκείνην,
»τίς ν' ἀπολαύσῃ δύναται τοιαύτην εὐφροσύνην;
Ὁ Φληναφίων ταῦτ' εἰπών, ἐφρόν' ὅτι' εἶχε πείσει
τὴν σώφρονα Ἰαπετὼ τὰ σκολιὰ ν' ἀφίσῃ
Καὶ ἔσταζαν οἱ λόγοι του, τῇ ἀληθείᾳ, μέλι·
ἀλλά, πρὸς δυστυχίαν του, οὐδὲν αὐτὸ ὠφέλει.
Δὲν ἔφερ' ἀποτέλεσμα ἡ γλῶσσα ἡ γλυκεία,
διότι ἀπηυθύνετο εἰς ὦτα γυναικεῖα.
Γνωστὸν δέ, ὅταν πρόκειται περὶ φιλοκαλίας,
πᾶσα γυνὴ περιφρονεῖ καὶ δόξας καὶ εὐκλείας.
Καὶ ἡ τοῦ Φληναφίωνος λοιπὸν γυνὴ ἐπ' ἴσης,
μὴ πρὸς τὴν δόξαν ἔχουσα τόσον μεγάλας κλίσεις.
Ὅσον πρὸς τὴν ἀπόκτησιν ἐσθήτων μεταξίνων,
λαβοῦσα ὕφος σοβαρόν, ταῦτ' εἶπε πρὸς ἐκεῖνον.
»Ἡ δόξα εἶναι ἀληθὴς καὶ συμπεπληρωμένη
»ὅταν παρίστατ' ἡ γυνὴ κομψῶς ἐνδεδυμένη.
»Οὐχὶ βεβαίως ἀναιδῶς εὐτρεπισμένη οὖσα,
»ἀλλὰ ἐνδύματα σεμνὰ καὶ τοῦ συρμοῦ φοροῦσα.
»Διότι πᾶσα σήμερον γυνή, ἥτις ἀρνεῖται
»ν' ἀκολουθήσῃ τὸν συρμόν, ἐν γένει θεωρεῖται
»Ὡς ἀγωγῆς, παιδεύσεως, χαρίτων στερουμένη
»καὶ τίποτε ἐνώπιον τοῦ κόσμου δὲν σημαίνει.
»Ἀπ' ἐναντίας τὸν συρμὸν ὅσας ἀκολουθοῦσιν,
»ἡ κοινωνία ἐκτιμᾷ καὶ ὅλοι ἐπαινοῦσιν

»Ὡς εὐγενεῖς, ἀβρόφρονας, μεστὰς καλαισθησίας,
»μεμορφωμένας ἄριστα, προσέτι καὶ πλουσίας.
»Ὅθεν καὶ πᾶς φιλότιμος ἀνὴρ ποθεῖ νὰ βλέπῃ
»ὅπως ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐνδύηται ὡς πρέπει.
»Διότι σήμερον κἀνεὶς βεβαίως δὲν προσέχει
»τοῦ ἄλλου τὸ βαλάντιον ἂν ἔχῃ ἢ δὲν ἔχῃ.
»Οὐδὲ τί εἶναι καὶ πῶς ζῇ ὁ ἄλλος ἐξετάζει,
»ἂν ἦναι ἤγουν τίμιος ἢ κλέπτῃ καὶ ἁρπάζῃ.
»Ἀρκεῖ οἰκίαν νὰ κρατῇ λαμπρῶς ἐπιπλωμένην,
»νὰ ἔχῃ τὴν γυναῖκά του πάντοτ' ἐστολισμένην,
»Καὶ πᾶς τις τρέφει πρὸς αὐτὸν ὑπόληψιν τελείαν
»καὶ τὴν στενὴν αὐτοῦ ζητεῖ καὶ σχέσιν καὶ φιλίαν.
»Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἕτερος λόγος πολὺ σπουδαῖος
»εἶναι δι' ὃν ὁ στολισμὸς ὑπάρχει ἀναγκαῖος
»Εἰς τὴν γυναῖκα· δῆλα δὴ ὅτι πρὸς τὸ καλόν της
»πρέπει νὰ ἦναι ἀρεστὴ πάντ' εἰς τὸν σύζυγόν της,
»Ὥστε αὐτός, διατηρῶν τὴν ἀρχικὴν ἰδέαν,
»μὴ παύῃ θεωρῶν αὐτὴν ἀείποτε ὡραίαν.
»Τοῦτο δ' ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν κοσμημάτων
»καὶ διὰ τῆς περιβολῆς ὡραίων ἐνδυμάτων.
»Δι' ὅλ' αὐτὰ πᾶσα γυνή, φρονίμως σκεπτομένη,
πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε κομψῶς ἐνδεδυμένη
»Καὶ πᾶς ἀνὴρ φιλότιμος καὶ μὲ καρδίαν πρέπει
»εἰς τοῦτο τὴν γυναῖκά του ἐνθέρμως νὰ προτρέπῃ.
Τοιαύτην αἴφνης ὑποστὰς δεινὴν ψυχρολουσίαν,
ὁ Φληναφίων ἔπαθε τελείαν ἀφασίαν.
Διότι ὅσα ἤκουσε ἦσαν πολὺ φρικώδη,
πολὺ ἀντιγραμματικὰ καὶ λίαν κινδυνώδη
Διὰ ἰσχνὸν βαλάντιον ἰδίως διδασκάλου.
ὥστ' ἔγειν' ἐκ τῆς ταραχῆς αὐτοῦ ἄλλος ἐξ ἄλλου.
Σφοδρὸς τῷ ἦλθε πυρετός, μεθ' ὃν πολλὴ ψυχρότης,
καὶ ἐχρωμάτισεν αὐτὸν θανατηρὰ ὠχρότης.
Εἶχε τὸ στόμα κεχηνὸς καὶ ἀπλανὲς τὸ ὄμμα,
φόβος δ' ὑπῆρξε πρὸς στιγμὴν μὴ τῷ ἐπέλθῃ κῶμα.

Τέλος, ἀφ' οὗ ἐξέλιπον αἱ πρῶται ἐντυπώσεις
καὶ πάλιν ἀνεκτήσατο ἡ γλῶσσα τὰς ἀρθρώσεις,
Ὁ Φληναφίων, σοβαρὸς καὶ τεθορυβημένος,
ἐλάλησε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ὡς ἑπομένως.
»Ἰαπετώ, Ἰαπετώ, ἀξία εἶς ἐλέους,
»διότι κατατρίβεσαι εἰς στοχασμοὺς ματαίους
»Καὶ ἕν, ὡς βλέπω, μέλημα ἀπασχολεῖ σε μόνον
»ὁ στολισμὸς τοῦ σώματος, ὡς μίαν τῶν πλαγγώνων.
»Δὲν θὰ συνέβαινεν αὐτό, ἐὰν ἐφιλολόγεις
»ἤ, εἰδικώτερον, ἐὰν ἐγραμματικολόγεις.
»Διότι ἡ γραμματικὴ τὸν ἄνθρωπον σοφίζει
»καὶ ἐκ μικροῦ καὶ ταπεινοῦ μεγάλον καταρτίζει.
»Αὐτὴ τὸ πνεῦμα ἀνυψοῖ εἰς σφαῖραν αἰθερίαν
»καὶ διαπλάσσει καὶ μορφοῖ συγχρόνως τὴν καρδίαν.
»Αὐτή, ὡς φάρος φωταυγής, τὸν νοῦν ἡμῶν λαμπρύνει
»καὶ εἰς ὁδὸν πολυκλεᾶ τοὺς πόδας κατευθύνει.
»Αὐτὴ τέλος τὴν βούλησιν πάντων ἡμῶν διέπει
»καὶ τὰς γυναῖκας στολισμῶν ματαίων ἀποτρέπει.
»Καὶ τοῦτο ἂς μή σοι φανῇ παράδοξον, φιλτάτη,
»διότι ἡ ἀπόδειξις εἶναι προχειροτάτη
»Καὶ διὰ παραδείγματος δεικνύεται εὐθέτου·
»τοῦ λόγου τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου
»Τὸ ῥῆμα εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ κυρία βάσις,
»ὡς πάθους τε δηλωτικὸν καὶ ἐνεργείας πάσης.
»Τύπτω, αἰκίζω, ὁμιλῶ, σπείρω, κινῶ, λακτίζω.
»ἐγείρω, γράφω, θεωρῶ, κροτῶ, πηδῶ, συρίζω,
»Ταῦτα τὰ ῥήματα ὑπὸ παντοίας συζυγίας
»τὴν ἐν ἐμοὶ ἐμφαίνουσιν ἰσχὺν τῆς ἐνεργείας.
»Κοιμῶμαι, περιβρέχομαι, ἐκπλήσσομαι, κτυπῶμαι,
»ὀδύρομαι, ταράσσομαι, λυποῦμαι, ὀδυνῶμαι.
»Αὐτὰ πάλιν τὰ ῥήματα δηλοῦσι κατὰ βάθος
»τὸ ἐν ἐμοὶ ἐπικρατοῦν ἢ κυριεῦον πάθος,
»Τὸ ἐνεργεῖν καὶ πάσχειν δέ, καθ' οἷον τύχῃ τρόπον,
»ὑπάρχει ἓν τῶν φυσικῶν προσόντων τῶν ἀνθρώπων.

»Ἀφ' οὗ δὲ ἡ τοῦ ἐνεργεῖν καὶ πάσχειν ἰδιότης
»συντείνει ἵν' ἀνέκαθεν ὑπάρχῃ ἀνθρωπότης,
»Εὐκόλως τις κατανοεῖ ὁποίαν κατ' οὐσίαν
»τὰ ῥήματα πολυειδῆ ἀσκοῦσι σημασίαν.
»Καὶ ὁ εἰπὼν ὅτι εἰσὶ παράγοντες μεγάλοι
»τοῦ κόσμου τοῦ τε αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ δὲν σφάλλει.
»Ἐν τούτοις, εἰ καὶ θαυμαστὴ εἶναι αὐτῶν ἡ φύσις,
»ὅμως δὲν προσλαμβάνουσι δύο ὁμοῦ αὐξήσεις
»Συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν συγχρόνως, ἀλλὰ μίαν,
»καὶ τοῦτο δὲν τοῖς προξενεῖ βεβαίως ἀσχημίαν,
»Ἐκ τοῦ τοιούτου δ' ἕκαστος λίαν σαφῶς μανθάνει
»ὅτι δὲν πρέπει περιττὰ ποσῶς νὰ προσλαμβάνῃ.
»Πᾶν δ' ὅ τι εἰς τὰ ῥήματα ἐπισυμβαῖνον βλέπει,
»καὶ πᾶσα ἔντιμος γυνὴ νὰ ἐφαρμόζῃ πρέπει.
»Ἀφ' οὗ μὲ μίαν αὔξησιν τὰ ῥήματ' ἐπαρκοῦσι
»πῶς αἱ γυναῖκες πολλαπλᾶς ἐσθῆτας ἀπαιτοῦσι;
»Καὶ ἂν μὲ μίαν αὔξησιν αὐτὰ ὡραῖα ἦναι
»πρὸς τί τὰ πολυποίκιλα θηρεύουσιν ἐκεῖναι;
»Ἀλλὰ τὴν διακόσμησίν μοι εἶπες πρὸ ὀλίγου
»ἐπιδιώκει ἡ γυνὴ πρὸς χάριν τοῦ συζύγου.
»Αὐτὸ ὅμως ἂς πράττωσιν αἱ δυσειδεῖς τεχθεῖσαι,
»ἐν ᾧ τῆς ὡραιότητος τὸ ἐκμαγεῖον εἶσαι
»Καὶ εὐμοιρεῖς ἐκ φύσεως τοσούτων χαρισμάτων,
»ὥστε δὲν ἔχεις χρείαν σὺ προσθέτων στολισμάτων.
»Ὡς δύο δίφθογγοι μακραί εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί σου
»καὶ ὡς ὑπερσυντέλικος ἡ θελκτικὴ μορφή σου.
»Ἡ ῥίς σου ἔχει γάριτα τῆς κλητικῆς εὐθείας,
»τὰ χείλη σου δ' εἶν' ὅμοια πρὸς πρώτης συζυγίας
»Ῥήματα περισπώμενα καὶ λήγοντα εἰς έω,
»ὧν διὰ κλίσιν πρόκειται ὡς τύπος τὸ φιλέω.
»Ἡ χάρις σου εἶναι παντοῦ διωμολογημένη,
»ὡς ἔκδοσις γραμματικῆς ἐπιδιωρθωμένη.
Λόγους τοσοῦτο τρυφεροὺς ἴσως ὁ Φληναφίων
πρώτην φορὰν ἀπήγγελλε καθ' ἅπαντα τὸν βίον·

Δι' ὃ τὸ διδασκαλικὸν ὀρρῶδες αὐτοῦ αἷμα,
κνισμὸν ᾐσθάνθη ἔκτακτον, συγχρόνως δὲ τὸ βλέμμα
Αὐτοῦ ἔλαβεν ἔμφασιν, μερίμνας προκαλοῦσαν
καὶ τὴν σεμνὴν Ἰαπετὼ εἰς φόβους ἐμβαλοῦσαν.
Πλὴν εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς (διότι θεωρίας
εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα ἔχει καθεὶς ἰδίας)
Ὁ Φληναφίων ἔμεινεν ἤδ' εἰς τὰ εἰρημένα
καὶ δὲν προέβη συνεπῶς ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα.
Ἐξ ἄλλου δὲ σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο νὰ καταπείσῃ
τὴν σύμβιον ὅπως στρεβλὰς ἰδέας παραιτήσῃ
Περὶ ἀκόσμων στολισμῶν καὶ καινουργῶν εἰσθήτων·
ὅθεν ἀνέλαβ' ὡς ἑξῆς τῶν λόγων του τὸν μῖτον.
»Πλὴν τὸ σημαντικώτερον καὶ μᾶλλον κατεπεῖγον
»εἶναι νὰ κατορθώσωμεν τῶν μιαρῶν συζύγων
»Πανίκα καὶ Πανίκαινας τὸν ὄλεθρον· τοῦ πρώτου,
»ὡς τῶν περὶ τοῦ τονισμοῦ κανονισμῶν προδότου,
»Ἐκείνης δὲ ὡς γυναικὸς πολὺ ἐξυπασμένης
»ἀνδρὸς τὸ ποὺς τονίζοντος διὰ περισπωμένης.
»Περὶ αὐτοῦ φροντίσωμεν νῦν, ὡς σπουδαίου ὄντος,
»τὰ δὲ λοιπὰ εἶν' ἕωλα καὶ ὄχι τοῦ παρόντος.
Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν αὐτὸς μετ' ἤθους διδασκάλου.
ἡ δὲ γυνὴ ἀκούουσα ὅτι τῆς ἀντιπάλου
Πρόκειται ἡ ἐξόντωσις, ἀμέσως ὑπεκρίθη
σκέψεων μᾶλλον ὑψηλῶν ὅτι ἐνεφορήθη.
Καὶ μὲ τοῦ Φληναφίωνος τὴν γνώμην ὅτι μένει
καθ' ὅλα ἤδη σύμφωνος καὶ εὐχαριστημένη.
Τοῦτο δὲ ἔπραξ' ἐπειδὴ πᾶσα γυνὴ γνωρίζει
τότε νὰ μεγαλοφρονῇ, ὁπόταν δὲν ἐλπίζει.
Ἄλλως τε καὶ τὸ φίλαυτον αὐτῆς ὁ Φληναφίων
ἱκανοποίησε δι' ὧν τῇ ἔψαλ' ἐγκωμίων
Περὶ τῆς καλλονῆς αὐτῆς, ὥστ' εἰς τὴν γυναικείαν
ψυχήν της δὲν ᾐσθάνετο ἢ τὴν χαιρεκακίαν
Νὰ ἴδῃ τὴν ἀντίζηλον αὐτῆς ταπεινωθεῖσαν,
καί, ἐὰν ἦτο δυνατόν, ἄρδην ἐξοντωθεῖσαν.
Τὸ δὲ περὶ καλλωπισμῶν ἐσκέφθη νὰ ἀφίσῃ
ἄλλοτ' εἰς εὐθετώτερον καιρὸν νὰ συζητήσῃ,

Ότε ὁ μὲν ἀνὴρ αὐτῆς θὰ εἶχεν ἡσυχίαν,
αὐτὴ δ' ἐλπίδας μείζονας εἰς τὴν ἐπιτυχίαν.
Ἐν τούτοις δὲν ἐβράδυνεν, ἐν ἄκρᾳ συγκινήσει,
πρὸς τὸν σιγῶντα σύμβιον τοιαῦτα νὰ λαλήσῃ.
»Εὑρίσκω δικαιότατον ὅ τι φρονεῖς νὰ πράξῃς,
»ἤγουν τὸν ἀσυνείδητον Πανίκαν νὰ πατάξῃς,
»Μὲ τὴν περισπωμένην του ἀφ' οὗ δὲν παρετήρει,
»εἰ μὴ πῶς εἰς τ' ἀνδρόγυνα ζιζάνια νὰ σπείρῃ.
»Καὶ τὴν βρωμογυναῖκα του, ἥτις αἰδῶ δὲν ἔχει,
»ἀλλὰ εἰς τὰ ἐμπορικὰ ἀκαταπαύστως τρέχει.
»Λοιπὸν μεταχειρίσθητι ὅλους εὐθὺς τοὺς τρόπους,
»στεῖλε τηλεγραφήματα, ἐπιστολάς, ἀνθρώπους
»Διὰ νὰ διασαλπισθῇ παντοῦ τῆς οἰκουμένης
»ὅτι τὸ πούς ἐτόνισε διὰ περισπωμένης
»Καὶ ὅτι ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἶν' ἀναιδὴς ὁμοίως,
»καὶ εἰς τὰ καταστήμα συχνάζει αἰωνίως.
»Οὕτως αὐτοὶ κατάπτυστοι θέλουσι τέλος γίνει,
»τὸ δ' ὄνειδός των διαρκὲς ἐπὶ τῆς γῆς θὰ μείνῃ.
»Πλὴν θὰ πασχίσῃς ἄρά γε αὐτὸ νὰ κατορθώσῃς
»ἢ μήπως τόπον τῇ ὀργῇ ἐκ συμπαθείας, δώσῃς;
»Ἰδοὺ ἐγὼ ὑποχωρῶ εἰς τἆλλα· θέλω ὅμως
»νὰ ἴδω τὴν ἐξόντωσιν τῶν δύο των συντόμως.
»Ἐὰν δὲ τὴν ἐξόντωσιν αὐτῶν δὲν ἐνεργήσῃς,
»σὲ βεβαιῶ ὅτι πολὺ θά με δυσαρεστήσῃς.
Ὁ σύζυγός της ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων προσεβλήθη,
δι' ὅ, παραπονούμενος, τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»Τοσοῦτον χρόνον ζῇς μ' ἐμέ, ὦ προσφιλὴς πλευρά μου,
»καὶ ἀγνοεῖς τὰ τρυφερὰ πρός σε αἰσθήματά μου;
Μεθ' ὅ, ὡς οἰστρηλατηθεὶς ἀνὴρ ὁ Φληναφίων,
χεῖρας πρὸς τ' ἄνω ὕψωσε καὶ ἔκραξεν ὀμνύων.
»Ναί, μὰ τὸ ἄλφα δίχρονον, θά σε εὐχαριστήσω
»καὶ τὸν Πανίκαν γέλωτος σκοπὸν θὰ καταστήσω,
»Τὴν δ' ἀγενῆ του σύζυγον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου
»θὰ ἴδῃς ὑποπόδιον νὰ ἦναι τῶν ποδῶν σου.
Ὁ Φληναφίων μὲν αὐτὰ νὰ πράξῃ ὑπισχνεῖτο,
ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἔργον ἐτελεῖτο.

# ΑΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

## ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΑΡΙΣΤΕΙΑΙ

Ὑπάρχει ἀναντίρρητον καὶ παραδεδεγμένον
ὑπὸ ἀθεοφόβων τε καὶ θεοφοβουμένων
Ὅτι, ὁπόταν ἔκ τινος αἰτίας ὁ Ἀπόλλων
ἐξοργισθῇ, τὸν ἄγριον δὲν καταπαύει χόλον,
Ἐὰν τὸν ἐξοργίσαντα μὴ πρῶτον τιμωρήσῃ
καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτοῦ μὴ ἐκδικήσῃ.
Εἶναι δὲ καί τις δύναμις, ἥτις διευκολύνει
τὰ μέσα, ὥστ' ἡ τοῦ θεοῦ ἐκδίκησις νὰ γείνῃ
Ταχεῖα καὶ ἀπρόοπτος ἢ καθ' ἑνὸς ἀνθρώπου
ἤ, καὶ ἂν οὕτως εἵμαρται, καθ' ὁλοκλήρου τόπου.
Ἐκτὸς δὲ τούτων, βέβαιον ὑπάρχει ὅτι πάντα
τὰ τελεσθέντα ἐπὶ γῆς ἐπίσημα συμβάντα
Πρῶτον προανηγγέλθησαν διά τινων σημείων
ἐκτάκτων, ὑπερφυσικῶν καὶ ὄντως τεραστίων,
Ἤτοι λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, κατακλυσμοῦ, ἀνέμων,
ἐξαφανίσεως βοῶν, πυρκαϊῶν, πολέμων.
Αὐτὸ δ' ἐν Σάμῳ ἔγεινεν ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις,
πρὸ τοῦ ἡ διδασκαλικὴ νὰ ἐξαστράψῃ μῆνις.
Ἐντὸς λειμῶνος χλοεροῦ τῆς ἄντικρυς ἠπείρου,
ἐν ᾧ, ἀφ' οὗ οἱ γέρανοι καὶ κύκνοι τοῦ Ὁμήρου
Ἐν τῷ Καΐστρῳ ἔλουον πρῶτον τὰς πτέρυγάς των,
τὸν κόσμον ἐξεκώφευον εἶτα μὲ τὰς κλαγγάς των,
Ἔζη ἀγέλη τις βοῶν εὐσάρκων βοσκομένη,
ὑπὸ βουκόλων καὶ κυνῶν ἀγρύπνως φρουρουμένη.
Ὁ χόρτος ἦτο εὔχυλος αὐτόθι καὶ εὐώδης,
τὰ ὕδατα κρυστάλλινα, ἡ γῆ λίαν ποώδης,

Ὥστε οἱ βόες, ἔτρωγον, ἔπινον, ἐκοιμῶντο,
καὶ σφριγηλοὶ ἐρωτικῶς συχνάκις ἐμηκῶντο.
Ζωὴν λοιπὸν διάγοντες τοσοῦτο μακαρίαν,
δυσαρεσκείας ἀφορμὴν δὲν εἶχον οὐδεμίαν.
Διότι δὲν τοῖς ἔλειπέ τι πρᾶγμα νὰ ποθήσουν,
ὥστε ν' ἀποφασίσωσιν ἀλλοῦ νὰ μετοικήσουν.
Ἀλλὰ μιᾷ τῶν πρωϊῶν, φεῦ ! εἶδον οἱ βουκόλοι
ὅτι οἱ βόες ἔλειπον ἐκ τοῦ λειμῶνος ὅλοι,
Καὶ ἀποροῦντες δι' αὐτὴν τὴν ἐξαφάνισίν των,
τῆδε κἀκεῖσε ἔτρεξαν πρὸς ἀναζήτησίν των.
Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἐν πολλῇ ὑπῆρχον ἀθυμίᾳ,
τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ ἔκτακτος κατέλαβ' εὐθυμία,
Διότι, κατὰ σύμπτωσιν, ἥτις δὲν ἐξηγεῖτο,
τὸ ἴδιον αὐτὸ πρωΐ, καθ' ὃ παρετηρεῖτο
Ὅτι ἐκ τοῦ λειμῶνός των οἱ βόες εἶχον λείψει,
ἐν Ποσειδίῳ [1], ἕτεροι εἶχον ἀνακαλύψει
Ὅτι ἀγέλη τις βοῶν αὐτόθι ἐπλανᾶτο,
κἀνεὶς δὲ δὲν ἐγίνωσκε πόθεν αὐτὴ ὡρμᾶτο.
Τὸ γεγονός, διαδοθὲν ἀπὸ ἑνὸς εἰς ἄλλον,
παρήγαγε κατάπληξιν καὶ θαυμασμὸν μεγάλον
Εἰς ὅλα τὰ περίχωρα· δι' ὃ καὶ μετ' ὀλίγον,
πολλοὶ μετὰ τῶν τέκνων των καὶ μετὰ τῶν συζύγων,
Οἴκους καὶ ἐργαστήρια κενὰ καταλιπόντες,
αὐτόσε κατηυθύνθησαν. Τοὺς βόας δὲ ἰδόντες
Καὶ πῶς ἐκεῖ ἐφάνησαν καταλεπτῶς μαθόντες,
ἐξ ἄλλου δ' ἀρκετὰ καλοὺς καὶ σιτευτοὺς εὑρόντες,
Αὐτοὺς ἀμέσως ἔλαβον ὡς θέμα ὁμιλίας,
ἄνευ κακῆς προθέσεως ἢ ὀπισθοβουλίας.
Καὶ πρῶτον εἷς διδάσκαλος, ὅστις αὐτόθι ἦτο
καὶ ὅστις ὡς πολὺ σοφὸς ἀνὴρ ἐθεωρεῖτο,
Ἤργισε τὴν συζήτησιν, εἰπὼν ὅτι κἀμμίαν
ἡ τῶν βοῶν ἐμφάνισις δὲν ἔχ' ἀμφιβολίαν

---

1 Ἐν δεξιᾷ προσπλέουσι πρὸς τὴν πόλιν ἐστὶ τὸ Ποσείδιον ἄκρα ἡ ποιοῦσα πρὸς τὴν Μυκάλην τὸν ἑπταστάδιον πορθμόν. Στράβων.

Ὅτι ἐγκρύπτει θαῦμά τι· διότι πῶς ἀθρόα
ἠδύναντο νὰ ἔλθωσιν εἰς Σάμον τόσα ζῷα,
Ἄπτερα, μὴ νηχόμενα, φύσει χερσαῖα ὄντα.
ἤγουν οὔτε πετόμενα, ἀλλ' οὔτε κολυμβῶντα ;
Τὸ γεγονὸς λοιπὸν αὐτὸ ἐν πλάτει ἀναπτύξας,
καὶ μετὰ πειστικότητος ὡς θαῦμα ἀποδείξας,
Τὰ θαύματα, προσέθηκε, τυχαίως δὲν τελοῦνται,
ἀλλ' ἔχουσι σκοπόν τινα, δι' ὃν διενεργοῦνται.
Αὐτὸ δ' ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν βιβλίων πάντων
τῶν ἔκπαλαι περὶ βοῶν καὶ ζώων συγγραψάντων.
Ὁ Θουκυδίδης, εἷς σοφὸς ἐκ Καλαμπακτασίων,[1]
γράψας πολλὰ περὶ βοῶν καὶ περὶ βουστασίων,
Ἐπ' ἴσης καὶ ὁ Πίνδαρος, σοφὸς ἐκ τῶν Τζουρλαίων,[2]
συγγράψας περὶ ἀγελῶν καὶ περὶ ἀγελαίων,
Ἀμφότεροι ἀπέδειξαν εἰς τὰ συγγράμματά των
πρὸς τί καὶ πότε γίνονται τὰ πλεῖστα τῶν θαυμάτων.
Προσθέτουσι δ' ὅτι ὁ Ζεὺς ἠράσθη τῆς Εὐρώπης,
καὶ θέλων τοῦτο ἄγνωστον νὰ μένῃ τοῖς ἀνθρώποις,
Τοῦ ταύρου ἔλαβε μορφὴν καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου
τοῦ ποθουμένου ἔτυχεν, ἄνευ μεγάλου κόπου.
Ἤδη, γινώσκων τοῦ Διὸς τὰ ἤθη, ἐφοβεῖτο
μήπως κἀνεὶς ἐκ τῶν βοῶν ἐκείνων ὁ Ζεὺς ἦτο.
Προέτρεπε λοιπὸν τοὺς βοῦς νὰ διανεμηθῶσι
καὶ σφάξωσιν ἵνα ταὐτὰ μὴ ἐπαναληφθῶσι,
Λόγοι τοσοῦτο συνετοί, μάλισθ' οἱ τελευταῖοι,
ἐφάνησαν εἰς ἅπαντας οὐχὶ ἀπορριπτέοι,
Ἀλλ' ἄξιοι νὰ τύχωσιν ἐφαρμογῆς ταχείας·
οὐχ ἧττον πλὴν ἐγέννησαν σπουδαίας ὑπονοίας
Τὰ ὅσα ὁ διδάσκαλος εὐγλώττως διηγήθη,
ὅτι ἐξ ἔρωτος ὁ Ζεὺς εἰς ταῦρον μετεβλήθη.
Ὅθεν καὶ τότε ἕκαστος, διὰ τὸ ἥσυχόν του,
ἀπέστειλ' εἰς τὸν οἶκόν της εὐθὺς τὴν σύζυγόν του,

---

1 Χωρίον ἐν τῇ δυσμικῇ ἄκρᾳ τῆς νήσου.

2 Κώμιον τοῦ δήμου Λέκας.

Καὶ ἔμεινεν ὁ ἴδιος, μὲ σταθερὰν ἐλπίδα
 ἐκ τῶν βοῶν τοῦ λέοντος νὰ λάβῃ τὴν μερίδα.
Ἐν ᾧ ἐγίνοντο αὐτά, εἷς ἄλλος τῶν παρόντων,
 αὐτόματον δεχόμενος τὴν γένεσιν τῶν ὄντων,
Ἀντέλεξεν ὅτι αὐτὸς ὡς θαῦμα δὲν πιστεύει,
 τὴν τῶν βοῶν ἐμφάνισιν, ἀλλ' ἄλλο τι πρεσβεύει
Ἤγουν ὅτι παρήχθησαν οἱ βόες μοναχοί των,
 ὅπως συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν μυκήτων.
Ζήσαντες δὲ ἐπί τινα καιρὸν μεμονωμένοι,
 ἐξαίφνης ἐπεφάνησαν παχεῖς καὶ τεθραμμένοι.
Τῆς αὐτομάτου δ' ἐπειδὴ γενέσεως ὁ νόμος
 κελεύει νὰ φονεύωνται καὶ τρώγωνται συντόμως
Οἱ βόες, ἵν' ἀμέτρως μὴ πολλαπλασιασθῶσι,
 προὔτεινε τούτους τάχιστα νὰ διανεμηθῶσι.
Τὸν λόγον καταπαύσαντος καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου,
 ἄλλος σοφός, ὢν ὀπαδὸς τῆς γνώμης τοῦ Δαρβίνου,
Τὰ προρρηθέντα ἔψεξεν ὡς πάντῃ ἐσφαλμένα
 καὶ διὰ τὸ ἀνάληθες μὴ πείθοντα κανένα.
Αὐτόματον ἐπὶ τῆς γῆς, εἶπεν, οὐδὲν γεννᾶται,
 ὁ δὲ παραδεχόμενος τοιοῦτό τι πλανᾶται·
Ὥστε ἐν πᾶσι γενικῶς ἡ γέννησις τελεῖται,
 ἀλλὰ τῆς τελειότητος τὸ γεννηθὲν στερεῖται,
Ἐὰν δι' ἀνελίξεως μὴ τύχῃ βαθμιαίας
 τῆς τελειοποιήσεως αὐτοῦ τῆς τελευταίας.
Ἐν καταστάσει ἀτμηρᾷ ἀνέκαθεν τελοῦσα
 ἡ ὕλη ἡ ἀνόργανος, καὶ ἔπειτα λαβοῦσα
Κίνησιν—μὴ ζητήσατε τὸ πῶς—συνεπυκνώθη
 καὶ μετὰ χρόνου πάροδον πολλὴν συνεσφαιρώθη.
Κατόπιν εἰς πλανητικὰ ποικίλα διῃρέθη
 συστήματα, εἰς ἓν ἐξ ὧν ἡ γῆ ἡμῶν εὑρέθη.
Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἡ γῆ οὐδόλως κατῳκεῖτο,
 ἀλλ' ὁ πυθμὴν τῶν θαλασσῶν κεκαλυμμένος ἦτο
Ὑπὸ βλεννώδους, πράγματι θαυματουργοῦ, οὐσίας,
 ἐκ ταύτης δέ, κατὰ σοφῶν ἀνδρῶν τὰς δοξασίας,

Παρήχθη ὁ βαθύβιος, μορφὴ εὐγενεστέρα,
τῆς ὕλης τῆς πρωτογενοῦς καὶ περιπλοκωτέρα.
Ἀπὸ τοῦ βαθυβίου δὲ παρήχθη ἐπομένως
ὁ πρωτοσκώληξ καὶ μ' αὐτὸν τὸ τῶν σκωλήκων γένος.[1]
Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ, εἷς σκώληξ ἀνελίχθη
καὶ κάνθαρος ἐγένετο, ἐκ τούτου δὲ παρήχθη
Εἷς βάτραχος, ὁ βάτραχος εἶτα μετεμορφώθη,
ἀνελιχθείς, εἰς σκίουρον, αὐτὸς δ' ἀνενεώθη
Εἰς λαγωόν, ὁ λαγωὸς γαλῇ μετεσκευάσθη,
ἐκ τῆς γαλῆς δὲ ἔπειτα ὁ κύων μετεπλάσθη,
Ἀνελιχθέντος τοῦ κυνός, ὁ λύκος ἀνεδείχθη,
ἐκ δὲ τοῦ λύκου ὕστερον εἰς φῶς ὁ τράγος ἤχθη
Ἀνελιχθέντος δὲ αὐτοῦ ὁ χοῖρος ἐπεφάνη·
μορφὴν δορκάδος ἔπειτα ὁ χοῖρος προσλαμβάνει.
Ἐκ τῆς δορκάδος ὕστερον ἀνελιχθεὶς ὀγκᾶται
ἡ ὄνος, ἐκ τῆς ὄνου δὲ ἡμίονος γεννᾶται,
Ἐξ ἡμιόνου ἔπειτα ὁ ἵππος χρεματίζει,
καὶ ἐκ τοῦ ἵππου παραχθεὶς ὁ βοῦς σᾶς χαιρετίζει.
Αὐτὴ κατέληξεν εἰπὼν καὶ ἐν βραχυλογίᾳ
εἶναι πιστὴ παντὸς βοὸς ἡ γενεαλογία.
Εἰμὶ δὲ ὑπερβέβαιος ὅτ' ἤδη ἐννοεῖτε
ἡ τῶν βοῶν ἐμφάνισις ἐδῶ πῶς ἐξηγεῖται.
Τουτέστι μονοκύτταρα, ἐν Σάμῳ παραχθέντες,
κατήντησαν νὰ γίνωσι βόες ἀνελιχθέντες.

---

1 Κατὰ τὸν Χέκελ, ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης ἀνεφύησαν αὐτομάτως μικροσκοπικα μᾶζαι βρυοζώων ἐξ οὐσίας βλεννώδους καὶ λευκωματώδους, ἄνευ καταφανοῦς τινος πυρῆνος καὶ μεμβράνης, τὰ καλούμενα μ ο ν ή ρ η, ἐξ ὧν παρήχθησαν τὰ πρῶτα ζωϊκὰ μονοκύτταρα. Ἐκ τῶν κυττάρων τούτων παρήχθησαν ἄλλα ζωϊκὰ πρωτοπλάσματα καὶ ζωΰφια, ἐκ τούτων δὲ τὰ ἀμοιβόζωα, οἱ σπόγγοι, τὰ κοράλλια, οἱ πλατυέλμινθες, οἱ σκώληκες, τὰ ἀρθρόποδα, τὰ μαλακοειδῆ, τὰ χιτωνοφόρα, τὰ σπονδυλωτὰ ἤτοι οἱ ἰχθῦς, τὰ ἑρπετά, τὰ πτηνά, τὰ θηλαστικὰ ἢ μαστοφόρα, οἱ πίθηκοι, οἱ γορίλλαι, οἱ χιμπανζῆ καὶ ἐξ ἑνὸς τούτων ὁ ἄνθρωπος. Χέκελ, Γενεαλογικὴ κλῖμαξ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ περὶ Ἀνθρωπολογίας συγγραφῇ αὐτοῦ. μεταφρασθείσῃ γαλλιστὶ σελ. **432—433**. Εὐφάνταστος ἀληθῶς ἡ τοιαύτη γενεαλογία· ἀλλὰ ἐνθυμίζει ἡμῖν τὸ τοῦ προφητάνακτος. «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὤν, οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη». Δὲν εἶχε δὲ ἄδικον ὁ προφητάναξ ἐπιπροσθέτων ἀλλαχοῦ. «Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς».

Δι' ὅ, ἐφρόνει ἄν ποτε τύχῃ καὶ ζητηθῶσιν
εἰς ἄλλους ὡς ἀνήκοντες, οὐδόλως νὰ δοθῶσιν.
Ἐν τούτοις μίαν ἔϐλεπε περίπτωσιν σπουδαίαν,
μήπως μὲ τὴν ἀνέλιξιν αὐτῶν τὴν βαθμιαίαν
Ἄνθρωπ' οἱ βόες ἤθελον ἐν τέλει καταντήσει
καὶ ψήφους ἵνα γείνωσι καὶ δήμαρχοι ζητήσει.
Προέτεινε λοιπὸν αὐτοὺς νὰ διανεμηθῶσι
πάντες οἱ παριστάμενοι καὶ παρ' αὐτῶν σφαγῶσι.
Τὴν πρότασιν εὗρον καλὴν καὶ πρῶτος ἐκ τῶν ἄλλων
εἷς δήμαρχος, τὴν γέννησιν μὴ θέλων ἀντιπάλων.
Τοῦ Χοῦξλεν [1] καὶ τοῦ Χέκελ πλὴν αὐτὰς τὰς θεωρίας
εἷς σύμϐουλος δημοτικὸς ὡς ἀληθεῖς μωρίας
Καὶ πράγματα ἀδύνατα ἀντέκρουσε μὲ πεῖσμα,
ἄλλοι δὲ ὑπεστήριξαν, παρήχθη λοιπὸν σχίσμα,
Τῶν μὲν ὅτ' ἀνελίχθησαν λεγόντων ἀπὸ ζώων,
τῶν δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν ἀπόγονοι ἡρώων.
Ἐκ τοῦ τοιούτου δ' ἔμελλε μέγα κακὸν νὰ γείνῃ,
ἐὰν δὲν ἐπενέϐαινε διὰ νὰ τοὺς πραΰνῃ
Εἷς φύλαξ τελωνειακός, ἀνὴρ πεπειραμένος
καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν θεῶν καλῶς μεμυημένος,
Ἰδίως ὅταν προὔκειτο περὶ ἀντικειμένων
ἀλλοδαπῶν καὶ ἄγνωστον πόθεν προερχομένων.
Οὗτος σαφῶς ἐξήγησεν ὅτι οἱ βόες ζῶντες
ἐν τῇ ἀπέναντι ξηρᾷ καὶ κακοήθεις ὄντες,
Δὲν ἔπαυον οἱ ἀσεϐεῖς τὴν γῆν τοῦ νὰ κοπρίζουν
καὶ τὴν θεὰν Ἀρτέμιδα σφοδρῶς νὰ ἐξοργίζουν.
Διότι αὕτη ἔχουσα, πλὴν ἄλλων της κτημάτων,
ναὸν αὐτόθι, ὄντα ἓν ἐκ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων,
Βεϐαίως δὲν ἠνέχετο νὰ βλέπῃ χραινομένην
χώραν αὐτῇ ἀγαπητὴν καὶ καθιερωμένην.
Ἐν τούτοις, περιέμενε νὰ μεταμεληθῶσιν
οἱ βόες καὶ νὰ παύσωσι τοῦ νὰ ἀσχημονῶσιν.

---

1 Χοῦξλεν, ὁ μέγας ὑπέρμαχος τῆς θεωρίας τῆς αὐτομάτου γενέσεως.

Ἀλλὰ αὐτῶν, ὡς φαίνεται, σκληροτραχήλων ὄντων
καὶ μετανοίας πρόθεσιν οὐδόλως δεικνυόντων,
Εἰς τὴν ἀσέβειαν δ' αὐτῶν πεισμόνως ἐμμενόντων
καὶ πλέον ἢ τὸ πρότερον τὸ ἔδαφος χραινόντων,
Ἡ Ἐφεσία Ἄρτεμις, ἐν ἄκρ' ἀγανακτήσει,
ἐκεῖθεν ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐξοστρακίσῃ.
Ὅθεν λαβοῦσ' ἐκ τῶν οὐρῶν αὐτοὺς μίαν πρωΐαν,
ἐξεσφενδόνησ' εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν παραλίαν,
Εἰς ἣν ἀπεβιβάσθησαν, χωρὶς νὰ δηλωθῶσι
καὶ εἰς τὸν τῆς εἰσαγωγῆς δασμὸν ὑποβληθῶσι.
Καὶ πᾶν μὲν μὴ δηλούμενον πρᾶγμα ῥητῶς ὁ νόμος
κηρύσσει λαθρεμπόρευμα καὶ ἀπαιτεῖ συντόμως
Ἐκεῖνο νὰ κατάσχηται καὶ νὰ δημοπρατῆται·
πιστὸς δ' αὐτὸς ὑπάλληλος, προθύμως ἐννοεῖται,
Ἤθελ' εἰς τὴν διάταξιν τοῦ νόμου ὑπακούσει·
ἀλλά, εἰς τὴν Ἀρτέμιδα μὴ θέλων νὰ προσκρούσῃ,
Σύναμα ἐμφορούμενος αἰσθήματος ὁσίου,
προὔτεινε νὰ μὴ πωληθῶσ' ὑπὲρ τοῦ δημοσίου
Οἱ βόες, ἀλλ' αὐτοὺς κοινῶς νὰ διαμοιρασθῶσι
καί, ὑπὲρ τῆς Ἀρτέμιδος φαγόντες, εὐφρανθῶσι.
Λόγοι τελωνοφύλακος, ἀνδρὸς τόσον τιμίου,
νομοταγοῦς, θεοσεβοῦς καὶ ἄγαν σεβασμίου,
Ἐξήγειραν εὐφημιῶν ραγδαίαν καταιγίδα
καὶ πάντες ἐμακάρισαν τὴν προσφιλῆ πατρίδα
Ὅτι τοιούτους κέκτηται ἀξίους ὑπαλλήλους,
ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος ἐνθουσιώδεις φίλους.
Ἵνα δὲ ἀποδείξωσι πόσον αὐτὸν τιμῶσι
δὲν ὤκνησαν ἐν ἀκαρεῖ ὅπως συμμορφωθῶσι
Πρὸς τὴν σοφήν του συμβουλήν, καὶ μετ' ὀλίγον μόνον
οἱ βόες ἦσαν ὕπαρξις παρῳχημένων χρόνων.
Ὅταν δ' εἰς Σάμον ἔτυχεν ἀργότερον νὰ φθάσουν
ἐκ τῆς Ἀσίας ἄνθρωποι διὰ νὰ ἐξετάσουν
Μήπως ἀγέλη τις βοῶν αὐτόθι ἐπεφάνη,
τοῖς εἶπον ὅμοιον φυτὸν ἐν Σάμῳ δὲν βλαστάνει.

Καὶ τοῦτο μὲν ἐγένετο τὸ πρῶτον τῶν σημείων,
τὸ γεγονότων τέλεσιν ἐκτάκτων προμηνύον.
Ὀλίγῳ δ' ὑστερώτερον, ἄλλο συνέβη πάλιν,
ὅπερ προὐκάλεσ' ἔκπληξιν καὶ ταραχὴν μεγάλην,
Καὶ ὅπερ πᾶς φιλόπατρις, καὶ θέλων καὶ μὴ θέλων,
ἐπίστευσεν ὡς σοβαρὰ συμβάντα προαγγέλλον.
Ἤτοι ἐκάη νύκτωρ ἓν συμβολαιογραφεῖον
μετὰ παρακαταθηκῶν, ἐγγράφων καὶ ἀρχείων,
Χωρὶς νὰ δυνηθῇ κἀνεὶς ὁριστικῶς νὰ μάθῃ,
ποία τῆς πυρπολήσεως ἡ ἀφορμὴ ἐστάθη.
Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα ἦτο μεμονωμένον,
οὐδεὶς δ' ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ οἰκῶν ἢ διαμένων.
Ἄλλως τε καὶ ἐκλείετο αὐτό, καθὼς προσῆκε,
διότι ἦσαν ἱκαναὶ αἱ παρακαταθῆκαι.
Πῶς δὲ τὸ μεσονύκτιον πυρκαϊὰ νὰ γείνῃ,
ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν ἐν αὐτῷ κἀνεὶς δὲν εἶχε μείνει,
Δι' ὅλα ταῦτα γενικῶς οἱ ἄνθρωποι ἠπόρουν
καὶ κἄπως ὑπερφυσικὸν τὸ πρᾶγμα ἐθεώρουν.
Καὶ ἄλλοι μὲν ἐπίστευον ὅτι τὸ πῦρ ἐστάλη
ἐξ οὐρανοῦ ἀόρατον, ὡς ἀπειλὴ μεγάλη,
Ὥστε τὴν ἀνθρωπότητα νὰ προειδοποιήσῃ
τί τῇ ἐπεφυλάσσετο, ἂν δὲν μετανοήσῃ,
Ἄλλοι δὲ πάλιν ἔλεγον ὅτι τὸ πῦρ αἰτίαν
εἶχε τὰ μέταλλα τῆς γῆς, τουτέστιν ἡφαιστείαν,
Συνέπεσε δὲ ὁ κρατὴρ τοῦ νέου ἡφαιστείου
ν' ἀνοίξῃ ὑποκάτω τοῦ συμβολαιογραφείου.
Ἐν ᾧ δ' αὐτὰ ἐλέγοντο, ὁ συμβολαιογράφος,
ἀνὴρ ὢν τοῦ καθήκοντος, συνέτασσ' ὁλογράφως
Μὲ ὅλην τὴν ἀκρίβειαν, ἐμβρίθειαν καὶ τάξιν
τὴν περὶ πυρπολήσεως νενομισμένην πρᾶξιν,
Ἐν τῇ ὁποίᾳ, μεταξὺ ἄλλων πολλῶν πραγμάτων,
ᾤκτειρε τὴν ἀπώλειαν τῶν παρ' αὐτῷ χρημάτων.
Καὶ ἦτο μὲν ἡ εὕρεσις τῆς τοῦ κακοῦ αἰτίας
ἔργον τῆς ἀνακρίσεως καὶ τῆς εἰσαγγελίας,

Αὐτὸς πλὴν παρεδέχετο, ὡς τοῦ δικαίου μύστης,
ὅτι τὸ πῦρ μετέδωκεν ἐκεῖ πυγολαμπίς τις.
Αἱ διὰ τὴν πυρκαϊὰν ἐν τούτοις συζητήσεις
παρ' ὅλων διεξήγοντο πεισματωδῶς ἐπ' ἴσης,
Τῶν μὲν τὸ πῦρ ὡς κατελθὸν ἐξ οὐρανοῦ λεγόντων,
τῶν δὲ αὐτὸ ὡς ἀνελθὸν ἐκ κέντρου γῆς θελόντων.
Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς σφοδρᾶς αὐτῆς λογομαχίας,
εἷς πρόκριτος, ἐκ θεϊκῆς βεβαίως ἐπιπνοίας
Παρορμηθείς, ἐπ' ἀγαθῷ κοινῷ, ἐνεθυμήθη
ἄνδρα τινὰ Ἱππούντιον, χρηστὸν καὶ φιλαλήθη,
Ὡς τὸν ἁρμοδιώτερον διὰ νὰ τοὺς φωτίσῃ
καὶ πᾶσαν ἀπορίαν των ἐν ἀκριβείᾳ λύσῃ.
Διότι οὗτος, ἐνεργῶν πευκῶν ἀποφλοιώσεις
καὶ συντελέσας εἰς πολλὰς δασῶν ἀποτεφρώσεις,
Ἐκτᾶτο εἰδικότητα μὴ ἀμφισβητουμένην
καὶ γνῶσιν τῶν πυρπολικῶν πανθομολογουμένην.
Πρὸς τοῦτον συνεβούλευσε λοιπὸν ν' ἀπευθυνθῶσιν,
ἂν ἤθελον τὰ τοῦ πυρὸς νὰ διαλευκανθῶσιν.
Ἁπαξαπάντων δὲ ὀρθὴν τὴν συμβουλὴν εὑρόντων,
ἐκρίθη νὰ ἀνατεθῇ εἰς δύο των προὐχόντων
Ἡ εἰς Ἱπνοῦντα [1] πρέσβευσις διὰ νὰ δυνηθῶσι
περὶ τῆς πυρπολήσεως νὰ διαφωτισθῶσι
Πλὴν τότε περετήρησαν, πολὺ δικαίως, ἄλλοι
ὅτ' ἤθελεν ἡ ἐκλογὴ τῶν πρεσβευτῶν προσβάλει
Τῆς νήσου τὰ προνόμια καὶ τὰς ἐλευθερίας,
ἀνίσως δὲν ἐγίνετο διὰ ψηφοφορίας.
Τοῦ πράγματος ἀντίρρησιν μὴ ἐπιδεχομένου,
ἅτε περὶ προνομιῶν σπουδαίων προκειμένου,
Οἱ πάντες νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπήτησαν συντόμως
ὁ τότε περὶ ἐκλογῶν ὢν ἐν ἰσχύϊ νόμος.
Ἀλλ' ἀνεφύη ζήτημα, καὶ ζήτημα σπουδαῖον
τὶς πρόεδρος καὶ γραμματεὺς ἔστ' ἐκ τῶν ἐκλογέων,

1 Ἰπνοῦς, χωρίον ἐν Σάμῳ, ἐν ᾧ ἱερὸν Ἥρας Ἰπνούντιδος· Στέφ. Βυζ ἐν λ·

Ζητούντων τὴν προέδρευσιν πολλῶν ὡς πρεσβυτέρων,
πολλῶν τὴν γραμματείαν τε ὡς δῆθεν νεωτέρων.
Ὥστε μακραὶ περὶ αὐτοῦ ὑπῆρξαν συζητήσεις,
ἀνταλλαγὴ λόγων πικρῶν καὶ διαμφισβητήσεις
Καὶ εἰς τὰ ληξιαρχικὰ κατέφυγον βιβλία,
ἐξ ὧν ἐγνώσθ' ἡ ἀληθὴς ἑκάστου ἡλικία.
Οὕτω λοιπὸν τὸ ζήτημα ἐλύθη ἐν εἰρήνῃ,
δειχθέντος ποῖος πρόεδρος καὶ γραμματεὺς νὰ γείνῃ.
Συγχρόνως δὲ καὶ κάλπη τις ξυλίνη ἀνευρέθη
καί, σφραγισθεῖσα ἀσφαλῶς, μέσῳ αὐτῶν ἐτέθη.
Ἐκλήθη δὲ καὶ ἱερεὺς διὰ νὰ τοὺς ὁρκίσῃ
τοὺς πρέσβεις ἵν' ἐκλέξωσιν ἐν πάσῃ συνειδήσει.
Τῆς δὲ δημαιρεσιακῆς ἐπιτροπῆς συστάσης
καὶ εὐσχημόνως κύκλωθεν τῆς κάλπης καθησάσης,
Ἤρχισε τότ' ὁ πρόεδρος αὐτῆς εἰς τὸν καθένα
νὰ δίδῃ ψηφοδέλτια, καλῶς ἠριθμημένα,
Ὅπως ἐγγράψωσ' ἐπ' αὐτῶν μετὰ ἐλευθερίας,
ἰδίᾳ, τὰ ὀνόματα τῆς διμελοῦς πρεσβείας.
Μεθ' ὃ ἀπῆλθον ἅπαντες ἵνα διασκεφθῶσι
περὶ τοῦ τίνες ἔπρεπεν ὡς πρέσβεις νὰ πεμφθῶσι.
Τὸ πρῶτον ἀντηλλάσοντο αἱ γνῶμαι ἐν εἰρήνῃ,
διότι ἦσαν σύμφωνοι οἱ πάντες ὅτ' ἐκεῖνοι,
Οἵτινες χάριν ὑψηλοῦ σκοποῦ θὰ ἐκλεχθῶσιν,
ἔδει νὰ ἦναι ἄνθρωποι μὲ φρόνησιν καὶ γνῶσιν.
Οἱ πάντες δ' ἐνεπνέοντο ἐξ αὐταπαρνησίας,
φιλοπατρίας ἀκραιφνοῦς καὶ ἐθελοθυσίας.
Ἀλλ' ὅταν, μετὰ φράσεων καὶ λόγων ἀφθονίαν,
διὰ τὴν λίαν δύσκολον αὐτὴν διακονίαν
Πρέσβυν καθεὶς κατάλληλον πρῶτον τὸν ἑαυτόν του
ὑπέδειξε καὶ δεύτερον τὸν γυναικάδελφόν του,
Τότε ὁρμὴ ἐγωϊσμοῦ ἀκράτου ἐξεχύθη
καὶ πᾶσα ἡ ὁμήγυρις ὀργίλη ἐκινήθη,
Καθ' ὃν τρόπον τὰ κύματα τοῦ πόντου Ἰκαρίου,
ὁπόταν συνταράσσωνται ὑπὸ βορρᾶ ἀγρίου.

Ὕβρεις, βρυγμοί, ἀλαλαγμοί, κραυγαί, ἐπιτιμήσεις,
ῥαπίσματα, λακτίσματα, αἰκίαι, κολαφίσεις,
Ὅλα αὐτὰ ἐτέθησαν ἐν ἀκαρεῖ εἰς πρᾶξιν
καὶ διεδέξαντ᾽ ἄλληλα μὲ θαυμασίαν τάξιν.
Τοιουτοτρόπως δείραντες, συγχρόνως καὶ δαρέντες,
ὑβρίσαντες ὡς ἔπρεπε, πλὴν καὶ ἀνθυβρισθέντες,
Ἐν τέλει ἐξελέξαντο κατὰ πλειοψηφίαν,
οὐχὶ μεγάλην σχετικῶς, τὴν διμελῆ πρεσβείαν,
Ἥτις τοὺς πάντας ἔμελλε νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ
καὶ εἰς Ἰπνοῦντα πρὸς σκοπὸν κοινωφελῆ πρεσβεύσῃ.
Οἱ τῆς ἐξόχου δὲ τιμῆς αὐτῆς ἐπιτυχόντες,
τὸν λόγον μὲ συγκίνησιν καταφανῆ λαβόντες,
Ἐν πρώτοις ἐξεδήλωσαν πολλὴν εὐγνωμοσύνην
εἰς τὴν τιμήσασαν αὐτοὺς ὁμήγυριν ἐκείνην,
Κατόπι δ᾽ ὡμολόγησαν μὲ ταπεινὴν καρδίαν
τὴν ἀνεπάρκειαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀδυναμίαν
Δι᾽ ἔργον τόσῳ χαλεπὸν καὶ ἀπαιτοῦν προσόντα
ἔκτακτα ὅλως, εἰς αὐτοὺς δὲ δυστυχῶς μὴ ὄντα.
Ἀλλ᾽ ἐν τοσούτῳ ἔδιδον τὸν λόγον τῆς τιμῆς των
πιστῶς νὰ ἐκτελέσωσι τὰ τῆς ἀποστολῆς των.
Καὶ ἤλπιζον ὁ Ὕψιστος νὰ τοὺς ἐνδυναμώσῃ,
ὅπως τῶν ἐκλογέων των ἀντάξιοι φανῶσι.
Καὶ ἔξοδα, προσέθηκαν, τινὰ θὰ ἀπῃτοῦντο·
ἀλλὰ αὐτὰ ἦσαν μικρὰ . . . καὶ θὰ ᾠκονομοῦντο.
Τοὺς εὐφραδεῖς λόγους αὐτοὺς τῶν παρεστώντων πάντων
ἀκροασθέντων εὐμενῶς καὶ χειροκροτησάντων,
Τὴν ἐπιοῦσαν, τὸ πρωΐ, οἱ οὕτως ἐκλεχθέντες
πλυνθέντες, ξυρισθέντες τε κοσμίως ἐνδυθέντες
Καὶ ἀποχαιρετίσαντες τοὺς φίλους των μὲ πόνον,
τὴν εἰς Ἰπνοῦντα ἔλαβον ὁδὸν ἐφ᾽ ἡμιόνων,
Ἃς ἐξεμίσθωσεν αὐτοῖς ἀνὴρ Δεικτηριώτης, [1]
δήμου τὰ μάλα εὐκλεοῦς μεγάτιμος δημότης,

---

1 Δεικτήριον, τόπος τῆς Σάμου, ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ Ἀθηνᾶ διέγραψε τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος, δεικνύουσα τῷ Περσεῖ ἐπὶ τὴν Γοργοτομία· παρὰ τὴν δεῖξιν οὖν Δεικτήριον. Ἐτυμ. μέγα ἐν λέξει.

Ὅστις, ὡς πληρεξούσιος εἰς πλείστας συνελεύσεις,
περιφανεῖς τῷ δήμῳ του παρέσχεν ἐκδουλεύσεις
Καὶ πρὸ ἐτῶν δημοτικὸς ταμίας διετέλει,
περιφρονῶν τὰ κατ' αὐτοῦ τῶν σπερμολόγων βέλη.
Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθωσιν οἱ πρέσβεις, τὴν φροντίδα
ἔσχον εἰς τὸ ἐπίσαγμα νὰ θέσουν ξυνωρίδα
Κοφφίνων μετὰ τιμαλφῶν ἀπειρεσίων δώρων
ἤτοι κομμάρων γλυκερῶν κ' εὐχύμων βαττομόρων.
Ὑπὸ τοιαύτας ἄραντες αἰσίας περιστάσεις,
ἤρξαντο διασχίζοντες γῆς ἀχανεῖς ἐκτάσεις
Καὶ οὔρεα σκιόεντα ἐν κόπῳ διελθόντες,
ἰδόντες ἄστεα ἀνδρῶν καὶ νόον τούτων γνόντες,
Ἀνῆλθον εἰς τὸ ἀφνειὸν ἄστυ τῶν Ἰπνουντίων,
ἀνδρῶν κατόχων γνώσεων πολιτικῶν παντοίων.
Τὸ πλῆθος δὲ τὴν ἔλευσιν ἰδὸν ἀνδρῶν τοιούτων,
ἐν ἤχῳ ἦλθε πρὸς αὐτοὺς βιολίων καὶ λαούτων.
Καὶ δὴ λαοῦ πολυπληθοῦς αὐτῶν προηγουμένου
καὶ τοῦ Δεικτηριώτου δὲ κατόπιν ἐρχομένου,
Παιδίων, χοίρων τε κυνῶν καὶ παρομοίων ὄντων,
χάριν τιμῆς καὶ σεβασμοῦ αὐτοῖς συνοδευόντων,
Οἱ πρέσβεις ὡδηγήθησαν μ' αὐτὴν τὴν προπομπείαν
εἰς τοῦ σοφοῦ περὶ τὸ πῦρ ἀνδρὸς τὴν κατοικίαν.
Τὰς ἐξοχότητας δ' αὐτῶν ἰδὼν πλησιαζούσας,
τὰς ἡμιόνους δὲ διπλᾶ κοφφίνια φερούσας,
Ἐκεῖνος ἔκρινε καλὸν νὰ τὰς φιλοξενήσῃ,
διότι ἦτο πιθανὸν καὶ κἄτι νὰ κολλήσῃ.
Ὅθεν εἰς προαπάντησιν κατεπειγόντως σπεύσας
καὶ διὰ λόγων μελιχρῶν αὐτὰς προσαγορεύσας,
Ἐπεῖπεν ὅτι τῶν αὐτῶν σεπτῶν ἐξοχοτήτων
ἡ παρ' αὐτῷ διαμονὴ τιμὴ ὑψίστη ἦτον·
Ἐκέλευσε δὲ τράπεζαι ἀμέσως νὰ στρωθῶσι
καὶ κλίναι ἀναπαυτικαὶ νὰ παρασκευασθῶσι,
Συστήσας τοῖς οἰκείοις του συγχρόνως νὰ προσέχουν
καὶ ἴδωσιν αἱ κόφφινοι ἐντὸς τί περιέχουν.

Οὕτω λοιπὸν οἱ πρεσβευταί, φαγόντες καὶ πιόντες,
εἰς ὕπνον παρεδόθησαν, ὡς κεκμηκότες ὄντες.
Ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγωγεύς, τὰ δῶρα ἀποθέσας
καὶ εἰς τὸν σταῦλον ἔπειτα τὰς ἡμιόνους δέσας,
Οὐ μόνον εἰς τὴν ὄρεξιν τοὺς πρέσβεις ἐμιμήθη,
ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ὑπερβῇ ἐπροθυμοποιήθη,
Χάρις εἰς ὑπηρέτριαν τοῦ οἴκου Ἰπνουντίαν,
ἧς ἔτρωτεν αὐτοστιγμεὶ τὴν τρυφερὰν καρδίαν.
Τοσοῦτος μεταξὺ αὐτῶν δὲ ἔρως κατηρτίσθη,
ὥστε καὶ ἡ συμβίωσις αὐτῶν ἀπεφασίσθη,
Ἐφ' ὅρῳ τὰ μὲν τῆς προικὸς νὰ προκαταβληθῶσιν,
οἱ γάμοι δ' ἐπ' ἀόριστον καιρὸν ν' ἀναβληθῶσιν.
Οὕτω διῆλθ' ἐκείν' ἡ νὺξ δι' ἅπαντας ἐπ' ἴσης
μὲ συγκινήσεις πολλαπλᾶς καὶ ὀνειροπολήσεις.
Οἱ πρέσβεις ὠνειρεύθησαν στεφάνους ἐκ κοτίνων,
ὁ δὲ φιλοξενῶν αὐτοὺς δῶρα ἐντὸς κοφφίνων.
Ἡ τούτου ὑπηρέτρια χαρὰς καὶ ξεφαντώσεις,
ὁ ἐρωτύλος δ' ἀγωγεὺς προικῶν ἐπικαρπώσεις.
Ἀλλ' ὅταν τὴν ἐπαύριον ἐξύπνησαν, ἐφάνη
ὅτι καὶ τὰ ἐνύπνια πολλάκις εἶναι πλάνη.
Διότι ὁ Ἰπνούντιος, μαθὼν περὶ τῶν δώρων
ὅτ' ἦσαν μάζα συμπαγὴς πραγμάτων διαφόρων,
Καίτοι πολὺ ἐξοργισθείς, γαλήνην ὑπεκρίθη·
δι' ὃ ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὁπόταν παρεκλήθη
Τὸ αἴνιγμα τῆς φοβερᾶς πυρκαϊᾶς νὰ λύσῃ,
εἶπεν ὅτι δὲν δύναται αὐτὸ νὰ καθορίσῃ,
Ἐάν, καλῶς σκεπτόμενος ἐν χρόνῳ ἁρμοδίῳ,
δὲν εὕρισκε τί πρότερον ἐγένετο τῶν δύο
Ἡ κομμαρέα, ἧς καρπὸς τὸ κόμμαρον τυγχάνει,
ἢ τὸ σπερμοῦχον κόμμαρον, ἐξ οὗ αὐτὴ βλαστάνει;
Ὡσαύτως τὸ βαττόμορον ἢ ἡ βαττομορέα,
ἐξ ἧς δῶρα ἐνίοτε παράγονται ὡραῖα;
Θερμὰς οἱ πρέσβεις εἰς αὐτὸν ἀπηύθυναν δεήσεις
ἵνα τοῦ ἀπορήματος δοθῇ αὐτοῖς ἡ λύσις.

Πλὴν δὲν ὑπῆρξε δυνατὸν ὅπως τὸν μεταπείσουν·
 δι' ὃ καὶ ἀπεφάσισαν τέλος ν' ἀναχωρήσουν.
Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθωσιν, ἐφρόντισεν ἐν πρώτοις
 ὁ ἔντιμος καὶ συνετὸς ἀνὴρ Δεικτηριώτης
Ἵνα συλλέξῃ ἅπασαν τὴν προῖκα τῆς μνηστῆς του,
 εἰς χρήματ' ἢ κοσμήματα, ἀξίας ἀορίστου,
Καὶ παραλάβῃ μετ' αὐτῆς ἄνευ σκοποῦ δολίου,
 καὶ τιμαλφές τι χράμιον, κτῆμα τοῦ Ἰπνουντίου.
Εἰς τὴν μνηστὴν δὲ καὶ αὐτὸς προγαμιαῖον δῶρον
 ἄφφισε τὰ κοφφίνια μετὰ τῶν βαττομόρων.
Ἐν τούτοις εἰς τὰ ἴδια οἱ πρεσβευταὶ ἐλθόντες
 καὶ λόγον τῶν ὧν ἔπραξαν ἐν τῇ Ἰπνοῦντι δόντες,
Ἀφ' οὗ ἐξετραγῴδησαν ἀγῶνας ἐπωδύνους,
 παθήματα παντοειδῆ καὶ φοβεροὺς κινδύνους,
Ἐξ ὧν μόλις ἐσώθησαν, τῇ θείᾳ βοηθείᾳ,
 ἐν τέλει καθυπέβαλαν ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ
Κατάστασιν τῶν δαπανῶν αὐτῶν τῶν δημοσίων,
 ἓξ χιλιάδων ἑκατὸ καὶ ἥμισυ γροσίων.
Οἱ πάντες μετ' εὐφημιῶν καὶ χειροκροτημάτων
 τὰ ἔνθερμα ἐξέφρασαν εὐχαριστήριά των
Διὰ τὴν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν ἐπιτυχίαν
 καὶ τὴν περὶ τὰ ἔξοδα πολλὴν οἰκονομίαν.
Ἀλλὰ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἔπρεπεν, εἶπον,
 νὰ γείνῃ τις ἐξέλεγξις, ἁπλῶς διὰ τὸν τύπον.
Καὶ ὄντως ἡ κατάστασις ἐκείν' ὑποβληθεῖσα
 τῷ Ἐλεγκτῇ καὶ παρ' αὐτοῦ ὡς δεῖ ἐξελεγχθεῖσα,
Εὑρέθη ἔχουσα καλῶς, ἐν πλήρει ἀκριβείᾳ,
 ἡ δὲ δαπάνη ἅπασα τῶν πρεσβευτῶν μετρία.
Μία δ' εἰς ταύτην ἔλλειψις μικρὰ παρετηρεῖτο,
 ἑπτὰ παράδων ἔξοδον ἀόριστόν πως ἦτο.
Πλὴν ἐπειδ' ὑπηρέτησαν οἱ πρέσβεις ἐν κινδύνῳ,
 ἐγίνετο παραδεκτὸν καὶ τὸ ποσὸν ἐκεῖνο.
Τοιαῦται μὲν συνέβησαν δειναὶ θεοσημίαι,
 δι' ἃς, προαισθανόμεναι τῶν πάντων αἱ καρδίαι

Κάκιστα ἐπακόλουθα, ἦσαν ταράχου πλήρεις,
ὁ δὲ Πανίκας πρὸ πολλοῦ κατέκειτο κλινήρης.
Ἡ φήμη δ' ἡ ταχύπτερος καὶ φλύαρος, δρομαία
τὴν νῆσον περιτρέχουσα, δεινὰ ἤγγελλε νέα.
Ἤγουν ὅτ' εἷς διδάσκαλος, φρενὸς διεστραμμένης,
τὴν λέξιν ποὺς ἐτόνισε διὰ περισπωμένης,
Ἐν ᾧ ὀξεία ἐπ' αὐτῆς ἦτο προσήκων τόνος,
τοιοῦτον τοῦ γραμματικοῦ ὁρίζοντος κανόνος.
Ἀλλ' ἡ ἠχώ, ἁρπάζουσα αὐτὰς τὰς ἀγγελίας,
καὶ πολλαπλασιάζουσα μετὰ ἐρεσχελίας,
Ἐπέφερε μεταβολὴν εἰς τὰ συμβεβηκότα
καὶ πράγματα διέσπειρεν, οὐδόλως γεγονότα.
Ἤτοι, μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἣν ὑπῆρχε ποῦσι
(τὸν ὁμιχλώδη δὲ καιρὸν κοινῶς οὕτω καλοῦσι)
Εὑρέθη ὁ διδάσκαλος ἐντὸς μεμονωμένης
καλύβης μετὰ ἀσελγοῦς τινος Περισπωμένης,
Ἐκεῖ δὲ τοὺς συνέλαβε μία κυρὰ Ὀξεία,
γυνὴ ἀμέμπτου ἠθικῆς καὶ πίστεως ἀξία.
Ταῦτα τὸ στόμα ἤνοιξαν ὅλων τῶν γραϊδίων,
διὰ νὰ ἐκθειάσωσι τὸν ἄσπιλόν των βίον
Καὶ διὰ νὰ ἐκχύσωσιν ἰὸν κακολογίας
κατὰ πασῶν τῶν γυναικῶν ἑκάστης συνοικίας.
»Τί εἶν' αὐτά, κυρὰ Καλιώ; ἔλεγε μία γραῖα,
»ὕπαρξις κατ' ἀλήθειαν προκατακλυσμιαία,
»Πρὸς τίν' αὐτῆς γειτόνισσαν, ἥτις, διὰ τὸν χρόνον,
»ἐφαίνετο ἓν σύμπλεγμα ρινῶν καὶ σιαγόνων.
»Κακοὺς καιροὺς ἐφτάσαμε, ἡ ἐντροπὴ ἐχάθη,
»ἄνδρες, γυναῖκες πέσανε εἰς τῆς σαρκὸς τὰ πάθη.
»Δὲν εἴμαστε, κουτρούλα μου, κ' ἐμεῖς μιὰ 'μέρα νέαις,
»καί, δίχως νὰ τὸ 'παινεθοῦ, καὶ πειό, μαθές, ὡραίαις.
»Μά 'χαμε φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ ντροπὴ τοῦ κόσμου,
»κ' ὄχ' ὅπως εἶναι σήμερα, πατῶ σου καὶ πατῶς μου!
»Νὰ 'δῇς! . . . μιὰ 'μέρα ἤμουνα 'ς τὴ ρούγα καθισμένη
καὶ ἔπλεκα τὴ ρόκα μου . . . ἤμουν καὶ παντρεμένη . .

»Ὁ κὺρ Ἀντώνις τὸ λοιπό, κουμπάρους μας, περνάει
»καί, σάν με εἶδε, ἔρχεται κοντὰ καὶ χαιρετάει.
»—Ὥρα καλῇ, Κατερινιώ!—Καλωωῶς τὸν κὺρ Ἀντώνι.
»—Σάν τί καλαίς, λέει, δουλειαὶς μοῦ κάνεις ἐδῶ μόνη;
»Νά, μὲ τὴ ρόκα πολεμοῦ.—Ἀμ' ἄφης την κομμάτι,
»γιατί γιὰ ἄλλαις εἶν' δουλειαὶς τὸ γαλανό σου μάτι! . ,
»Αὐτὰ τὰ λόγια τἄχρεια μ' ἐκάμαν νὰ θυμώσου
»καὶ εἰς τὴ γῆς τὰ μάτια μου εὐθὺς νὰ χαμηλώσου.
»Μὰ σὰν γυναῖκα ποῦ 'μουνα μὲ στόχασι καὶ γνῶσι,
»τοῦ λέω: Τόρα ἔπρεπε κἀνεὶς νά σε μαλώσῃ·
»Ὅμως 'ς τὴ ροῦγα δὲν 'μποροῦ, γιατὶ τὄχου ντροπή μου,
»μόν' ἔλα σπῆτι ὕστερα, ποῦ θἆμαι μοναχή μου.
»Σὰν ἦρτε, τί δὲν τοῦ 'ψαλα; . . . μὲ τὴν ἀπεμονή του
»τὰ ἄκουσε . . . ποῦ ὁ Θεὸς νὰ ἔχῃ τὴ ψυχή του!
»Ἔτζη ἐμεῖς ἐκάναμε τότε εἰς τὸν καιρό μας,
»γιατὶ ἐφυλαγόμαστε κ' ἀπὸ τὸν ἀπατό μας!
«—Ποῦ εἶν', ἀπήντα ἡ Καλιώ, τὰ χρόνια τὰ δικά μας;
»Ἐμεῖς εἴμαστ' ἀλλοιώτικες, εἴχαμε τὰ μυαλά μας.
»Μὰ ἡ γυναῖκες σήμερα εἶναι ξεμυαλισμέναις,
»ξεδιάντροπες, ἀπρόκοφτες καὶ κακομοιριασμέναις.
»Καὶ ὅσον πάει τὸ κακό, τόσο χειροτερεύει . . .
»Νὰ δῇς καὶ μένα μιὰ φορὰ τὶ πρᾶμά μου συνέβη.
»Μ' ἔστειλε ὁ ἀφέντης μου νὰ πα' νὰ ξελακκίσου,
»γιατὶ καὶ εἰς τὴν ἀργατειὰ δὲν ἔμενα ὀπίσου.
»Ἐκεῖ ποῦ ἐξελάκκιζα λοιπὸν ἀπό 'ν' ἀμπέλι
»προβαίνει τοῦ γειτόνου μας Κυριάκου τὸ κοπέλι
»Καὶ τάχατες σὰν νὰ διψᾷ, γυρεύει τὸ κανάτι,
»ποῦ 'ταν ἐκεῖ μὲ τὸ νερό, νὰ πιῇ, μαθές, κομμάτι
»Σὰν ἴπιε, λέει: Φχαριστοῦ! μὲ τὸ γλυκὸ νερό σου
»μ' ἐχόρτασες, ποῦ ν' δροσερό, καθὼς τὸ μάγουλό σου.
»Σὰν ἄκουσα τὰ λόγια αὐτά, μοῦ ἦρτε μία ζάλη,
»ὁποῦ τὸν κόσμο ἔχασα . . . δὲν εἶχα πειὰ κεφάλι.
»Κὴ ἀπὲ τὴ σαστισμάδα μου γιὰ νὰ μὴν πέσου κάτου,
»ἔπεσα ἡ κακόμοιρη μέσα 'ς τὴν ἀγκαλειά του.

»Αὐτὰ ποῦ βρίσκεις σήμερα; . . . Ὅ τι καὶ νὰ τῆς ποῦνε,
» ἡ τοριναὶς ὠμορφονιαῖς μὲ χάκανα τ' ἀκοῦνε . . .
Καὶ οὕτω τὰ γραΐδια, πράγματ' ἀναπολοῦντα
τῶν ἡμερῶν νεότητος, καὶ ἐκ ψυχῆς ποθοῦντα,
Ἂν ἦτο ταῦτα δυνατόν, νὰ ἐπαναληφθῶσιν,
ἐξηκολούθουν πομπωδῶς νὰ ἐπιδεικτιῶσιν
Ἐπὶ τῇ ἀρετῇ αὐτῶν, καί πως παρηγοροῦντο·
τὰ δὲ συμβάντα ἀλλαχοῦ ἀλλέως ἱστοροῦντο.
Ὅτ' ὁ Πανίκας δῆλα δὴ εἶχεν ὡς ἐρωμένην,
γυναῖκά τινα, τοὔνομα κυρὰ Περισπωμένην,
Ἀλλ' ὅμως, μὴ ἀρκούμενος ὁ ἄπληστος εἰς μίαν
καὶ ἄλλην ἀπεπλάνησεν, ὀνόματι Ὀξείαν,
Τοῦτο δὲ καὶ κατέστησε τὴν πρώτην μανιώδη,
ὥστε ἐπηκολούθησαν συμβάντα σκανδαλώδη,
Τουτέστιν ὕβρεις ἐν ἀρχῇ, κατόπι δὲ καὶ ξύλον,
καὶ τζουμαδομαλλίσματα τῶν δύο ἀντιζήλων.
Τοσοῦτο δὲ ἐπηύξησεν ἡ ἔχθρα των ἐκείνη
ὥστε, μικροῦ ἐδέησε, καὶ φονικὸν νὰ γείνῃ,
Καὶ μόλις τῇ τῆς χωροφυλακῆς ἀθρόᾳ ἐπεμβάσει
ἡ ρῆξις αὕτη δυνατὸν ὑπῆρξε νὰ κοπάσῃ.
Ὁ δὲ Πανίκας, ὁ αἰσχρὸς παραίτιος τῶν πάντων,
ἔμενε χαίνων θεατὴς τῶν θλιβερῶν συμβάντων.
Καὶ ἄλλο δὲν ἐσκέπτετο ἢ πῶς νὰ κατορθώσῃ,
καὶ ἄλλαι εἰς τὰ δίκτυα αὐτοῦ νὰ ἐμπλεχθῶσι.
Ἐν ᾧ δὲ παρὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς κατηγορεῖτο,
ἀλλ' αἱ γυναῖκες ἔλεγον ἐν πόθῳ εὐνοήτῳ :
»Χάθηκε τέτοιον δάσκαλον νὰ στείλουν 'ς τὸ χωριό μας,
»μόν' ἔχουν ἕν' ἀπρόκοφτο καὶ βλάκα 'ς τὸ σχολειό μας!
Ἀλλοῦ δὲ πάλιν ἔλεγον ὅτι αὐτός, οἰκίαν
οἰκοδομῶν, ἀφήρεσε παρά τινος ὀξείαν,
Ἤτοι δοκόν, ὡς στέγασμα ἵνα τοποθετήσῃ·
ἐν ᾧ δὲ κατεγίνετο νὰ τὴν μετακομίσῃ,
Ἡ γενομένη τῆς δοκοῦ κλοπὴ ἀπεκαλύφθη
καὶ ὁ Πανίκας αὐθωρεὶ ὡς κλέπτης συνελήφθη·

Ἡ δὲ τοιαύτη ἄτιμος καὶ κακοήθης πρᾶξις,
  ἐξήγειρ' ἐναντίον του τὰς τῶν ἐντίμων τάξεις,
Οὐχὶ διότι ἔκλεψεν, ἀλλὰ τὸ κλοπιμαῖον
  διότι ἦτο εὐτελὲς καὶ ἀποβολιμαῖον.
»Κανεὶς νὰ κλέψῃ, ἔλεγον, πολὺ καλὰ νοοῦμεν·
  »ἀλλὰ καὶ κλέπτης νὰ γενῇ δοκῶν, δὲν συγχωροῦμεν.
Καὶ κατεδίκαζον λοιπὸν τὸν δυστυχῆ ἐρήμην,
  διότ' ἁπλῶς τὴν τῶν κλεπτῶν προσέβαλ' ἐπιστήμην.
Τοιαῦτα διεδίδοντο καὶ κατὰ τοῦ Πανίκα
  τὸ πᾶν ἐν Σάμῳ ἤστραπτεν, ἐβρόντα, ξυνεκύκα
Καὶ ἄδηλον πῶς ἤθελε τὸ πρᾶγμα καταντήσει,
  ἐάν τις θεία ἔμπνευσις δεν ἤθελε φωτίσει
Τῆς Τέω φιλοπρόοδόν τινα ἐφημερίδα
  ν' ἀφιερώσῃ δι' αὐτὸν ἡμίσειαν σελίδα.
Ἡ δὲ ἐφημερὶς αὐτὴ ἀπὸ πολλοῦ μεγάλην
  πρὸς μίαν της συνάδελφον ἐν Τέῳ εἶχε πάλην
Περὶ τῶν τῆς ὁμογενοῦς κοινότητος πραγμάτων,
  καὶ περὶ τῶν κοινωφελῶν αὐτῆς καθιδρυμάτων,
Νοσοκομείου δῆλα δὴ ἐκκλησιῶν, σχολείων
  καὶ τῆς εἰς ταῦτ' εἰσαγωγῆς διδακτικῶν βιβλίων.
Ἡ πρώτη διεσάλπιζεν αὐτῶν διαπρυσίως
  ὅτι τὰ πάντα βαίνουσιν ἐν Τέῳ θαυμασίως,
Ὅτι τὰ τῆς κοινότητος τοσοῦτον ἐπανθοῦσιν,
  ὥστε ἐκ τῆς δριμείας των ὀσμῆς ἐπαπειλοῦσιν,
Ἐν μέσῳ τῆς καθολικῆς τῆς χώρας εὐπαθείας,
  νὰ προξενήσωσ' εἰς πολλοὺς σφοδρὰς νευροπαθείας,
Τὰ δ' εὐαγῆ ἱδρύματα, καθ' ἃ γνωστὸν τοῖς πᾶσι,
  οὐδέποτ' ἄλλοτ' εἰς βαθμὸν τοιοῦτον εἶχον φθάσει
Προόδου, τελειότητος, ἀκμῆς καὶ εὐπορίας,
  χάρις εἰς τὸν φιλόπατριν ζῆλον τῆς ἐφορίας.
Ἦσαν λοιπὸν οἱ ἔφοροι, ἕνεκα τούτων πάντων,
  ἄξιοι στεφανώσεως, τιμῶν καὶ ἀνδριάντων.
Ἡ ἄλλη δὲ ἐφημερὶς ἠξίου τοὐναντίον
  ὅτι τὰ τῆς κοινότητος ἦλθον εἰς ἓν σημεῖον

Ἐλεεινόν, ὅτι παντοῦ ἐπικρατεῖ μεγάλη
χρημάτων διασπάθισις, διαρπαγή, σπατάλη.
Ἐν δὲ τοῖς καθιδρύμασι καὶ τοῖς ναοῖς παντοῖαι
ἀναφανδὸν καὶ ἀναιδῶς τελοῦνται ἀσχημίαι,
Καί, ἑνὶ λόγῳ, πανταχοῦ αἰσχρότης καὶ θρασύτης,
δι' ἃ πταίουσ' οἱ ἔφοροι καὶ ὁ μητροπολίτης,
Οἵτινες ἦτο δίκαιον ν' ἀνασκολοπισθῶσι
καὶ δι' ἑτέρων ἱκανῶν ἀντικατασταθῶσι.
Ταῦτα ὑπῆρξαν ἀφορμὴ λίαν σφοδρῶν ἐρίδων
μέσῳ τῶν δύο σοβαρῶν αὐτῶν ἐφημερίδων,
Τῆς μέν, τὰ πάντα θαυμαστὰ ἐν γένει εὑρισκούσης,
τῆς δὲ ὡς φαυλεπίφαυλα αὐτὰ κατακρινούσης.
Ἐν τῇ διχογνωμίᾳ δὲ τῶν οὕτω πως γραφόντων,
ἀρχιερεὺς καὶ ἔφοροι εὗρον τὸν διάβολόν των.
Διότι τάφ' ἠνοίχθησαν θανόντων πρὸ αἰώνων
καὶ βίοι ἀνελίχθησαν πατέρων καὶ προγόνων
Καὶ ἔγειν' ἀναδίφησις ὅλων σχεδὸν τῶν φύλλων
τοῦ λεξικοῦ πρὸς εὕρεσιν ὕβρεων καταλλήλων.
Ἐπηύξανε δὲ δι' αὐτῶν τῶν δημοσιευμάτων
τὸ κλέος τῆς κοινότητος καὶ τῶν καθιδρυμάτων
Καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων μας, τῶν μὴ κυμαινομένων,
ἀθρόοι ἐφειλκύοντο οἱ ἔπαινοι τῶν ξένων.
Ἔμελλε δ' οὗτος ὁ ἀγὼν πολὺ νὰ διαρκέσῃ,
ἂν τοῦ Πανίκα τὸ συμβὰν δὲν ἤθελε συμπέσει,
Καὶ ἂν ἐκ Σάμου κἄποιος δὲν ἤθελε φροντίσει,
διὰ τὴν σπουδαιότητα, νὰ τὸ τηλεγραφήσῃ
Εἰς τὸν συντάκτην τῆς μιᾶς ἐκ τῶν ἐφημερίδων,
ὅστις, ἀφεὶς ἐπὶ βραχὺ τὸ θέμα τῶν ἐρίδων,
Ταῦτα ἐδημοσίευσε καὶ χάριν ὠφελείας
τῶν εὐτυχῶν ἀναγνωστῶν καὶ χάριν ποικιλίας.
»Ἐκ Σάμου ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν ὅτι συνέβη
»ἐκεῖ σπουδαῖον γεγονός, ἐξ οὗ καὶ κινδυνεύει
»Ἡ τάξις καὶ ἀσφάλεια νὰ πάθωσι μεγάλως
καὶ ἡ τῆς νήσου πρόοδος νὰ προσοχθίσῃ ἄλλως,

»Ἂν τοῦ κακοῦ τὰ αἴτια ἐκ μέσου δὲν ἀρθῶσι
»καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν δὲν προληφθῶσι.
»Τουτέστιν, ἐν ᾧ ἔβαινον τὰ πάντα μ' ἁρμονίαν,
»ἡ νῆσος δ' ἀπελάμβανε πολλὴν εὐδαιμονίαν,
»Βάσκανος δαίμων, φαίνεται, φθονήσας τοὺς Σαμίους,
»ἐγέννησε ζιζάνια καὶ πειρασμοὺς παντοίους·
»Ἐκ τούτων δὲ διαίρεσις πολλὴ ἐσχηματίσθη
»καὶ εἰς φατρίας ἐμπαθεῖς ἡ νῆσος διεσχίσθη
»Αὐτῶν δὲ πάντων ἀφορμὴ εἶναι διδάσκαλός τις,
»Πανίκας μὲν καλούμενος, ἄνθρωπος ὅμως ὅστις,
»Ἐμμένων εἰς τὰ τῆς σχολῆς, τῆς ἀπηρχαιωμένης,
»τὴν λέξιν ποὺς ἐτόνισε διὰ περισπωμένης.
»Αὐτὸ τὴν ἀγανάκτησιν ἐξήγειρε τῶν ἄλλων
»ὀρθοφρονούντων καὶ σοφῶν τῆς νήσου διδασκάλων,
»Οἵτινες ἐθεώρησαν ὡς προσβολὴν καιρίαν
»τοῦ συναδέλφου των αὐτὴν τὴν ἀνορθογραφίαν·
»Καὶ τῶν Σαμίων μὲν πολλοὶ αὐτοῖς ὁμοφρονοῦσι
»καὶ τῷ Πανίκᾳ ἕτεροι ἀλλ' ὅμως συμφωνοῦσι.
»Δι' ὅ, ὅπως τὰ πράγματα ἔχουσι φθάσει ἤδη,
»οὐδεὶς τὸ συμβησόμενον δύναται νὰ προΐδῃ.
»Τὸ ἐφ' ἡμῖν, εὐχόμεθα ἐκ μέσης τῆς καρδίας
»ν' ἀφίσωσιν οἱ Σάμιοι αὐτὰς τὰς διχονοίας
»Καὶ νὰ ὁμοφρονήσωσιν εἰλικρινῶς, ὁπότε
»θέλουσι δείξει ἀληθεῖς ὅτ' εἶναι πατριῶται.
»Τὰ πάθη, αἱ διχόνοιαι, τὰ μίση, αἱ ἐγκλήσεις
»βλάπτουσι καὶ κοινότητας καὶ ἄτομα ἐπ' ἴσης·
»Ὅστις δὲ ταῦτα προκαλεῖ ἢ τὰ ἀναρριπίζει
»τὴν γενικὴν καταστροφὴν βεβαίως προορίζει.
»Ἂς ἔχωσιν ὑπόδειγμα ἡμᾶς τοὺς ἐν εἰρήνῃ
»διαβιοῦντας διαρκεῖ καὶ ἐν ὁμοφροσύνῃ.
Τοιαῦτα ἡ ἐφημερὶς τῆς Τέω περιεῖχεν,
ἥτις συμπνοίας ἑαυτὴν ὑπογραμμὸν παρεῖχεν.
Ὁπόταν δ' ἡ διατριβὴ ἐν Σάμῳ ἀνεγνώσθη
καὶ τοῦ Πανίκα τὸ συμβὰν ἐπακριβῶς ἐγνώσθη,

Τότε τὸ πρᾶγμα ἔγεινε πηγὴ πολλῶν σχολίων
καὶ θέμα συζητήσεων καί κρίσεων παντοίων.
Ὅθεν αὐτὸς μὲν ὀργισθείς, ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης,
καίτοι ἐκ τῆς κατάξεως μὴ ἰαθεὶς ἐκείνης,
Διὰ νὰ συνεννοηθῇ μεθ' ὅσων εἶχε φίλων
καὶ ἀντικρούσῃ τὰς μομφὰς τῶν φαύλων ἀντιζήλων.
Οἱ δὲ ἐχθροὶ πάλιν αὐτοῦ μετὰ θυμοῦ μεγάλου
ἤρξαντο ταῦτα λέγοντες κατὰ τοῦ διδασκάλου.
»Γίνεται εἷς διδάσκαλός ποτε νὰ μὴ γνωρίζῃ
»τὴν λέξιν ποὺς ἐν τῇ γραφῇ πῶς πρέπει νὰ τονίζῃ;
»Καὶ εἷς τοιοῦτος ἀμαθὴς πρέπει νὰ συντηρῆται
»διδάσκαλος τῶν τέκνων μας καὶ νὰ μισθοδοτῆται;
»Δὲν εἶναι προσβολὴ λοιπόν, δὲν εἶνε ἀτιμία
ἐν τόσῃ ν' ἀνεχώμεθα αὐτὸν μακροθυμίᾳ;
Οἱ δὲ ὑπέρμαχοι αὐτοῦ ἐφρόνουν τοὐναντίον
τὸν ἄνδρα ἄξιον τιμῶν καὶ ἀμοιβῶν παντοίων.
»Ἀλλ' ὁ Πανίκας, ἔλεγον, εἶν' ἄξιος ἐπαίνων,
»εἰς τὰ πατροπαράδοτα ὡς εὐθαρσῶς ἐμμένων.
»Ἐξ οὗ καιροῦ εἰς τὴν σχολὴν παιδία ἐφοιτῶμεν,
»τὴν λέξιν ποῦς ἐμάθομεν ἡμεῖς νὰ περισπῶμεν.
»Καὶ τόρα ἐπειδή τινες, παρὰ τὰ δεδεγμένα,
»καινοβατοῦσιν, εἰς αὐτοὺς θὰ κλίνωμεν αὐχένα;
»Αὐτὸ δὲν γίνεταί ποτε, δι' ὃ καὶ ἂν λυσσάξουν,
»τὴν εὐσταθῆ ἀπόφασιν ἡμῶν δὲν θὰ ἀλλάξουν.
Πρὸς ταῦτα μετ' ἐπάρσεως ἀντέλεγον οἱ ἄλλοι.
»Τῆς ἀμαθείας φοβερὰ ὑμᾶς σκοτίζει ζάλη.
»Ἡμεῖς, ὦ ἀναλφάβητοι, ἡμεῖς καινοβατοῦμεν,
»ἐν ᾧ τὰ τῆς γραμματικῆς ἀσάλευτα κρατοῦμεν
»Ἤ σεῖς, οἵτινες πάντοτε τυφλοὶ διατελεῖτε
»καὶ εἰς τοιαύτην τύφλωσιν νὰ μένητ' ἐννοεῖτε;
»Ἡ λέξις πούς, ἠλίθιοι, εἶναι συνῃρημένη,
»ὥστε νὰ τίθητ' ἐπ' αὐτῆς τόνος περισπωμένη;
Τούς δε ἀπαμειβόμενοι, ἀντέλεγον οἱ ἄλλοι.
»Ἐὰν μωροὺς σᾶς εἴπῃ τις, βεβαίως δὲν θὰ σφάλῃ,

»Καὶ εἶσθε τόσον ἀδαεῖς αὐτῶν τῶν γνωστοτέρων,
»καθ' ἃ οἱ τόνοι εὕρεσίς εἰσι τῶν νεωτέρων;
»Καὶ εἰς τοὺς 'Αλεξανδρινοὺς τὸ ὅτι χρεωστεῖται
»ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων λοιπὸν σεῖς ἀγνοεῖτε;
»Ὥστε ἀνίσως εἰς τὸ ποῦς τεθῇ περισπωμένη,
»θέλει ὁ ποῦς μεταβληθῇ καὶ χεῖρα θὰ σημαίνῃ;
Πρὸς ταῦτα δὲ οἱ ἕτεροι ἀντέλεγον καὶ πάλιν.
»Ὦ σεῖς, οἱ ὀφλισκάνοντες ἀμάθειαν μεγάλην,
»Καυχᾶσθε, ἀναιδέστατοι, ἐπὶ δαημοσύνῃ
»καὶ λέγετ' 'Αλεξανδρινοί, ἀντὶ 'Αλεξανδρῖνοι;
»'Αλλὰ πρὸς τόσον ἀμαθεῖς ἡμεῖς δὲν συζητοῦμεν,
»διότι τοῦτο ὄνειδος καὶ αἶσχος θεωροῦμεν.
Οἱ ἕτεροι δ' ἀντέλεγον: «Τὸ ὄνειδος φοβεῖσθε
»σεῖς, οἵτινες ἐτώσια ἄχθη ἀρούρης εἶσθε;
»'Επέστη ὅμως ὁ καιρὸς διὰ νὰ διδαχθῆτε
»πλέον νὰ μὴ κομπάζητε καὶ μὴ μεγαλαυχῆτε.
»Τὴν λεοντήν σας θέλομεν ταχέως διαρρήξει
»καὶ οἷοι εἶσθε ἀληθῶς εἰς πάντας καταδείξει.
'Εν ὅσῳ αὗτ' αἱ ἀπειλαὶ καὶ αὗτ' αἱ ἀντεγκλήσεις,
καίτοι διαμειβόμεναι μετὰ πολλῆς τῆς λύσσης,
Περιωρίζοντο ἐντὸς τῶν διαφερομένων,
οὐδὲν ἐνεῖχον τὸ δεινὸν ἢ κεκινδυνευμένον·
Καθόσον οἱ διδάσκαλοι ὡς ὅπλα εἶχον μόνον
βέλη ἀνεπικίνδυνα γραμματικῶν κανόνων.
'Αλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς τὸν τοιοῦτον σάλον
καὶ ἄλλοι παρεσύρθησαν, ἐκτὸς τῶν διδασκάλων,
Καθ' ἣν δὲ συνετάχθησαν φατρίαν οἱ πολῖται,
ἐκλήθησαν Ὀ ξ ύ τ ο ν ο ι ἢ Π ε ρ ι σ π ω μ ε ν ῖ τ α ι.
Τοσοῦτο δ' ἡ διαίρεσις αὐτῶν ἐκορυφώθη,
ὥστε πολεμικώτερον, τῷ χρόνῳ, ὠργανώθη.
'Εκάτεροι δὲ ἔκλεξαν ὡς στρατοπεδαρχεῖα
δύο καφεῖα κείμενα ἐγγὺς ἐν τῇ πλατείᾳ.
Ὁ μὲν Πανίκας δῆλα δὴ μετὰ τῶν συνεταίρων,
τὸ ὄνομα Τ ῆ ς π ό λ ε ω ς μ έ γ α κ α φ ε ῖ ο ν φέρον,

Ἐν ᾧ κατασκευάζονται, πρὸς γλυκασμὸν στομάτων,
παντοῖα εἴδη ἐκλεκτῶν ποτῶν καὶ γλυκισμάτων.
Ὁ δὲ ἀμείλικτος ἐχθρὸς ἐκείνου Φληναφίων
τὸ ὑπὸ τοὔνομα Ἀστὴρ παλαίδοξον καφεῖον,
Ἔνθα τερψιλαρύγγιον εὑρίσκουσ' οἱ πελάται
μαστίχην, ἥτις ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπνευστεὶ ῥοφᾶται.
Καὶ δι' ἑκάστην ἔλαβον ὡς σύμβολον μερίδα
ὁ Φληναφίων μπάμιαν, τὴν ἄλλως λαθυρίδα
(Αὐτὴν δ' οἱ οὐρανίωνες περὶ πολλοῦ ποιοῦνται
καὶ εὐφροσύνως τρώγουσιν, ὁσάκις εὐωχοῦνται)
Οἱ Περισπωμενῖται δὲ σμίλακα τὴν κηπαίαν
ἤτοι ἀμπελοφάσουλον, κατ' ἔκφρασιν χυδαίαν.
Μεθ' ὅ, πλήρεις ἐχθρότητος, ἑτέραν ἔσχον στάσιν,
ὥστ' ἔλαβον τὰ πράγματα πολὺ σπουδαίαν φάσιν·
Διότι ἑκατέρωθεν πολλ' ἦσαν Δὸν Κιχῶται,
φιλόμαχοι καὶ ἔνθερμοι ἐν λόγοις πατριῶται.
Συμβούλι' ἀλλεπάλληλα λοιπὸν συνεκροτοῦντο
καὶ ἐν ἐκείνοις σοβαρῶς πολλὰ συνεζητοῦντο
Καὶ σχέδια ἐπρότεινεν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον
πῶς νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν ἀντιπάλων.
Συγχρόνως δὲ ἐξέπεμπον παντοῦ ἀπεσταλμένους,
ἄνδρας πιστοὺς καὶ ζηλωτὰς καὶ δεδοκιμασμένους
Ν' αὐξήσωσι τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἑαυτῶν μερίδος,
πρὸς εὐπραγίαν γενικὴν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος.
Τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα λοιπὸν διὰ τὴν πάλην,
τήν, ὡς προοιωνίζετο, φρικώδη καὶ μεγάλην,
Ὅτ' αἴφνης, ὑπὸ νόμιμον καθ' ὅλα χαρακτῆρα,
ἐνεφανίσθη ἡ σεπτὴ τῶν δικηγόρων σπεῖρα,
Πρὸς μόνον τὸν σωτήριον σκοπὸν νὰ διδαχθῶσιν
οἱ ἕως τότ' ἐρίζοντες καὶ πῶς νὰ συμπλακῶσιν.
Οἱ δικηγόροι γενικῶς δὲ εἶναί τινα ὄντα
φιλόνομα, εἰρηνικὰ καὶ πανταχοῦ παρόντα,
Ἅτινα ἀπεχθαίνονται φρικτῶς τὴν ἀδικίαν,
τὰ σκάνδαλα, τὰς ἔριδας καὶ τὴν στρεψοδικίαν.

Ὅθεν ἀπαύστως σεβασμὸν των νόμων συνιστῶσι
καὶ πᾶσαν πρᾶξιν ἔκνομνον δεινῶς ἐπιτιμῶσι.
Πάντοτε εἶν' εἰλικρινεῖς εἰς τὴν πεποίθησίν των
καὶ ἔχουσ' ὅλοι δίκαιον εἰς τὴν ὑπόθεσίν των.
Ὑπείκοντες δ' εἰς ἐντολὴν θεόθεν δεδομένην
καὶ ἐν τῷ κόσμῳ σήμερον παραγνωριζομένην,
Εἰς φίλους τε καὶ εἰς ἐχθροὺς μετ' εὐσυνειδησίας
παρέχουσι τὰς νομικὰς αὐτῶν ὑπηρεσίας.
Τίς σκανδαλίζεται τυχὸν καὶ οὗτοι δὲν πυροῦνται;
τίς πάσχει καὶ θυμοτακοῦς ἀνίας δὲν πληροῦνται;
Τίς ἀσθενεῖ καὶ μετ' αὐτοῦ αὐτοὶ δὲν ἀσθενοῦσιν
ἢ τίς θρηνεῖ καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ οὗτοι δὲν θρηνοῦσιν;
Ἂν τὰ βαλάντια αὐτῶν νομοταγῶς πληρόνουν,
ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πελατῶν νομοταγῶς κενόνουν.

Τοιοῦτοι, μὲ συγχώρησιν, οἱ δικηγόροι ὄντες,
καὶ τὴν περίστασιν αὐτὴν κατάλληλον εὑρόντες
Διὰ νὰ ἀναπτύξωσι τὰς νομικάς των γνώσεις
συγχρόνως δ' ὑποδείξωσι καὶ τὰς διατυπώσεις,
Ἐν περιπτώσει ρήξεως καὶ ξυλοκοπημάτων
ἢ παρομοίων τέρψεων καὶ φιλοφρονημάτων,
Προσήνεγκον μετὰ σπουδῆς, τῷ ὄντι θαυμασίας,
τὰς ὅλως ἀφιλοκερδεῖς αὐτῶν ὑπηρεσίας.
Εἷς δικηγόρος δῆλα δὴ ἐκ τῶν πεπειραμένων,
ὅστις διδάκτωρ ἔγεινε μετὰ πολλῶν ἐπαίνων.
(Διδάκτωρ δὲ νὰ γείνῃ τις δὲν ἔχει δυσκολίαν,
διότι κατορθοῦτ' αὐτὸ μὲ ἄκραν εὐκολίαν.
Εἰς τὸ πανεπιστήμιον ποτέ σου μὴ πατήσῃς
καὶ νομικόν τι σύγγραμμά ποτε μὴ μελετήσῃς,
Τὰς ἀποδείξεις τακτικῶς ἀρκεῖ ν' ἀνανεώνῃς,
καὶ μετὰ ἔτη τέσσαρα διδάκτωρ ξεφυτρόνεις,
Ἂν δὲ τὸν κόπον μάλιστα νὰ ἀποφύγῃς θέλῃς,
τὰς ἀποδείξεις δύνασαι καὶ τήλοθεν νὰ στέλλῃς).
Ἀνὴρ ὢν φιλοδίκαιος, μετέβ' εἰς τὸ καφεῖον,
ἐν ᾧ τὸ τῶν Πανικιστῶν ὑπῆρχε στραταρχεῖον,

Καὶ εἰς ἀγῶνα ἤρχισεν αὐτοὺς νὰ παροτρύνῃ,
  διότι εἶχον-δίκαιον πασιφανὲς ἐκεῖνοι.
Τῆς λέξεως ἐν πρώτοις ποὺς διὰ περισπωμένης
  πλέον ἢ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν τονιζομένης,
Εἶχον κατὰ τῶν ὀπαδῶν τοῦ τόνου τῆς ὀξείας
  τὸν λόγον τῆς παραγραφῆς καὶ τῆς χρησικτησίας.
Ἀλλὰ καὶ ἄλλους, πλὴν αὐτοῦ, σπουδαίους λόγους ἔχουν,
  οἵτινες πρὸς ἐπίτευξιν τῆς νίκης των συντρέχουν.
Οἱ λόγοι δ' οὗτοι ἔμελλον. . . ὡς δεῖ . . . νὰ ἐκτεθῶσι. . .
  ἤγουν . . . ὁπόταν ἤθελον . . . τουτέστι. . . τὸν πληρώσει . .
Ἐν τούτοις ἐξ αἰσθήματος ὁρμώμενος φιλίας,
  ἄνευ πλαγίας σκέψεως ἢ ἰδιοτελείας,
Ἀλλά, καθὸ νομομαθής, τοῖς λέγει κατὰ χρέος,
  τὸ ὅτι θὰ κερδίσωσι τὸ ζήτημα βεβαίως.
Δι' ὃ νὰ ἐνεργήσωσι τὰ νόμιμα προτρέπει,
  ἂν τῆς τιμῆς των κήδωνται, ὡς ἄλλως τε καὶ πρέπει,
Καθ' ὅσον μέγα ὄνειδος θὰ ἦτο ν' ἀνεχθῶσιν
  αὐτῶν τὰ δικαιώματα νὰ καταπατηθῶσιν,
Οὕτω δὲ ἥτταν ὑποστῇ αἰσχίστην ὁ Πανίκας
  καὶ βεβηλώσωσ' οἱ ἐχθροὶ τὰς τῶν προγόνων θήκας.
Τοῦ δικηγόρου αἱ θερμαὶ ἐκεῖναι παρορμήσεις,
  οὖσ' αἰσθημάτων ὑψηλῶν ὡραῖαι ἀπηχήσεις,
Καὶ μῦρον ἀποπνέουσαι ἁγνῆς φιλοπατρίας,
  ὅλων εὐθὺς ἠλέκτρισαν τὰς εὐγενεῖς καρδίας.
Καθὼς δὲ ὅταν ἔθνεα χηνῶν δολιχοπτέρων,
  ἐχθρὸν μακρόθεν βλέποντα, γνωστὸν ἐκ τῶν προτέρων,
Ὀργίλα ἐξανίστανται, τὰς πτέρυγας κτυπῶσι,
  θορυβωδῶς κλαγγάζουσιν, ἐδῶ κἀκεῖ πετῶσι,
Καὶ ἀντηχοῦσ' ἐκ τῆς κλαγγῆς αὐτῶν τὰ πέριξ ὄρη,
  ὡς ἐὰν ἐρητόρευον ἐν τούτοις δικηγόροι,
Οὕτω κατεξανέστησαν οἱ περὶ τὸν Πανίκαν
  καὶ πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ μίαν κραυγὴν ἀφῆκαν.
»Ζήτω τ' ἀμπελοφάσουλον! ποτὲ δὲν θ' ἀνεχθῶμεν
  »τὰ δικαιώματα ἡμῶν νὰ ἀποστερηθῶμεν.

»Ἀλλ' οὐδὲ θέλομεν φεισθῆ ἀγώνων ἢ χρημάτων.
»διὰ νὰ προστατεύσωμεν αὐτὰ μέχρις ἐσχάτων.
»Πᾶς ὅστις δὲ ὑπὲρ ἡμῶν καρτερικῶς ἀθλήσει,
»αὐτὸς τιμὴν καὶ χρήματα πολλὰ θέλει κερδίσει.
»Καὶ ταῦτα ὑποσχόμεθα οἱ πάντες διατόρως·
»ζήτω τ' ἀμπελοφάσουλον! ζήτω ὁ δικηγόρος!
Ἀκούσας τὴν ὑπόσχεσιν ὁ νομικὸς ἐκείνην,
ᾐσθάνθ' εἰς τὴν καρδίαν του μεγίστην εὐφροσύνην.
Ὅθεν ἀμέσως ἀναστὰς μὲ χαρωπὸν τὸ ἦθος,
οἷον γεννᾷ ἡ τοῦ σκοποῦ ἐπίτευξις συνήθως,
Τοὺς πάντας ηὐχαρίστησε, τὴν κεφαλὴν προσκλίνων,
μεθ' ὅ, πρὸς τὴν ὁμήγυριν τὸν λόγον ἀπευθύνων,
Ὡμίλησεν ὡς ἐφεξῆς, συχνάκις ξηροβήχων.
»Πάντοτε μὲν ὑπόληψιν μεγίστην πρὸς σᾶς εἶχον
»Καὶ σᾶς ἠγάπων τρυφερῶς, ὦ Περισπωμενῖται,
»μεγάθυμοι, μεγακλεεῖς, μεγάτιμοι πολῖται,
»Ἀλλὰ νῦν μᾶλλον τίμιοι καὶ προσφιλεῖς μοι εἶσθε,
»διότι ἀποφάσεων γενναίων ἐμφορεῖσθε.
»Ἡ δὲ διαβεβαίωσις περὶ ὠφελημάτων,
»ἅτινα θέλει καρπωθῆ ὁ μεθ' ὑμῶν συμπράττων,
»Αὐξάνει τὸν ὑπὲρ ὑμῶν διακαῆ μου ζῆλον
»καὶ ἐνθερμότερον ὑμῶν καθίστησί με φίλον.
»Πρὸς θρίαμβον δ' ὑμέτερον ποθῶν νὰ συνεργήσω,
»κρίνω καλὸν τὴν θέσιν σας νὰ διασαφηνίσω.
»Αὐτὸ θὰ πράξ' ὡς νομικός, πλὴν μὲ βραχυλογίαν,
»διότι δὲν ἀρέσκομαι εἰς τὴν πολυλογίαν.
»Λόγοι πολλοί, σᾶς βεβαιῶ, ποτὲ δὲν ὠφελοῦσιν,
»ἐξ ἐναντίας μάλιστα συχνάκις ζημιοῦσιν.
»Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια πανθομολογουμένη,
»παρ' οὐδενὸς διάψευσιν μὴ ἐπιδεχομένη.
»Ἐγὼ δὲ ἐσυνείθισα λόγων φειδὼ νὰ ἔχω
»καὶ ἀπὸ χρῆσιν λέξεων ἀσκόπων νὰ ἀπέχω.
»Θέλω λοιπόν, βραχυλογῶν, τὰ πράγματ' ἀναπτύξει
»καὶ ὅπως ταῦτα ἔχουσιν ἐμπρός σας ἀνελίξει,

»Διότι εἶν᾽ ἀνωφελὴς χρῆσις πολλῶν ῥημάτων
»ἐκεῖ, ἔνθα παρίσταται ἡ ὄψις τῶν πραγμάτων
»Καὶ δι᾽ αὐτὸ εἶναι καλόν, ἀντὶ τῆς ἐκτενείας,
»νὰ προτιμῶμεν τὸ βραχὺ μετὰ τῆς σαφηνείας.
»Προτιμητέον δὲ αὐτὸ σήμερον ἔτι μᾶλλον,
»οὐσῶν τῶν περιστάσεων δεινῶν καὶ ἀνωμάλων.
»Πλὴν καὶ πρὸς ἄνδρας ὁμιλῶν, καθὼς ὑμᾶς, σπουδαίους,
»κρίνω τοὺς λόγους τοὺς πολλοὺς κηλοῦντας τοὺς χυδαίους.
»Ἄλλως δ᾽ οἱ λόγοι οἱ πολλοὶ τὸν ἄνθρωπον συγχίζουν,
»ταράσσουν τὰς ἰδέας του, τὴν πίστιν του κλονίζουν.
»Δι᾽ ὅσα προεξέθηκα λοιπόν, ὦ συμπολῖται,
»λόγους πολλοὺς ἀπὸ ἐμὲ δὲν πρέπει ν᾽ ἀπαιτῆτε.
»Διότι τοῦτ᾽ ἀντίκειται εἰς τὰ αἰσθήματά μου,
»τὰς ἕξεις μου μου, τὰ ἤθη μου καὶ τὰ φρονήματά μου.
»Πρὸς τούτοις, ἡ συσσώρευσις ἀνεξαντλήτων λόγων,
»ἔχει παρακολούθημα τὸν μῶμον καὶ τὸν ψόγον,
»Ὁ χρῆσιν δὲ ποιούμενος ἐπῶν μεμετρημένων
»τιμᾶται ὡς ἐχεφρονῶν καὶ ἄξιος ἐπαίνων.
»Ἕνεκα τούτου καὶ ἐγώ, ἀντὶ ἀργολογίας,
»θέλω λαλήσει πρὸς ὑμᾶς μετὰ βραχυλογίας.
»Αὐτὸ δ᾽ ὁ δικηγορικὸς διακελεύει νόμος,
»νὰ ὁμιλῶμεν δῆλα δὴ νομίμως καὶ συντόμως,
»Ἐκ φύσεως δ᾽ ἐγὼ μισῶ τοὺς ἀπεραντολόγους,
»οἵτινες ἀσμενίζουσιν εἰς ὑπερμέτρους λόγους·
»Καὶ ἐπειδὴ οἱ λόγοι μου λοιπὸν θὰ ἦν᾽ ὀλίγοι,
»προσέξατε μὴ ἐξ αὐτῶν κἀνεὶς σᾶς διαφύγῃ.
»Διότι εἶναι ὑψηλοὶ καὶ πλήρεις βαθυνοίας
καὶ νομικὰς ἐγκρύπτουσιν ἐντὸς αὐτῶν ἐννοίας.
»Εἶναι δ᾽ αὐταὶ αἱ ἔννοιαι τόσον πεπυκνωμέναι
»καὶ ἐν πλοκῇ δικανικῇ συνηρμολογημέναι,
»Ὥστε ἐὰν προσεκτικῶς τις δὲν μ᾽ ἀκολουθήσῃ,
»βεβαίως ἐκ τῶν λόγων μου οὐδὲν θὰ ἐννοήσῃ.
»Τὸ ζήτημα τοῦ τονισμοῦ εἶναι πολὺ ἀρχαῖον
»θεωρηθὲν ἀείποτε οὐχὶ ἐκ τῶν τυχαίων

»Καὶ δέον νὰ ἐξετασθῇ μετ' ἐμβριθείας πάσης
»ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις του, ὑφ' ὅλας του τὰς φάσεις.
»Ἐγὼ δὲ πρῶτον λογικῶς αὐτὸ θὰ ἀναπτύξω,
»ἣν ἔχει σπουδαιότητα διὰ νὰ καταδείξω
»Κατόπι δὲ καὶ νομικῶς αὐτὸ θὰ βασανίσω,
»ἵνα καὶ ἐναργέστερον σᾶς τὸ διευκρινίσω.
»Αἱ ἀναπτύξεις δὲ αὐταί, μετὰ βραχυλογίας,
»συσχετισμοῦ τῶν ἰδεῶν καὶ συναρμολογίας
»Γενόμεναι, αὐτοστιγμεὶ θέλουσι πάντας πείσει,
»ὅτι τῶν ἀντιπάλων σας θέλετε κατισχύσει.
»Ἀρχίζω τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐαρεστηθῆτε
»μετὰ συντόνου προσοχῆς νά μου ἀκροασθῆτε.
Εὐθὺς δὲ τότε πρόσχωμεν τῶν πάντων φωνησάντων
καὶ εἰς τὰς ἕδρας ἑαυτοὺς καλῶς προσαρμοσάντων,
Ἐν συγκινήσει ψυχικῇ τὰ στόματ' ἀνοιξάντων,
στησάντων ὄμμα ἀπλανὲς καὶ ὦτα τεντωσάντων,
Ὁ δικηγόρος ἤρξατο, ἐδῶ κἀκεῖ κυττάζων,
ὑπὸ τοιαύτην λογικὴν τὸ θέμα ἐξετάζων
«Ὁ βίος μας ἐπὶ τῆς γῆς ἀγρία εἶναι πάλη
»καὶ τοὺς μικροὺς καὶ ἀσθενεῖς πιέζουσ' οἱ μεγάλοι.
»Τὸν μῦν σπαράσσει ἡ γαλῆ, τὸ πρόβατον ὁ λύκος,
»χωρὶς κἀνεὶς νὰ ἐρωτᾷ δικαίως ἢ ἀδίκως.
»Παντοδαποὺς καρποὺς ἡ γῆ ἀνέκαθεν βλαστάνει
»καὶ ὁ καθεὶς ὅ τ' ἤκουσεν, ἐκεῖνο καὶ μανθάνει.
»Διότι ἡ ἀσθένεια τὸ σῶμα καταβάλλει,
»τὸ δ' ἔαρ εἶναι φυσικὸν ὁ ἴασμος νὰ θάλλῃ.
»Τὸ κέρδος εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ βίου καὶ ὁ ὅρος,
»καὶ πρέπει νὰ ἀμείβηται καλῶς πᾶς δικηγόρος.
»Εὐάρεστον νὰ βλέπωμεν τὴν πτῆσιν τῶν γεράνων,
»σιδηρουργοὶ οἱ πλεῖονές εἰσι τῶν ἀθιγγάνων
»Καὶ ὅταν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἥλιος φωτίζει,
»πᾶς ἄσωτος τὸν πλοῦτον του κακῶς διασκορπίζει.
»Πολλοὶ εἶναι οἱ δύσμορφοι, πολλοὶ καὶ οἱ ὡραῖοι,
»οἱ δ' ὄντες ἐν τῇ ἀγορᾷ καλοῦνται ἀγοραῖοι.

»Δὲν εἶναι ἴδιον παντὸς νὰ γείνῃ νομοθέτης,
»διότι κἄποτ' ἐνοχλεῖ ἡμᾶς ὁ λαιμοδέτης.
»Ὑπάρχουσι πιστεύοντες εἰς ὕπαρξιν στοιχείων,
»ἡ δὲ μελάνη τίθεται εἰς μελανοδοχεῖον.
»Βεβαίως πᾶς ὅστις πεινᾷ, ἐπιθυμεῖ νὰ φάγῃ,
»καὶ ἦλθον ἐξ ἀνατολῆς μετὰ χρυσίου μάγοι
»Οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουσι νὰ σκέπτωνται δικαίως,
»ὁ δικηγόρος πάντοτε ὑπάρχει ἀναγκαῖος.
»Ἂν ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ οὐρανοῦ ἐκπλήττει,
»καὶ ὁ σκορπίος τὸν ἐχθρὸν διὰ τοῦ κέντρου νύττει.
»Οἱ εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς χωροῦσι παραλλήλως,
»διότι εἶναι ποταμὸς λίαν εὐρὺς ὁ Νεῖλος.
»Καὶ ἄν τινες ἀκούωσιν, ἀλλὰ οὐ συνιῶσι,
»διὰ τῆς προβοσκίδος των αἱ μυῖαι ἐκμυζῶσι.
»Διότι πάντοτε λευκαὶ ὑπάρχουσ' αἱ χιόνες
»καὶ δι' αὐτὸ παρέρχονται ταχέως οἱ αἰῶνες
»Ἡ τέχνη ἀποκύημα εἶναι τῆς ἀπορίας,
»δι' ὃ καὶ πάσχουσι πολλοὶ ὑπὸ χαρηβαρίας.
»Ἡ χελιδὼν καίτοι μικρά, ἀλλὰ πετᾷ ταχέως,
»τοὺς δικηγόρους δίκαιον ν' ἀμείβητε γενναίως
»Ἁπλαῖ σταγόνες ὕδατος κοιλαίνουσι τὰς πέτρας,
»οἱ παλαιοὶ τὰ βέλη των εἶχον ἐντὸς φαρέτρας.
»Καὶ ἐπειδὴ ἡ θάλασσα ὁρίζεται ὑπ' ἄμμων,
»περιπατοῦσιν αἱ γαλαῖ ἐπάνω τῶν κεράμων.
»Πολλάκις πράττει τις κακόν, χωρὶς ποσῶς νὰ θέλῃ,
»διότι πᾶσα μέλισσα κατασκευάζει μελι.
»Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀτερπὲς νὰ ζῇ τις ἐν τῇ ξένῃ,
»ὑπάρχει ζώνη εὔκρατος καὶ διακεκαυμένη.
»Καὶ τὸν χειμῶνα ἐπειδὴ παντοῦ συνήθως βρέχει,
»τοὺς δικηγόρους πρέπει τις περὶ πολλοῦ νὰ ἔχῃ.
»Τὸ πῦρ τὰ ξύλ' ἀποτεφροῖ, οἱ κῦνες δ' ὑλακτοῦσι,
»διότι καὶ οἱ γεωργοὶ τὴν γῆν καλλιεργοῦσι.
»Καὶ ἐπειδὴ συμβαίνουσιν ἐνιαχοῦ πλημμύραι,
»πρέπει νὰ μένωσι κλεισταὶ τῶν οἰκιῶν αἱ θύραι.

»Ἐξ ἄλλου δὲ καὶ πάντοτε δὲν φέγγει ἡ σελήνη,
»διότ' ὑπάρχει πόλεμος ὅπου δὲν εἶν' εἰρήνη.
»Πολλάκις ἐσκυλεύθησαν τῶν τεθνεώτων τάφοι,
»διότι νῆσος ἔκπαλαι ὑπῆρξεν ἡ Ἀνάφη.
»Λοιπὸν ἂς ἐξοντώσωμεν τοὺς φαύλους Ὀξυτόνους,
»οἵτινες τόσον ἀσεβῶς χειρίζονται τοῦς τόνους.
»Καὶ ἂς ὑπερυψώσωμεν τοὺς Περισπωμενίτας,
»τοὺς ὄντως φιλοπάτριδας καὶ ἀγαθοὺς πολίτας.
»Τῶν δὲ Περισπωμενιτῶν τυγχάνω δορυφόρος
»καὶ πρέπει νὰ ἀνταμειφθῶ καλῶς ὡς δικηγόρος.
»Ἡ λογικὴ ἀνάπτυξις ἐν τοῖς προηγουμένοις
»βεβαίως ἔπεισαν ὑμᾶς διὰ περισπωμένης
»Ὅτι τὸ ποῦς τονίζεται, συγχρόνως δ' ὅτι νίκας
καὶ τρόπαια θὰ δρέψητε ὑμεῖς καὶ ὁ Πανίκας.
»Ἡ δὲ τοῦ Φληναφίωνος καὶ ὀπαδῶν του μύτη
»θὰ συντριβῇ ὁλοτελῶς, ἐν ἐπαισχύντῳ ἥττῃ.
Τοιαῦτα ἐνθουσιωδῶς ἐλάλησεν ὁ ῥήτωρ,
λῦντο δὲ πάντων γούνατα, λῦτο καὶ φίλον ἦτορ.
Χειροκροτήσεις γενικαὶ καὶ λίαν παταγώδεις,
ἐπηκολούθησαν αὐτοῦ τοὺς λόγους τοὺς νευρώδεις,
Καὶ τόσον ἡ συγκίνησις εἶχεν ὑπερχειλίσει,
ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτὴν νὰ συγκρατήσῃ.
Τοιαύτην δ' ἐνεποίησαν εἰς ὅλους ἐντυπώσεις
τοῦ δικηγόρου αἱ πολλαὶ καὶ αἱ ποικίλαι γνώσεις,
Ὁ συνειρμὸς τῶν ἰδεῶν καὶ ἡ ἀλληλουχία
καὶ ἡ ἀκαταγώνιστος, τῷ ὄντι, εὐγλωττία,
Ὥστε δὲν ἦτο ἄνθρωπος ἐκ τῶν παρισταμένων
νὰ μὴ ἔχῃ τὸ ὄμμα του μὲ δάκρυ βεβρεγμένον.
Καὶ ἐξ ἑνὸς ὀλολυγμοὶ διέφευγον τὰ στήθη,
ἐξ ἄλλου δὲ ἠκούοντο κροτίδι' ἀσυνήθη.
Τοῦτο διήρκεσε πολύ, τῶν πάντων θαυμαζόντων
τὸν ῥήτορα καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ μακαριζόντων.
Τέλος, τῆς ὁμηγύρεως εἰς ἑαυτὴν ἐλθούσης
καὶ τὴν προτέραν σοβαρὰν σιγὴν ἀναλαβούσης,

[redacted]



Τοῦ δικηγόρου ἡ σειρὰ ἐπῆλθεν ἵνα δείξῃ
τὸ τῆς εὐγνωμοσύνης του αἴσθημ' ἐν κατανύξει.
Ὅθεν μὲ ἦθος ταπεινὸν καὶ συγκεκινημένον,
ἐξαγαγὼν ρινόμακτρον, ἀρκούντως λερωμένον,
Καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς συχνὰ πυκνὰ σπογγίζων,
τοιαῦτα μετὰ ταραχῆς προσέθηκε, γρυλλίζων.
»Στεροῦμαι λόγων ἱκανῶν νὰ σᾶς εὐχαριστήσω,
»ἀλλὰ καὶ οὔτε δύναμαι καλῶς νὰ παραστήσω
»Ὁποῖον αἴσθημα τερπνὸν κατέχει τὴν ψυχήν μου,
»ὅπερ θὰ μείνῃ διαρκὲς καθ' ὅλην τὴν ζωήν μου.
»Οἱ τρόποι καὶ οἱ λόγοι σας, οἱ πλήρεις εὐγενείας
»καὶ τὰ τοσαῦτα δείγματα τῆς πρός με εὐμενείας.
»Ἐκ κορυφῆς μέχρι ποδῶν σφοδρῶς με συγκινοῦσι
»καὶ τὴν πρὸς σᾶς ἀγάπην μου μᾶλλον ἀναπτεροῦσι.
»Τοῦτο δὲ θέλει παρ' ἐμοῦ δειχθῆ καὶ διαφόρως
»διότι . . . θὰ ἀνταμειφθῶ καλῶς, ὡς δικηγόρος.
»Τὰς ἐξ ψυχῆς μου δέχθητε λοιπὸν εὐχαριστήσεις,
»δι' ἃς ἤδη ὑφίσταμαι τοσαύτας συγκινήσεις
»Ἐστὲ δὲ ὑπερβέβαιοι μόνην φιλοδοξίαν
»ὅτ' ἔχω ν' ἀμαυρώσωμεν τὴν ἀγενῆ ὀξείαν.
»Καὶ μέριμνα ἐνδελεχὴς καὶ μέλημά μου μόνον
»θὰ ἦν' ὁ θρίαμβος ὑμῶν κατὰ τῶν Ὀξυτόνων.
»Εἰς δὲ τὰς ἐνεργείας μου δὲν θὰ ἐπέλθῃ κόρος,
»ἀφ' οὗ θὰ λάβω ἀμοιβὴν καλήν, ὡς δικηγόρος
Ταῦτα, διακοπτόμενος ὑπὸ λυγμῶν καὶ θρήνων,
ἐλάλησε συνοπτικῶς ἐνώπιον ἐκείνων,
Δεικνυομένων πρὸς αὐτὸν πολὺ καλοκἀγάθων·
καθὼς δὲ ὅταν ἔθνεα βατράχων φυσιγνάθων,
Τῶν εἴτε ἐν τοῖς ὕδασιν εἴτ' ἐν ἀέρι ζώντων
καὶ βρεκεκὲξ κοὰξ κοὰξ ἐμμούσως κοαζόντων,
Ἀναπηδῶσι ζωηρῶς ἐν μέσῳ τῶν τελμάτων
καὶ ψάλλουσιν ἦχον βαρὺν μὲ τὰ κοάσματά των,
Ἐκ τῆς πολλῆς δ' αὐτῶν βοῆς τὰ πέριξ ἀντηχοῦσι
καὶ ἔμφοβα ἀπὸ ἐκεῖ τὰ ζῷ' ἀναχωροῦσι,

Τοιουτοτρόπως ἅπαντες ἐξέβαλαν ἀγρίας
  φωνὰς ὑπὲρ τοῦ ῥήτορος, εἰς δεῖγμα συμπαθείας
Ὅτε αὐτὸς τὸν λόγον του εἶχ' ἀποπερατώσει
  καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του ἀρκούντως ἐκδηλώσει.
Ἀφ' οὗ ἐξηκολούθησαν λοιπὸν οἱ παρεστῶτες
  ἐφ' ἱκανὸν κοάζοντες, βοῶντες, κεκραγότες,
Τέλος τῆς συγκινήσεως αὐτῶν κατευνασθείσης
  καὶ τῆς μεγάλης ταραχῆς κἄπως μετριασθείσης,
Ὁ ῥήτωρ, εἰ καὶ ψυχικῶς ἐξηντλημένος ἦτον,
  ἀνέλαβεν ὡς ἐφεξῆς τῶν λόγων του τὸν μῖτον.
»Τοῦ θέματος ἡ λογικὴ ἀνάπτυξις, νομίζω,
  »ἀπέδειξε ποῦ ἔγκειται τὸ δίκαιον· ἐλπίζω,
»Καὶ νομικῶς ὅτι αὐτοῦ νῦν ἀναλυομένου
  »καὶ ἐμβριθῶς καὶ ἀκριβῶς ὑμῖν ἐκτιθεμένου,
»Ὅτι εὐκόλως ἅπαντες ἐν γένει θὰ νὰ πεισθῆτε
  »μὲ θάρρος εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα νὰ προβῆτε.
»Καὶ ἄρχομαι, παρακαλῶν καθένα νὰ προσέχῃ.
  »Ὁ πρᾶγμά τι ἐνσώματον ἐξουσιάζων, ἔχει
»Πρὸς τοῦτο σχέσιν ἄμεσον, διττήν τε καὶ μεγάλην,
  »τὴν μίαν ἐξ ὑπάρξεως. ἐκ κτήσεως τὴν ἄλλην.
»Καὶ ἡ τῆς σχέσεως μορφή, ἐξ ἧς ἀποτελεῖται.
  »ἡ φυσικὴ κατάστασις, νομὴ ἀποκαλεῖται.
»Ἐμπράγματον δίκαιον δὲ καλοῦσι τὴν δευτέραν,
  »ἥτις πολὺ τὸ ὅμοιον ἔχει πρὸς τὴν ἑτέραν.
»Ὡς λέγουσι δ' οἱ νομικοὶ εἰς τὰ συγγράμματά των,
  »δύο εἴδη ὑπάρχουσι δικαίων ἐμπραγμάτων.
»Ἀλλ' ὁ ἐκεῖνα μελετῶν βεβαίως θέλει ἴδει
  »ὅτι δύο ὑπάρχουσι καὶ τῆς νομῆς τὰ εἴδη.
»Τοῦ πρώτου δὲ ἐκ τῶν εἰδῶν αὐτῶν ἀπὸ αἰώνων
  »ὡς δίκαιον ἐμπράγματον ὑπάρχει ἓν καὶ μόνον,
»Ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον ὑψίστης σημασίας·
  »εἶναι δ' αὐτὸ τὸ δίκαιον τῆς ἰδιοκτησίας.
»Τοῦ δὲ δευτέρου δίκαια ἐμπράγματ' ὡρισμένα,
  »ἀλλήλων διαφέροντα καὶ διακεκριμένα,

»Τεσσάρων κατηγοριῶν ὑπάρχουσιν ἐπ' ἴσης·
»αὗται δὲ ὑπὸ τέσσαρας γνωστὰς τυγχάνουν κλήσεις.
»Ἐμπράγματος ἀσφάλεια, ἐμφύτευσις, δουλεία
»καί, τέλος, ἐπιφάνεια, ἰδοὺ ἐν συντομίᾳ
»Τὰ κύρια καὶ εἰδικὰ αὐτὰ ὀνόματά των
»μ' ὅλα τὰ ἐξαρτήματα καὶ παρεπόμενά των.
»Ἡ κτῆσις, ἡ διάρκεια. τὸ τέλος, τελευταῖον,
»τῶν ἐμπραγμάτων, περὶ ὧν προείπομεν, δικαίων
»Διέπονται ὑπὸ σαφῶν καὶ γενικῶν κανόνων,
»οἵτινες εἶναι διαρκεῖς καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον.
»Καὶ σαφεστέραν ἔννοιαν αὐτῶν ὅπως σᾶς δώσω,
»τὰ ἐκτεθέντα ἔρχομαι ν' ἀνακεφαλαιώσω.
»Πᾶν δίκαιον ἐμπράγματον εἰς τὴν αὐτοῦ οὐσίαν,
»τῷ δικαιούχῳ χορηγοῦν τελείαν ἐξουσίαν,
»Γνωρίζετ' ὑπὸ τὄνομα τῆς ἰδιοκτησίας
»καὶ δίδει εἰς τὸ πρόσωπον ἓν εἶδος δεσποτείας,
»Ἡ ἐξουσία φυσικῶς δέ, ἥτις ἐξασκεῖται
»ἐπ' ἐνσωμάτου πράγματος, κοινῶς ν ο μ ὴ καλεῖται.
»Ἡ ἰδιοκτησία δὲ νομίμως ἀποκτᾶται
»καὶ ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα πραγματικὸν γεννᾶται,
»Συμφώνως πρὸς τὰς νεαρὰς καὶ τὰς νομοθεσίας,
»διὰ τῆς παραδόσεως καὶ τῆς χρησικτησίας.
»Οἱ νόμοι δὲ κολάζουσι τῶν τρίτων τὰς ὀχλήσεις
»τῆς ἰδιοκτησίας τε καὶ τῆς νομῆς ἐπ' ἴσης.
»Οὕτω λοιπὸν καὶ νομικῶς τῶν καθ' ὑμᾶς ἐχόντων
»καὶ τῶν δικαιωμάτων σας ἀπαραγράπτων ὄντων
»Δύνασθε εἰς τὰ νόμιμα ὀρθῶς νὰ βασισθῆτε,
»ὅπως τὰ δικαιώματα ταῦτ' ὑπερασπισθῆτε,
»Καὶ πρῶτον λόγον ἔχετε τῆς ἰδιοκτησίας,
»δεύτερον δὲ τὸν τῆς νομῆς καὶ τῆς χρησικτησίας.
»Διότι εἶναι βέβαιον ὅτι περισπωμένη
»πάντοτ' ἐπὶ τῆς λέξεως ποῦς ἦτο τεθειμένη.
»Αὐτὸ δ' ἀποδεικνύεται εὐκόλως δι' ἀπείρων
»ἐγγράφων ἀποδείξεων καὶ ἀληθῶν μαρτύρων.

»Εἶναι λοιπὸν κτῆμα ὑμῶν αὐτὴ καὶ ἡ νομή της,
»ἣν τινα καθιέρωσε πολυετὴς γραφή της.
»Ἐξ ἄλλου δὲ οὐδὲ μικρὰ ὑπάρχ' ἀμφιβολία
»ὅτι αὐτὴν κατείχετε κυρίου διανοίᾳ
»Καὶ rei vindicatio δυνάμεθα ἰδίως
»ἢ negativa actio, ἂν θέλωμεν, ὁμοίως
»Κατὰ τῶν ἀντιπάλων μας νὰ ἀνταγωνισθῶμεν,
ἤ, πρὸς ἐνίσχυσιν ἡμῶν, νὰ ἐπικαλεσθῶμεν
»Publiciana actio· ἀλλὰ ἐγὼ πρεσβεύω
νὰ ἀποφύγητε αὐτό, καὶ μᾶλλον συμβουλεύω
»Ἐκ τῆς περισπωμένης σας νὰ μὴ ἀποσπασθῆτε
»καὶ τὴν χρησικτησίαν της νὰ ἐξακολουθῆτε.
»Μηδὲ νὰ ἐπιστρέψητε εἰς ἄλλους κατοχήν της,
»δουλείας δικαιώματα ἢ μεταβίβασίν της.
»Τῶν Ὀξυτόνων δ' ἡ μερὶς ἐὰν τυχὸν θελήσῃ
»τὴν κατοχὴν ἢ τὴν νομὴν νὰ διαμφισβητήσῃ,
»Τότε ἀντεπεξέλθετε κατὰ τῶν ἀντιπάλων
»καὶ ἐκδιώξατε αὐτοὺς δι' ὅπλων καὶ ροπάλων.
»Συντρίψατε τὰς κεφαλάς, θραύσατε τὰ ὀστᾶ των,
»ἐκβάλετε τοὺς ὀφθαλμούς, χύσατε τὰ μυαλά των
»Καὶ ἐξοντώσετε αὐτοὺς συλλήβδην καὶ πανδήμως,
»ἀρκεῖ νὰ ἐνεργήσητε ὅλα αὐτὰ νομίμως.
»Ὥστ' εἰς ὑμᾶς ἡ κατοχὴ καὶ ἡ νομὴ νὰ μείνῃ,
»καὶ ἂς σᾶς ἐναγάγωσιν, ἂν θέλωσιν, ἐκεῖνοι.
»Αὐτὸς εἶναι τῆς νομικῆς ὁ οὐσιώδης ὅρος,
»αὐτὸν δὲ συνιστῶ ὑμῖν κἀγώ, ὡς δικηγόρος.
»Ἄρς λέγγεμ μουζεβίρικας, πρεοππορτούνα τάμεν,
»καὶ τὸν κακόν σας καίριμπους, ἔτ νούνκ ἔτ σέμπερ, ἄμεν.
Ὁ ρήτωρ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ,
διότι ἡ συγκίνησις τὸν εἶχεν ἐξαντλήσει.
Δι' ὅπερ ἔσπευσάν τινες, μὴ συγκοπὴ ἐπέλθῃ,
ὕδωρ νὰ τῷ προσφέρωσιν ἵνα, πιών, συνέλθῃ.
Οἱ λόγοι ὅμως τοῦ ἀνδρός, οἱ πλήρεις αἰσθημάτων,
ἐξήγειραν εἰς ἅπαντας ὁρμὴν παθῶν ἀκράτων,

Ὅθεν καὶ ἐξερράγησαν αὐτοὶ εἰς εὐφημίας,
φωνάς, ἀράς, ἀλαλαγμοὺς καὶ εἰς κραυγὰς ὁμοίας,
Τὰς χεῖρας δὲ ταράσσοντες, τοὺς πόδας των κινοῦντες,
τὰς κεφαλάς των σείοντες, ὀρχούμενοι, κροτοῦντες,
Ἐγρύλλιζον, ἐκόαζον, ἐκλάγγαζον, ὠγκῶντο,
ἔτρυζον, ἐχρεμέτιζον, ὑλάκτουν, ἐμυκῶντο.
Μετὰ μικρὰν κατεύνασιν δ' αὐτῶν τῶν παθημάτων,
μία φωνὴ ἐξέφυγεν ἐξ ὅλων τῶν στομάτων.
«Ἐπέστη πλέον ὁ καιρὸς εἰς ἔργα νὰ προβῶμεν
«καὶ τὴν περισπωμένην μας νὰ ὑπερασπιθῶμεν,
«Ὁ ἐπικείμενος ἀγὼν εἶναι περὶ τῶν ὅλων,
«δραξώμεθα λοιπὸν ξιφῶν, σπαθῶν καὶ πυροβόλων
«Καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ὁρμῶντες μετ' ἀνδρίας,
«ἂς καταστρέψωμεν αὐτούς, τοὺς πλήρεις ἀνανδρίας.
«Ζήτω τ' ἀμπελοφάσουλον! πᾶς ὀπαδός του ζήτω!
«τῶν Ὀξυτόνων δ' ἡ μερὶς ἄρδην ἐξοντωθήτω!
Καὶ ταῦτα μὲν διέπρασσον οἱ Περισπωμενῖται·
ἀλλὰ καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἐκείνων, ἐννοεῖται,
Βλέποντες τὴν περίστασιν λίαν δεινήν, δὲν ἤργουν,
ἀπ' ἐναντίας, μὲ πολλὴν ἐπιμονὴν ἐνήργουν.
Ἄλλως καὶ πρὸς τὸν θρίαμβον τῆς ἑαυτῶν μερίδος
συνέδεον τὴν εὔκλειαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος.
Δι' ὃ ἐν τῷ καφείῳ των συνήρχοντο ἐπ' ἴσης
καὶ εἰς μακρὰς καὶ σοβαρὰς ἐχώρουν συζητήσεις.
Καὶ ὅτι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἤθελον κατισχύσει
καὶ εὐδοξίας τρόπαια οὐρανομήκη στήσει,
Περὶ αὐτοῦ οὐδὲ μικρὰν εἶχον ἀμφιβολίαν·
τἀνάπαλιν πεποίθησιν ἐκέκτηντο τελείαν,
Καθόσον εἶχον σύμμαχον δεινὸν εἰς τὸν ἀγῶνα,
τὸν περὶ συναιρέσεων γραμματικὸν κανόνα.
Καὶ ὅπου ἡ γραμματική τινα ὑπερασπίζει,
τὴν νίκην καὶ τὸν θρίαμβον αὐτοῦ ἐξασφαλίζει.
Ἀλλ' ἐβασάνιζεν αὐτοὺς ἰδέα τις ἑτέρα,
πατριωτικωτέρα τε καὶ κοινωφελεστέρα.

Τουτέστιν, ὅταν νικηταὶ τῶν ἀντιπάλων μείνουν,
πῶς πρέπει ἐκ τοῦ ἄγους της τὴν Σάμον νὰ ἐκπλύνουν.
Πρὸς τὸν καθαρισμὸν δ᾽ αὐτὸν κοινῶς ὡμολογεῖτο
ἓν μέσον ὅτι εὐγενὲς καὶ τελεσφόρον ἦτο.
Ἡ ἐντελὴς ἐξόντωσις· πλὴν πῶς νὰ κατορθώσουν
τοὺς ἀντιπάλους παγγενεὶ ἐκ γῆς νὰ ἐξοντώσουν;
Διὰ λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, πυοκαΐας, μαχαίρας,
κωνείου, καταποντισμοῦ ἢ πυροβόλου σφαίρας;
Περὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἐπ᾽ οὐκ ὀλίγον χρόνον,
πᾶσα περιεστρέφετο σκέψις τῶν Ὀξυτόνων.
Καὶ οἱ πολλοὶ μὲν ἐξ αὐτῶν οὕτω περιεσπῶντο,
διότι ἐξ αἰσθήματος κοινωφελοῦς ὡρμῶντο.
Ὑπῆρχον ὅμως ἕτεροι, πλὴν τῆς κοινωφελείας,
οἵτινες ἐνεπνέοντο ἐξ ὀπισθοβουλίας.
Ἂν οἱ ἐχθροί, ἐσκέπτοντο, ἀλλέως ἐξωντοῦντο,
ἐκ τοῦ θανάτου των αὐτοὶ οὐδόλως ὠφελοῦντο,
Ἐν ᾧ, ἂν ἐνεκρίνετο νὰ ἀπαγχονισθῶσι,
ἀναποφεύκτως ἔμελλον τότε νὰ χρειασθῶσι
Διὰ τὴν ἀπαγχόνισιν τοσούτων πολεμίων
πολλαὶ ὀκάδες σάπωνος καὶ ρωσικῶν σχοινίων.
Τοῦ νόμου δὲ κελεύοντος ἵνα δημοπρατῶνται
ἐν γένει αἱ προμήθειαι καὶ νὰ κατακυρῶνται
Εἰς τὸν μειοδοτήσαντα, ἐκ τῆς δημοπρασίας
ἠδύναντο ἐπικερδεῖς νὰ ἔχωσ᾽ ἐργασίας.
Πλὴν ἄλλοι, μᾶλλον εὐγενεῖς καὶ πεπολιτισμένοι,
δάση πιτύων καὶ δρυῶν εὐρέα κεκτημένοι,
Ἐφρόνουν ὅτι θάνατος τοιοῦτος δι᾽ ἀγχόνης,
ἀπολιτίστοις καὶ σκαιοῖς λαοῖς προσήκει μόνοις,
Οἱ Περισπωμενῖται δὲ ἵνα ἐξοντωθῶσιν,
ἦτο τὸ εὐγενέστερον ν᾽ ἀνασκολοπισθῶσιν,
Αὐτῶν διδόντων εὐθηνὰ διὰ τοὺς ἀντιπάλους
τοὺς πρὸς ἀνασκολοπισμὸν ἀπαιτουμένους πάλους.
Καὶ ἔμποροι δὲ σώζοντες ἀπώλητα σακκία,
ἅτινα εἶχον καταστῇ μυῶν ἡ κατοικία,

Εὕρισκον ἀντικείμενα εἰς τὰ συμφέροντά των
  τὰ ὅλως ἀποτρόπαια ταῦτ᾽ εἴδη τῶν θανάτων,
Διότι καὶ δαπανηρὰ ἦσαν καὶ δυσχερείας
  παρεῖχον, ὡς τελούμενα μετὰ ἀργοπορίας.
Τῶν δὲ Περισπωμενιτῶν εἰς σάκκους τιθεμένων
  καὶ εἶτα εἰς τὴν θάλασσαν καταποντιζομένων,
Πᾶσα διεσκεδάζετο δυσχέρεια, καὶ οὕτω
  ἡ τῶν ἐχθρῶν ἐξόντωσις ταχέως κατωρθοῦτο.
Αὐτοὶ δὲ ἀφιλοκερδῶς καὶ ἐκ φιλοπατρίας
  προσέφερον τοὺς σάκκους των, καὶ εἰς τιμὰς μετρίας
Αἱ γνῶμαι ἐξεφέροντο τοσοῦτο διαφόρως,
  ὥστ᾽ ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ σοφός τις δικηγόρος,
Ὅστις μὲ τὴν ἐμβρίθειαν καὶ νομικά του φῶτα
  νὰ φέρῃ εἰς συνένωσιν τὰ ἤδη διεστῶτα.
Τοιοῦτος δ᾽ ὡς ἐκ μηχανῆς θεὸς ἐνεφανίσθη,
  καὶ ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ εὐτύχημ᾽ ἐλογίσθη.
Διότι, ἂν καὶ νομικὸς πολὺ δεινὸς δὲν ἦτο,
  μὲ τίτλον ἐπιστήμονος ἐν τούτοις ἐκοσμεῖτο,
Διδάκτωρ ἀναγορευθεὶς μετὰ πολλῶν ἐπαίνων
  καὶ δικηγόρος ἄλλως ὢν ἐκ τῶν ἐγκεκριμένων.
Δικαστικάς, εἶν᾽ ἀληθές, δὲν εἶχεν ὑποθέσεις,
  οὐδὲ πρὸς δικαστήρια πολὺ μεγάλας σχέσεις.
Πλὴν τοῦτο τὴν μεγάλην του ἀξίαν δὲν ἠλάττου,
  ἀλλὰ οὐδ᾽ ἐπεσκίαζε τὰ προτερήματά του.
Ἑλληνιστὴς δὲ ὢν βαθύς, μέθοδον εἶχ᾽ ἰδίαν
  ἐν γένει εἰς τὴν σύνταξιν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν.
Καὶ γράφων δὲ καὶ ὁμιλῶν σπάταλος λίαν ἦτον
  εἰς χρῆσιν ὀνομαστικῶν ἰδίως ἀπολύτων.
Εἰς ὅσα ὅμως τὰ λοιπὰ προσόντα ἀφεώρων,
  ἦτο καθ᾽ ὅλα ὅμοιος τῶν ἄλλων δικηγόρων.
Μειλίχιος, νομοταγὴς καὶ πλήρης προθυμίας,
  ὅπου ἀπήντα ἔριδας, ἔχθρας, λογομαχίας,
Τὰς νομικάς του συμβουλὰς νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ,
  ἁπλῶς τὸν ἀδικούμενον διὰ νὰ προστατεύσῃ.

Τὶς δ' ἦτο ὁ ἀδικηθεὶς καὶ τίς ὁ ἀδικήσας,
τὸ αἴνιγμ' αὐτὸ ἔλυε πᾶς ὁ πλειοδοτήσας.
'Αλλ' ὅστις τῷ ἀνέθετε νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ,
ἀναμφιβόλως ἤθελε δύο τινὰ κερδήσει.
Πρῶτον. εἰς δικαστήρια νὰ χάσῃ τὸν καιρόν του
καὶ δεύτερον, νὰ κενωθῇ καὶ τὸ βαλάντιόν του.
'Εν τούτοις οἱ 'Οξύτονοι μόλις ἐπιφανέντα,
τὸν ἄνδρα ὑπεδέξαντο ὡς ἐκ θεοῦ σταλέντα,
Διότ' εἰς τὴν μερίδα των ἔδειξ' ἐνδιαφέρον,
ἐξ ἀγαθότητος ψυχῆς, χωρὶς οὐδὲν συμφέρον.
Πλὴν καὶ αὐτὸς δὲν ἄφισε κανένα ν' ἀμφιβάλλῃ
ὅτι πρὸς σωτηρίαν των, τῷ ὄντι, ἀπεστάλη.
Διότ' εἰς τὸ καφεῖόν των ἐν ᾧ συνηθροισμένοι
ἔμενον οἱ 'Οξύτονοι, κατενθουσιασμένοι,
Τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐξόντωσιν βεβαίαν θεωροῦντες
καὶ μόνον τοῦ θανάτου των τὸ εἶδος συζητοῦντες,
'Ο δ κηγόρος, προσελθών, εἶπ' ὅτι θὰ διδάξῃ
τῶν 'Οξυτόνων ἕκαστος τί ὤφειλε νὰ πράξῃ
Πρὸς θρίαμβον μὲν ἀληθῆ τῆς ἑαυτῶν μερίδος,
πρὸς δόξαν δ' ἀνεξίτηλον τῆς προσφιλοῦς πατρίδος.
Πᾶσαν λοιπὸν συζήτησιν αὐτῶν καταπαυσάντων
καὶ σιωπὴν καὶ προσοχὴν ἀλλήλοις συστησάντων,
Τὸ στόμα μετὰ χάριτος ἀρρήτου ἀνοιξάντων,
τὰ δ' ὦτα, ἵν' ἀκούωσι καλῶς, καθαρισάντων
'Ο δικηγόρος ἤρχισεν οὕτω λαλῶν μὲ τόνον,
ἄνευ πολλῶν συντακτικῶν, ὡς εἴθιζε, κανόνων.
»Σᾶς βλέπω καί με βλέπετε, ὁ εἷς τὸν ἄλλον βλέπει·
»ὅπως σᾶς βλέπω δὲ καὶ καὶ σεῖς νὰ βλέπητ' ἐμὲ πρέπει.
»Τουτέστιν, ἡ περίστασις οὖσα πολὺ σπουδαία,
»ἔχομεν σεῖς τε καὶ ἐγὼ καθῆκοντ' ἀμοιβαῖα.
»Καθῆκον μὲν ἔχων ἐγὼ νὰ σᾶς ὑπερασπίσω
»καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν σας τὸ πᾶν νὰ ἐνεργήσω,
»'Εκ τοῦ ἑτέρου πλὴν καὶ σεῖς ὁμοίως χρεωστεῖτε
»διὰ τοὺς τόσους κόπους μου γενναῖοι νὰ φανῆτε.

»Ὡς δικηγόρος δὲ λαλῶν αὐτὰ ἐν προοιμίῳ,
»εἴμεθα συμφωνότατοι ἀμφότεροι οἱ δύο.
»Ναί, κύριοι Ὀξύτονοι, ὅταν συλλογισθῇ τις
»πόσ' εἰς τοὺς ἀντιπάλους σας ἐπικρατεῖ θρασύτης
»Ὥστε, κατὰ παράβασιν τῶν νόμων, νὰ τολμῶσι
»τὸ τῆς ὀξείας δίκαιον νὰ διαμφισβητῶσι,
»Μὲ τὸ τοιοῦτο πεῖσμά των, σᾶς βεβαιῶ, θαυμάζει
»κ' αἰσθάνετ' εἰς τὰς φλέβας του τὸ αἷμα νὰ κοχλάζῃ.
»Γνωστὸν τυγχάνον ἀπὸ τῶν γραμματικῶν κανόνων
»ὅτι τὸ ποὺς τονίζεται διὰ ὀξείας μόνον,
»Ὁ δὲ τοιοῦτος τονισμὸς συνᾴδει πρὸς τὴν πρᾶξιν,
»τοὺς νόμους, ἤθη, ἔθιμα καὶ τὴν ἀρχαίαν τάξιν.
»Ἀφ' οὗ, ὡς αὐταπόδεικτον αὐτὸ ὁμολογεῖται,
»ποῦ τόρα βασιζόμενοι οἱ Περισπωμενῖται
»Ζητοῦσι τῆς γραμματικῆς τὸ κῦρος νὰ προσβάλουν
»καὶ τὸν ὀρθὸν τῆς λέξεως τόνον νὰ μεταβάλουν;
»Ἂν δι' ἀντιβαδιασμοῦ τοιαῦτ' ἀποπειρῶνται,
»ἀλλ' οἱ ἀντιβαδιασταὶ πρέπει νὰ τιμωρῶνται
»Διὰ νὰ ἦναι δίκαιοι καὶ μὴ ἐπιχειρῶσιν,
»ἐν τῇ θρασύτητι αὐτῶν, τοὺς ἄλλους ν' ἀδικῶσιν.
»Ἀλλ' οὐδ' ἀναψηλάφησις δύναται νῦν νὰ γείνῃ,
»ὥστ' ἐπ' αὐτῆς νὰ βασισθοῦν τοὐλάχιστον ἐκεῖνοι.
»Ὁ δι' ὀξείας τονισμὸς ὢν ἀνεγνωρισμένος
»ὡς νόμιμος γραμματικῶς καὶ παραδεδεγμένος
»Καὶ ἐπειδ' εἶσθε ἄνθρωποι φιλότιμοι, ὡς βλέπω,
»καὶ ἔχετε ὑπὲρ ὑμῶν τὸν νόμον, σᾶς προτρέπω
»Νὰ μὴ ὑποχωρήσητε οὐδὲ κατὰ κεραίαν,
»ἀλλὰ κρατοῦντες ὑψηλὰ τῆς μπάμιας τὴν σημαίαν,
»Κατὰ τῶν ἐναντίων σας σεῖς νὰ ἐπιτεθῆτε
»καὶ πρῶτοι νὰ ἐπέλθωσιν αὐτοὶ μὴ ἀνεχθῆτε.
»Διότι μένει νικητὴς συνήθως ἐν τῇ πάλῃ,
»ἐκεῖνος ὅστις τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ πρῶτος προσβάλλει.
»Αὐτὸ ἰδίως ἀπαιτεῖ ἡ νῦν κατάστασίς σας,
»ἡ μνήμη τῶν προγόνων σας καὶ ἡ ὑπόληψίς σας.

»Έχετε δὲ καὶ κατὰ νοῦν ὅτι πρὸς σᾶς ἐν γένει
»ἡ τῆς Εὐρώπης προσοχὴ ὑπάρχει ἐστραμμένη.
»Ἀλλὰ νὰ ἐνεργήσητε, σᾶς συνιστῶ, φρονίμως
καὶ τοὺς ἐχθροὺς προσβάλητε δικαίως καὶ νομίμως.
»Οὐχὶ ὡς προκαλέσαντες σεῖς τὰς ἐχθροπραξίας,
»ἀλλὰ ὡς προστατεύοντες τὴν χρῆσιν τῆς ὀξείας.
»Ἀφ' οὗ δὲ ὁπωσδήποτε εἰς χεῖρας συμπλακῆτε,
»ἀμείλικτοι, ἀνένδοτοι, ἀσυμπαθεῖς φανῆτε.
»Μετὰ ροπάλων, μαχαιρῶν καὶ λίθων ἐφορμῶντες
καί, ἄνευ τῆς ἐνστάσεως διζήσεως, κτυπῶντες.
»Ὁπόταν δὲ συντρίψητε πρεπόντως τὰ ὀστᾶ των,
»τρία τότ' ἐφαρμόσετε εἴδ' εἰς αὐτοὺς θανάτων,
»Καθὼς ὁ νόμος ἀπαιτεῖ καὶ ἡ δικαιοσύνη,
»ἥν τινα τόσον ἀναιδῶς προσβάλλουσιν ἐκεῖνοι.
»Καταποντίσατε τοὺς μέν, κρεμάσετε τοὺς ἄλλους
»καὶ τοὺς λοιποὺς καθίσατε ἐπάνω εἰς πασσάλους.
»Οὕτως ὑμεῖς δὲν πράττετε οὐδόλως ἀδικίαν,
»ὑπὲρ ὑμῶν δὲ ἔχοντες τὴν τελεσιδικίαν,
»Ἐκ τοῦ ἑτέρου οἱ ἐχθροὶ τελείως ἐξοντοῦνται,
»οἱ δ' εὐγενεῖς ὑμῶν σκοποὶ καθ' ὅλα εὐοδοῦνται.
»Συγχρόνως δὲ καὶ ἡ πατρὶς τιμὴν πολλὴν λαμβάνει
»καὶ πᾶς πονηρευόμενος καὶ ἄνομος μανθάνει
»Ὅτι ἀπὸ τὸ ἄδικον ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ
»καὶ γνώμονα τῶν πράξεων τὸ δίκαιον νὰ ἔχῃ.
»Ἰδοὺ ὁποίαν συμβουλὴν ἔχων νὰ χορηγήσω
»καὶ εἶμαι προθυμότατος νὰ σᾶς ὑπηρετήσω
»Εἰς ὅ τι δι' ἀνάγκην σας καλόν με θεωρεῖτε
»καὶ μέ τινα ἀνταμοιβὴν δικαίαν . . . ἐννοεῖται.
Αὐτὰ μετὰ δικανικῆς πειθοῦς καὶ εὐφραδείας
εἰπών, τόσον ἠλέκτρισε τῶν πάντων τὰς καρδίας,
Ὥστ' οἱ σφοδροὶ παλμοὶ αὐτῶν ἀντήχησαν μακρόθεν,
τὸν ἦχον δὲ ἀκούσαντες προσῆλθον πολλαχόθεν
Περιδεεῖς νὰ ἴδωσι καὶ μάθωσιν ὁποία
τῆς τόσης ἀντηχήσεως ὑπάρχει ἡ αἰτία.

Ἐν μέσῳ τῶν καρδιακῶν δ' ἐκείνων σκιρτημάτων,
μία κραυγὴ ἐξέφευγεν ἐξ ὅλων τῶν στομάτων.
»Μὴ πλέον ἀναμένωμεν, ἀλλὰ ἑτοιμασθῶμεν
»κατὰ τῶν ἀδικούντων μας ἵνα ἐπιτεθῶμεν.
»Αὐτὸ ὁ νόμος ἀπαιτεῖ, αὐτὸ τὸ δίκαιόν μας,
»δι' ὅπερ εἶναι ἔνδοξος καὶ μέγας ὁ ἀγών μας.
»Κἀνεὶς λοιπὸν ἀπὸ ἡμᾶς ἂς μὴ μικροψυχήσῃ,
»ἀλλὰ μὲ θάρρος ἑαυτὸν καὶ τόλμην ἂς ὁπλίσῃ
»Καὶ ἐν ἀλκῇ καὶ ἐν ὁρμῇ προβαίνων ἀκρατήτω,
»ἂς δρέψῃ δάφνης στέφανον, βοῶν: ἡ μπάμια ζήτω!

## ΑΣΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

### ΙΑΤΡΩΝ ΨΥΧΩΣΕΙΣ

Ἤθελεν εἶσθαι ἀληθῶς εὐτύχημα μεγάλον,
  ἐὰν ἡ πολυθρύλλητος ἔρις τῶν διδασκάλων,
Ἐντὸς τοῦ κύκλου ἔμενε τῶν διαφερομένων,
  ἀνθρώπων ἄλλων εἰς αὐτὴν μὴ περιπλεκομένων.
Πολλὰ τότε ἠδύναντο νὰ ἀποσοβηθῶσι
  καὶ μὴ τὰ ἐν ἀρχῇ μικρὰ τοσοῦτο δεινωθῶσι.
Πλήν, χάριν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἠθέλησεν ἡ Μοῖρα
  νὰ λάβῃ γενικώτερον ἡ ἔρις χαρακτῆρα
Καὶ συμμετάσχωσιν αὐτῆς ὑπ' ἀφορμὰς παντοίας,
  οἱ μὲν πρὸς κόρεσιν παθῶν, οἱ δ' ἐκ φιλοπρωτίας
Ἄνδρες ἑτέρων τάξεων, ἐκ τῶν οὐδὲν ἐχόντων
  ἐνδιαφέρον ἢ κοινὸν μετὰ τῶν εριζόντων.
Καὶ πάλιν, ἄν τις ἔβλεπε τῆς πάλης νὰ μετέχουν
  ὅσοι, ὡς ἐκ τοῦ ἔργου των, λυτὴν τὴν ζώνην ἔχουν
Συνήθως διὰ ἔριδας, τὸ πρᾶγμα ἐνοεῖτο,
  διότ' αὐτὸ οὔτε καινὸν οὔτ' ἔκτακτόν τι ἦτο·
Νὰ ἴδῃ ὅμως ἔξαφνα εἰς ἔριδα ἀγρίαν
  κατερχομένην τὴν σεμνὴν τῶν ἰατρῶν χορείαν,
Ἐν πάσῃ τῇ βαρύτητι καὶ σοβαρότητί της,
  νὰ ἴδῃ, ἄλλαις λέξεσιν τάξιν ἀνθρώπων, ἥτις
Δεσπόζει κυριαρχικῶς ψυχῶν τε καὶ σωμάτων
  διὰ τῶν ἀφαιμάξεων καὶ διὰ τῶν κλυσμάτων,
Αὐτὸ ἐφάν' εἰς ἅπαντας πολὺ αἰνιγματῶδες,
  παράδοξον, ἀπίστευτον καὶ κἄπως τερατῶδες.
Εἶν' ἀληθὲς ὅτι ποτὲ εἷς ποιητὴς ἀρχαῖος,
  ἀνὴρ χωρὶς ἀνατροφὴν καὶ ἐντελῶς τυχαῖος,

'Εξ ἐπιπεφυκίτιδος παθὼν φλυζακιώδους
μετὰ περιπρωκτίτιδος ὀξείας φαγενώδους,
Διότι ὑπὸ ἰατροῦ τινος ἀπὸ τὰ πάθη,
ἅτινα τὸν κατέτρεχον ταχέως δὲν ἰάθη
'Ετόλμησε τοὺς ἰατροὺς αἰσχρῶς νὰ στιγματίσῃ
καὶ πάντας ἕνεκεν ἑνὸς συλλήβδην ἐξυβρίσῃ.
Καὶ εἶπεν ὅτι . . . ἀλλ' αὐτὸ ἐάν τις τόρα εἴπῃ
τῆς εὐπρεπείας ἐντελῶς προσβάλλονται οἱ τύποι.
Καὶ εἶπεν ὅτι . . . ἀλλὰ τίς ἤθελε νῦν ὁμοίαν
τοῦ ἕρκους τῶν ὀδόντων του ἐκφέρει βλασφημίαν;
Καὶ εἶπεν ὅτι . . . ἀλλὰ πῶς ἡ γλῶσσα νὰ τολμήσῃ
λόγους τοσοῦτο ῥυπαροὺς ποτε νὰ ἐκστομίσῃ;
Καὶ εἶπεν ὅτι . . . ἀλλὰ πῶς τοιαῦτα κακοήθη
καὶ βάναυσα νὰ εἴπῃ τις; . . . 'Ασκληπιέ, βοήθει! . .
»'Αν ἔλειπον οἱ ἰατροὶ ἀπὸ τὸν κόσμον, ἄλλους
»πλέον μωροὺς δὲν εἴχομεν ἀπὸ τοὺς διδασκάλους [1]
'Ακούεις τὸν παμμίαρον νὰ βεβαιόνῃ ὅτι
οἱ ἰατροὶ ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς μωροῖς οἱ πρῶτοι!
Βαβαί! πῶς ἐξεστόμισε ὕβριν τόσῳ βαρείαν,
τῶν πάντων ὅτ' οἱ ἰατροὶ ἐξέχουσ' εἰς μωρίαν!
Τὰς τοῦ 'Ομήρου ὁ τυφλὸς δὲν ἤνοιγε ποιήσεις,
νὰ ἴδῃ τὰς περὶ αὐτῶν λαμπρὰς ἐκείνου ῥήσεις,
Τουτἔστι μόνοι τῶν βροτῶν ὑπόληψιν ἀκμαίαν
οἱ ἰητῆρες κέκτηνται ἀπείρον' ἐπὶ γαίαν; [2]
Δὲν ἤκουσε τὶ ἔλεγέ ποτε ὁ Διογένης,
ὁ ὕπατος τῶν κυνικῶν σοφῶν τῆς οἰκουμένης:
»'Εκεῖ, ἔνθα φιλόσοφος ἢ ἰατρὸς κατάρχει,
»τῶν ζῴων συνετώτατος ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει; [3]

---

1 Εἰ μὴ ἰατροὶ ἦσαν, οὐδὲν ἂν τῶν γραμματικῶν μωρότερον. 'Αθήν. ΙΕ'.

2 'Ομήρ· 'Οδύσ. Ρ. 382

3 Διογένης ὁ κυνικὸς ἔλεγεν ὡς, ὅταν μὲν ἴδῃ κυβερνήτας ἐν τῷ βίῳ καὶ ἰατροὺς καὶ φιλοσόφους, συνετώτατον τῶν ζῴων εἶναι τὸν ἄνθρωπον· ὅταν δὲ πάλιν ὀνειροκρίτας καὶ μάντεις καὶ τοὺς προσέχοντας τούτοις ἢ τοὺς ἐπὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ πεφυσημένους, οὐδὲν ματαιότερον νομίζει ἀνθρώπου.

Ἠγνόει καὶ αἰχμάλωτοι ὁπόταν ἐπωλῶντο,
 οἱ ἰατροί, πλειότερον τῶν ἄλλων ἐτιμῶντο; [1]

Ἀφίσωμεν πλὴν τοὺς τυφλοὺς ἐν τῇ αὐτῶν τυφλώσει
 ἵνα οὐδὲν μὲν βλέπωσιν, οὐδὲν δὲ συνιῶσι

Καὶ ὑπὸ τίνος μάθωμεν οἱ ἰατροὶ αἰτίας
 περιεπλέχθησαν δεινῶς εἰς ἔριδας ὁμοίας

Αὐτὸ δὲ ἔνεπε ἡμῖν, ὦ οὐρανία Μοῦσα,
 ἡ πάντα μὲν γινώσκουσα, οὐδὲν δὲ ἀγνοοῦσα.

Ἐν τῇ ὀλβιοδαίμονι τῆς Σάμου πρωτευούσῃ,
 τῇ διαρκῶς τὸ μέγιστον εὐτύχημα ἐχούσῃ

Ἐντὸς τῶν καφενείων της νὰ συγκεντρόνῃ ὅλους
 τοὺς νόας τοὺς διαπρεπεῖς καὶ μεγαλεπηβόλους,

Ἔζη καὶ ἐπαχύνετο εὐδαίμων ἰατρός τις.
 ἀνὴρ σοφὸς καὶ σοβαρὸς καὶ πολυΐδμων, ὅστις

Σπουδάσας τὴν ἰατρικὴν καὶ δρέψας πλείστας νίκας
 εἰς τὸ πανεπιστήμιόν ποτε τῆς Κοστα-Ρίκας,

Ἀποκατέστη ἔπειτα ἐν Σάμῳ καὶ μὲ φήμην,
 αὐτόθι τὴν τοῦ ἰατροῦ μετήρχετ' ἐπιστήμην.

Ἡ Ἐξοχότης δὲ αὐτοῦ Σουλφᾶτος ἐκαλεῖτο
 καὶ εἰς μελέτας πρὸ πολλοῦ σπουδαίας ἠσχολεῖτο.

Τοῦ κόσμου τοῦ ὀργανικοῦ ἓν τῶν ἐλατηρίων,
 τὸ πρώτιστον, ἐδόξαζε, τὴν τῶν αἱμοσφαιρίων

Ὕπαρξιν, λέγων ἐξ αὐτῶν ὅτι οἱ πάντες ζῶμεν,
 κινούμεθα, ἱστάμεθα, λυπούμεθα, γελῶμεν.

Ὅτ' εἰς τὰ αἱμοσφαίρια ὀφείλετ' ἡ ὑγεία,
 ἡ νόσος, ἡ μὴ ὄρεξις ἢ ἡ πολυφαγία

Καὶ ἐκ τῆς καταστάσεως δὲ τῶν αἱμοσφαιρίων
 καθίσταταί τις ἀγαθὸς ἢ ἄγριον θηρίον.

---

1 Κατὰ γενικὸν κανόνα, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι δοῦλος ἱκανὸς πρὸς γεωργίαν ἠγοράζετο ἀντὶ πεντακοσίων δραχμῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς νομίσματος. Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις, ὅταν οὗτοι, κατακτῶντες ἐπαρχίας, μετεκόμιζον κατὰ χιλιάδας ἀνδράποδα, ἕκαστον τούτων ἐπωλεῖτο ἀντὶ τριάκοντα ἢ καὶ εἴκοσι δραχμῶν· ἐν γένει ὅμως εἷς κηπουρὸς ἠγοράζετο ἀντὶ χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν, εἷς σιδηρουργὸς ἀντὶ τετρακισχιλίων, εἷς μάγειρος ἀντὶ δωδεκακισχιλίων, εἷς ὑποκριτὴς ἢ μία ὑπηρέτρια ἀντὶ εἰκοσιπεντακισχιλίων καὶ εἷς ἰατρὸς ἀντὶ πεντηκοντακισχιλίων δραχμῶν.

Μ' αὐτὰ ὀσφραίνεται ἡ ρὶς καὶ γεύεται ἡ γλῶσσα,
ἡ χεὶρ αἰσθάνεται ἀφὴν καὶ ἐνεργοῦμεν τόσα.
Τὸ οὖς ἀκούει δι' αὐτῶν, παρατηρεῖ τὸ ὄμμα
καὶ εἰς τὰ αἱμοσφαίρια ὀφείλεται τὸ χρῶμα.
Ἡ θρέψις, ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ αἰσθητικότης
αὐτῶν εἶν' ἀποτέλεσμα, αὐτῶν εἶν' ἰδιότης.
Ἐν γένει, παρεδέχετο, χωρὶς αἱμοσφαιρίων,
τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄθροισμα νεκρῶν τινων μορίων.
Εἰς δὲ τὰς πεποιθήσεις του λίαν ἑδραῖος ἦτο,
δι' ὃ κατὰ τῶν ἀσθενῶν αὐτοῦ παρεπονεῖτο
Ὅτι δὲν τῷ ἐπέτρεπον καὶ νύκτωρ καὶ ἡμέραν
εἰς ἐργασίαν νὰ στραφῇ κἄπως ὑψηλοτέραν.
Ἐντεῦθεν, εἰς τῶν πελατῶν αὐτοῦ τὴν ἰατρείαν
φροντίδα, κατ' ἀλήθειαν, κατέβαλλε μετρίαν.
Ὥστε, οὐδόλως ἄπορον, ἐὰν οἱ ἄρρωστοί του
συνήθως προσελάμβανον τὸν τίτλον μακαρίτου.
Πλὴν δι' αὐτὸ ὁ ἰατρὸς ποσῶς δὲν ἐδυσφόρει,
διότι λίαν φυσικὸν τὸ πρᾶγμα ἐθεώρει.
Τὴν δὲ παρηγορητικὴν τοιαύτην θεωρίαν
ἤντλει ἀπὸ τὴν ἔκπαλαι τοῦ κόσμου ἱστορίαν.
Τὸ ἔχον, ἔλεγεν, ἀρχήν, ἔχει καὶ τέλος ὅμως·
διότι οὕτως ὥρισε τῆς φύσεως ὁ νόμος,
Ἄρα, πᾶς ὅστις γεννηθῇ ὑπόκειται βεβαίως
καὶ θάνατον νὰ ὑποστῇ βραδέως ἢ ταχέως.
Ἀφ' οὗ λοιπὸν ὁ θάνατος μίαν φορὰν θὰ ἔλθῃ,
εἶν' ὅλως ἀδιάφορον καὶ πότε θὰ ἐπέλθῃ
Ἢ τώρα ἀποθάνῃ τις ἢ μετὰ δέκα ἔτη,
εἰς τὴν αἰωνιότητα οὐδὲν αὐτὸ προσθέτει.
Ἐξ ἄλλου, τί τὸν ἄνθρωπον τάχα θὰ ὠφελήσῃ,
ἀνίσως περισσότερον ὀλίγα ἔτη ζήσῃ ;
Ἢ μή, ἐὰν τὸν βίον του ἐνταῦθα παρατείνῃ,
θὰ ἴδῃ τι καινοφανὲς ἢ εὐτυχὴς θὰ γείνῃ ;
Πικρίαι, θλίψεις, βάσανα, ἀνίαι, ἀθλιότης,
παθήματα, νοσήματα, ὀδύναι, ματαιότης,

Ἰδοὺ τὶς ἔλαχ' ἐπὶ γῆς ὁ τοῦ ἀνθρώπου κλῆρος,
ὥστ' εἶναι προτιμότερος ὁ θάνατος ἀπείρως.
Καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν πᾶς ζήσας ἀντελήφθη,
μέχρις ὅτου ἐπέστρεψεν εἰς γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη.
Οὐδὲν λοιπὸν τὸ λυπηρόν, ἐάν τις ἀποθνήσκει,
διότι πράττει φυσικῶς καὶ ἄνεσιν εὑρίσκει.
Τότε μόνον ὁ θάνατος ὑπάρχει τερατώδης,
ἀνιαρός, ὀδυνηρὸς καὶ ἀληθῶς φρικώδης,
Ὁπόταν ἤθελε κἀνεὶς τὸν βίον μεταλλάξει
ἐν μὴ ἐπιστημονικῇ πορείᾳ τε καὶ τάξει.
Τουτέστι, πᾶς τις δύναται, χωρὶς νὰ ἁμαρτάνῃ,
ἀπὸ τριταῖον πυρετὸν παθών, νὰ ἀποθάνῃ.
Ἂν ὅμως ἀπὸ πυρετὸν ἀπέθνησκε τριταῖον,
ἤθελε πράξει ἔγκλημα πολὺ κατακριτέον.
Οἱ τοῦ Σουλφάτου ἄρρωστοι ἀπέθνησκον ἀλλ' ὅμως,
τῆς ἐπιστήμης ἀκριβῶς ὡς ἀπαιτεῖ ὁ νόμος,
Ἤγουν, ἐν ᾧ ὑγείαινον καὶ ὑγειῶς ἐλάλουν,
ἠσθένουν καὶ τὸν ἰατρὸν νὰ ἴδ' αὐτοὺς ἐκάλουν,
Αὐτὸς δὲ τότ' ἐξήταζε ἡ νόσος ποία ἦτο
καὶ τίνα εἶχεν ἀφορμήν, πρὸς δὲ πῶς ἐκαλεῖτο.
Πολλάκις δ' εἶχεν ὄνομα αὐτὴ ἐκ τῶν γεννώντων
νεόπλασμ' εἰς τοὺς λάρυγγας τῶν τοῦτο προφερόντων.
Σάρκωμ' ἀτρακτοκύτταρον ἢ γεροντααρθρακάκη,
ἐπεισιοαιμάτωμα ἢ σπονδυλαρθρακάκη.
Καρκίνωμα δεσμιδωτόν, περιλυμφαγγειΐτις,
ὑστρικισμός, φαγέσωρος, κρικοθυροειδῖτις,
Ἐνίοτ' ἐν ἐπιπλοκῇ τελαγγειεκτασίας,
ἀθηρωματοκύστεως ἢ βρογχιεκτασίας.
Ὁ ἰατρὸς διέτασσεν εἰς νόσημα τοιοῦτο
τὰ ἀναγκαῖα φάρμακα· ὁ πάσχων ἐν τοσούτῳ,
Καίτοι λαμβάνων τακτικῶς ἐκεῖνα, χειροτέραν
τὴν θέσιν του ᾐσθάνετο ἡμέραν παρ' ἡμέραν,
Ἄχρις οὗ πάσας ἀκριβῶς λαβὼν καὶ ἐξαντλήσας
τὰς συνταγὰς τοῦ ἰατροῦ, τὰς εἰς αὐτὸν δοθείσας,

Καὶ ὕστερον πολλῶν δεινῶν καὶ βασανιστηρίων,
  ἐκ σικυῶν, ἐνέσεων, ξηρίων, κλυστηρίων,
Ἐμετικῶν, καθαρτικῶν καὶ πλείστων ἄλλων ὅσα,
  πρόχειρα ἔχει πάντοτε τῶν ἰατρῶν ἡ γλῶσσα,
Εἰς ἀγκυλοστομίασιν κατήντα ἐν τῷ τέλει
  ἢ καὶ κατελαμβάνοντο πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη
Ἀπὸ ἀκτινομήκοσιν, καὶ τότε μακαρίας
  ἐν τῷ ναῷ τῷ ἔψαλλον ὅτ' ἥψατο πορείας.
Διότι ἀναπαύσεως τῷ ἡτοιμάσθη τόπος
  καὶ ἔπαυσ' ἔκτοτε αὐτῷ πᾶς μόχθος καὶ πᾶς κόπος.
Ὅταν δ' αὐτὸ συνέβαινε, κοινῶς ὡμολογεῖτο
  ὅτι εἷς ἄνθρωπος λαμπρὸς ὁ μακαρίτης ἦτο.
Τοιαύτη ἦτο ἡ εἰκὼν τοῦ ἰατροῦ Σουλφάτου,
  τοιαῦτα τὰ αἰσθήματα καὶ προτερήματά του.
Ἀλλ' ἐν τῷ κόσμῳ δυστυχῶς ἡ μεγαλοφυΐα
  προσκρούει εἰς ἐμπόδια τὸ σύνηθες παντοῖα,
Τοὺς δὲ μεγαλοπράγμονας ἄνδρας κακός τις δαίμων
  καταδιώκει πάντοτε δι' ἀπηνῶν πολέμων,
Τοιαύτην καταδίωξιν, θλιβόμενος ἀφάτως,
  συχνότερον ὑφίστατο τῶν ἄλλων ὁ Σουλφᾶτος.
Διότι, ἐν ᾧ ἔνθερμος τῆς ἐξοχότητός του
  πόθος νὰ μὴ ταράσσηται ἦτον ὑπὸ ἀρρώστου,
Ὥστε, μὴ κωλυόμενος ἀπό τινα αἰτίαν,
  ἀλλ' ἔχων ὅλον τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἐλευθερίαν,
Νὰ δύνηται νοῦν, ἔντερα, νεφρούς, καρδίαν, φρένας,
  ἀρηταινοειδίτας μῦς, παντοειδεῖς ἀδένας
Καὶ γάγγλια γασσέρεια εἰς ἓν νὰ συγκεντρώσῃ
  καὶ τὰς δι' αἱμοσφαίρια μελέτας συμπληρώσῃ,
Ὁ φθόνος ὁ παμβδέλυρος ἀσπόνδως τὸν ἐμίσει
  καὶ δὲν τὸν ἄφινεν αὐτὸ νὰ πραγματοποιήσῃ.
Ἐν τέλει δ' ἀχρειέστερον ὁ φαῦλος ἐπενέβη,
  καὶ ἐκ τῶν ἐπενεργειῶν αὐτοῦ τὸ ἐφεξῆς συνέβη.
Εἰς μίαν μαρμαρόκτιστον καὶ ὑψηλὴν οἰκίαν,
  εἰς τὴν λαμπρὰν τῆς Χαρουπιᾶς κειμένην συνοικίαν [1]

---

1 Συνοικία ἐν Λιμένι Βαθέος, ἐν ᾗ οἰκοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὴ εὔποροι.

Ἥτις εἰς τὴν πρωτεύουσαν τὰ μάλιστα τιμᾶται,
  διότ' οἰκοῦσιν ἐν αὐτῇ πολλοὶ ἀριστοκρᾶται,
Κατῴκει εἷς μεγάτιμος καὶ σεβαστὸς πολίτης
  μετὰ τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ οἰκογενείας, ἥτις
Συνέκειτο ἐκ γυναικὸς καὶ ἱκανῶν παιδίων,
  μὲ ἀνθρωπίνην τὴν μορφήν, ἀλλ' ἤθη χοιριδίων.
Δημήτριος μὲν Σκροπιὸς ἦτο τὸ ὄνομά του,
  ἀρχαία δὲ καὶ ἔνδοξος ἡ οἰκογένειά του.
Κατὰ τοὺς βιογράφους του, καθ' ὃν ὁ Βάκχος χρόνον
  ἐν Σάμῳ εἶχε πόλεμον κατὰ τῶν Ἀμαζόνων [1]
Ἐγγὺς τοῦ ὄρους Ἀσσωροῦ [2] συνέβη ν' ἀπαντήσῃ
  νεάνιδα ὑπάγουσαν διὰ ν' ἀργολογήσῃ.
Τῆς θέσεως τὸ μαγικόν, τῆς αὔρας ἡ τερπνότης
  καί, πρὸ παντός, ἡ καλλονὴ τῆς κόρης καὶ ἁπλότης,
Ἐξήγειραν εἰς τὸν θεὸν ὁρμὰς οὐδόλως θείας,
  δι' ὅ, καὶ οἰστρηλατηθεὶς ὑπὸ τῆς συμπαθείας,
Εἰς κλῆμα πολυστάφυλον ἀρρήτως μετεβλήθη
  καὶ εἰς τὴν κόρην ἔξαφνα σφικτὰ προσεκολλήθη.
Ὁπόταν δὲ τὸ θαυμαστὸν κλῆμ' ἀπ' αὐτῆς ἀπέστη,
  ἐνόησ' αὕτη ἡ ἐσθὴς ὅτι στενὴ κατέστη.
Προῆλθον δὲ βακχούρια υἱὸς χαριτωμένος,
  εἰς ὃν ἀνάγει τὴν ἀρχὴν τῶν Σκροπιῶν τὸ γένος.
Ἕτεροι ὅμως συγγραφεῖς ἀλλέως διηγοῦνται
  τὸ γεγονός, ἐντεῦθεν δὲ αἱ γνῶμαι διαιροῦνται.
Ὅτι δὲν ἔγεινεν ἐγγὺς εἰς Ἀσσωρὸν τὸ ὄρος,
  καὶ διὰ κλήματός τινος, ἀλλ' ὅλως διαφόρως.
Ἤτοι, παρὰ τὸν Χήσιον [3], ἐν ᾧ ποτε ἡ κόρη
  τὴν ἠλακάτην ἔπλεκε καὶ πέριξ ἐθεώρει,
Αἴφνης ὑπὸ τοὺς πόδας της κισσός τις ἀνεπτύχθη
  καὶ περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς ἡδέως συνεσφίχθη.

---

1 Πλουτάρχ. Ἑλλην. Ε. 5.

2 Ἀσσωρόν, ὄρος Σάμου, ὅθεν ῥεῖ ὁ Ἀμφίλυσος. Στέφ. Βυζ. ἐν λ.

3 Ποταμὸς ἐν Σάμῳ, διαχωρίζων τὸ πάλαι τοὺς Χησιεῖς ἀπὸ τῶν Ἀστυπαλαιέων.

Ἡ τῶν γνωμῶν διαφορὰ προὐκάλεσε μεγάλην
καὶ πείσμονα παρὰ σοφοῖς ἐν ταῖς Ἀθήναις πάλην,
Οἵτινες καὶ ἐξέδωκαν συγγράμματα ὀγκώδη,
διότι τὰ ζητήματα ὑπῆρχον οὐσιώδη,
Εἰς Ἀσσωρὸν ἢ Χήσιον τὸ πρᾶγμα ἂν συνέβη
καὶ ἂν ὡς κλῆμα ἢ κισσὸς ὁ Βάκχος παρενέβη
Ὅπως τῇ κόρῃ ἔνδοξον υἱὸν φιλοδωρήσῃ
καὶ δι' αὐτοῦ τῶν Σκροπιῶν τὸ γένος ἀναστήσῃ,
Οἱ δὲ σοφοὶ ἐδράξαντο τότε τῆς εὐκαιρίας
διὰ νὰ διαμείψωσιν ὕβρεις πολὺ βαρείας.
Διότι παρὰ τοῖς σοφοῖς συνήθως θριαμβεύει
ἐκεῖνος ὅστις μὲ φωνὰς τὸν κόσμον ἐκκωφεύει·
Πᾶς δ' ὅστις ἰταμώτερον τοὺς ἄλλους ἐξυβρίζει,
ἐκεῖνος τὴν ὑπόληψιν ἀνδρὸς χρηστοῦ κερδίζει·
Ἂν ἦναι πλὴν διαφορὰ γνωμῶν διὰ τὸν τόπον,
ἐν ᾧ αὐτὰ συνέβησαν, ἀλλὰ διὰ τὸν τρόπον
Καθ' ὃν ἐκ κόρης ὁ υἱὸς τοῦ Βάκχου ἐγεννήθη,
ὡς λελυμένον ἔκπαλαι τὸ γεγονὸς ἐκρίθη.
Δι' ὅπερ καὶ οἱ συγγραφεῖς εἰς τοῦτ' ὁμοφωνοῦσιν,
ἄνευ δ' ἀμφισβητήσεώς τινος ἐξιστοροῦσιν·
Ὅτι ἡ κόρη ἔτεκεν ἐκ Βάκχου, ἑπομένως
ὅτι κατάγετ' ἐκ θεῶν τοῦ Σκροπιοῦ τὸ γένος.
Δι' ὃ καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ ἦτο εὐρὺ τὸ κλέος
ἀνὰ τὴν Σάμον ἅπασαν καὶ μέσον τοῦ Βαθέος
Καὶ ἐκλογέα παμψηφεὶ αὐτὸν λίαν ἐκθύμως
ἑκάστοτ' ἀνεδείκνυεν ὁ τοῦ Λιμένος δῆμος.
Ἀλλὰ δι' ἓν ὁ Σκροπιὸς καιρίως ἐλυπεῖτο,
ὅτι τοσαύτη θάλασσα ἐν ἀχρηστίᾳ ἦτο,
Ἐν' ᾧ, ἀντὶ τοῦ ὕδατος, ἂν οἶνον περιεῖχε,
τότε ἡ ὕπαρξις αὐτῆς σκοπόν τινα θὰ εἶχε.
Διότι θὰ ἠδύνατο ἀπὸ αὐτὴν νὰ πίνῃ
πᾶς ἄνθρωπος διατελῶν ἐν θλίψει ἢ ὀδύνῃ.
Τοιουτοτρόπως δ' οἱ θνητοὶ ἤθελον πάντες μένει
τῶν θλίψεων καὶ ὀδυνῶν αὐτῶν ἀπηλλαγμένοι.

Πολλάκις τὴν διάπυροναὐτοῦ ἐπιθυμίαν
ἀνέπτυξεν εἰς τὴν σοφὴν τοῦ Κοὺκ ἀκαδημίαν,
(Ὦ μοῦσα, ἀκαδήμειαν), ἐν ᾗ τὸν πλεῖστον χρόνον
συνήρχοντο οἱ μέγιστοι ἐκ τῶν ἡμῖν συγχρόνων
Βασιλειὰς ὁ εὔχαρις, Τζοῦλος ὁ εὐθυκρίτης,
Κοντοδιάκος ὁ κομψὸς καὶ ὁ ἀρίρρων Ψίτης,
(Οὗ ὁ υἱὸς Νικόλαος, τοὐπίκλην Ἀθηναῖος,
διαιωνίσαι τοῦ πατρὸς τὴν φήμην καὶ τὸ κλέος)
Γλάρος ὁ θεοείκελος, Σκούληκας ὁ ἀνδρεῖος,
Μπεκρογεώργης ὁ σοφὸς καὶ Κωβιὸς ὁ δῖος,
Ὁ Μελιγγένης ὁ σεμνός, Σῖμος ὁ εἰρηναῖος
καὶ ὁ μορφήν τε καὶ βοὴν ἡδὺς Σαντορινaῖος,
Εὐάζοντες, σαβάζοντες, βακίζοντες, βακχῶντες,
λοφῶντες, ἰακχάζοντες, βακχέ-βακχον βοῶντες.
Τὰς τοῦ ἀγχίνου Σκροπιοῦ ἐλλόγους θεωρίας
οἱ πάντες ἀπεδέχοντο ἐκ βάθους τῆς καρδίας,
Διότι ἔτρεφον θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὸν οἶνον
καὶ ἐπεθύμουν ἄφθονον νὰ ἔχωσιν ἐκεῖνον.
Πολλάκις πλὴν συμβαίνει τις ἓν πρᾶγμα νὰ ποθήσῃ,
χωρὶς νὰ ἦναι δυνατὸν καὶ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ.
Πλὴν ἀλλὰ τότ' ἡ φρόνησις ἑκάστῳ ἐπιβάλλει
πολὺ διὰ τὴν στέρησιν αὐτοῦ νὰ μὴ ἀσχάλλῃ
Καὶ ἀνδρικῶς νὰ ἐργασθῇ διὰ νὰ κατορθώσῃ
ἐκεῖνο, οὗ ἠστόχησεν, ἄλλως ν' ἀναπληρώσῃ.
Εἰς τοῦτο δ' ἐπεδόθησαν ἐν ἄκρᾳ προθυμίᾳ
καὶ οἱ συνεδριάζοντες ἐν τῇ ἀκαδημείᾳ.
Γινώσκοντες ὅτι ποτὲ οἶνος δὲν θέλει γίνει
ἡ θάλασσα, ὥστ' ἐξ αὐτῆς τὴν δίψαν τις νὰ σβύνῃ,
Διὰ τὸ γεγονὸς αὐτό, ἀντὶ ν' ἀπελπισθῶσι,
προέκριναν ἀλλέως πως νὰ παρηγορηθῶσι.
Τουτέστιν, ἐπειδὴ πολλὰ ἐν τῇ ἀκαδημείᾳ,
εὑρίσκοντο βαρέλια μετ' οἴνου ἀνθοσμία
Ὅλ' οἱ ἀκαδημειακοὶ τὸ στόμα ἐπὶ τούτων
προσήρμοζον, πρὸς πλήρωσιν τοῦ πόθου τοῦ θερμοῦ των,

Καί, πίνοντες νυχθημερόν, εγίνοντο Θυμήρεις,
φιλόσοφοι Μενίππειοι, ευθυκρισίας πλήρεις.
Τότε δ' εκεί τις έβλεπε τὸν Ψίτην ευγλωττοῦντα,
τὸν Τζοῦλον μετὰ ζέσεως πολλῆς φιλοσοφοῦντα,
Τὸν Μελιγγόνην σπείροντα φλωρίων χιλιάδας,
Τὸν Σκούληκα φονεύοντα ἀνθρώπων μυριάδας,
Τὸν Σκροπιὸν ἱπτάμενον μὲ πτέρυγας Ἰκάρου,
ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν μολπῶν τοῦ ἡδυφώνου Γλάρου,
Τὸν Σῖμον βρενθυόμενον καὶ τὸν Κοντοδιάκον
ἐντὸς τρυγίνων πλέοντα καὶ ὀσμηρῶν ρυάκων.
Καὶ οὕτω μὲν διήρχοντο ἐκεῖνοι τὴν ἡμέραν,
ὁπόταν δὲ ἐπέστρεφον εἰς οἶκον τὴν ἑσπέραν,
Ἀντήχουν μεθ' ἁβρότητος τότ' εἰς τὰ μέγαρά των
ὕβρεις, κραυγαί, ἀλαλαγμοὶ καὶ κρότοι ραπισμάτων,
Πρὸς τέρψιν καὶ ἀνάπαυσιν μὲν τῆς οἰκογενείας,
ἀλλὰ καὶ πρὸς διάχυσιν κοινὴν τῆς γειτονίας,
Ἐν τούτοις τῆς Νυκτὸς υἱός, ὁ Φθόνος, ὅστις χαίρει
τὴν ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἁπανταχοῦ νὰ φέρῃ
Καὶ οὐδαμῶς ἐπιθυμεῖ νὰ βλέπῃ εὐφροσύνην,
ζηλεύσας τὴν οἰκιακὴν τοῦ Σκροπιοῦ εἰρήνην,
Ὑπούλως ἀπεφάσισεν αὐτὴν μὲν νὰ ταράξῃ,
τῶν δ' ἰατρῶν τὴν οἴησιν καὶ ὄγκον νὰ πατάξῃ.
Ὅθεν, μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐν εὐθυμίᾳ
ὁ Σκροπιὸς διέτριβεν ἐν τῇ ἀκαδημείᾳ,
Εἰς πέλαγος, ὡς σύνηθες, πλέων χρυσῶν ὀνείρων,
μέχρις οὗ ἴδῃ ἀνοικτὸν τὸν ζωοδότην πεῖρον,
Προσῆλθεν ὄφεις τρεῖς κρατῶν ἀθέατος ὁ Φθόνος
καὶ τὰς οὐρὰς τῶν ὄφεων ἐβύθισε συγχρόνως
Εἰς τὸ βαρέλιον· σφοδρὰ ζύμωσις τότ' ἐπῆλθεν,
ὁ οἶνος δὲ εἰς δύναμιν βαθμῶν πολλῶν ἀνῆλθεν.
Ὁ Σκροπιός, τοιοῦτό τι οὐδόλως ὑποπτεύων,
ἐξ ἄλλου καὶ ἐπίδρασιν νὰ ἔχῃ μὴ πιστεύων
Εἰς ἄνθρωπον, καθὼς αὐτόν, ἐξηκολούθει πίνων
τῶν δι' οὐρῶν τῶν ὄφεων συνταραχθέντα οἶνον,

Μέχρις οὗ εἶχ' ὁ ἥλιος τὸ πρόσωπον του κρύψει
καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως σκότος πυκνὸν καλύψει.
'Αλλ' ὅταν ἀπεφάσισε, πολλὰ τῷ Βάκχῳ σπείσας
καὶ τοῖς ἑταίροις εὐγενῶς τὴν καλὴν νύκτ' ἀφίσας,
Εἰς τὸ μαρμαροδόμητον ν' ἀπέλθῃ μέλαθρόν του,
ὑπηρεσίας ἄρνησιν ἐπέγνω τῶν ποδῶν του.
Συγχρόνως παρετήρησε μετ' ἄκρας ἀπορίας
ὅτι ἐκτάκτως ἔπασχεν ὑπὸ καρηβαρίας,
Ὁποίαν πώποτ' ἄλλοτε δὲν εἶχεν ἐννοήσει
καὶ ἥτις τὸν ἐκώλυεν εὐθέως νὰ βαδίσῃ.
Τέλος, μετὰ ὀδύσσειαν παντοίων παθημάτων,
πτωσεω-ανορθώσεων καὶ τοιχοκτυπημάτων,
Παραπατῶν καὶ κονδυλῶν, κατρακυλῶν, τρεκλίζων,
ἐδῶ κἀκεῖ φερόμενος, συχνὰ τετραποδίζων,
'Αφίχθη εἰς τὸ μέλαθρον αὐτοῦ, σχεδὸν μοιραίως·
ἐν ᾧ ὅμως εἰσήρχετο, περιπατῶν βαρέως,
Πρὸς θλῖψιν καὶ κατάπληξιν πολλὴν τῶν παρεστώτων,
ἓν ἐκ τῶν μᾶλλον θλιβερῶν ἐπῆλθε γεγονότων.
Ὁ Σκροπιὸς ὁ εὔχαρις, ὁ εὐσταλὴς τὸ σῶμα,
κατέπεσεν ἀκίνητος, ἀναίσθητος ὡς πτῶμα.
Φωνὴ ἠκούσθη καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς καὶ θρῆνος
ἐν τῷ μελάθρῳ, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔπεσ' ἐκεῖνος,
Διότι ἐφοβήθησαν οἱ πάντες μὴ ὀξεῖαν
ὑπέστη ὁ πολύτιμος ἀνὴρ ἀποπληξίαν.
Καὶ ἔσπευσαν λοιπὸν αὐτῷ βοήθειαν νὰ δώσουν,
καλὸν κρίναντες πρότερον ὅπως τὸν ἐξαπλώσουν
'Επὶ δασέος τάπητος, σπανίου ἐν ἀνθρώποις,
λαμπροῦ χειροτεχνήματος τῆς νύμφης Λειριόπης,
Ἥτις αὐτὸν τὸν τάπητα πολὺν εἰργάσθη χρόνον,
χάριν ἑνὸς τῶν εὐκλεῶν τοῦ Σκροπιοῦ προγόνων.
'Εν δὲ τῇ συμφορᾷ αὐτῇ, τῇ ἀληθῶς βαρείᾳ,
ἡ τοῦ παθόντος Σκροπιοῦ λευκώλενος κυρία,
(Ἣν τιν' ὁ μὲν ἀνάδοχος Μαργιὼ εἶχ' ὀνομάσει,
πλὴν τῆς ὁποίας τ' ὄνομα κατόπιν εἶχον πλάσει

Οἱ σοβαροὶ ἀττικισταὶ Μαργήεσσαν, καὶ ἥτις,
τῷ ὄντι, ἀνεκτίμητος ὑπῆρχε μαργαρίτης,
Διότι, πλὴν τῶν ἄλλων της σωματικῶν χαρίτων,
ταμεῖον πάσης ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης ἦτον,)
Εἰ καὶ μαντεύσασα τίς ἦν τοῦ πάθους ἡ αἰτία,
ἐν τούτοις εἰς ἰατρικὰ προσέφυγε παντοῖα,
Ὀσφραντικά, ἐγερτικά, ὑδάτων καταχύσεις,
δήγματα, νύγματ', ἐντριβάς, καύσεις, παρακεντήσεις
Ἰδοῦσα δὲ ὅτι αὐτὰ οὐδόλως ὠφελοῦσιν,
ἀλλ' οὐδὲ τοῦ συμβίου της τὴν θέσιν βελτιοῦσιν,
Ἀπέστειλε τὰ τέκνα της μετὰ παραγγελίας
νὰ τρέξωσιν εἰς τὰς ὁδούς, τὰς ῥύμας, τὰς πλατείας.
Διὰ νὰ εὕρωσ' ἰατροὺς καὶ οὓς ἂν ἀπαντήσουν,
ἀγάγωσ' εἰς τὸ μέλαθρον, χωρὶς ν' ἀργοπορήσουν,
Διότι ἡ περίστασις ἦτο κρισιμωτάτη,
ἡ θέσις δὲ τοῦ ἀσθενοῦς ἐπικινδυνωτάτη.
Ἐκ τοῦ μελάθρου ἐν κλαυθμοῖς τὰ τέκνα ἐξελθόντα,
τὸ μὲν ἐδῶ, τὸ δὲ ἐκεῖ ὑπῆγον ἐρωτῶντα,
Μήπως κἀνεὶς τῶν ἰατρῶν εἰς τὴν ὁδὸν ἐφάνη,
διότι τὸν πατέρα των τὸν φθάνει δὲν τὸν φθάνει.
Ἐν ᾧ λοιπὸν ἓν ἐξ αὐτῶν ἠρώτα, αὐτομμάτως
συνέβη νὰ διέρχηται ἐκεῖθεν ὁ Σουλφᾶτος,
Ἐπανακάμπτων οἴκαδε ἀπό τινος νοσοῦντος,
τὴν μέλλουσαν, ὡς φαίνεται, ζωὴν ἐπιθυμοῦντος.
Ἰδὼν ὁ παῖς τὸν ἰατρόν, προσῆλθε πρὸς ἐκεῖνον,
καί, τοῦ πατρὸς τὸ πάθημα ἐκθέσας μετὰ θρήνων,
Τὸν καθικέτευσεν, ἐλθών, βοήθειαν νὰ δώσῃ
καὶ ἐκ θανάτου τὸν σεπτὸν γεννήτορά του σώσῃ.
Καὶ ὄρεξιν μὲν ἀληθῶς ὁ ἰατρὸς μεγάλην
δὲν εἶχε νὰ ἐπισκεφθῇ νοσοῦντα νέον πάλιν.
Ἀλλὰ ἀκούων κίνδυνος ὅτ' ἀπειλεῖ σπουδαῖος
τὸν Σκροπιόν, οὗ μέγιστον ἐτύγχανε τὸ κλέος,
Δὲν ὤκνησε νὰ μεταβῇ καὶ πρὸς ἐπίσκεψίν του
καὶ ἵνα τὴν ἰατρικὴν παράσχῃ συνδρομήν του.

Καὶ τοῦ παιδὸς μετὰ σπουδῆς λοιπὸν προηγουμένου,
αὐτοῦ δ' ἐν σοβαρότητι ὀνείῳ ἑπομένου,
Ἀφίκοντ' εἰς τὸ μέλαθρον, καθ' ὃν περίπου χρόνον
εἶχον συνέλθει ἐν αὐτῷ καὶ πλεῖστοι τῶν γειτόνων,
Μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν καὶ μετὰ τῶν παιδίων
καὶ ὅσων εἶχεν ἕκαστος κτηνῶν κατοικιδίων.
Τοῦ ἰατροῦ ἡ ἔλευσις πολλὴν παρηγορίαν
παρέσχεν εἰς τὴν εὐγενῆ τοῦ Σκροπιοῦ κυρίαν,
Ὡς καὶ εἰς πάντας τοὺς λοιποὺς αὐτόθι συνηγμένους,
ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου γένους,
Οἵτινες, ἐκδηλώσαντες διὰ τὴν ἔλευσίν του
πολλὴν χαράν, ἠγέρθησαν εἰς προαπάντησίν του.
Ἰδίως ἡ Μαργήεσσα, τῶν ἄλλων προδραμοῦσα,
ἐδεξιώσατο αὐτόν· τὸν λόγον δὲ λαβοῦσα,
Ἤρξατο διὰ φράσεων μὲν διακοπτομένων
ὑπὸ λυγμῶν καὶ στεναγμῶν, ἀλλὰ τετορνευμένων,
Ἐκθέτουσα λεπτομερῶς εἰς τὸν κλεινὸν Σουλφᾶτον
ὅτι ὁ σύμβιος αὐτῆς, καίτοι πολλὴν φυλάττων
Ἀνέκαθεν τὴν δίαιταν, ἀλλ' οὔτε παρεκκλίνων
εἰς ἐκτροπὰς νεότητος ἢ καταχρήσεις οἴνων
Καὶ ἄλλων βλαβερῶν ποτῶν, ἐν τούτοις αἰφνιδίως,
ἐν ᾧ ἐπέστρεφ' οἴκαδε καλῶς καὶ νηφαλίως,
Κατέπεσεν ὡσὰν νεκρός, καὶ ἀπὸ τότε κεῖται,
δίχως ν' ἀντιλαμβάνηται καὶ δίχως νὰ κινῆται.
Ταῦτ' εἶπε καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσῆξεν ἑπομένως
ἐκεῖ, ἔνθα ὁ Σκροπιὸς ὑπῆρχ' ἐξηπλωμένος.
Ἐκεῖνος δέ, τὸν ἀσθενῆ ἰδών, συνεκινήθη,
ἰδίως δὲ τὴν σύμβιον αὐτοῦ κατελυπήθη,
Διότι ἐλογίζετο μεγίστην μοχθηρίαν
νὰ βλέπῃ ἀναλγήτως τις περίλυπον κυρίαν.
Εἶχε δὲ τείν' εἰς τὸν σφυγμὸν τοῦ ἀσθενοῦς τὴν χεῖρα,
ὅτε ἠνοίχθη βροντωδῶς ἡ τοῦ μελάθρου θύρα
Καὶ ἕτερον τοῦ Σκροπιοῦ τέκνον εἰσῆλθε τρέχον
καὶ ἰατρὸν ἐξόπισθεν ἀκολουθοῦντα ἔχον.

Λαούδανος ὁ ἰατρὸς ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο
καὶ ὥς τις νοῦς δαιμόνιος κοινῶς ἐθεωρεῖτο.
Εἰς τὸ πανεπιστήμιον δὲ τῆς Γουατεμάλας
ἐκπαιδευθείς, ἐκτήσατο γνώσεις ἐκεῖ μεγάλας·
Εἰς Σάμον ἔπειτα ἐλθών, τὴν νῆσον τῶν Μακάρων,
ἐνησχολήθη ἐμβριθῶς περὶ τὰ τῶν κυττάρων
Καὶ δι' αὐτὸν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τις ἐλλόγως,
ὅτι ὑπῆρξ' ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου φρενολόγος.
Μετὰ μελέτας δὲ μακράς, συγχρόνως καὶ σπουδαίας,
ἐγένετο ὁ ἀρχηγὸς σχολῆς ἐν Σάμῳ νέας.
Χωρίς τινα ὑπόστασιν καὶ ἀληθεῖς μωρίας
εὑρίσκων τὰς περὶ ζωῆς προτέρας θεωρίας,
Ἀπέδειξε καταφανῶς καὶ ἐν πολυμαθείᾳ
ὅτι δὲν εἶναι ἡ ζωὴ δύναμίς τις ἰδία,
Ἥτις ὁπόταν προστεθῇ τῇ ὕλῃ, πρὸς ἣν ρέπει,
τότε τὰς ἐνεργείας της μοιραίως πως διέπει.
Τουτέστιν ὅτι ἡ ζωὴ δὲν εἶναί τις ὀντότης,
ἀλλ' ὅτι εἶναι νέα τις τῆς ὕλης ἰδιότης,
Ἥτις ἐκ τοῦ πρὸς ἄλληλα συνδυασμοῦ ἀτόμων
στοιχείων τινῶν φύσεως, προκύπτει κατὰ νόμον.
Ἄν, λόγου χάριν, ἀτομάτινα τοῦ ὀξυγόνου
ἤ, ἀντ' αὐτοῦ, τοῦ ἄνθρακος, ἀζώτου, ὑδρογόνου
Ἢ ἄλλου οἱονδήποτε στοιχείου ἑνωθῶσι
καὶ μόρια ὀργανικά τινα ἀπαρτισθῶσι,
Τὸ ἄθροισμα ὅλων αὐτῶν παράγει τὰς οὐσίας,
αἵτινες λέγοντ' ἄμεσοι, εἰσὶ δὲ σημασίας
Πολλῆς, διότι ἐξ αὐτῶν ὕλη καινὴ γεννᾶται,
τὸ κύτταρον· ἡ νέα δὲ τοιαύτη ὕλη κτᾶται
Ἑτέρας ἰδιότητας, νέας καθ' ὅλα οὔσας
καὶ πάσης ἰδιότητος ἄλλης διαφερούσας,
Ἃς τινας ἔχει ἕκαστον ἐκείνων τῶν στοιχείων
ἐκ τῶν ὁποίων, ὡς εἰπεῖν, ἕλκει αὐτὴ τὸν βίον.
Εἰς καταλλήλους δὲ αὐτὴ συνθήκας τιθεμένη
τὰς νέας ἰδιότητας, ἃς κέκτηται, σημαίνει.

Δὲν εἶναι ἄρα ἡ ζωὴ ἢ ἄθροισμα κυττάρων,
τὰ δὲ λοιπὰ λέξεις κεναὶ καὶ φράσεις τῶν φλυάρων.
Πνεῦμα, ψυχὴ ὅλα αὐτὰ ἁπλῆ εἶν' αὐταπάτη
καὶ σύγχισις καὶ παιδιὰ τοῦ νοῦ λυπηροτάτη,
Τὰ κύτταρα δὲ οὕτω πως ὁμοῦ συνηνωμένα
εἰσὶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ καὶ διατεταγμένα,
Ὥστ' ἐξ αὐτῶν κατὰ μικρὸν ἱστοὶ ν' ἀποτελῶνται
ἐκ τῶν ἱστῶν δὲ ὄργανα κατόπι νὰ γεννῶται,
Ἐκ τούτων πάλιν συσκευαὶ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον
παρήχθη ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων [1]
Δὲν εἶν' ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, ὡς δείκνυται ἐκ τούτων,
ἢ ἄθροισμα ὀργανισμῶν στοιχειωδῶν τοιούτων.
Τὰς περὶ ἀνθρωπότητος τοιαύτας θεωρίας,
μὴ ἐννοοῦντες οἱ λοιποί, ἐκάλουν φλυαρίας,
Ἀλλ' ὁ σοφὸς Λαούδανος ἐκείνων κατεφρόνει
διότι, ὅ τι λέγεται καὶ γράφεται, ἐφρόνει,
Ἀναμφιλέκτως ὑψηλὸν τυγχάνει καὶ μεγάλον,
ὁπόταν ἀκατάληπτον ὑπάρχ' εἰς πάντα ἄλλον.
Δι' ὃ εἰς τὰς ἰδέας του ἦν προσκεκολλημένος,
ὡς μύαξ εἰς τὴν πέτραν του· ἐδόξαζ' ἑπομένως
Πᾶν νόσημα σωματικὸν καὶ πᾶσαι αἱ παθήσεις,
πᾶν ψυχικὸν φαινόμενον καὶ πᾶσ' αἱ συναισθήσεις,
Ἂς δοκιμάζει τις τυχόν, ὅτ' ἄφευκτον αἰτίαν
τὴν τῶν κυττάρων ἔχουσιν ἐν γένει λειτουργίαν.
Ἐν τοῖς κυττάροις ἅπαντες ὑπάρχομεν καὶ ζῶμεν,
βαδίζομεν, σκεπτόμεθα, λυπούμεθα, γελῶμεν,
Πεινῶμεν, ὀργιζόμεθα, χορεύομεν, πονοῦμεν,
ἁρπάζομεν, φονεύομεν, κοιμώμεθα, νοσοῦμεν.
αὶ ὅταν, τέλος, βαρυνθῇ κἀνεὶς τὰ κύτταρά του,
Κτότε sine materia σκορπίζει τὰ μυαλά του.
Τοιαῦτα ὁ Λαούδανος τοῖς πᾶσιν ἐλλαμπεύσας
καὶ Λὺς καὶ Μπαὶν καὶ Μενυὲρ καὶ Βήηλ διαψεύσας [2]

---

1 Ἴδε Σ. Ἀποστολίδου Ψυχώσεις σελ. 97 καὶ ἑφεξῆς

2 Κατὰ τὸν LUYS, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἑνὸς τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου, ἐχούσης ἐν δέκατον ἕκτον χιλιοστομέτρου, ὑπάρχουσιν ἑκατὸν ἕως ἑκατὸν εἴκοσι κύτταρα· κατὰ δὲ τὸν BEAL,

'Ηρίθμησεν ἕνα πρὸς ἓν καὶ εὗρεν ἐπὶ τόπου
 κυττάρων ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ὑγειοῦς ἀνθρώπου
Εἴκοσι διλιόνια, ἐννέα χιλιάδας
 καί, ἀκριβείας ἕνεκα, καὶ δέκα τρεῖς μονάδας.
Μάλιστα ἀνεκάλυψε διὰ μικροσκοπείου
 κυττάρου τρία εἰκοστὰ ἐπὶ ἑνὸς κρανίου.
'Αλλὰ τοσαῦτα κύτταρα εἶναι τῶν ἀδυνάτων
 νὰ ἔχωσιν ἀνελλιπῆ τὴν ἰδιότητά των.
'Εκ τούτων ἓν τοὐλάχιστον εἴς τι θὰ ἐλαττοῦται,
 ὥστε ἡ λειτουργία του καλῶς δὲν ἐκπληροῦται.
'Οπόταν δὲ τὰ κύτταρα καλῶς δὲν λειτουργῶσιν,
 ἑπόμενον αἱ κεφαλαὶ φρενοπαθεῖς νὰ ὦσιν,
'Εφ' ὅσον καὶ αἱ ἔκτακτοι αὐτῶν παραμορφώσεις
 παράγουσ' εἰς τὰ σώματα σπουδαίας ἀλλοιώσεις.
Ὅθεν καὶ παρεδέχετο ὡς ὅρον ἀληθείας,
 ὅτι οἱ πάντες πάσχουσιν ὑπὸ φρενοπαθείας.
Τουτἔστιν ὅλ' οἱ ἄνθρωποι εἶναι τρελοὶ ἐν γένει,
 δὲν εἶναι ὅμωςδι' αὐτὸ καὶ δυσηρεστημένοι.
'Εὰν δὲ ὁ Λαούδανος τρελὸς δὲν ἦτο μόνος,
 αὐτὸ ἦτ' ὡς ἐξαίρεσις γραμματικοῦ κανόνος.
Τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὡς σοφὸν γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὄντα,
 ἐδέξαντ' εἰς τὸ μέλαθρον τοῦ Σκροπιοῦ ἐλθόντα,
Οἱ ἐν αὐτῷ μετὰ τιμῆς· ἐκεῖνος δ' ἀπαντήσας
 αὐτόθι ἄλλον ἰατρὸν καὶ σφόδρα ἀθυμήσας,
Ὑπὸ ψυχρὸν χαιρετισμὸν ἔκρυψε τὸν θυμόν του
 καὶ θέσει ὑπερηύξησε τὸ φύσει σοβαρόν του.
Καὶ ὁ Σουλφᾶτος πλὴν κακῶς ἀμέσως διετέθη,
 διότι ἀποκλειστικῶς αὐτῷ δὲν ἀνετέθη
Τὸν Σκροπιὸν ἀπὸ δεινοῦ κακοῦ νὰ θεραπεύσῃ,
 ἤ, ἂν τυχὸν ἀπέθνησκε, νὰ τὸν ἐπιγαμβρεύσῃ.

---

ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ φλοιώδει οὐσίᾳ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐγκεφάλου κυττάρων ἀνέρχεται εἰς ἑξακόσια δώδεκα ἑκατομμύρια καὶ ἑκατὸ δώδεκα χιλιάδας. Ὁ MENYERT εὗρεν ἓν δισεκατομμύριον, καὶ ὁ ἄγγλος ψυχολόγος BAIN τὸν αὐτὸν ὡς ἔγγιστα ἀριθμόν. Καὶ ἡμεῖς μὲν δὲν δυνάμεθα ἀλλ' ἢ νὰ πιστεύωμεν εἰς τὰς καταμετρήσεις ταύτας, ὑπὸ τοιούτων σοφῶν γενομένας· τοὺς δὲ ἀνοσίως ἀπιστοῦντας, παραπέμπομεν ἵνα αὐτοί, τὰ κύτταρα ἐγκεφάλων καταμετρῶντες, πεισθῶσι περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν ἀριθμῶν.

Καὶ ἤθελε λοιπὸν αὐτὸς νὰ ἔχῃ τὸ καθῆκον
  μόνος νὰ ἐπισκέπτηται τοῦ ἀσθενοῦς τὸν οἶκον
Νὰ βλέπῃ μὲν τὸν πάσχοντα, ἀλλὰ καὶ τὴν κυρίαν,
  εἰς ἣν νὰ δίδῃ καὶ μικράν τινα παρηγορίαν.
Τοιαῦτα ἔχων κατὰ νοῦν περὶ τῆς νοσηλείας,
  ἑπόμενον νὰ αἰσθανθῇ ἦτο νυγμὸν ζηλείας,
Ὁπόταν τὴν Μαργήεσσαν εἶδε καταλιποῦσαν
  αὐτόν, πρὸς τὸν Λαούδανον δὲ ἐν σπουδῇ χωροῦσαν,
Τὸ μὲν ἵνα, ὡς ὤφελεν, αὐτὸν προαπαντήσῃ,
  τὸ δὲ καὶ πρὸς τὸν πάσχοντα ἵνα τὸν ὁδηγήσῃ.
Ὅταν πλὴν αὔτ' ἐκάθησεν ἐγγὺς τοῦ Λαουδάνου,
  ἐπάνω ἀναπαυτικοῦ μεταξωτοῦ ἑδράνου,
Καὶ ἤρχισαν μὲ χαμηλὴν φωνὴν νὰ ὁμιλῶσι
  τὸν πάσχοντα, τρόπον τινά, διὰ νὰ μὴ ὀχλῶσι,
Τότ' ὁ Σουλφᾶτος, προσβληθεὶς καιρίως, εἰς τὰ στήθη
  φλόγα ᾐσθάνθη καυστικὴν καὶ μόλις ἐκρατήθη
Κατὰ τοῦ ὁμοτέχνου του ὀργίλως νὰ ὁρμήσῃ
  καὶ τῆς κυρίας Σκροπιοῦ αὐτὸν ἀποχωρίσῃ.
Τί δὲ ἐκ τούτου ἔμελλε βεβαίως νὰ πηγάσῃ,
  ἀδύνατον ὁ νοῦς θνητοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰκάσῃ.
Διότι αἱμοσφαίρια τότε τῶν ραπισμάτων
  καὶ κύτταρα τῶν γρονθισμῶν, πληγῶν καὶ λακτισμάτων,
Αἴφνης θὰ ἐπεραίνοντο ἐν πάσῃ τῇ πομπῇ των,
  ἐν πάσῃ τῇ δυνάμει των, ἐν πάσῃ τῇ ὁρμῇ των
Καὶ εἰς ὀστᾶ, εἰς κεφαλήν, εἰς ράχην, εἰς ἀρθρώσεις
  τῶν ἰατρῶν θὰ ἔφερον παντοίας ἀλλοιώσεις,
Συγχρόνως θὰ προέκυπτε καὶ σκάνδαλον μεγάλον,
  τὴν τῆς κυρίας Σκροπιοῦ ὑπόληψιν προσβάλλον.
Ἐν' ᾧ εἶχον τὰ πράγματα λάβει τροπὴν σπουδαίαν,
  εἰς τοῦ μελάθρου ἔξαφνα τὴν πύλην τὴν αὐλαίαν
Ἠκούσθη κροῦσμα δυνατόν, πολλῶν δ' εὐθὺς τρεξάντων
  καὶ τὰς ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ κλεισίας ἀνοιξάντων,
Εἰσῆλθε, κατὰ τὰς στιγμὰς τὰς σοβαρὰς ἐκείνας,
  πρὸς γενικὴν κατάπληξιν, ὁ ἰατρὸς Κινκίνας,

Ὃν ἕτερος τοῦ Σκροπιοῦ υἱὸς εἶχ' ἀνιχνεύσει
καὶ διὰ τὸν πολυκλεᾶ πατέρα του ἀγρεύσει·
Διότι δὲν ἐγίνωσκεν ὅτι καὶ δύο ἄλλοι
πρότερον ἦλθον ἰατροί, σπουδαῖοι καὶ μεγάλοι.
Ὁ δὲ Κινκίνας ἦτο ἕν, ὄντως, τῶν φαινομένων
τῶν κατὰ διαλείμματα μακρὰ παραγομένων.
Σπουδάσας τὴν ἰατρικὴν μὲ φρένας πεπνυμένας
εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ἄνγρας Πεκουένας,
Διὰ τῆς βαθυνοίας του, τῆς κρίσεως, τῶν φώτων,
ἐφείλκυσε τὸν θαυμασμὸν κοινῶς τῶν Ὀττεντότων
Καὶ παρ' αὐτοῖς ἡ μνήμη του ἀκμαία παραμένει,
ὡς βεβαιοῦσιν οἱ ἐκεῖ ἐπιδημοῦντες ξένοι.
Καθόσον κατηνάλωσε πάντα σχεδὸν τὸν βίον,
ἀσχοληθεὶς ἐπιτυχῶς εἰς τὰ τῶν μικροβίων.
Διὰ παρατηρήσεων δὲ ἐπανειλημμένων,
καὶ δι' αὐτὸ ἀντίρρησιν μὴ ἐπιδεχομένων,
Ἀπέδειξεν ὅτι εἰς πᾶν κακὸν ἢ ἀρρωστίαν
παρέχει τὸ μικρόβιον τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν
Καὶ ὅ τι πάσχει ἕκαστος ἀπὸ μικρὸν παιδίον
προέρχεται πασιφανῶς ἐκ τῶν βακτηριδίων.
Τὸ βρέφος κλαίει καὶ ποιεῖ συχνάκις τὰ κακά του,
διότι ἓν μικρόβιον κεντᾷ τὰ ἔντερά του.
Ὁμοίως νὰ πταρνίζηται ὁ ἄνθρωπος συμβαίνει,
διότι εἰς τὴν ῥῖνα του μικρόβιον ἐμβαίνει.
Ἐὰν δ' εἰς τὸν ἐγκέφαλον κἀνὲν αὐτῶν εἰσδύσῃ,
ἀδύνατον ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ αὐτοκτονήσῃ.
Ἄρα ζωὴν καὶ θάνατον, νοσήματ', εὐεξίαν,
δίψαν, ὕπνον, ἐγρήγορσιν, πεῖναν, ἀνορεξίαν,
Ἐπίρρωσιν, χαλάρωσιν, λύπην, χαράν, ὀδύνην
ἀνόρθωσιν, κατάπτωσιν, σοφίαν, ἀφροσύνην,
Χρηστότητα, φαυλότητα, ὀξύνοιαν, μωρίαν,
μῖσος, ἔρωτ', ἀναίδειαν, δρᾶσιν ἢ ὀκνηρίαν,
Πᾶν ὅ τι εἰς τὸν ἄνθρωπον τέρψιν ἢ θλίψιν δίδει,
τὰ ἄπειρα παράγουσι τῶν μικροβίων εἴδη.

Ἅτινα πάντα φέρουσι καὶ πάντα ἐνεργοῦσιν
  εἶναι παρόντα πανταχοῦ, τὰ πάντα δὲ πληροῦσιν
Ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἔκτακτος πεῖρα καὶ ἱκανότης.
  ἵνα ἑκάστου ἐξ αὐτῶν γνωσθῇ ἡ ἰδιότης.
Διότι πᾶν μικρόβιον τοῦ ἄλλου διαφέρει,
  ἀλλοῖον δ' ἀπετέλεσμα ἕκαστον τούτων φέρει.
Τὸ τῆς τιμῆς μικρόβιον ἐπάγεται πενίαν.
  τὸ τῆς κλοπῆς τἀνάπαλιν φέρει εὐδαιμονίαν
Ἀλλ' ὁ Κινκίνας, ὡς ἀνὴρ πολὺ πεπειραμένος,
  τῶν μικροβίων ἀκριβῶς διέκρινε τὸ γένος,
Τὸ εἶδος, τὴν ἐνέργειαν τὸ πλῆθος, τὰ προσόντα,
  πράγματα τέως ἄδηλα εἰς πάντα ἄλλον ὄντα,
Κατόπι δὲ ἐργασιῶν μακρῶν καὶ ἐπιπόνων,
  εἶχ' εὕρει τὰ μικρόβια ἤδη τῶν Ὀξυτόνων
Καὶ τῶν Περισπωμενιτῶν, ὅπερ τὴν ἐπιστήμην
  προήγαγε καὶ ηὔξησε τοῦ ἰατροῦ τὴν φήμην.
Οἱ τῶν Σουρήδων κάτοικοι αὐτόν, ὡς ὑποφοίτην,
  τῆς πόλεως ἀνέδειξαν ἐπίτιμον πολίτην,
Οἱ δ' ἀνθρακεῖς τοῦ Πρινιᾶ, εἰς ἔνδειξιν εὐνοίας,
  πρόεδρον ἐψηφίσαντο αὐτὸν τῆς συντεχνίας,
Ἀλλὰ καὶ τῶν Κασολιδῶν τὸ Ἰνστιτοῦτον, τέλος,
  τὸν ἄνδρα ἐξελέξατο ἀντεπιστέλλον μέλος,
Ἡ τοῦ Κινκίνα ἔλευσις αἰσθήματα παντοῖα
  ἐν τῇ τῶν συναδέλφων του ἐξήγειρε καρδίᾳ.
Διότι, ὅπως βεβαιοῖ καὶ παροιμί' ἀρχαία,
  ὁ κεραμεὺς ἀείποτε μισεῖ τὸν κεραμέα,
Ὁ τέκτων δὲ τὸν τέκτονα· ἀλλ' ὑπὲρ πάντα ἄλλον,
  ὁ ἰατρὸς κατ' ἰατροῦ πνέει θυμὸν μεγάλον.
Προσέτι κατελήφθησαν καὶ ὑπὸ δυσφορίας
  ἕνεκα τῆς βοώπιδος τοῦ Σκροπιοῦ κυρίας,

---

1 Ὁ Μικὲλ εὗρεν ἐντὸς μιᾶς λίτρας ὕδατος τοῦ Σηκουάνα, ἀντληθέντος ἐν Βερσύ, τέσσαρα ἑκατομμύρια ὀκτακοσίας χιλιάδας μικροβίων, ἐν ὕδατι δὲ τῆς Ἀσνιέρης δώδεκα ἑκατομμύρια ὀκτακοσίας χιλιάδας τοιούτων, καὶ ἐντὸς μιᾶς λίτρας ὕδατος βροχῆς διακοσίας τεσσαράκοντα ὀκτὼ χιλιάδας. Ὁποία ἀκρίβεια περὶ τὴν καταμέτρησιν!

Ἧς ἐπεζήτουν ἤδη τρεῖς τὴν εὔνοιαν συγχρόνως,
ἣν ἕκαστος δι' ἑαυτὸν διεξεδίκει μόνος.
Ὅθεν διελογίζοντο πρὸς τὶ νὰ προσκληθῶσι
δι' ἓν ἀρρώστημα ἁπλοῦν θεραπευτῆρες τόσοι.
Δὲν ἠδυνάμην, ἔλεγε καθείς των κατ' ἰδίαν,
ἐγκρύπτων αἴτνην δύσβεστον ὀργῆς εἰς τὴν καρδίαν,
Δὲν ἠδυνάμην ἆρά γε ἐγὼ νὰ κατορθώσω
ἐκ τοῦ νοσήματος αὐτοῦ τὸν Σκροπιὸν νὰ σώσω;
Ἤ, καὶ ἐὰν ἐπέμενε ζωὴν νὰ μεταλλάξῃ,
αὐτὸ δὲν ἦτο εὔκολον καὶ δι' ἐμοῦ νὰ πράξῃ — —
Καὶ μάλιστα ταχύτερον; ἢ μὴ ὑπῆρχε χρεία
πρὸς τοῦτο τόσων ἰατρῶν νὰ προσκληθῇ σωρεία;
Καὶ ἰατρῶν! . . . τί ἰατρῶν; ἤγουν ἀνδρῶν φερόντων
τοιοῦτο ὄνομα σεμνόν, πράγματι ὅμως ὄντων
Ἀσυνειδήτων ἀγυρτῶν, εἰς πάντα ἀνικάνων,
βλακῶν, ἀχρείων, ποταπῶν, ψευστῶν καὶ λαοπλάνων;
Τί εἶναι ὁ Λαούδανος, ἐσκέπτετ' ὁ Σουλφᾶτος
καθ' ἑαυτόν, εἰ μὴ ἀσκὸς οἰήσεως γεμάτος;
Ποῦ ὁ Κινκίνας ἰατρὸς ἠκούσθη ἢ ἐφάνη
καὶ μέρος εἰς συμβούλια ἰατρικὰ λαμβάνει;
Ἐξ ἄλλου ὁ Λαούδανος ἔλεγεν ἐνδομύχως:
ὡς τὸν Σουλφᾶτον ἰατροί, τουτέστιν ἄνδρες δίχως
Ἀξίαν καὶ ἐκπαίδευσιν, θαυμάζω πῶς τολμῶσι
μετ' ἰατροῦ, οἷος ἐγώ, σοφοῦ νὰ συζητῶσι;
Καὶ ὁ Κινκίνας ὁ μωρός, ὁ πλήρης ἀμαθείας,
ὡς ἰατρὸς παρίσταται! . . . ὢ! τῆς κακοηθείας!
Ὁ δὲ Κινκίνας μετ' ὀργῆς, ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους,
Σουλφᾶτον καὶ Λαούδανον ἐξύβριζ' ἀμφοτέρους,
Ὡς βλᾶκας, ὡς παράφρονας, ὡς κακοηθεστάτους,
ὡς ἀναιδεῖς, ὡς μιαροὺς καὶ ὡς ἀμαθεστάτους.
Ὥστ' ἀνταπέδιδ' ἕκαστος τὰς ὕβρεις μὲ τὸν τόκον,
τοῖς ἄλλοις μὴ ὁμολογῶν ἀξίας οὐδὲ κόκκον.
Ἀλλ' εἰ καὶ ἀνθυβρίβοντο αἰσχρῶς καὶ ἐμισοῦντος,
τὴν ἄκακον περιστερὰν ὅμως προσεποιοῦντο.

Τοσοῦτο δὲ ἐπιτυχῶς ὑπέκρυπτον τὸ πάθος,
ὅπερ εἰς τῆς καρδίας των ἐκόχλαζε τὸ βάθος,
Ὥστ' ἐκ τοῦ τρόπου κρίνων τις ἐκείνων πρὸς ἀλλήλους,
βεβαίως ὑπελάμβανεν αὐτοὺς ἀρίστους φίλους.
Καὶ σκέψις δ' ὀπισθόβουλος τοὺς πρότερον ἐλθόντας
ἐν τῷ μελάθρῳ ἰατροὺς ἐνέπνευσεν, ἰδόντας
Καὶ ἕτερον ὁμότεχνον, ὅτ' εἶναι ἀναγκαῖον
νὰ προσφερθῶσι πρὸς αὐτὸν μὲ τρόπον εἰρηναῖον.
Διότι ὑπερβέβαιος καθεὶς ἐκ τῶν προτέρων
ὑπῆρχεν ὅτι, ἕνεκα σκοπῶν ὑψηλοτέρων
Τῆς ἐπιστήμης τὴν τιμὴν καὶ πρόοδον σκοπούντων
καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ πάσχοντος ὑγείας συντελούντων,
Ἔμελλον νὰ ἐρίσωσι καὶ διαπληκτισθῶσι
εἴτ' ἐν τῇ θεραπευτικῇ εἴτ' ἐν τῇ διαγνώσει.
Ὅθεν καὶ ἔκριν' ἕκαστος καλὸν νὰ προσπαθήσῃ
καὶ τὸν Κινκίναν σύμφωνον αὐτῷ νὰ καταστήσῃ
Διότι, κατὰ τὰ σοφῶς ἀρχῆθεν εἰρημένα,
οἱ δύο ἀγαθώτεροί εἰσιν ὑπὲρ τὸν ἕνα.
Ὑπὸ τοιαύτας ἀγαθὰς οἱ ἰατροὶ ψυχώσεις
καὶ εἰς τοσοῦτο σύναμα κρισίμους περιπτώσεις,
Συνήρχοντο τὸν Σκροπιὸν ἵνα ἐπισκεφθῶσι
καὶ διὰ δόξης καὶ τιμῆς διὰ παντὸς στεφθῶσι.
Τὸ δ' ἀντικείμενον αὐτῶν τῶν μόχθων καὶ φροντίδων
καὶ μεριμνῶν καὶ θλίψεων καὶ προσεχῶν ἐρίδων,
Ἦτοι ὁ μάκαρ Σκροπιός, ἐξηκολούθει μένων
ἀκίνητος, ἀναίσθητος, ἓν ὂν νενεκρωμένον.
Ἐπὶ βραχὺ τοῦ ἰατροῦ Κινίν' ἀναπαυθέντος,
βήξαντος, απομήξαντος καὶ συνοφρυωθέντος,
Εἰς δὲ τὴν οἰκοδέσποιναν καί τινας κατοπτεύσεις
ποιήσαντος ἵν' ἀρυσθῇ ἀπὸ αὐτῆς ἐμπνεύσεις,
Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει του, ἤρχισε μετ' ἰδίας
χάριτος ἡ Μαργήεσσα, πολλῆς τε εὐφραδείας.
Μέσῳ τῆς συγκινήσεως ὅλων, νὰ ἱστορήσῃ
πῶς ὁ σεπτός της σύμβιος συνέβη ν' ἀρρωστήσῃ.

Καὶ εἶπεν ὅτι, πάντοτε αὐτὸς μὲ τάξιν ζήσας,
  οὐδέποτε χρῆσιν ποτῶν ἐπὶ ζωῆς ποιήσας,
Ἀλλὰ οὐδὲ παρεκτροπὰς εἰς ἄλλα πράγματ' ὅσα
  (καὶ ἔνευσε τοὺς ὀφθαλμοὺς χαμαί, ἐρυθριῶσα)
Συνήθως προκλητήριά εἰσι τῶν νοσημάτων,
  ἀλλὰ μετ' ἐγκρατείας ζῶν καὶ δίαιταν φυλάττων,
Ἐκ τοῦ μελάθρου τὸ πρωῒ ἐξῆλθεν, ὑγειαίνων,
  εἰς τὸ ἐμπορικὸν αὐτοῦ γραφεῖον μεταβαίνων.
Ἀλλά τις, καθὼς φαίνεται, τῶν ἐν τῇ Βιρμιγγάμῃ
  πολλῶν του ἀνταποκριτῶν ἢ τῶν ἐν Ροττερδάμῃ
Ἠθέλησ' ἐμπιστευτικῶς ἵνα τῷ ἀναγγείλῃ
  ἡ τράπεζα τοῦ Μοζαμβὶκ ὅτι θὰ ἀναστείλῃ
Ἐντὸς μικροῦ τὰς πληρωμάς, καὶ ἐπειδὴ ἀξίας
  αὐτῆς πολλὰς ὁ Σκροπιὸς κατεῖχεν, ἀταξίας
Προὐκάλεσ' ἐγκεφαλικὰς τοιαύτη ἀγγελία,
  διότι τῷ ἐπήρχετο καταστροφὴ τελεία.
Ἐν ᾧ λοιπὸν ἐπέστρεφεν ἤδ' εἰς τὸ μέλαθρόν του,
  χωρὶς τῶν γραμματέων τις ἢ τῶν ὑπηρετῶν του
Τοιαύτην προδιάθεσιν κακὴν νὰ ὑποπτεύσῃ.
  ὥστε εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ νὰ τῷ συνοδεύσῃ,
Κατέπεσεν ἀπόπληκτος καὶ ἀπὸ τότε κεῖται
  ἀναίσθητος καὶ ἄλαλος, καθὼς παρατηρεῖται·
Θερμῶς λοιπὸν ἱκέτευε τὴν ἐξοχότητά των,
  πᾶσαν νὰ καταβάλωσι τὴν ἱκανότητά των
Τὰς γνώσεις των, τὰ φῶτά των καὶ τὴν πολυπειρίαν,
  ὅπως τῷ ἀποδώσωσι τὴν πρώτην του ὑγείαν,
Χάριν αὐτῆς, τῶν τέκνων της, τῆς κοινωνίας, τέλος,
  ἧς διετέλει ἐκλεκτὸν ὁ σύζυγός της μέλος.
Καὶ τῆς κυρίας Σκροπιοῦ αὐτὰ ἐκτραγῳδούσης
  μετὰ φωνῆς, συγκίνησιν βαθεῖαν προδιδούσης,
Τῶν δ' ἰατρῶν τοὺς λόγους της καλῶς ἀκροασθέντων
  καὶ πᾶσαν τὴν συγκίνησιν αὐτῆς συμμερισθέντων,
Καὶ ἐκ καρδίας καὶ ψυχῆς βαθέως στεναξάντων,
  καὶ συμπαθείας βλέμματα αὐτῇ ἐκτοξευσάντων,

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἀσθενοῦς ὀλίγον μεριμνώντων,
τὴν δ' εὔνοιαν τῆς γυναικὸς ἐκείνου θηρευόντων,
Ἀλλήλους νὰ ὑβρίσωσι προδιατεθειμένων
καὶ ἀμοιβῆς νὰ τύχωσι καλῆς προσδεχομένων,
Ἤρξατο τὸ συμβούλιον τότ' ἐν συνοφρυώσει
τῶν ἐριτίμων ἰατρῶν καὶ ἀγαθῇ ψυχώσει.
Τῷ δὲ Κινκίνᾳ προὔτειναν, ὡς μᾶλλον ἁρμοδίῳ,
Σουλφᾶτος καὶ Λαούδανος, συγχρόνως καὶ οἱ δύο,
Ἵνα αὐτὸς τὸν πάσχοντα πρῶτος παρατηρήσῃ,
μεθ' ὃ τοὺς συναδέλφους του καλῶς διαφωτίσῃ.
Ἀλλ' ὁ Κινκίνας, ἐν πολλῇ τῇ μετριοφροσύνῃ,
ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν, εἰπὼν ὅτι ἐκεῖνοι,
Πρὸ τούτου εἰς τὸ μέλαθρον τοῦ Σκροπιοῦ ἐλθόντες
καὶ συνεπῶς ἀργήτερον τὸν ἀσθενῆ ἰδόντες,
Ἔδει εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ νὰ προηγηθῶσι
καὶ τοῦ Κινκίνα πρότερον αὐτὸν ἐπισκεφθῶσι.
Τέλος, μετ' ἐπαινέσεων ἰατρικῶν τερθρείαν,
μετὰ φιλοφρονήσεων καὶ αἰκισμῶν σωρείαν
Καὶ ὕστερον προσπαθειῶν πολλῶν τε καὶ μεγάλων
ἵνα προτάξῃ ἕκαστος, εἰ δυνατόν, τὸν ἄλλον,
Ἀναβολὴν τοῦ πράγματος μὴ ἐπιδεχομένου
καὶ τοῦ ἀρρώστου συνδρομῆς ταχείας δεομένου,
Ὑπεχρεώθη πρότερον τῶν ἄλλων ὁ Σουλφᾶτος
νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς εἰς μῆκος καὶ εἰς πλάτος
Τῆς δεινῆς νόσου ἀφορμὴ ἐκείνης ἦτο ποία,
καὶ τίς ἦτο ἁρμόζουσα νὰ γείνῃ θεραπεία.
Ὅθεν τῆς ἕδρας ἐγερθεὶς καὶ σοβαρῶς βαδίσας,
προσῆλθεν εἰς τὸν ἄρρωστον καὶ παρ' αὐτῷ καθήσας,
Ἀπήτησε, πρὶν τὴν χορδὴν τῆς θεραπείας κρούσῃ,
μὲ ὅλην τὴν ἀκρίβειαν ἐκ νέου νὰ ἀκούσῃ
Ὅσα πολλάκις ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ
ἐξέθηκεν ἡ εὔχαρις τοῦ πάσχοντος κυρία·
Τουτέστι πῶς ὁ σύμβιος συνέβη ν' ἀρρωστήσῃ
καὶ εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν τοιαύτην καταντήσῃ,

Αὐτὸ δ' ἐκείνης εὐγενῶς μὴ ἀποποιηθείσης
καὶ τὰ κατὰ τὸ πάθημα πάλιν διηγηθείσης,
Μάλιστα τὴν ἀφήγησιν καὶ διαποικιλάσης
μὲ ἐπεισόδειά τινα καὶ ἄλλας παρεκβάσεις,
Πρὸς τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν ἀπαραιτήτους οὔσας,
ἐξ ἄλλου καὶ τὸν ἰατρὸν οὐχὶ δυσαρεστούσας,
Ἰδὼν αὐτὸς τὸν ἄρρωστον, ἔλαβε τὸν σφυγμόν του,
συγχρόνως δὲ ἐξήγαγε τὸ ὡρολόγιόν του,
Ὅπερ δὲν εἶχε πρὸ μηνὸς ὡς ἔγγιστα χορδίσει,
τὸν ἀριθμὸν τῶν σφύξεων διὰ νὰ καθορίσῃ.
Σφυγμὸν καὶ ὡρολόγιον ἐπὶ πολὺ κρατήσας,
πραγματικῶς ὅμως οὐδὲν ἐκ τούτων ἐννοήσας,
Μὲ σοβαρὸν μετέπειτα καὶ ἐπιβάλλον ἦθος,
τοῦ ἀσθενοῦς ἐπέκρουσε πολλὰς φορὰς τὸ στῆθος
Καί, μᾶλλον σύννους καταστάς, τὴν κεφαλὴν δὲ σείων,
προσηρμοσ' εἰς τοῦ πάσχοντος τὸ στῆθος ἐν ὠτίον.
Ἀφ' οὗ δὲ χρόνον ἱκανὸν παρέμειν' ἐξετάζων
τὰ ἔνδον δῆθεν τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἀληθῶς ρεμβάζων
Καὶ ἀναλογιζόμενος πόσον τερπνὸν θὰ ἦτο
κἄποιος ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ ἂν ἐστηθοσκοπεῖτο,
Ἠγέρθη τέλος σκυθρωπὸς καὶ συνωφρυωμένος,
ὡς μὴ ἀπὸ τὸν πάσχοντα ὢν εὐχαριστημένος
Ἐφ' ἱκανὸν δὲ σιγηλὸς καὶ σύννους διαμείνας,
ὡς ἵνα συγκεντρώσ' εἰς ἓν τοῦ νοῦ του τὰς ἀκτῖνας,
Ἐν τέλει, ἀπεφάσισε τὴν σιωπὴν νὰ λύσῃ
τὰ κατὰ τὴν ἀσθένειαν διὰ νὰ ἐξηγήσῃ.
Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἰατρῶν σεμνῶς παρατηρούντων
καὶ ἐνδομύχως πολλαπλῶς αὐτὸν κατηγορούντων,
Τῆς Μαργηέσσης δὲ καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων
ἐπιχαρίτως ἀνοικτὰ τὰ στόματα ἐχόντων,
Ἐλάλησεν ὡς ἐφέξης ὁ ἰατρὸς Σουλφᾶτος
δηλώσας μὲ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου καὶ τὸ κράτος,
Οὐ μόνον ὅτ' εἷς τῶν σοφῶν τυγχάνει διδακτόρων,
ἀλλὰ καὶ εἷς τῶν μάλιστα περικλεῶν ρητόρων.

»Ἀγγελιώτης γίνομαι κακῶν. Ὢ! πόσοι! οἷον
»πένθος ἱκάνει στυγερὸν τὴν νῆσον τῶν Σαμίων
»Καὶ πόσον οἱ Ἰάπωνες καὶ Σῖναι θὰ χαρῶσιν,
»ὀψέποτε ἀκούσωσι καὶ πληροφορηθῶσιν
»Ὅτι νοσῶν ὁ Σκροπιός, κλινήρης ἤδη κεῖται
»καὶ ὅτι ἡ ζωὴ αὐτοῦ σπουδαίως ἀπειλεῖται!
»Τὸν ἄνδρα τὸν πολύτιμον θέλων λοιπὸν νὰ σώσω
»καὶ τῶν ἐχθρῶν τὴν βέβηλον χαρὰν νὰ ματαιώσω,
»Ἐξήτασα προσεκτικῶς καὶ πάσῃ ἀκριβείᾳ
»πῶς τῷ ἐπῆλθεν ἔξαφνα τοιαύτη ἀρρωστία.
»Ἐξ ὅσων δὲ ἡ εὐγενής μοι εἶπε σύμβιός του,
»δεικνύει δὲ καταφανῶς καὶ ὁ σφοδρὸς σφυγμός του,
»Διὰ τῆς ἐπικρούσεως ἐξ ὅσων ἐνωτίσθην
»καὶ ἐκ στηθοσκοπήσεως ἐφ' ὅσον ἐφωτίσθην,
»Διέγνων ὅτι ἡ πολλὴ αὐτὴ ἀναισθησία,
»ἡ ἀφασία ἡ μακρὰ καὶ ἡ παραλυσία
»Παρήχθησαν ἐκ φλεγμονῆς τινων ἐκ τῶν μορίων,
»τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ αἱμοσφαιρίων.
»Ἡ νόσος δ' ἐγκεφαλικὴ εἶναι Ὀξυτονῖτις,
»νόσος τελείως ἄγνωστος μέχρι τοῦ νῦν, ἀλλ' ἥτις
»Ἐγένετο ἐνδημικὴ ὀλίγον ἤδη χρόνον,
»μεταδοθεῖσα, φαίνεται, ἀπὸ τῶν Ὀξυτόνων.
»Δὲν εἶναι δὲ ἐπάναγκες, φρονῶ, νὰ ἀναπτύξω
»τίνα τ' ἀποτελέσματα τῆς νόσου ἵνα δείξω
»Πρᾶγμα, δι' ὃ οὐδεὶς ὑμῶν βεβαίως ἀμφιβάλλει,
»ἤγουν ὅτι ἐπίκειται καταστροφὴ μεγάλη,
»Ἂν μέτρα λίαν δραστικὰ ἐγκαίρως δὲν ληφθῶσι
»καὶ ταῦτ' ἄνευ ἀναβολῆς ἂν δὲν ἐφαρμοσθῶσι.
»Παγκόσμιος τὴν σήμερον ὑπάρχει θεωρία
»ὅτι αἰτία τῆς ζωῆς πρωτίστη καὶ κυρία
»Εἰσὶ τὰ αἱμοσφαίρια, δι' οὗ καὶ μόνον ζῶμεν,
»ὑπάρχομεν, κινούμεθα, λαλοῦμεν ἢ σιγῶμεν.
»Ἐὰν αὐτὰ ἦν' ὑγειᾶ, εὐκόλως ἐννοεῖται,
»ὅτ' εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ πᾶν κανονικῶς τελεῖται

»Ἂν ὅμως ἐκ παθήσεως τύχῃ καὶ προσβληθῶσι,
»δὲν δύνανται καὶ φυσικῶς τότε νὰ λειτουργῶσι.
»Τοιουτοτρόπως δ' ἔχομεν τὰς τόσας ἀσθενείας,
»αἵτινες δεκατίζουσι παντοῦ τὰς κοινωνίας.
»Τὰ αἱμοσφαίρια αὐτὰ φλεγμαίνονται πολλάκις
»ἢ ἀτροφίαν μερικὴν παθαίνουσι συχνάκις,
»Ὑφίστανται συστατικῶν στοιχείων ἀλλοιώσεις,
»ὑπερτροφίας κἄποτε, νεκρώσεις, κρετιδώσεις.
»Ἑκάστη δὲ ἀλλοίωσις ἑπόμενον καὶ μίαν
»νὰ φέρῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἰδίαν ἀρρωστίαν.
»Πῶς δ' εἰς τὰ αἱμοσφαίρια ἐπέρχοντ' αἱ παθήσεις
»καὶ τίνες τῶν παθήσεων αἱ ἐπακολουθήσεις,
»Αὐτὰ θὰ γείνωσι γνωστὰ ἐκ τοῦ συγγράμματός μου
»τοῦ τίτλον «Αἱμοσφαίρια καὶ γένεσις τοῦ κόσμου»
»Φέροντος, ὅπερ πρόκειται ὁριστικῶς νὰ λύσῃ
»τὸ περὶ τούτων αἴνιγμα καὶ τοὺς δυσπίστους πείσῃ.
»Αἱμοσφαιρίων ἰσχυρὰν ἀλλοίωσιν ὑπέστη
»καὶ οὗτος ἐν τῇ κεφαλῇ, ἐκ τούτου δὲ κατέστη
» Ἀναίσθητος καὶ ἄλαλος, καθὼς παρατηρεῖτε,
»δι' ὅπερ, εἰ καὶ εἶναι ζῶν, ἀλλὰ ζωῆς στερεῖται.
»Ἕδρα τῆς νόσου του λοιπὸν ἡ κεφαλὴ ὑπάρχει
»καὶ ἐπειδὴ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος ἐξάρχει,
»Μέρος δ' αἱμοσφαιρίων της τελεῖ πεφλογισμένον,
»ἔχει τὸ σῶμα δι' αὐτὸ καὶ παραλελυμένον.
»Τοιαῦτ' ἀποτελέσματα φέρ' ἡ Ὀξυτονῖτις,
»ἐξ ἧς εἶναι ἀδύνατον ἄλλως ν' ἀπαλλαγῇ τις,
»Εἰ μὴ διὰ τῆς χρήσεως φαρμάκων καταλλήλων
»καὶ διὰ ἀφαιμάξεων πολλῶν ἀλλεπαλλήλων.
»Ὅθεν τὰ αἱμοσφαίρια διὰ ν' ἀπαλλαγῶσι
»τῆς φλεγμονῆς καὶ φυσικῶς κατόπι λειτουργῶσι,
»Τὰ ἐφεξῆς κατάλληλα ἰατρικὰ ἐγκρίνω
»καὶ ὅσῳ τὸ ταχύτερον νὰ γείνωσι προτείνω
»Ἐν πρώτοις, τὰς τῆς κεφαλῆς τρίχας ν' ἀποξυρίσῃ
»καὶ ὀπισωκαφουρικὸν ἐπίθεμα κολλήσῃ.

»Αὐτὸ τὰ ἡμισφαίρια βεβαίως θὰ πραΰνη,
»ὥστε καὶ ἀνακούφισις τῷ ἀσθενεῖ θὰ γείνη.
»Νὰ ἐπιχρίση, δεύτερον, μὲ χρῖσμα Τεστελίνου
»τὴν δεξιάν του παρειὰν καὶ μὲ Πετερκουίνου
«Τὴν ἄλλην, ἵνα δι' αὐτῶν λάβωσι τῶν χρισμάτων
»τὰ αἱμοσφαίρι' ἀρχικά τινα συστατικά των
»Ἐπάναγκες καὶ ὄπισθεν νὰ θέση ἑκατέρου
»τῶν ὤτων ἓν ἐκδόριον τοῦ Ἀλβεσπεϋέρου.
»Πρὸς δὲ ἐν τῇ μαστοειδεῖ ἑκάστου ἀποφύσει
»σακκίδιον τοῦ Γουιχὰρδ πρέπει νὰ προσαρτήση.
»Ὡσαύτως, ἀναπόφευκτον, φρονῶ, ἐν τῷ λαιμῷ του
»νὰ θέση καὶ συνασπισμὸν νωπὸν τοῦ Ριγολώτου.
»Διὰ τῶν σακκιδίων δὲ αὐτῶν καὶ ἐκδορίων
»ἡ φλεγμονὴ θὰ πραϋνθῇ πως τῶν αἱμοσφαιρίων.
»Πρέπει καὶ εἰς τὴν ράχην του νὰ θέσ' ἐξ ἡμισείας
»καὶ κούφας καὶ αἱματηρὰς ἑκατὸν ἓξ σικύας.
»Προσέτι εἰς τὸ στῆθός του, ἐὰν ἐπικολλήση
»βδέλλας ἑκατὸν εἴκοσι, πολὺ θὰ ὠφελήση.
»Ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ θεωρῶ καὶ ἐπὶ τῆς κοιλίας
»νὰ θέση δύο ἔμπλαστρα Δελβήχου καὶ Θαψίας.
»Εἰς δὲ τὰ ὑποχόντρια, ἐὰν ἐνεργηθῶσι
»παρακεντήσεις ἱκαναί, ὠφέλιμοι θὰ ὦσι.
«Καὶ τῶν αἱμοσφαιρίων δὲ θέλει ἐξασθενίσει
»τὴν κινδυνώδη φλεγμονήν, ἀνίσως ἐπιχρίση
»Τὸν δεξιὸν αὐτοῦ νεφρὸν μὲ χρῖσμα τοῦ Σχυστέρου,
»σακκίδιον δ' εἰς τὴν ὀσφῦν θέση τοῦ Βελαγγέρου.
»Προσέτι χρῆσιν τακτικὴν ποιήση ὑποθέτου,
»κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Τρουσσῶ ἢ τὸν τοῦ Λαβορδέττου.
»Πρὸς ἴασιν συμβάλλεται δὲ τῶν αἱμοσφαιρίων
»τὸ εἰς τὰς κνήμας ἄνοιγμα τεσσάρων φρεατίων,
»Ὡς καὶ οἱ συνιστώμενοι ὑπὸ τοῦ Σμουκερίου
»γενναῖοι ὑποκαπνισμοὶ δι' ἱκανοῦ χλωρίου.
»Τὰ εἰρημένα ἀκριβῶς ἐὰν ἐφαρμοσθῶσι,
»πέπεισμαι ὅτι θέλουσι ταχέως ἀποδώσει

»Τῷ πάσχοντι τὴν πρώτην του ὑγείαν· πλὴν ἐκεῖνο,
»ὃ μᾶλλον συντελεστικὸν παντὸς ἑτέρου κρίνω
»Ὅπως αὐτὸς ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς ἀρρωστίας,
»ἧς τὰς δεινὰς ὑφίσταται ὁ τάλας συνεπείας
»Καὶ εἰς τὰ αἱμοσφαίρια ἐπέλθῃ πλήρης τάξις,
»εἶν' εἰς γενναίας νὰ προβῇ ἐν τάχει ἀφαιμάξεις.
»Τουτέστι νὰ ὑποβληθῇ αὐτοστιγμεὶ εἰς μίαν
»ἀπὸ χειρῶν τε καὶ ποδῶν καλὴν φλεβοτομίαν.
»Ἐὰν τὸ αἷμα ἄφθονον ἐκ τῶν φλέβων του ρεύσῃ,
»τοιαύτη μί' ἀφαίμαξις θέλει τὸν θεραπεύσει.
»Ἀλλὰ ἐὰν μεθ' ὅλ' αὐτά, πάλιν δὲν ὑγειάνῃ,
»σημαίνει πεπρωμένον του ὅτ' εἶναι ν' ἀποθάνῃ,
»Καὶ κατ' ἐπακολούθησιν δὲν δύναται νὰ ζήσῃ,
»ὥστε ἡμᾶς δὲν ἔχει τις καὶ νὰ κατηγορήσῃ.
»Ἐξ ἐναντίας θέλομεν προσαποκτήσει φήμην,
»διότι ἀπεβίωσε κατὰ τὴν ἐπιστήμην.
»Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου· ἀφ' οὗ δ' ἐπισκεφθῆτε
»τὸν ἀσθενοῦντα, δύνασθε καὶ σεῖς ν' ἀποφανθῆτε.
Αὐτὰ μὲ σοβαρότητα λαλήσας ὁ Σουλφᾶτος,
δι' ὧν ἐτεκμηρίωσε καὶ πάλιν ἐμπραγμάτως
Τὰς γνώσεις του, τὴν μάθησιν, τὴν πεῖραν, τὴν σοφίαν
καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν πολλὴν αὐτοῦ ἀξίαν,
Ἠγέρθη μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ τῆς θέσεώς του,
ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔμενε πλησίον τοῦ ἀρρώστου,
Ἵνα εἰς ἄλλον ἰατρὸν αὐτὴν παραχωρήσῃ
διὰ νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς καὶ ἐπ' αὐτῆς καθήσῃ,
Καὶ τὸν νοσοῦντα δυνηθῇ ἐν ἀκριβείᾳ πάσῃ,
καθὼς ἡ τέχνη ἀπαιτεῖ, ἰδών, νὰ ἐξετάσῃ.
Ἀλλὰ καὶ εὐσυμπάθητος ἐκ φύσεως τυγχάνων
καὶ μὴ τὰς ἕξεις τὰς καλὰς αὐτοῦ ἀπομανθάνων,
Δὲν ἔλειψε καὶ βλέμματα ἀρκούντως μὲν φλογώδη
καὶ ἐννοιῶν σημαντικά, πολὺ δὲ σκανδαλώδη
Νὰ ρίψ' εἰς τὴν λευκώλενον τοῦ Σκροπιοῦ κυρίαν,
ἅτινα τῇ ἐπέτρεπον, ἂν προσεχῇ χηρείαν

Ἡ μοῖρα (ὃ μὴ γένοιτο!) τῇ εἶχε προορίσει,
παρηγορίαν ἐξ αὐτῶν οὐχὶ σμικρὰν ν' ἀντλήσῃ
Αὐτὰ περὶ τοῦ ἀσθενοῦς εἰπόντος τοῦ Σουλφάτου
καὶ περὶ τοῦ νοσήματος ὡς ὄντος δυσιάτου,
Τοῦ Λαουδάνου ἡ σειρὰ ἦτο νὰ πλησιάσῃ
τὸν πάσχοντα, τὸ νόσημα διὰ νὰ ἐξετάσῃ.
Πλὴν οὗτος ἐξ ἁβρότητος παρέσχε τὰ πρωτεῖα
εἰς τὸν Κινκίναν, ὡς τιμῶν αὐτοῦ τῇ γηρατεῖα
Ἐκείνου πλὴν δηλώσαντος ἐν μετριοφροσύνῃ
ὅτι πολὺ εὐχαριστεῖ, ἀλλ' ἡ τιμὴ ἐκείνη
Ἁρμόζει εἰς τὸν κύριον Λαούδανον εἰκότως,
δι' ὅπερ καὶ τὸν ἄρρωστον πρέπει νὰ ἴδῃ πρῶτος,
Τοῦ Λαουδάνου δ' εἰς αὐτὸ οὐδόλως πειθομένου
καὶ πρώτου νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν πάσχοντ' ἀρνουμένου,
Ἐπηκολούθησ' ἔκχυσις ἐνθέρμων αἰσθημάτων,
λόγων ἁβρῶν καὶ συμπαθῶν καὶ φιλοφρονημάτων.
Καὶ εἷς τὸν ἄλλον ἔξοχον ἐκάλει ἐν ἀνθρώποις
καὶ ἐπιστήμης καύχημα καὶ κλέος τῆς Εὐρώπης,
Δαιμόνιον σοφώτερον ἔχοντα τοῦ Σωκράτους
καὶ ἰατρὸν ὑπέρτερον ὄντα τοῦ Ἱπποκράτους,
Ἄνδρα, ὃν δὲν παρήγαγεν ἡ γῆ ἀπὸ αἰώνων
καὶ ὃν ἡ Σάμος εὐτυχῶς ἤδη κατέχει μόνον,
Ἔχοντα φρόνημ' ὑψηλὸν καὶ εὐγενῆ καρδίαν,
(ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔλεγον, ἀλλ' ὅμως κατ' ἰδίαν
Ἐστόλιζον μ' ἐπίθετα ὁ εἷς τὸν ἄλλον, ὅσα
καὶ τοῦ Τζαρούχη [1] ἀγνοεῖ ἡ χρυσορρήμων γλῶσσα,
Τουτέστι φαῦλον, ἀμαθῆ, οὐτιδανόν, εὐήθη,
ἀγράμματον, κακεντρεχῆ, ἀγύρτην, κακοήθη,
Ἀχρεῖον, ἀσυνείδητον, κακότροπον, βλακώδη,
ἀπαταιῶνα, μοχθηρόν, ἀνόητον, κτηνώδη.
Καὶ ὁ Σουλφᾶτος δ' ἔνδοθεν αὐτοῖς προσεμαρτύρει,
ἀγγεῖα ἀκαρθασιῶν καὶ δυσωδίας πλήρη

---

1 Βασίλειος Τζαρούχης, ἀνὴρ διάσημος ἐπὶ βωμολοχίᾳ, δυνάμενος ἐπὶ πολλὰς ὥρας νὰ ἐξερεύγηται βωμολοχίας καὶ παντοειδεῖς χυδαιολογίας.

Τοὺς δύο ἰατροὺς καλῶν, ὅταν ἀνάμεσόν των
　ἐνθουσιῶντες ἔψαλλον αὐτοὶ τὸν ἐπαινόν των).
Τέλος μετ' ἀνοικτίρμονας δεήσεις, συγκινήσεις,
　αἰκίσματα, ἐξορκισμούς, ἐπαίνους, ἐξυβρίσεις,
Καὶ τοῦ Κινκίνα δείξαντος ὅτι ἀμετακλήτως
　ἔχει σκοπὸν τὸν ἄρρωστον αὐτὸς νὰ ἴδῃ τρίτος,
Ἠγέρθη ὁ Λαούδανος μὲ μετριοφροσύνην
　καὶ σύννους ἐπλησίασε βραδέως εἰς τὴν κλίνην,
Ἐφ' ἧς ὁ τάλας Σκροπιὸς ἐξηπλωμένος ἦτο
　καὶ οὔτ' ᾐσθάνετο ποσῶς, ἀλλ' οὔτε ἐκινεῖτο.
Πλὴν θέλων ὁ Λαούδανος ἵνα ἀπαραβάτως
　φανῇ ὅτι δὲν ἔπραξεν ὅ τι καὶ ὁ Σουλφᾶτος,
Ἰδίαν ἠκολούθησεν αὐτὸς ἐρεύνης τάξιν
　καὶ ὅλως νέαν μέθοδον ἔθετο ἤδ' εἰς πρᾶξιν.
Ἐθώπευσε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσθενοῦς ὀλίγον
　καὶ τὸν σφυγμόν του σοβαρῶς ἤρξατο εἶτα θίγων.
Κατόπι διὰ τῆς ἁβρᾶς ἐπίεσε χειρός του
　τὴν λίαν περιεκτικὴν κοιλίαν τοῦ ἀρρώστου.
Χωρὶς δὲ καὶ τὸ στῆθός του ποσῶς νὰ ἐπικρούσῃ
　ἵνα νοήσ' οἱ πνεύμονες αὐτοῦ πῶς λειτουργοῦσι,
Ἐξήγαγε θερμόμετρον καὶ ὑπὸ τὴν μασχάλην
　τοῦ ἀσθενοῦς ὑπέθηκε, μίαν μετὰ τὴν ἄλλην.
Τοῦ θερμομέτρου τοὺς βαθμοὺς μετέπειτα μετρήσας
　καὶ τὴν θερμότητ' ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀσθενοῦς νοήσας,
Ἐζήτησε μεθ' ὅλ' αὐτὰ καὶ τὴν πληροφορίαν
　ἀπὸ τὴν πολυθέλγητρον τοῦ Σκροπιοῦ κυρίαν
Μήπως, ὁπόταν ὑγειὴς ὁ σύμβιός της ἦτο,
　διὰ δυσκοιλιότητα τυχὸν παρεπονεῖτο.
Καίτ' ἦτο ἡ ἐρώτησις αὐτὴ φυσικωτάτη,
　ὥστε καὶ ἡ ἀπόκρισις νὰ ἦναι βραχυτάτη,
Ἀλλ' ὅμως ἡ Μαργήεσσα, μὴ ταύτην προσδοκῶσα,
　ἐγένετ' ὁλοπόρφυρος καὶ ἔμενε σιγῶσα
Τοῦ ἰατροῦ δ' ἐκ τῆς σιγῆς αὐτῆς ὑπολαβόντος
　ὅτι καλῶς δὲν ἤκουσε καὶ [illegible]

Τὸ πρότερον ἰατρικὸν ἐρώτημα, ἐκείνη,
  ἐν συστολῇ παρθενικῇ καὶ ἐν αἰδημοσύνῃ,
Τῷ ἀπεκρίθη μὲ φωνὴν μόλις ἀκουομένην
  καὶ ἐκ τῆς συγκινήσεως δὲ διακοπτομένην:
»Ἀφ' οὗ τάξιν εἰς ὅλα του ἐφύλαττε τελείαν,
  »ἄτακτος δὲν ἠδύνατο νὰ ἦν' εἰς τὴν κοιλίαν·
»Ὥστε αὐτὸν δὲν ἤκουσά ποτε νὰ εἴπῃ ὅτι
  »πάσχει δυσ...κοι...λι...ό...τη...τα...καὶ τοῦτο δὲ διότι,
»Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἄμετροι ἦσαν αἱ ἀρεταί του,
  »καὶ φαγητὸν δυσκοίλιον δὲν ἔτρωγε ποτέ του.
»Εἰλικρινῶς δὲ βεβαιῶ τοῦ Σκροπιοῦ ὁ βίος
  »διήρχετο ἀκύμαντος, σωφρόνως, εὐκοιλίως..
Τῆς Μαργηέσσης δὲ αὐτὰ ἐπιβεβαιωσάσης
  καὶ ὅλην τὴν ὁμήγυριν καὶ ἰατροὺς πεισάσης
Ὅτι ἐν πᾶσι τακτικὸς ὁ σύζυγός της ἦτο,
  καὶ ἐκ δυσκοιλιότητος δὲν ἐταλαιπωρεῖτο,
Ὁ ἰατρὸς Λαούδανος τοὺς ὀφθαλμοὺς καμμύσας,
  βήξας κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἀγερώχως στήσας
Τὴν κεφαλήν, ἐλάλησεν αὐτοῖς ὡς ἑπομένως:
  »Ἐκ τῆς παρατηρήσεως, ἥτις ἐπισταμένως
»Ὑπὸ τοῦ φίλου ἰατροῦ ἐγένετο Σουλφάτου,
  »ἀνδρός, καθὼς εἶναι γνωστὸν ἡμῖν, δοκιμωτάτου,
»Καὶ ἰατροῦ πολυμαθοῦς, σοφοῦ, πεπειραμένου,
  »ὑπόληψιν παγκόσμιον δικαίως κεκτημένου,
»Οὗ ἡ εὐρεία μάθησις καὶ αἱ ποικίλαι γνώσεις
  »οὐδέποτ' ἐπιτρέπουσιν ἀτόπους διαγνώσεις,
(Ἐν ᾧ δὲ ὁ Λαούδανος τοιαῦτα μὲ βαθεῖαν
  συγκίνησιν ἐπρόφερεν, ἀλλ' ὅμως κατ' ἰδίαν
Ὕβριζε τὸν συνάδελφον χρηστῷ τῷ συνειδότι,
  βλάκα καὶ ἄθλιον καλῶν, προσεπιλέγων δ' ὅτι
Ὁ δύο ὄνων ἄχυρα εἰς θέσιν νὰ μοιράσῃ
  μὴ ὤν, πῶς νόσον δύναται αὐτὸς νὰ ἐξετάσῃ;
Δι' ὅ, ἀντὶ μετ' ἰατρῶν νὰ συγκαταριθμῆται,
  ἔπρεπεν ἀνθρωπόμορφον κτῆνος νὰ θεωρῆται.

'Αλλὰ καὶ ὁ συνάδελφος Σουλφᾶτος πρὸς ἐκεῖνον,
καίτοι ἀβρῶς τὴν κεφαλὴν ἀκαταπαύστως κλίνων
Καὶ λέγων: Σᾶς εὐχαριστῶ, πλὴν τὰς εὐχαριστίας
μὲ ὕβρεις ἀνταπέδιδε σιωπηρῶς παντοίας·
Οἱ ἔπαινοι, ἐσκέπτετο, ἑνὸς ἀνθρωπαρίου,
ἑνὸς ἀγύρτου ποταποῦ, ἑνὸς ἀνδρὸς ἀχρείου,
Εἰσὶ μομφαὶ καὶ παρ' αὐτοῦ ἡ δεδοκιμασμένη
ἀξία του ἐκτίμησιν οὐδόλως ἀναμένει).
»'Εκ τῶν παρατηρήσεων, ἃς ὁ σοφὸς Σουλφᾶτος,
»προσέθηκ' ὁ Λαούδανος, ἐνήργησε προσφάτως.
»Μετὰ πολλῆς μανθάνομεν τῆς ψυχικῆς ὀδύνης
»ὅτι ὁ κατακείμενος ἐπὶ αὐτῆς τῆς κλίνης
»Λίαν μεγάτιμος ἀνὴρ νοσεῖ ἐξ ἀσθενείας
»σοβαρωτάτης καὶ δεινῆς καὶ ἀληθῶς σπανίας.
»Καὶ ὅτι μὲν εἰς κίνδυνον εὑρίσκεται μεγάλον,
»οὐδείς, πιστεύω, ἐξ ἡμῶν ὑπάρχει ἀμφιβάλλων.
»Καὶ ὅτι μέτρα ἔκτακτα ἀνάγκη νὰ ληφθῶσι
»καὶ φάρμακα δραστήρια ἐγκαίρως νὰ δοθῶσι,
»Καὶ περὶ τούτων σύμφωνοι, φρονῶ, διατελοῦμεν,
»διότι τὴν κατάστασιν τοῦ ἀσθενοῦς νοοῦμεν.
»'Αλλ' ἀπὸ τὸν συνάδελφον θερμῶς ζητῶ συγγνώμην,
»ἐὰν δὲν συμμερίζωμαι τὴν ἰδικήν του γνώμην,
»Καὶ ἂν ἐγὼ διάγνωσιν ἐποίησα ἀλλοίαν,
»δι' ὃ καὶ παραδέχομαι ἑτέραν θεραπείαν.
»'Η νόσος, ὡς φρονῶ ἐγώ, καλῶς παρατηρήσας
»καὶ ὅλα τὰ συμπτώματα δεόντως βασανίσας,
»Δὲν εἶναι ἐγκεφαλική, οὐδὲ 'Οξυτονῖτις,
»ἀλλ' ἐντελῶς διάφορος, ἡ Περισπωμενῖτις.
»Τῆς ἐπιστήμης δ' ἔχοντες τὴν σήμερον τὸν φάρον,
»αἰτίαν ταύτης κρίνομεν τὴν πάθησιν κυττάρων,
»'Εξ ὧν πηγάζει ἡ ζωή, προέρχονται αἱ νόσοι,
»καὶ θάνατος ἐπέρχεται ἐὰν αὐτὰ νοσῶσι.
»Ναί, κύριοι συνάδελφοι, τὰ κύτταρα καὶ μόνα
»εἶναι διὰ τὸν ἄνθρωπον τῷ ὄντι ζωογόνα.

»Τὰ κύτταρα ἡ ἀρχικὴ εἶναι ἡμῶν αἰτία,
»ἐξ ἧς ἀποτελέσματα παράγονται παντοῖα.
»Ἐκ τῶν κυττάρων τὸ ἐγὼ ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει
»καὶ δι' αὐτῶν αἰσθάνεται, διδάσκεται, μανθάνει.
»Ἀκούει, βλέπει, ἅπτεται, ὀσφραίνεται, πειρᾶται,
»περιπατεῖ, ἐγείρεται, ἀδολεσχεῖ, κοιμᾶται,
»Τέρπεται, βήχει, μειδιᾷ, ἀλγεῖ, πεινᾷ, ἱδρόνει,
»πταρνίζεται, ὀργίζεται, θερμαίνεται, κρυόνει.
»Τὰ κύτταρα ἡ ἀφορμὴ εἶν' ὅλων τῶν πραγμάτων,
»τῶν αἰσθητῶν καὶ ὁρατῶν, ὡς καὶ τῶν ἀοράτων,
»Δύνανται δὲ τὰ κύτταρα, ἐὰν ἐγκεντρισθῶσι,
»τοὺς γέροντας ἀκμάζοντας νέους νὰ καθιστῶσι.[1]
»Πλὴν εἰς παθήσεις καὶ αὐτὰ ὑπόκεινται πολλάκις,
»ἐξ ὧν νόσους ὑφίστανται οἱ ἄνθρωποι συχνάκις.
»Βεβαίως, ἂν τὰ κύτταρα, ἐν καταστάσει ὦσι
»κακῇ, τότε δὲν δύνανται καλῶς νὰ λειτουργῶσι.
»Τῆς τῶν κυττάρων πλημμελοῦς δὲ ταύτης λειτουργείας,
»γίνεται ἡ ἐπίδρασις καὶ ἐπὶ τῆς ὑγείας.
»Ἐκ τῶν πολλῶν δ' παθήσεων αὐτῶν, ἡ συχνοτέρα,
»ἐνοχλητικωτέρα τε καὶ κινδυνωδεστέρα,
»Εἶναι ὁπόταν φλεγμονὴ τὰ κύτταρα προσβάλῃ,
»διότι τότ' ὁ ἄνθρωπος συγχρόνως ἀποβάλλει
»Τὴν αἴσθησιν καὶ κίνησιν, ὥστε αὐτοῦ τὸ σῶμα
»γίνεται μάζα ἄψυχος καὶ καταντᾷ ἐν πτῶμα,
»Ὥστ' ἂν ταχεῖα ἴασις μὴ γίνῃ τῶν κυττάρων,
»ὁ ἄνθρωπος ἀπέρχεται εἰς χώραν τῶν μακάρων.
»Τοιαῦτ' ἰδέα, ὁλοὲν ἐπιρρωνυομένη,
»ἐπικρατεῖ παρὰ σοφοῖς καὶ συνετοῖς ἐν γένει.
»Λοιπὸν καὶ ὁ προκείμενος χωρὶς ἀμφιβολίαν
»πάσχει κυττάρων φλεγμονὴν σφοδρὰν εἰς τὴν κοιλίαν,

---

1 Τελευταίως εἴχομεν ἀναγνώσει ὅτι ἄγγλος τις ἰατρός, οὗ ὅμως δὲν λέγεται τὸ ὄνομα, προέτεινε τὴν δι' ἐγκεντρισμοῦ τῶν κυττάρων ἀνανέωσιν τῶν γερόντων, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεωρίας, καθ' ἣν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ὡς καὶ τὸ τῶν ζώων, εἶναι ἄθροισμα μικρῶν ὄγκων πρωτοπλάσματος, τῶν κυττάρων, ἅτινα βοηθῶσιν ἄλληλα, ὥστε δύνανται νὰ λειτουργῶσιν ἕκαστον κατ' ἰδίαν. Οἱ γεραιοὶ ἄρα δύνανται ἐν τῇ προτάσει ταύτῃ νὰ εὕρωσι παραμυθίαν, ἣν ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, ἔχουσιν ἀτελῆ, διότι ὁ προτείνων τηρεῖ τὸ ἀνώνυμον [illegible] νὰ δύναταί τις τῶν θελόντων νὰ γείνωσιν αὖθις νέοι ὅπως ἀπευθυνθῇ πρὸς αὐτόν.

»Καὶ εἶναι ἡ ἀσθένεια, εὐκόλως θὰ πεισθῇ τις,
»βλέπων ἁπλῶς τὸν ἄρρωστον, ἡ Περισπωμενῖτις
»Δι' ὃ ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς διὰ νὰ ἰαθῶσι
»τὰ κύτταρα. καθαρτικὰ πρέπει νὰ τῷ δοθῶσι
»Και ἵνα ἐννοήσητε αὐτὸ καλῶς, ἐν πρώτοις...
'Αλλ' αἴφνης, εἷς ἀτάσθαλος γαστρὸς ἀγγελιώτης,
Ὦ τίν' ἐπηκολούθησαν καὶ ἀναθυμιάσεις,
λαβοῦσαι, ὡς μὴ ὤφελε, σπουδαίας διαστάσεις,
Διέκοψε τὸν ἰατρὸν μὲ τερατώδη κρότον,
ὥστε αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ περιδεεῖς ἠρώτων,
'Αλλήλους μετ' ἐκπλήξεως προσβλέποντες, τί τρέχει,
καὶ πόθεν τὴν ὑπόστασιν ὁ κρότος οὗτος ἔχει.
Τῶν παρεστώτων μάλιστα τινὲς ὑποπτευθέντες
σεισμὸν συμβάντα μὲ βοὴν καὶ φόβῳ συσχεθέντες,
Τοῦ δωματίου ὥρμησαν ἐκτὸς ἵνα σωθῶσι
καὶ μὴ ὑπὸ τὸ μέλαθρον, πεσόν, θανατωθῶσι.
Πάντες δὲ ἀναπνέοντες ὀσμὴν πολὺ ὀξεῖαν
ἀζώτου, ἐκινδύνευον νὰ πάθωσ' ἀσφυξίαν.
'Αλλὰ ἡ οἰκοδέσποινα, εἰς ταῦτα εἰθισμένη,
ὡς φαίνεται, ἐνόησεν ἀμέσως τί συμβαίνει.
Δι' ὃ καὶ ἤρχισεν αὐτή, ἐκθέτουσα εὐγλώττως,
ὅτι ὁ αἴφνης ἀκουσθεὶς σφοδρὸς ἐκεῖνος κρότος
Δὲν ἦτο ἐπικίνδυνος, ὥστε νὰ πτοηθῶσι
καὶ ἔπρεπεν ἀτάραχοι καὶ ἥσυχοι νὰ ὦσι.
Τὸ μέλαθρον εἶχ' ἔλλειψιν, οὐχὶ σπουδαίαν ἄλλως,
ὅτι ἀντήχει ἐν αὐτῷ πᾶς θόρυβος μεγάλως.
Συνέβη δὲ καὶ εἰς αὐτὴν πολλάκις νὰ τρομάξῃ,
διότ' εἷς ψύλλος ἔτυχεν ἢ κώνωψ νὰ πετάξῃ.
'Εκ τούτου δὲ ἀντήχησις τοσαύτη ἀπηρτίσθη,
ὥστε ὑπέλαβεν ἡ γῆ ἐκ βάθρων ὅτ' ἐσείσθη.
Ὁ ἀκουσθεὶς κρότος λοιπὸν ἓν ἐκ τῶν φαινομένων
ἦτο, τῶν εἰς τὸ μέλαθρον συχνὰ παραγομένων.
Τουτέστιν ὅτι κώνωψ τις ἢ ψύλλος, ἐν τῇ κλίνῃ
βαρυπατήσας, τῆς ἠχοῦς αἰτία εἶχε γίνει.

Τῶν δ' ἀναθυμιάσεων παραγωγὸς προδήλως,
ὑπάρχει ἢ ὁ ἴδιος ἢ ἄλλος κἀνεὶς ψύλλος.
Ὅστις συνέβη δυστυχῶς, πηδῶν, νὰ ὀλισθήσῃ
καί, κάταγμα παθὼν δεινόν, ἐκ τούτου νὰ ψοφήσῃ.
Καὶ ἐπελθούσης σήψεως εἰς τὸ τοῦ ψύλλου σῶμα,
προέκυψ' ἡ δυσάρεστος τῆς πτωμαΐνης βρῶμα.
Ἡ μὲν Μαργήεσσα αὐτὰ σπουδαίως ὡμολόγει
καὶ πάντοτε εἶν' ἀληθεῖς τῶν κυριῶν οἱ λόγοι.
Πλὴν ἤδη ἐλανθάνετο, τὸ πρᾶγμα ἐξηγοῦσα·
δι' ὃ τοῦ κρότου ἔνεπε τὸ αἴτιον, σὺ μοῦσα.
Ἂν πρόγονος τοῦ Σκροπιοῦ ὑπῆρξε πρὸ αἰώνων
ὁ Βάκχος, πλὴν οὐδέποτε αὐτὸς τῶν ἐπιγόνων
Τοὺς θερμοὺς πόθους παρορᾷ, ἐν δ' ἀφορμῇ δοθείσῃ
τυγχάνει λίαν πρόθυμος νὰ τοῖς εὐχαριστήσῃ.
Τοιαύτης ἐμφορούμενος ὁ Βάκχος προθυμίας,
οὔσης ἀποτελέσματος πολλῆς μεγαθυμίας,
Καὶ βλέπων ὅτ' εἷς γνήσιος καθ' ὅλα ἔκγονός του,
πάσχων δεινῶς, κατάκειται ἐπὶ στρωμνῆς ἀρρώστου,
Ἠθέλησεν ἐν τοῖς δεινοῖς αὐτοῦ νὰ τὸν εὐφράνῃ
καὶ βακχικῶς παρήγορος πρὸς τοῦτο ἐπεφάνη.
Ἤτοι, ἐν ᾧ ὁ Σκροπιός, δεινῶς μεμεθυσμένος,
καὶ ἐντελῶς ἀναίσθητος καὶ παραλελυμένος,
Ἐν φυσικῇ διέκειτο μεγάλῃ δυσπραγίᾳ,
τῷ ἀπεστάλη ἐκ Διός, βακχείῳ συνεργείᾳ,
Εἷς ὄνειρος, θαυμάσιος καὶ πράγματι ὡραῖος,
διότ' ὑπῆρχε δι' αὐτὸν ἀείποτε εὐκταῖος.
Τουτέστιν, ὅτ' ἡ θάλασσα, ἐν ᾧ εἰς τὴν συνήθη
αὐτῆς ἦτο κατάστασιν, ἐξαίφνης μετεβλήθη
Καὶ τετραγώνου ἔλαβεν ἀχανεστάτου σχῆμα,
διαιρεθεῖσα τετραχῶς, εἰς ὀφθαλμοῦ ἐν ῥίμμα.
Τοῦ τετραγώνου δὲ αὐτοῦ ἡ μὲν πλευρὰ ἡ μία
ἀπετελεῖτο ἅπασα ἐξ οἴνου ἀνθοσμία,
Ἐκείνη δὲ παράλληλος ἥτις πρὸς ταύτην ἦτο
ἀπὸ ρομπόλαν χρώματος χρυσοῦ ἀπετελεῖτο,

Τὸ μέρος πάλιν τῆς πλευρᾶς ὁλόκληρον τῆς τρίτης
 ἐπλήρου οἶνος θαυμαστὸς τὴν πόσιν ῥητινίτης,
Καὶ ἐν τῇ ἀχανεῖ πλευρᾷ, ἐν τέλει, τῇ ὑστάτῃ
 ἠρέμα ἐκυμάτιζε ῥακῆ εὐγευστοτάτη.
Τὰς τέσσαρας δ' αὐτὰς πλευρὰς ἐχώριζον μεγάλαι
 καὶ ἄπειροι τὸν ἀριθμὸν μαυρόχροες φιάλαι,
Ἐνέχουσαι λαμπρὸν κονιὰκ παντὸς εἴδους καὶ τύπου,
 τοῦ Μπαρμπαρέσου, τοῦ Καμπᾶ, τοῦ Μεταξᾶ, τοῦ Τρίπου.
Μέσῳ δ' ἐκείνων τῶν ποτῶν καὶ ἐκ διαλειμμάτων
 προέκυπτον νῆσοι μεσταὶ παντοίων λιχνευμάτων
Ἤ, κατὰ τὴν καλλίφθογγον γλῶσσαν τῶν ῥακοφίλων,
 μ ε ζ έ δ ω ν, πρὸς διέγερσιν ὀρέξεως, ποικίλων.
Ὁ Σκροπιὸς δ' ἐφ' ὑψηλῆς καθέδρας ἐθεώρει
 τὴν μεταμόρφωσιν αὐτὴν καὶ ἐξ ἑνὸς ἠπόρει,
Ἐξ ἄλλου δ' εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ ἤρχετο νὰ πέσῃ,
 τὴν πεῖναν καὶ τὴν δίψαν του ἵνα ἐν ταύτῃ σβέσῃ,
Ἐκ τῶν πολλῶν μεζέδων μὲν γευόμενος ἐκείνων,
 ἐκ δὲ τῶν οἴνων καὶ ποτῶν ἀκαταπαύστως πίνων.
Πλὴν ὑψηλὰ ἡ ἕδρα του ὅτι ὑπῆρχε βλέπων
 καὶ κίνδυνος ἐπέκειτο, ἐτέλει ἀμφιρρέπων.
Ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἐπὶ πολὺν καιρὸν διελογίσθη,
 τὸ βάθος ἀνεμέτρησε, τῆς δόξης του ἐμνήσθη,
Πάντ' ἐφεστῶτα κίνδυνον γενναίως ἀψηφήσας
 καὶ κουριδίην ἄλοχον καὶ παῖδας λησμονήσας,
Ἐρρίφθη ἐκ τῆς θέσεως ἐκείνης τῆς ὑψίστης
 καὶ ἔπεσ' εἰς τὴν θάλασσαν μετὰ ὁρμῆς μεγίστης.
Ἀλλὰ ἀπὸ τὸν κλονισμὸν αὐτὸν τῆς πτώσεώς του,
 φαίνεται συνεκρούσθησαν πρὸς ἄλληλα ἐντός του
Τὰ τῶν αἱμοσφαιρίων τε καὶ τῶν κυττάρων πλήθη,
 ἐκ τῆς συγκρούσεως δ' αὐτῶν ὁ κρότος ἐγεννήθη.
Τοιαύτας εἶχ' ὁ Σκροπιὸς καθ' ὕπνους συγκινήσεις,
 τοιαύτας δ' εἰς τὸ μέλαθρον προὐκάλει ἀντηχήσεις.
Τῆς πρώτης καταπλήξεως ἐν τούτοις παρελθούσης
 καὶ τῆς γαλήνης βαθμηδὸν εἰς πάντας ἐπελθούσης,

'Ανέλαβ' ὁ Λαούδανος τὰ περὶ θεραπείας
τοῦ ἀσθενοῦς, αὐτὰ εἰπὼν μετὰ σεμνοπρεπείας
»Διέκοψα τὸν λόγον μου ἕνεκα γεγονότος
»ἀπροσδοκήτου· καὶ αὐτὸς ὁ σοβαρὸς πλὴν κρότος,
»Ὅν τινα ἔλ' ἠκούσαμεν, ἄνευ ἀμφιβολίας,
»ἀποδεικνύει φλεγμονὴν κυττάρων τῆς κοιλίας.
»Ἂν ἔπασχεν ἡ κεφαλή, ἤθελε τοῦτο δείξει
»ἡ τάσις ὅπως πταρνισθῇ ὁ ἀσθενὴς ἢ βήξῃ.
Ἂν πάλιν εἰς τὸν στόμαχον ὑπῆρχε πάθησίς τις,
ἤθελε τότ' ἐξ ἐρυγμῶν γίν' ἡ διάγνωσίς της.
»'Αφ' οὗ ὅμως προέκυψεν ὁ κρότος ἐκ γαστρός του,
»εὐνόητον ποῦ ἔγκειται τὸ πάθος τοῦ ἀῤῥώστου
Οὐδόλως δ' ἀποδέχομαι νόσον αἱμοσφαιρίων,
πραγμάτων ὄντων, κατ' ἐμέ, αὐτόχρημα γελοίων
Καὶ ἀπορῶ πῶς ἰατρός, τοσαύτας ἔχων γνώσεις,
αἱμοσφαιρίων σήμερον νὰ δέχητ' ἀλλοιώσεις.
'Υπῆρχεν ἄλλοτ' ἀληθῶς τοιαύτη θεωρία,
ἀλλ' ἐξελέγχεται αὐτὴ τὴν σήμερον μωρία.
»Αὐτῶν ἐπιστημονικῶς ἐπιβεβαιουμένων
»καὶ συνεπῶς ἀντίῤῥησιν μὴ ἐπιδεχομένων,
»Ἰδοὺ ὁποῖα φάρμακα κατάλληλα νομίζω,
»δι' ὧν νὰ τύχ' ἰάσεως ὁ ἀσθενὴς ἐλπίζω.
»'Επάναγκες νὰ θέσωσιν ἐντὸς ἑνὸς δοχείου
»σταγόνας ἐνενήκοντα ἐλαίου κροτωνείου,
»Πρὸς ταῖς δ' ἀγγλικοῦ ἅλατος δέκα ἑπτὰ οὐγγίας
»καὶ κόκκους ἑβδομήκοντα ἐννέα σκαμμωνίας
»Καὶ σὺν αὐτοῖς γραμμάρια εἴκοσι ῥίζης Ῥήου,
»κόνιν λευκοῦ ἀγαρικοῦ νωπὴν ποσοῦ ὁμοίου,
»Μετὰ δραχμῶν ἑξήκοντα ἑπτὰ ποδοφυλλίνης
»καὶ κόκκων ἐνενήκοντα τριῶν ἐλατηρίνης.
»Γραμμάρια πεντήκοντα ὀκτὼ φύλλων τῆς Σέννης;
»καὶ κόκκους ἑκατὸν ἑπτὰ ἀλόης τετριμμένης.
»'Εκτὸς δὲ τούτων καὶ δραχμὴν κοκκιελαίου μίαν
»καὶ ἰαλάπης ἐκλεκτῆς ἡμίσειαν οὐγγίαν.

»Εἴκοσι κοχλιάρια καθαρτικοῦ τείου
»καὶ τρεῖς οὐγγίας ἅλατος νωποῦ Κλαουβερείου.
»Κολοκυνθίδων βάμματος ἑξήκοντα σταγόνας
»καὶ κόμμιος στακτοῦ νωποῦ ἑπτὰ οὐγγίας μόνας.
»Τριάκοντα ὀκτὼ δραχμῶν ἀφέψημ' ἡρακλείας
»πόας, μεγίστης πρόξενον θὰ γείνῃ ὠφελείας.
»Ἂν δὲ εἰς ταῦτα προστεθῇ καὶ Σεϊνέττου ἅλας
»ὀκάδες ἕξ, θὰ ἴδωμεν διαφορὰς μεγάλας.
»Ἀπ' ὅλ' αὐτὰ τὰ φάρμακα, ἀφ' οὗ ἀναμιχθῶσι
»καλῶς, κἄμποσον βράσωσι, μεθ' ὃ μετεγγισθῶσι
»Μίαν ὀκᾶν ὁ ἀσθενὴς αὐτός, ἐὰν λαμβάνῃ
»εἰς κάθε ὥρας τέταρτον, νομίζω ὅτι φθάνει.
»Μάλιστα τὰς κενώσεις του θέλει ἐπιταχύνει,
»ἀνίσως λάβῃ, ἀφ' οὗ πρὶν τὸ φάρμακόν του πίνῃ,
»Ἐννέα καταπότια νωπὰ τοῦ Ἀδερσῶνος
»καὶ δέκα τρεῖς Ὑγιεινοὺς κόκκους τοῦ Φράνκ συγχρόνως.
»Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου, καὶ ταύτην, ἐννοεῖται,
»θὰ εὕρητε πολὺ ὀρθὴν καὶ θὰ παραδεχθῆτε.
»Ἂν ὅμως ἀπορρίψητε αὐτὴν τὴν θεραπείαν,
»ἐντὸς μικροῦ ὁ ἀσθενὴς ἀφίνει τὴν ὑγείαν
»Καὶ θὰ ὑπέχητε ὑμεῖς βεβαίως τὴν εὐθύνην
»δεικνύοντες συγχρόνως καὶ ἀνεπιστημοσύνην.
Ταῦτ' εἶπεν ὁ Λαούδανος· ὀλίγον δ' ὑποκλίνας,
κατέλιπε τὸν ἄρρωστον νὰ ἴδῃ ὁ Κινκίνας.
Ἐν ὅσῳ ὁ Λαούδανος ὡς ἰατρὸς ὡμίλει,
καὶ ὁ Σουλφᾶτος ἐξ ὀργῆς ἐδάγκανε τὰ χείλη.
Τὸ βλέμμα του ἠγρίαινεν, ὠχρία, ἐρυθρία
καὶ ἰσχυροὺς ᾐσθάνετο παλμοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ.
Οἱ λόγοι, οὓς ἐπρόφερεν ἐκεῖνος, προασπίζων
τὰ μυσαρά του κύτταρα καὶ ἀναιδῶς ὑβρίζων
Τοὺς λέγοντας ἐπίδρασιν δῆθεν αἱμοσφαιρίων
εἰς τοῦ ἀνθρώπου πάντοτε ὑπάρχουσαν τὸν βίον,
Ὀργῆς σφοδρᾶς ἐνέπλησε τὸν ἰατρὸν Σουλφᾶτον
καὶ θύελλαν ἐγέννησεν ἀγρίων αἰσθημάτων.

Πολλάκις ἀπεφάσισεν ὡς τίγρις νὰ πετάξῃ
 κατὰ τοῦ ὁμοτέχνου του καὶ τὸν κατασπαράξῃ·
Διότι ὕβρις τὸ λεχθὲν ἦτο αὐτῷ βαρεῖα,
 ὅτι τὰ αἱμοσφαίρια δὲν εἶναι ἢ μωρία.
Ἀλλ' ἂν εἰς τὰς ἰδέας του καιρίως προσεβλήθη,
 πλήν, συνετῶς φερόμενος, αὐτὸς συνεκρατήθη,
Τὴν πρέπουσαν ἐκδίκησιν νὰ λάβῃ περιμείνας,
 ἀφ' οὗ ἴδῃ τὸν ἄρρωστον πρῶτον καὶ ὁ Κινκίνας.
Πράγματι δὲ τοῦ ἰατροῦ αὐτοῦ σειρὰ ἐπῆλθε
 ἐκεῖνον νὰ ἐπισκεφθῇ, δι' ὃ ἐγγὺς προσῆλθε
Καὶ μετὰ σοβαρότατος αὐτὸν παρατηρήσας
 καὶ μέθοδον ἐταστικὴν ἄλλην ἀκολουθήσας,
Ἐν πρώτοις μὲν διήνοιξε τὰ δύο βλέφαρά του
 καί, κύψας, παρετήρησε καλῶς τὰ ὄμματά του.
Κατόπι καὶ τὸ στόμα του διήνοιξεν ὀλίγον
 καὶ ἔθηκε τὸν λιχανόν, τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ θίγων
Καὶ τέλος συνεπλήρωσε τὰς πρώτας ἐξετάσεις,
 καὶ τὸν σφυγμὸν αὐτοῦ ἰδών, μετ' ἐμβριθείας πάσης
Ποθῶν δὲ τὴν ἀσθένειαν καλῶς νὰ ἐννοήσῃ
 ἵνα τῷ κινδυνεύοντι πρεπόντως βοηθήσῃ,
Πρὸς τὴν σεμνὴν Μαργήεσσαν ἐν τέλει ἀπετάθη
 καὶ παρ' αὐτῆς ἐζήτησε καταλεπτῶς νὰ μάθῃ
Μήπως ὁ σύζυγος αὐτῆς τυχὸν τῇ προτεραίᾳ
 ἐν τῇ τραπέζῃ ἔφαγεν ἐδέσματα βαρέα
Καὶ μικροβίων ἀγωγά, ἀπὸ δὲ τούτου ἔχει
 τὴν ἀφορμὴν τὸ νόσημα, ὅπερ αὐτὸν κατέχει.
Τότ' ἡ κυρία, κατηφὴς καὶ συγκεκινημένη,
 μετ' ἀφελείας ἤρξατο πολλῆς διηγουμένη,
Ὅτι καθ' ὅλα ὑγιὴς ὁ σύζυγός της ἦτο
 καὶ οὔτε δι' ἀσθένειάν τινα παρεπονεῖτο.
Τοὺς οἰνοπότας δὲ μισῶν καὶ τὴν γαστριμαργίαν,
 ἀπέφευγε τά τε ποτὰ καὶ τὴν πολυφαγίαν.
Καὶ τὰς ἡμέρας μάλιστα τὰς δύο τὰς ὑστάτας,
 τὴν μὲν πρωΐαν ἔπιε κυμβίον σοκολάτας,

Τὴν μεσημβρίαν δὲ ζωμὸν ὀλίγον ὀρνιθίου
καὶ τὸ ἑσπέρας πτέρυγα ἑνὸς μικροῦ στρουθίου.
Τοιαῦτα φαγητὰ λεπτὰ τῷ εἶχεν ἑτοιμάσει,
ἅτιν' ὁ ἀρχιμάγειρος δεόντως εἶχε βράσει,
Ὥστε δὲν ἦτ' ὁ στόμαχος ποσῶς βεβαρυμένος
διὰ νὰ πάθῃ ἐξ αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ εὐλογημένος,
Ἀπεποιήθη ὕστερον τοῦ φαγητοῦ ἐκείνου
νὰ πίῃ διὰ χώνευσιν δράμια πέντε οἴνου,
Ὥστε τὸ κατὰ τῶν ποτῶν ὑπέρμετρόν του μῖσος
θὰ ἦναι τοῦ θανάτου του μόνη αἰτία ἴσως.
Ταῦτα εἰποῦσα, ἤρχισε σφοδρῶς νὰ ὀλολύζῃ,
ἂν ἀληθῶς ἢ ἂν ψευδῶς ὁ Ὕψιστος γνωρίζει.
Ἐν τούτοις εἰς τὴν ἔκρηξιν τόσον σφοδρᾶς ὀδύνης,
ἐκδηλωθείσης ἐν κλαυθμοῖς, ὀλολυγμοῖς καὶ θρήνοις,
Τῶν παρεστώτων γενικῶς ἐπλήγη ἡ καρδία
καὶ θλιβερὰ μετ' οὐ πολὺ ἠκούσθη μελῳδία
Πάντων τῶν εἰς τὸ μέλαθρον ἀθρόως συνελθόντων,
ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ παίδων συγκλαιόντων
Καὶ τῶν ὧν εἶχεν ἕκαστος γαλῶν ἢ κυναρίων
ἴσον κρατούντων τῆς μολπῆς δι' ὀρυγμῶν ἀγρίων.
Τότ' ἕκαστος τῶν ἰατρῶν, εἰ καὶ συνεκινήθη,
ἐξ ἴσου μετὰ τῶν λοιπῶν, ἐπροθυμοποιήθη,
Τὴν ἑαυτοῦ συγκίνησιν κρύπτων, εἰς τὴν κυρίαν
ἵνα παράσχῃ εὐγενῶς πᾶσαν παρηγορίαν
Καὶ διὰ λόγων, θωπειῶν καὶ προτροπῶν πασχίσῃ
τὴν βαθυτάτην θλῖψιν της ὅπως παραμυθήσῃ.
Ἐν τούτοις χρόνον ἱκανὸν τῶν πάντων γρυλλισάντων
καὶ ἐπὶ τέλους τοὺς κλαυθμοὺς αὐτῶν συγκρατησάντων
Καὶ τῆς κυρίας Σκροπιοῦ ὡσαύτως συνελθούσης
καὶ ἠρεμίαν ψυχικὴν μικρὰν ἀναλαβούσης,
Κατήρξατο τοῦ ἔργου του ὁ ἰατρὸς Κινκίνας
καὶ πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους του τὸν λόγον ἀποτείνας,
»Ἐρίτιμοι συνάδελφοι, εἶπεν, οὐδεὶς ἀρνεῖται
»ἔτι νεκρὸς καὶ ὄχι ζῶν ἐνώπιόν μας κεῖται.

»Καὶ ὅτι ἂν αὐτὸς σωθῇ, μετ' ἀρρωστίας τόσας,
»θὰ ἦναι ἓν κατόρθωμα τῆς ἐξοχότητός σας·
»Διότι εἰς τὸν ἀσθενῆ ἐγὼ δὲν εὗρον μίαν
»ἀσθένειαν, ἀλλ' ἀληθῆ ἀσθενειῶν σωρείαν.
»Ἐν τούτοις, ἐπιτρέψατε νὰ διομολογήσω
»ὅτι οὐδόλως δύναμαι πρὸς σᾶς νὰ συμφωνήσω,
»Εἰ καὶ γινώσκω κάλλιστα τοῦ ἀσθενοῦς ἡ θέσις
»ὅτι δὲν ἐπιδέχεται τοιαύτας διαιρέσεις,
»Ὁ εἷς ὑμῶν διέγνωσεν ὅτι ἡ πάθησίς του
»Ὀξυτονῖτις, ἔχουσα ἐντὸς τῆς κεφαλῆς του
»Τὴν ἕδραν της, προέκυψεν ἐκ τῶν αἱμοσφαιρίων·
»ὁ δ' ἕτερος τὸ νόσημα διέγνωσεν ἀλλοῖον.
»Ἤτοι κυττάρων φλεγμονὴν ἐξαίφνης ἐπελθοῦσαν
»καὶ ἕδραν τὴν τοῦ τιμαλφοῦς ἀνδρὸς δεινοπαθοῦσαν
»Κοιλίαν ἤδη ἔχουσαν, ἐξ ἧς τινος δεινή τις
»ἀσθένεια ἐπήγασεν, ἡ Περισπωμενῖτις.
»Καθ' ἣν δ' ἐποίησ' ἕκαστος διάγνωσιν ἰδίαν,
»καὶ θεραπείας μέθοδον ὑπέδειξ' ἁρμοδίαν·
»Ἀλλὰ ἐγὼ ἀμφότεροι φρονῶ ὅτι πλανᾶσθε
»καὶ περὶ τὴν διάγνωσιν μεγάλως ἀπατᾶσθε.
»Διότι ἡ ἀσθένεια εἶναι, ὡς θὰ πεισθῇ τις
»Ὀξυτονιτο-στομαχικο-περισπωμενῖτις.
»Τῆς φοβερᾶς νόσου δ' αὐτῆς, καθὼς δὲν σᾶς λανθάνει,
»ἡ ἕδρα εἰς τὸν στόμαχον τοῦ πάσχοντος τυγχάνει.
»Αἰτία δὲ καὶ ἀφορμὴ τῆς πλάνης σας βεβαία
»εἶν' ὅτι εἰς συστήματα ἐμμένετε ἀρχαῖα.
»Διότι ἐξ ἀσχολιῶν ἴσως δὲν εὐκαιρεῖτε
»τὴν ἐπιστήμην ἀκριβῶς νὰ παρακολουθῆτε.
»Τίς πλέον αἱμοσφαίρια τῶν νῦν σοφῶν πιστεύει
»ἢ ποῖος τὴν ἐπίδρασιν κυττάρων νῦν πρεσβεύει;
»Αὐτὰ εἰς ἄλλας ἐποχὰς τοὺς ὀπαδούς των εἶχον
»καὶ ἄλλοτε οἱ ἰατροὶ εἰς ὅμοια προσεῖχον·
»Τῆς ἐπιστήμης ὁ δαυλός, σκεδάσας τὰς προλήψεις,
»ὁδοὺς εὐρείας ἤνοιξεν εἰς τὰς ἀποκαλύψεις.

»Διὰ τοὺς μὴ πιστεύοντας δὲ εἰς αὐτάς, ἑτοίμη
»νὰ δώσῃ πᾶσαν ἔνδειξιν ὑπάρχ' ἡ ἐπιστήμη.
»Ἐξ ἄλλου, ὁ Παστὲρ καὶ Κὼχ κατέτριψαν τὸν βίον
»ἵνα ἐξιχνιάσωσι τὰ περὶ μικροβίων,
»Καὶ ἐμφανῶς κατέδειξαν ὅτι αὐτὰ αἰτίαι
»εἰσίν, ἐξ ὧν προέρχονται κοινῶς αἱ ἀρρωστίαι.
»Πᾶν πάθημα, πᾶν αἴσθημα, πᾶσα ὁρμὴ καὶ κλίσις
»τῶν μικροβίων φυσικαὶ εἶν' ἐπακολουθήσεις.
»Ἂν ὑγειαίνῃς, ἂν νοσῇς, ἂν γράφῃς, ἂν κινῆσαι,
»ἂν κλέπτῃς, ἂν ὀργίζησαι ἢ ἂν ξυλοκοπῆσαι.
»Ἂν πληγωθῇς ἢ φονευθῇς, πληγώσῃς ἢ φονεύσῃς,
»τῶν μικροβίων ὅλ' αὐτὰ εἰσιν ὑπαγορεύσεις [1]
»Ὅλα αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τῶν μικροβίων,
»διεισδυσάντων εἰς κανὲν τοῦ σώματος ἀγγεῖον
»Τοῦ τέως ὑγειαίνοντος, ἀλλ' εἶτα ἀσθενοῦντος,
»τοῦ κλέπτοντος, θυμώνοντος ἢ τοῦ ξυλοκοποῦντος.
»Διότι τὰ μικρόβια ἀρέσκονται ἐπ' ἴσης,
»καθὼς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰς περιηγήσεις. [2]

---

1 Οὐδὲν παράδοξον ἔχουσι ταῦτα, τῆς μανίας τοῦ εὑρίσκειν πανταχοῦ καὶ ἐν πᾶσι μικρόβια καὶ βακτηρίδια, ὡς αἴτια πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας, τοσαύτας λαβούσης διαστάσεις, ὥστε τελευταίως ἀνηγγέλθη ἡ ἀνακάλυψις μικροβίου τοῦ φόνου καὶ τῆς ῥοπῆς εἰς ἐγκλήματα. Ὁ ἐν Πίσσῃ τῆς Ἰταλίας καθηγητὴς Φραγκῖσκος Μάγρης, ἀπὸ πολλοῦ ἀναζητῶν τὴν ἀπόδειξιν ὅτι οἱ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαι, καὶ ἰδίᾳ οἱ ῥέποντες εἰς τὴν δολοφονίαν, ἔχουσιν ἐν τοῖς κέντροις τῶν νεύρων αὐτῶν τὴν ἕδραν δηλητηρίου, ὅπερ εἶναι ὅμοιον τοῦ παρὰ κυσὶ καὶ ἄλλοις σαρκοβόροις προκαλοῦντος τὴν λύσσαν, ἐποίησε τὴν τοιαύτην ἀνακάλυψιν, ἣν διεπίστωσεν ὡς ἀκριβῆ ὁ ἀποθανὼν ἀνατόμος καὶ φυσιολόγος καθηγητὴς Ριβόλτας διὰ πειραμάτων. Οὗτος, λαβὼν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἐξετέλεσε πειράματα ἐπὶ κυνῶν καὶ διεπίστωσεν ὅτι μοχθηροὶ καὶ ἐπιρρεπεῖς εἰς δῆξιν κύνες, φέρουσιν ἐντὸς αὐτῶν τὸ δηλητήριον τῆς λύσσης, οὗ ἡ συγκέντρωσις προξενεῖ τὴν ἔκρηξιν τῆς πραγματικῆς λύσσης. Τὸ σπέρμα τοῦ δηλητηρίου τούτου προέρχεται ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς τελείας ἀγριότητος καὶ ὑπό τινας περιστάσεις ἀναπτύσσεται ἔτι καὶ νῦν. Τὸν μικροοργανισμὸν αὐτὸν ὁ Ριβόλτας ἰσχυρίσθη ὅτι εὗρεν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἑπτακαίδεκα δολοφόνων· ὅθεν καὶ παρεδέξατο ὅτι ἡ μανία τοῦ δολοφόνου προέρχεται ἐκ δηλητηριώδους σπέρματος. Se non e vero, e ben trovato.

2 Κατὰ τοὺς μικροβιολόγους, καὶ τὰ μικρόβια ἀρέσκονται εἰς τὰ ταξείδια, ἰδίως τὰ σιδηροδρομικά, ὅπερ βεβαίως οὐδόλως εἶναι εὐχάριστον διὰ τοὺς ταξειδιώτας, τοιαύτην συνοδείαν ἔχοντας· ἡ δὲ καταστατική, ἣν οἱ μικροβιολόγοι διὰ παντὸς ἐν στόμασι φέρουσι, λίαν ἀποθαρρυντικὰ ἀναγγέλλει ἀποτελέσματα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Πλημμυροῦσι μικροβίων οἱ ῥωσικοὶ σιδηρόδρομοι, τὸ δὲ περίεργον ὅτι οἱ ἀόρατοι οὗτοι κύριοι προτιμῶσι, καίτοι ἄνευ εἰσιτηρίων περιηγούμενοι, τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην θέσιν. Ἰδοὺ δὲ ὁ ἀρκούντως σεβαστὸς ἀριθμὸς τῶν μικρῶν τούτων ἐπικινδύνων περιηγητῶν, ὅπως ὑπελογίσθη ὑπὸ τῆς ἐν Πετρουπόλει Ἑταιρίας τῆς Ὑγιεινῆς. Ἐν τῇ πρώτῃ θέσει εὑρηνται ἑκκαίδεκα χιλιάδες μικροβίων κατὰ κυβικὸν δάκτυλον, ἐν τῇ δευτέρᾳ τριάκοντα τέσσαρες χιλιάδες τοιούτων καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἑβδομήκοντα ὀκτὼ χιλιάδες. Διὰ τίνος ἄρά γε ἀριθμοῦ πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν ἵνα εὕρωμεν τὴν ἀπειρίαν τῶν κρυφίων ταξειδιωτῶν, οἵτινες περιέρχονται δι' ὅλων τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τοῦ κόσμου;

»Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια πανθομολογουμένη,
»ὑφ' ὅλων τῶν σοφῶν ἀνδρῶν ἐπιβεβαιουμένη.
»Πᾶς δ' εἰς τὰ φληναφήματα ἐπικροτῶν τὰ πρῶτα,
»τυφλὸς τυγχάνει τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματα τά τ' ὦτα.
»Λοιπὸν εἰς τὸν προκείμενον τοιοῦτό τι συνέβη,
»ἐξ οὗ καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ σπουδαίως κινδυνεύει.
»Ὅτε τὴν σικολάταν του ἔπιν', εἰς τὸ κυμβίον
»ἐλλόχευον, ὡς φαίνεταί, τινα τῶν μικροβίων
»Ἅτινα καὶ κατέπιε, τὰ μάλα εὐφροσύνως,
»μετὰ τῆς σοκολάτας του, ἀνύποπτος ἐκεῖνος.
»Ἀλλ' ὅμως εἰς τὸν στόμαχον αὐτῶν παρεισαχθέντων
»καὶ ἐν βραχεῖ ἐπ' ἄπειρον πολλαπλασιασθέντων,
»Διότι, ὡς γινώσκετε, πρωτίστη ἰδιότης
»ὑπάρχ' εἰς τὰ μικρόβια ἡ ἄκρα γονιμότης [1]
»Κατέλαβον τὸν στόμαχον ἄπειρα τούτων πλήθη,
»δι' ὅπερ καὶ ὁ ἄρρωστος τοσοῦτο κατεβλήθη
»Ἐντεῦθεν δὲ προέκυψεν, ὡς θὰ παραδεχθῇ τις,
»Ὀξυτονιτο-στομαχικο-περισπωμενῖτις,
»Νόσος, ἧς ἀκολούθημα εἶν' ἡ ἀναισθησία
»καὶ ἡ τοῦ νοῦ καὶ σώματος οἰκτρὰ παραλυσία,
»Ἐν τέλει δὲ ὁ θάνατος, ἄν τις δὲν κατορθώσῃ
»ἐγκαίρως τὰ μικρόβια αὐτὰ νὰ ἐξοντώσῃ.
»Καὶ εἰς τὸν ἄρρωστον αὐτὸν ἐλπὶς δὲν μένει ἄλλη,
»εἰ μὴ ἐκ τοῦ στομάχου του ταχέως νὰ ἐκβάλῃ
»Τὰ ἐν αὐτῷ μικρόβια, πρὸς τοῦτο δὲ ποιήσῃ
»χρῆσιν σφοδρῶν ἐμετικῶν, χωρὶς ν' ἀργοπορήσῃ.
»Ἰδοὺ δὲ τίνα συνταγὴν νομίζω ἁρμοδίαν,
»ἣ lege ar.is ἐντελῆ τῷ δώσει τὴν ὑγείαν
»Νὰ λάβῃ, ἀφ' οὗ πρότερον τεθῇ ἐμπρὸς λεκάνης,
»δέκα δραχμὰς ῥίζης νωπῆς τῆς ἰπεκακουάνης.

1 Ὁ Μίκελ ἐβεβαίωσεν ὅτι ὕδωρ συλλεγὲν τὸ θέρος, ὥρᾳ ἑνδεκάτῃ καὶ ἡμισείᾳ πρὸ μεσημβρίας, ἐκ τοῦ ὑδραγωγείου τοῦ Μανιμολτάν, περιεῖχε τὴν μεσημβρίαν μὲν πεντήκοντα ἑπτὰ βακτήρια ἐν ἑνὶ κυβικῷ μέτρῳ, τὴν δὲ πρώτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἑκατὸ τεσσαράκοντα τρία καὶ τὴν τρίτην ὥραν τετρακόσια πεντήκοντα ἕξ. Ὕδωρ δὲ ληφθὲν ἐκ τῆς δεξαμενῆς τοῦ Μονρεὺζ περιεῖχε κατὰ μὲν τὴν ἀμέσως γενομένην ἀνάλυσιν πεντήκοντα ἕξ βακτήρια ἐν ἑνὶ κυβικῷ ἑκατοστομέτρῳ, μετὰ δὲ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας τριάκοντα δύο χιλιάδας ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας πεντακοσίας χιλιάδας μικροβίων.

»Μιᾶς δραχμῆς ἐμετικῆς τρυγὸς ὡσαύτως πόμα,
»ἐν τῷ ὁποίῳ νὰ τεθῇ καὶ ἄμυλον ἢ γόμα.
»Δύο δραχμὰς ἐγχύσεως νωπῆς ἀπομορφίνης,
»πρὸς παῦσιν τῶν τε στεναγμῶν, τῆς λύπης καὶ ὀδύνης·
»Ὁμοίως θειικοῦ χαλκοῦ ὡς ἔγγιστα οὐγγίαν
»καὶ ψευδαργύρου θειικοῦ δραχμὰς εἴκοσι μίαν.
»Πρὸς τὴν καταπολέμησιν δὲ τόσων μικροβίων,
»νὰ λάβῃ καὶ πολύγαλα χιλίων γραμμαρίων.
»Καὶ ἵνα μή τινα αὐτῶν κακεντρεχῶς σωθῶσιν,
»οὐγγίαι τρεῖς σκίλλης βολβοῦ εἰς τ' ἄλλ' ἂς προστεθῶσιν.
»Ἀλλὰ καὶ ὀξυμέλιτος δραχμαὶ δεκαεννέα
»φρονῶ ἀποτελέσματα θὰ φέρωσι γενναῖα.
»Αὐτὰ δέον ὡς τάχιον νὰ παρασκευασθῶσι
»καὶ εἰς τὸν πάσχοντα εὐθὺς πρὸς πόσιν νὰ δοθῶσι.
»Μάλιστα δραστικώτερον διὰ νὰ ἐνεργήσουν,
»καὶ μ' ἓν πτερὸν τὸν φάρυγγα αὐτοῦ ἂς γαργαλίσουν.
»Ἐὰν ὅσα διέταξα πιστῶς ἐφαρμοσθῶσι,
»φρονῶ ὅτι ὁ ἄρρωστος ταχέως θ' ἀναρρώσῃ,
»Ἐκτὸς ἂν τὰ μικρόβια ἀσπλάγχνως ἐπιμείνουν
»ἐντὸς τοῦ σώματος αὐτοῦ διὰ παντὸς νὰ μείνουν,
»Ὅτε μόνος ὁ θάνατος πλέον θὰ κατορθώσῃ
»τὰ πείσμονα μικρόβια αὐτὰ νὰ ἐξοντώσῃ.
»Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου, σαφὴς καὶ ὡρισμένη,
»καὶ δι' αὐτὸ ἀναβολὴν μὴ ἐπιδεχομένη.
»Ἐὰν νὰ ἀποφύγητε ποθῆτε τὰς εὐθύνας.
Αὐτὰ εἰπὼν κατέπαυσε τὸν λόγον ὁ Κινκίνας,
Μὲ ἕνα ἐγωιστικὸν καὶ ἐπηρμένον τρόπον,
ὅστις ἐφάνη ἀπρεπὴς καὶ ὅλοι ἐσιώπων.
Ἀλλ' ὁ Σουλφᾶτος πρὸ πολλοῦ ὑπάρχων ὠργισμένος
κατὰ τῶν συναδέλφων του καὶ ἐξηρεθισμένος,
Διότι ὁ Λαούδανος τὸν εἶχεν ἐξυβρίσει,
δὲν ἠδυνήθη ἑαυτὸν πλέον νὰ συγκρατήσῃ.
Δι' ὅπερ καὶ τὴν σιωπὴν ἀνυπομόνως λύσας,
»Εἶναι, τῷ ὄντι, ν' ἀπορῇ, εἶπε, κἀνεὶς μαζί σας,

»Διότι δὲν συνήλθετε ἵνα διασκεφθῆτε
»ἐδῶ περὶ τοῦ ἀσθενοῦς, ἀλλ' ἵν' ἀποδειχθῆτε
»Ὅτι οὐ μόνον ἰατροὶ πραγματικοὶ δὲν εἶσθε,
»ἀλλ' ὅτι, τὸ χειρότερον, καὶ ἀγωγῆς στερεῖσθε.
»Καθὼς δὲ αἱ ἰδέαι σας εἰσὶ πεπλανημέναι,
»οὕτω κ' αἱ διαγνώσεις σας ὑπάρχουσ' ἐσφαλμέναι
»Ὁ εἷς ὑμῶν εἶπε μωρὸν ὅτ' εἶναι καὶ γελοῖον
»δρᾶσιν ν' ἀποδεχώμεθα τανῦν αἱμοσφαιρίων,
»Καὶ τῶν κυττάρων ἀρετὰς ἦλθε ν' ἀπαριθμήσῃ,
»μὲ ἀπειλὰς δὲ εὐθυνῶν συγχρόνως μ' ἐκφοβίσῃ
»Ὁ δ' ἄλλος μετὰ φορτικῆς γραώδους φλυαρίας
»τῶν μικροβίων ἔψαλε μυθώδεις ἱστορίας.
»Γελοῖοι ὅμως καὶ μωροὶ εἶναι ἐκεῖνοι, ὅσοι
»τολμοῦν τὰ αἱμοσφαίρια νὰ διαμφισβητῶσι.
«Τὰ περὶ τῶν κυττάρων δὲ καὶ μικροβίων, μόνον
»νομίζω ἐφαρμόσιμα ὅτ' εἶναι ἐπὶ ὄνων
»Ἀλλ' οὔτε ἐκ τῶν ἀπειλῶν τινος ἐγὼ πτοοῦμαι,
»διότι καλῶς ἕκαστος τί εἶναι ἐνθυμοῦμαι.
»Μάθετε ὅτι δίπλωμα κρατῶ τῆς Κόστα-Ρίκας
»καὶ ἔδρεψα ὡς ἰατρὸς παντοῦ ἐνδόξους νίκας.
»Ὥστ' ἐπιμένω, βεβαιῶ, ὁμολογῶ, πιστεύω,
»κηρύσσω, ἀποδέχομαι, ἀσπάζομαι, πρεσβεύω
»Ὅτι ἡ νόσος σοβαρὰ Ὀξυτονῖτις εἶναι,
»μωραὶ δ' αἱ διαγνώσεις σας ὑπάρχουσιν ἐκεῖναι.
»Καὶ ἂν ὅσα διέταξα δὲν τελεσθῶσιν ὅλα,
»θὰ παραδώσῃ ἄφευκτα ὁ ἀσθενὴς τὰ κῶλα
»Καὶ τοῦ θανάτου του ὑμεῖς πρέπει νὰ θεωρῆσθε
»ὅτι οἱ μόνοι αἴτιοι ἐξ ἀμαθείας εἶσθε.
Λόγοι τοσοῦτον ἰταμοί, πικροὶ καὶ σκανδαλώδεις
κατέστησαν τοὺς ἰατροὺς τοὺς ἄλλους μανιώδεις.
Καίτοι δ' ἐγίνωσκον καλῶς ὅτι θὰ ἐκτεθῶσιν,
ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδύναντο καὶ νὰ συγκρατηθῶσιν.
Ἡ τοῦ Σουλφάτου ἔπαρσις καὶ μεγαληγορία
ἀπέβαινεν ὕβρις δεινὴ καὶ προσβολὴ καιρία

Καὶ ἔπρεπε νὰ παταχθῇ ὁ βδελυρός του τύφος
  καὶ τὸ ὑβριστικώτατον καὶ αὔθαδές του ὕφος.
Δι' ὃ προύτίμων θύματα μᾶλλον νὰ καταστῶσιν
  ἢ ὕβριν τόσῳ βδελυρὰν νὰ μὴ ἐκδικηθῶσιν.
Ἰδίως δ' ὁ Λαούδανος, ὑπὲρ τοὺς παριόντας,
  ἐφαίνετο πλήρης ὀργῆς καὶ ἔτριζεν ὀδόντας.
Καὶ ἀληθῶς, οὔτε αὐτὸς ὁ Ζεὺς ὅταν, θυμόνων,
  τὸν Ὄλυμπον διέσειε μὲ ἕν του νεῦμα μόνον,
Ἦτο τοσοῦτο φοβερὸς καὶ εἶχε τόσην μῆνιν,
  ὅσην εἶχ' ὁ Λαούδανος εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην.
Ὅθεν μὲ βλέμμα ἄγριον καὶ ὄψιν θηριώδη
  πρὸς τὸν Σουλφᾶτον μὲ φωνὴν ἐλάλησε βραγχνώδη.
»Καὶ ποῖος, ἀναιδέστατε, νομίζεις ὅτι εἶσαι,
  »ὥστε τολμᾷς μετ' ἰατρῶν νὰ συγκαταριθμῆσαι;
»Ἢ μὴ φρονεῖς ὅτι ἡμεῖς θὰ καταβιβασθῶμεν,
  »ὥστ' ἐπιστήμης θέματα μὲ σὲ νὰ συζητῶμεν;
»Λέγεις ὅτι τὸ νόσημα εἶναι Ὀξυτονῖτις,
  »ἐν ᾧ ἐνταῦθα πρόκειται ἡ Περισπωμενῖτις.
»Πλὴν παρὰ σοῦ δὲν προσδοκᾷ κἀνεὶς εὐθυκρισίαν,
  »διότι ἔχεις μόνον σου προσὸν τὴν ἀκρισίαν
»Καὶ κεφαλαὶ δὲν δύνανται οὐτιδανῶν φλυάρων
  «νὰ ἐννοήσωσί ποτε τὴν δρᾶσιν τῶν κυττάρων.
»Ἐὰν δ', ὡς λέγεις, δίπλωμα κρατῇς τῆς Κοστα-Ρίκας,
  »δός το εἰς τοὺς πελάτας σου νὰ γράφουν διαθήκας.
»Καὶ μὴ τολμήσῃς τοῦ λοιποῦ λόγον νὰ ἐκστομίσῃς,
  »διότι, ἔσο βέβαιος, θὰ τὸ μετανοήσῃς.
Δὲν εἶχεν ὁ Λαούδανος τὰς ὕβρεις περατώσει
  καὶ ὁ Κινκίνας ἔσπευσεν αὐτὰς νὰ συμπληρώσῃ.
Ἠρεθισμένος καὶ αὐτὸς ὢν κατὰ τοῦ Σουλφάτου,
  διότι τόσον ὕβρισεν εἰς τὰ μικρόβιά του
Οὐδόλως ἦτο δυνατὸν αὐτὸ νὰ συγχωρήσῃ
  καὶ μὴ τὸν γαῦρον ὑβριστὴν πρεπόντως ἀνθυβρίσῃ.
Ὅθεν καὶ καταπόρφυρος καὶ ἐξ ὀργῆς φρυάττων,
  τοιαῦτα, νέος Ἀχιλλεύς, εἶπε πρὸς τὸν Σουλφᾶτον.

»Οἰνοβαρὲς καὶ ποταπέ, κυνὸς ὁ ὄμματ' ἔχων,
»ζωότητος ἐλάφου δὲ ἰατρικῶς μετέχων.
»Ὁ πάντων ἀμαθέστατος καὶ πλήρης ἀναιδείας,
»μετὰ τοιαύτης πῶς τολμᾷς, εἰπέ μοι, αὐθαδείας
»Περὶ πραγμάτων νὰ λαλῇς διά σε ἀλλοτρίων
»τουτέστι περὶ ἀσθενῶν καὶ περὶ μικροβίων;
»Ἢ μήπως εἶσαι ἱκανὸς νόσους νὰ διακρίνῃς
»καὶ ἔρχεσαι ἰατρικὰ ἐνταῦθα νὰ προτείνῃς;
»Πότε καὶ ποῖον ἔτυχε καὶ σὺ νὰ θεραπεύσῃς,
»ὥστε τολμᾷς τοὺς ἰατροὺς ἡμᾶς νὰ συμβουλεύσῃς;
»Μέγιστον εἶχε δίκαιον, μὴ πλέον ὑπομένων
»τοὺς λόγους καὶ τὸ ὕφος σου αὐτὸ τὸ ἐπηρμένον,
»Ὁ κύριος Λαούδανος καλῶς νά σε ὑβρίσῃ
»καὶ τῆς δορᾶς τοῦ ἰατροῦ, ἣν φέρεις, 'σ ἀπεκδύσῃ.
»Ἂν καὶ αὐτὸς τὸ νόσημα διέγνω ἐσφαλμένως
»καὶ Περισπωμενίτιδα εἶπ' ὁ εὐλογημένος.
»Ἐν ᾧ, καθὼς ἀπέδειξα, αὐτὸ εἶναι δεινή τις
»Ὀξυτονιτο-στομαχικο-περισπωμενῖτις.
»Καθ' ὅλα τἆλλα πλὴν σοφὸς τυγχάνει καὶ γνωρίζει·
»τοὺς ποταποὺς, ὡς εἶσαι σύ, ἀγύρτας, νὰ ὑβρίζῃ.
Δὲν εἶχεν ὁ Λαούδανος παύσει καὶ ὁ Σουλφᾶτος,
ὡς ἄν τις ξένη δύναμις τὸν ὦθησ' ἀοράτως,
Ἠγέρθη ἐκ τῆς ἕδρας του, ἀγρίως ἀτενίζων
τοὺς δύο συναδέλφους του καὶ ἰταμῶς ὑβρίζων.
Ἠγέρθη ὁ Λαούδανος, ἐκδίκησιν ὀμνύων
καὶ ὁ Κινκίνας σὺν αὐτῷ τοὺς γρόνθους του δεικνύων.
Καὶ τῶν τριῶν δ' ἐκ τῆς ὀργῆς ἐξάλλων γενομένων,
χειρονομούντων ἐμμανῶς καὶ ἀνθυβριζομένων,
Τῶν παρεστώτων δ' ἐπ' αὐτοῖς ὡς ἐννεῶν μενόντων,
τῶν κυναρίων δ' ὑλακὰς ἀγρίας ἐκπεμπόντων,
Ἐν τῷ μελάθρῳ ἔμελλε νὰ συναφθῇ μεγάλη
τῶν ἰατρῶν στονόεσσα καὶ λυσσαλέα πάλη,
Ἐὰν μὴ ἡ χαρίεσσα τοῦ Σκροπιοῦ κυρία,
ἡ καὶ τὰ ἀγριώτερα δαμάζουσα θηρία,

Δὲν παρενέβαινεν εὐθὺς διὰ νὰ ἐμποδίσῃ
εἰς ἔργα ἐκ τῶν ὕβρεων ἡ ἔρις νὰ χωρήσῃ.
Προτρέπουσα, θωπεύουσα, θερμῶς ἐκλιπαροῦσα
καὶ διὰ τῶν βλεμμάτων της τοὺς πάντας πυρπολοῦσα.
Ἐπέτυχε μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ προσπαθείας
νὰ καταστείλῃ τὴν ὁρμὴν τῆς ἄκρας ἐμπαθείας
Τῶν φιλομάχων ἰατρῶν καὶ κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον
τοὺς ἀπαλλάξῃ τῆς μομφῆς ἐν γένει τῶν ἀνθρώπων.
Καὶ τότε διελύθησαν ἐκεῖνοι φιλησύχως,
ἀλλ᾽ ὅμως ὅρκον ὤμωσαν φρικώδη ἐνδομύχως
Πᾶν ὅ τι εἶναι δυνατὸν νὰ μεταχειρισθῶσι
ὅπως ὁ εἷς τὸν ἕτερον ἐκ φύτλης ἐξοντώσῃ.
Ἀφ᾽ οὗ λοιπὸν παρέμειναν ἐφ᾽ ἱκανὸν σιγῶντες
καὶ κατ᾽ ἀλλήλων ἐν τῷ νῷ παντοῖα μελετῶντες,
Βλέποντες δ᾽ ὅτι ἕτερον νὰ πράξωσι δὲν μένει
καὶ ὅτι ἤδη καὶ ἡ νὺξ ἦν προκεχωρημένη,
Ἄλλως τε καὶ φοβούμενοι ἐκ νέου μὴ ἐρίσουν,
τοῦ οἴκου ἀπεφάσισαν τέλος ν᾽ ἀποχωρήσουν.
Ὅθεν καληνυκτήσαντες μὲ σοβαρὸν μεγάλον
τὴν εὔχαριν Μαργήεσσαν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον,
Συγχρόνως δὲ εὐξάμενοι τῷ ἀσθενεῖ ταχείαν
ἀνάρρωσιν, καθεὶς αὐτῶν ἀπῆλθε κατ᾽ ἰδίαν,
Προσέχοντες μὴ καθ᾽ ὁδὸν τυχὸν συναντηθῶσι
καὶ ἔτι βιαιότερον ἢ πρῶτον συμπλακῶσι.
Οὕτως ἀπὸ τὸ μέλαθρον τῶν ἰατρῶν φυγόντων
καὶ τῶν γειτόνων μετ᾽ αὐτοὺς ὡσαύτως ἀπελθτων,
Ἡ πρόφρων μὲν Μαργήεσσα, πολὺ ἐξηντλημένη
ἐκ τόσων συγκινήσεων καὶ ἐξησθενωμένη,
Εἰς τοῦ Μορφέως τὰς τερπνὰς ἀγκάλας παρεδόθη,
ὁ προσφιλὴς δὲ σύζυγος ἑτέρωθεν ἐσώθη,
Διότι δὲν ἐποίησε ποσῶς φαρμάκων χρῆσιν,
ἀλλὰ τὴν θεραπείαν του ἀνέθηκ᾽ εἰς τὴν φύσιν,
Καὶ μετὰ δύο ἡμερῶν ἁπλῆν κεφαλαλγίαν
ἀνέκτησεν ὁλοσχερῶς τὴν πρώτην του ὑγείαν,

Τὸν βίον, τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἀπασχολήσεις,
  τὰς εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν ἐν γένει συζητήσεις,
Χωρὶς νὰ ἐλαττώσωσι τὰ προτερήματά του,
  τὰ κύτταρα, μικρόβια καὶ αἱμοσφαίριά του.
Ἐκ τοῦ μελάθρου δ' ἔμπαλιν οἱ ἰατροὶ φυγόντες
  καὶ εἰς τὸν οἶκον ἕκαστος αὐτῶν ἐπανελθόντες,
Δὲν ἠδυνήθησαν στιγμὴν νὰ κλείσωσι τὸ ὄμμα,
  ἀλλὰ περιεστρέφοντο ὡς ὄφεις εἰς τὸ στρῶμα,
Ἀνυπομόνως ἔχοντες πότε νὰ ξημερώσῃ.
  ἵνα καθεὶς τὰ ἐχθρικά του σχέδι' ἐφαρμόσῃ.
Ἐν τούτοις ἡ κροκόπεπλος Ἠὼς εἶχεν ἀφίσει
  τοῦ Τιθωνοῦ τἀνάκτορα, ἵνα τὴν γῆν φωτίσῃ,
Κατὰ μικρὸν δὲ ἤρχισαν τῶν οἴκων νὰ ἐκβαίνουν
  καὶ οἱ πολῖται, ἐξ αὐτῶν δ' οἱ μὲν νὰ μεταβαίνουν,
Εἰς τὴν τοῦ δήμου ἀγορὰν ἵνα προμηθευθῶσι
  τὰ πρὸς τροφήν, οἱ πλεῖστοι δὲ διὰ νὰ πορευθῶσι
Εἰς τὸ καφεῖον καὶ ἐκεῖ πίωσι τὸν καφέ των
  καὶ μετ' αὐτοῦ ῥοφήσωσι γλυκὰ τὸν ναργιλέ των,
Πλὴν ταὐτοχρόνως μάθωσιν ἄν τι συνέβη νέον,
  κατὰ τὸν χρόνον τῆς νυκτός, τερπνὸν ἢ ἀπευκταῖον,
Τουτέστιν ἐὰν πρᾶγμά τι ἐξ οἴκου ἠφανίσθη,
  ἐὰν ἀπὸ τὸν ἄνδρα της γυνή τις ἐξυλίσθη,
Ἐάν τις ὑπηρέτρια μὲ τὸν συμπέθερόν της
  εὑρέθη ἐν παραφορᾷ περῶσα τὸν καιρόν της
Καὶ ἄλλα, τούτοις ὅμοια, ἅτιν' εὐχαριστοῦσιν,
  ἐφ' ὅσον σχόλια πολλὰ συνήθως προκαλοῦσιν.
Πλὴν μόνον νέον τὸ πρωὶ ἠγγέλλετο ἐκεῖνο,
  ὅτι, παθὼν ὁ Σκροπιός, ἐτέλει ἐν κινδύνῳ.
Πῶς δὲ ὁ ἀγαπώμενος ὑφ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων
  ἔπαθ', ἱστόρει ἕκαστος κατὰ ἀλλοῖον τρόπον.
Ἐν ᾧ δὲ ἀντικείμενον τῆς ὁμιλίας ἦτο
  καὶ ὡς ἀνὴρ πολύτιμος κοινῶς ὡμολογεῖτο,
Εἰς τὸ καφεῖον ἔρχεται αἴφνης τῶν Ὀξυτόνων
  καὶ ὁ Σουλφᾶτος, πρόσωπον ἔχων ἐμφαῖνον πόνον

Καὶ συναδέλφους ἰατροὺς τινὰς παρατηρήσας,
  πρὸς τούτους κατευθύνεται καὶ παρ' αὐτοῖς καθίσας,
Ἐὰν ὑπάρχῃ νέον τι ἠρώτησε νὰ μάθῃ·
  οἱ δὲ τῷ διηγήθησαν τοῦ Σκροπιοῦ τὰ πάθη,
Ὅτ' εἶναι μόνον γεγονός, ὅπερ τὴν κοινωνίαν
  ἀπασχεῖ ὁλοσχερῶς ἐκείνην τὴν πρωΐαν.
Ἐκ τούτου ἀφορμὴν λαβὼν ὁ ἰατρὸς Σουλφᾶτος,
  ἄνευ τινὸς χρονοτριβῆς, ἤρχισε κατὰ πλάτος·
Καὶ μετ' ἀγανακτήσεως μεγίστης διηγήθη
  ὅτι παρὰ τῷ πάσχοντι τὸ βράδυ προσεκλήθη
Καί, ἐξετάσας τὸν σφυγμὸν καὶ τὰ συμπτώματά του
  διέγνωσεν ἐν ἀκαρεῖ ὅτι τὸ νόσημά του
Ἦτο ἁπλῆ κεφαλικὴ σφοδρὰ ὀξυτονῖτις,
  ἀναπτυχθεῖσα πρὸ μιᾶς μόλις ἡμέρας, ἥτις
Ὅμως διὰ τῆς χρήσεως φαρμάκων καταλλήλων,
  ἠδύνατο νὰ ἰαθῇ, καθὼς τοῖς πᾶσι δῆλον.
Κατ' ἀτυχῆ πλὴν σύμπτωσιν δὲν εἶχε κληθῇ μόνος,
  ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἰατροί, προφθάσαντες συγχρόνως.
Τουτέστιν ὁ Λαούδανος, ἀγύρτης ἐγνωσμένος,
  καὶ ὁ Κινκίνας, ἄνθρωπος τὸν νοῦν ἐσκοτισμένος.
Ἀμφότεροι δ' ὄντες ἐχθροὶ κακοὶ τῶν Ὀξυτόνων,
  σύναμα δ' ἀμαθέστατοι καὶ ἄκριτοι, οὐ μόνον
Τὸ νόσημα τοῦ πάσχοντος διέγνωσαν γελοίως,
  πλὴν καὶ τὰ φάρμακα αὐτοῦ ἀπέρριψαν τελείως,
Κηρύσσοντες μὲν ἑαυτοὺς ὡς πάντων σοφωτάτους
  ὅλους τοὺς ἄλλους δ' ἰατροὺς ὡς ἀδεξιωτάτους,
Ὡς ἰατροὺς κατ' ὄνομα καὶ ἄλλων δῆθεν χρόνων
  καὶ ὄργανα κατάπτυστα τῶν φαύλων Ὀξυτόνων.
Ὥστ' ἠναγκάσθη μετ' ὀργῆς τὸν ἀσθενῆ ν' ἀφίσῃ,
  κατόπι τόσον ὕβρεων καὶ νὰ ἀποχωρήσῃ.
Ἀλλ' ᾤκτειρε τὸν Σκροπιόν, διότι θ' ἀποθάνῃ,
  ἀφ' οὗ τοιούτων ἰατρῶν τὰ φάρμακα λαμβάνει.
Ὁ μὲν Σουλφᾶτος εἶπ' αὐτὰ ἐν ἄκρᾳ συγκινήσει,
  ἣν τινα δὲν ἠδύνατο ποσῶς νὰ συγκρατήσῃ,

Καὶ ἥτις, ὡς ἑπόμενον, ἐπέδρασε καὶ ἄλλως
εἰς πάντας τοὺς ἀκούσαντας τῶν λόγων του μεγάλως
Οἱ δ' ὑβρισθέντες ἰατροὶ καὶ μετὰ τούτων ὅσοι
εἰς τὸ καφεῖον ἔτυχε νὰ συμπαρευρεθῶσι,
Τῶν Ὀξυτόνων ὀπαδοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄντες,
τὰ κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ Σκροπιοῦ μαθόντες
Καὶ τοὺς αὐθάδεις λόγους του καὶ προσβολὰς ἐκείνας,
ἃς εἶπεν ὁ Λαούδανος, καθὼς καὶ ὁ Κινκίνας
Κατὰ τῶν ἄλλων ἰατρῶν καὶ κατὰ τῆς φατρίας
τῶν Ὀξυτόνων, ἔρρηξαν φωνὰς ὀργῆς ἀγρίας,
Ἐκδίκησιν νὰ λάβωσι ταχεῖαν ἀπαιτοῦντες
καὶ τιμωρίαν αὐστηρὰν τῶν ὑβριστῶν ζητοῦντες.
Πρὸς εὐχερῆ δὲ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἐπιτυχίαν,
εἰς συμμαχίαν ἔστερξαν καὶ εἰς ἐπιμαχίαν.
Τῶν ὅρων τῆς συμβάσεως δὲ ταύτης συνταχθέντων
καὶ εἰς τὴν τήρησιν αὐτῶν ἁπάντων ὁρκισθέντων,
Ἐγένετο πρωτόκολλον εὐθὺς ὁρκοδοσίας
καὶ ὑπεγράφη αὐθωρεὶ μετ' εὐσυνειδησίας.
Μεθ' ὅ, οἵ τε Ὀξύτονοι καὶ ἰατροὶ ἐπ' ἴσης,
ἐξέδραμον εἰς τὰς ὁδοὺς μετ' εὐνοήτου λύσσης
Καὶ ἤρξαντο ἐνεργειῶν παντοίων καὶ ἀρρήτων
διὰ τὴν στρατολόγησιν καὶ ἄλλων προσηλύτων.
Ἐν ᾧ δ' αὐτοὶ εἰργάζοντο, οὓς μὲν παρακαλοῦντες,
οὓς δὲ ἐξερεθίζοντες, οἷς δὲ ψευδολογοῦντες,
Καὶ πλεῖστα μηχανώμενοι ἄλλα τοιουτοτρόπως
ἀθέμιτα καὶ θεμιτὰ ἐν ὑποκρίσει, ὅπως
Τὰς φάλαγγας αὐξήσωσι μᾶλλον τῶν ὀπαδῶν των,
τὴν ἧτταν δ' ἐπαγάγωσι τῶν μυσαρῶν ἐχθρῶν των,
Ἐξ ἄλλου ὁ Λαούδανος οὐδόλως ἐκοιμᾶτο,
ἀλλὰ ταὐτὰ καὶ χείρονα αὐτῶν ἐμηχανᾶτο.
Τουτέστιν, ἐλαυνόμενος ὑπὸ παθῶν ὁμοίων,
εἰς τῶν Περισπωμενιτῶν εἰσῆλθε τὸ καφεῖον,
Ἐν τῷ ὁποίῳ, ἰατροῖς καὶ ἄλλοις καθημένοις
καὶ λόγον περὶ Σκροπιοῦ ἐν θλίψει ποιουμένοις

Καὶ ἐκδηλοῦσι πρὸς αὐτὸν μεγάλας συμπαθείας,
τοῖς διηγήθη τὰ ἑξῆς μετὰ δεινοπαθείας.
Ἐν ᾧ ἐξ ἐπισκέψεων καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν
τῆς χθὲς ἦτο κατάκοπος, ἐκλήθη τὴν ἑσπέραν
Εἰς τοῦ κυρίου Σκροπιοῦ, διότι κινδυνεύει·
καθ' ὃ στενὸς δὲ φίλος του, εὐθὺς ἐκεῖ μετέβη
Καὶ εὗρεν ἀπὸ γείτονας τὸ μέλαθρον γεμᾶτον
καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς ἰατροὺς Κινκίναν καὶ Σουλφᾶτον,
Ἀνθρώπους ἄνευ ἀγωγῆς, ἀγύρτας πεισματώδεις
καὶ τῶν Περισπωμενιτῶν ὄντας ἐχθροὺς λυσσώδεις.
Μὴ διαγνώσαντες αὐτοὶ τοῦ ἀσθενοῦς τὸ πάθος,
ἐπέμενον ἀμφότεροι εἰς φρικαλέον λᾶθος
Καὶ φάρμακα διώριζον αὐτῷ θανατηφόρα,
ἅτινα θὰ ἐφόνευσαν τὸν ἄνδρα ἕως τώρα.
Ὁπόταν δὲ ἠθέλησεν αὐτὸς νὰ διορθώσῃ
τὴν πλημμελῆ διάγνωσιν τῶν ἰατρῶν καὶ σώσῃ
Τὸν προσφιλῆ του Σκροπιόν, οἱ ἰατροὶ ἐκεῖνοι,
ἐν τῇ πολλῇ οἰήσει των καὶ κομπορρημοσύνῃ,
Ἤρχισαν νὰ ὑβρίζωσιν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους
τοὺς ἰατροὺς ὡς ἀμαθεῖς, ἀγύρτας, ἀτασθάλους,
Λέγοντες ὅτι ἰατροὶ εἶν' οὗτοι δι' ἀλήτας,
διὰ ἀνθρώπους τῶν ὁδῶν καὶ Περισπωμενίτας,
Οὐχὶ δὲ διὰ ἔχοντας περικλεεῖς προγόνους,
τουτέστιν ὡς τὸν Σκροπιὸν ἢ ὡς τοὺς Ὀξυτόνους.
Τοιαύτας ὁ Λαούδανος ἀκούων ἀηδίας,
ἐκ τοῦ μελάθρου ἔφυγεν, ἐν συνοχῇ καρδίας,
Διότι δὲν ἠδύνατο τὰ πρέποντα νὰ πράξῃ,
ὅπως ἀπὸ καταστροφῆς τὸν πάσχοντ' ἀπαλλάξῃ.
Ἀλλ' ἡ βαρεία προσβολή, ἡ οὕτω γενομένη
εἰς Περισπωμενίτας τε καὶ ἰατροὺς ἐν γένει,
Καθῆκον ἀπαραίτητον ἐπέβαλλεν εἰς πάντας
ἐκδίκησιν νὰ λάβωσιν ἀπὸ τοὺς συκοφάντας,
Ὥστε νὰ παύσωσιν αὐτοὶ προσβάλλοντες ἐρήμην
τοὺς Περισπωμενίτας τε ὡς καὶ τὴν ἐπιστήμην.

Εἰς τὸν τοιοῦτον μάλιστα σκοπὸν διὰ νὰ φθάσῃ
καὶ τὴν ζωήν του ἕτοιμος ἦτο νὰ θυσιάσῃ.
Λόγοι τοσοῦτον ὑψηλοὶ ἐξήγειραν τὸν χόλον
καὶ τὴν φιλέκδικον ὁρμὴν τῶν παρεστώτων ὅλων,
Οἵτινες ἀπεφάσισαν στενῶς νὰ συνδεθῶσι
καὶ πάντας τοὺς ὑβρίσαντας αὐτοὺς ἐκδικηθῶσι.
Διὰ νὰ ἦναι στερεῶς δὲ πάντες πεπεισμένοι
ὅτι ἡ συμμαχία των ἰσόβιος θὰ μένῃ,
Φρικώδεις ὅρκους ὤμωσαν ἀγάπης πρὸς ἀλλήλους,
ὅτι κοινοὺς θὰ ἔχωσι τούς τε ἐχθροὺς καὶ φίλους.
Ἀφ' οὗ δὲ ἐπετέλεσαν τὰ πάντα κατὰ τάξιν,
ἠθέλησαν νὰ βάλωσι τὸ ἔργον καὶ εἰς πρᾶξιν.
Ὅθεν ἀφέντες ἔκτοτε πᾶν ἴδιον συμφέρον,
εἰς μόνην ἐπεδόθησαν τὴν ἄγρευσιν ἑταίρων.
Πρὸ πάντων δὲ οἱ ἰατροί, οἱ μὲν τοὺς δὲ μισοῦντες
καὶ τὴν ἀλληλεξόντωσιν θερμῶς ἐπιθυμοῦντες,
Τοῦ ἔργου ἐπελήφθησαν μετὰ ἀπαραμίλλου
πρὸς ἄγραν καὶ ἐξόντωσιν, ὡς προερρήθη, ζήλου
Καὶ πᾶν μέσον κατέβαλλον παρά τε ἀσθενοῦσι
παρά τε ὁμοτέχνοις των, παροῦσι καὶ ἀποῦσι,
Φίλους νὰ προσπορίσωσι τοῖς Περισπωμενίταις,
τοῖς φιλονόμοις καὶ χρηστοῖς, ὡς ἔλεγον, πολίταις.
Ἐν ᾧ δὲ οὕτως ἔπραττον αὐτοί, καὶ ὁ Σουλφᾶτος
μὲ τοὺς οἰκείους ἰατροὺς εἰργάζετ' ἀοράτως
Πολὺν κατ' ἄλλων ἰατρῶν καὶ οὗτος τρέφων φθόνον,
ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως τῶν φίλων Ὀξυτόνων.
Ὑπὸ τοιούτων ἀγαθῶν ἐνεργειῶν τὸ πρῖσμα,
βεβαίως καὶ τῶν φατριῶν ἐπηύξανε τὸ σχῖσμα,
Ὥστε ὑπῆρχ' ἀνέφικτον κάνεὶς νὰ κατορθώσῃ
τοὺς διεστῶτας οὕτω πως πλέον νὰ συνενώσῃ.
Διότι καὶ ἂν ἦτό τις τότ' ὅστις ἐθεώρει
τὴν λυπηρὰν κατάστασιν αὐτὴν καὶ ἐδυσφόρει,
Δὲν εἶχεν ὅμως τὴν ἰσχύν, τὸν τρόπον ὅπως πείσῃ
ἕκαστον τὴν ἐμπάθειαν αὐτοῦ νὰ παραιτήσῃ.

Ἐν τούτοις, ἐὰν ὁ παθὼν κατάπλεως Σουλφᾶτος
κατὰ τῶν ἐναντίων του ἐμόχθει ἀκαμάτως,
Ἐὰν καὶ ὁ Λαούδανος πυρετωδῶς ἐνήργει,
οὐδ' ὁ Κινκίνας ἄλλοθεν ἐκάθευδεν ἢ ἤργει.
Διότι ἦτο ἰατρὸς καὶ οὗτος, ὡς οἱ ἄλλοι,
καὶ τῆς οἰήσεως αὐτὸν ἐσκότιζεν ἡ ζάλη.
Ἀλλ' ὅμως παρεδέξατο πολιτικὴν ἰδίαν
καὶ διὰ τὸ συμφέρον του μᾶλλον ἐπιτηδείαν,
Μετὰ τῶν Ὀξυτόνων μὲν σφοδρῶς Ὀξυτονίζων,
μετὰ Περισπωμενιτῶν δὲ Περισπωμενίζων.
Τουτέστιν, εἰς τοὺς πρώτους μὲν τὰς ἀρετάς των ψάλλων
καὶ τὰς κακίας ἀριθμῶν τῶν φαύλων ἀντιπάλων,
Εἰς τοὺς δευτέρους δ' ἐξυμνῶν τὰς εὐγενεῖς των πράξεις
καὶ λέγων κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τὰ ἐξ ἁμάξης.
Μὲ τὴν τοιαύτην μέθοδον οὐδένα δυσηρέστει,
εὕρισκε τὸ συμφέρον του καὶ πᾶσιν εὐηρέστει.
Καὶ μ' ὅλον ὅτι ὕβριζεν ὅλους ἀλληλαλλήλως,
ἐν τούτοις ὁ καλλίτερος ἦτο τῶν πάντων φίλος.
Εἰς χρῆσιν ἡ πολιτικὴ αὐτὴ τὸ πρὶν δὲν ἦτο,
τόρα πλὴν εἶναι τοῦ συρμοῦ καὶ ὁ χωρῶν χωρείτω.

# ΑΣΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

## ΟΠΛΟΠΟΙΙΑ

Ἐχθροὶ οὕτως ἀμείλικτοι ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον
  νὰ ἐπαρκῶνται εἰς μομφὰς καὶ ἀντεγκλήσεις μόνον
Καὶ μὴ χωρῶσιν ἔτι πρός, τουτέστιν εἰς τὸ ξύλον,
  διὰ νὰ ἐπιδείξωσι τὸν εὐγενῆ των ζῆλον,
Ἔκπληξιν ἴσως προξενεῖ καὶ θαυμασμὸν μεγάλον·
  ἀλλ' ὅσοι ἐμβαθύνουσιν εἰς τὰ τῶν διδασκάλων
Δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσσωνται. Καὶ αἱ γαλαῖ ἐπ' ἴσης,
  ὁσάκις δι' ἐρωτικὰς ἐρίζουν προτιμήσεις,
Πλήρεις ὀργῆς ἐπὶ μακρὸν ἀντιμετώπως μένουν
  καὶ διὰ τῶν κριγμῶν αὐτῶν τοὺς πάντας ἐκκωφαίνουν.
Ἀλλὰ ὁπόταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα τοῦ ἀγῶνος,
  τότε ἐπιλαμβάνονται αὐτοῦ ἀνοικτιρμόνως
Καὶ τὴν ἀντίπαλον γαλῆν ἑκάστη δὲν ἀφίνει,
  ἐὰν μὴ πρότερον δορᾶς γεγυμνωμένη μείνῃ.
Αὐτὸ τοῦτο συνέβαινε καὶ ἐπὶ τῶν ἐρίδων
  τῶν δύο περὶ τονισμοῦ ἐριζουσῶν μερίδων.
Τινὲς μὲν μὴ διδάσκαλοι προέτεινον ἐν τάχει,
  κατὰ τὸν Μόλτκε, νὰ δοθῇ ὁριστική τις μάχη,
Ὥστε εἰς ἀποτέλεσμά τι θετικὸν νὰ φθάσουν
  καὶ ἐκ τῶν λογομαχιῶν, ἐν τέλει, ἡσυχάσουν.
Ἀλλ' ὅμως οἱ διδάσκαλοι, ὡς ἄνθρωποι μὲ γνῶσιν,
  προὐτίμων μᾶλλον τὰς γαλὰς νὰ ἀπομιμηθῶσιν.
Ἤτοι μὲ κροτοθόρυβον τὸ πρᾶγμα νὰ ἀρχίσουν
  καὶ εἰς τὰ δραστικώτερα κατόπι καταντήσουν.
Ἐφρόνουν δ' ὅτι, πράττοντες κατὰ τοιοῦτον τρόπον,
  θὰ εἵλκυον τὴν προσοχὴν βεβαίως τῶν ἀνθρώπων

Καὶ νέος Θουκυδίδης τις, ὡς ἔγραφε τι κτῆμα
  καὶ ὄχι ὡς ἀγώνισμα ὂν εἰς τὸ παραχρῆμα,
Ἠδύνατο τοὺς τῶν γαλῶν κριγμοὺς νὰ θεωρήσῃ
  καὶ μὲ γραφίδα γλαφυρὰν αὐτοὺς νὰ ἱστορήσῃ,
Πρὸς δόξαν ἀτελεύτητον τῆς προσφιλοῦς πατρίδος,
  καὶ πρὸς τιμὴν καὶ θρίαμβον τῆς ἑαυτῶν μερίδος.
Τοῦ δὲ ἀγῶνος, ἄλλοθεν, προοιωνιζομένου
  οὐχὶ σμικροῦ, ἀλλὰ δεινοῦ καὶ παρατεταμένου,
Ἔδει καθ' ὅλα ἐντελῶς νὰ παρασκευασθῶσιν,
  ὥστε διὰ τὴν ἔκβασιν ἀβέβαιοι μὴ ὦσιν.
Ἑκάτεροι δὲ ἔπραξαν αὐτὸ μετὰ προνοίας,
  μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς καὶ μετὰ περινοίας.
Καὶ πρῶτον μὲν ὠργάνωσαν τὰς τάξεις των σκοπίμως,
  ὥστε νὰ ἀποκρούσωσι πάντα ἐχθρὸν ἑτοίμως.
Ἡγοῦντο δὲ μετ' ἀληθῶς λαμπρῶν ἐπιτελείων
  Πανίκας ἀγαθὸς βοὴν καὶ δῖος Φληναφίων.
Δεύτερον δὲ ἐνήργησαν θερμῶς καὶ μετὰ τάχους
  διὰ νὰ προσελκύσωσι πολυπληθεῖς συμμάχους,
Οἵτινες ν' ἀναδέχωνται τὰ πάντα νὰ τολμήσουν,
  ἵνα καλῶς τὸν θρίαμβον αὐτῶν ἐξασφαλίσουν.
Πρὸς εὕρεσιν δὲ βοηθῶν τοσοῦτο ἐπιζήλων,
  μεγάλως συνετέλεσε καὶ τὸ ὡραῖον φῦλον.
Διότι πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας
  γυναῖκες, διατρέχουσαι ὁδοὺς καὶ συνοικίας,
Μὲ ἓν ἀμπελοφάσουλον ἢ μπάμιαν εἰς χεῖρας
  καὶ κρούουσαι παταγωδῶς τῶν οἰκιῶν τὰς θύρας;
Προέτρεπον τοὺς ἐν αὐταῖς, μετ' ἀπειλῶν ἐζήτουν,
  ἐθώπευον, ὑπέσχοντο, ἱκέτευον, ἐπήτουν
Ὅπως πᾶς φίλος καὶ γνωστὸς ἀμέσως προσχωρήσῃ
  πρὸς ἣν μερίδα ἤθελον ἐκεῖναι εὐνοήσει.
Τί δ' ἤκουσαν καὶ ἔπαθον τότε οἱ σύζυγοί των;
  αὐτὰ μόνοι γινώσκουσιν ὁ Ζεὺς καὶ ἡ ψυχή των.
Τούτων οἱ μὲν ὑβρίσθησαν δ' ὕβρεων παντοίων,
  οἱ δὲ καὶ ἠπειλήθησαν διὰ διαζυγίων.[1]

---

1 Τίνας διαστάσεις, χάρις εἰς τὰς νεωτέρας περὶ πολιτισμοῦ ἰδέας, ἔλαβον τὰ διαζύγια,

Τινὲς ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τὸ οἴκημά των,
ἄλλοι δὲ τέλος ἔλαβον καὶ πεῖραν ῥαπισμάτων.
Συγχρόνως δὲ καὶ μνηστειῶν ἐπῆλθον διαλύσεις
ἐκ λόγων φατριαστικῶν καὶ συγγενῶν ἐγκλήσεις.
Παρῆλθον οἱ καιροὶ καθ' οὕς, ἱστὸν ἐποιχομένη
καὶ λέχος ἀντιόωσα, πᾶσα γυνὴ ἐν γένει
Τὴν προσοχήν, τὴν μέριμναν, τὸν νοῦν, τὰς ἐνεργείας
δὲν ἀπησχόλει ἀλλαχοῦ, πλὴν τῆς οἰκογενείας,
Πᾶν δὲ τὸ σχέσιν ἄμεσον μὴ ἔχον πρὸς τὸν οἶκον,
ἐνόμιζεν ἀλλότριον καὶ τῷ ἀνδρὶ προσῆκον.
'Αλλὰ γυναῖκες, ἅς τινας ἐνέπνεον ἰδέαι
τοσοῦτον ἀνεπίζηλοι, ἦσαν πολὺ χυδαῖαι·
Διότι, ἐν τοῖς οἴκοις των συνήθως κεκλεισμέναι,
δὲν ἦσαν οὐδὲ τοῦ συρμοῦ, οὐδὲ ἀνεπτυγμέναι.
'Ηγνόουν κλειδοκύμβαλον νυχθημερὸν νὰ κρούουν
καὶ ἤθελον ἑλληνιστὶ λαλούντων νὰ ἀκούουν.
Καὶ τῶν τοῦ κόσμου ἐπειδὴ οὐδὲν σχεδὸν ἐνόουν
καὶ πῶς νὰ ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα των ἠγνόουν.
'Ο Πυθαγόρας, Μέλισσος, Φωκίων, Μιλτιάδης,
Σωκράτης, Πλάτων, Περικλῆς, 'Ιππεύς, 'Αλκιβιάδης,
Αὐτοὶ ἦσαν ἀνδρείκελλα· ἀλλ' ἄνδρας ὅπως πρέπει,
μεγασθενεῖς καὶ σοβαρούς, τόρα τις μόνον βλέπει.
Διότι αἱ μητέρες των, πρὸ τοῦ νὰ νυμφευθῶσιν
ἤ, καὶ ἀφ' οὗ κατώρθωσαν ν' ἀποκατασταθῶσιν,
'Ανέγνωσαν ἐπιμελῶς μετὰ σοφῶν σχολίων
σωρὸν ἐκ τῶν τοῦ Πὼλ δὲ Κὼκ καὶ τοῦ Ζολὰ βιβλίων
Καὶ ἐξ αὐτῶν ἠρύσθησαν τῶν γνώσεων τὸ πλῆθος,
δι' ὧν τινων ἐμόρφωσαν καὶ φρόνημα καὶ ἦθος.

---

ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς τε οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας, μαρτυρεῖ ἡ ἑπομένη καταστατική, ἥτις ἄρτι ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Νέᾳ 'Επιθεωρήσει» τοῦ Λονδίνου. 'Εκ ταύτης καταφαίνεται ὅτι τὰ ὀλιγώτερα διαζύγιά εἰσιν 1 ἐπὶ 577 γάμων. 'Εν Ρωσίᾳ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 1 ἐπὶ 430 γάμων, ἐν Αὐστρίᾳ εἰς 1 ἐπὶ 184, ἐν Βελγίῳ εἰς 1 ἐπὶ 169, ἐν Οὐγγαρίᾳ εἰς 1 ἐπὶ 145, ἐν Σουηδίᾳ εἰς 1 ἐπὶ 134, ἐν 'Ολλανδίᾳ εἰς 1 ἐπὶ 132, ἐν Γαλλίᾳ εἰς 1 ἐπὶ 62, ἐν Δανίᾳ εἰς 1 ἐπὶ 36 καὶ ἐν Σκωτίᾳ εἰς 1 ἐπὶ 33. 'Εν 'Ιταλίᾳ δέ, μὴ ἐπιτρεπομένου τοῦ διαζυγίου, τὰ δικαστήρια ἐκδίδουσιν ἀποφάσεις χωρισμοῦ ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης κατ' ἀναλογίαν ἑνὸς ἐπὶ 421 γάμων. Τὸ διαζύγιον λαμβάνει χώραν ἐν ταῖς πόλεσι μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς ἐξοχαῖς· οὕτως ἐν Βιέννῃ ἓν ζεῦγος ἐπὶ 43 διαζεύγνυται, ἐν Βερολίνῳ ἓν ἐπὶ 17, ἐν Παρισίοις ἓν ἐπὶ 13 καὶ ἐν 'Αμερικῇ ἓν ἐπὶ ἕξ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐφημερὶς τῶν κυριῶν πρωτίστως
τῶν γυναικῶν ἀνέπτυξε τὸ πνεῦμ' ἀσκανδαλίστως
Καὶ ἔπεισε δι' ὑγειοῦς αὐτὰς διδασκαλίας
νὰ ἀποσείσουν τὸν ζυγὸν τῆς ἀνδρικῆς δουλείας
Καί, εὐθαρσῶς ἐμμένουσαι εἰς τὸν προορισμόν των,
νὰ ῥίψουν τὸ χειρόκτιον κατά τε τῶν ἀνδρῶν των
Καὶ κατ' αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ χειραφετηθῶσιν,
εἰς τρόπον ὥστε τῶν ἀνδρῶν ὑπέρτεραι νὰ ὦσιν.
Ὅθεν εὑρίσκει ἕκαστος αὐτὰς παντοῦ παρούσας,
τοὺς δρόμους, τὰ ἐμπορικὰ διηνεκῶς πληρούσας,
Περὶ τὰ τῆς πολιτικῆς θερμῶς ἀσχολουμένας,
διὰ τὸ Κόγγον καὶ Σουδὰν ἐνδιαφερομένας
Περὶ τοῦ Βίσμαρκ, Περριέ, Καπρίβη μεριμνώσας,
τοὺς λόγους τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Τόγκας μελετώσας,
Ἀκολουθούσας τῶν Βουλῶν πασῶν τὰς συζητήσεις,
τρεχούσας ὅπου γίνονται λῃστῶν καρατομήσεις
(Παρίστανται δὲ εἰς αὐτὰς διὰ νὰ δείξουν μόνον
ὅτι τὸ γένος ἕλκουσιν ἀπὸ τῶν ἀμαζόνων)
Καὶ τὸν μικρόν των δάκτυλον ἀείποτε χωνούσας
εἰς ὑποθέσεις σοβαρὰς ἢ σκανδαλώδεις οὔσας,
Ὥστε εἰς πᾶν ὅ τι συμβῇ κακὸν ἢ ἀπευκταῖον
νὰ λέγῃ ὁ Εἰσαγγελεύς: γυναῖκα ζητητέον.
Ἂν δὲ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς φιλονικίας
πολιτικὰς τυρβάζωσιν, ἀλλ' εἰς τὰ τῆς οἰκίας
Δὲν ἔχουσι πολὺν καιρὸν διὰ νὰ δαπανῶσι,
διότ' εἰς τὴν θεράπαιναν ἐκεῖνα ἀφορῶσι.
Γνώσεις τοσοῦτον ἔχουσαι ποικίλας καὶ εὐρείας
καὶ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοιαύτας θεωρίας,
Ὅλ' αἱ γυναῖκες ἔκρινον ὡς ἱερόν των χρέος
τῆς πάλης νὰ μετάσχωσιν ἐκθύμως καὶ σπουδαίως
Καὶ συνδρομὴν παράσχωσιν πρὸς ἄνδρας συμπολίτας
ἢ Ὀξυτόνους δῆλα δὴ ἢ Περισπωμενίτας.
Μὴ δέ τις, μεγαλοφρονῶν, νομίσ' ἡ συνδρομή των
ὡς γυναικεία συνδρομὴ ἀσήμαντος ὅτ' ἦτον.

Ἂν τὰς γυναῖκας ἀσθενεῖς συνήθως θεωρῶσι
  καὶ φῦλον, τούτου ἕνεκεν, ἀδύνατον καλῶσι,
Βεβαίως δὲν ἐγνώρισαν τὸ γυναικεῖον μένος
  οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες καὶ κρίνουσ' ἐσφαλμένως.
Οὐδὲ ἀνέγνωσάν ποτε τί εἶπ' ὁ Ἀνακρέων,
  ἀνὴρ τηρήσας πάντοτε τὸ σφρῖγος του ἀκμαῖον
Ὅτι ἡ φύσις ὥπλισεν ἕκαστον ζῶον ἄλλως,
  ἀντὶ δὲ ὅπλου ἔδωσεν εἰς τὴν γυναῖκα κάλλος,
Δι' οὗ αὐτὴ δεικνύεται παντὸς ὑπερτεροῦσα,
  καθόσον καὶ τὸν σίδηρον νικᾷ καλή τις οὖσα.
Ἐὰν μάλιστα ἤθελε νὰ ἀκριβολογήσῃ,
  ὁ Ἀνακρέων ὤφειλε νὰ συνομολογήσῃ
Εἰς τὴν γυναῖκα οὐχὶ ἕν, πλὴν δυο σκανδαλώδη,
  ἡ φύσις ὅπλα ἔδωσεν, ἀμφότερα φρικώδη,
Τὸ πῦρ ἐξερευγόμενον ἀπύλωτόν της στόμα
  καὶ τὸ δεινῶς μυδροβολοῦν ἀγριωπόν της ὄμμα.
Τῶν δύο φατριῶν λοιπὸν καλῶς συντεταγμένων
  καὶ κατὰ πάντα ἐντελῶς προπαρεσκευασμένων,
Τὸ σάλπισμα ἀνέμενον οἱ πάντες νὰ ἠχήσῃ,
  ὅπως τὸ ἔργον παραυτα τοῦ Ἄρεος ἀρχίσῃ.
Προοιωνίζετο δ' αὐτὸ φρικτόν, καρδιοβόρον,
  ἀπαίσιον, ὀλέθριον, φθορῶδες, αἱμοβόρον,
Διότ' οἱ μαχεσόμενοι ὑπῆρχον ὡπλισμένοι
  δι' ὅπλων ἀπειροπληθῶν καὶ φοβερῶν ἐν γένει,
Καὶ ἅτινα, ἐν ταῖς χερσὶ τῶν μαχητῶν ἐκείνων,
  ἐπηύξανον τὸ μέγεθος βεβαίως τῶν κινδύνων
Ὁποῖα καὶ ὁπόσα δὲ τὰ ὅπλα ταῦτα ἦσαν
  καὶ τίνα εἶχον δύναμιν καὶ πῶς ἐπιτευχθεῖσαν,
Ἡμεῖς οὐδόλως οἴδαμεν· διότι ἐντὸς θήκης,
  ἐν στρώμασι κονιορτοῦ, τινὸς βιβλιοθήκης
Συνήθως ταῦτα κρύπτονται, δι' ὃ τὰ ἀγνοοῦμεν
  καὶ νὰ ἀπαριθμήσωμεν ὀρθῶς ἀδυνατοῦμεν,
Κἂν δέκα στόματ' εἴχομεν κἄν τε φωνὰς χαλκίνας
  κἂν γλῶσσαν ἀεικίνητον, ὡς τῆς Πολυδωρίνας [1]

---

1 Γυνὴ λάλος καὶ ἐριστική, ἥτις ἀπὸ πρωΐας ἄχρις ἑσπέρας ἠδολέσχει καὶ πρὸς τοὺς

Σὺ ταῦτα λοιπὸν ἔνεπε, ὦ πανδαήμων μοῦσα,
ἢ καὶ εἰς τοὺς κονιορτοὺς ἀφόβως εἰσχωροῦσα.
Ἦσαν ἐκ τῶν πολεμιστῶν οἱ μὲν ἐξωπλισμένοι
τῇ *Τέχνῃ τῇ Γραμματικῇ*, τῇ ἐκπεπονημένῃ
Ὑπὸ τοῦ λίαν εὐμαθοῦς Θρᾳκὸς Διονυσίου,
εἰς φῶς δ' ἀχθείσῃ ὕστερον ὑπὸ τοῦ Φαβρικίου.
Τὸ ὅπλον τοῦτο φοβερὸν πολὺ ἐθεωρεῖτο,
διότι ἀρχαιότερον παντὸς ὁμοίου ἦτο.
Οἱ δὲ περιεβάλλοντο δι' ὁπλισμοῦ ἀψόγου,
ἤτοι τοῦ Τυραννίωνος *Περὶ μερῶν τοῦ λόγου*.
Εἰς ἄλλους δ' ἐχρησίμευεν ὡς κοπτερά τις σπάθη
τοῦ Τρύφωνος τὸ σύγγραμμα *Τῶν λέξεων τὰ πάθη*.
Ἕτεροι τὴν τοῦ Δράκοντος ὡς ὅπλον ἀνδροκτόνον
εἶχον *Περὶ συνδέσμων τε* βίβλον *καὶ περὶ τόνων*.
Ἄλλοι δὲ εἶχον ὁπλισθῆ δι' ὁπλισμοῦ βαρέως,
ἐξεργασθέντος ὑφ' ἑνός ποτε Ἀλεξανδρέως
Ἀπολλωνίου τοὔνομα, τοὐπίκλην δὲ Δυσκόλου,
γραμματικοῦ περικλεοῦς, ἀλλὰ καὶ παραβόλου
Ἢ τῶν *Περὶ συντάξεως* ἐκείνου συγγραμμάτων,
*συνδέσμων, ἀντωνυμιῶν*, ὡς *καὶ ἐπιρρημάτων*.
Ἄλλοι τοῦ Ἡρωδιανοῦ ἐφόρουν ἁρμοδίαν
φαρέτραν, τὴν *Καθολικὴν* τουτέστι *προσῳδίαν*
Πρὸς δέ, τοὺς *Ἐπιμερισμοὺς* καὶ τὸ *Περὶ μονήρους*
μετὰ τῶν *Συνεγκλιτικῶν*, ἔργου σοφίας πλήρους.
Ἕτεροι δὲ ὡς ὅπλον των, πολλῶν αἰτίαν πόνων,
τοῦ Ἀρκαδίου ἔφερον τὴν βίβλον *Περὶ τόνων*.
Ἄλλοι τοῦ Ἡφαιστίωνος εἶχον εἰς τὰ πλευρά των
ξίφος, τὸ *Περὶ μέτρων τε καὶ περὶ ποιημάτων*
Τινὲς περιεβάλλοντο ἑτέραν πανοπλίαν,
μεγάλως διαφέρουσαν κατὰ τὴν ποικιλίαν.
Αὐτὴν δὲ κατεσκεύασεν ἀνήρ, ὅν, φληναφοῦντες,
Γεώργιον Χοιροβοσκὸν ἐκάλουν οἱ φθονοῦντες,

---

γείτονας διηνεκῶς ἤριζε· γηράσασα δὲ καὶ μὴ δυναμένη νὰ περιφέρηται ἐκτὸς τοῦ οἴκου, μετέφερε θρονίον ἐν μέσῃ ὁδῷ καὶ ἐπ' αὐτοῦ καθημένη, ἐφληνάφει καὶ πρὸς τοὺς παροδίτας ἤριζε.

Γεώργιον δὲ Τεχνικὸν ὠνόμαζον συνήθως
  ἐκεῖνοι, ὅσους ἔθελγε τὸ σοβαρόν του ἦθος.
Ὅπλα δ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς τὰ μάλα καυχωμένων,
  τὸ *Περὶ προσῳδίας* καὶ *Περὶ ἐγκλινομένων*,
*Περὶ τοῦ ἐφελκυστικοῦ τε ν*, ἦσαν λαμπρὰ τὸ εἶδος,
  καὶ μέλλοντα ν' αὐξήσωσι τὸ κλέος τῆς πατρίδος·
*Περὶ τῶν εἶμι καὶ εἰμὶ ὑπαρκτικῶν ῥημάτων*
  καὶ *περὶ θηλυκῶν εἰς ω ληγόντων ὀνομάτων*.
Ὅπλα τοσοῦτο πολλαπλᾶ ἠδύναντο νὰ τρέψουν
  στράτευμα ὅλον εἰς φυγὴν καὶ νὰ τὸ καταστρέψουν.
Ἄλλοι δὲ πάλιν ἔφερον ὡς ὅπλον μετ' ἀνδρείας
  τοὺς ἀπὸ Θεοδόσιον τὸν ἐξ Ἀλεξανδρείας
Ἐκπονηθέντας καὶ εἰς φῶς ἀχθέντας μὲ ἀγῶνας
  καὶ μόχθους *Εἰσαγωγικοὺς λόγου μερῶν κανόνας*.
Καὶ ἄλλοι πρὸς ἀπόκρουσιν πάσης τυχὸν ἐφόδου
  ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας των τὴν βίβλον τῆς *Μεθόδου*,
Ἣν Μιχαὴλ ὁ Σύγκελος εἶχέ ποτε συμπήξει
  ἵνα *Τὰ μέρη τὰ ὀκτὼ τοῦ λόγου* ἀνελίξῃ
Εἰς ἄλλους δ' ἐχρησίμευε πρὸς πόλεμον ἡ ὕλη,
  ἣν θεῖος καὶ ἀνεψιὸς οἱ δύο Μανουῆλοι
Μοσχόπουλοι συνέταξαν μὲ ζῆλόν των μεγάλον
  *Περὶ πασῶν τῶν λέξεων*, *περὶ σχεδῶν* καὶ ἄλλων
Ἄλλοι τινὲς δὲ ὁπλισμὸν εἶχον, ἐπ' ἀληθείας,
  θαυμάσιον τὸν *Θησαυρὸν ἢ κέρας Ἀμαλθείας*,
Καὶ *Κήπους τοῦ Ἀδώνιδος*, ἐν οἷς ἐπιστημόνως
  πολλὰ συγκατεσπείροντο γραμματικὰ συγχρόνως.
Εὐδαίμων ὅστις θησαυρὸν τοιοῦτον ἀποκτήσει,
  εἰς κήπους δὲ Ἀδώνιδος ὁμοίους ἐντρυφήσει.
Εὐδαιμονίαν ὡς αὐτήν, οὐδὲν τῶν οὐρανίων,
  οὐδὲν τῶν ἐπιγείων τε καὶ τῶν ὑποχθονίων
Νὰ προξενήσῃ δύναται. Τοιαύτας ἐντρυφήσεις
  παράγουσι τὰ μόρια, αἱ πτώσεις, αἱ ἐγκλίσεις!
Ἄλλοι δὲ πάλιν ἔφερον ἓν ὅπλον τεθηγμένον
  τὸ Ἰωάννου Χάρακος *Περὶ ἐγκλινομένων*.

Ἕτεροι δὲ τῶν μαχητῶν τῶν πολυπειροτέρων
ἔφερον ὅπλον ἀληθῶς ἐκ τῶν φοβερωτέρων.
Τὴν Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ *Γραμματικὴν* ἐκείνην,
ἐν ᾗ τις πᾶσαν ἀπαντᾷ σοφίαν ἀνθρωπίνην.
Διότι αὕτη, ὡς γνωστόν, μὲ τὰς *κατ' ἐκπομπάς της*,
μὲ *τὰ συγκείμενα* αὐτῆς καὶ τὰς *κατ' εἰσπομπάς της*,
Ἐν διαστήματι ἑνὸς αἰῶνος ὁλοκλήρου
σοφίας καὶ συνέσεως τοὺς Ἕλληνας ἐπλήρου.
Ἀνὴρ δὲ λίαν σεβαστός, καθ' ὃ ἁγιορείτης,
ὁ κύριος Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης,
Δὲν εὗρ' ἐπωφελέστερον ἐπὶ τῆς γῆς νὰ 'πλάσῃ,
ἢ μέρος τῆς Γραμματικῆς αὐτῆς νὰ σχολιάσῃ.
Ὅθεν συντόνως ἐργασθεὶς καθ' ὅλον του τὸν βίον,
ὑπεμνημάτισε σαφῶς τὸ τέταρτον βιβλίον
Καὶ ἕνεκα τῶν ἑκατὸ πεντήκοντα σελίδων,
ἐξ ὧν αὐτὸ συνέκειτο, ἔκθαμβοι πάντες εἶδον
Χίλιαι τριακόσιαι σελίδες νὰ φανῶσιν
αἱ ἑκατὸ πεντήκοντα ὅπως σαφηνισθῶσιν.
Ἀλλ' ἵνα ἐννοήσῃ τις τί ἔγραψεν ἐκεῖνος,
οὐχὶ Δηλίου ἔχρῃζε δύτου, ἀλλὰ δελφῖνος.
Τοιοῦτον πλάσας κολοσσὸν ὁ Καυσοκαλυβίτης,
ἐκτήσατο ἁπανταχοῦ μεγίστην φήμην, ἥτις
Ἐπὶ μακρὸν δὲν ἄφινε πολλοὺς νὰ κοιμηθῶσι,
δι' ὃ τινες δὲν ὤκνησαν καὶ νὰ τὸν μιμηθῶσι.
Καὶ πρῶτον ἀπὸ Δανιὴλ τοὐπίκλην Κεραμέα
ἔγεινεν εἰς τὸ τέταρτον αὐτὸ βιβλίον νέα
Ἑρμήνευσις καὶ ὕστερον ὑπὸ Ἀθανασίου
Παρίου ἄλλη ἔγεινε τοιαύτη τοῦ βιβλίου.
Καὶ τρίτος τις καλούμενος Νικήτας μ' ἄλλον τρόπον
τὸ τέταρτον ἡρμήνευσε, πρὸς δόξαν τῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλὰ μὴ γράψας δυστυχῶς εἰς κλασικὴν ἀρχαίαν,
θύελλαν ἐναντίον του ἐξήγειρε ραγδαίαν.
Καὶ πάλιν εἷς Γεράσιμος, παθὼν Γαζομανίαν,
ἐξέδωκ' εἰς τὸ τέταρτον ἑτέραν ἑρμηνείαν.

Διὰ τοιούτων ἐμβριθῶν, τῷ ὄντι, συγγραμμάτων
οἱ λόγιοι ἐδείκνυον τὴν λογιότητά των.
Εν πάσαις δὲ τῆς εὐτυχοῦς Ἑλλάδος τότε χώραις
εἰς ταῦτα κατετρίβοντο. O tempora! o mores! [1]
Εἰς ἄλλους δ' ὅπλον ἕτερον καλλίτερον ἐφάνη
ἡ Κωνσταντίνου δηλὰ δὴ Λασκάρεως τοῦ πάνυ
Πασίγνωστος *Γραμματική*, ἐξ ἧς ἐπεσκοτίσθη
ἡ λαμπηδὼν τῆς τοῦ Γαζῆ, δι' ὃ καὶ διεσχίσθη
Τῶν διδασκάλων ὁ ἐσμὸς εἰς δύο, τοὺς Γαζίτας
καὶ τοὺς ἀνελεήμονας ἐχθρούς των Λασκαρίτας.
Ἐξηκολούθουν δὲ αὐτοὶ ἐρίζοντες ὀργίλως
καὶ ὕβρεις ἐκτοξεύοντες ἀλλήλοις χαμαιζήλως,
Οἱ μὲν τοὺς ἄλλους λέγοντες ἄνδρας παραφρονοῦντας
καὶ πρὸς πᾶν ὅ τι λογικὸν σκαιῶς ἀμβλυωποῦντας,
Ἐκεῖνοι δὲ οἰκτείροντες αὐτοὺς ὡς στερουμένους
φρενῶν καὶ εἰς ἀμάθειαν δεινὴν κυλινδουμένους,
Μέχρις οὗ εἷς διδάσκαλος, πλὴν καὶ ἱεροθύτης,
Ματθαῖος, ὁ ἐπώνυμον ἔχων Γανοχωρίτης
Συνέλαβε τὴν τολμηρὰν ἰδέαν νὰ θελήσῃ,
χωρὶς ποσῶς νὰ φοβηθῇ τυχὸν μὴ ἁμαρτήσῃ,
Τῆς τοῦ Γαζῆ Γραμματικῆς νὰ μεταμεθοδεύσῃ
τὸ τέταρτον καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἁπλουστεύσῃ.
Ὁ κόσμος εὗρε πρὸς καιρὸν ὀλίγην ἡσυχίαν
ἀπὸ τῶν δύο φατριῶν τὴν ἀλληλομαχίαν.
Πλὴν δὲν ἠδύνατο αὐτὴ μακρὸν νὰ διαρκέσῃ,
ἀφ' οὗ ἐκεῖναι τὴν ὀργὴν δὲν εἶχον ἀποθέσει.
Ἄλλοι δὲ ὅπλον φοβερὸν ἐκράτουν μετὰ ζήλου
τὴν Δημητρίου, τοῦ γνωστοῦ σοφοῦ, Χαλκοκονδύλου
*Γραμματικήν*, κατάκοσμον οὖσαν ἐρωτημάτων
συνοπτικῶν κανόνων καὶ πολλῶν ἄλλων πραγμάτων.
Καὶ ἄλλοι τὴν *Γραμματικὴν* εἶχον τὴν ἐκδοθεῖσαν
ὑπ' Ἄλδου, ὑπὸ Μάρκου δὲ Μουσούρου πονηθεῖσαν.

---

1 Ἐποχή, τῷ ὄντι, χρυσῆ. ἐπιφωνεῖ ὁ γραμματικὸς Μιχαὴλ Κούμας, καὶ δίδουσα εἰς ὀξυδερκῆ παρατηρητὴν νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἤρχισε νὰ τρέχῃ σπουδαίως τοῦ φωτισμοῦ τὸ στάδιον. Μ. Κούμα, προλεγόμενα ἐν Γραμματικῇ αὐτοῦ σελ. ιή.

Ἕτεροι δὲ ἐπέσειον ὅπλον μὲ καρτερίαν,
ἣν ὁ Ρουσᾶνος ἔγραψέ ποτε *Προθεωρίαν*
Εἰς τὴν *Γραμματικήν*, μεθ' ἧς ἐκράδαινον ὁμοίως
αὐτοῦ τὰ *Ἐρανίσματα Γραμματικὰ* ἀνδρείως.
Τοῦ Καλλιέργου ἕτεροι ὅπλον πολὺ ὡραῖον
ἐκράτουν *Ἐγχειρίδιον Γραμματικῆς* σπουδαῖον.
Ἄλλοι δ' ὡς ὅπλον ἔφερον αὐτῶν τὴν γεγραμμένην
ὑπὸ Λειχούδη, τοῦ σοφοῦ ἀνδρός, *Ἐκτεταμένην*
*Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν* καί, ἐν ἐπικουρήσει,
τὴν *Μέθοδον Γραμματικῆς* ἐν ἐρωταποκρίσει.
Ἄλλοι δ' ἐκράτουν δρέπανον, ὅπλον πρὸς γεωργίαν,
τοῦ Βησσαρίωνος Μακρῆ τὴν *Σταχυολογίαν*.
Ἕτεροι πάλιν ἔφερον ὡς ὅπλον τὴν Στεφάνου
*Γραμματικήν*, ἀνδρὸς κλεινοῦ, τοῦ Καραϊωάννου.
Εἰς ἄλλους δ' ἡ *Ἐπιτομὴ Γραμματικῆς Ἐμπείρου*
τοῦ Γεωργίου Σουγδουρῆ πᾶν ὅπλον ἀνεπλήρου.
Διστόμους εἰς τὰς χεῖράς των εἶχόν τινες ρομφαίας
ὡς ὅπλα των *Γραμματικὴν τῆς γλώσσης τῆς ἀρχαίας*
Καὶ τῆς *Ἁπλοελληνικῆς*, ἃς ἄλλοτε προσφόρως
συνέταξέ τις Ρωμανός, τοὐπίκλην Νικηφόρος
Τινὲς τὴν *Τεχνολογικὴν* δὲ *Σταχυολογίαν*
ὡς ὅπλον αὐτῶν ἔφερον, ἣν μ' ἀκριβολογίαν
Εἶχέ ποτ' ὁ Ἀλέξανδρος Ἑλλάδιος συντάξει,
ἵνα Ἑλλάδα τὴν φωνὴν ἐπιτυχῶς διδάξῃ.
Καὶ ἕτεροι μετὰ ἀλκῆς ἐβάσταζον ἀκράτου
τὴν *Σύνταξιν Γραμματικῆς* ὑπὸ Μαυροκορδάτου.
Ἕτεροι δὲ ἐπέσειον μετ' ἀληθοῦς μανίας
ὡς ὅπλα καταπληκτικὰ τὰς δύο *Ἑρμηνείας*
τὰς *Ὀρθογραφικάς* τε καὶ *Συντακτικάς*, γεννέτης
ὧν τινων ὁ Νικόλαος ὑπῆρξε Λογοθέτης.
Καὶ ἄλλοι τὴν *Γραμματικὴν* ἀνθ' ὅπλου διαφόρου,
τοῦ Ἀντωνίου ἔφερον, τοὐπίκλην Κατηφόρου.
Ἑτέρους δ' ἡ *Γραμματικὴ* καλῶς εἶχ' ἐξοπλίσει,
ἣν Στέφανος ὁ Κομμητᾶς εἶχε φιλοπονήσει.

Καὶ ὁ *Νεοελληνικὴν Γραμματικὴν* ἐκδώσας
καὶ δι' αὐτῆς ἐπὶ μακρὸν νέους πολλοὺς μορφώσας
Δημήτριος ὁ Δάρβαρις, ὁ μνήμης ἀθανάτου,
ὡς ὅπλον ἔδωσ' εἴς τινας αὐτὸ τὸ πόνημά του.
'Αλλ' εἶχον τὴν *Γραμματικὴν* ἀνθ' ὅπλου Νεοφύτου
Δούκα, ἀνδρὸς παρὰ παντὶ σοφῷ πολυτιμήτου.
Ἄλλοι ὡς σπάθας ἔπαλλον μετὰ πολλοῦ ταράχου
*Γραμματικὰς* τοῦ Κωνσταντᾶ, Κούμα καὶ Βαρδαλάχου.
Ὡς ξίφη ἄλλοι ἔφερον μ' ἀπόφασιν γενναίαν
τοῦ Βάμβα τὰς *Γραμματικὰς* εἴτ' οὖν τὴν *Τερψιθέαν*
Καὶ *Τερψιχόρην*, αἵτινες τοὺς μαχητὰς πληροῦσι
τέρψεως καὶ τὸ φρόνημα αὐτῶν ἀναπτεροῦσι.
Τινὲς δὲ τὴν *Γραμματικὴν* τὴν *Διονυσιάδα*
τοῦ Πύρρου ὅπλον ἔφερον, τιμῶσαν τὴν Ἑλλάδα.
Ἄλλοι δὲ πάλιν ἔφερον ὡς ὅπλον των ἐπ' ὤμου
*Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν* Στεφάνου Οἰκονόμου.
'Ανθ' ὅπλου τὴν *Γραμματικὴν* ἄλλοι τοῦ ἀϊδίου
μνήμης καὶ φιλοπάτριδος ἐκράτουν Γενναδίου.
Καὶ ἄλλοι τὴν *Γραμματικὴν* ἐκράτουν ὑψωμένην,
ἥν τινα ὁ Χριστόπουλος ἔχει ἐκδεδομένην.
Εἰς ἄλλους δ' ἐχρησίμευον ἀρίστη πανοπλία
τὰ περιλαμβανόμενα εἰς τέσσαρα βιβλία
*Παιδεύματα Γραμματικὰ* κ' *Ἐγκύκλια*· ταῦτ' ὅμως
ὁ Κωνσταντῖνος ἔγραψεν ὁ μέγας Οἰκονόμος.
Ἄλλοι δὲ πάλιν ἔφερον ὡς ὅπλον στρατιώτου
εὐτόλμου τὴν *Γραμματικὴν* τὴν τοῦ Παπασλιώτου
Τινὲς δὲ τὴν *Γραμματικὴν πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων*
τοῦ Πετρακίδου ἔφερον ἀνθ' ὅπλου τὸ βιβλίον.
Καὶ ἄλλοι τὴν *Γραμματικὴν* εἶχον τὴν συνταχθεῖσαν
ἀπὸ Παπανικόλαον καὶ ἐπεξεργασθεῖσαν
'Επὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν τῶν τε τελειοτέρων
καί, ἵνα μή τις πλανηθῇ, καὶ τῶν ἀσφαλεστέρων.
Καὶ ἄλλοι τὴν *Γραμματικὴν* εἶχον τοῦ Βερναρδάκη
ὡς ὅπλον ἐπιθέσεως, ἄλλοι τὴν τοῦ Γεράκη.

Καὶ τὰς *Θεματογραφικὰς* δ' εἶχόν τινες *Ἀσκήσεις*
ἃς ὁ Γαλάνης ἔγραψεν ὡς ὅπλον των ἐπ' ἴσης.
Ὅπλον τινὲς *Διδακτικὴν Γραμματικὴν* Ζηκίδου
ἐκράτουν, καὶ *Γραμματικὴν* ἄλλοι τοῦ Ἀδαμίδου·
Τὴν τοῦ Δρακάκη ἕτεροι καὶτὴν τοῦ Χριστοδούλου
ἄλλοι τὴν κατὰ Κρύγερον πάλιν τοῦ Κωστοπούλου.
Ἕτεροι δὲ τῶν μαχητῶν ἐκράδαινον συχνάκις
ὡς ὅπλον τὴν *Γραμματικήν*, ἣν ἔγραψ' ὁ Σταυράκης.
Τὴν τοῦ Σεφεριάδου δέ τινες *Ἐφηρμοσμένην*
*Γραμματικὴν* ὡς μάχαιραν ἐκράτουν ὑψωμένην.
Ὅπλον ὡς ἓν κρινόμενον τῶν κινδυνωδεστάτων,
διότι συνωδεύετο καὶ ὑπὸ *Γυμνασμάτων*.
Ἐκράτουν τὴν *Γραμματικὴν* τινὲς τοῦ Εὐτυχίδου
τὴν μετὰ *κύκλων*, ἀλλ' οὐχὶ καθὼς τοὺς τοῦ Εὐκλείδου.
Ἕτεροι δ' ὅπλον εὔστοχον, βάλλον ἐξ ὑπογυίου,
ἐκράτουν τὴν *Γραμματικὴν* τοῦ Παπαγεωργίου.
Καὶ ἄλλοι τὴν *Γραμματικὴν* τοῦ Μαυρουδῆ κρατοῦντες
ἐφαίνοντο ὡς τοὺς ἐχθροὺς εἰς μάχην προκαλοῦντες.
Τινὲς δὲ τὴν *Γραμματικὴν* ἐκράτουν τοῦ Ζαλούχου
τῆς *καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς*, ἀνθ' ὅπλου τροπαιούχου.
Ὡς ὅπλα ἐπιθέσεως ἐκράτουν πάλιν ἄλλοι
τὰ *Τεύχη τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς* Πασχάλη.
Ἕτεροι μὲ παράστημα γενναίου στρατηλάτου
ἐκράτουν τὴν *Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν* Παυλάτου,
Ἧς τίς κυρίως ἔγεινε συντάκτης ἀγνοεῖται,
διότι ἡ τιμὴ αὐτὴ ὑπὸ πολλῶν ζητεῖται.
Τοιαύτη δ' ἀμφισβήτησις, εἰς τὴν Εἰσαγγελίαν
τῶν Ἀθηνῶν εὐτράπελον παρέσχεν ἀσχολίαν.
Τινὲς ἀνθ' ὅπλου ἔφερον τὴν τοῦ Ἀντωνιάδου
*Γραμματικήν*, ἄλλοι τινὲς δὲ τὴν τοῦ Σεργιάδου,
Ἕτοιμοι νὰ κατάρξωνται τοῦ φοβεροῦ ἀγῶνος
καὶ τοὺς ἐχθροὺς προσβάλωσιν αὐτῶν ἀνοικτιρμόνως.
Πολλοὶ μὲ ἐνθουσιασμὸν ἀλκίμου στρατιώτου
ἀνθ' ὅπλου τὴν *Γραμματικὴν* ἐκράτουν τοῦ Χασιώτου.

Καὶ ἄλλοι ὅπλα φοβερὰ καὶ τῷ ἰδίῳ Ἄρῃ
  τὰ *Τεύχη τῆς Γραμματικῆς* εἶχον τοῦ Καζουλάρη.
Μὲ τὴν *Γραμματικὴν* τινες, κατενθουσιασμένοι,
  τοῦ Κλεομένους Συμεὼν ὑπῆρχον ὡπλισμένοι.
Ἄλλοι τὸ *Ἐγχειρίδιον* Καλλίφρονος ἀνύψουν,
  τοὺς πολεμίους ἕτοιμοι ἵνα κατασυντρίψουν,
Καὶ ἕτεροι ἠκόνιζον τὰ πρὸς τὴν μάχην βέλη
  ἐπὶ τῶν τῆς *Γραμματικῆς Βαθμίδων* τ' Ἀθηνέλλη
Πολλοὶ δὲ τὰς *Γραμματικὰς* ἐκράτουν μετὰ ζήλου
  τοῦ Γερακάκη, Πανταζῆ, Μιμήκου, Θεοφίλου,
Καναβοπούλου, Τζερβελῆ, Λιτοῦ καὶ συντροφίας,
  ὧν πλήρη τὰ συγγράμματα γραμματικῆς σοφίας.
Ἐν ᾧ δ' αὐτοὶ εὐθυτενεῖς ὑπῆρχον, τοὐναντίον
  ἄλλοι τινὲς ἐστέναζον ὑπὸ βαρὺ φορτίον
Γραμματικῶν, ἄρτ' ἰδουσῶν τὸ φέγγος τῆς ἡμέρας
  μὲ δύο, τρεῖς καὶ τέσσαρας ἐνίοτε πατέρας.
Διότι, μετὰ ἔκδοσιν Γραμματικῶν τοσούτων,
  νέα αὐτῶν παραγωγὴ ἀπήτει ὄντως πλοῦτον
Νοῦ σύναμα καὶ γνώσεων παντοίων καὶ μεγάλων
  καὶ ἑπομένως σύμπραξιν πλειόνων διδασκάλων,
Οὔτ' ὕψωνον τοῦ Καρατζᾶ καὶ Πατζοπούλου *Νέον*,
  ὡς ὅπλον, *ἐγχειρίδον Γραμματικῆς* σπουδαῖον.
*Γραμματικὴν* τοῦ Κούζου τε καὶ Βλούσου ἄλλοι πάλιν
  ἀνθ' ὅπλου ὑπεβάσταζον, μὲ κόπωσιν μεγάλην.
Διότι ἦτο, φαίνεται, αὐτὴ πολὺ βαρεία,
  καὶ ἔπρεπεν ἐκ τῶν σχολῶν νὰ γείνῃ ἐξορία.
Τινὲς δ' εἶχον *Γραμματικήν*, ἧς ἐν πολλαῖς ἡμέραις
  Κυλίτης, Ἐγγονόπουλος, Γουσόπουλος πατέρες
Ἐγένοντο, καὶ ἕτεροι ἐπάνω ὑποθέτου
  *Γραμματικὴν* ἐφύλασσον, τὴν ὑπὸ Λογοθέτου,
Ἀντωνιάδου, Σαμαρᾶ καὶ Ῥόκου συνταχθεῖσαν
  καὶ φαίνετ' ἐξ ἁμαρτιῶν ἐνίων ἐκδοθεῖσαν.
Διότι αὔτη ἔγεινε παραίτιος ἐρίδων,
  ἃς ἐν τῇ Σμύρνῃ πώποτε οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶδον,

Καὶ ὤξυνε τὸν κάλαμον τῶν δημοσιογράφων,
καὶ διδασκάλων ἤνοιξέ τινων παρ' ὥραν τάφον,
Καὶ οἱ ἐγγὺς καὶ οἱ μακρὰν παρὰ μικρὸν νὰ πάθουν
ἐκκώφευσιν, ἐκ τῶν κραυγῶν καὶ ὑβρισμῶν πρὶν μάθουν
Ὅτι τῆς ἔριδος, δι' ἣν ἡ Σμύρνη ἐκλονεῖτο
καὶ ὕβριζον οἱ μὲν τοὺς δέ, γραμματική τις ἦτο.
Τόρα δ' εἰπέ, μοῦσα, ἡμῖν καὶ ἄλλοι ἂν παρῆσαν
καὶ διὰ τίνος ὁπλισμοῦ ἐξωπλισμένοι ἦσαν.
Τῶν ἐριζόντων μεταξὺ αὐτῶν περὶ πρωτείου,
τινὲς ὡς ὅπλον *Λεξικὸν* ἐκράτουν τοῦ Φωτίου,
Ἕτεροι δὲ προὔστάτευον ἀγρύπνως τὴν μερίδα
ὡς ὅπλον των τὸ *Λεξικὸν* κρατοῦντες τοῦ Σουΐδα.
Ἀλλὰ καὶ μετὰ ἐνθουσιασμοῦ εἶχόν τινες μυχίου
τὸ *Λεξικὸν* ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τοῦ Ἡσυχίου.
Καὶ τὸ *Ἐτυμολογικὸν τὸ Μέγα* εἰς ἑτέρους
ὡς ὅπλον ἦτο πρὸς σκοποὺς ἐπιφοβερωτέρους.
Ἄλλοι πρὸς ἀποσόβησιν παντὸς δεινοῦ κινδύνου
αἰγίδα των τὸ *Λεξικὸν* εἶχον τοῦ Φαβωρίνου.
Ἄλλοι δ' ἐκράτουν *Λεξικὸν* μεγάλης σημασίας
οὗ συγγραφεὺς Ἀρσένιος ἦν ὁ Μονεμβασίας.
Τινὲς δ' ἐν μέσῳ τοῦ σφοδροῦ πολεμικοῦ ταράχου
ἐβάσταζον τὸν *Θησαυρὸν* τοῦ Γερασίμου Βλάχου.
Καὶ τοῦ Φραγκίσκου Πόρτου δέ τινες τῶν ἐμπολέμων
τὸ *Λεξικὸν Ἑλληνικὸν* ὡς σπάθην των ἐκρέμων.
Ἄλλοι ὡς ὅπλον ἔφερον τὸ *Λεξικὸν* Βεντότου,
τὸ τρίγλωσσον καὶ ἕτεροι τὸ τοῦ Καβαλιώτου.
Τινές τοῦ Κούμα *Λεξικὸν* ἐκράτουν, ἄλλοι πάλιν
ἐκράδαινον τὸ τοῦ Βλαντῆ, μὲ ἔξαψιν μεγάλην.
Ἕτεροι δὲ ὡς ἄτλαντες ἀνήρτων εἰς τοὺς ὤμους
τοὺς τρεῖς τοῦ *Λεξικοῦ* Γαζῆ ὀγκωδεστάτους τόμους.
Τοῦ Χριστοπούλου ἕτεροι τὸ *Λεξικὸν* κρατοῦντες,
ἐφαίνοντο ὡς τοὺς ἐχθροὺς μὲ θάρρος προκαλοῦντες.
Καὶ ἄλλοι, ἀναμένοντες τὴν ὥραν τοῦ ἀγῶνος,
τὴν τοῦ Λογάδου *Κιβωτὸν* συνέσφιγγον πεισμόνως,

Ὅπως αὐτὴν μετὰ ὁρμῆς δυσκατασχέτου ῥίψουν
κατὰ τῶν ἀντιπάλων των καὶ τοὺς κατασυντρίψουν.
Καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῇ εὐτύχημα μεγάλον,
ὅτ' ἡ Ἑλλὰς τῆς Κιβωτοῦ δὲν εἶδε τόμον ἄλλον·
Διότι, ἐὰν δεύτερος τοιοῦτος ἐτυποῦτο,
ἐν περιπτώσει συμπλοκῆς, ἡ γῆ θὰ ἠρημοῦτο.
Ἄλλοι μετεχειρίζοντο ὡς ὅπλον κινδυνῶδες
τὸ *Λεξικὸν* τοῦ Καρμπολᾶ, τὸ ἱκανῶς ὀγκῶδες.
Εἶχόν τινες τὸ *Λεξικὸν* Σκαρλάτου Βυζαντίου,
ἀνθ' ὅπλου, ἄλλοι δ' ἔφερον τὸ τοῦ Σακκελαρίου.
Ἔνιοι ἐχειρίζοντο μετ' ἤθους φιλομάχου
τὸ Λεξικὸν *Ἑλληνικὸν* ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.
Καὶ ἕτεροι τοῦ Γιάνναρη τὸν *Θησαυρὸν τῆς Γλώσσης*,
ἐν ᾧ ἀπεταμείευσε πλείστας ἐκεῖνος γνώσεις.
Τινὲς δ' ὅπως ἡ σύνταξις ᾖ πλήρης, τέλος πάντων,
ὡς πυροβολικὸν βαρύ, ἐπάνω κιλλιβάντων,
Μετέφερον τὸν *Θησαυρὸν* Ἐρρίκου τοῦ Στεφάνου,
ἀνδρὸς λογίου, ἀτυχοῦς πλὴν ὡς βιομηχάνου,
Ὅστις τὸν βίον ἅπαντα ἐκθύμως δαπανήσας
καὶ θυσιῶν παντοειδῶν καὶ κόπων ἀφειδήσας,
Κατήρτισε τὸν *Θησαυρὸν* αὐτοῦ εἰς τόμους πλείστους,
οἵτινες προσωμοίαζον ὅλμους τοῦ Κροὺπ μεγίστους,
Τῶν τόμων τούτων ἕκαστος, ῥιπτόμενος βιαίως
κατὰ παντός, τὸν θάνατον ἐπέφερε βεβαίως.
Δι' ὃ καὶ οἱ τὸν *Θησαυρὸν* πρὸς πόλεμον τηροῦντες
ἀγρύπνως τὸν ἐφύλασσον, τίς εἶ; συχνὰ φωνοῦντες.
Τοιαύτην λοιπὸν σύνταξιν εἶχον ἐν γένει οἵ τε
Ὀξύτονοι καὶ ἄλλοθεν οἱ Περισπωμενῖται
Πλησίον δὲ τῶν ὁπλισμὸν τόσο φρικτὸν ἐχόντων
καὶ τὸ τῆς μάχης σύνθημα θερμῶς ἀναμενόντων
Διὰ νὰ ἐφορμήσωσιν ἀμέσως κατ' ἀλλήλων
καὶ ἱκανοποιήσωσι τὸν ἔμμουσόν των ζῆλον,
Ἐλλόχευον οἱ ἰατροί, προσκείμενοι ἐκείνοις,
μεθ' ὧν συνεταὐτίζοντο διὰ ὁμοφροσύνης.

Αὐτῶν δ' οἱ μὲν εἶχον χροιάν, οἵαν ἡ κόνις σκίλλης,
τὸ βάμμα κίνης σύνθετον ἢ τὸ τῆς κοχενίλλης.
Οἱ δ' ὀφθαλμοὶ στιλπνότητα κάψας κικινελαίου,
τερπίνης ἢ μαργαριτῶν τερεβενθινελαίου,
Τὸ στόμα δὲ γλυκύτητα τῆς πόας κενταυρίας,
τοῦ βάμματος Μπωβαϊκοῦ ἢ τῆς χοληταυρίας·
Οἱ δ' ἄλλοι εἶχον κόμμιος στακτοῦ ἢ κρόκκου χρῶμα
καὶ ὡς σιδήρου θεϊκοῦ ἀκτινοβόλον ὄμμα.
Τοῦ στόματος δ' ἐξέρρεεν ἐκχύλισμα κωνείου
ἢ κόνις, ὡς ροδόσταγμα, ἐμετικοῦ καρύου.
Πλησίον δὲ τῶν ἰατρῶν ἵσταντο βοηθοί των
καὶ ἰσχυροὶ ἐπίκουροι οἱ φαρμακοποιοί των,
Πάντα ἐν γένει κίνδυνον γενναίως ἀψηφοῦντες
καὶ ἐν χερσὶ τεράστια κλυστήρια κρατοῦντες,
Ἅτινα ἦσαν ἕτοιμοι εἰς κίνησιν νὰ βάλουν
ὅπως τοὺς πολεμίους των ταχέως καταβάλουν.
Τὰ δὲ κλυστήρια αὐτὰ μεγάλα καὶ ὀγκώδη,
καὶ μ' ὅλα τὰ ἐφόδια πλουτοῦντα τὰ χρειώδη,
(Διότ' οἱ μὲν εἶχον ἐντὸς ἑκάστου κλυστηρίου
ποσὸν μεγάλον βάμματος τοῦ μηδικοῦ σιλφίου,
Οἱ δ' ἀμμωνίας ἔμπαλιν εἶχον καλῶς ἐμπλήσει
ἐκεῖνα βαλεριανῆς νωπῆς ἐν διαλύσει)
Ὑπῆρχον ὅπλα φοβερά, κατασκευῆς ἀπταίστου
καὶ ἐθαυμάζοντο πολὺ ὡς ἔργα τοῦ Ἡφαίστου.
Ὁπόταν ἐν τῇ Ἱερᾷ Λαπάρᾳ τὴν φροντίδα
ἀνέλαβ' ὁ θεὸς αὐτὸς τὴν τοῦ Διὸς αἰγίδα,
Τὸ σκῆπτρον καὶ τοὺς κεραυνοὺς ἵνα κατασκευάσῃ,
πρὸς δὲ διὰ τὸν Πλούτωνα ἓν κράνος ἑτοιμάσῃ,
Καθὼς καὶ μίαν τρίαιναν διὰ τὸν Ποσειδῶνα,
ἅτινα κατεσκεύασε μετὰ πολὺν ἀγῶνα,
Ἐκτὸς αὐτῶν, ἐνόμισε καλὸν νὰ τεχνουργήσῃ
καὶ μερικὰ κλυστήρια διὰ νὰ τὰ δωρήσῃ
Εἰς τὸν αἰθέρι ναίοντα ὑψιβρεμέτην Δία,
ἵνα μεταχειρίζηται αὐτὰ ἐν πάσῃ χρείᾳ.

Διότι, ἂν εὐκοίλιος ὁ Ζεὺς διετηρεῖτο,
τόσον θυμώδης βέβαια οὐδέποτε θὰ ἦτο,
Οὐδ' ἤθελε τὸν Ἥφαιστον ἐκ τοῦ ὠτὸς ἁρπάσει,
ἄνευ σχεδὸν ἐγκλήματός τινος, καὶ ἀπελάσει
Ἐκ *θεσπεσίοιο βηλοῦ*, διότι τὴν μητέρα
Ἥραν, ἰδὼν νὰ κρέμαται αὐτὸς εἰς τὸν ἀέρα,
Ἐτόλμησεν ἐκ τῶν χειρῶν ἐκείνης ν' ἀφαιρέσῃ
τὴν χρυσῆν ἄλυσιν, δι' ἧς ὁ Ζεὺς τὴν εἶχε δέσει.
Δι' ὅπερ μὴ δυνάμενος ποσῶς νὰ λησμονήσῃ
ὅσα ὑπέστη βάσανα ἐν τῇ κατακρημνίσει,
Μέχρις ὅτου, φερόμενος ὁλόκληρον ἡμέραν,
κατέπεσεν ἀναίσθητος σχεδὸν περὶ ἑσπέραν
Εἰς Λῆμνον, ἔνθα Σίντιες, ἐκεῖ που εὑρεθέντες
καὶ ἄνθρωποι οἰκτίρμονες, αὐτὸν εὐσπλαγχνισθέντες,
Εἰς τὰς ἰδίας ἔφερον αὐτῶν οἰκογενείας
καὶ περιεποιήθησαν μετ' ἄκρας εὐγενείας.
Σκεψάμενος, εὗρε καλὸν ἵνα κατασκευάσῃ
καὶ μὲ τὰ ἄλλα ὡς surprise αὐτῷ παρουσιάσῃ,
Καὶ δωδεκάδα σεβαστῶν μεγάλων κλυστηρίων,
ἐλπίζων μὲν ἕνεκ' αὐτῶν καὶ εὐχαριστηρίων
Νὰ τύχῃ παρὰ τοῦ Διός, συγχρόνως δὲ πιστεύων
ὅτι βεβαίως ἔκτοτε θὰ παύσῃ κινδυνεύων
Νὰ κρημνισθῇ ἐξ οὐρανοῦ εἰς τινα Λῆμνον ἄλλην,
ἐάν, δυσκοιλιότητα ὁ Ζεὺς παθὼν καὶ πάλιν,
Καὶ ἔχων ταύτης ἕνεκα ὀργὴν ἢ δυσθυμίαν,
αἴφνης κατελαμβάνετο ἀπὸ ἐπιθυμίαν
Τὸν Ἥφαιστον ἐκ τοῦ ὠτὸς ἁρπάζων νὰ ῥαπίσῃ
ἢ εἰς τινα ξηρόνησον νὰ τὸν ἐκσφενδονίσῃ.
Πῶς δ' ἐν τῇ Σάμῳ ἔτυχον αὐτὰ νὰ εὑρεθῶσι
καὶ εἰς ἀγῶνα ἔνδοξον χρησιμοποιηθῶσι,
Τὸ ζήτημ' αὐτὸ ἄλυτον εἰσέτι διαμένει,
διότ' ἡ γνώμη τῶν σοφῶν ἐστὶ διῃρημένη.
Κατὰ τοὺς μέν, ὁ ἰατρὸς Ἀσκληπιὸς ζηλεύσας
τὸ νέον ἐπινόημα, ἐξ ἄλλου δ' ὑποπτεύσας

Ὅτι ἂν ἤθελεν ὁ Ζεὺς χρῆσιν αὐτοῦ ποιήσει,
ἴσως ποτὲ ἐπὶ ζωῆς δὲν ἤθελε νοσήσει,
Ἐκ τούτου δὲ ὁ ἰατρὸς αὐτὸς θὰ ἐστερεῖτο
πελάτου, ὅστις παροχεὺς ὠφελειῶν τῷ ἦτο,
Κατέπεισε τὸν φίλον του Ἑρμῆν, τῇ ὑποσχέσει
χρημάτων, τὰ κλυστήρια νὰ τῷ ὑπεξαιρέσῃ,
Ἐκεῖνος δέ, κατάλληλον εὑρών ποτ' εὐκαιρίαν,
καθ' ἣν ὁ Ζεὺς ὑπέφερεν ἀπὸ καρηβαρίαν,
Ἀψόφως εἰσεχώρησεν εἰς τούτου τὸν κοιτῶνα
καί, κλέψας τὰ κλυστήρια, ἀπῆλθ' εἰς Βαβυλῶνα,
Ἔνθα καὶ τὰ ἐπώλησε καλῶς καὶ κατὰ νόμον,
ὡς δῆθεν τηλεσκόπια, εἰς ἕνα ἀστρονόμον.
Πῶς μὲ τοιαῦτα δ' ὄργανα αὐτὸς περιειργάσθη
τὸν οὐρανόν, τοῦτ' ἀκριβῶς οὐδέποτ' ἐξητάσθη.
Ὁπόταν δὲ μετά τινα καιρὸν ὁ Πυθαγόρας,
περιοδεύων πρὸς σπουδὴν τὰς διαφόρους χώρας,
Εἰς Βαβυλῶν' ἀφίκετο καὶ εἶδε νὰ κρατῶσιν
ἄνδρες τινὲς κλυστήρια, ὧν πρὶν δὲν εἶχε γνῶσιν,
Ὑπέλαβεν ὅτι σκοπὸς αὐτῶν τῶν ἐργαλείων
ἦτον ἡ ἄρδευσις γαιῶν, ἀγρῶν ἢ ἀμπελίων.
Ὅθεν ἠγόρασέ τινα αὐτῶν διὰ νὰ φέρῃ
εἰς Σάμον καὶ εἰς φίλους του ὡς δῶρα τὰ προσφέρῃ.
Ἀφ' οὗ λοιπὸν περιελθὼν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν
καὶ Ἀφρικήν, μετὰ μακρὰν ἐκ Σάμου ἀπουσίαν,
Εἰς τὴν γεννέτειραν αὐτοῦ ἐπέστρεψε πατρίδα,
μὲ ὅσην οὐδεὶς ἕτερος πλουσίαν τὴν πραπίδα,
Προσέφερε κλυστήρια εἰς μερικοὺς τῶν φίλων
καὶ πρῶτον εἰς τὸν δήμαρχον τῶν εὐρυόδων Μύλων.
Διδάξας σύναμα αὐτοὺς πῶς κατὰ νέον τρόπον
ν' ἀρδεύσωσι τὰ κτήματα, χωρὶς μεγάλον κόπον.
Οἱ πάντες δ' ὡς πολύτιμα ἐδέχθησαν τὰ δῶρα,
πλεῖστα δημοσιεύσαντες ὑπὲρ τοῦ Πυθαγόρα
Καὶ ἤρχισαν ποιούμενοι χρῆσιν τῶν κλυστηρίων
εἰς τὰς ἀμπέλους καὶ ἀγρούς, ἀντὶ ποτιστηρίων.

Ἐν τούτοις ἀπεβίωσαν οἱ πρῶτοι κύριοί των
καὶ κληρονόμοι ἔγειναν ἐκείνων οἱ υἱοί των,
Οἵτινες τὴν πολύτιμον αὐτὴν κληρονομίαν
πάλιν μετεχειρίσθησαν πρὸς ἄρδευσιν ὁμοίαν.
Πλὴν καὶ αὐτῶν μετά τινα καιρὸν ἀποθανόντων
καὶ τῶν πραγμάτων σταθερῶς μὴ τῶν αὐτῶν μενόντων,
Συνέβη, ὡς ἀσπάζεται τὸ τῶν Πυθαγορείων
σύστημα, μετεμψύχωσις νέα τῶν κλυστηρίων.
Τουτέστι μετετράπησαν αὐτὰ μετ' εὐκολίας,
πυρκαϊῶν συμβαινουσῶν, εἰς θαυμαστὰς ἀντλίας.
Ἀπὸ πατέρων δ' εἰς υἱοὺς κατόπιν ἀφεθέντα
καὶ παρ' αὐτῶν κατὰ καιροὺς εἰς ἄλλους πωληθέντα,
Πολλάκις ἕνεκα χρεῶν ἐνεχυριασθέντα
καί, ὡς ὁ νόμος ἀπαιτεῖ, ἐκπλειστηριασθέντα,
Ἀφ' οὗ μεγάλα καὶ πολλὰ παθήματα διῆλθον,
εἰς χεῖρας φαρμακοποιῶν ἐν τέλει περιῆλθον
Καὶ παρ' αὐτοῖς ὑπέστησαν διττὰς μετεμψυχώσεις,
τὴν μὲν ὅπως ἐπάγωσι τῶν κοιλιῶν κενώσεις,
Τὴν δ' ὅπως χρησιμεύωσιν ὡς ὅπλα τοῦ πολέμου
ὑπὸ τῶν φαρμακοποιῶν, μετὰ ψυχῆς ἠρέμου.
Κατ' ἄλλους ὅμως συγγραφεῖς, τὰ πράγματ' ἱστοροῦνται
ἀλλοίως, τούτου δ' ἕνεκεν αἱ γνῶμαι διαιροῦνται.
Ἀλλὰ μελέτη σύντονος καὶ μετὰ ἐμβριθείας
θὰ ἀποδείξῃ τῶν γνωμῶν τὶς ἔχετ' ἀληθείας.
Καὶ ἰσχυρίζονται λοιπὸν οὗτ' οἱ ἀντιφρονοῦντες,
πηγὰς ἑτέρας, εἰς αὐτοὺς γνωστάς, ἀκολουθοῦντες,
Ὅτι οὐχὶ ἐν Ἱερᾷ Λαπάρᾳ, τόπῳ φίλῳ
τὰ μάλα εἰς τὸν Ἥφαιστον, ἀλλὰ ἐν τῷ Μοσχύλῳ,
Ὄρει τῆς Λήμνου ὑψηλῷ, ἐκεῖνος ἐφαντάσθη
τὸ πρῶτον τὰ κλυστήρια καὶ τὰ ἐπεξειργάσθη.
Οὐχὶ πρὸς χρῆσιν τοῦ Διός, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Λημνίων,
λαβόντων χρείαν ἄφυκτον τοιούτων ἐργαλείων,
Πῶς περιῆλθον δὲ αὐτοὶ εἰς τὴν τοιαύτην χρείαν,
εὐκόλως διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν [1]

1 Ἡροδότ. ΣΤ. 140.

Ἐξ Ἀττικῆς οἱ Πελασγοὶ τὸ πάλαι ἐκβληθέντες
καὶ εἰς τὴν Λῆμνον ἄκοντες διαπεραιωθέντες,
Τὸν τόπον μὲν εὗρον αὐτὸν πρὸς οἴκησιν ὡραῖον,
ἀλλὰ καὶ μῖσος τρέφοντες κατὰ τῶν Ἀθηναίων,
Οἵτινες τοὺς ἠνάγκασαν ὅπως ἐκπατρισθῶσιν,
ἀνέμενον περίστασιν νὰ τοὺς ἐκδικηθῶσιν.
Ὑπὸ τὰς φιλεκδίκους των λοιπὸν ὁρμὰς ἐκείνας,
ἐκ Λήμνου ἔπλευσάν ποτε κρυφίως εἰς Ἀθήνας
Καὶ γυναικόπαιδά τινα ἐκεῖ εὑρόντες μόνα,
διότι πάντες ἔλειπον οἱ ἄνδρες εἰς Βραυρῶνα,
Ἐν ᾗ τις τῆς Ἀρτέμιδος μεγάλη ἐτελεῖτο
πανήγυρις καὶ συρροὴ πολλῶν ἀνθρώπων ἦτο,
Ἔστησαν δολιόφρονα ἐνέδραν, δι' ἧς πλείστας
γυναῖκας ᾐχμαλώτευσαν· αὐτῶν δὲ τὰς καλλίστας
Ἀπήγαγον μετὰ σπουδῆς εἰς Λῆμνον. Τὰς Ἀτθίδας
δ' αὐτὰς μετεχειρίζοντο ἐκεῖ ὡς παλλακίδας,
Αὐταῖς συζῶντες καὶ μ' αὐτὰς μόνας τεκνοποιοῦντες;
τὰς Πελασγὰς συζύγους των δὲ ὅλως ἀμελοῦντες.
Ἀλλ' ὅμως μὴ δυνάμεναι ἐκεῖναι ν' ἀνεχθῶσιν
οἱ ἄνδρες των ἐν ξενικαῖς ἀγκάλαις νὰ τρυφῶσιν,
Αὐταὶ δὲ ἀπομένωσιν ἐκτὸς τῶν ἠλυσσίων,
πράγματος τῶν τὰ μάλιστα δεινῶν καὶ ἀπαισίων,
Συνέλαβον ἀπόφασιν φρικτήν, ἀλλὰ ἰδίαν
εἰς ζηλοτύπου γυναικὸς αἱμάσσουσαν καρδίαν.
Τουτέστι νὰ διέλθωσιν ἐν στόματι μαχαίρας,
χωρίς τινα συμπάθειαν, τὰς Ἀττικὰς μητέρας,
Ὡς καὶ τὰ τέκνα, ἅτινα εἶχον αὐταὶ γεννήσει
ἐκ τῶν ἀνδρῶν των Πελασγῶν, μεθ' ὧν εἶχον συζήσει.
Ἀλλὰ ὁ τόσων γυναικῶν καὶ τόσων παίδων φόνος
μεγάλην ἀγανάκτησιν ἐξήγειρε, συγχρόνως
Καὶ τιμωρίας τὴν εὐχὴν εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους,
τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ γῆς εἰς διαφόρους τόπους.
Οἱ δὲ θεοί, τῆς γενικῆς ὀργῆς συμμερισθέντες
διὰ τὰ Λήμνια κακὰ καὶ ἐξερεθισθέντες,

Ἐπέβαλον ἀντίποινα εἰς τὴν μιαιφονίαν,
ἐν Λήμνῳ γῆς καὶ γυναικῶν καὶ ζῴων ἀγονίαν.
Τὸ δὲ ὀδυνηρότερον ἁπάντων, τοὺς ἀθλίους
Λημνίους φεῦ! κατέστησαν εἰς ἄκρον δυσκοιλίους.
Καὶ ἐπὶ χρόνον μέν τινα ὑπέφερον τὸ πάθος,
χωρὶς τῆς δυστυχίας των νὰ ἐννοοῦν τὸ βάθος.
Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπομονὴ βεβαίως ἐξαντλεῖται,
ἰδίως ὅταν ἡ γαστὴρ τινος πολιορκῆται.
Ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται λοιπὸν στενοχωρίαν,
ἐνόχλησιν διηνεκῆ, σφοδρὰν καρηβαρίαν,
Καὶ εἶδον ὅτι, τοῦ κακοῦ ἂν δὲν ἀπαλλαγῶσιν,
ἦτο πολὺ ἑπόμενον καὶ νὰ διαρραγῶσιν.
Ὅθεν ἐνεθυμήθησαν τῆς Λήμνου τὸν προστάτην,
τὸν Ἥφαιστον, καὶ εἰς αὐτόν, ἐλπίδα των ὑστάτην,
Προσέφυγον ἐν εὐχωλαῖς, θυσίαις καὶ δεήσει,
ὅπως διὰ τὸ πάθημα αὐτῶν τοὺς ἐλεήσῃ.
Ἐκεῖνος δέ, ἀντιμετρῶν τὴν χάριν τῶν προγόνων
αὐτῶν, ἧς, διωκόμενος, ἀπήλαυσε πρὸ χρόνων,
Ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ἔσπευσε προστάτης τῶν ἀνθρώπων
καὶ ἐν Μοσχύλῳ ἐργασθεὶς μετὰ πολλῶν Κυκλώπων,
Ἐποίησε κλυστήρια εὐρείας διαμέτρου
καὶ τοῖς Λημνίοις ἔδωσε· μετὰ χαρᾶς δ' ἀμέτρου
Ἐκεῖνοι τὰ πολύτιμα εἴδη αὐτὰ λαβόντες
καὶ πῶς γίνεται χρῆσις των κατάλληλος μαθόντες,
Ἐφήρμοσαν εἰς ἑαυτούς, κατόπι δ' εἰς τοὺς φίλους
καὶ τῆς δυσκοιλιότητος ἀπήλλαξαν ἀλλήλους.
Πολλῆς δὲ πρὸς τὸν Ἥφαιστον τιμῆς ἐμφορηθέντες,
οἱ Λήμνιοι, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ πάθους λυτρωθέντες,
Ἔσπευσαν ἐν τῇ νήσῳ των ναὸν νὰ τῷ ἐγείρουν,
ἐν ᾧ καὶ τὰ κλυστήρια ἐπιμελῶς ἐτήρουν.
Ἐποίουν δὲ οἱ Λήμνιοι χρῆσιν τῶν κλυστηρίων
εἰς πᾶσάν των περίστασιν δεινήν, ὡς χρηστηρίων.
Πολλὰ ἐξ ὅτου ἔγειναν αὐτὰ ἔτη παρῆλθον,
ὅτε εἰς πόλεμον σφοδρὸν οἱ Σάμιοι κατῆλθον

Πρὸς τοὺς ἐγγὺς τῆς νήσου των οἰκοῦντας Μιλησίους
καὶ τῆς Πριήνης ἕνεκα, διὰ σκοποὺς κτησίους [1]
Καὶ ἐπειδ' οἱ Μιλήσιοι ἐκείνων ἠλαττοῦντο,
εἰς τὰς 'Αθήνας πέμψαντες πρέσβεις, ἐπεκαλοῦντο
Παρ' 'Αθηναίων συνδρομήν, λόγῳ ὁμογενείας·
ὅθεν καὶ τεσσαράκοντα ἔπεμψαν οὗτοι νῆας
Μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν ὑπὲρ τῶν Μιλησίων·
εἰς Σάμον δ' οὗτοι φθάσαντες, ἐσκήνωσαν πλησίον
Τῆς πόλεως, ἣν ἤρξαντο καὶ νὰ πολιορκῶσιν,
ἀφ' οὗ πρῶτον ἠνάγκασαν τοὺς πάντας νὰ κλεισθῶσιν
'Εντὸς αὐτῆς· κατόπι δὲ πολλῆς αὐτῶν θυσίας,
ἀγώνων λίαν φονικῶν καὶ αἱματοχυσίας,
Τὴν πόλιν ἐξεπόρθησαν μετὰ ὀλέθρου πλήρους·
λαβόντες δ' ἐκ τῶν πολιτῶν πεντήκοντα ὁμήρους
Καὶ σὺν αὐτοῖς πεντήκοντα ἄλλα μικρὰ παιδία,
ἐν ἱκανῇ στρατιωτῶν ἰδίων συνοδείᾳ
Εἰς Λῆμνον τοὺς μετέφερον καὶ ἐγκαταλιπόντες
ὑπὸ φρουράν, ἀπέπλευσαν. Οἱ δέ, διαλαθόντες,
Μετὰ μικρόν, τὴν προσοχὴν τῶν ὀκνηρῶν φρουρῶν των,
διὰ νηῶν, ἐκπεμφθεισῶν ὑπὸ τῶν συγγενῶν των
Καὶ κρυφθεισῶν ἐπιμελῶς ὀπίσω τοῦ λιμένος,
ἐκ Λήμνου νύκτωρ ἔφυγον, ἀφ' οὗ προηγουμένως
'Αφήρεσαν ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ ἔλαβον μαζί των
πᾶν ὅ τ' ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ καί πως ἀξίας ἦτον.
(Εἰς ταῦτα δὲ προέβησαν οὐχὶ ἐξ ἀσεβείας,
ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ἥφαιστον μεγάλης εὐλαβείας)
'Οπόταν δὲ ἐνόησάν τινες τῶν ἐγχωρίων
ὅτ' ἔλειπον οἱ ὅμηροι μετὰ τῶν κλυστηρίων,
Ἤδ' οἱ φυγάδες ἔμελπον ἐλευθερίας ὕμνον
καὶ οὔτε κἂν διέκρινον τὴν Σιντηΐδα Λῆμνον.
Εἰς Σάμον δὲ μετά τινας ἡμέρας ἀφιχθέντες
καὶ μέσῳ τῶν συμπολιτῶν ἐκ νέου εὑρεθέντες,

1 Θουκυδ. Α. 115—Διόδ. Σικελ. 113. 27.

Προσῆλθον μετ' εὐγνώμονος ψυχῆς εἰς τὸ Ἡραῖον
καὶ τῇ θεᾷ προσέφερον ἀνάθημα ὡραῖον,
Τὰ τιμαλφῆ κλυστήρια, ἐφ' οἷς πάντες ἠπόρουν
καὶ τοῦ συρμοῦ ἐνώτια καὶ σκῆπτρα ἐθεώρουν.
Μετὰ ὁμοίων δ' ἔκτοτε ἡ Ἥρα κοσμημάτων
γνωστὸν ὅτι παρίσταται ἐπὶ τῶν νομισμάτων,
Ὡς σκῆπτρον μὲν ἐν τῇ χειρὶ κλυστήριον κρατοῦσα,
ὡς δύο δὲ ἐνώτια κλυστήρια φοροῦσα, [1]
Ὅταν κατόπι δ' ὁ ναὸς τῆς Ἥρας ἐσυλήθη
καὶ ἐξ αὐτοῦ διήρπασε καθεὶς ὅ τ' ἠδυνήθη,
Τότε καὶ τὰ κλυστήρια ἐκεῖνα συληθέντα
καὶ παρ' ἑνὸς εἰς ἕτερον πολλάκις πωληθέντα,
Ἀφ' οὗ ἔγειναν παίγνιον ἀλλοπροσάλλου μοίρας,
ἐν τέλ' εἰς φαρμακοποιῶν κατήντησαν τὰς χεῖρας.
Ἀγὼν τοιοῦτος μεταξὺ τιτάνων καὶ γιγάντων,
ὁποῖοι οἱ ἐρίζοντες, δὲν εἶν' ἐκ τῶν συμβάντων
Τῶν σπουδαιότητος μικρᾶς ἐν γένει ἐχομένων
καὶ ἄνευ ἐπιδράσεώς τινος παρερχομένων.
Ἀπ' ἐναντίας ὅμοιος ἀγὼν ἐν βραχυτάτῳ
τὸν κόσμον ὅλον δύναται νὰ φέρῃ ἄνω κάτω.
Διότι φόβον πανικὸν καὶ τρόμον ἐξεγείρει
καὶ σύγχυσιν καὶ ταραχὴν ἁπανταχοῦ ἐνσπείρει
Ἐξοπλισμοὺς δὲ προκαλεῖ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάσσῃ
καὶ ἔκρυθμον κατάστασιν ἐν γένει διαπλάσσει.
Τόσα δ' ἀποτελέσματα φθοροποιὰ ἐπάγει,
ὥστ' ἐντελῶς τῆς τροχιᾶς αὐτῆς τὴν γῆν ἐξάγει.
Δι' ὃ καὶ ὅταν ἔγειναν γνωσταὶ παντοῦ αἱ τόσαι
τῶν διδασκάλων ἔριδες, ἔθνη, φυλαὶ καὶ γλῶσσαι
Ἔμειναν ὥσπερ ἔκπληκτοι διὰ τὰ γεγονότα
καὶ πρὸς τὴν Σάμον ἔστρεψαν καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα.
Διότι πάλην ὡς αὐτὴν οὐδέποτ' ἄλλοτ' εἶδον·
πρὸ πάντων δὲ ἐφαίνοντο οἱ τῶν ἐφημερίδων

---

1 Ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἵνα, ποιητικῇ ἀδείᾳ, μετατρέψωμεν εἰς κλυστήρια τὰ ἐνώτια καὶ τὸ σκῆπτρον, ἅτινα φέρει ἐπὶ τῶν Σαμιακῶν νομισμάτων ἡ Ἥρα.

Συντάκται μᾶλλον σύννοες, μᾶλλον πεφοβισμένοι,
ἴσως διότι ἄνωθέν εἰσι προωρισμένοι
Ὅπως τὴν ἀνθρωπότητα κοινῶς ἐπιτηρῶσι
καί, κέρβεροι ἀκοίμητοι, καλῶς περιφρουρῶσι.
Πρὸς τούτοις, τὰ πολιτικὰ σταθμίζοντες συμβάντα
καί, μετα νοῦ προφητικοῦ, εἰσδύοντες εἰς πάντα,
Κατανοοῦσιν εὐχερῶς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων
καὶ διὰ τοῦτο τρέμουσι τ' ἀποτελέσματά των.
Ὅθεν εἰς πρῶτον κίνδυνον, οἱ δημοσιογράφοι
τειχίζουσι τῆς χώρας των τὰ ἱερὰ ἐδάφη
Δι' ἄρθρων ἐνθουσιωδῶν πῦρ ἄσβεστον πνεόντων
καὶ πάντα ἀναγνώστην των μὲ γνώσεις προικιζόντων.
Ἐν τῷ θερμῷ δὲ ζήλῳ των ὅπως τοιοῦτο χρέος,
ὡς ἄνδρες εὐσυνείδητοι, τελέσωσι ταχέως,
Συχνάκις τὰ γινόμενα ὅλως παριστοροῦσιν,
εἰ καὶ τὴν σπουδαιότητα ἀμείωτον τηροῦσιν.
Ὅθεν καὶ ὅτε ἔμαθον αὐτοὶ ὅτι μεγάλη
ἐν Σάμῳ διεξάγεται καὶ πεισματώδης πάλη,
Χωρὶς κἂν νὰ φροντίσωσι νὰ μάθωσι ποῦ κεῖται
ἡ Σάμος καὶ ὑπὸ λαοῦ ὁποίου κατοικεῖται,
Ὡπλίσθησαν αὐτοστιγμεὶ μὲ φοβερὰς γραφίδας
καὶ ἤρχισαν νὰ γράφωσιν εἰς τὰς ἐφημερίδας
Περὶ τῶν ἔκ τινος καιροῦ ἐν ταύτῃ συμβαινόντων
καὶ σημασίαν προφανῶς παγκόσμιον ἐχόντων,
Προσφέροντες εἰς τὸ κοινὸν καλὰς πληροφορίας
καὶ ὕλην διὰ συγγραφὴν συγχρόνου ἱστορίας.
»Εἰδήσεις τηλεγραφικαί, ληφθεῖσαι ἐκ Τογκίνου,
»ἔγραφεν ὁ ἐπίσημος *Μηνύτωρ τοῦ Λονδίνου*
»Ἐν Σάμῳ ἀναγγέλλουσι, μιᾷ τῶν Σανδουίχων,
»ὅτι ἐσχάτως ταραχὰς πολὺ σπουδαίας εἶχον.
»Σκοπὸς δέ, καθὼς φαίνεται, αὐτῶν τῶν γεγονότων
»ὑπάρχει ἡ ἀνατροπὴ ἐκεῖ τῶν καθεστώτων.
»Ἀπὸ πολλοῦ προὔβλέπετο δὲ ἡ τοιαύτη στάσις,
»ἥτις καὶ ἔλαβ' ἐν βραχεῖ μεγίστας διαστάσεις.

»Πολυπληθεῖς στασιασταὶ ἐν Πούργαν ἑνωθέντες
»καὶ μὲ ὀκτὼ συντάγματα στρατοῦ ἀδελφωθέντες,
»Ἐκήρυξαν μὲν ἔκπτωτον τὴν οὖσαν δυναστείαν,
»ἀντὶ δ' αὐτῆς ὁμόσπονδον ζητοῦν συμπολιτείαν.
»Ὁ βασιλεὺς Ὀξάϊτον μετὰ τῶν ὑπουργῶν του
»ἔμεν' εἰς Λίμεν—Βάθυεν, ἀφ' ὅπου τὸν στρατόν του
»Ὑπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον Φληνοῦφεν εἶχε στείλει
»ἵνα τὴν ἐπανάστασιν ἀμέσως καταστείλῃ.
»Πλὴν καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν δυσηρεστημένων
»Περσπώμενουτ, ἄγων στρατὸν καλῶς ἐξωπλισμένον,
»κατὰ τοῦ Λίμεν—Βάθυεν ἐβάδιζεν ἐν τάχει
»καὶ κρίσιμος ἐπέκειτο νὰ συναφθῇ τις μάχη.
»Ἡ τοῦ ἀγῶνος δ' ἔκβασις κρέματ' ἀναμφιβόλως
»ἐν γένει ἐκ τῆς θέσεως, ἣν θὰ τηρήσ' ὁ στόλος.
»Διότι, ἂν ὁ ναύαρχος Πανίκων πιστὸς μείνῃ,
»ἡ στάσις θὰ κατασταλῇ ἐξ ἅπαντος ἐκείνη.
»Ἀλλ' ἂν μὲ τοὺς στασιαστὰς αὐτὸς ὁμοφρονήσῃ,
»ἡ τῶν Ὁμοσπονδιακῶν μερὶς θὰ κατισχύσῃ·
»Ἐν τούτοις ἀνταποκριτὴν ἔχομεν ἤδη στείλει
»εἰς Σάμον, τὰ καθέκαστα ἵνα ἡμῖν ἀγγείλῃ
»Ὁποίαν νέαν εἴδησιν δ' αὐτὸς ἀνακοινώσει,
»τοῖς ἀναγνώσταις θέλομεν ἀμέσως μεταδώσει.
Καὶ ὄντως, τὴν ἐπαύριον καθ' ὅλην τὴν Ἀγγλίαν
τοιαύτην ἡ ἐφημερὶς μετέδιδ' ἀγγελίαν.
Ὅτι φρικώδης πόλεμος τὴν Σάμον συνταράσσει
καὶ πεδιάδας καὶ ἀγροὺς καὶ ὄρη της αἱμάσσει.
Αἱ πόλεις καταστρέφονται, οἱ οἶκοι πυρπολοῦνται
καὶ οἱ ἐν μάχαις πίπτοντες νεκροὶ δὲν ἀριθμοῦνται.
Ὅλα δ' αὐτὰ ὁ βασιλεὺς τῆς Βέλδας [1] συνδαυλίζει,
διότι εἰς τὴν κατοχὴν τῆς νήσου ἀτενίζει.
Ἰδοὺ πῶς ὁ ἐπίσημος *Μηνύτωρ* ἀφηγεῖτο
ὁποία ἡ κατάστασις τῆς Σάμου ὅτι ἦτο.

---

1 Κράτος μεταξὺ Σοκότου καὶ Ἀδαούσας ἐν τῇ δυσμικῇ Ἀφρικῇ.

»Κατὰ τηλεγραφήματα, τὴν νύκτ' αὐτὴν ληφθέντα,
»τὰ ἐν τῇ Σάμῳ φαίνονται πολὺ περιπλεχθέντα.
»Ἡ δὲ κατάστασις αὐτῆς ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ
»καθίσταται, ὡς ἕκαστος νοεῖ, κρισιμωτέρα.
»Καθάπερ εἰς τὸ χθεσινὸν εἴχομεν γράψει φύλλον,
»οἱ δύο ἐχθρικοὶ στρατοὶ ἦσαν ἐγγὺς ἀλλήλων
»Καὶ ὁ μὲν τοῦ Ὀξάϊτον στρατὸς ἀπετελεῖτο
»ἐκ χιλιάδων εἴκοσι καὶ παρηκολουθεῖτο
»Ὑπὸ ἰλῶν ἱππέων ἓξ ἐκ τῆς φυλῆς Μουλάρεν
»καὶ διλοχίας ζευγιτῶν τοῦ τάγματος Γαδάρεν
»Μετὰ ἑκατὸν εἴκοσι μεγάλων τηλεβόλων,
»καὶ μετὰ ἑβδομήκοντα ἓξ μυδραλιοβόλων,
»Ὁ δὲ τῶν Ὁμοσπονδικῶν στρατὸς ἀπετελεῖτο
»ἐκ χιλιάδων εἴκοσιν ἑπτά, ἀλλ' ἐστερεῖτο
»Τοῦ ἀναλόγου ἱππικοῦ καὶ εἶχε τηλεβόλα
»καὶ πεδινὰ καὶ ὀρεινὰ ἑκατὸ πέντε ὅλα.
»Ὁ στόλος πλὴν τῷ ἔδιδε βοήθειαν σπουδαίαν,
»μετὰ ἐκείνου ἑνωθεὶς ἀπὸ τὴν προτεραίαν.
»Μετὰ πορείαν σύντονον, οἱ δύο στρατοὶ τέλος
»ἐν Κόρεν συνηντήθησαν, πλησίον εἰς τὸ ἕλος,
»Ὅπερ καλεῖται Ποτοκάκ· ἐκεῖ παραταχθέντες
»καί, ὅσον ἠδυνήθησαν, καλῶς ὀχυρωθέντες,
»Κατήρξατο μετὰ μικρὸν τῆς μάχης λυσσαλέως,
»ἐπιτεθέντος πρῶτον τοῦ στρατοῦ τοῦ βασιλέως.
»Καίτοι δὲ ὥρμησ' ὁ στρατὸς αὐτὸς πεπυκνωμένος,
»ἐν τούτοις ὁ Περσπώμενουτ ἀντέστη ἐρρωμένως,
»Ἐπιτυχὼν τὰς θέσεις του ἵνα διατηρήσῃ
»καὶ οὐδὲ βῆμα ὄπισθεν αὐτῶν ὑποχωρήσῃ.
»Τότ' εἰς τὰς δύο στρατιὰς πολὺς συνέβη φόνος.
»διότι ἑκατέρωθεν ἐμάχοντο πεισμόνως.
»Τὸ τῶν Μουλάρεν ἱππικὸν ὑπέφερε πρὸ πάντων,
»τῶν τηλεβόλων τοῦ ἐχθροῦ ἅτε διευθυνάντων
»Πῦρ ζωηρὸν καὶ ἄπαυστον κατὰ τῶν τάξεών του,
»ἐπενεγκόντων δ' ἐντελῆ σχεδὸν τὸν ὄλεθρόν του.

»Ἐξ ἄλλου, καὶ ὁ ναύαρχος Πανίκων εἶχε στείλει
»τὸν μοίραρχον Θανάσιεν διὰ νὰ ἀναγγείλῃ
»Τὴν ἐθνικὴν ἐξέγερσιν καθ' ἅπαντα τὰ μέρη
»καὶ εἰς τοὺς Ὁμοσπονδικοὺς ἐπικουρίας φέρῃ.
»Αὐτὸ δὲ καὶ κατώρθωσεν ὁ μοίραρχος εὐκόλως,
»διότι τούτοις συμπαθεῖ σχεδὸν ὁ κόσμος ὅλος.
»Μεθ' ὃ κατέπλευσεν ἐγγὺς εἰς τὸν τῆς μάχης τόπον
»μετὰ ἐννέα θωρηκτῶν καὶ δώδεκα προσκόπων.
»Καὶ ἀπεβίβασ' εὐχερῶς ἐπὶ τῆς παραλίας
»ὡς χιλιάδων ἕνδεκα ἀνδρῶν ἐπικουρίας.
»Συγχρόνως δὲ κατήρξατο ἐξ ὅλων του τῶν πλοίων
»σφοδροῦ κανονοβολισμοῦ κατὰ τῶν ἐναντίων.
»Τὸν κίνδυνον ὁ στρατηγὸς Φληνοῦφεν ἰδὼν τότε,
»καθόσον εἶχον φονευθῇ καὶ πλεῖστοι στρατιῶται,
»Διέταξ' ἐξ τῶν ὑπ' αὐτὸν εὐζωνικῶν ταγμάτων
»νὰ καταλάβωσί τινα τῶν πέριξ ὑψωμάτων.
»Καὶ οὕτω προστατεύσωσι τὴν ὑποχώρησίν του,
»διότι ἄλλως ἔβλεπε τὴν κατατρόπωσίν του.
»Ἀλλ' ὅμως ὁ Περσπώμενουτ, αὐτὸ παρατηρήσας
»καὶ ποῖον ἦτο τοῦ ἐχθροῦ τὸ σχέδιον νοήσας,
»Τὰς πτέρυγάς του ἔσπευσεν ἀμέσως ν' ἀναπτύξῃ
»καὶ πῦρ σφοδρὸν καὶ συνεχὲς ἐπιτυχῶς ἀνοίξῃ·
»Ὥστ' ἠναγκάσθη ὁ ἐχθρὸς τὰς θέσεις του ν' ἀφίσῃ
»καὶ μὲ μεγάλην του φθορὰν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ.
Ἀλλ' ὅμως τότε κατ' αὐτοῦ μὲ τὸν στρατόν του ὅλον
»ἔχων καὶ κατὰ θάλασσαν ἐπίκουρον τὸν στόλον,
»Ἐπέπεσ' ὁ Περσπώμενουτ καὶ μετ' ἀγρίαν πάλην,
»καθ' ἣν ἀνδρείαν ἅπαντες ἐπέδειξαν μεγάλην,
»Ὁ τοῦ Ὀξάϊτον στρατὸς ὁλοσχερῶς ἡττήθη
»καί, ὑποστὰς φθορὰν πολλήν, τελείως διελύθη.
»Διότι ὁ μὲν στρατηγὸς Φληνοῦφεν ἐφονεύθη,
»τὸ τοῦ πολέμου δ' ὑλικὸν σύμπαν ἐκυριεύθη.
»Λαβὼν δὲ ὁ Περσπώμενουτ κατόπι τὸν στρατόν του
μετέβ' εἰς Λίμεν—Βάθυεν, καὶ μὲ τὸν θρίαμβόν του,

»Νὰ πέσῃ μὲν συνήργησεν ἀρχαία δυναστεία,
»νὰ ἱδρυθῇ δ' ὁμόσπονδος ἐκεῖ δημοκρατία.
»Αὐτὴν δὲ ἀνεγνώρισαν προθύμως ἕως τόρα
»ἡ Γκώστη, ἡ Γαλλόπολις, καὶ τέλος ἡ Ἀνδόρα [1]
»Ὁ βασιλεὺς δ' Ὀξάϊτον, ἀκούσας τί συνέβη
»ἐν Ποτοκάκ, αὐτοστιγμεὶ πλοίου τινὸς ἐπέβη
»Καὶ ποῦ ἤδη κατέφυγεν καλῶς οὐδεὶς γνωρίζει,
»ἀλλὰ ἀντίδρασίν τινα βεβαίως ὀργανίζει.
»Μάλιστα διεδίδετο ὅτι τῶν Ματαβέλλων
»ὁ βασιλεὺς Λαβέγκουλας, δυνάμεις ἀποστέλλων,
»Σκοπεύει τὸν Ὀξάϊτον πάλιν νὰ ἐνθρονίσῃ
»καὶ πᾶν ἄλλο πολίτευμα ἐν Σάμῳ καταργήσῃ.
»Ἂν ἡ μεγαλειότης του δὲ τοῦτο διαπράξῃ·
»θέλει τὸν κόσμον σύμπαντα βεβαίως συνταράξει
»Διότι τότ' ἐνδέχεται ὁ πρόεδρος νὰ λάβῃ
»τῆς Ταβολάρας [2] πρόφασιν διὰ νὰ καταλάβῃ
»Τὴν Σάμον, καθ' ἃ φαίνεται πρὸ χρόνου σχεδιάζων
»καὶ δι' ἐπαναστάσεων τὸ πρᾶγμα ἑτοιμάζων.
»Ἐὰν δ', ὡς ὁ τηλέγραφος ἤδη ἡμῖν ἀγγέλλει,
»ὁ τοῦ Ὀννόρο βασιλεὺς Καβαρεγία μέλλῃ
»Εἰς Σάμον μοῖραν ἰσχυρὰν τοῦ στόλου του νὰ στείλῃ
»τῶν Ταβολάρων τὰς ὁρμὰς διὰ νὰ περιστείλῃ,
»Ἀπὸ ἑνὸς ἄκρου τῆς γῆς μέχρι τοῦ ἄλλου, νέος
»καὶ μυριόνεκρος ἀγὼν ἐπίκειται βεβαίως.

---

1 Γκώστη, δημοκρατία κειμένη ἐπὶ ὀροπεδίου τῶν κάτω Πυρηναίων, κατέχουσα ἔκτασιν μικροτέραν τοῦ μιλλίου, συγκειμένη δ' ἐξ ἑκατὸ τριάκοντα κατοίκων καὶ ὑφισταμένη ἀπὸ τοῦ ἔτους **1648**. Γαλλόπολις, νῆσος ἐν τῷ συμπλέγματι τῶν Νέων Ἑβρίδων, ἀνατολικῶς τῆς Αὐστραλίας, ἔχουσα ἐπιφάνειαν ὀγδοήκοντα πέντε μιλλίων καὶ πληθυσμὸν τεσσαράκοντα λευκῶν καὶ πεντακοσίων ἰθαγενῶν, ἀνεξάρτητος δημοκρατία ἀπὸ τοῦ ἔτους **1797**. Ἡ δὲ Ἀνδόρα, δημοκρατία κειμένη ἐν δυσπροσίτῳ κοιλάδι τῶν ἀνατολικῶν Πυρηναίων μετὰ ἑξακισχιλίων κατοίκων.

2 Ἡ Ταβολάρα εἶναι ἡ κατὰ τὸν πληθυσμὸν μικροτέρα δημοκρατία ἐπὶ τῆς γῆς· εὑρηται δ' ἐπὶ νήσου πέντε μιλλίων τὸ μῆκος, ἑπτὰ ὀγδόων μιλλίου τὸ πλάτος, δέκα τρία δὲ μίλλια κειμένη ἐντεῦθεν τῆς βορειοανατολικῆς αὐτῆς τῆς Σαρδοῦς καὶ ἔχουσα πεντήκοντα πέντε κατοίκους. Ταύτην ἐν ἔτει **1836** ὁ βασιλεὺς τῆς Σαρδοῦς Κάρολος Ἀλβέρτος παρεχώρησε τῇ οἰκογενείᾳ Βαρτολεόνη καὶ ἐπὶ ἥμισυν αἰῶνα ἐβασίλευεν αὐτόθι Παῦλος ὁ Α'. ἐν εἰρήνῃ· θανόντος δὲ αὐτοῦ ἐν ἔτει **1882**, οἱ κάτοικοι, διὰ λαοψηφίσματος τῆς **27** Μαρτίου **1886**, ἀνεκήρυξαν τὴν δημοκρατίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔκτοτε διατελοῦσιν.

»Καὶ ὅμως, ἐν' ᾧ δι' αὐτὸ κλονεῖτ' ἡ οἰκουμένη,
»ἀμέριμνον ὁλοτελῶς τὸ ὑπουργεῖον μένει
»Καὶ μὲ τὴν ἀξιόμεμπτον αὐτοῦ ἀναλγησίαν
»τὸν στόλον περιήγαγεν εἰς τὴν παραλυσίαν.
»Πλοῖον κἀνὲν δὲν ἔχομεν, οὐχὶ νὰ πολεμήσῃ,
»ἀλλ' οὐδὲ πλοῖον φιλικὸν νὰ ἀντιχαιρετίσῃ.
»Τοιαῦτα τὰ τοῦ στόλου μας δὲ εἶναι τηλεβόλα,
»ὥστε εἰς πρώτην χρῆσιν των θὰ ἐκραγῶσιν ὅλα
»Αὐτὰ πρέπ' ὑπὸ ἔποψιν σπουδαίαν νὰ ληφθῶσιν,
»ἀμέσως δ' ἀρκετῶν λιρῶν πιστώσεις νὰ δοθῶσιν,
»Ὅπως μετὰ ταχύτητος προβῇ τὸ ναυαρχεῖον
»εἰς τὴν ναυπήγησιν πολλῶν καὶ καταλλήλων πλοίων.
Τοιαῦτα ὁ ἐπίσημος ἀνήγγελλε *Μηνύτωρ*
ἐξ ὧν, λαμβάνων ἀφορμὴν ἐν τῇ βουλῇ εἷς ῥήτωρ,
Κατέκρινε τοὺς ὑπουργοὺς διὰ τὴν ῥαθυμίαν,
μεθ' ἧς τὸν στόλον ἄφινον εἰς ἔκπτωσιν ὁμοίαν.
Ἡ δὲ βουλὴ πρὸς ἀγορὰν σιδηροφράκτων πλοίων
ἐψήφισε ποσὸν ὀκτὼ τρισεκατομμυρίων.
Συγχρόνως δὲ ἐφημερὶς ἄλλη τῶν Παρισίων
ὁ πανταχοῦ κυκλοφορῶν *Ἀστὴρ τῶν Ἠλυσσίων*;
Ἔγραφε τὰ ἑπόμενα ἐκ τηλεγραφημάτων
περὶ τῶν λίαν σοβαρῶν Σαμιακῶν πραγμάτων
»Δύο τηλεγραφήματα, ἐκ Σάμου ἐκπεμφθέντα
»τὴν νύκτα χθὲς καὶ σήμερον λίαν πρωὶ ληφθέντα,
»Σπουδαίας φέρουσιν ἡμῖν ἀπὸ ἐκεῖ εἰδήσεις,
»φόνους πολλούς, διαρπαγάς, δῃώσεις, πυρπολήσεις
»Καὶ πᾶν ὅ τι ἐπάγεται ἡ λύσσα καὶ μανία,
»ὁπόταν ἐκ τῆς τροχιᾶς ἐξέλθ' ἡ κοινωνία.
»Τὸ μᾶλλον δὲ δυσάρεστον καὶ ὅπερ τις φοβεῖται,
»εἶν' ὅτι ἡ παγκόσμιος εἰρήνη ἀπειλεῖται
»Καὶ πιθανὸν ἐντὸς μικροῦ ὁ κρότος τηλεβόλων
»νὰ ἀντηχήσ' ἐκ τοῦ ἑνὸς ἕως τὸν ἄλλον πόλον.
»Ἰδοὺ δὲ πῶς τὰ πράγματα ἐκεῖθεν παριστῶσι
»καὶ σύντονον τὴν προσοχὴν τῶν πάντων ἐφιστῶσι.

»Γνωστὴ ἡ ἐν τῇ Νέᾳ Γῇ Σάμος, τουτέστι χώρα,
»εἰς ἣν ἐπεδαψίλευσε πολλὰ ἡ φύσις δῶρα.
»Διότι, πλὴν τῶν φυσικῶν παντοίων προϊόντων,
»τῶν χρῆμα ἀναρίθμητον εἰς ταύτην εἰσαγόντων,
»Ἔχει πηγὰς νάφθης πολλὰς καὶ ἀνθρακωρυχεῖα,
»ἐκτὸς δ' αὐτῶν καὶ πλούσια πολὺ χρυσωρυχεῖα.
»Ἀπὸ ἑκατομμύρια δ' ἀνθρώπων οἰκουμένη
»καὶ μέχρι τῆς Οὐίνιπεγ λίμνης ἐκτεινομένη
»Ἡ Σάμος, ἐξ ἐπαρχιῶν πολλῶν ἀποτελεῖται,
»ὧν κατὰ σύστημ' ἴδιον ἑκάστη διοικεῖται.
»Οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου λοιπὸν συνέβ' ἐν Πανουχίᾳ,
»μιᾷ ἐκ τῶν προμνησθεισῶν μεγάλῃ ἐπαρχίᾳ,
»Νὰ εὑρεθῇ ὑπό τινων χρυσίου μεταλλεῖον,
»ὅπερ αἰτία ἔγεινε συγκρούσεων σχετλίων.
»Διότι πλεῖστοι κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας, ὄντες
»ἄνθρωποι τέως πένητες καὶ ἄσημοι, ἐλθόντες
»Ἔνθα ὑπῆρχεν ὁ χρυσός, διὰ τῆς ἐργασίας
»αὐτῶν, ἔγειναν κύριοι πολλῆς περιουσίας.
»Τοῦτο δ', ὡς εἶναι φυσικόν, ἐξήγειρε τὸν φθόνον
»καὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν, ἰδίως τῶν γειτόνων.
»Τῶν Πανουχίων δ' ἔφερον βαρύτερον τῶν πλοῦτον
»οἱ κάτοικοι τῆς Ὀξυτόν, δι' ὅπερ κατὰ τούτων,
»Μετὰ τῶν τῆς Περσπωμενὲ κατοίκων ἑνωθέντες,
»ἀπόφασιν ἐποίησαν ἵνα, ἐξοπλισθέντες,
»Κατὰ τῶν πλούτη ἄμετρα ἐχόντων ἐπιπέσουν
»καὶ ἀπ' αὐτῶν τοὺς θησαυροὺς βιαίως ἀφαιρέσουν.
»Τῶν Πανουχίων δ' ἐντελῶς τὸ πρᾶγμα ἀγνοούντων
»καί, ὡς ἦτο ἑπόμενον, εἰρηνικῶς βιούντων,
»Ἐφώρμησαν οἱ ἅρπαγες εἰς ἀριθμὸν μεγάλον
»μεθ' ὅπλων, περιστρόφων τε ξιφῶν τε καὶ ροπάλων
»Καὶ πρὶν ἢ οἱ Πανούχιοι νοήσωσι τί τρέχει
»καὶ ἡ τοιαύτη εἰσβολὴ σκοπὸν ὁποῖον ἔχει,
»Ἵνα ἐξοπλιζόμενοι καὶ οὗτοι δυνηθῶσι
»κατὰ τῶν ἀτασθάλων των ἐχθρῶν νὰ ἀμυνθῶσι,

»Μανιωδῶς ἐπέπεσαν ἐκεῖνοι καὶ ἐν γένει
»ἔπραξαν ὅ τι συγχωρεῖ ψυχὴ ἠγριωμένη.
»Διότι δὲν ἠρκέσθησαν ἁπλῶς νὰ διαρπάσουν,
«ἀλλ' ἐν ταὐτῷ ἠθέλησαν τὸ πᾶν νὰ θυσιάσουν.
»Συνέβη δὲ νὰ λείπωσιν ἐκ Πανουχίας τότε
»οἱ πλεῖστοι καὶ ἐπίλεκτοι τοῦ κράτους στρατιῶται,
»Σταλέντες εἰς Φληναφιέ, πόλιν τῆς ἐπαρχίας,
»ἐν ᾗ συμπτώματά τινα ὑπῆρχον ἀναρχίας,
»Καὶ δὲν ἐστρατωνίζοντο ἐν ταύτῃ, ἀλλ' ἢ μόνον
»ὀλίγα ἀποσπάσματα οὐλάνων καὶ δραγόνων.
»Πλήν, καίτοι πολεμήσαντες αὐτοὶ πολὺ γενναίως,
»ὑπέκυψαν εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ πλῆθος τελευταίως,
»Ὥστ' ἐξ αὐτῶν τῶν δυστυχῶν οὐδεὶς σχεδὸν ἐσώθη,
»ἡ πόλις δὲ εἰς δῄωσιν τελείαν παρεδόθη,
»Καὶ ὁ ἀνδρεῖος ἔπαρχος πασχίζων νὰ πραΰνῃ
»τοὺς ἅρπαγας καὶ μὴ σφαγὴ τῶν ἐγκατοίκων γείνῃ,
»Ὑπέστη θάνατον οἰκτρὸν καὶ κατεκρεουργήθη,
»ἡ πόλις δὲ ὁλόκληρος σχεδὸν ἐπυρπολήθη.
»Πρὸς τοῖς τοσοῦτον ἀλγεινῶς δὲ τότε φονευθεῖσι,
»οὓς ἀκριβῶς δὲν δύναται κἀνεὶς ν' ἀπαριθμήσῃ,
»Ἐγένοντο καὶ θύματα, ἑπόμενον ὡς εἶναι
»ἐν παρομοίαις ταραχαῖς, καὶ οὐκ ὀλίγοι Σῖναι,
»Ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐκεῖ ὡς ἔμποροι βιοῦντες
»καὶ τῆς Κολώνας κρόμμυα ἐπικερδῶς πωλοῦντες.
»Ὁ δ' αὐτοκράτωρ τῶν Σινῶν, ὁπόταν ἐν Πεκίνῳ
ἔμαθεν ὅτι τὸ φρικτὸν κακούργημα ἐκεῖνο
Ἐν Πάν —ου—χί, πόλει τινὶ τοῦ Σαμ—ο—ὺ ἐπράχθη
κατὰ τῶν ὑπηκόων του, εἰς ἄκρον ἐταράχθη.
Ἀλλὰ ἱκανοποίησιν δι' ὅπλων πρὶν ζητήσῃ,
πᾶν ἄλλο μέσον ἔκρινε καλὸν νὰ ἐξαντλήσῃ,
Νομίσας δ' ὅτι ἔγειναν οἱ φόνοι ἐν Σαμόᾳ [1]
ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ αὐτῆς Μαλιτεόᾳ

---

1 Βασίλειον ἀποτελούμενον ἐκ δέκα τεσσά.ων ἡφαιστειογενῶν νήσων ἐν τῷ μεσημβρινῷ μέρει τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ οἰκουμένων ὑπὸ 35,565 κατοίκων. Ὁ βασιλεὺς Μελιτεόα

»Ἀμέσως διακοίνωσιν, εντόνως γεγραμμένην
»καὶ προθεσμίαν δώδεκα ὡρῶν παρεχομένην,
»Καθ' ἣν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς δὲν ἔσπευδε νὰ δώσῃ
»ἱκανοποίησιν καὶ ἂν νὰ ἀποζημιώσῃ
»Τοὺς τῶν σφαγέντων συγγενεῖς ἐβράδυν' ἢ ἠρνεῖτο,
»μὲ κήρυξιν αἱματηροῦ πολέμου ἠπειλεῖτο.
»Στρατὸς δὲ πολυάριθμος Σινῶν ἤθελ' εἰσβάλει
»εἰς τὴν Σαμόαν καὶ αὐτὰ ἐνόπλως ἐπιβάλει.
»Ὁπόταν ἡ Σαμοακὴ αὐτοῦ μεγαλειότης
»τοιοῦτο ἔλαβ' ἔγγραφον, ὠργίσθη μὲν ἐν πρώτοις
»Ἀλλ' εἰς τὸν πρέσβυν κομιστὴν αὐτοῦ ἀπὸ Πεκῖνον
»Τιέν—Τσου—Φό, πεντήκοντα κομβίων μανδαρῖνον,
»Ἀπήντησ' ὅτι ἀγνοεῖ τελείως τὶ συμβαίνει
»καὶ τοῦ Πεκίνου ἡ αὐλὴ θὰ ἦν' ἠπατημένη,
»Διότι δὲν ἐγένοντο ἐν τῇ Σαμόᾳ φόνοι,
»καὶ ὅσοι ἀπεβίωσαν, ἔπραξαν τοῦτο μόνοι,
»Χωρὶς νὰ προκαλέσωσιν ἄλλον τινὰ νὰ σπεύσῃ
»νὰ ἔλθῃ πρὸς βοήθειαν αὐτῶν καὶ τοὺς φονεύσῃ.
»Οὔτε ἱκανοποίησιν ἔχει λοιπὸν νὰ δώσῃ,
»ἀλλ' οὔτε τὴν φθοράν τινος νὰ ἀποζημιώσῃ.
»Ἂν δέ ποτ' ἔγειναν σφαγαὶ καὶ ἔπαθον οἱ Σῖναι,
»ἀναμφιβόλως ἐν Σιὰμ ἐγένοντο ἐκεῖναι.
»Δι' ὃ τὴν διακοίνωσιν ταύτην αὐτοῦ ὀφείλει
»ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Σινῶν εἰς τὸ Σιὰμ νὰ στείλῃ.
»Ἡ δὲ μεγαλειότης του οὐδὲν τηροῦσα πάθος
»διὰ τὸ λίαν ἀπρεπῶς συμβὰν τοιοῦτο λᾶθος,
»Καὶ ἐκτιμῶν τὸν Τιέν —Τσου —Φό, τοῦ ὑψηλοῦ του οἴκου
»παρέχει τὸ παράσημον αὐτῷ τοῦ Κουκουρίκου.
»Καὶ ἀπονείμας αὐθωρεὶ τὴν πορφυρὰν ταινίαν,
»εἰς παραπάνω ἔστειλε τὸν πρέσβυν γειτονίαν.

---

Λαουπέπα, αἰχμαλωτευθείς, ἐν ἔτει **1887** ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ἤχθη ἐπὶ γερμανικοῦ πολεμικοῦ πλοίου εἰς Καμερὸυν καὶ εἶτα εἰς Ζαλονίτ· ἐπανελθὼν δ' ὀψιαίτερον εἰς Ἄπιαν, προυκηρύχθη αὖθις, τῇ **7** Δεκεμβρίου **1889**, ὑπὸ τῶν προξένων τῆς Γερμανίας, Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς βασιλεὺς τῆς Σαμόας καὶ τοιοῦτος ἐξακολουθεῖ ἄχρι τοῦ νῦν διατελῶν.

»Διαταγὴν αὐτὸς λαβὼν καὶ ἀπὸ τὴν αὐλήν του,
»ἀπῆλθε, φέρων εἰς Σιὰμ τὴν διακοίνωσίν του.
»Ἀλλά, ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ ἐκ τῆς Σαμόας,
»ὁ ταύτης βασιλεὺς εὐθὺς ἡτοίμασεν ἀθρόας
»Τὰς κατὰ γῆν δυνάμεις του καὶ ἅπαντα τὸν στόλον,
»φοβούμενός τινα Σινῶν ἐπίθεσιν μὲ δόλον.
»Εἰς τὸ Σιὰμ ὁ πρεσβευτὴς Τιέν—Τσου —Φὸ τέλος φθάσας
»καὶ εἰς τὴν τοῦ Βανκὼκ αὐλὴν εὐθὺς παρουσιάσας,
»Ὑπέβαλε παράπονα περὶ τῶν τελεσθέντων
»ἐν τῷ Σιὰμ κατὰ Σινῶν, οἰκτρῶς σφαγιασθέντων.
»Οὐδόλως δὲ τὴν πρέπουσαν τηρήσας εὐκοσμίαν,
»τὴν διακοίνωσίν του δούς, παρέσχε προθεσμίαν,
»Καθ' ἣν οἱ τῶν Σινῶν φονεῖς ἂν δὲν ἐτιμωροῦντο,
καὶ ἂν οἱ συγγενεῖς αὐτῶν δὲν ἀπεζημιοῦντο,
»Παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐντεταλμένος ἦτον
»ἐκ τοῦ Βανκὼκ νὰ μακρυνθῇ, τὸν πόλεμον κηρύττων.
»Βαρεία δὲ ἐπέκειτο τῷ βασιλεῖ εὐθύνη,
»ἐὰν ἐκ τούτου ἤθελεν αἱμάτων χύσις γίνει.
»Πρώτην παρὰ τοῦ πρέσβεως φορὰν ἀκούων τόρα
»ὅτι ἐθανατώθησαν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ
»Σῖναι, κατὰ παράβασιν καὶ νόμων καὶ δικαίων,
»καὶ ἐναντίον ὀργισθεὶς τῶν μιαρῶν φονέων,
»Ὁ βασιλεὺς Παραμιντὶρ Κουλαλουκόρν Φρὰ Κλάο [1]
»ἐκάλεσεν αὐτοστιγμεὶ τὸν σεν—αμπόλτ [2] Ρεμ Τλάο
»Καί, ἀπειλῶν ὅτ' ἤθελε τὸν ἀνασκολοπίσει,
»ἐπέπληξ' ὡς μὴ σπεύσαντα νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ
»Ὅτι Σινῶν πολλῶν σφαγὴ συνέβη ἐν τῷ κράτει
»καὶ ὡς τολμῶντα ὅμοια ἀπαίσια νὰ πράττῃ.
»Μετ' εὐνοήτου ταραχῆς ὁ ὑπουργὸς μανθάνων
»ὅτι σφαγαὶ ἐγένοντο, καί, μὴ καταλαμβάνων
»Πόθεν αὐτὴ προήρχετο ἡ φαύλη σκευωρία
»καὶ τίνα εἶχε τὸν σκοπόν, ἔμεν' ἐν ἀπορίᾳ.

---

1 Τοιοῦτο εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ νῦν βασιλέως τοῦ Σιάμ.
2 Οὕτω καλεῖται ἐν Σιὰμ ὁ ὑπουργός.

»Τὸν βασιλέα ἔσπευσεν ὅμως νὰ βεβαιώσῃ
»ὅτι οἱ Σῖναι ἅπαντες, χάριτι θείᾳ, ζῶσι
»Καὶ ἐξ αὐτῶν ἐν τῷ Σιὰμ οὐδείς ποτ' ἐφονεύθη,
»ὁ δὲ περὶ τοῦ φόνου των εἰπὼν θὰ ἠστειεύθη.
»Τὸ πρᾶγμα ὅλως ἔκτακτον τῷ βασιλεῖ ἐφάνη
»οὐδὲ ἐνόει τὸν σκοπόν, δι' ὃν νὰ ἐξυφάνῃ
Ἐτόλμησεν ὁ Τιέν—Τσου—Φὸ τοιαύτας ἀτοπίας,
αἵτινες ἴσως ἔχουσι σπουδαίας συνεπείας.
»Δι' ὃ καὶ τὴν Σιαμικὴν μεγαλειότητά του
»προσβεβλημένην θεωρῶν, εἰς τὰ ἀνάκτορά του
»Τὸν πρέσβυν προσεκάλεσε, ζητῶν διασαφήσεις·
»μετὰ μακρὰν δὲ σύσκεψιν καὶ πλείστας συζητήσεις,
»Καθ' ἃς μικροῦ ἐδέησε νὰ διαπληκτισθῶσιν,
»ἀμφότεροι κατώρθωσαν ἐν τέλει νὰ πεισθῶσιν
»Ὅτι ἐν Σάμ, ὄχ' ἐν Σιάμ, ἐγένοντο οἱ φόνοι,
»καὶ δι' αὐτοὺς οἱ ἐν τῷ Σάμ ὑπεύθυν' εἶναι μόνοι.
»Καὶ οὕτω τὴν ὑπόθεσιν ὁ βασιλεὺς νοήσας
»καὶ τὸν ἀθῷον ὑπουργὸν μὴ ἀνασκολοπίσας,
»Τῷ πρέσβει δοὺς τὴν τοῦ Λευκοῦ Ἐλέφαντος ταινίαν,
»εἰς παραπάνω ἔστειλε συγχρόνως γειτονίαν.
»Δὲν εἶχε δὲ τὸν πόδ' αὐτὸς ἐκτὸς τοῦ κράτους θέσει
»καὶ ἔσπευσεν ὁ βασιλεὺς εὐθὺς νὰ συγκαλέσῃ
»Ὅλον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, ὥστε ἐν περιπτώσει
»ἐπιδρομῆς τινος Σινῶν, αὐτοὶ ν' ἀποκρουσθῶσι.
»Πολλὰ κατὰ τὸν πλοῦν αὐτοῦ ὁ πρέσβυς ὑπομείνας,
»τέλος ἀφίκετο εἰς Σάμ, ἔνθα μὴ περιμείνας
»Οὐδ' ὧραι νὰ παρέλθωσι, προσῆλθ' εἰς τὸν τοπάρχην,
»ὡς ἀπὸ τὸν τῆς Σινικῆς στελλόμενος μονάρχην,
»Ὅπως ἱκανοποίησιν μὲν παρ' αὐτοῦ ζητήσῃ
»διὰ τὸν φόνον τῶν Σινῶν, σύναμα δ' ἀπαιτήσῃ
»Οἱ τῶν παθόντων συγγενεῖς ν' ἀποζημιωθῶσι·
»πρὸς τοῦτο δὲ διαταγὰς εἶχε νὰ ἐπιδώσῃ
»Ἔντονον διακοίνωσιν, ἐπαπειλῶν συγχρόνως
»ὅτι, ἂν δὲν τιμωρηθῇ τόσων Σινῶν ὁ φόνος,

»Ὁ αὐτοκράτωρ ἤθελεν ἀμέσως διαρρήξει
»πᾶσάν του σχέσιν πρὸς τὸ Σὰμ καὶ πόλεμον κηρύξει.
»Τί δὲ ἐκ τούτου ἔμελλε νὰ ἐπακολουθήσῃ,
»εἰς τὸν τοπάρχην ἄφινε δεόντως νὰ σταθμίσῃ.
»Μεθ' ὃ ὁ πρέσβυς, ἐπιδοὺς τὴν διακοίνωσίν του,
»ἔδωσε πέρας σοβαρῶς εἰς τὴν συνέντευξίν του,
»Εἰπὼν ὅτι ἀπάντησιν ταχεῖαν ἀναμένει,
»ἥτις νὰ ἦναι θετική, σαφὴς καὶ ὡρισμένη.
»Ἀλλ' ὁ τοπάρχης ἀγνοῶν ἐν Κίνᾳ πότε βρέχει
»(καὶ δυσθυμίαν δέ τινα συνέπεσε νὰ ἔχῃ).
»Ἰδὼν νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν ἀναίσχυντός τι ξένος
»καὶ νὰ λαλῇ μετ' ἀπειλῶν καὶ τόσον ἐπηρμένως,
»Ὠργίσθη καὶ παρὰ μικρὸν ν' ἁρπάσ' ἐκ τῆς πλεξίδος
»τὸν πρέσβυν καὶ εἰς τὴν αὐλὴν τὸν ῥίψ' ἐκ τῆς θυρίδος,
»Ἵν' ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς πρεπόντως τὸν διδάξῃ
»νὰ φέρηται ἐνώπιον τῶν τοπαρχῶν ἐν τάξει.
»Τὸ δυσχερὲς τῆς θέσεως αὐτοῦ ὁ πρέσβυς βλέπων,
»ἔγειν' ἐνδοτικώτερος, ὡς πρὸς εἰρήνην ῥέπων.
»Ὅθεν καὶ ἐπανέλαβε τὰς διαπραγματεύσεις,
»ὑπὸ ἀλλοίας ἐντελῶς ἰδέας καὶ ἐμπνεύσεις.
»Ὁ δὲ τοπάρχης τότ' ἰδὼν αὐτὸν μεταβληθέντα
»καὶ νὰ μετρᾷ τοὺς λόγους του ἀρκούντως διδαχθέντα,
»Ἐπένευσεν οὖς εὐμενὲς ἐν τέλει νὰ τῷ τείνῃ
»καὶ ἐξετάσῃ τί ἐλθὼν ζητεῖ ἢ τί προτείνει.
»Ὁ πρέσβυς τότ' ἐξέθηκε μετ' ἄκρας εὐγενείας
»ὅτ' ἐν Πεκίνῳ ἤκουσαν περὶ δολοφονίας
»Πολυπληθῶν Σινῶν ἐν Σὰμ ἐσχάτως γενομένης,
»πλὴν ἀδεσπότου ἐντελῶς τῆς φήμης φαινομένης.
»Διότ' εἰς τόπον εὐκλεᾶ, καθὼς τὸν εἰρημένον,
»τόπον καὶ εὐνομούμενον καὶ πεπολιτισμένον,
»Τὸ συνειδὸς δὲν συγχωρεῖ ἵνα παραδεχθῶσιν
»ὅτ' εἶναι δυνατόν ποτε τοιαῦτα νὰ συμβῶσιν.
»Ὥστε ἢ παρεξήγησις ἐγένετο πραγμάτων
»ἢ λυπηρά τις σύγχυσις χωρῶν καὶ ὀνομάτων.

»Τότ' ὁ τοπάρχης τὴν ὀργήν, ἣν εἶχεν, ἀποθέσας
»καὶ ὡς σοφὸν καὶ συνετὸν τὸν πρέσβυν ἐπαινέσας,
»Εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἐν Σὰμ οὐδέποτε συνέβη
»παρόμοιον κακούργημα· ἀλλά, ἂν ἀληθεύῃ
»Τὸ γεγονός, αὐτὸς φρονεῖ ὅτ' ἡ μιαιφονία
»ἐν Σάμῃ θὰ ἐγένετο, τῇ ἐν Κεφαλληνίᾳ.
»Δι' ὃ καὶ τὸν προέτρεπε, χωρὶς ν' ἀργοπορήσῃ,
»ἐκεῖ ἱκανοποίησιν, ὑπάγων, νὰ ζητήσῃ.
»Καὶ μετὰ τῶν Σινῶν ποθῶν νὰ ζῇ μὲ ἁρμονίαν,
»εἰς παραπάνω ἔστειλε τὸν πρέσβυν γειτονίαν.
»Πλὴν ὁ τοπάρχης ἐν ταὐτῷ διέταξε νὰ ὦσι
»προσεκτικοί, ὑπὸ Σινῶν τυχὸν μὴ προσβληθῶσι.
»Μετὰ δυσαρεσκείας του καὶ κόρου ὅτι πλείστου
«ὁ πρεσβευτής, τὴν ἄδειαν ζητήσας τῆς αὐλῆς του,
»Ἀπῆλθε τέλος ἐκ τοῦ Σὰμ καί, ὕστερον μυρίων
»δυσχερειῶν, στερήσεων, κινδύνων, μαρτυρίων,
»Ἔφθασ' εἰς τὴν ὑλήεσσαν Σάμην, ἐν τῇ ὁποίᾳ,
»εἰς τὸν νομάρχην προσελθών, ἐν ἀμετροεπείᾳ
»Καὶ τρόπων ἰταμότητι ἐδήλωσε τίς ἦτο
»ὁ κύριος σκοπός, δι' ὃν εἰς Σάμην ἀφικνεῖτο.
»Τὴν διακοίνωσιν δὲ δούς, ἔταξε προθεσμίαν,
»ὥστ' ὁ νομάρχης, ἂν τυχὸν μετὰ ἡμέραν μίαν
»Διὰ τὸν φόνον τῶν Σινῶν δὲν ἀποζημιώσῃ
»τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν ἁδρῶς, καθὼς καὶ ἂν μὴ δώσῃ
»Πλήρη ἱκανοποίησιν τῷ αὐτοκράτορί του,
»οὗτος, καθ' ἃ ἐπέβαλλεν ἡ ἄσπιλος τιμή του,
»Ἤθελε στείλει τὸν στρατὸν τῆς Μελανῆς σημαίας
«ἵνα περάσῃ ἅπαντας ἐν στόματι ρομφαίας.
»Ὡς ὁ νομάρχης ἤκουσε τῶν ἀπειλῶν ἐκείνων,
»τῶν μεγαθύμων ἄλλως εἷς τυγχάνων Κεφαλλήνων,
»Ὠργίσθη καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἤρξατο ὑβρίζων
»καὶ βλασφημῶν τὸν πρεσβευτήν, συγχρόνως φοβερίζων
»Ὅτι, ἐὰν συγχώρησιν ἀμέσως δὲν ζητήσῃ
»δι' ὅσας εἶχεν ἀπειλὰς καὶ ὕβρεις ἐκστομίσει,

»Προὐτίθετο εἰς ραβδισμοὺς νὰ τὸν καταδικάσῃ
»καὶ ἐκ τῆς Σάμης ὕστερον ἀτίμως ἀπελάσῃ.
»Λέξεις τοσοῦτον ἀπρεπεῖς, καιρίως προσβαλούσας
»τὸν χαρακτῆρα ἑαυτοῦ ὁ πρεσβευτὴς ἀκούσας,
Ὠργίσθη, ὡς ἑπόμενον ἦτο, ὀργὴν μεγάλην.
»ἀλλ' ἀναλογιζόμενος, πολὺ φρονίμως, πάλιν
»Ὅτ' εἶχεν ἤδη μετ' ἀνδρὸς νὰ κάμῃ μεγαθύμου,
»νὰ θέσῃ δ' εἰς ἐφαρμογὴν τὰς ἀπειλὰς ἑτοίμου,
»Ἔκρινε συνετώτερον νὰ πράξ' ὅ τι συνήθως
»οἱ διπλωμάται πράττουσιν, ἤτοι ν' ἀλλάξῃ ἦθος.
»Καὶ διεκήρυξε λοιπὸν πολὺ ὅτ' ἐλυπεῖτο,
»διότι εἰς τοὺς λόγους του τόσον παρεξηγεῖτο·
»Ἡ παρεξήγησις δ' αὐτὴ ἠγνόει πῶς συνέβη,
»διότ' ἡ ἐξοχότης του οὐδέποτε πιστεύει
»Ὅτ' ἄνδρες τόσον ἔντιμοι, εἰρηνικοί, γενναῖοι,
»χρηστοὶ καὶ καλοκἄγαθοι, ὁποῖοι οἱ Σαμαῖοι,
»Νομάρχην μάλιστ' ἔχοντες τόσο πεφωτισμένον
»καὶ δι' ἐξόχων ἀρετῶν λαμπρῶς πεπροικισμένον,
»Ὅστις, καθὼς ὁ ἥλιος, μέχρι τῆς Κογχιγχίνας,
»ἐκπέμπει τῆς συνέσεως τὰς τηλαυγεῖς ἀκτίνας,
Ὅστις παντοίας χάριτας ἁπανταχοῦ ἐκχέει,
»ἀπὸ τὸ στόμα δ' οὗτινος πᾶσα γλυκύτης ῥέει,
»Ἄνδρες, νομάρχην ἔχοντες, τὸ κλέος τῶν αἰώνων,
»ἀδύνατον νὰ πράξωσί ποτε τοιοῦτον φόνον.
»Ἀλλοῦ βεβαίως μὲ Σινῶν αἷμα ἡ γῆ ἐβάφη
»καὶ εἰς τὴν διακοίνωσιν ἐκ πλάνης ἀνεγράφη
»Ὅτι ἐθυσιάσθησαν οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι
»ἐν Σάμῃ· τὸ δὲ σφᾶλμ' αὐτὸ δεινῶς ἐπιβαρύνει
»Ἐκεῖνον, ὅστις ἔγραψε πράγματ' ἀπορριπτέα,
»τουτέστι τὸν τοῦ ὑπουργοῦ ἀχρεῖον γραμματέα.
»Ὡς ὁ νομάρχης ἤκουσεν αὐτοῦ καὶ τῶν κατοίκων
»τὰ δαψιλῆ ἐγκώμια, ἐνόμισε καθῆκον,
»Εὐχαριστῶν τὸν πρεσβευτήν, συγχρόνως ἐπαινέσῃ
»ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτοῦ καὶ τῇ πολλῇ συνέσει.

»Καὶ δὴ τὴν διπλωματικήν του πεῖραν ἐκτιμήσας
»καὶ τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ ὁμολογήσας,
»Προσέθηκεν ὅτι, ἀφ' οὗ ἐγνώσθη ἐν Πεκίνῳ
»ὅτι τῷ ὄντι ἔγεινε τὸ ἔγκλημα ἐκεῖνο.
»Δὲν ἔχει νὰ ἀντείπῃ τι· ἀλλὰ αὐτό, πρεσβεύει,
«ὅτι ἐν Σύμῃ καὶ οὐχὶ ἀλλοῦ που θὰ συνέβη.
»Καὶ ὁ νομάρχης ὕστερον ἀπὸ Κεφαλληνίαν
»εἰς παραπάνω ἔστειλε τὸν πρέσβυν γειτονίαν.
»Χρηστὴν ἐπὶ ἀβρότητι καταλιμπάνων φήμην,
»ἐκ Σάμης οὗτος ἀπελθών, ἐτράπη πρὸς τὴν Σύμην,
»Ὢν πλέον ὑπερβέβαιος ὅτι θὰ κατορθώσῃ
»αὐτόθι τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ νὰ περατώσῃ.
»Ὥστ' ἱκανοποιήσῃ μὲν τὸν αὐτοκράτορά του,
»πλὴν θέσῃ τέρμα ἐν ταὐτῷ καὶ εἰς τὰ βάσανά του.
»Μετὰ πολλὰς κατὰ τὸν πλοῦν δ' αὐτὸν περιπετείας,
»ὅλως ἀσχέτους ὅμως πρὸς τὰ τῆς διπλωματίας,
»Εἰς Σύμην τέλος ἔφθασεν, ἔνθα χωρὶς ν' ἀργήσῃ,
»ἐπίσημον ἀκρόασιν ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ.
»Κατὰ τὴν ἔφεσιν δ' αὐτοῦ, ἐν τάχει συνελθόντων
»τῶν τε προκρίτων τοῦ λαοῦ καὶ τῶν δημογερόντων,
»Ἤρξατο μὲ ἀγέρωχον καὶ ἰταμόν πως ἦθος,
»ὁποῖον τῶν διπλωματῶν Σινῶν εἶναι συνήθως,
»Νὰ μέμφηται τὸν ἀπρεπῆ τῶν ἐγχωρίων τρόπον,
»ἀφαιρεσάντων τὴν ζωὴν εἰρηνικῶν ἀνθρώπων,
»Οἵτινες ἔμενον ἐκεῖ, νομοταγῶς βιοῦντες,
»οὐδένα παραβλάπτοντες, οὐδένα ἐνοχλοῦντες.
»Τὸν λόγον δὲ κατέπαυσεν, ἐπιζητῶν βαρείαν
»τὴν τῶν φονέων καὶ λοιπῶν ἐνόχων τιμωρίαν.
»Συγχρόνως δὲ ἀπήτησε ν' ἀποζημιωθῶσιν
»οἱ τῶν παθόντων συγγενεῖς μ' ἁδρὰν χρημάτων δόσιν.
»Ἐὰν δ' αὐτὰ νὰ πράξωσιν ἤθελόν πως διστάσει,
»ὁ αὐτοκράτωρ ἔμελλε νὰ τοὺς ἐξαναγκάσῃ,
»Πέμπων ἐκ Κίνας στρατιὰν πολυαριθμοτάτην,
»ὑπὸ Τσιν-Τσάνκ, τὸν ἄριστον τοῦ κράτους στρατηλάτην.

»Τοιαῦτα ἀπροσδόκητα ἀκούσαντες ἐκεῖνοι
»καὶ ἀγνοοῦντες παρ' αὐτοῖς ἂν φόνοι εἶχον γίνει,
»Εἶπον ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἀπαντήσωσ' ἤδη,
»ἐὰν μὴ ἐξετάσωσι παρὰ τῷ Σιμωνίδῃ
»Πότε οἱ φόνοι ἔγειναν, πόσοι οἱ φονευθέντες,
»ὁποῖοι οἱ φονεῖς αὐτῶν καὶ πόθεν ὁρμηθέντες.
»Καθ' ὅσον οὗτος πρό τινος, ἐκδοὺς τὴν Συμαΐδα
»συμπεριέλαβ' ἐν αὐτῇ πᾶν ὅ τ' εἰς τὴν πατρίδα
»Ἔγεινε καὶ δὲν ἔγεινε, δι' ὃ καὶ εἶναι μόνος
»ἁρμόδιος ν' ἀποφανθῇ πότε συνέβ' ὁ φόνος.
»Τοῦ πρέσβεως τὴν πρότασιν κἄπως ὀρθὴν εὑρόντος
»καὶ προθεσμίαν εἰς αὐτοὺς μιᾶς ἡμέρας δόντος,
»Ἵνα αὐτῷ ἀπάντησιν κομίσουν ὡρισμένην,
»ὑπεκφυγῶν καὶ φράσεων κενῶν ἀπηλλαγμένην,
»Οὗτοι εὐθὺς εἰς τὸν σοφὸν ἱστορικὸν προσῆλθον,
»ἐκθέτοντες τὸ αἴτιον, δι' ὃ πρὸς τοῦτον ἦλθον·
»Ὁ δέ, τὴν σπουδαιότητα προβλέπων τοῦ κινδύνου,
»τὰ τοῦ Εὐλήρου πάραυτα καὶ τὰ τοῦ Πανσελήνου
»Παλίμψηστα ἐξήτασε καὶ εὗρεν ὄντως φόνον
»Σινῶν ἀναγραφόμενον πρὸ ἑκατὸν αἰώνων.
»Ὅθεν καὶ μὴ δυνάμενοι τὸ πρᾶγμα ν' ἀρνηθῶσιν,
»ὦφελον διὰ πόλεμον νὰ παρασκευασθῶσιν,
»Ἂν τὰς τοῦ Σίνου πρεσβευτοῦ ἀπέρριπτον προτάσεις
»καὶ εὐθαρσῶς ἀπέκρουον τὰς ξένας ἐπεμβάσεις.
»Οἱ δημογέροντες λοιπὸν καὶ πρόκριτοι πεισθέντες
»ὅτι οἱ φόνοι ἔγειναν, εἶδον, διασκεφθέντες,
»Ὅτι τὸ πρᾶγμα ὦφελον νὰ ἐξοικονομήσουν
»καὶ ἐμπροθέσμως καὶ σαφῶς τῷ πρέσβει ἀπαντήσουν.
»Πολλῶν γνωμῶν καὶ ἰδεῶν λοιπὸν προτεινομένων
»καὶ ταὐτοχρόνως καὶ πολλῶν σχεδίων γινομένων,
»Τὸν λόγον τότε ἔλαβεν εἷς πρόκριτος Συμαῖος,
»ἀπόγονος, ὡς λέγουσι, τοῦ ἄνακτος Νιρέως,
»Καὶ εἶπεν ὅτι ἡ τιμὴ αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπει
»νὰ φοβηθῶσιν ἀπειλὰς σκαιάς, ἀλλ' ὅτι πρέπει

»Απτόητοι καὶ ἄφοβοι καὶ ἤδη νὰ φανῶσι
»καὶ εἰς ἀνδρείαν ἄμυναν νὰ παρασκευασθῶσι,
»Καὶ κατὰ ἀπαιτήσεων τοσοῦτο παραβόλων
»δέον νὰ ἑτοιμάσωσι τὸν ἐθνικόν των στόλον.
»Φρονεῖ δ' ὅτ' ἡ ἐμφάνισις καὶ μόνη τῶν σκαφάνδρων
»θὰ φυγαδεύσῃ τὸν στρατὸν Σινῶν, ἐχθρῶν ἀνάνδρων.
»Τῶν εὐθαρσῶν λόγων αὐτῶν παρ' ὅλων ἀκουσθέντων
»μετ' ἄκρας συγκινήσεως καὶ χειροκροτηθέντων,
»Πᾶσα τῷ πρέσβει ἔνδοσις χαυνότης ἐλογίσθη
»καὶ γενικὸς ἐξοπλισμὸς εὐθὺς ἀπεφασίσθη.
»Οἱ δὲ τῆς Σύμης κάτοικοι εὑρέθησαν ἐν γένει
»μὲ τὰς σπογγαλιευτικὰς στολὰς ἠμφιεσμένοι.
»Ὅταν δ' ὁ πρέσβυς ἔξαφνα εἶδεν ἀπὸ τὸν οἶκον
»αὐτοῦ τὴν μετεμφίεσιν ἐκείνην τῶν κατοίκων
»Μὲ τὴν ἐκ καουτζοὺ στολήν, τὸν πνευστικὸν σωλῆνα,
»τὴν ζώνην περὶ τὴν ὀσφῦν, τὰ ἕρματα ἐκεῖνα
»Καὶ μάλιστα μὲ τὴν χαλκῆν των περικεφαλαίαν
»ἔκρινε μεταμόρφωσιν ταῦτα τοῦ Βούδα νέαν.
»Καὶ ἐκ τῆς Σύμης ἔσπευσεν εὐθὺς ν' ἀναχωρήσῃ
»ὅπως τὸν αὐτοκράτορα αὐτοῦ εἰδοποιήσῃ
»Ὅτι διὰ παραλαβὴν τοῦ Βούδ' αὐτὸς ὀφείλει
»πάμπολλα πλοῖα θωρηκτὰ εἰς Σύμην ν' ἀποστείλῃ.
»Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἐκεῖ οἱ πάντες ὡπλισμένοι
»καὶ ἕκαστος τὸν πόλεμον εὐτόλμως ἀναμένει
»Φοβούμεθα ἡ συμπλοκὴ ὅτι ὑπάρχ' ἑτοίμη
»ἐν Σινικῇ, Σαμόᾳ, Σάμ, Σιάμ, Σάμῃ καὶ Σύμῃ.
»Ἐὰν δέ, ὃ μὴ γένοιτο! ὁ πόλεμος ἀρχίσῃ,
»τὴν οἰκουμένην ἅπασαν μὲ αἷμα θὰ ποτίσῃ.
»Δι' ὅπερ πρέπει καὶ ἡμεῖς καλῶς νὰ ὁπλισθῶμεν,
»ἵνα μὴ ἀπαράσκευοι ἐν τέλει εὑρεθῶμεν.
»Πλὴν δι' αὐτὸ κυβέρνησιν ἄλλην ζητεῖ ἡ χώρα,
»οὐχὶ δὲ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ πατρίδι τώρα».
Καὶ τὰ τοιαῦτα ὁ *Ἀστὴρ τῶν Παρισίων* γράφων,
προὐκάλει παντοῦ ἔκπτωσιν πολλὴν τῶν χρεωγράφων.

Ἐφημερὶς δ' ἑτέρα τις ἐν Χαίτῃ τυπουμένη
  καὶ ὡς φύλλον ἐπίσημον κοινῶς θεωρουμένη.
Ὁ *Φαεσφόρος Ἄγγελος* ἀλλέως ἀφηγεῖτο
  τὰ πράγματα, ὧν θέατρον ἡ νῆσος Σάμος ἦτο.
»Πρόσφατον τηλεγράφημα σπουδαίαν ἀναγγέλλει
  »εἴδησιν, ἥτις ταραχὰς νὰ προκαλέσῃ μέλλει,
»Καὶ τὴν εἰρήνην πρόκειται τοῦ κόσμου ν' ἀπειλήσῃ,
  »τὸν κίνδυνον ἡ φρόνησις ἂν μὴ ἀποσοβήσῃ.
»Ἐν Σάμῳ, νήσῳ, ὡς γνωστόν, τῶν τῆς Πολυνησίας,
  »ἣν οἱ οἰκοῦντες τῆς φυλῆς εἰσι τῆς Μαλαισίας,
»Συνέβη ἐπανάστασις, δι' ἓν τῶν προϊόντων,
  »τῶν πλοῦτον ἐξ ἀλλοδαπῆς εἰς ταύτην εἰσαγόντων.
»Τὸ προϊὸν δ' αὐτὸ κοινῶς φληνάηφεν καλεῖται
  »καὶ μ' ἐπιμέλειαν πολλὴν ἐκεῖ καλλιεργεῖται.
»Ἀξιολόγου βάμβακος τὸν τόπον νῦν ἐπέχον
  »καὶ διὰ τοῦτο ζήτησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχον.
»Ἤρξατο δὲ ἀπό τινος πολλὴν ἐν Βιρμανίᾳ
  »χρῆσιν αὐτοῦ ἵνα ποιῇ ἡ βιομηχανία.
»Ἰδίως πρὸς κατασκευὴν ἀρίστων ὑφασμάτων,
  »οὐχὶ μὲν τόσο στερεῶν, ἀλλὰ εὐθηνοτάτων.
»Δι' ὃ ἑκατομμύρια εἰσήγοντο στατήρων
  »φληνάηφεν, τῇ ἀλλαγῇ βιρμανικῶν ταλήρων.
»Πλὴν τὸ ἐμπόριον αὐτό, τὸ τόσο κέρδος φέρον,
  »πολὺ τὸ τῶν Κορεατῶν προσέβαλλε συμφέρον,
»Οἵτινες μὴ δυνάμενοι αὐτὸ νὰ ἀνεχθῶσι,
  »πρῶτον ἀπεπειράθησαν νὰ ἀνταγωνισθῶσι
»Πρὸς τοὺς ἐμπόρους Βιρμανούς· πολλὴν ὅμως παθόντες
  »ζημίαν καὶ ἀπώλειαν χρημάτων καὶ ἰδόντες
»Ὅτι, τοιαύτη ἅμιλλα ἂν ἐξακολουθήσῃ,
  »πᾶς Κορεάτης ἔμπορος θέλει χρεωκοπήσει.
»Ἐνήργησαν διὰ πολλῶν μέσων καὶ διαφόρων
  »ἐν Σάμῳ ἡ κυβέρνησις νὰ ἐπιβάλῃ φόρον
»Βαρὺν εἰς τὸ φληνάηφεν, τῷ λόγῳ ὅτι οὕτως
  »τοῦ δημοσίου οὐ σμικρὸν θὰ αὐξηνθῇ ὁ πλοῦτος.

» Ἀλλὰ τὸ κοινοβούλιον ἀπέκρουσ' ἐπιμόνως
»τοιοῦτο νομοσχέδιον, κηρύξαν ὁμοφώνως
»Ὅτι εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ θὰ ἐπιμείνῃ
»καὶ τὸ φληνάηφέν ποτε δὲν θὰ ἐπιβαρύνῃ
»Μὲ φόρον καταθλιπτικόν, ὅστις ἀντ' ὠφελείας,
»μεγίστης ἔσται πρόξενος χρημάτων ἀπωλείας.
»Τῶν τοῦ κοινοβουλίου δ' εἷς περιφανῶν ῥητόρων
»ὁ ὑπουργὸς Βὰν Ὀξυτόν, λαλῶν ὑπὲρ τῶν φόρων,
»Νὰ ἀποδείξ' ἠθέλησε παραλογιζομένους
»τοὺς τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν μὴ παραδεχομένους.
»Δεινὸν ὅμως προὐκάλεσαν οἱ λόγοι οὗτοι σάλον
»καὶ τὴν ὀργὴν ἐξήγειραν τῶν βουλευτῶν τῶν ἄλλων,
»Οἵτινες ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ ὑπουργείου
»ὡς καὶ τοῦ φορολογικοῦ αὐτοῦ νομοσχεδίου,
»Τοῦ μέλλοντος, ὡς ἔλεγον, τὸ κράτος νὰ πτωχύνῃ,
»καὶ γενικῆς καταστροφῆς παραίτιον νὰ γείνῃ.
»Δι' ὅπερ ἡ συζήτησις, ἡ οὕτως ἀρξαμένη,
»ὑπῆρξε λίαν σοβαρὰ καὶ παρατεταμένη·
»Σφοδραὶ δὲ διημείφθησαν ὕβρεις καὶ λοιδωρίαι
»καὶ πλεῖστ' ἐξετοξεύθησαν δειναὶ κατηγορίαι.
»Ὁ Βὰν Περισπωμχάουζεν πρωθυπουργὸς τοῦ κράτους,
»ἤκουσεν ἐναντίον του λόγους ἰταμωτάτους.
»Τοσοῦτο μάλιστα σκαιῶς καὶ ἀπρεπῶς ὑβρίσθη
»ὑπό τινος τῶν βουλευτῶν, ὥστ' ἐχαρακτηρίσθη
»Ὡς ὄργανον οὐτιδανῶν ἀλλοδαπῶν πρακτόρων
»καὶ δι' αὐτὸ προὐστάτευεν ἕνα τοιοῦτον φόρον.
»Ἡ κατὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ αὐτὴ κατηγορία
»καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν ἦτο μομφὴ βαρεία.
»Ἣν δὲν ἠδύνατό ποτε νὰ ἀνεχθῇ ἐκείνη,
»καθ' ὅσον ἄλλως πιστευτὴ ἤθελε πάντως γίνει.
»Δι' ὃ καὶ ὁ πρωθυπουργός, πλήρης ὀργῆς, δικαίως,
»εἰς τὰ ἀνάκτορ' ἀνελθών, παρὰ τοῦ βασιλέως
»Ἀπήτησεν ἢ τὴν Βουλὴν εὐθὺς νὰ διαλύσῃ
»ἢ ὑπουργεῖον ἀντ' αὐτοῦ νέον νὰ σχηματίσῃ.

»Μὴ θέλων πλὴν ὁ βασιλεὺς ἵνα ἐκτραχυνθῶσι
»τὰ πράγματα καὶ ἐκλογαὶ νέαι διαταχθῶσι,
»Καθ' ὅσον δὲν προὐβλέπετο ὠφέλεια κἀμμία,
»ἀλλὰ κορύφωσις παθῶν καὶ ἐθνικὴ ζημία,
»Τὴν τῆς Βουλῆς διάλυσιν ν' ἀποδεχθῇ ἠρνεῖτο
»διότι, ὡς προέβλεπεν, ὠφέλιμος δὲν ἦτο.
»Νὰ πείσῃ προσεπάθησε δὲ τὸν πρωθυπουργόν του
»ὅπως μὴ ἀμετάπειστος ἐμμέν' εἰς τὸν σκοπόν του.
»Ὁ Βὰν Περισπωμχάουζεν πλὴν εἶχ' ἀποφασίσει
»τοῦ κράτους τὴν κυβέρνησιν νὰ μὴ διατηρήσῃ.
»Αὐτὰ δὲ ἐπανέλαβεν ἐμπρὸς τοῦ βασιλέως,
»εἰπὼν ὅτι τὸν ὕβρισαν ἐν τῇ Βουλῇ βαρέως.
»Καὶ δὲν πιστεύει ὅτι ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης
»θέλει νὰ ἐκλαμβάνηται ὡς ὤνιος προδότης.
Τέλος, μετὰ προσπάθειαν ὁ βασιλεὺς ὑστάτην,
»ἰδὼν ὅτι οἱ λόγοι του ἀπέβαινον εἰς μάτην.
»Καὶ ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς μὲ τρόπον ἀσυνήθη
»εἰς τὰς παρακελεύσεις του πεισματωδῶς ἠπείθει,
»Θυμώσας, ἀπεφάσισεν αὐτὸν μὲν ν' ἀπολύσῃ
»μετὰ τῶν ἄλλων ὑπουργῶν, τὴν δὲ Βουλὴν κρατήσῃ.
»Τοῦ ἄνακτος τῶν Βιρμανῶν πλὴν ἡ ῥᾳδιουργία
»ἐτέθη τότε μυστικῶς ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ
»Καὶ ὁ τῆς Σάμου βασιλεὺς ἐπείσθη νὰ ἀλλάξῃ
»ἀπόφασιν καὶ τῆς Βουλῆς τὴν λῆξιν διατάξῃ.
»Πλὴν τὸ διάταγμα αὐτοῦ ἀπήρεσε τοῖς πᾶσιν
»ἀγρίαν δὲ προὐκάλεσε καὶ κινδυνώδη στάσιν,
»Ἥτις, εἰς τὴν πρωτεύουσαν μὴ περιορισθεῖσα,
»ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν παντοῦ μεταδοθεῖσα,
»Τοῦ κράτους ἀνεστάτωσε κοινῶς τὰς ἐπαρχίας
»καὶ τὰ δεινὰ ἐπήνεγκε φρικώδους ἀναρχίας.
»Τὸν κίνδυνον ὁ βασιλεὺς τῆς Σάμου μὴ σταθμίσας
»καὶ στιγμιαίαν ἔξαψιν τοῦ ὄχλου θεωρήσας,
»Ἀνέθηκ' εἰς τὸν στρατηγὸν δοῦκα Λιμὲν-Βαθόνον,
»ἵνα, λαβὼν δέκα ὀκτὼ συντάγματα δραγόνων.

»'Απέλθῃ εἰς Πανίκαχον, ἔνθ' εἶχον συγκροτήσει
»τὴν ἕδραν οἱ στασιασταί, ἵνα τοὺς διαλύσῃ.
»'Εκτὸς δὲ τούτου καὶ ὑπὸ τῶν Βιρμανῶν ἐμπόρων
»παντοῖαι διὰ προσφορᾶς χρημάτων τε καὶ δώρων
»Προσπάθειαι ἐγένοντο ὅπως παραπεισθῶσιν
»ὅλοι νὰ εἰρηνεύσωσι καὶ νὰ ἀφοπλισθῶσιν.
»'Αλλ' ἡ πρὸς τοῦτο προτροπὴ αὐτῶν δὲν εἰσηκούσθη
»καὶ ὁ βασιλικὸς στρατὸς ἀνδρείως ἀπεκρούσθη.
»'Ο βασιλεὺς ἐνόησεν, ἴσως πολὺ βραδέως,
»ὅτι ὑπῆρχε κίνδυνος ἐκθρονισμοῦ σπουδαῖος.
»'Εν τούτοις μὴ συνετισθείς, γνώμην ἀντὶ ν' ἀλλάξῃ
»καὶ πᾶν τὸ πρὸς εἰρήνευσιν τῆς χώρας αὐτοῦ πράξῃ,
»'Ενδίδων εἰς ἐπιρροὰς ἀνθρώπων ὀλεθρίων,
»ἐφάνη μᾶλλον εὐνοῶν ἢ πρὶν τὸ ὑπουργεῖον.
»'Ησπάσθη δὲ ὁ βασιλεὺς τόσῳ στρεβλὴν πορείαν,
»διότι ὑπεσχέθησαν πολλὴν ἐπικουρίαν
»Οἱ Βιρμανοὶ νὰ στείλωσιν αὐτῷ ἐν περιπτώσει,
»καθ' ἣν εἰς τὸ χειρότερον τὰ πράγματα τραπῶσι.
»Καὶ μάλιστα ἀπό τινος κυκλοφορεῖ τις φήμη,
»καθ' ἣν συνθήκη μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ἑτοίμη,
»Εἰς τρόπον ὥσθ' ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς συμμαχίας
»τῶν Βιρμανῶν ν' ἀπαλλαγῇ πάσης ἀνησυχίας.
»Προσθέτουσι δὲ καί τινες καλῶς μεμυημέναι
»ἐκ Βίδας [1] ὅτ' ὁ βασιλεὺς τῆς Σάμου ἀναμένει
»Στρατὸν τοὺς στασιάσαντας ἵνα παντοῦ προσβάλῃ,
»καὶ εὐχερῶς τῆς στάσεως τὴν ὕδραν καταβάλῃ.
»Ἆρ' ἂν ὁ στόλος τοῦ Φουλὰχ ἀπέπλευσε συγχρόνως,
»ἐντὸς μικροῦ ἡ ἔναρξις θὰ γείνῃ τοῦ ἀγῶνος,
»Ὅστις ἰδίως στρέφεται κατὰ τῆς Βιρμανίας
»ἤτοι τοῦ ἐμπορίου της καὶ βιομηχανίας.
»Καὶ ἀλλαχόθεν προὔκειτο δὲ πλοῖα νὰ σταλῶσιν
»εἰς Σάμον, τὰ συμβαίνοντα ἵνα ἐπιτηρῶσιν

---

1 Βίδα, πρωτεύουσα τοῦ ἐν 'Αφρικῇ κράτους τῆς Νουπέ, οὗ ὁ ἡγεμών, ὀνόματι Φουλάχ περιῆλθεν ἐσχάτως εἰς πόλεμον πρὸς τὴν βασιλικὴν ἀγγλικὴν ἑταιρίαν τοῦ Νίγηρος.

»Ὅπως, δοθείσης ἀφορμῆς, ἐνόπλως προστατεύσουν
»τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα αὐτῶν, ἂν κινδυνεύσουν.
»Ἤθελε δ' εἶσθαι ἀληθῶς παράλειψις αἰσχίστη
»πασῶν τῶν κυβερνήσεων καὶ ἄνοια μεγίστη,
»Ἐὰν αὐταὶ ἐπέτρεπον τῆς Σάμου μ' εὐκολίαν
»νὰ πάθωσιν αἱ πρόσοδοι καταστροφὴν τελείαν
»Καὶ παύσῃ τὸ ἐμπόριον ἀνδρῶν ἐντιμοτάτων
»τῶν Βιρμανῶν, κλεισθῶσι δὲ τὰ καταστήματά των.
»Καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ Βουλῇ πρέπει νὰ ψηφισθῶσι
»τὰ ἀναγκαῖα χρήματα ὅπως ἐξοπλισθῶσι,
»Καὶ ἄλλαι ὀκτακόσιαι ἀνθρώπων χιλιάδες,
»ἑτοιμασθῶσι δὲ σκαφῶν τινων ἑκατοντάδες·
»Διότι μόνον δι' αὐτῆς τῆς προετοιμασίας,
»τὰς τοῦ πολέμου δυνατὸν νὰ φύγωμεν θυσίας
»Καὶ τηρηθῇ ἀσάλευτος ἡ γενικὴ εἰρήνη,
»ἣν πᾶσα ἀποδέχεται καρδία ἀνθρωπίνη».
Αἱ ἀνωτέρω σοβαραὶ καὶ φοβεραὶ εἰδήσεις
ἐν τῇ Βουλῇ προὐκάλεσαν σπουδαίας συζητήσεις,
Οἱ δ' ἀρχηγοὶ καὶ ὀπαδοὶ ἁπάντων τῶν κομμάτων,
ἐκ σκέψεων ὁρμώμενοι πατριωτικωτάτων,
Ἄλλοι αὐτῶν διὰ μακρῶν καὶ ἄλλοι δι' ὀλίγων
ὑπέδειξαν μιᾷ φωνῇ ὡς λίαν κατεπεῖγον
Ἐν τάχει νὰ ποιήσωσι μετ' αὐταπαρνησίας
πάσας τὰς ἀδυνάτους τε καὶ δυνατὰς θυσίας,
Ὥστε, καθάπερ ἀστακοί, καλῶς νὰ ὁπλισθῶσι
καὶ μὴ ἀπροπαράσκευοι κατόπιν εὑρεθῶσι.
Τῶν πάντων δ' εἰς τὴν πρότασιν αὐτὴν ἐπικροτούντων
καὶ μετὰ ἐνθουσιασμοῦ πολλοῦ ζητωκραυγούντων,
Καὶ ἀφ' οὗ ἐξηντλήθησαν οἱ λόγοι τῶν ῥητόρων,
ἀπεφασίσθη παμψηφεὶ ἐπαύξησις τῶν φόρων
Πρὸς αὔξησιν τῆς γενικῆς τοῦ κράτους εὐπραγίας,
πρὸς πρόοδον δ' ἐπιστημῶν, τεχνῶν καὶ γεωργίας,
Ἐκ τῆς ὁποίας ἔμελλον πολλαὶ ν' ἀποσπασθῶσι
χεῖρες διὰ τὸν πόλεμον ὅπως ἐκγυμνασθῶσι.

Ἑτέρα δὲ ἐφημερὶς «*Ἡ πόλις τῶν Μορμόνων*»
ἡ ἔχουσα τὸ μέγεθος τριῶν σχεδὸν σινδόνων
Καὶ ἥτις, ἐν τῇ Ναῦβῷ [1] πόλει ἐκδιδομένη
καὶ περὶ τὰ οὐράνια μόνον ἀσχολουμένη,
Ἐθεωρεῖτο θέσφατος καὶ ἱερὰ ἐξ ἴσου,
ὡς κατ' εὐθείαν ἄγουσα ἐντὸς τοῦ παραδείσου,
Μετέδιδεν ὡς ἐφεξῆς μετὰ ἐνθέου ζήλου
τὰ ἐν τῇ Σάμῳ τρέχοντα, διὰ ἐκτάκτου φύλλου.
»Ἐκ Σάμου, κράτους, ὡς γνωστόν, τῆς κεντρικῆς Ἀσίας,
»συμβάντα ἐξαγγέλλονται ὑψίστης σημασίας.
»Ἅτινα πᾶσαν εὐσεβῆ καρδίαν θὰ λυπήσουν,
»διότι τῶν αἱρέσεων τὸν ἀριθμὸν θ' αὐξήσουν.
»Πλὴν ταῦτα εἶναι δυστυχῶς τὰ ἔργα τῶν δαιμόνων
»ἐκεῖ, ἔνθα δὲν ἔλαμψεν ἡ πίστις τῶν Μορμόνων.
»Ἐλλείπ' ἡ ἀποκάλυψις καὶ ἡ πολυγαμία
»καὶ δὲν ὑπάρχει προκοπὴ καὶ ἀρετὴ κἀμμία.
»Ἰδοὺ δὲ ἡ ἀφήγησις τῶν Σαμικῶν πραγμάτων,
»ὡς γίνονται γνωστὰ ἡμῖν ἐκ τηλεγραφημάτων.
»Ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς πρωτευούσης
»Λιμάν-Βαθέαν, συρροῆς μεγάλης ὑπαρχούσης,
»Αἰδεσιμώτατος ποιμήν, καλούμενος Ὀξύτων,
»τὸν θεῖον λόγον εὐφραδῶς, ὡς πάντοτε, κηρύττων
»Καὶ θέλων τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ νὰ διορθώσῃ,
»ὅπως μὴ δοῦλοι τῆς σαρκὸς καὶ τῆς κοιλίας ὦσι,
»Τὸν βίον τοῦ προπάτορος Ἀδὰμ τοῖς διηγήθη
»καὶ τὰ ἁπλᾶ ἐπήνεσε καὶ εὐσεβῆ του ἤθη.
»Εἶν' ἀληθὲς ὅτι αὐτὸς γυναῖκα μόνον μίαν,
»τὴν Εὔαν, εἶχε σύμβιον· ἀλλ' ὅμως οὐδεμίαν

---

1 Nauvoo ἡ ἐν Οὐτὰχ τῆς Ἀμερικῆς πόλις τῶν Μορμόνων· ἡ παράδοξος δ' αὕτη αἵρεσις διαιρεῖται εἰς «Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ» καὶ εἰς «Ἀνοργανωθεῖσαν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ». Οἱ ὀπαδοὶ τῆς πρώτης, διεσπαρμένοι ἀνὰ τὴν πολιτείαν Οὐτὰχ καὶ τὰ πέριξ, ἀνέρχονται εἰς τριακοσίας χιλιάδας καὶ διαιροῦνται εἰς πεντακοσίας τριάκοντα κοινότητας, ἔχουσι δὲ ἑξακοσίας σχολάς, ὧν οἱ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ ἀνέρχονται εἰς ἑκατονταχισχιλίους που· οἱ δὲ ὀπαδοὶ τῆς δευτέρας, ζῶντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ πολιτείᾳ Ἰόβᾳ, ἀνέρχονται εἰς ἑβδομήκοντα καὶ πέντε που χιλιάδας καὶ ἔχουσι ναοὺς ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἐν τῷ Καναδᾷ, ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ.

»Διὰ τοιοῦτον ἔγκλημα ὑπέχει τὴν εὐθύνην,
»ἀφ' οὗ δὲν εὗρε δυστυχῶς, εἰ μὴ μόνην ἐκείνην.
»Καθ' ὅλα ὅμως τὰ λοιπά, διῆγεν ἐναρέτως,
»ἁπλοϊκῶς, καθὼς ἡμεῖς, οὐχὶ ἁβροδιαίτως.
»Ἡ Εὔα δὲ ἀείποτε, μορμωνικῶς φρονοῦσα
»καὶ ὑπὲρ τοῦ συζύγου της συντόνως προνοοῦσα.
»Ἀντὶ τῶν εἰς τὸν στόμαχον ἐπιβλαβῶν βρωμάτων,
»ροσμπίφ, μπιφτέκ, πλούμ-μποτίκ καὶ τοιούτων φαγημάτων,
»Συνήθως τῷ ἡτοίμαζε μετὰ πολλῶν φροντίδων
»καὶ ἔδιδε πρὸς βρῶσιν του τρυβλίον λαθυρίδων,
»Τῶν ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδὲμ ἀφθόνως φυομένων
»καὶ μπαμιῶν εἰς τὴν κοινὴν νῦν γλῶσσαν καλουμένων.
»Διὰ τοιούτου φαγητοῦ ἐκεῖνος ἠδυνήθη
»καὶ κατεκάλυψε τὴν γῆν μὲ ἀπογόνων πλήθη.
»Πλὴν τὴν λιτότητα αὐτὴν ὁ σατανᾶς φθονήσας
»καὶ ὑπὸ ὄφεως μορφὴν τὴν Εὔαν ἀπατήσας.
»Μέσον αὐτῆς καὶ τὸν Ἀδὰμ ἠπάτησ' ἑπομένως,
»νὰ φάγωσι καρπόν, ὃς ἦν προαπηγορευμένος.
»Διὰ τὴν λαιμαργίαν των λοιπὸν τὴν ἀνοσίαν
»ἔχασαν τὸν παράδεισον καὶ τὴν ἀθανασίαν·
»Ἕνεκ' αὐτῶν δὲ ἔπαθον καὶ οἱ ἀπόγονοί των,
»διότι πᾶς τανῦν θνητός, ἀθάνατος πρὶν ἦτον.
»Ὅθεν καὶ πάντες ἔπρεπε καλῶς νὰ διδαχθῶσι
»καὶ παύσωσι γλαδδονισταὶ [1] εἰς τὸ ἑξῆς νὰ ὦσι.
»Πολλὰς γυναῖκας ὁ Ἀδὰμ τότε ἐὰν ἐκτᾶτο,
»οὐδέποτε τόσον οἰκτρῶς αὐτὸς θὰ ἠπατᾶτο.
»Διότ' ἡ Εὔα τὸν καρπὸν ἂν ἤθελε συστήσει,
»ἄλλη γυνὴ νὰ τὸν γευθῇ δὲν ἤθελεν ἀφίσει
»Ὁ δὲ Ἀδάμ, ὢν μεταξὺ τῶν ἀντιφερομένων,
»θ' ἀπεῖχεν ἀπὸ τὸν καρπὸν τὸν ἀπηγορευμένον.
»Τοιαῦτα τὰ παθήματα φεῦ! εἶναι τῶν ἀθλίων,
»οὓς δὲν ἐφωταγώγησε μὲν τὸ *Χρυσοῦν Βιβλίον* [2]

---

1 Οὕτως ὑπὸ τῶν Μορμόνων καλοῦνται οἱ ἐχθροὶ τῆς πολυγαμίας.

2 Οὕτως ὑπὸ τῶν Μορμόνων ὀνομάζεται τὸ ἱερὸν βιβλίον τῆς αἱρέσεως αὐτῶν.

»Εἰς οὓς δὲ τὸ *Οὐρίμ-Θουμίμ* [1] ἄγνωστον ἔτι μένει
»καὶ τέλος ἀποκάλυψις οὐδέποτε συμβαίνει.
»Ἐπὶ τὸν Σμίθ, τὸν Γιούγγ, τὸν Πρότ, τὸν Τάϋλωρ [2] εἰρήνη,
»καὶ ἐπὶ τὸν Μορμονισμὸν χαρὰ καὶ εὐφροσύνη!
»Ἡ τοῦ Ὀξύτων διδαχή, ἀνδρὸς ἐκ τῶν εὐγλώττων,
»προὐξένησεν ἁπανταχοῦ τῆς Σάμου μέγαν κρότον
»Καὶ εἵλκυσε τὸν θαυμασμὸν καὶ τοὺς ἐπαίνους ὅλων,
»ἀλλ' ἐν ταὐτῷ ἐξήγειρε καὶ μερικῶν τὸν χόλον,
»Οἵτινες δὲν ἠνείχοντο ἄλλους νὰ ἐπαινῶσι,
»*τῆς τελευταίας ἅγιοι ἡμέρας* καὶ ἂν ὦσι [3]
»Τῶν ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος αὐτοῦ κατεχομένων
»καὶ δυσφορούντων ἕνεκα τῶν ἀφειδῶν ἐπαίνων.
»Οἵτινες ἐπερρώννυον τὴν φήμην τοῦ Ὀξύτων,
»εἷς ὁ αἰδέσιμος ποιμὴν Περισπωμένων ἦτον.
»Ἀνὴρ ποικίλων γνώσεων καὶ μετὰ εὐγλωττίας
»κηρύσσων εἴς τε τοὺς ναούς, τοὺς δρόμους καὶ πλατείας,
»Ἐσκέφθη τὸν ἀντίζηλον νὰ καταπολεμήσῃ
»πρὶν ἢ ἀκαταγώνιστος ἐκεῖνος καταντήσῃ.
»Αὐτῷ δὲ συνετάχθησαν καὶ οἱ ὁμοφρονοῦντες,
»οἱ τὸν Ὀξύτων δῆλα δὴ μισοῦντες καὶ φθονοῦντες·
»Ὅθεν μιᾷ τῶν ἡμερῶν λαλῶν ἐν κατανύξει
»ἐμπρὸς πολλῶν ἀκροατῶν, διὰ νὰ ἀποδείξῃ
»Ὅτι ἡ Εὔα συνετὴ οἰκοκυρία ἦτο
»καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐπρόσεχε καὶ ἐπεριποιεῖτο
»Καὶ ὅτι πᾶσα σύζυγος πρέπει νὰ τὴν μιμῆται,
»τὸν σύμβιον νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ περιποιῆται.
»Προτέθηκεν ὅτι τινὲς φρονοῦσιν ἐσφαλμένως
»ὅτι, ὁπόταν ὁ Ἀδὰμ ὑπῆρχε πεινασμένος,
»Ἡ Εὔα τῷ παρέθετε μπάμιες διὰ νὰ φάγῃ,
»ἐν ᾧ αὐτὸς ἐξ ἐρευνῶν ἱστορικῶν ἐξάγει

---

1 Ἡ γλῶσσα, δι' ἧς ὁ τῶν Μορμόνων αἱρεσιάρχης Ἰωσὴφ Σμὶθ ἀνέγνω τὰ ἐν τῷ Χρυσῷ Βιβλίῳ ἀναγεγραμμένα.

2 Joseph Smith, Brigham Young, Orson Prot καὶ Joseph Taylor οἱ αἱρεσιάρχαι τῶν Μορμόνων.

3 Ἅγιοι τῆς τελευταίας ἡμέρας αὐτοκαλοῦνται οἱ Μορμόνοι.

»Ὅτι ἀμπελοφάσουλα ἡ Εὔα εὐφροσύνως
»εἰς τὸν Ἀδὰμ προσέφερε καὶ ἔτρωγεν ἐκεῖνος.
»Τοιαύτη δ' ἀνακρίβεια περὶ τῶν ἐδεσμάτων
»ἔχει τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀποτελεσμάτων.
»Διότι ἐνδεχόμενον να φέρῃ διαιρέσεις
»καὶ προκαλέσῃ σκάνδαλα καὶ ἀσεβεῖς αἱρέσεις
»Ὅπερ αὐτός, χάριν κοινῆς τῶν πάντων σωτηρίας,
»ἀπηύχετο, καθ' ὁ ποιμήν, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας.
»Πλήν, ἅπαξ τοῦ συνθήματος δοθέντος τοῦ ἀγῶνος,
»ἀγῶνος, ὃν προὐκάλεσε τὸ μῖσος καὶ ὁ φθόνος.
»Ἐντὸς ὀλίγου, δυστυχῶς, ἤρχισ' ἐπισυμβαῖνον
»ὅ τι προεῖδεν ὁ σεπτὸς ποιμὴν Περισπωμένων.
»Τουτέστ' εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἀφ' οὗ ἐκορυφώθη
»ἡ ἔρις, αὕτη πανταχοῦ ἐκεῖθεν διεδόθη,
»Τῶν μὲν ὅτ' ἔτρωγ' ὁ Ἀδὰμ μπάμιας ἐπιμενόντων,
»τῶν δὲ ἀμπελοφάσουλα ὅτ' ἔτρωγε λεγόντων.
»Καί, ἐπειδὴ τὴν γνώμην του ὁ κάθε εἷς μὲ πεῖσμα
»μεγάλον ὑπεστήριζεν, ἐπῆλθ' ἐκ τούτου σχῖσμα
»Καὶ ἔριδες καὶ συμπλοκαὶ καὶ ἀκαταστασίαι
»καὶ σπαραγμοὶ ἐμφύλιοι, κλοπαί, λεηλασίαι
»Καὶ τὸ τῆς Σάμου ἔδαφος μὲ αἵματα ἐβάφη
»καὶ πρόωρα ἠνοίχθησαν πολλῶν ἀνθρώπων τάφοι.
»Τῶν δύο δ' αἱρεσιωτῶν, λέγοντ' οἱ μὲν *Μπαμιῶται*,
»οἱ δὲ ἀντίπαλοι αὐτῶν *Ἀμπελοφασουλιῶται*.
»Ἀλλά, καθὼς εἶναι γνωστόν, ἑνὸς κακοῦ δοθέντος,
»μυρία ἄλλα ἕπονται· τούτου λοιπὸν τεθέντος,
»Ἑπόμενον τὰ πράγματα ἦτο νὰ δεινωθῶσι
»καὶ ἄλλαι βδελυρώτεραι αἱρέσεις παραχθῶσι.
»Καὶ οὕτως ἤρχισ' ἕκαστος πρῶτον ν' ἀναμοχλεύῃ
»ἡ Εὔα ἂν ἐγίνωσκε καλῶς νὰ μαγειρεύῃ.
»Ὅθεν, τῶν μὲν μαγείρισσαν καλὴν αὐτὴν λεγόντων,
»τῶν δὲ ἐκείνην ἄπειρον μαγειρικῆς κρινόντων,
»Νέα προέκυψ' αἵρεσις ἡ τῶν *Φιλομαγείρων*
»καὶ ἡ τῶν ἐμπαθῶν ἐχθρῶν αὐτῶν *Μαγειραπείρων*.

»Καὶ νέα πάλιν σκάνδαλα, κραυγαί, φωναὶ καὶ στόνοι
»καὶ νέοι πάλιν σπαραγμοὶ ἐμφύλιοι καὶ φόνοι.
»Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἤρχισαν νέαι ἀμφισβητήσεις,
»αἵτινες νέαν αἵρεσιν παρήγαγον ἐπ' ἴσης.
»Τουτέστιν, ἔτρωγ' ὁ Ἀδὰμ ἐντὸς σκευῶν ξυλίνων
»ἢ ἔτρωγε καὶ ἔπινεν ἐντὸς σκευῶν πηλίνων;
»Καὶ ἄλλοι μὲν ἐπέμενον χρῆσιν ὅτ' ἐποιεῖτο
»σκευῶν πηλίνων, ἄλλοι δὲ ὅτι ηὐχαριστεῖτο
»Νὰ τρώγῃ ἐφ' ἑνὸς σοφρᾶ, χωρὶς πολυτελείας,
»ἐντὸς σκευῶν καθαρῶν μέν, ἀλλ' ἐξ ἁπλῆς ξυλείας,
»Οὕτω παρήχθη αἵρεσις νέα μέσῳ ἐκείνων,
»ἤτοι τῶν *Ξυλοσκευιτῶν* καὶ τῶν *Σκευοπηλίνων*.
»Καὶ νέαι πάλιν ἔριδες καὶ ἀκαταστασίαι
»καὶ συμπλοκαὶ καὶ σπαραγμοὶ καὶ αἱματοχυσίαι.
»Πλὴν μέχρι τούτων τὸ κακόν, φεῦ! δὲν ἐμετριάσθη,
»ἀλλ' οὐδὲ τῶν αἱρέσεων τὸ πάθος κατηυνάσθη.
»Μᾶλλον δ' ἡ ἐχθροπάθεια, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ,
»καθίστατο καὶ γενικὴ καὶ κινδυνωδεστέρα.
»Διότι τὸ συζητικὸν ἐκορυφοῦτο πάθος,
»αὐτὸ δ' εἰς τῶν αἱρέσεων κατέρριπτε τὸ βάθος.
»Πῶς διῃτᾶτο ὁ Ἀδάμ, τί ἔπραττε, πῶς ἔζη,
»καὶ ἐὰν κρόκετ ἢ φούτ—μπουλ συνείθιζε νὰ παίζῃ;
»Ἂν ροῦμι ἢ ζαμάϊκα ἠρέσκετο νὰ πίνῃ
»ἢ ἂν τῷ ἦλθε κατὰ νοῦν καὶ βουλευτὴς νὰ γείνῃ;
»Ἡ Εὔα, ὕστερον αὐτῶν, φιλόκαλος ἂν ἦτο,
»ἐὰν ἠγάπα τὸν χορὸν καὶ πῶς διεκοσμεῖτο;
»Φιλαρεσκείας αἴσθημα ἐὰν τὴν ἐνεφόρει,
»μποτίνι' ἂν Λουι—Κατόρζ ἢ Ἀνρί—Κάτρ ἐφόρει;
»Τὴν κόμην πως συνείθιζεν ἵνα διασκευάζῃ
»ἀλλὰ Μαρί—Ἀντωανέτ, Ζιρὰφ ἢ Σινοάζῃ;
»Τίς ἦν ἡ ἀπασχόλησις τῶν δύο προπατόρων
»καὶ ἂν προσέφερέ ποτε ὁ εἷς τῷ ἄλλῳ δῶρον;
»Περὶ τοιαῦτα σοβαρὰ ζητήματα ἐν γένει
»πάντες σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἠσχολημένοι.

»Καὶ εἰς τῆς Σάμου τοὺς ναούς, τοὺς δρόμους, τῆς οἰκίας
»ἄλλο κἀνεὶς δὲν ἤκουεν εἰ μὴ φιλονικίας
»Καὶ διαπληκτισμοὺς πολλούς, ἐκ τούτων δ' ἀεννάως
»τῶν βδελυρῶν αἱρέσεων ηὐρύνετο τὸ χάος.
»Τοιαῦται δ' ἀνεφύησαν πολλαὶ ἀλλεπαλλήλως,
»ἐφ' ὅσον τῶν συζητητῶν ἐπηύξανεν ὁ ζῆλος.
»Ἡ τῶν *Περιπατητικῶν*, ἡ τῶν *Καθεζομένων*,
»ἡ τῶν *Ἀδιαιτητικῶν*. ἡ τῶν *Διαιτωμένων*
»Ἡ τῶν *Κροκιετοπαικτῶν*, ἡ τῶν *Φουτομπουλίων*,
»ἡ τῶν *Ἀφιλοκαλητῶν*, ἡ τῶν *Φιλοκαλίων*,
»Ἡ τῶν *Ἀδωροδοκητῶν*, ἡ τῶν *Δωρολαβόντων*,
»ἡ τῶν *Ρουμοκαταιβαστῶν*, ἡ τῶν *Ζαμαϊκόντων*
»Ἡ τῶν *Ἀγρικοκατριτῶν*, ἡ τῶν *Λουικατόρζων*,
»ἡ τῶν *Μαριαντωνιττῶν* καὶ ἡ τῶν *Σιανόρζων*.
»Τοσαῦται δ' ἀνεφάνησαν αἱρέσεις, ὥστε, τέλος,
»τινὲς ὑπῆρχον ἐξ αὐτῶν μὲ ἓν καὶ μόνον μέλος.
»Ὁ δὲ Ὀξύτων μυστικῶς καὶ ὁ Περισπωμένων.
»ἐπηύξανον τὰς ἔριδας τῶν διαμαχομένων
»Σκοποὺς μάλιστα τρέφοντες οἱ πάντες ὀλεθρίους,
»ἀπέστειλαν ἁπανταχοῦ καὶ μισιοναρίους
»Διὰ νὰ μεταδώσωσι τὰς φαύλας των αἱρέσεις,
»καὶ ἐν ταὐτῷ συνάψωσι καὶ ἄλλας τινὰς σχέσεις.
»Τοῦτο δὲ ἔχειν' ἀφορμὴ κακῶν πολὺ μεγάλων,
»διότι ἐγενίκευσε τὸν ἐν τῇ νήσῳ σάλον.
»Καὶ τόρα ἐν Ἀμερικῇ, Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ
»ἐπικρατοῦσιν ἔριδες, φόνοι, ἀκολασία.
»Διότι, ὡς τοὺς ἀστακούς, εἶν' ὅλοι ὡπλισμένοι
»καὶ ἀπὸ τῶν αἱρέσεων τὸ πάθος μεθυσμένοι.
»Βεβαίως δὲ ὁ Βρίγγαμ Γιοὺγγ ἂν δὲν θαυματουργήσῃ,
»ἡ τοῦ Ἀλμαγεδὼν σφαγὴ θὰ ἐπακολουθήσῃ.
»Καὶ τότε πᾶσα σὰξ βροτοῦ καὶ πᾶν ἀνθρώπων πνεῦμα,
»θὰ γείνῃ ἄφαντον εἰς ἓν βαθὺ αἱμάτων ρεῦμα.
»Ὅθεν καὶ προτρεπόμεθα θερμῶς τοὺς ἐν Οὐτάχῃ
»πολλοὺς Μορμόνους ζηλωτὰς νὰ πέμψωσιν ἐν τάχει,

»Οἵτινες νὰ κηρύξωσιν ἁπανταχοῦ τὰς θείας
»τοῦ καθ' ἡμᾶς Μορμονισμοῦ, τῷ ὄντι, ἀληθείας.
»Καὶ μεταβάλωσι τὴν γῆν ἀπὸ οἰκτρὸν σφαγεῖον
»εἰς μίαν μεγαλούπολιν προσκυνητῶν ἁγίων».
Ταῦτ' ἔγραφ' ἡ ἐφημερὶς *Ἡ πόλις τῶν Μορμόνων*,
οἱ λόγοι της δ' ἠκούσθησαν, καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον
Ἀπήρχοντο ἐκ Νωϋβοῦς μὲ σάκκους ὁδοιπόρων
συντάγματα ὁλόκληρα ἀνδρῶν πωγωνοφόρων,
Ἵνα διασαλπίσωσι πανταχοῦ τῆς ὑφηλίου
τὰς ἀρετὰς καὶ ἑαυτῶν καὶ τοῦ *Χρυσοῦ Βιβλίου*.
Ἀφ' οὗ δ' ἀλλοῦ ἐκήρυξαν μετὰ νοημοσύνης
περὶ συναδελφώσεως καὶ κοινοκτημοσύνης,
Καὶ προσηλύτισαν πολλούς, ἐκ τῶν οὐδὲν ἐχόντων
νὰ χάσωσιν ἢ πάθωσιν, εἰς τὸν μορμονισμόν των,
Εἰς τὴν εὐεπιφόρητον ἦλθον ἐν τέλει Σάμον,
ἐν ᾗ θέμα, τῶν λόγων των λαμβάνοντες τὸν γάμον,
Ἤρχισαν νὰ διδάσκωσιν ὅτι ὑπάρχει μία
τῆς σωτηρίας ἡ ὁδός, ἤτ' ἡ πολυγαμία.
Καὶ ὅτι πρέπ' οἱ Σάμιοι αὐτὴν νὰ ἀσπασθῶσιν,
ἂν μετ' ἁγίων θέλωσι νὰ συγκαταλεχθῶσιν.
Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνάπτυξις τοιαύτης θεωρίας
δὲν ἤρεσεν, ὡς φαίνεται, αὐτόθ' εἰς τὰς κυρίας,
Αἵτινες καὶ ἀπέκρουσαν αὐτὴν καί, παρ' ὀλίγον,
νὰ ἔχωμεν σκηνὰς δεινὰς μέσῳ πολλῶν συζύγων,
Βιούντων μέχρι πρὸ μικροῦ ἐν ἀγαστῇ εἰρήνῃ,
ἀπεδιώχθησαν λοιπὸν κακὴν κακῶς ἐκεῖνοι.
Εἰ καὶ οἱ ἄνδρες ἔλεγον μέ τιν' ὁμοφωνίαν
ὅτι αὐτὸ ἀντέκειτο εἰς τὴν φιλοξενίαν.

# ΑΣΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

## ΜΗΝΙΟΣ ΚΑΤΑΠΑΥΣΙΣ

Νύκτα κακίστην διελθών, χωρὶς νὰ κλείσῃ ὄμμα,
ὁ Ζεὺς εἰς τὸ χρυσότευκτον Ὀλύμπιόν του δῶμα,
Ἅτε βασανιζόμενος ὑπὸ ὀδοντοπόνου,
ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπασχε πρό τινος ἤδη χρόνου,
Τὴν ἐκ στρωμάτων μαλακῶν εὐνὴν εἶχεν ἀφίσει,
πρὶν ἡ κροκόπεπλος Ἠὼς ἔτι τὴν γῆν φωτίσῃ,
Καὶ νωχελῶς ἐκάθητο, ὡς ἐπὶ θείου θώκου,
ἐπ᾽ ἀνακλίντρου τορνευτοῦ, εὐρέος, χρυσοπλόκου
Ἀπέκειντο δ᾽ αὐτοῦ μακράν, ὡς ἓν περίπου βῆμα,
τινὰ πράγματα ἔχοντα τοῦ κεραυνοῦ τὸ σχῆμα.
Κομψοπρεπῶς δὲ ἔφερεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του
σκοῦφον λευκὸν Μηκόνιον, ἐκ βάμβακος ἀρίστου,
Ὃν εἶχε, καθὼς λέγεται, ἐντέχνως ἐξυφάνει,
πρὸς χρῆσιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἡ Ἀθηνᾶ Ἐργάνη [1]
Καὶ χάριν κοσμιότητος ἔφερ᾽ ὡς ἐπενδύτην
πολύπτυχον, ἐκ περσικοῦ σαλίου, κοιτωνίτην,
(Ρόμπα-ντί- χάμαρα αὐτὸν χυδαϊστὶ καλοῦσι,
φοροῦσι δὲ καὶ οἱ θεοὶ ὁσάκις οἰκουροῦσι)
Καί, ὑπὸ τὸ ἀμφίεσμα αὐτό, ἀναξυρίδας·
εἰς τοὺς σεπτοὺς δὲ πόδας του ὡραίας εὐμαρίδας,
Διὰ μετάξης καὶ χρυσοῦ ἐντέχνως κεντημένας,
ὑπὸ τῶν μὴ ἀττικιστῶν παντούφλας καλουμένας.
Ἐν στάσει δὲ πραγματικῶς μεγαλοπρεπεστάτῃ
διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς λεπτοφυῶς ἐκράτει

---

1 Ἐργάνη ἡ Ἀθηνᾶ, παρ᾽ ὅσον ἔφορός ἐστι τῆς τῶν γυναικῶν ἐργασίας· ταύτῃ παρὰ Ἀθηναίοις καὶ Σαμίοις εἴρηται. Σουίδας ἐν λέξει.

Σωλῆν᾿ ἀξιοθαύμαστον δωδεκαπηχυαῖον,
    ὅστις *μαρκοῦτζι* λέγεται ὑπὸ τῶν ἀγελαίων,
Καὶ οὗ τινος ὁ *ἰμαμὲς* ἤλεκτρον ὅλως ἦτο,
    ὑπ᾿ ἀδαμάντων δὲ πολλῆς ἀξίας ἐκοσμεῖτο.
Τὸ δ᾿ ἄκρον προσηρμόζετο ἐπὶ *σερὶ* μεγάλου
    καὶ θεσπεσίου *ναργιλὲ* ἐκ καθαροῦ κρυστάλλου.
Τὸν ναργιλὲν αὐτὸν ῥοφῶν ὁ νεφεληγερέτης,
    δίνας καπνοῦ ἐξέπεμπεν ἠρέμα ὑψιπέτεις.
Καὶ μ᾿ ὅλον ὅτ᾿ ὑφίστατο δεινῶς τὰς συνεπείας
    τοῦ πόνου τῶν ὀδόντων του, ὡς καὶ τῆς ἀγρυπνίας,
Ἐν τούτοις, βλέπων τοῦ καπνοῦ τὰς δίνας καὶ ῥεμβάζων,
    ἐλάμβαν᾿ ἀνακούφισιν, κἄπως διασκεδάζων.
Εἶν᾿ ἀληθές, ἐφαίνετο ὅτ᾿ ἐκ διαλειμμάτων
    ὑπῆρχέ τι, τὰ νεῦρ᾿ αὐτοῦ σφοδρῶς διαταράττον.
Τὰς νευρικὰς δὲ τοῦ Διὸς δεινὰς αὐτὰς παθήσεις
    αἱ τῶν ἀνθρώπων συνεχεῖς προὐξένουν ἐνοχλήσεις
Διότι ἄλλος μὲν αὐτῶν νὰ βρέξῃ παρεκάλει,
    ἕτερος δ᾿ ἐπ᾿ ἀόριστον τὸν ὄμβρον ν᾿ ἀναβάλῃ.
Ὁ μὲν νοσοῦντα συγγενῆ ἐδέετο νὰ σώσῃ,
    ὁ δὲ τὸν καθικέτευεν αὐτὸν νὰ θανατώσῃ.
Οὗτος θερμῶς ἐδέετό τινι νὰ βοηθήσῃ.
    ἐκεῖνος δὲ ἱκέτευε νὰ τὸν καταβυθίσῃ.
Ἄλλος ἐπόθει χρήματα, ἄλλος τιμὰς ἐζήτει,
    ἄλλος ἐχθρῶν ἐξόντωσιν καὶ ἄλλος ἄλλο ᾔτει.
Ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ δὲ τὸν Δία ᾐτιῶντο,
    ὥστε οἱ μὲν τὸν ὕβριζον, οἱ δὲ τὸν κατηρῶντο.
Πάσχων λοιπὸν τόσον δεινῶς ἀπὸ ὀδονταλγίαν,
    νὰ ἔχῃ καὶ τὴν τῶν θνητῶν τοσαύτην γλωσσαλγίαν,
Οὐδόλως εἶναι ἄπορον, ἀπὸ τὰς συγκινήσεις,
    ἐὰν ὁ Ζεὺς ὑφίστατο νεύρων συχνὰς παθήσεις.
Καὶ δή, ἐν ᾧ τὸν ναργιλὲν ῥοφῶν ἐν ἀφαιρέσει,
    συγχρόνως διεσκέπτετο καὶ πῶς θὰ εἰμπορέσῃ
Τὰς γινομένας εἰς αὐτὸν ὑπὸ παντοῖον τρόπον
    τοσοῦτον ἀντιφατικὰς αἰτήσεις τῶν ἀνθρώπων,

Μὲ ψεύδη ἢ ἀναβολὰς νὰ ἐξοικονομήσῃ
καὶ οὕτω καὶ τὰ στόματα τῶν φωνασκούντων κλείσῃ,
Ἡ θύρα τοῦ θαλάμου του παταγωδῶς ἠνοίχθη
καὶ δι' αὐτῆς εἷς ἄνθρωπος ἀλλόκοτος εἰσήχθη.
Ἔφερε δ' οὗτος φέσιον μεγάλον λιγδωμένον
καὶ *γιλελὶ* πανάρχαιον καὶ κατεσπιλωμένον,
Προσέτι βράκαν ῥυπαρὰν τῶν γεωργῶν Σαμίων
καὶ ζεῦγος εἰς τοὺς πόδας του ἀθλίων τσαρουχίων.
Ἐπὶ τοῦ ὤμου δὲ αὐτοῦ *βούργιαν* σκυτίνην εἶχεν,
ἥτις ὅμως ἐφαίνετο ὅτι οὐδὲν ἐνεῖχεν.
Ἰδὼν τοιοῦτον ἄνθρωπον, ὁ Ζεὺς ἐθορυβήθη
ἤ, ἀκριβέστερον εἰπεῖν, καὶ κάπως ἐφοβήθη,
Ὑπολαβὼν μήπως αὐτὸς εἶναι ἀναρχικός τις
ἢ ἄθεος κομμουνιστὴς καὶ κοινοκτήμων, ὅστις
Ἐπιτυχών, ἄγνωστόν πως, ἐκεῖ νὰ διεισδύσῃ,
σκοπεῖ ἀπὸ τὸν Ὄλυμπον νὰ τὸν ἐξοστρακίσῃ·
Ὥστε θεὸς εἰς τὸ ἑξῆς οὐδόλως νὰ ὑπάρχῃ
καὶ μόνος ὁ κομμουνισμὸς ἁπανταχοῦ νὰ ἄρχῃ.
Ἀλλὰ μετά τινων στιγμῶν σκληρὰν ἀμφιβολίαν,
εὐνόητον συγκίνησιν καὶ ψυχικὴν δειλίαν,
Ὁ Ζεὺς τὶς ἦτον ὁ ἐλθὼν ἐνεθυμήθη τέλος
καὶ ἄσβεστος, καθ' Ὅμηρον, αὐτῷ ἐνῶρτο γέλως.
Ἀφ' οὗ δ' ἐκάγχασ' ἱκανῶς, παύσας τὸν γέλωτά του
καὶ ν' ἀναλάβῃ προσπαθῶν τὴν σοβαρότητά του,
»Εὖγε, Ἑρμῆ, ἀνέκραξε πρὸς τὸν ἐλθόντα ξένον,
»τὰ ἔθιμα ἐζήλωσας τῶν μετημφιεσμένων;
»Καὶ ἦλθες εἰς τὸν Ὄλυμπον λοιπὸν ἐν καταστάσει,
»ὥστε κἀνεὶς συγχαίνεται καὶ νά σε πλησιάσῃ;
»Πῶς δ' οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαὶ θά σε ὑποδεχθῶσι
»μετὰ μικρόν, ὅταν αὐτοὶ ἐνταῦθα συναχθῶσι;
»Μήπως, ἐὰν ἐπὶ τῆς γῆς ἀπόκρεω τελῶνται,
»πρέπ' οἱ θεοὶ τὰ τῶν θνητῶν γελοῖα νὰ μιμῶνται;
»Ἀλλὰ εἰπέ, παρακαλῶ, τίς εἶναι ἡ αἰτία,
»δι' ἥν τιν' ἐν περιβολῇ διατελεῖς ὁμοίᾳ;

Τοιούτους λόγους τῆς Διὸς πρὸς τὸν Ἑρμῆν εἰπόντος,
καὶ ἦθος κἄπως σοβαρὸν καὶ ἄγριον λαβόντος,
Τὸν Ἥφαιστον ὁ δυστυχὴς Ἑρμῆς ἐνεθυμήθη
καὶ μήπως ὑποστῇ ταὐτὰ μ' ἐκεῖνον ἐφοβήθη·
Τουτέστιν ἐκ τῆς βράκας του ὁ Ζεὺς μὴ τὸν ἁρπάξῃ
καὶ εἰς κάμμίαν Σίκινον ἢ Ἴον τὸν τινάξῃ,
Ἔνθα πολὺ ἀμφέβαλλεν, ἐὰν θὰ εὑρεθῶσι
Σίντιες ἄνδρες εὐμενῶς νὰ τὸν ὑποδεχθῶσι,
Καθὼς τὸν Ἥφαιστον, ἐν ᾧ βέβαιος μᾶλλον ἦτο
ὅτι θ' ἀπεδιώκετο καὶ ἐξυλοκοπεῖτο
Ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, διότι, ρακενδύτης
ὤν, θὰ ἐξελαμβάνετο ὡσεί τις λωποδύτης.
Αὐτὰς λοιπὸν καὶ ὁ Ἑρμῆς τὰς τόσον ἀπαισίας
εἰκόνας ἀναπαριστῶν διὰ τῆς φαντασίας,
Καὶ ἐν ταὐτῷ φοβούμενος μήπως καὶ οὗτος πάντα
τὰ τοῦ Ἡφαίστου ὑποστῇ ἀνιαρὰ συμβάντα
Ἤ, ἴσως καὶ χειρότερα, εἶχεν ἀπὸ μεγάλην
καταληφθῆ μὲ τοῦ Διὸς τοὺς λόγους παραζάλην.
Πλὴν ἄλλο δὲν τῷ ἔμενεν, εἰ μὴ νὰ προσπαθήσῃ
τὸ δυσχερὲς τοῦ πράγματος νὰ ἐξοικονομήσῃ,
Διασκεδάζων τοῦ Διὸς τὴν κινδυνώδη μῆνιν,
ἐπαναφέρων δ' ἀντ' αὐτῆς τὴν πρώτην του γαλήνην,
Πρὸς τοῦτο μίαν εὕρισκε σωτήριον ἐλπίδα,
ἵν' ἀποτρέψῃ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ τὴν καταιγίδα,
Τουτέστι, τὴν καὶ τοὺς θεοὺς πλανῶσαν κολακείαν,
τὴν πᾶσαν θεραπεύουσαν νόσον καὶ μαλακίαν.
Ὅθεν λαβὼν ἐν ἀκαρεῖ ἦθος συντετριμμένον
καὶ χαρακτῆρα δουλικὸν καὶ τεταπεινωμένον,
Ἤρχισεν αἰκιζόμενος, μὲ πλείστας ὑποκλίσεις
καὶ μὲ φωνὴν προδίδουσαν βαθείας συγκινήσεις,
Νὰ ἀπευθύνῃ τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν Κρονίδην Δία,
ἡ σοβαρότης οὗτινος παρέμεν' ἡ ἰδία.
»Ζεῦ κύδιστε, γαιήοχε, ὑψήεις, μητιέτα,
»ἐρίγδουπ', ἀργικέραυνε, ἄναξ, ὑψιβρεμέτα,

»Διὰ τοιοῦτον ἔγκλημα ὑπέχει τὴν εὐθύνην,
»ἀφ' οὗ δὲν εὗρε δυστυχῶς, εἰ μὴ μόνην ἐκείνην.
»Καθ' ὅλα ὅμως τὰ λοιπά, διῆγεν ἐναρέτως,
»ἁπλοϊκῶς, καθὼς ἡμεῖς, οὐχὶ ἁβροδιαίτως.
»Ἡ Εὔα δὲ ἀείποτε, μορμωνικῶς φρονοῦσα
»καὶ ὑπὲρ τοῦ συζύγου της συντόνως προνοοῦσα.
»Ἀντὶ τῶν εἰς τὸν στόμαχον ἐπιβλαβῶν βρωμάτων,
»ροσμπίφ,μπιφτέκ,πλούμ-μποτίκ καὶ τοιούτων φαγημάτων,
»Συνήθως τῷ ἡτοίμαζε μετὰ πολλῶν φροντίδων
»καὶ ἔδιδε πρὸς βρῶσιν του τρυβλίον λαθυρίδων,
»Τῶν ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδὲμ ἀφθόνως φυομένων
»καὶ μπαμιῶν εἰς τὴν κοινὴν νῦν γλῶσσαν καλουμένων.
»Διὰ τοιούτου φαγητοῦ ἐκεῖνος ἠδυνήθη
»καὶ κατεκάλυψε τὴν γῆν μὲ ἀπογόνων πλήθη.
»Πλὴν τὴν λιτότητα αὐτὴν ὁ σατανᾶς φθονήσας
»καὶ ὑπὸ ὄφεως μορφὴν τὴν Εὔαν ἀπατήσας.
»Μέσον αὐτῆς καὶ τὸν Ἀδὰμ ἠπάτησ' ἑπομένως,
»νὰ φάγωσι καρπόν, ὃς ἦν προαπηγορευμένος.
»Διὰ τὴν λαιμαργίαν των λοιπὸν τὴν ἀνοσίαν
»ἔχασαν τὸν παράδεισον καὶ τὴν ἀθανασίαν·
»Ἕνεκ' αὐτῶν δὲ ἔπαθον καὶ οἱ ἀπόγονοί των,
»διότι πᾶς τανῦν θνητός, ἀθάνατος πρὶν ἦτον.
»Ὅθεν καὶ πάντες ἔπρεπε καλῶς νὰ διδαχθῶσι
»καὶ παύσωσι γλαδδονισταὶ [1] εἰς τὸ ἑξῆς νὰ ὦσι.
»Πολλὰς γυναῖκας ὁ Ἀδὰμ τότε ἐὰν ἐκτᾶτο,
»οὐδέποτε τόσον οἰκτρῶς αὐτὸς θὰ ἠπατᾶτο.
»Διότ' ἡ Εὔα τὸν καρπὸν ἂν ἤθελε συστήσει,
»ἄλλη γυνὴ νὰ τὸν γευθῇ δὲν ἤθελεν ἀφίσει
»Ὁ δὲ Ἀδάμ, ὢν μεταξὺ τῶν ἀντιφερομένων,
»θ' ἀπεῖχεν ἀπὸ τὸν καρπὸν τὸν ἀπηγορευμένον.
»Τοιαῦτα τὰ παθήματα φεῦ! εἶναι τῶν ἀθλίων,
»οὓς δὲν ἐφωταγώγησε μὲν τὸ *Χρυσοῦν Βιβλίον* [2]

---

1 Οὕτως ὑπὸ τῶν Μορμόνων καλοῦνται οἱ ἐχθροὶ τῆς πολυγαμίας.

2 Οὕτως ὑπὸ τῶν Μορμόνων ὀνομάζεται τὸ ἱερὸν βιβλίον τῆς αἱρέσεως αὐτῶν.

»Εἰς οὖς δὲ τὸ *Οὐρίμ-Θουμίμ* [1] ἄγνωστον ἔτι μένει
»καὶ τέλος ἀποκάλυψις οὐδέποτε συμβαίνει.
»Ἐπὶ τὸν Σμὶθ, τὸν Γιούγγ, τὸν Πρὸτ, τὸν Τάϋλωρ [2] εἰρήνη,
»καὶ ἐπὶ τὸν Μορμονισμὸν χαρὰ καὶ εὐφροσύνη!
»Ἡ τοῦ Ὀξύτων διδαχή, ἀνδρὸς ἐκ τῶν εὐγλώττων,
»προὐξένησεν ἀπανταχοῦ τῆς Σάμου μέγαν κρότον
»Καὶ εἵλκυσε τὸν θαυμασμὸν καὶ τοὺς ἐπαίνους ὅλων,
»ἀλλ' ἐν ταὐτῷ ἐξήγειρε καὶ μερικῶν τὸν χόλον,
»Οἵτινες δὲν ἠνείχοντο ἄλλους νὰ ἐπαινῶσι,
»*τῆς τελευταίας ἅγιοι ἡμέρας* καὶ ἂν ὦσι [3]
»Τῶν ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος αὐτοῦ κατεχομένων
»καὶ δυσφορούντων ἕνεκα τῶν ἀφειδῶν ἐπαίνων.
»Οἵτινες ἐπερρώννυον τὴν φήμην τοῦ Ὀξύτων,
»εἷς ὁ αἰδέσιμος ποιμὴν Περισπωμένων ἦτον.
»Ἀνὴρ ποικίλων γνώσεων καὶ μετὰ εὐγλωττίας
»κηρύσσων εἴς τε τοὺς ναούς, τοὺς δρόμους καὶ πλατείας,
»Ἐσκέφθη τὸν ἀντίζηλον νὰ καταπολεμήσῃ
»πρὶν ἢ ἀκαταγώνιστος ἐκεῖνος καταντήσῃ.
»Αὐτῷ δὲ συνετάχθησαν καὶ οἱ ὁμοφρονοῦντες,
»οἱ τὸν Ὀξύτων δῆλα δὴ μισοῦντες καὶ φθονοῦντες·
»Ὅθεν μιᾷ τῶν ἡμερῶν λαλῶν ἐν κατανύξει
»ἐμπρὸς πολλῶν ἀκροατῶν, διὰ νὰ ἀποδείξῃ
»Ὅτι ἡ Εὔα συνετὴ οἰκοκυρία ἦτο
»καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐπρόσεχε καὶ ἐπεριποιεῖτο
»Καὶ ὅτι πᾶσα σύζυγος πρέπει νὰ τὴν μιμῆται,
»τὸν σύμβιον νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ περιποιῆται,
»Προτέθηκεν ὅτι τινὲς φρονοῦσιν ἐσφαλμένως
»ὅτι, ὁπόταν ὁ Ἀδὰμ ὑπῆρχε πεινασμένος,
»Ἡ Εὔα τῷ παρέθετε μπάμιες διὰ νὰ φάγῃ,
»ἐν ᾧ αὐτὸς ἐξ ἐρευνῶν ἱστορικῶν ἐξάγει

---

1 Ἡ γλῶσσα, δι' ἧς ὁ τῶν Μορμόνων αἱρεσιάρχης Ἰωσὴφ Σμὶθ ἀνέγνω τὰ ἐν τῷ Χρυσῷ Βιβλίῳ ἀναγεγραμμένα.

2 Joseph Smith, Brigham Young, Orson Frot καὶ Joseph Taylor οἱ αἱρεσιάρχαι τῶν Μορμόνων.

3 Ἅγιοι τῆς τελευταίας ἡμέρας αὐτοκαλοῦνται οἱ Μορμόνοι.

»Ότι αμπελοφάσουλα ή Εὔα εὐφροσύνως
»εἰς τὸν Ἀδὰμ προσέφερε καὶ ἔτρωγεν ἐκεῖνος.
»Τοιαύτη δ' ἀνακρίβεια περὶ τῶν ἐδεσμάτων
»ἔχει τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀποτελεσμάτων.
»Διότι ἐνδεχόμενον να φέρῃ διαιρέσεις
»καὶ προκαλέσῃ σκάνδαλα καὶ ἀσεβεῖς αἱρέσεις
»Ὅπερ αὐτός, χάριν κοινῆς τῶν πάντων σωτηρίας,
»ἀπηύχετο, καθ' ὃ ποιμήν, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας.
»Πλήν, ἅπαξ τοῦ συνθήματος δοθέντος τοῦ ἀγῶνος,
»ἀγῶνος, ὃν προὐκάλεσε τὸ μῖσος καὶ ὁ φθόνος.
»Ἐντὸς ὀλίγου, δυστυχῶς, ἤρχισ' ἐπισυμβαῖνον
»ὅ τι προεῖδεν ὁ σεπτὸς ποιμὴν Περισπωμένων.
»Τουτέστ' εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἀφ' οὗ ἐκορυφώθη
»ἡ ἔρις, αὕτη πανταχοῦ ἐκεῖθεν διεδόθη,
»Τῶν μὲν ὅτ' ἔτρωγ' ὁ Ἀδὰμ μπάμιας ἐπιμενόντων,
»τῶν δὲ ἀμπελοφάσουλα ὅτ' ἔτρωγε λεγόντων.
»Καί, ἐπειδὴ τὴν γνώμην του ὁ κάθε εἷς μὲ πεῖσμα
»μεγάλον ὑπεστήριζεν, ἐπῆλθ' ἐκ τούτου σχῖσμα
»Καὶ ἔριδες καὶ συμπλοκαὶ καὶ ἀκαταστασίαι
»καὶ σπαραγμοὶ ἐμφύλιοι, κλοπαί, λεηλασίαι
»Καὶ τὸ τῆς Σάμου ἔδαφος μὲ αἵματα ἐβάφη
»καὶ πρόωρα ἠνοίχθησαν πολλῶν ἀνθρώπων τάφοι.
»Τῶν δύο δ' αἱρεσιωτῶν, λέγοντ' οἱ μὲν *Μπαμιῶται*,
»οἱ δὲ ἀντίπαλοι αὐτῶν *Ἀμπελοφασουλιῶται*.
»Ἀλλά, καθὼς εἶναι γνωστόν, ἑνὸς κακοῦ δοθέντος,
»μυρία ἄλλα ἕπονται· τούτου λοιπὸν τεθέντος,
»Ἑπόμενον τὰ πράγματα ἦτο νὰ δεινωθῶσι
»καὶ ἄλλαι βδελυρώτεραι αἱρέσεις παραχθῶσι.
»Καὶ οὕτως ἤρχισ' ἕκαστος πρῶτον ν' ἀναμοχλεύῃ
»ἡ Εὔα ἂν ἐγίνωσκε καλῶς νὰ μαγειρεύῃ.
»Ὅθεν, τῶν μὲν μαγείρισσαν καλὴν αὐτὴν λεγόντων,
»τῶν δὲ ἐκείνην ἄπειρον μαγειρικῆς κρινόντων,
»Νέα προέκυψ' αἵρεσις ἡ τῶν *Φιλομαγείρων*
»καὶ ἡ τῶν ἐμπαθῶν ἐχθρῶν αὐτῶν *Μαγειραπείρων*.

»Καὶ νέα πάλιν σκάνδαλα, κραυγαί, φωναὶ καὶ στόνοι
»καὶ νέοι πάλιν σπαραγμοὶ ἐμφύλιοι καὶ φόνοι.
»Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἤρχισαν νέαι ἀμφισβητήσεις,
»αἵτινες νέαν αἵρεσιν παρήγαγον ἐπ' ἴσης.
»Τουτέστιν, ἔτρωγ' ὁ 'Αδὰμ ἐντὸς σκευῶν ξυλίνων
»ἢ ἔτρωγε καὶ ἔπινεν ἐντὸς σκευῶν πηλίνων;
»Καὶ ἄλλοι μὲν ἐπέμενον χρῆσιν ὅτ' ἐποιεῖτο
»σκευῶν πηλίνων, ἄλλοι δὲ ὅτι ηὐχαριστεῖτο
»Νὰ τρώγῃ ἐφ' ἑνὸς σοφρᾶ, χωρὶς πολυτελείας,
»ἐντὸς σκευῶν καθαρῶν μέν, ἀλλ' ἐξ ἁπλῆς ξυλείας,
»Οὕτω παρήχθη αἵρεσις νέα μέσῳ ἐκείνων,
»ἤτοι τῶν *Ξυλοσκευιτῶν* καὶ τῶν *Σκευοπηλίνων*.
»Καὶ νέαι πάλιν ἔριδες καὶ ἀκαταστασίαι
»καὶ συμπλοκαὶ καὶ σπαραγμοὶ καὶ αἱματοχυσίαι.
»Πλὴν μέχρι τούτων τὸ κακόν, φεῦ! δὲν ἐμετριάσθη,
»ἀλλ' οὐδὲ τῶν αἱρέσεων τὸ πάθος κατηυνάσθη.
»Μᾶλλον δ' ἡ ἐχθροπάθεια, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ,
»καθίστατο καὶ γενικὴ καὶ κινδυνωδεστέρα.
»Διότι τὸ συζητικὸν ἐκορυφοῦτο πάθος,
»αὐτὸ δ' εἰς τῶν αἱρέσεων κατέρριπτε τὸ βάθος.
»Πῶς διῃτᾶτο ὁ 'Αδάμ, τί ἔπραττε, πῶς ἔζη,
»καὶ ἐὰν κρόκετ ἢ φούτ—μπουλ συνείθιζε νὰ παίζῃ;
»Ἂν ροῦμι ἢ ζαμάϊκα ἠρέσκετο νὰ πίνῃ
»ἢ ἂν τῷ ἦλθε κατὰ νοῦν καὶ βουλευτὴς νὰ γείνῃ;
»Ἡ Εὔα, ὕστερον αὐτῶν, φιλόκαλος ἂν ἦτο,
»ἐὰν ἠγάπα τὸν χορὸν καὶ πῶς διεκοσμεῖτο;
»Φιλαρεσκείας αἴσθημα ἐὰν τὴν ἐνεφόρει,
»μποτίνι' ἂν Λουι—Κατόρζ ἢ 'Ανρί—Κάτρ ἐφόρει;
»Τὴν κόμην πως συνείθιζεν ἵνα διασκευάζῃ
»ἀλλὰ Μαρί—'Αντωανέτ, Ζιρὰφ ἢ Σινοάζη;
»Τίς ἦν ἡ ἀπασχόλησις τῶν δύο προπατόρων
»καὶ ἂν προσέφερέ ποτε ὁ εἷς τῷ ἄλλῳ δῶρον;
»Περὶ τοιαῦτα σοβαρὰ ζητήματα ἐν γένει
»πάντες σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἠσχολημένοι.

»Καὶ εἰς τῆς Σάμου τοὺς ναούς, τοὺς δρόμους, τῆς οἰκίας
»ἄλλο κἀνεὶς δὲν ἤκουεν εἰ μὴ φιλονικίας
»Καὶ διαπληκτισμοὺς πολλούς, ἐκ τούτων δ' ἀεννάως
»τῶν βδελυρῶν αἱρέσεων ηὐρύνετο τὸ χάος.
»Τοιαῦται δ' ἀνεφύησαν πολλαὶ ἀλλεπαλλήλως,
»ἐφ' ὅσον τῶν συζητητῶν ἐπηύξανεν ὁ ζῆλος.
»Ἡ τῶν *Περιπατητικῶν*, ἡ τῶν *Καθεζομένων*,
»ἡ τῶν *Ἀδιαιτητικῶν*. ἡ τῶν *Διαιτωμένων*
»Ἡ τῶν ***Κροκιετοπαικτῶν***, ἡ τῶν ***Φουτομπουλίων***,
»ἡ τῶν *Ἀφιλοκαλητῶν*, ἡ τῶν ***Φιλοκαλίων***,
»Ἡ τῶν *Ἀδωροδοκητῶν*, ἡ τῶν ***Δωρολαβόντων***,
»ἡ τῶν ***Ρουμοκαταιβαστῶν***, ἡ τῶν ***Ζαμαϊκόντων***
»Ἡ τῶν *Ἀγρικοκατριτῶν*, ἡ τῶν ***Λουικατόρζων***,
»ἡ τῶν ***Μαριαντωνιττῶν*** καὶ ἡ τῶν ***Σιανόρζων***.
»Τοσαῦται δ' ἀνεφάνησαν αἱρέσεις, ὥστε, τέλος,
»τινὲς ὑπῆρχον ἐξ αὐτῶν μὲ ἓν καὶ μόνον μέλος.
»Ὁ δὲ Ὀξύτων μυστικῶς καὶ ὁ Περισπωμένων.
»ἐπηύξανον τὰς ἔριδας τῶν διαμαχομένων
»Σκοποὺς μάλιστα τρέφοντες οἱ πάντες ὀλεθρίους,
»ἀπέστειλαν ἁπανταχοῦ καὶ μισιοναρίους
»Διὰ νὰ μεταδώσωσι τὰς φαύλας των αἱρέσεις,
»καὶ ἐν ταὐτῷ συνάψωσι καὶ ἄλλας τινὰς σχέσεις.
»Τοῦτο δὲ ἔγειν' ἀφορμὴ κακῶν πολὺ μεγάλων,
»διότι ἐγενίκευσε τὸν ἐν τῇ νήσῳ σάλον.
»Καὶ τόρα ἐν Ἀμερικῇ, Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ
»ἐπικρατοῦσιν ἔριδες, φόνοι, ἀκολασία.
»Διότι, ὡς τοὺς ἀστακούς, εἶν' ὅλοι ὡπλισμένοι
»καὶ ἀπὸ τῶν αἱρέσεων τὸ πάθος μεθυσμένοι.
»Βεβαίως δὲ ὁ Βρίγγαμ Γιούγγ ἂν δὲν θαυματουργήσῃ,
»ἡ τοῦ Ἀλμαγεδὼν σφαγὴ θὰ ἐπακολουθήσῃ.
»Καὶ τότε πᾶσα σὰξ βροτοῦ καὶ πᾶν ἀνθρώπων πνεῦμα,
»θὰ γείνῃ ἄφαντον εἰς ἓν βαθὺ αἱμάτων ρεῦμα.
»Ὅθεν καὶ προτρεπόμεθα θερμῶς τοὺς ἐν Οὐτάχῃ
»πολλοὺς Μορμόνους ζηλωτὰς νὰ πέμψωσιν ἐν τάχει,

»Οἵτινες νὰ κηρύξωσιν ἁπανταχοῦ τὰς θείας
»τοῦ καθ' ἡμᾶς Μορμονισμοῦ, τῷ ὄντι, ἀληθείας.
»Καὶ μεταβάλωσι τὴν γῆν ἀπὸ οἰκτρὸν σφαγεῖον
»εἰς μίαν μεγαλούπολιν προσκυνητῶν ἁγίων».
Ταῦτ' ἔγραφ' ἡ ἐφημερὶς *Ἡ πόλις τῶν Μορμόνων*,
οἱ λόγοι της δ' ἠκούσθησαν, καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον
Ἀπήρχοντο ἐκ Νωΰβοῦς μὲ σάκκους ὁδοιπόρων
συντάγματα ὁλόκληρα ἀνδρῶν πωγωνοφόρων,
Ἵνα διασαλπίσωσι παντοῦ τῆς ὑφηλίου
τὰς ἀρετὰς καὶ ἑαυτῶν καὶ τοῦ *Χρυσοῦ Βιβλίου*.
Ἀφ' οὗ δ' ἀλλοῦ ἐκήρυξαν μετὰ νοημοσύνης
περὶ συναδελφώσεως καὶ κοινοκτημοσύνης,
Καὶ προσηλύτισαν πολλούς, ἐκ τῶν οὐδὲν ἐχόντων
νὰ χάσωσιν ἢ πάθωσιν, εἰς τὸν μορμονισμόν των,
Εἰς τὴν εὐεπιφόρητον ἦλθον ἐν τέλει Σάμον,
ἐν ᾗ θέμα, τῶν λόγων των λαμβάνοντες τὸν γάμον,
Ἤρχισαν νὰ διδάσκωσιν ὅτι ὑπάρχει μία
τῆς σωτηρίας ἡ ὁδός, ἥτ' ἡ πολυγαμία.
Καὶ ὅτι πρέπ' οἱ Σάμιοι αὐτὴν νὰ ἀσπασθῶσιν,
ἂν μετ' ἁγίων θέλωσι νὰ συγκαταλεχθῶσιν.
Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνάπτυξις τοιαύτης θεωρίας
δὲν ἤρεσεν, ὡς φαίνεται, αὐτόθ' εἰς τὰς κυρίας,
Αἵτινες καὶ ἀπέκρουσαν αὐτὴν καί, παρ' ὀλίγον,
νὰ ἔχωμεν σκηνὰς δεινὰς μέσῳ πολλῶν συζύγων,
Βιούντων μέχρι πρὸ μικροῦ ἐν ἀγαστῇ εἰρήνῃ,
ἀπεδιώχθησαν λοιπὸν κακὴν κακῶς ἐκεῖνοι.
Εἰ καὶ οἱ ἄνδρες ἔλεγον μέ τιν' ὁμοφωνίαν
ὅτι αὐτὸ ἀντέκειτο εἰς τὴν φιλοξενίαν.

# ΑΣΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

## ΜΗΝΙΟΣ ΚΑΤΑΠΑΥΣΙΣ

Νύκτα κακίστην διελθών, χωρὶς νὰ κλείσῃ ὄμμα,
ὁ Ζεὺς εἰς τὸ χρυσότευκτον Ὀλύμπιόν του δῶμα,
Ἅτε βασανιζόμενος ὑπὸ ὀδοντοπόνου,
ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπασχε πρό τινος ἤδη χρόνου,
Τὴν ἐκ στρωμάτων μαλακῶν εὐνὴν εἶχεν ἀφίσει,
πρὶν ἡ κροκόπεπλος Ἠὼς ἔτι τὴν γῆν φωτίσῃ,
Καὶ νωχελῶς ἐκάθητο, ὡς ἐπὶ θείου θώκου,
ἐπ' ἀνακλίντρου τορνευτοῦ, εὐρέος, χρυσοπλόκου
Ἀπέκειντο δ' αὐτοῦ μακράν, ὡς ἓν περίπου βῆμα,
τινὰ πράγματα ἔχοντα τοῦ κεραυνοῦ τὸ σχῆμα.
Κομψοπρεπῶς δὲ ἔφερεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του
σκοῦφον λευκὸν Μηκόνιον, ἐκ βάμβακος ἀρίστου,
Ὃν εἶχε, καθὼς λέγεται, ἐντέχνως ἐξυφάνει,
πρὸς χρῆσιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἡ Ἀθηνᾶ Ἐργάνη [1]
Καὶ χάριν κοσμιότητος ἔφερ' ὡς ἐπενδύτην
πολύπτυχον, ἐκ περσικοῦ σαλίου, κοιτωνίτην,
(Ρόμπα-ντί- κάμαρα αὐτὸν χυδαϊστὶ καλοῦσι,
φοροῦσι δὲ καὶ οἱ θεοὶ ὁσάκις οἰκουροῦσι)
Καί, ὑπὸ τὸ ἀμφίεσμα αὐτό, ἀναξυρίδας·
εἰς τοὺς σεπτοὺς δὲ πόδας του ὡραίας εὐμαρίδας,
Διὰ μετάξης καὶ χρυσοῦ ἐντέχνως κεντημένας,
ὑπὸ τῶν μὴ ἀττικιστῶν παντούφλας καλουμένας.
Ἐν στάσει δὲ πραγματικῶς μεγαλοπρεπεστάτῃ
διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς λεπτοφυῶς ἐκράτει

1 Εργάνη ἡ Ἀθηνᾶ, παρ' ὅσον ἔφορός ἐστι τῆς τῶν γυναικῶν ἐργασίας· ταύτῃ παρα Ἀθηναίοις καὶ Σαμίοις εἴρηται. Σουίδας ἐν λέξει.

Σωλῆν' ἀξιοθαύμαστον δωδεκαπηχυαῖον,
ὅστις *μαρκοῦτζι* λέγεται ὑπὸ τῶν ἀγελαίων,
Καὶ οὗ τινος ὁ *ἰμαμὲς* ἤλεκτρον ὅλως ἦτο,
ὑπ' ἀδαμάντων δὲ πολλῆς ἀξίας ἐκοσμεῖτο.
Τὸ δ' ἄκρον προσηρμόζετο ἐπὶ *σερὶ* μεγάλου
καὶ θεσπεσίου *ναργιλὲ* ἐκ καθαροῦ κρυστάλλου.
Τὸν ναργιλὲν αὐτὸν ῥοφῶν ὁ νεφεληγερέτης,
δίνας καπνοῦ ἐξέπεμπεν ἠρέμα ὑψιπέτεις.
Καὶ μ' ὅλον ὅτ' ὑφίστατο δεινῶς τὰς συνεπείας
τοῦ πόνου τῶν ὀδόντων του, ὡς καὶ τῆς ἀγρυπνίας,
Ἐν τούτοις, βλέπων τοῦ καπνοῦ τὰς δίνας καὶ ῥεμβάζων,
ἐλάμβαν' ἀνακούφισιν, κἄπως διασκεδάζων.
Εἶν' ἀληθές, ἐφαίνετο ὅτ' ἐκ διαλειμμάτων
ὑπῆρχέ τι, τὰ νεῦρ' αὐτοῦ σφοδρῶς διαταράττον.
Τὰς νευρικὰς δὲ τοῦ Διὸς δεινὰς αὐτὰς παθήσεις
αἱ τῶν ἀνθρώπων συνεχεῖς προὐξένουν ἐνοχλήσεις
Διότι ἄλλος μὲν αὐτῶν νὰ βρέξῃ παρεκάλει,
ἕτερος δ' ἐπ' ἀόριστον τὸν ὄμβρον ν' ἀναβάλῃ.
Ὁ μὲν νοσοῦντα συγγενῆ ἐδέετο νὰ σώσῃ,
ὁ δὲ τὸν καθικέτευεν αὐτὸν νὰ θανατώσῃ.
Οὗτος θερμῶς ἐδέετό τινι νὰ βοηθήσῃ.
ἐκεῖνος δὲ ἱκέτευε νὰ τὸν καταβυθίσῃ.
Ἄλλος ἐπόθει χρήματα, ἄλλος τιμὰς ἐζήτει,
ἄλλος ἐχθρῶν ἐξόντωσιν καὶ ἄλλος ἄλλο ᾔτει.
Ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ δὲ τὸν Δία ᾐτιῶντο,
ὥστε οἱ μὲν τὸν ὕβριζον, οἱ δὲ τὸν κατηρῶντο.
Πάσχων λοιπὸν τόσον δεινῶς ἀπὸ ὀδονταλγίαν,
νὰ ἔχῃ καὶ τὴν τῶν θνητῶν τοσαύτην γλωσσαλγίαν,
Οὐδόλως εἶναι ἄπορον, ἀπὸ τὰς συγκινήσεις,
ἐὰν ὁ Ζεὺς ὑφίστατο νεύρων συχνὰς παθήσεις.
Καὶ δή, ἐν ᾧ τὸν ναργιλὲν ῥοφῶν ἐν ἀφαιρέσει,
συγχρόνως διεσκέπτετο καὶ πῶς θὰ εἰμπορέσῃ
Τὰς γινομένας εἰς αὐτὸν ὑπὸ παντοῖον τρόπον
τοσοῦτον ἀντιφατικὰς αἰτήσεις τῶν ἀνθρώπων,

Μὲ ψεύδη ἢ ἀναβολὰς νὰ ἐξοικονομήσῃ
  καὶ οὕτω καὶ τὰ στόματα τῶν φωνασκούντων κλείσῃ,
Ἡ θύρα τοῦ θαλάμου του παταγωδῶς ἠνοίχθη
  καὶ δι' αὐτῆς εἷς ἄνθρωπος ἀλλόκοτος εἰσήχθη.
Ἔφερε δ' οὗτος φέσιον μεγάλον λιγδωμένον
  καὶ *γιλελὶ* πανάρχαιον καὶ κατεσπιλωμένον,
Προσέτι βράκαν ῥυπαρὰν τῶν γεωργῶν Σαμίων
  καὶ ζεῦγος εἰς τοὺς πόδας του ἀθλίων τσαρουχίων.
Ἐπὶ τοῦ ὤμου δὲ αὐτοῦ *βούργιαν* σκυτίνην εἶχεν,
  ἥτις ὅμως ἐφαίνετο ὅτι οὐδὲν ἐνεῖχεν.
Ἰδὼν τοιοῦτον ἄνθρωπον, ὁ Ζεὺς ἐθορυβήθη
  ἤ, ἀκριβέστερον εἰπεῖν, καὶ κάπως ἐφοβήθη,
Ὑπολαβὼν μήπως αὐτὸς εἶναι ἀναρχικός τις
  ἢ ἄθεος κομμουνιστὴς καὶ κοινοκτήμων, ὅστις
Ἐπιτυχών, ἄγνωστόν πως, ἐκεῖ νὰ διεισδύσῃ,
  σκοπεῖ ἀπὸ τὸν Ὄλυμπον νὰ τὸν ἐξοστρακίσῃ·
Ὥστε θεὸς εἰς τὸ ἑξῆς οὐδόλως νὰ ὑπάρχῃ
  καὶ μόνος ὁ κομμουνισμὸς ἁπανταχοῦ νὰ ἄρχῃ.
Ἀλλὰ μετά τινων στιγμῶν σκληρὰν ἀμφιβολίαν,
  εὐνόητον συγκίνησιν καὶ ψυχικὴν δειλίαν,
Ὁ Ζεὺς τὶς ἦτον ὁ ἐλθὼν ἐνεθυμήθη τέλος
  καὶ ἄσβεστος, καθ' Ὅμηρον, αὐτῷ ἐνῶρτο γέλως.
Ἀφ' οὗ δ' ἐκάγχασ' ἱκανῶς, παύσας τὸν γέλωτά του
  καὶ ν' ἀναλάβῃ προσπαθῶν τὴν σοβαρότητά του,
»Εὖγε, Ἑρμῆ, ἀνέκραξε πρὸς τὸν ἐλθόντα ξένον,
  »τὰ ἔθιμα ἐζήλωσας τῶν μετημφιεσμένων;
»Καὶ ἦλθες εἰς τὸν Ὄλυμπον λοιπὸν ἐν καταστάσει,
  »ὥστε κανεὶς συγχαίνεται καὶ νά σε πλησιάσῃ;
»Πῶς δ' οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαὶ θά σε ὑποδεχθῶσι
  »μετὰ μικρόν, ὅταν αὐτοὶ ἐνταῦθα συναχθῶσι;
»Μήπως, ἐὰν ἐπὶ τῆς γῆς ἀπόκρεω τελῶνται,
  »πρέπ' οἱ θεοὶ τὰ τῶν θνητῶν γελοῖα νὰ μιμῶνται;
»Ἀλλὰ εἰπέ, παρακαλῶ, τίς εἶναι ἡ αἰτία,
  »δι' ἥν τιν' ἐν περιβολῇ διατελεῖς ὁμοίᾳ;

Τοιούτους λόγους τῆς Διὸς πρὸς τὸν Ἑρμῆν εἰπόντος,
καὶ ἦθος κἄπως σοβαρὸν καὶ ἄγριον λαβόντος,
Τὸν Ἥφαιστον ὁ δυστυχὴς Ἑρμῆς ἐνεθυμήθη
καὶ μήπως ὑποστῇ ταὐτὰ μ' ἐκεῖνον ἐφοβήθη·
Τουτέστιν ἐκ τῆς βράκας του ὁ Ζεὺς μὴ τὸν ἁρπάξῃ
καὶ εἰς κάμμίαν Σίκινον ἢ Ἴον τὸν τινάξῃ,
Ἔνθα πολὺ ἀμφέβαλλεν, ἐὰν θὰ εὑρεθῶσι
Σίντιες ἄνδρες εὐμενῶς νὰ τὸν ὑποδεχθῶσι,
Καθὼς τὸν Ἥφαιστον, ἐν ᾧ βέβαιος μᾶλλον ἦτο
ὅτι θ' ἀπεδιώκετο καὶ ἐξυλοκοπεῖτο
Ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, διότι, ρακενδύτης
ὤν, θὰ ἐξελαμβάνετο ὡσεί τις λωποδύτης.
Αὐτὰς λοιπὸν καὶ ὁ Ἑρμῆς τὰς τόσον ἀπαισίας
εἰκόνας ἀναπαριστῶν διὰ τῆς φαντασίας,
Καὶ ἐν ταὐτῷ φοβούμενος μήπως καὶ οὗτος πάντα
τὰ τοῦ Ἡφαίστου ὑποστῇ ἀνιαρὰ συμβάντα
Ἤ, ἴσως καὶ χειρότερα, εἶχεν ἀπὸ μεγάλην
καταληφθῇ μὲ τοῦ Διὸς τοὺς λόγους παραζάλην.
Πλὴν ἄλλο δὲν τῷ ἔμενεν, εἰ μὴ νὰ προσπαθήσῃ
τὸ δυσχερὲς τοῦ πράγματος νὰ ἐξοικονομήσῃ,
Διασκεδάζων τοῦ Διὸς τὴν κινδυνώδη μῆνιν,
ἐπαναφέρων δ' ἀντ' αὐτῆς τὴν πρώτην του γαλήνην,
Πρὸς τοῦτο μίαν εὕρισκε σωτήριον ἐλπίδα,
ἵν' ἀποτρέψῃ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ τὴν καταιγίδα,
Τουτέστι, τὴν καὶ τοὺς θεοὺς πλανῶσαν κολακείαν,
τὴν πᾶσαν θεραπεύουσαν νόσον καὶ μαλακίαν.
Ὅθεν λαβὼν ἐν ἀκαρεῖ ἦθος συντετριμμένον
καὶ χαρακτῆρα δουλικὸν καὶ τεταπεινωμένον,
Ἤρχισεν αἰκιζόμενος, μὲ πλείστας ὑποκλίσεις
καὶ μὲ φωνὴν προδίδουσαν βαθείας συγκινήσεις,
Νὰ ἀπευθύνῃ τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν Κρονίδην Δία,
ἡ σοβαρότης οὗτινος παρέμεν' ἡ ἰδία.
»Ζεῦ κύδιστε, γαιήοχε, ὑψήεις, μητιέτα,
»ἐρίγδουπ', ἀργικέραυνε, ἄναξ, ὑψιβρεμέτα,

»Ὀλύμπιε, ὑπερμενές, ἀθάνατε, Κρονίων,
»κεραυνοβρόντα, ὕπατε κρειόντων, οὐρανίων,
»Αἰνότατε, ὑψινεφές, μέγιστ', αἰθέρι ναίων,
»ἐρίβρομ', ἐννοσίγαιε, ὅρκιε, παμμεδέων,
»Ξένιε, τερψικέραυνε, παντοδερκές, σκηπτοῦχε,
»ἀρείων, ἀστεροπητά, παντάρχα, οὐρανοῦχε,
»Πολύκλειτε, ἀείζωε, σεπτέ, τιτανοκράτωρ,
»μεγαλομήτα, χθόνιε, εὐρύωψ, παντοκράτωρ,
»Κελαινεφές, ὑψίπολε, κράτιστε, παντεχνήμων,
»φίβλιε, μάκαρ, κοσμουργέ, ὑπέρφρων, πανδαήμων,
»Πάτερ θεῶν τε καὶ θνητῶν, ὃς εὐκλεῶς ἀνάσσεις
»Γυάρου, Ὠλιάρου τε καὶ τῆς Σερίφου πάσης,
»Ὃς τοῖς βροτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς πᾶν ἀγαθὸν παράγεις
»καὶ ἐξ Ὀλύμπου τοὺς θεοὺς βεμβηκιδὸν κατάγεις
»Καὶ τὰ λοιπά, καὶ τὰ λοιπά, ἅτινα παραλείπω,
»διότι εἶν' ἀδύνατον ὅλα νά σοι τὰ εἴπω,
»Μὴ ἐξοργίζου ἂν δεινόν τι εἰς ἐμὲ συνέβη
»καὶ ἔγεινα ἐγὼ θεὸς ἑνὸς ἀνθρώπου χλεύη.
»Διότι πλέον ὅχ' ἐγὼ καὶ τοῦτο θὰ τολμήσω,
»συγγνώμην ἐξαιτούμενος, νά σοι ὁμολογήσω)
»Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἡ σὴ ἐὰν μεγαλοσύνη,
»ἐν ὅλῃ τῇ σοφίᾳ σου καὶ πανδαημοσύνῃ,
»Κατά τιν' ἐπεσκέπτεσο τρόπον ποτὲ μοιραῖον
»τὸ ἀφνειὸν καὶ ἔνδοξον ἄστυ τῶν Γοργυρέων [1]
»Νὰ ἦσαι ὑπερβέβαιος ὅτ' ἤθελες φορέσει
» ἐν τέλει βράκαν, ὡς ἐγώ, καὶ λιγδωμένον φέσι.
Λόγοι τοσοῦτο τολμηροὶ καὶ πλήρεις ἀπρεπείας
ἠδύναντο νὰ ἔχωσι σπουδαίας συνεπείας.
Ὁ Ζεὺς ὀργίλως ἔνευσε τὰς κυανὰς ὀφρῦς του,
αἱ τρίχες ἠνωρθώθησαν τῆς κόμης τῆς χρυσῆς του,
Καὶ ὁ αἰγλήεις Ὄλυμπος ἐκ βάθρων συνεσείσθη,
ὁ δὲ Ἑρμῆς βουστροφηδὸν ἐκ φόβου ἐπταρνίσθη.

1 Γόργυρα καὶ Γοργύια τόπος ἐν Σάμῳ, ὡς ἱστορεῖ Δοῦρις, ἐν ᾧ ὁ Διόνυσος Γοργυιεὺς τιμᾶται. Στέφ. Βυζ. ἐν λέξει.— Ἐτυμ. Μέγα ἐν λέξει.

Ἀλλὰ πρὸς εὐτυχίαν του ἡ τοῦ Διὸς ἰδέα
    ὅτι ὑβρίσθη ὑπ' αὐτοῦ ὑπῆρξε στιγμιαία.
Μάλιστα ὢν περίεργος ὁ Ζεὺς διὰ νὰ μάθῃ
    τὰ τοῦ κακοφραδοῦς Ἑρμοῦ ἐν τῇ Γοργύρᾳ πάθη.
Ταχέως ἐλησμόνησε τα πρὸ μικροῦ λεχθέντα
    καὶ τὸν Ἑρμῆν διέταξε, μεγάλως ταραχθέντα,
Ἵνα πᾶν ὅ τι ἔπαθε καταλεπτῶς ἐκθέσῃ,
    τουτέστι πῶς ἐφόρεσε τὴν βράκαν καὶ τὸ φέσι.
Ἐκ τῆς τοιαύτης ὁ Ἑρμῆς διαταγῆς νοήσας
    ὅτι παρῆλθ' ὁ κίνδυνος, δι' ὃ ἀναθαρρήσας,
Συγχρόνως δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἱλαρότητά του,
    ἤρξατο διηγούμενος οὕτω τὸ πάθημά του.
»Τὴν ὑψηλὴν καὶ σεβαστήν, σύναμα δὲ καὶ λίαν
    »τιμητικὴν διὰ ἐμὲ λαβὼν παραγγελίαν,
»Ἐκ τοῦ Ὀλύμπου κατελθών, χωρὶς στιγμὴν νὰ χάσω,
    »πρὸς τοὺς βροτοὺς νὰ μεταβῶ διὰ νὰ ἐξετάσω
»Μετ' ἐπιτηδειότητος, ὁποῖα τάχα ἦσαν
    »τὰ αἴτια, ὧν ἕνεκεν ἀπὸ πολλοῦ τὴν κνίσσαν
»Οἱ σεβαστοὶ μυκτῆρες σου, παρὰ τὰ εἰθισμένα
    »καὶ τὰ εἰς τὴν λατρείαν σου ἀρχῆθεν ὡρισμένα,
»Ἔπαυσαν νὰ ὀσφραίνωνται βοῶν καὶ ἐριφίων
    »ἢ ἄλλων εὐφραινόντων σε θυμάτων παρομοίων,
»Τὴν ἐκδρομήν μου ἤρχισα ἀπὸ τῆς Ἰωνίας,
    »ἥτις ὑπῆρξεν ἔκπαλαι κοιτὶς τῆς εὐσεβείας.
»Διὰ νὰ μένω δ' ἥσυχος ἀπὸ τὰς συναντήσεις
    »καὶ ἀποφεύγω τὰς συχνὰς πυκνὰς παρενοχλήσεις
»Τῶν πευ . . . πευ . . . Ἐλησμόνησα τὸ ὄνομα ἐκείνων . . .
    »πῶς λέγονται; . . . πῶς λέγονται; πεῦ . . . πεύθ . . . ἄ!
                                                                    τῶν πευθήνων.
»—Πευθήνων! . . ἔκραξεν ὁ Ζεὺς μετ' ἀπορίας. Τίνες
    »εἶναι, Ἑρμῆ, πάλιν αὐτοὶ οἱ κύριοι πευθῆνες;
»Ἡ λέξις, εἶπεν ὁ Ἑρμῆς, πευθήν, παραγομένη
    »ἀπὸ τὸ ῥῆμα πεύθομαι, παρὰ βροτοῖς σημαίνει
»Κατάσκοπον, δίκην σκιᾶς σοι παρακολουθοῦντα
    »καί, ἄνευ διακρίσεως, ἀγροίκως προσπαθοῦντα

»Μίαν ἀπὸ τὸ στόμα σου λέξιν ἁπλῆν ν' ἁρπάσῃ
  »ἵνα ἐκ ταύτης ἐκτενῆ μυθιστορίαν πλάσῃ,
»Αὐτὴν δ' ὡς ἀνταπόκρισιν σπουδαίαν ἀποστείλῃ
  »καὶ χρησιμεύσῃ ἔπειτα ἐφημερίδος ὕλη.
»Raporter τούτους ἀγγλιστὶ ἐκάλουν εἰς Ἀθήνας,
  »πλὴν τόρα οἱ ἀττικισταὶ τοὺς λέγουσι πευθῆνας.
»Διὰ νὰ μένω ἐντελῶς λοιπὸν ἀπηλλαγμένος
  »τῶν λίαν ὀχληρῶν αὐτῶν πευθήνων, ἑπομένως
»Καὶ νὰ ἀντιλαμβάνωμαι δεόντως τῶν πραγμάτων,
  »Περιηρχόμην αὐστηρὸν incognito φυλάττων.
»—Incognito! . . πλὴν τί δηλοῖ ἡ λέξις αὕτη πάλιν;
  »εἶπεν ὁ Ζεὺς πρὸς τὸν Ἑρμῆν, μὲ ἔκπληξιν μεγάλην.
»—Ἡ λέξις εἶν' Ἰταλική, εἶπ' ὁ Ἑρμῆς· σημαίνει
  »δὲ ὅτι τις ἐπιθυμεῖ ἀγνώριστος νὰ μένῃ.
»—Ἀλλά, ὑπέλαβεν ὁ Ζεύς, πονήρως μειδιάσας,
  »σὺ βλέπω ὅτι ἔμαθες τῆς γῆς τὰς γλώσσας πάσας,
»Καὶ χρῆσιν λέξεων ποιεῖς συχνάκις ἐξ ἐκείνων·
  »δέν σοι ἀρέσκει ἆρά γε ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων;
»—Οὐδόλως πταίω, ὁ Ἑρμῆς πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη,
  »ἀφ' οὗ οἱ Ἕλληνες τανῦν, καὶ γλῶσσάν των καὶ ἤθη,
»Ὡς πίθηκοι ἀλλάξαντες, ἀντὶ νὰ ἑλληνίζουν,
  »ἐν πᾶσι, καθὼς ὤφειλον, προκρίνουν νὰ φραγκίζουν . . .
»Πλὴν ἂς ἀφίσωμεν αὐτά, διότι τὴν ψυχήν μου
  »λυποῦσι καὶ ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν διήγησίν μου.
»Ἑνὶ ἐκ τῶν ὁμογενῶν λοιπὸν προσομοιάζων,
  »προέβην εἰς τὸ ἔργον μου, ἐντέχνως ἐξετάζων
»Τὰς σκέψεις, τὰ αἰσθήματα, τὸν πρὸς ἀλλήλους τρόπον,
  »τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν τορινῶν ἀνθρώπων.
»Αὐτὸ δ' ἐξηκολούθησα νὰ πράττω εἰς τὰς πόλεις,
  »ἃς βαθμηδὸν διέτρεξα τῆς Ἰωνίας ὅλης.
»Ἀλλά, ὡς παρετήρησα, ὁ κόσμος μετεβλήθη
  »καὶ ὅλως νέα σήμερον ἐπικρατοῦσιν ἤθη·
»Εἰς τὰ πατροπαράδοτα δ' ἂν ἦναί τις ἐμμένων,
  »ἐμπαίζεται ὡς ἰδεῶν ὢν ἐσκωριασμένων.

»Ἐγωισμὸς καὶ ὑλισμὸς τῶν πάντων κυριεύει,
»ἡ ἀρετὴ δὲ καὶ τιμὴ δὲν εἶναι εἰ μὴ χλεύη.
»Νὰ ἦναί τις κοινωφελὴς οὐδεὶς πλέον προσέχει,
»ἀλλὰ τὸν νοῦν του ἕκαστος εἰς τὸ συμφέρον ἔχει.
»Καὶ νέαν δὲ θεότητα λατρεύουσ', ἣν καλοῦσι
»*Συρμὸν* καὶ μ' ἀφοσίωσιν αὐτῇ ἀκολουθοῦσι.
»Τῇ δὲ θεότητι αὐτῇ προσφέρουσι θυσίαν
»ὑγείαν καὶ βαλάντιον καὶ ἀνεξαρτησίαν.
»Ἐξουσιάζει δ' ὁ Συρμὸς ἐν γέν' εἰς πάντα τόπον
»σωμάτων ἅμα καὶ ψυχῶν τῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων.
»Ἂν ἐρωτᾷς δὲ δι' ἡμᾶς τὸ τί πλέον φρονοῦσι,
»δὲν εἶναι νὰ τὸ εἴπῃ τις, οὐδὲ νὰ τὸ ἀκούσῃ.
»Μυκτηρισμοί, ὕβρεις πικραὶ καὶ προσβολαὶ παντοῖαι,
»ὑπαινιγμοὶ ἀνόσιοι, κατάραι, βλασφημίαι, [1]
»Εἰσὶν αἱ μόναι ἀμοιβαί, δι' ὧν εἰς πᾶσαν χώραν
»ἀμείβονται οἱ δυστυχεῖς θεοὶ ἑκάστην ὥραν.
»Καί σε παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴν ἀγανακτήσῃς,
»ἀλλὰ οὐδὲ αὐθάδειαν νά μου καταλογίσῃς,
»Ἂν εἴπω ὅτι, ἐν αὐτῇ τῇ κακορρημοσύνῃ,
»ἀκούει τὰ χειρότερα ἡ σὴ ἁγιοσύνη.
»Τί ψεύστην δέν σε λέγουσι καὶ τί ἀπαταιῶνα,
»μηχανορράφον, ἀσελγῆ, ἀγύρτην, λυμεῶνα,
»Ὅτι τοὺς φαύλους σου σκοποὺς διὰ νὰ ἐκπληρώσῃς,
»ἄνευ αἰδοῦς, προσέλαβες πολλὰς μεταμορφώσεις [2]
»Καὶ πότε ταῦρος ἔγεινες πρὸς χάριν τῆς Εὐρώπης,
»ἄλλοτε πάλιν Σάτυρος χάριν τῆς Ἀντιόπης.
»Διὰ τὴν Λήδαν ἔσπευσες κύκνος ποτὲ νὰ γείνῃς
»καὶ Ἀμφιτρίων ἄλλοτε ἕνεκα τῆς Ἀλκμήνης.
»Εἰς τὴν Δανάην ὡς χρυσῆ βροχὴ πάλιν προσῆλθες,
»μὲ τὴν Σεμέλην δ' ἄλλοτε ὥς τις βροτὸς συνῆλθες.

---

1 Πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρός θ' Ἡσίοδός τε
ὅσσα παρ' ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶ
κλέπτειν, μοιχεύειν τε καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν·
Σέξτ. Ἐμπειρ. κατὰ Μαθημ. 8.

2 Ζεὺς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος χρυσὸς
δι' ἔρωτα Λήδας, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης·

»Τὴν Μνημοσύνην ἔφθειρες ὑπὸ μορφὴν ποιμένος,
»εἰς ἄρκτον δὲ τὴν Καλλιστὼ μεταμεμορφωμένος
»Ὀμίχλη διὰ τὴν Ἰὼ πυκνῇ ἀφωμοιώθης,
»διὰ τὴν Περσεφόνην δὲ εἰς ὄφιν ἐμορφώθης.
»Ὡς μύρμηξ ἀπεπλάνησές ποτε τὴν Κλητορίαν,
»καὶ ἀετὸς γενόμενος πάλιν τὴν Ἀστερίαν.
»Δι' ὃ καὶ ἂν κἀνεὶς ἁπλῶς προφέρῃ τὄνομά σου,
»μιᾷ φωνῇ ἀρχίζουσι τὰ κατορθώματά σου
»Νὰ διηγῶνται ἅπαντες εὐθύς, νὰ φλυαρῶσι
»τὰ ἐξ ἀμάξης κατὰ σοῦ καὶ νὰ ἀπαριθμῶσι
»Τὰς ὅσας ἐξεμαύλισες, τουτέστι τὴν Σθενίδα,
»τὴν Ὥραν, Πρωτογένειαν καὶ τὴν Γαμαμαντίδα,
»Τὴν Αἶγα, Κάρμην, Αἴγιναν, Ἑλώρην καὶ Θαλίαν,
»τὴν Ταϋγέτην, τὴν Πλουτώ, Σελήνην, Μαῖαν, Δίαν
»Καὶ ὅσα τέκνα ἐξ αὐτῶν ἀπέκτησες, τὸν Πᾶνα,
»τὸν Μέγαρον, τὸν Πάλικον, Κολάξαν, Αἰγιπᾶνα,
»Πανδίωνα, Βριτόμαρτιν, Λάμβαν . . . καὶ παραλείπω
»ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς λοιποὺς υἱούς σου νά σοι εἴπω.
»Ὥστε κατόπιν ἀπ' αὐτὰ καὶ πλεῖστ' ἀκόμη ἄλλα,
»ὅσα σοι ἀποδίδουσιν ἐγκλήματα μεγάλα,
»Τίς ὑπὲρ σοῦ, παρακαλῶ, ἠθέλ' ἀποτολμήσει
»θυσίας καὶ παρόμοια πλέον νὰ ἀπαιτήσῃ ;
Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἑρμοῦ τοσοῦτον ἀσυστόλως,
ὁ Ζεὺς ἐκ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ συνεταράχθη ὅλος
Καὶ ἔτειν' ἐν σπασμωδικῇ τὴν χεῖρά του κινήσει
πρὸς τοὺς ἐγγύς του κεραυνοὺς ἵνα ἐκσφενδονίσῃ
Τινὰς αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κατακεραυνώσῃ
τοὺς ὅσους ταῦτα κατ' αὐτοῦ νὰ λέγωσι τολμῶσι.
Πλὴν ὁ Ἑρμῆς τὰ ἐπὶ γῆς καλλίτερον γνωρίζων
καὶ ὅπλον πάντῃ ἀβλαβὲς τὸν κεραυνὸν νομίζων,
Τοιαῦτα τότε ἔσπευσε νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν Δία,
οὗ ἔπαλλεν ἐκ τῆς ὀργῆς ἀμέτρως ἡ καρδία.
»Ἔπαυσε φεῦ ! ὧν τιμωρὸς ὁ κεραυνὸς ἐκεῖνος,
»διότι, εἷς καλούμενος Βενιαμὴν Φραγκλῖνος,

»Ἐφεῦρεν ἓν μηχάνημα, δι' οὗ τις κατορθόνει
»τὴν τοῦ σκηπτοῦ σου δύναμιν νὰ ἐξουδετερώνῃ·
»Δι' ὅπερ, ἐννοσίγαιε καὶ νεφεληγερέτα,
»τῆς συμβουλῆς μου ἄκουσον, κάθου καὶ πλάκωνέ τα
Τὴν λυπηρὰν ἀλήθειαν τότε ὁ Ζεὺς νοήσας
ἀπέθεσε τὸν κεραυνόν, πολὺ μελαγχολήσας.
Ἀλλ' ἥρπασε, μὴ συγκρατῶν τὴν ἀγανάκτησίν του,
τὸν σκοῦφον τὸν Μηκόνιον ἀπὸ τὴν κεφαλήν του,
Καὶ μεθ' ὁρμῆς τὸν ἔρριψεν ἐκτὸς τοῦ παραθύρου,
ὅθεν αὐτὸς παραληφθεὶς ὑπὸ τερπνοῦ ζεφύρου,
Πνεύσαντος αἴφνης τὰς στιγμὰς τὰς σοβαρὰς ἐκείνας,
ἤχθη ὡς ἓν μετέωρον λαμπρὸν εἰς τὰς Ἀθήνας.
Αὐτόθι δ' ὑπεδέξατο μετὰ τιμῶν μεγάλων
τὸν σκοῦφον ὁ ἐρίτιμος ἑσμὸς τῶν διδασκάλων
Καί, κατ' ἀπαίτησιν κοινὴν ἁπάντων τῶν μελῶν του,
ἔκτοτε παρεδέξατο αὐτὸν ὡς λάβαρόν του.
Ἰδὼν ἐν τούτοις ὁ Ἑρμῆς ἀγριωπὸν τὸν Δία
καὶ φοβηθεὶς μὴ ὄρεξις τῷ ἔλθῃ αἰφνιδία
Τὴν κατὰ τῶν θνητῶν ὀργὴν ἐπάνω του νὰ στρέψῃ,
εἰς τρόπον ὥστε τοὺς καρποὺς αὐτῆς αὐτὸς νὰ δρέψῃ,
Εὗρεν ὅτι θὰ ἔπραττε καλόν τε καὶ συμφέρον,
εἰς φιλοσοφικώτερα τὸ θέμα μεταφέρων.
Ὅθεν ἐν ᾧ ὁ Ζεὺς σιγῶν καὶ συνωφρυωμένος
ἔμεν', ἐλάλησ' ὁ Ἑρμῆς αὐτῷ ὡς ἑπομένως.
»Δὲν πρέπει νὰ ταράττησαι, ὦ Ζεῦ, καὶ νὰ λυπῆσαι,
»ἂν ἐν τῇ γῇ ὑβρίζησαι ἢ ἂν κατηγορῆσαι.
»Αἱ λέξεις αἱ ὑβριστικαὶ καὶ αἱ κατηγορίαι,
»δὲν θεωροῦνται σήμερον, ὡς ἄλλοτε, βαρεῖαι.
»Αὐταὶ πράγματα σήμερον κατήντησαν συνήθη
»καὶ ἐνεκλιματίσθησαν εἰς τῶν βροτῶν τὰ ἤθη.
»Κάλλιον δὲ νὰ εὔχησαι νά σε κατηγορῶσι,
»παρὰ νά σ' ἐκθειάζωσι καὶ νά σε ἐπαινῶσι.
»Διότι δαψιλεύουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐπαίνους
»εἰς τοὺς καὶ τὴν παραμικρὰν ἀξίαν στερουμένους.

»Καὶ παρ' αὐτοῖς οἱ ἔπαινοι ἔχουσι νῦν αἰτίαν
»ἢ κολακείαν ταπεινὴν ἢ τὴν ἀναισχυντίαν.
»Ἐκεῖνοι δ' ἐξυβρίζονται ἢ καὶ κατηγοροῦνται,
»ὅσοι ἀξίαν ἔχουσι καὶ δι' αὐτὸ φθονοῦνται.
»Γινώσκεις δὲ καλλίτερον παντὸς πόσον τὸ γένος
»ἄγνωμον εἶναι τῶν θνητῶν ἀρχῆθεν· ἑπομένως
»Ὅσα εὐεργετήματα καὶ ἄν τις τοῖς ποιήσῃ,
»ἀχαριστίαν βδελυρὰν ἐν τέλει θ' ἀπαντήσῃ.
»Ὥστε ἂς μὴ ἀγανακτῇ ἡ σὴ μεγαλοσύνη,
»ἐφ' ᾗ εὑρίσκει παρ' αὐτοῖς φρικτῇ ἀγνωμοσύνῃ
»Ἄλλως καὶ ὅ τι σήμερον ἐκεῖνοι εὐφημοῦσι
»καὶ ὑπερεκθειάζουσιν αὔριον δυσφημοῦσι·
»Καὶ πάλιν ὅ τι αὔριον ἀσέμνως λοιδωρεῖται,
»μεθαύριον ἐξαίρεται καὶ ὑπερεπαινεῖται
»Δι' ὃ εἰς τοὺς ἐπαίνους των καὶ εἰς τὴν δυσφημίαν
»δὲν πρέπει ν' ἀποδίδωμεν ἐκτίμησιν κἀμμίαν
»Μήπως δέν σ' ἐξεκώφευσαν μὲ τὰ ἐγκώμιά των
»πολλάκις, μὲ τοὺς ὕμνους των καὶ τὰ ποιήματά των;
»Ἢ μήπως πάλιν, ἂν κακὸν ἀπὸ τ' αὐτοῖς συνήθη
»πάθωσι, δὲν θὰ κράξωσι: Ζεῦ βασιλεῦ, βοήθει;
»Δι' ὃ ὅ τι ἂν λέγωσι, δὲν βλάπτουσι κἀνένα,
»διότι εἶναι πράγματα κοινὰ καὶ τετριμμένα.
»Λάβε παράδειγμα ἐμέ· ἐγὼ ἐφενακίσθην
»οἰκτρότερον παντὸς θεοῦ, καὶ ὅμως δὲν ὠργίσθην.
»Ἐσκέφθην ὡς φιλόσοφος πραγματικός, τουτέστιν
»ἐν στωϊκῇ ὑπομονῇ τὸ πάθημα ὑπέστην.
»Πρᾶξον καὶ σὺ τὸ ὅμοιον, διότι συγκλονήσεις
»εἰς τὴν ὑγείαν φέρουσι δεινὰς αἱ συγκινήσεις
Ἡ γλῶσσα αὕτη τοῦ Ἑρμοῦ ἡ σώφρων καὶ ἡδεία,
συγχρόνως δὲ καὶ πειστικὴ ἐπράϋνε τὸν Δία,
Ὅστις μὲ ἦθος λυπηρὸν τὴν κεφαλὴν κινήσας
καὶ «τῇ ἀνάγκῃ πείθονται καὶ οἱ θεοὶ» ψελλίσας,
»Ὀρθῶς λαλεῖς καὶ συνετῶς, Ἑρμῆ, τῷ ἀπεκρίθη,
»καὶ κάλλιστα ἐσπούδασες τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη.

»'Αλλ' όμως είναι δυνατὸν νὰ μὴ ἐξοργισθῇ τις
»ἐπὶ τῇ καταπληκτικῇ κακοηθείᾳ, ἥτις
»Λυμαίνεται τὴν σήμερον ὑπὸ ποικίλους τρόπους
»τοὺς ἕρποντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐλεεινοὺς ἀνθρώπους,
»Καὶ ἥτις ἀποτέλεσμα, ἄνευ ἀμφιβολίας,
»ὑπάρχει τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς μεγάλης ἀσεβείας;
»Οὕτω δ' ἀπεστερήθημεν ἤδη πολλῶν πραγμάτων
»καὶ προσφορῶν καὶ εὐχωλῶν καὶ κνίσσης καὶ θυμάτων.
»'Αλλ' ἦμαρ ποτ' ἐλεύσεται, καθ' ὃ θα αἰσθανθῶσι
»τὴν πλάνην των καὶ ἐκ ψυχῆς θὰ μεταμεληθῶσι.
»Τόρ' ἄς ἀφίσωμεν αὐτά... Πλὴν δέν μοι διηγεῖσαι
»τί ἔπαθες καὶ μὲ στολὴν τοιαύτην ἤδη εἶσαι;
Αὐτὰ ὁ ἀστεροπητὴς εἰπών, ἤρξατο πάλιν
τὸν ναργιλὲν αὐτοῦ ροφῶν, μ' ἀπάθειαν μεγάλην.
Τὸ βλέμμα δ' ἐπὶ τοῦ 'Ερμοῦ ἀκίνητον στηλώσας
καὶ τὰ εὐμήκη ὦτά του εἰς προσοχὴν τεντώσας,
Παρέμενε σιωπηλός, περίεργος νὰ μάθῃ
ὁποῖα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐγένοντο τὰ πάθη.
'Ο δὲ 'Ερμῆς, ἐπί τινας στιγμὰς σιγὴν τηρήσας,
βήξας κατ' ἐπανάληψιν, ὡς ψάλτης λησμονήσας
Τὴν τοῦ ρυθμοῦ συνέχειαν, τὴν ρίνα του σπογγίσας
καὶ τῆς ἀθλίας βράκας του τὰς κόρας εὐθετήσας,
Ἤρξατο διηγούμενος ὡς ἀκολούθως πάντα
τὰ ἐπελθόντα εἰς αὐτὸν ὀδυνηρὰ συμβάντα.
»Μετὰ μεγίστης προσοχῆς, πλὴν καὶ ἀδημονίας
»τὸ πλεῖστον μέρος διελθὼν λοιπὸν τῆς 'Ιωνίας,
»Καὶ ἀπὸ ὅσα ἤκουσα καὶ ἀπὸ ὅσα εἶδα
»νοήσας ὅτι προκοπῆς δὲν ἔχομεν ἐλπίδα,
»Ἔκρινα φρονιμώτερον ἐκεῖθεν νὰ τὸ στρίψω
»à la Française, (διότι πῶς τὸ πρᾶγμα νά σοι κρύψω;
»Ὅτι, ἐὰν ἐμάντευον τὴν ἰδιότητά μου,
»τότε ἀνεκδιήγητα θὰ ἦσαν τὰ δεινά μου!
»Εἶν' ἀληθὲς δὲν ἔχουσι πλέον αὐτοὶ μαντεῖα,
»ἔχουσιν ὅμως μαντικῆς τεχνάσματα παντοῖα.

»Καὶ μάλιστα προέβησαν τοσοῦτον, ὥστε ἂν τις
»ἁπλῶς τι διανοηθῇ, ὑπάρχει νοομάντις,
»Πίκμαν ὀνομαζόμενος [1], ὅστις ἀποκαλύπτει
»ὅ τι ἐκεῖνος ἀσφαλῶς ἐντὸς τοῦ νοῦ του κρύπτει.
»—Καϋμέν' Ἑρμῆ, εἶπεν ὁ Ζεύς, τὴν ἔκοψες μεγάλην·
»νὰ λέγῃς ψεύδη, ἐννοῶ, ἀλλ' ὄχι τόσα πάλιν.
»—Ψευδῆ, ὑπέλαβ' ὁ Ἑρμῆς, θαρρεῖς αὐτὸν τὸν λόγον;
»ἀλλ' ἂν δι' ἕνα ἰταλόν σοι εἴπω φρενολόγον,
»Μόνσον ὀνομαζόμενον [2] ὅστις μετρᾷ τὸ βάθος
»τῶν σκέψεων ἑκάστου νοῦ, χωρὶς νὰ κάμνῃ λᾶθος;
»Ἢ σ' εἴπω διὰ Ραΐτγεν, τὸν γερμανὸν ἐκεῖνον,
»ὅστις διὰ τῶν μαγικῶν τοῦ λύχνου του ἀκτίνων,
»Δύναται ἐν τῷ σώματι παντὸς νὰ εἰσχωρήσῃ
»καὶ τί ὑπάρχει ἐν αὐτῷ καλῶς παρατηρήσῃ;
»—Λάλει καλῶς! . . . εἶπεν ὁ Ζεὺς μετὰ νευροπαθείας.
»—Καλῶς λαλῶ, εἶπ' ὁ Ἑρμῆς, καὶ λέγω ἀληθείας.
»Κατάβηθι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τότε θὰ νοήσῃς
»ποῦ ἔφθασαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὄντως θ' ἀπορήσῃς.
»Θὰ ἴδῃς ἐφευρήματα παντοῖα, τηλεγράφους,
»τηλέφωνα, βαρόμετρα, πυρεῖα, φωνογράφους,
»Σιδηροδρόμων συνολκάς, εἴδη ἀεροστάτων
»ἠλεκτρισμοὺς καὶ ἄπειρον πληθὺν μηχανημάτων.
»Τοῦ Ἐδισσῶνος μόνον ἂν τὰς ἐφευρέσεις μάθῃς,
»σὲ βεβαιῶ εἰλικρινῶς, κατάπληξιν θὰ πάθῃς.
»Θεῶν ἀπώλετ' ἀρετά! εἶπεν ὁ Ζεὺς γογγύζων,
»ὁ δὲ Ἑρμῆς ὑπέλαβε, τὸν λόγον συνεχίζων,
»Ἕνεκα σκέψεων λοιπὸν σοφῶν καὶ ὑπερτέρων,
»ἀφορωσῶν εἰς τῶν θεῶν τὸ γενικὸν συμφέρον.

---

1 Περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὡς νοομάντιδος, πλεῖστα ὅσα αἱ ἐφημερίδες τελευταίως ἔγραψαν.

2 Ὁ διάσημος Ἰταλὸς ψυχολόγος οὗτος ἐφεῦρε περίεργον καὶ πολυτιμότατον ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου δύναταί τις νὰ μετρήσῃ τὰς σκέψεις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ὅπερ ἐκλήθη φρενογραφεῖον. Τὸ ὄργανον αὐτὸ στηρίζεται ἐπὶ τῆς γνωστῆς παρατηρήσεως, καθ' ἣν ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ πίεσις κατ' ἀκολουθίαν τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἀγγείοις τοῦ ἐγκεφάλου αὐξάνει ἀναλόγως πρὸς τὴν ἔντασιν τῆς σκέψεως. Ὅθεν μετρῶν τις τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος ἐν ταῖς ἐγκεφαλικαῖς ἀρτηρίαις, δύναται νὰ νοήσῃ τὸν βαθμὸν τῆς σκέψεως, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκεται. Διὰ τοῦ νέου τούτου ὀργάνου ὁ καθηγητὴς Μόνσον νομίζει ὅτι δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ ἀκριβέστατα πορίσματα. Ἴδωμεν!

»Ἐξ Ἰωνίας ἔσπευσα ταχέως νὰ ἀπέλθω
»εἰς τὸν αἰγλήεντ' Ὄλυμπον διὰ νὰ ἐπανέλθω,
»Ἀλλ' ὅμως πρὶν ἢ τοὺς βροτοὺς ὁριστικῶς ἀφίσω
»μοῖρα κακή με ὤθησε βεβαίως νὰ θελήσω
»Τὴν Σάμον νὰ ἐπισκεφθῶ, ἣν δὲν εἶδον ἀφ' ὅτου
»οἱ Σάμιοι εἰς τὸν ναὸν Ἑρμοῦ τοῦ Χαριδότου,
»Ὅν τινα ᾠκοδόμησε, μεγάλον καὶ ὡραῖον,
»ὁ Λεωγόρας βασιλεύς, ἐλθὼν ἐκ τῶν Ἀναίων [1]
»Ἔπαυσαν νὰ προσφέρωσιν ἕνεκ' ἀγνωμοσύνης
»*κρησίπαιδα* [2], ὡς λέγοντ' αἱ θυσίαι παρ' ἐκείνοις
»Συγχρόνως νὰ ἐπισκεφθῶ ἐσκόπευον τὸ μέρος,
»ἐν ᾧ σε οἰστρηλάτησεν ὁ πρὸς τὴν Ἥραν ἔρως [3]
»Νὰ ἴδω δὲ καὶ τοὺς ναοὺς Διὸς Ἐλευθερίου
»Γοργύρου Διονύσου τε Ἀπόλλωνος Πυθίου,
»Τὸν τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς, Ἀρτέμιδος Χησίας
»τῆς Ἀφροδίτης Καλαμῶν καὶ Ἥρας Ἰμβρασίας [4]
Καὶ τοὺς ναοὺς ἄλλων θεῶν διὰ νὰ ἦμ' ἐν γνώσει
»καὶ δύναμαι ν' ἀποκριθῶ ἂν οὗτοι μ' ἐρωτῶσι.
»Λοιπὸν ἐπέβην καὶ ἐγὼ μετ' ἄλλων εἰς ἓν πλοῖον,
»τῶν εἰς ἡμᾶς ὅμως γνωστῶν ὂν ἐντελῶς ἀλλοῖον,
»Ἄνευ ἱστίων καὶ κωπῶν διότι ἐκινεῖτο
»καὶ ὥς τις Αἴτνη μὲ καπνὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἦτο.
»Φλόγας, ἀτμὸν ἐξέπεμπε καὶ ἐν ταῖς μηχαναῖς του
»πλῆρες τὸ ἐργοστάσιον ὑπῆρχε τοῦ Ἡφαίστου.
»Τὸ ὅλως νέον δι' ἐμὲ πλοῖον αὐτὸ θαυμάσας
»καὶ ἄλλους ταξειδεύσαντας πολλάκις ἐξετάσας,
»Ἔμαθον ὅτ' ἡ ναῦς αὐτὴ ἀτμόπλοιον καλεῖται
καὶ ὅτι διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ἀτμοῦ κινεῖται.
»Ροβέρτον Φούλτων λέγουσι δ' αὐτοῦ τὸν ἐφευρέτην
»καὶ ὡς τοῦ κόσμου σύμπαντος τιμῶσιν εὐεργέτην.

---

1 Πλουτάρχου Ἑλληνικὰ 35.

2 Κρησίπαιδα, ἐν Σαμιακῇ θυσίᾳ ἡ λέξις φέρεται· δῆλον ὅτι μέρος ἱερείων λέγεται. Ἡσύχιος ἐν λέξει.

3 Τὸν Δία φασὶν ἐν Σάμῳ λάθρα τῶν γονέων ἀποπαρθενεῦσαι τὴν Ἥραν. Σχολιαστ. Ὁμήρου εἰς Ἰλιάδ· Ξ. 29.

4 Ναοὶ ὑπὸ τοιαῦτα ὀνόματα ὑπάρχοντες ἐν Σάμῳ τὸ πάλαι.

»—Περίεργον! εἶπεν ὁ Ζεύς· ἀλλ' ὅμως πῶς συμβαίνει
»τὸ σκάφος ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἀλώβητον νὰ μένῃ;
»Σοὶ εἶπον ἤδη, ὁ Ἑρμῆς πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη,
»ὅτι ἡ γῆ τὴν σήμερον καθ' ὅλα μετεβλήθη·
»Καὶ δὲν εὑρίσκει τις ἐκ τῶν ἐν ταύτῃ γινομένων
»οὐδὲν τὸ ἔχον φυσικῶς ἢ τὸ λελογισμένον.
»Ἀπ' ἐναντίας, βλέπει τις τὰ πάντα παρὰ φύσιν
»καὶ ἀπαντᾷ αἰνίγματα, ὧν δὲν εὑρίσκει λύσιν·
»Δι' ὃ ἂν πράγματα πολλὰ δὲν γίνωνται ὡς πρῶτα,
»ἢ φαίνωνται δυσνόητα, μὴ δι' αὐτὰ ἐρώτα.
»Ἄλλοτε ἦσαν οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι τῶν ἄλλων,
»νῦν δ' οἱ μωροὶ κατέχουσι τὰς ἕδρας διδασκάλων.
»Ἄλλοτε ἦσαν τῶν κοινῶν προστάτ' οἱ εὐφρονοῦντες,
»νῦν δὲ αὐτὰ διέπουσιν οἱ μεγαλοφωνοῦντες.
»Ἄλλοτ' οἱ ἄνδρες ἔμενον ἄνδρες τῶν γυναικῶν των,
»νῦν δ' αἱ γυναῖκες γίνονται κυρίαι τῶν ἀνδρῶν των.
»Ὁ χρόνος δ' ἐπιλείψει μοι, ἂν σοι ἀπαριθμήσω
»τὰ ὅσα παρατράγῳδα συνέβη ν' ἀπαντήσω.
»Πλὴν τί τὰ θέλομεν αὐτά, ὦ Ζεῦ, ἀφ' οὗ κἀμμίαν
»δὲν φέρουσιν εἰς τοὺς θεοὺς ἐπαισθητὴν ζημίαν;
»Νὰ μή σου τὰ πολυλογῶ, ἐντὸς τακτῆς ἡμέρας
»ἀτμήλατοι ἐφέραμεν τὸν πλοῦν ἡμῶν εἰς πέρας
»Καὶ ἠγκυροβολήσαμεν περιχαρῶς εἰς ἕνα
»τῆς Σάμου ἀρκετὰ εὐρὺν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα.
»Εἰς τὴν ξηρὰν δὲ ἀποβὰς ἐν τάχει, εἷς τῶν πρώτων,
»τοὺς ἐγχωρίους ἀπαθῶς, ὡς ξένος τις, ἠρώτων
»Ἐὰν ὑγείαν ἔχωσιν, ἐὰν εὐδαιμονῶσιν,
»ἐὰν τὰ προϊόντα των ἐπικερδῶς πωλῶσιν,
»Ἐὰν ἡ Σάμος διαρκῶς εἰς πρόοδον προβαίνῃ
»ἢ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς στάσιμος μήπως μένῃ.
»Προσέτι ἐὰν τοὺς θεοὺς οἱ ἄνθρωπ' εὐλαβῶνται
»καὶ οἱ ναοὶ ἐὰν αὐτῶν πρεπόντως συντηρῶνται.
»Καί, τέλος, ὥς τι πάρεργον καὶ ἄνευ σημασίας,
»ἠρώτων ἂν εἰς τοὺς βωμοὺς προσφέρωσι θυσίας.

»Εἰς τὰς τοιαύτας δὲ ἐμοῦ τοῦ ξένου ἐρωτήσεις,
»ὁμοίας σχεδὸν ἔδιδον οἱ πάντες ἀποκρίσεις,
»Ὅτι αὐτοὶ δὲν μεριμνοῦν πολὺ διὰ τὰ ἄλλα,
»διότι τοὺς ἀπασχολοῦν ζητήματα μεγάλα,
»Σκοποῦντα τὴν τῆς προσφιλοῦς πατρίδος σωτηρίαν,
»εὑρισκομένης δυστυχῶς εἰς θέσιν ὀλεθρίαν.
»Ὁποῖα δὲ ζητήματα ἀκροσφαλῆ ἐνόουν,
»νομίζω ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἠγνόουν.
»Ἐν τούτοις ἔλεγ' ἕκαστος αὐτῶν τὰ ἰδικά του,
»τουτέστιν, ἀποσιωπῶν τὰ ἀνομήματά του,
»Καὶ τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν,
»ἀπέδιδεν ὑβριστικῶς τοῖς ἄλλοις ἀνοσίαν
»Φιλοπατρίας ἔλλειψιν, κακίαν καὶ τοῖς πᾶσιν
»ἀκράτητον πρὸς νοσφισμὸν τῶν δημοσίων τάσιν.
»Ἐν ᾧ δέ, ἔλεγ', ἡ πατρὶς κατὰ κρημνῶν προὐχώρει,
»τὸν ὄλεθρόν της ἀπαθῶς πᾶς ἄλλος ἐθεώρει,
»Μόνος δ' αὐτὸς ἐτήκετο· πλὴν τί νὰ πράξῃ μόνον
»ἐν ἄτομον ἀπέναντι τοσούτων λυμεώνων;
»Τοιαῦτά μοι ἐξέθετον οἱ πάντες κατ' ἰδίαν,
»μὲ φρίκην καὶ μ' αἱμάσσουσαν ἐκ θλίψεως καρδίαν.
»Τουτέστιν, ὅλοι ἑαυτοὺς ἐκάλουν πατριώτας,
»τοὺς δ' ἄλλους τῆς πατρίδος των ἐκήρυσσον προδότας.
»Ἐν μέσῳ δὲ τῆς φλογερᾶς αὐτῆς φιλοπατρίας,
»εἰς δύο, καθὼς ἔμαθον, διῄρηνται φατρίας
»Καὶ ἀλληλοϋβρίζονται καὶ ἀλληλομισοῦσι
»καὶ ἀλληλοσπαράσσονται καὶ ἀλληλομαχοῦσι.
»Τὸ δ' αἴτιον τῆς ἔριδος αὐτῆς καὶ ἀταξίας
»γινώσκεις τ' εἶναι σήμερον; Εἷς τόνος τῆς ὀξείας.
»Μὴ ἔχοντες δι' ἔριδας αἰτίαν οὐδεμίαν
»καὶ διὰ τοῦτο πάσχοντες μεγάλην δυσθυμίαν.
»Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔπρεπε ν' ἀφίνωσιν ὁ χρόνος
»εἰς μάτην νὰ παρέρχηται, ἄνευ τινὸς ἀγῶνος.
»Ἐδράξαντο ζητήματος κατ' ὄψιν ἁπλουστάτου,
»πλὴν κατὰ βάθος σοβαροῦ καὶ κινδυνωδεστάτου,

»Ὅπερ εἰς μέσον ἔφερε, μὲ πάταγον μεγάλον,
»ὁ λίαν περισπούδαστος ἐσμὸς τῶν διδασκάλων.
»Τουτέστιν, ἂν ἐπὶ τοῦ πους ὀξεία ἀπαιτῆται
»ἢ μὲ περισπωμένην ἂν αὐτὸ δεῖ νὰ κοσμῆται·
»Διὰ τὸν τονισμὸν λοιπὸν ἐρίζουσιν ἐκεῖνοι
»καὶ μέχρι τέλους ἄγνωστον τί πρόκειται νὰ γείνῃ . .
»—Περὶ αὐτοῦ, διέκοψεν ὁ Ζεύς, μὴ ἀνησύχει
»καὶ τῶν Σαμίων ἔκπαλαι τοιαύτ' ὑπῆρξ' ἡ τύχη.
»Εἶναι πατροπαράδοτον εἰς τούτους τὸ ἐρίζειν,
»δι' ὃ ἐρρήθη : «*ἔξεστι Σαμίοις σαλαΐζειν*».
»Ἀλλὰ εἰπέ μοι τοὺς ναοὺς ἐν Σάμῳ σὺ πῶς εἶδες ;
»θυσίαι νὰ προσφέρωνται ὑπάρχουσιν ἐλπίδες ;
»—Τίς, ἀπεκρίθη ὁ Ἑρμῆς, νῦν εἰς ναοὺς προσέχει,
»καὶ τίς ἐν Σάμῳ ὄρεξιν διὰ θυσίας ἔχει ;
»Μήπως σημαίνει τίποτε εἰς τοὺς βροτοὺς τὸ θεῖον,
»ἀφ' οὗ ἡ πίστις κρίνεται ὡς πρᾶγμά τι γελοῖον,
»Καὶ ὡς εἰς τὸν πολιτισμόν, τὴν μόρφωσιν ἐν γένει
»καὶ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν ἀντιστρατευομένη ;
»Ἂν οἱ θνητοὶ ἠδύναντο, ἐν συνειδήσει πάσῃ,
»καὶ οὐρανόθεν ἤθελον εὐθὺς μᾶς ἀπελάσει.
»Δι' ὅπερ καὶ ἀντὶ ναῶν μεγαλοπρεπεστάτων
»δὲν εὗρον ἢ ἐρείπια τῶν οἰκοδομημάτων.
»Ματαίως δ' ἐξεζήτησα διὰ νὰ εὕρω μόνον
»τοὺς τόπους ἔνθα οἱ βωμοὶ ὑπῆρχον ἀπ' αἰώνων.
»Καὶ ὅταν, ὡς ἀλλοδαπός, ποῦ ὁ ναὸς ἠρώτων
»τοῦ Χαριδότου τοῦ Ἑρμοῦ εὑρίσκεται, τὸ πρῶτον
»Ἀπήντων οἱ ἐγχώριοι φράσεις διφορουμένας,
»εἶτα δὲ μ' ἐξελάμβανον ὡς πάσχοντα τὰς φρένας,
»Ὥστε, ἐν τέλει, ἤκουσα παρά τινων Σαμίων
»ὅτι θὰ εὕρω τὸν ναὸν εἰς τὸ φρενοκομεῖον.
»Τοιαῦτα πράγματα ἰδὼν καὶ προσβολὰς ἀκούσας
»εἰς ἕνα, ὡς ἐμέ, θεὸν οὐδόλως προσηκούσας.
»Ἐκ Σάμου ἀπεφάσισα ἐν τάχει νὰ ἀπέλθω·
»πρὸ τούτου ὅμως ἔκρινα καλὸν νὰ περιέλθω

»Καί τινα τῶν χωρίων της, ἐν οἷς μ' εἶχον πιστώσει
»ὅτι χρηστῶς οἱ ἄνθρωποι καὶ εὐσεβῶς βιῶσι,
»Τὸ μὲν τὴν δυσθυμίαν μου ἵνα διασκεδάσω,
»τὸ δ' ἵνα τὴν κατάστασιν τῆς νήσου ἐξετάσω.
»Τοιουτοτρόπως ἄλλοτε μὲν διαρκῶς ἱππεύων,
»ἄλλοτε δ', ὅπου δυνατὸν ἦτο, πεζῇ ὁδεύων,
»(Διότι ἂν καὶ ἔχωσιν ὁδοποιίας νόμον
»καὶ πλεῖστα ἐδαπάνησαν, στεροῦνται ὅμως δρόμων)
»Ἐπεσκεψάμην ἱκανὰ χωρί' ἀλλεπαλλήλως,
»εὗρον δ' εἰς τοὺς κατοίκους των ὅτι ὑπάρχει ζῆλος
»Καὶ αἴσθημα θρησκευτικόν, πρὸς δὲ φιλοπονία,
»ἀλλὰ τοὺς βλάπτει ἡ οἰκτρὰ πολιτικομανία.
»Ἕνεκα ταύτης ἕκαστος τὰ πάντα θυσιάζει
»καὶ περὶ ὅλως μάταια διηνεκῶς τυρβάζει.
»Ἐντεῦθεν δὲ πηγάζουσι κακά, διχοστασίαι,
»ἔριδες μέσῳ συγγενῶν καὶ ἀκαταστασίαι.
»Νὰ τοὺς φωτίσω ἤθελον διὰ τῶν προτροπῶν μου,
»ἀλλ' ὅμως παρεγνώριζον ἐκεῖνοι τὸν σκοπόν μου.
»Δι' ὃ καὶ συμβουλευτικὸν πρὶν ἢ ἀνοίξω στόμα,
»μ' ἐμίσουν ὡς ἀνήκοντα εἰς τἆλλο δῆθεν κόμμα.
»Ἐν τούτοις, διελθὼν σειρὰν δασοσκεπῶν ὀρέων,
»κατάκοπος κατήντησα εἰς τὸ τῶν Γοργυρέων
»Πτολίεθρον, ὃ ἐν τερπνῇ θέσει, τῷ ὄντι, κεῖται
»καὶ ὑπ' ἀνθρώπων εὐφυῶν τὰ μάλιστα οἰκεῖται.
»Εἶναι δὲ πάντες ἔμποροι αὐτόθι, ἐργασίας
»διενεργοῦντες μετὰ τῆς ἐγγὺς αὐτῶν Ἀσίας.
»Ἐκ ταύτης προσπορίζονται, ἄνευ σχεδὸν χρημάτων,
»τὰ κτήνη, τὰ ἐδώδιμα καὶ τἆλλα πράγματά των.
»Κατάκοπος ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἐλθὼν εἰς τὸ χωρίον,
»εἰσῆλθον, τὸ μαρσίπιον κρατῶν, εἰς ἓν καφεῖον,
»Ἵνα μικρὸν ἀναπαυθῶ, συγχρόνως δ' ἀνιχνεύσω
»ποῦ ἠδυνάμην ἀσφαλῶς νὰ διανυκτερεύσω·
»Διότι ἡ ἡμέρα εἶχ' ἀρκούντως προχωρήσει
»καὶ μετ' ὀλίγον ἔμελλεν ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ,

»Ξένον ἐν τῷ καφείῳ του παρατηρήσας μόλις,
»κρατοῦντα καὶ μαρσίπιον βαρὺ ὁ καφεπώλης.
»Καὶ ὢν ἀνὴρ αἱμύλιος καὶ πεπολιτισμένος,
»ἄλλως καὶ εἰς τὸ ἔργον του καλῶς γεγυμνασμένος,
»Ἔσπευσε πρός με εὔχαρις καὶ μετὰ προσηνείας,
»καὶ θαυμαστῆς ἁβρότητος καὶ ἄκρας εὐγενείας,
»Ἤρξατο μ' ἀνυπόκριτον πεποίθησιν κηρύττων
»ὅτι ἡ γνωριμία μου εὐτύχημά του ἦτον,
»Ὅτι ὑψίστην θεωρεῖ τιμὴν τὴν ἔλευσίν μου,
»ὅτ' ὑποβάλλει ἑαυτὸν εἰς τὴν διάθεσίν μου,
»Καὶ ὅτι, τέλος, δι' ἐμὲ προσφέρει ὡς θυσίαν
»γυναῖκα, τέκνα, συγγενεῖς, ζωήν, περιουσίαν.
»Πολλὰ καὶ ἄλλα ἔλεγεν, ὢν φυσικὰ στωμύλος,
»καθόσον τὸν ἐνέπνεε φιλοξενίας ζῆλος·
»Ἀλλ' ὅμως παρετήρησα ὅτι αὐτὸς ἠρέμα
»συχνὰ πρὸς τὸ μαρσίπιον διηύθυνε τὸ βλέμμα.
»Ἴσως διότι, θεωρῶν αὐτὸ ἐξωγκωμένον,
»τὸ εὕρισκε κομψότητος πολὺ ἐστερημένον,
»Καὶ ἔκριν' ὅτ' ἡ ἔλλειψις αὐτὴ θὰ διωρθοῦτο,
»ἐὰν ἀπὸ τῶν περιττῶν ὀλίγον ἐκενοῦτο·
»Ἐν τούτοις, ἐξακολουθῶν ἕνεκ' ἐμοῦ νὰ χαίρῃ,
»ἔσπευσεν ἕνα ναργιλὲν καλὸν νά μοι προσφέρῃ,
»Πρὸς δὲ νυμφοκοκκόζωμον ἐντὸς ἑνὸς κυμβίου,
»τὸ βλέμμα φέρων πάντοτε ἐπὶ τοῦ μαρσιπίου.
»Μεθ' ὅ, προέβη ἐρωτῶν πόθεν ἐγὼ ἠρχόμην,
»τί ἔργον ἐπαγγέλλομαι καὶ ποῦ διηυθυνόμην.
»Εἰς τὰς τοῦ καφεψοῦ δ' ἐγὼ τοιαύτας ἐρωτήσεις
»τὰς προσηκούσας ἔδιδα παντοίας ἀπαντήσεις.
»Καὶ ἐξηκολουθήσαμεν οὕτω τὰς ὁμιλίας,
»ὡς εἰ συνεδεόμεθα διὰ μακρᾶς φιλίας.
»Ἐν ᾧ διελεγόμεθα περὶ πολλῶν ἐν γένει,
»εἰς τὸ καφεῖον ἔξαφνα εἷς ἄνθρωπος ἐμβαίνει,
»Μὲ βάδισμα σεμνοπρεπὲς καὶ φυσιογνωμίαν,
»ἐμφαίνουσαν χρηστότητα καὶ μεγαλοθυμίαν.

»Ἡ ὄψις του προέδιδε τὴν ταπεινοφροσύνην,
»ὁ τρόπος του τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην.
»Τοὺς ὀφθαλμοὺς κατένευεν, ὡς κόρη τις αἰδήμων,
»ἐν ὅλῳ δὲ ἐφαίνετο ἀνὴρ πολὺ εὐσχήμων.
»Τοῦ στόματός του δ' ἔρρεε, μὲ τόνον γυναικεῖον,
»αὐδή, κατὰ τὸν Ὅμηρον, καὶ μέλιτος γλυκίων.
»Τὸν ἄνδρα εἰσερχόμενον ἰδὼν ὁ καφεπώλης,
»μακρὰν μου ἀπεχώρησεν· ἐκεῖνος δέ, μεθ' ὅλης
»Ἐλθὼν τῆς σοβαρότητος καὶ πρῶτον χαιρετίσας
»μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος, καὶ ὕστερον καθήσας
»Εἰς σκίμποδα πλησίον μου, μ' ἠρώτησεν εὐθύμως
»πόθεν λαμβάνει τὴν τιμὴν ὁ ταπεινός του δῆμος
»Νὰ δέχητ' ἐν τοῖς κόλποις του, ὡς προσφιλῆ του ξένον,
»ἄνδρα τοσοῦτον ἔξοχον καὶ διακεκριμένον.
»Συγχρόνως μοι προσέφερε νὰ λάβ' ὅ τι προκρίνω
»καφέν, λουκοῦμι ἢ ρακῆν, ἐὰν τοιαύτην πίνω.
»Τὸ προσηνὲς τοῦ ἤθους του, τῶν λόγων ἡ ἁβρότης,
»τὸ ἀφελὲς τῶν τρόπων του, ἡ ἄκρα ἀγαθότης,
»Τὸ τοῦ προσώπου εὔχαρι, ὁ τῆς φωνῆς του ἦχος
»μ' ἐμάγευσαν, μὲ ἔθελξαν, μ' εἵλκυσαν ἐνδομύχως.
»Ὅθεν καὶ εἰς τοὺς λόγους του ἔσπευσα ν' ἀπαντήσω
»καὶ μετὰ συγκινήσεως νὰ τῷ εὐχαριστήσω,
»Εἰπὼν ὅτι πραγματικῶς εὐδαίμων θεωροῦμαι,
»διότι δεξιώσεως τοιαύτης ἀξιοῦμαι
»Εἰς ἓν τοιοῦτον εὐγενὲς χωρίον καὶ ὡραῖον,
»συγχρόνως καὶ μεγάφημον, ὡς τὸ τῶν Γοργυρέων,
»Καὶ ὅτι ἐν τῇ μνήμῃ μου θὰ σώζω αἰωνίαν
»τὴν τῶν κατοίκων ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοξενίαν.
«Ταῦτα μὲν ἔλεγον ἐγώ· ὁ δέ, ὅλως φαιδρότης
»καὶ ἔνθερμος τῆς ἀρετῆς τυγχάνων θιασώτης,
»Ἐκ τῶν τοιούτων λόγων μου πολὺ συνεκινήθη
»καὶ μόλις τὰ ἑπόμενα ν' ἀρθρώσῃ ἐδυνήθη.
» —Οἱ ἀγαθοὶ τοὺς ἀγαθοὺς ὀφείλουν νὰ τιμῶσι
»καὶ τοὺς ἐντίμους οἱ χρηστοὶ ὡσαύτως ν' ἀγαπῶσι·

»Δι' ὃ καὶ λογιζόμενοι τὴν ἀρετὴν καθῆκον,
»δὲν πράττομεν ἄλλο οὐδὲν ἢ τὸ ἡμῖν προσῆκον.
»Ἐν τούτοις, μοὶ προσέθηκε, δύναμαι νὰ ἐλπίσω
»ὅτι θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς φιλοξενήσω;
»Διότι πλησιάζει νύξ, ἐκτὸς δὲ τῶν καφείων,
»ἐνταῦθα δὲν εὑρίσκεται κἀνὲν ξενοδοχεῖον.
»Ὥστε εὐδαίμων ἔσομαι, ἂν εὐαρεστηθῆτε
»νὰ ἔλθητ' εἰς τὸν οἶκόν μου διὰ ν' ἀναπαυθῆτε.
»Ἡ τοῦ ἀνδρὸς εὐγένεια καὶ ἄκρα καλοσύνη,
»ἡ ἀγαθὴ διάθεσις καὶ ἡ φιλοφροσύνη
»Τοσοῦτον ἐπεβάλλοντο, ὥστε δὲν ἐδυνήθην
»νὰ μὴ δεχθῶ τὴν πρότασιν, δι' ὃ καὶ ἀπεκρίθην
»Ὅτι ἡ ἀγαθότης του μὲ ἔχ' ὑποδουλώσει,
»ἀλλὰ φοβοῦμ' εἰλικρινῶς μὴ ἤθελον τῷ δώσει
»Ἐνόχλησιν καὶ καταστῶ βάρος εἰς τὴν οἰκίαν,
»δεχόμενος τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ φιλοξενίαν.
»Μόλις αὐτοὺς ἐπρόφερα τοὺς λόγους, καὶ ἐκεῖνος,
»ὑπὸ σκορπίου ὡς ἐὰν ἐδήχθη ἐπωδύνως,
»Ὠχρίασ', ἠρυθρίασεν, ἠθύμησ', ἐταράχθη
»καὶ ἀπὸ τοῦ καθίσματος αὐτοῦ ἀνετινάχθη,
»Καί, τέλος, εἶπε λυπηρῶς—Ἐνόχλησις κἀμμία·
»καὶ μόνον ἐὰν σκέπτησθε τοῦτ', εἶναι βλασφημία.
»Ὡς ὕβριν δὲ δυσέκνιπτον καὶ προσβολὴν μεγάλην
»τὸν λόγον θεωρῶ αὐτόν, ἂν εἴπητε καὶ πάλιν.
»Ὁ οἶκός μου εἶν' ἕτοιμος, ἂν δ' ἄλλο δὲν ὑπάρχῃ
»ἐν τούτῳ, ἡ φιλόξενος διάθεσις πλὴν ἄρχει.
»Ἰδὼν ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον τοσοῦτο ταραχθέντα
»καὶ ἐκ τοῦ δισταγμοῦ ἐμοῦ καιρίως προσβληθέντα,
»Τὴν εὐγενῆ του πρόσκλησιν ἐδέχθην εὐγνωμόνως,
»ἀφ' οὗ αὐτὴν ἐπέβαλλε τοσοῦτον ἐπιμόνως.
»Τότε αὐτὸς κατάπλεως χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης,
»ἥτις ἦτον ἀπόρροια ἐκτάκτου καλοσύνης,
»Ἔσπευσεν εἰς τὸν οἶκόν του ἕν' ἄνθρωπον νὰ στείλῃ
»ὅπως εἰς τὴν γυναῖκά του ἐγκαίρως ἐξαγγείλῃ,

»Ὅτ' ἤδη προσεκάλεσε διὰ νὰ ἑστιάσῃ
  »ξένον τινὰ καὶ ὤφειλεν αὐτὴ νὰ ἑτοιμάσῃ
»Τὰ διὰ τὴν ἑστίασιν ἐν ὅλῃ των τῇ τάξει·
  »τουτέστιν ὄρνιν ἰνδικὸν παχὺν εὐθὺς νὰ σφάξῃ,
»Καὶ ἓν πιλάφιον καλὸν εἰς τὸν ζωμόν του ψήσῃ,
  »συγχρόνως δὲ καὶ μερικὰ ὠὰ νὰ τηγανίσῃ,
»Ἐκ τῆς οἰναποθήκης των δὲ ἐξαγάγ' ἐκεῖνον,
  »ὃν ἀπὸ ἐνενήκοντα ἐτῶν φυλάσσει οἶνον.
»Πρὸς τούτοις δὲ ἑτοιμασθῇ καὶ μαλακή τις κλίνη,
  »διότι ἐν τῷ οἴκῳ των ὁ ξένος θέλει μείνει.
»Καὶ ταῦτα μὲν παρήγγελλεν ἐκεῖνος γεγονυίᾳ
  »φωνῇ, διὰ νὰ ἀκουσθῇ ἀπὸ ἐμὲ ἰδίᾳ.
»Ἐγὼ δὲ τὰ γινόμενα διὰ ὑποδοχήν μου
  »ἀκούων, ἐμακάριζα τὴν τύχην τὴν καλήν μου,
»Ἥτις με καθωδήγησε παρὰ ἀνδρί, τοσοῦτον
  »κτωμένῳ ἀγαθότητος καὶ αἰσθημάτων πλοῦτον.
»Ἐξ ἄλλου δὲ καὶ βρώσεως μεγάλως ὠρεγόμην
  »καὶ ἀναπαύσεώς τινος ἀνάγκην ᾐσθανόμην.
»Πλὴν μέχρις οὗ τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ὠὰ ψηθῶσι
  »καὶ τὰ τῆς ἑστιάσεως προπαρασκευασθῶσι,
»Βεβαίως ἠναγκάσθημεν νὰ μείνωμεν οἱ δύο
  »μετὰ καὶ ἄλλων θαμωνῶν πολλῶν ἐν τῷ καφείῳ.
»Εἰς τὸ διάστημα δ' αὐτό, ἐν ᾧ συνωμιλοῦμεν,
  »ποτήρι' ἀλλεπάλληλα μαστίχης ἐκενοῦμεν.
»Ὡς θέμα δ' ὁ ξενίζων με εἶχε τῆς ὁμιλίας
  »τὸ αἴσθημα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς κοινωφελείας.
»Διότι ὅπου ἠθική, ἐβόα, δὲν ὑπάρχει,
  »ἐκεῖ ἡ ἐξαχρείωσις καὶ ἀθλιότης ἄρχει.
»Ὀφείλει δὲ πᾶς ἄνθρωπος νὰ ἦναι χρηστοήθης,
  »ἐνάρετος, κοινωφελής, αἰδήμων, φιλαλήθης,
»Διότι εἶναι τῶν κακῶν τὸ ψεῦδος ἡ αἰτία
  »καὶ ἐξ αὐτοῦ προέρχονται ἐγκλήματα παντοῖα.
»Ὡσαύτως ὑπεστήριζεν ὅτι ἡ τιμιότης
  »πρέπει νὰ ἦν' εἰς ἕκαστον ἡ πρώτη ἰδιότης,

»Καὶ δι' αὐτὸ τοὺς ἅρπαγας θηρία ἐθεώρει,
»τὴν δὲ κλοπὴν ὡς ἔγκλημα φρικῶδες κατηγόρει·
»Ἀντὶ τὰ ξένα πράγματά τις, ἔλεγε, ν' ἁρπάζῃ
»δι' ἄλλους καὶ τὰ ἴδια πρέπει νὰ θυσιάζῃ.
Ὅπου δὲ λείπ' ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη
»ἐκεῖ, ὄντως, οἱ ἄνθρωποι διάγουσιν ὡς κτήνη.
»Ὁσάκις δὲ ἐπρόφερε τὰς λέξεις ἀδικία,
»ψεῦδος, κλοπὴ καὶ ἁρπαγὴ συσσώμως ἐφρικία.
»Τοιαῦτα ἔλεγεν αὐτός, τῶν παρακαθημένων
»τῶν λόγων του ἐν συντριβῇ ψυχῆς ἀκροωμένων
»Καὶ δι' ἐπικροτήσεων διηνεκῶν δηλούντων
»ὅτ' εἶναι ἐκ τῶν πάντοτε τὴν ἀρετὴν ἀσκούντων.
»Τέλος, ἀφ' οὗ ἐξήντλησεν ὅλας τὰς παραινέσεις
»καὶ ὅλας κατεδήλωσεν αὐτοῦ τὰς διαθέσεις,
»Τὰς πᾶν ὅ τι ἐξαίσιον καὶ μέγα συγκεντρούσας
»καὶ ἕνα μόνον γνώμονα, τὴν ἀρετήν, ἐχούσας,
»Μοὶ εἶπεν ὅτι ἔμελλε, πρὸς ὥραν νὰ μ' ἀφίσῃ,
»ἵνα, εἰς τὴν οἰκίαν του ὑπάγων, ἐρωτήσῃ
»Ἂν ἡτοιμάσθ' ἡ τράπεζα, ὥστε νὰ πορευθῶμεν
»κατόπι καὶ ἀμφότεροι φαγόντες εὐφρανθῶμεν.
»Καί, ἀληθῶς, καταλιπὼν μόνον ἐμέ, ἀπῆλθε,
»δὲν ἤργησεν ὅμως πολὺ καὶ πάλιν ἐπανῆλθε,
»Λέγων τὰ πάντα ἕτοιμα ὅτ' εἶν' ἐν τῇ οἰκίᾳ
»καὶ ὅτι περιμέν' ἡμᾶς αὐτόθι ἡ κυρία
»Νὰ μεταβῶμεν, ὅπως μὴ τὸ φαγητὸν κρυώσῃ·
»ἐν τούτοις, πρὶν ἀπέλθωμεν, ἔδει νὰ πληρωθῶσι
»Τὰ τῆς καταναλώσεως ἡμῶν εἰς τὸ καφεῖον,
»τουτέστι τὰ κεράσματα καφέδων καὶ ρακίων.
»Αὐτὰ δὲ ὡς φιλότιμος καὶ τὸ ὀρθὸν γνωρίζων,
»ἀναμφιβόλως ἤθελε πληρώσει ὁ ξενίζων·
»Ἀλλ' ἔτυχεν εἷς φίλος του νὰ τὸν ἀπασχολήσῃ,
»ἵνα διὰ ὑπόθεσίν τινα τῷ ὁμιλήσῃ,
»Καὶ ἐπειδὴ λίαν μακρὰ ἡ ὁμιλία ἦτο,
»τὸν καφεψὸν δὲ ἔβλεπα καὶ ἐστενοχωρεῖτο,

»Ἐπλήρωσα τέλος ἐγὼ τὰ καταναλωθέντα,
»εἰς οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσὸν συμποσωθέντα,
»Διότι περιέλαβεν εἰς τὸν λογαριασμόν του
»ὁ καφεψὸς χρέη πολλὰ ἀρχαίων πελατῶν του.
»Ἀλλ' ὅμως ὁ ξενίζων με κατόπιν ἐδυσφόρει
»ὅτι ἐγὼ ἐπλήρωσα, καθ' ὅσον ἐθεώρει
»Τὴν πληρωμὴν ἀπὸ ἐμὲ ὡς προσβολὴν καιρίαν
»εἰς τὴν φιλοτιμίαν του καὶ γενναιοδωρίαν.
»Δι' ὃ κόπον ἐδέησε πολὺν νὰ καταβάλω,
»ἵνα ἐκ τῆς τοιαύτης του ἰδέας τὸν ἐκβάλω.
»Ἀφ' οὗ δέ πως κατώρθωσα νὰ τὸν ἐκδυσωπήσω,
»παρεσκευάσθην οἴκαδε νὰ τὸν ἀκολουθήσω,
»Τὰς τοῦ χωρίου ἀγνοῶν ὁδούς, ὡς ὁδηγόν μου,
»παραλαμβάνων μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ μαρσίπιόν μου.
»Ἐκεῖνος πλὴν μ' ἐμπόδισεν ἀπὸ τοιοῦτον κόπον,
»εἰπών μοι, μὲ δεικνύοντα τὴν μέριμνάν του τρόπον,
»Ν' ἀφίσω τὸ μαρσίπιον καὶ θέλει παραγγείλει
»τῷ καφεπώλῃ οἴκαδε νά μοι τὸ ἀποστείλῃ.
«Καὶ προσελθὼν ἐλάλησέ τινα τῷ καφεπώλῃ,
»μεθ' ὃ ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ καφείου ὅλοι.
»Ὁπόταν δέ, μετά τινων μόνον στιγμῶν πορείαν,
»εἰς τὴν οἰκίαν ἤλθομεν, εὕρομεν τὴν κυρίαν,
»Φέρουσαν ἑορτάσιμον στολήν, νὰ περιμένῃ,
»εἰς τὸν λιθόκτιστον οὐδὸν τῆς θύρας καθημένη.
»Πέριξ δ' αὐτῆς μετ' ὠρυγμῶν παντοίων συνωθεῖτο
»ἀγέλη παίδων, ὧν τινων πότνια μήτηρ ἦτο.
»Ἐν τούτοις, ἡ ἐρίτιμος γυνὴ ἡμᾶς ἰδοῦσα,
»ἠγέρθη, στάσιν εὔχαριν καὶ θελκτικὴν λαβοῦσα
»Καὶ ἐν τῇ τῆς ὑποδοχῆς ὡδήγησεν αἰθούσῃ,
»τῇ ἄνευ κόσμου μὲν πολλοῦ, πλὴν καθαρίῳ οὔσῃ.
»Αὐτόθι δ' ὁ ξενίζων με μ' ἐσύστησ' εἰς ἐκείνην,
»μεγίστην ἐκδηλώσασαν καρδίας εὐφροσύνην,
»Διότι ὑπεδέχετο ἐν τῇ οἰκίᾳ ξένον
»ἄνδρα τοσοῦτον εὐγενῆ καὶ διακεκριμένον.

»Αὐτὸ δὲ ἐλογίζετο ὑψίστην εὐτυχίαν,
»μ' ὅλον ὅτι ᾐσθάνετο θλῖψίν τινα μυχίαν,
»Ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νά με φιλοξενήσῃ,
»ὡς ἤθελε, καὶ ἔσπευδε συγγνώμην νὰ ζητήσῃ
»Οἱ τρόποι οὗτοι οἱ λεπτοὶ καὶ αἱ φιλοφροσύναι
»ἐδείκνυον très distinguée ὅτ' ἡ κυρία εἶναι.
»Ὅθεν κἀγὼ δὲν ἔλειψα νὰ τῇ ἀνταποδώσω
»τὰ ἴσα μὲ τὸν τόκον των καὶ διαβεβαιώσω
»Ὅτι εὐδαιμονέστατος, τῷ ὄντι, θεωροῦμαι,
»διότι ἵνα γνωρισθῶ μὲ ταύτην ἀξιοῦμαι.
»Ἄλλως τε καὶ ἡ ἔκτακτος αὐτὴ φιλοξενία
»θέλει ἐν τῇ καρδίᾳ μου τηρεῖσθαι αἰωνία,
»Εἰ καί πως ἐνεδοίαζον μὴ ταύτης κατεχρώμην
»καὶ ἴσως ξένος φορτικὸς τῷ οἴκῳ ἐγινόμην.
»Μόλις ἐγὼ εἶπον αὐτὰ καὶ ἤρχισαν συγχρόνως
»ὅ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ δηλοῦντες ὁμοφώνως
»Ὅτ' εἶναι ἡ οἰκία των εἰς τὴν διάθεσίν μου
»καὶ πρέπει νὰ τὴν θεωρῶ τοὐντεῦθεν ἰδικήν μου,
»Καὶ ὅσο διαρκέστερον ἐν ταύτῃ κατοικήσω,
»τοσοῦτο περισσότερον θὰ τοὺς εὐχαριστήσω.
»Μετὰ τοὺς λόγους δὲ αὐτοὺς καὶ τὰς φιλοφρονήσεις,
»αἵτινες διημείφθησαν παρ' ὅλων μας ἐπ' ἴσης,
»Ἀπῆλθ' ἡ οἰκοδέσποινα διὰ νὰ ἑτοιμάσῃ
»τὰ τῆς τραπέζης, ἐπειδὴ ἡ ὥρ' εἶχε περάσει,
»Καὶ ἐγκατέλιπεν ἐμὲ μετὰ τοῦ τἄλλ' ἀψόγου
»ἀνδρὸς αὐτῆς, πλὴν δυστυχῶς καὶ κἄπως πολυλόγου,
»Ὅστις ἐκ νέου ἤρχισε μεγάλην ὁμιλίαν,
»οὐδόλως τὴν κενὴν ἐμοῦ χορταίνουσαν κοιλίαν.
»Ἀφ' οὗ δέ μοι ἐλάλησε πολλὰ περὶ πραγμάτων
»παντοίων, περὶ ἠθικῆς, ἀέρων καὶ ὑδάτων,
»Δοὺς πέρας εἰς τοὺς λόγους του, ἐξῆλθεν ἵνα ἴδῃ
»τὸ δεῖπνον τὸ πολύκροτον ἂν ἡτοιμάσθη ἤδη.
»Ἐγὼ δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν μείνας, διεσκεπτόμην
»πότε τῆς καταστάσεως αὐτῆς θ' ἀπηλλαττόμην,

»Καὶ ἂν θὰ ἐκαθήμεθα λοιπὸν ἐν τῇ τραπέζῃ,
»διότι ἤρχισ' ἡ γαστὴρ τὸ Φρύγιον νὰ παίζῃ.
»Ἱστάμην δὲ τὴν πρόσκλησιν τοῦ δείπνου ἀναμένων,
»ὅτε ἐξαίφνης ἤκουσα φωνῶν συγκεχυμένων,
»Κραυγῶν, ἀρῶν, βλασφημιῶν, ἐκφράσεων ὀργίλων,
»σφοδρῶν ἐπιτιμήσεων, ἐγκλήσεων ποικίλων
»Καὶ εἶδα μετ' ἐκπλήξεως, ἐν χρόνῳ βραχυτάτῳ,
»ὁ οἶκος ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ γείνῃ ἄνω κάτω.
»Τὸ τί συνέβαιν' ἀγνοῶν, (τὸ λέγω ἀσυστόλως,
»διότι εἶναι ἀληθὲς) συνεταράχθην ὅλος.
»Καὶ ὑποθέσας ἔκρηξιν πυρκαϊᾶς, καιούσης
»τὸν οἶκον, ἔξω νὰ ῥιφθῶ ἐσκόπουν τῆς αἰθούσης,
»Ὁπότ' εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ δρομαῖος ὁ ξενίζων,
»ἐξωργισμένος, βλασφημῶν, ἀρώμενος, ὑβρίζων
»Καὶ ἤρξατο μετὰ θυμοῦ καὶ ἄλγους βαθυτάτου
»ἐκθέτων τὰ ἀπαίσια δεινοπαθήματά του.
»Ἤτοι, ἐν ᾧ ἡ σύμβιος αὐτοῦ ἦτο ἀποῦσα
»ἐν τῇ οἰναποθήκῃ των, οἶνον ἐκεῖ ἀντλοῦσα,
»Ὃν ἔτη ἐνενήκοντα ἐτήρει κεκρυμμένον,
»πρὸς πόσιν μόνον εὐγενῶν καὶ ἐπισήμων ξένων,
Γαλῆ τις φαυλεπίφαυλος καὶ δολοφρονεστάτη,
ἀναίσχυντος, παμμίαρος καὶ κακοηθεστάτη,
Φιλοξενίας αἴσθημα οὐδόλως κεκτημένη
καὶ πνεύματος ἁρπακτικοῦ αἰσχρῶς ἐμφορουμένη,
Εἰσδύσασα ἀψοφητεὶ ἐντὸς τοῦ μαγειρείου,
εὗρε τὴν χύτραν, ἧς ἐντὸς μετὰ τοῦ πιλαφίου,
Ὑπῆρχε καὶ ὁ ἰνδικὸς ὄρνις ὁμοῦ βρασμένος
»καὶ μετὰ δεξιότητος πολλῆς μαγειρευμένος,
»Καὶ ἀνατρέψασα αὐτὰ ἡ βέβηλος ἐπάνω
»ἑξήκοντα τηγανητῶν ᾠῶν ἐν τῷ τηγάνῳ,
»Ἄνευ αἰδοῦς καὶ συστολῆς ἔφαγε μὲν τὸ πρῶτον,
»χωρὶς οὐδὲ ἐλάχιστον νὰ προξενήσῃ κρότον,
»Τὸν ὄρνιν δὲ τὸν ἰνδικὸν τῷ στόματι λαβοῦσα,
»ἡ ἀνοσία ᾤχετο, τοῦ οἴκου ἀπιοῦσα.

»Ὡς νὰ μὴ ἤρκει δὲ αὐτὸ, καὶ ἕτερον συνέβη,
»ἐξ οὗ μᾶλλον δυσφόρητος ἡ θέσις των ἀπέβη.
»Τουτέστι, τὴν διαρπαγὴν τῶν φαγητῶν ἐκείνων
»μαθοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἤντλει τὸν οἶνον,
»Τόσον ἐπλήγη τὴν ψυχὴν, τόσον συνεκινήθη,
»ὥστε τὸν οἶνον ἄφισε καὶ ἐντελῶς ἐχύθη,
»Καὶ οὕτως ἐνενήκοντα ἐτῶν φεῦ! ἀμβροσία,
»χάριν μιᾶς αἰσχρᾶς γαλῆς, ἐγένετο θυσία!
»Ὅθεν καὶ οὔτε φαγητὸν οὔτ' οἶνος ἀπελείφθη,
»καὶ ἡ μὲν σύζυγος αὐτοῦ ἐκ λύπης κατελήφθη,
»Αὐτὸς δ' εἰς τόσην ταραχὴν ἔχ' ἤδη καταντήσει,
»ὥστ' ἢ τὸν νοῦν θὰ στερηθῇ ἢ θὰ αὐτοκτονήσῃ.
»Διότι εἶν' ἀδύνατον νὰ ἀνεχθῇ εἷς ξένος,
»ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ φύγῃ πεινασμένος.
»Οὐδόλως ὅμως ἤθελον ἐπέλθει ταῦτα πάντα
»τὰ ὅλως ἀπροσδόκητα καὶ θλιβερὰ συμβάντα,
»Καὶ οὔτε θὰ ἐφθάνομεν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον,
»ἂν ἄλλος τις Διευθυντὴς ὑπῆρχ' εἰς τὸ Γραφεῖον,
»Ἀλλὰ ὁ νῦν Διευθυντὴς, ἀνίκανος ἐν πᾶσι
»καὶ ὀκνηρὸς, κατάστασιν τοιαύτην διαπλάσσει.
»Ἐν τῇ φαυλότητι δ' αὐτοῦ οὐδόλως συγκινεῖται,
»ἂν ὁ φορολογούμενος λαὸς ταλαιπωρῆται,
»Ὅλον τὸν χρόνον δαπανᾷ εἰς τὰς ῥαδιουργίας
»καὶ εἰς τὰς φατριαστικὰς ἐν γένει ἐνεργείας,
»Δὲν μεριμνᾷ, δὲν σκέπτεται, εἰ μὴ περὶ ἀνέμων,
»ὥστ' εἶναι ὁ κακὸς ἡμῶν, τῇ ἀληθείᾳ, δαίμων.
»Δι' ὃ οὐδεὶς τὰ πράγματα αὐτοῦ ἐξουσιάζει·
»μία γαλῆ τὸ φαγητὸν ἀφόβως διαρπάζει
»Καὶ μένουσιν οἱ τίμιοι ἄνθρωποι, τέλος, νῆστεις,
»διότι οὔτε νόμος τις ὑπάρχει οὔτε πίστις
»Ἰδοὺ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ τοῦ λυμεῶνος,
»ὅστις τοιούτων ἁρπαγῶν αἴτιος εἶναι μόνος
»Λέγων αὐτά, ἐκ τῆς ὀργῆς εἶχεν ἀστράπτον βλέμμα
»καὶ ἔνδον τῶν φλεβῶν αὐτοῦ ἐκόχλαζε τὸ αἷμα.

»Τὸν ἄνθρωπον ἰδὼν ἐγὼ σφοδρῶς ἠρεθισμένον
»καὶ διὰ τὸ συμβὰν αὐτῷ τοσοῦτον ὠργισμένον,
»Ἐπὶ τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ συνεκινήθην
»καὶ μήπως πάθῃ συγκοπὴν καρδίας ἐφοβήθην.
»Ἐνόμισα λοιπὸν καλὸν νὰ τὸν παραμυθήσω
»καὶ μὴ εἰς τοῦ ἀπελπισμοῦ τὸ κράτος τὸν ἀφίσω.
»Καὶ ἤρχισα λέγων αὐτῷ πολὺ νὰ μὴ λυπῆται,
»καὶ ὅτι τὸ τοῦ φαγητοῦ ἡμῶν οἰκονομεῖται,
»Καθόσον ἀπελείπετο εἰς τὸ μαρσίπιόν μου
»ἐν ἱκανῇ ποσότητι ἓν μέρος τῶν τροφῶν μου.
»Αὐτὸ δ' ὁ καφεπώλης ἂν δὲν εἶχεν ἔτι στείλει,
»ἂς σπεύσῃ τὴν ἀποστολὴν ἵνα τῷ παραγγείλῃ.
»Πρὸς ταῦτα ὁ ξενίζων με μὲ ψυχικὴν ὀδύνην
»ὑπέλαβ' ὅτι θεωρεῖ μεγάλην καταισχύνην,
»Τὸ νὰ δεχθῇ νὰ φάγωσιν ἐκ τῶν τροφῶν ἐκείνων·
»ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν πρότασιν ἐγὼ εἶμ' ὁ προτείνων,
»Νὰ ὑπακούσῃ εἰς ἐμὲ νομίζει ὡς καθῆκον,
»ἀφ' οὗ καὶ τὸ μαρσίπιον ὑπάρχει εἰς τὸν οἶκον.
»Συγχρόνως δὲ διέταξε νὰ φέρωσι ταχέως
»ἐπάνω τὸ μαρσίπιον· εἷς παῖς δ' αὐτοῦ δρομαίως
»Ἀπῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἵνα τὸ προσαγάγῃ,
»πλὴν εἶδον μετ' ἐκπλήξεως ὅτι αὐτὸ ἠλλάγη
»Καὶ ὅτι ἔφερεν ὁ παῖς, ἀντὶ τοῦ μαρσιπίου,
»*βούρλαν* τινὰ χονδροειδῆ, ἐκ δέρματος αἰγείου.
»Φρονῶν ὅτι δὲν ἔγεινεν αὐτὸ ἔκ τινος δόλου,
»ἀλλ' ἦτο ἀποτέλεσμα λάθους τοῦ καφεπώλου,
»Εἶπον εἰς τὸν ξενίζοντα, μετ' εὐγενείας, ὅτι
»ὁ καφεπώλης, φαίνεται, χρηστῷ τῷ συνειδότι,
»Κρατήσας τὸ μαρσίπιον, ἀπέστειλ' εἰς τὸν οἶκον,
»τὴν *βούρλαν*, σκεῦος εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον ἀνῆκον.
»Καὶ τοῦτο ἐκ παραδρομῆς ἢ ὀπτικῆς ἀπάτης,
»εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα οὔσης συνηθεστάτης.
»Ἀλλ' ὁ ξενίζων νὰ συμβῇ τοιοῦτό τι ἠρνεῖτο,
»διότι, καθὼς ἔλεγεν, ὁ καφεπώλης ἦτο

»Πρωτότυπον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης,
»εἰκὼν τῆς τιμιότητος καὶ νομιμοφροσύνης.
»Δι' ὅπερ καὶ ὑπώπτευεν ἐγὼ ὅτ' ἠπατώμην
»ἤ, καὶ ἐκ πλάνης ὀπτικῆς, ὅτι ἐλανθανόμην
»Μάλιστα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τίς τῶν δύο σφάλλει,
»ἔσπευσεν εὐκολώτατον ἓν πρᾶγμα νὰ προβάλῃ,
»Ἤγουν, νὰ ἴδωμεν ἐὰν ἡ βούρια περιεῖχεν
»ὅ τι καὶ τὸ λεγόμενον μαρσίπιον ἐνεῖχεν.
»Εἰς τοῦτο συνεφώνησα, ἐπὶ τῇ πεποιθήσει
»ὅτι τοιαύτη ἔρευνα τὸ ζήτημα θὰ λύσῃ.
»Ὁπόταν πλὴν μετὰ μικρὸν ἡ βούρια διηνοίχθη.
»καί, διερευνηθέντος τί ἐνέχει, κατεδείχθη
»Ὅτι ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ αἱ παρ' ἐμοῦ τεθεῖσαι
»εἰς τὸ μαρσίπιον τροφαί, ἀλλὰ ἐλαττωθεῖσαι,
»Ἐμοῦ δ' ἐκ τούτου χαίνοντος καὶ μένοντος ἐκθάμβου,
»ἐκεῖνος μὴ φυσιωθεὶς ποσῶς ἐκ τοῦ θριάμβου,
»Εἶπε, μὲ λίαν συμπαθὲς καὶ ταπεινόφρον ἦθος,
»ὅτι ἀπάται ὅμοιαι συμβαίνουσι συνήθως,
»Καθόσον φύσει ἀσθενὴς ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται,
»καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων εὐκόλως ἀπατᾶται,
»Πολλάκις ὡς μαρσίπιον τὴν βούριαν ἐκλαμβάνων,
»ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας ὕστερον τὴν πλάνην του μανθάνων.
»Ἵνα περὶ τοῦ λάθους μου δὲ κάλλιόν με πείσῃ,
»τὸν καφεπώλην ἔλεγεν ὅτι θὰ ἐρωτήσῃ,
»Ἂν ὅτε ἦλθον, ἔφερον μαρσίπιον μαζί μου,
»καὶ ἂν ἡ βούρια, πράγματι, δὲν ἦτο ἰδική μου.
»Ὡς τίμιος δ' ἀνὴρ αὐτός, δὲν ἤθελε διστάσει
»νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, ἐν ἀκριβείᾳ πάσῃ.
»Ἐν τούτοις, μέχρις οὗ αὐτό, τὴν ἐπιοῦσαν, γείνῃ,
»πάντων ἡμῶν ἐν φοβερᾷ διατελούντων πείνῃ,
»Ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς πρὸς βρῶσιν παρετέθη
»πᾶν ὅ τι ἐν τῇ βούριᾳ μου φαγώσιμον εὑρέθη
»Τοιουτοτρόπως δὲ ἐγὼ ὁ ξένος ἐγενόμην
»ξενίζων οἰκογένειαν, παρ' ᾗ ἐξενιζόμην.

»Ἀφ' οὗ δὲ ἐδειπνήσαμεν, ἠρχίσαμεν καὶ πάλιν
»περὶ τιμῆς καὶ ἠθικῆς διάλεξιν μεγάλην,
»Καθ' ἣν τιν' ὁ φιλοξενῶν ἀπέδειξ' ἀδιστάκτως
»ὅτι ὀφείλει πᾶς ν' ἀσκῇ τὴν ἀρετὴν ἐμπράκτως.
»Ὁπόταν δὲ τῆς ἀρετῆς τὸ θέμα ἐξηντλήθη,
»τότε ἐκεῖνος ἐγερθείς, μὲ τὴν αὐτῷ συνήθη
»Προσήνειαν καὶ χάριτα, μοὶ εἶπεν ὅτι ὥρα
»εἶναι, εἰπόντες ἱκανά, ν' ἀναπαυθῶμεν τόρα.
»Ὅθεν καλονυκτίσαντες ἐμέ, ἐν συνοδείᾳ
»ἀπῆλθον ἥ τε σύζυγος, αὐτὸς καὶ τὰ παιδία.
»Τὴν περὶ ὕπνου πρότασιν ὀρθὴν ἐμοῦ εὑρόντος,
»ἅτε πολὺ νυστάζοντος καὶ κατακόπου ὄντος,
»Ἐκεῖνος, εἰς δωμάτιον μικρόν με ὁδηγήσας,
»ἐν ᾧ ὑπῆρχε κλίνη τις καὶ ἀποχαιρετίσας,
»Ἀπῆλθεν ἵνα κοιμηθῇ, ἐγὼ δέ, μείνας μόνος,
»καλὸν νὰ κλείσω ἔκρινα τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος,
»Ὡς συνειθίζω πάντοτε· πλὴν εἶδον, παρ' ἐλπίδα,
»ὅτι τὸ κλεῖθρον ἔλειπε, δι' ὃ δὲν εἶχε κλεῖδα.
»Οὕτω λοιπὸν κατακλινθείς, καίτοι πολὺ νυστάζων,
»ἐπὶ μακρὸν ἠγρύπνησα, τὴν μνήμην δοκιμάζων,
»Μήπως ἐν τοῖς ποιήμασί ποτε τοῦ Ὀβιδίου
»εἰς βούργιαν μεταμόρφωσιν ἀνέγνων μαρσιπίου.
»Τοιαύτην μεταμόρφωσιν πλὴν μὴ ἀνακαλύπτων,
»εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ νυσταγμοῦ ἠρξάμην ὑποκύπτων.
»Καὶ ἐκοιμήθην ἀγνοῶν ὅτ' εἵμαρτο ἑτέραν
»νὰ ὑποστῶ κατάπληξιν, πολλῷ μεγαλειτέραν.
»Ἤγουν, μεθ' ὕπνον νήδυμον, καθ' ὅν, ὡς ὄνειρόν μου,
»τὴν βούριαν εἶχον πάντοτε καὶ τὸ μαρσίπιόν μου,
»Εὐθύμως τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ἐξυπνήσας
»καὶ τὰ ἐμὰ ἱμάτια νὰ ἐνδυθῶ ζητήσας,
»Εἶδον νὰ μὴ ὑπάρχωσιν εἰς ὃν τὰ εἶχον τόπον,
»ἀφαιρεθέντα ἐξ αὐτοῦ, κατ' ἄγνωστόν μοι τρόπον.
»Ἐκ τοῦ κοιτῶνος δ' ἔλειπον τά τε ἱμάτιά μου,
»ὁ πῖλος, τὸ κηρύκειον καὶ τὰ σανδάλιά μου.

»Τοιαύτη ἐξαφάνισις, ἥτις δὲν εἶχεν ἄλλως
»τύπον μεταμορφώσεως, μ' ἐτάραξε μεγάλως.
»Ἀδυνατῶν πῶς ἔγεινε δ' αὐτὴ νὰ ἐννοήσω,
»ἠθέλησα ἀλλέως πῶς τὸ αἴνιγμα νὰ λύσω,
»Ἤδη ὅτι ἐλήφθησαν ἵνα καθαρισθῶσι
»τὰ πράγματα καὶ καθαρὰ κατόπι κομισθῶσι.
»Πλὴν ὅταν μετὰ ἱκανὴν ματαίαν προσδοκίαν,
»εἶδον καὶ τὴν ἐλπίδα μου ἐκείνην τὴν γλυκεῖαν,
»Ὅτι, πρὸς δυστυχίαν μου, ὑπόστασιν δὲν ἔχει,
»ἐνόησα τὴν πλάνην μου καὶ ὅτι ἄλλο τρέχει.
»Δι' ὅπερ τὸν ξενίζοντα ἔσπευσα νὰ καλέσω
»καὶ τὸ συμβάν μου, μέ τινα πικρίαν, τῷ ἐκθέσω.
»Ἐκεῖνος δέ, τὸ πρῶτον μὲν ἐφάνη ἐνδοιάζων
»καὶ πῶς ἐπῆλθε γεγονὸς παρόμοιον θαυμάζων.
»Βλέπων τῶν ἱματίων μου δ' ἐμὲ ἐστερημένον,
»γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον καὶ στενοχωρημένον,
»Ἐσταύρωσε σεμνοπρεπῶς τὰς χεῖρας εἰς τὸ στῆθος
»καὶ εἶπε μ' εὐσυμπάθητον καὶ ταπεινόφρον ἦθος.
»—Δίκαιον εἶχον, βλέπετε, εἰς ὅσα εἶχον εἴπει
»ὅτι παρ' οἷς ἡ ἀρετὴ καὶ τιμιότης λείπει,
»Τὰ πάντα συνεκλείπουσιν, οἱ ἄνθρωποι δὲ ζῶσιν
»ὡς κτήνη ἀνθρωπόμορφα, χωρὶς νὰ τὸ νοῶσιν.
»Ὅμοιον κτῆνος, φαίνεται, τὴν νύκτ' αὐτὴν εἰσῆλθεν
»ἐδῶ καὶ τὰ ἱμάτια παραλαβών, ἀπῆλθεν.
»Χωρὶς οὐδόλως νὰ σκεφθῇ ὅτ' ἡ κλοπὴ τῶν ξένων
»εἶναί τι πρᾶγμα βδελυρόν, αἰσχρότητα ἐμφαῖνον.
»Αὐτὰ ὅμως συμβαίνουσιν παρ' οἷς δὲν ἐξασκεῖται
»ἡ ἀρετή, ὁ ἄνθρωπος δὲ δὲν καθοδηγεῖται
»Ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης,
»ἀλλὰ πλανᾶται εἰς πυκνὴν ἀχλὺν κακοφροσύνης.
»Πλὴν ἂς εὐχαριστώμεθα, διότι μέχρι τούτου
»περιωρίσθη τὸ κακόν, Διευθυντοῦ τοιούτου
»Ἐν τῷ Γραφείῳ μένοντος· μὴ γάρ ποτε τὰ πάθη
»αὐτὸς τοῦ δυστυχοῦς λαοῦ ἐξήτασε νὰ μάθη ;

»Μὴ τοὺς χρηστοὺς ἠθέλησέ ποτε νὰ προστατεύσῃ
»ἢ τοὺς ἀτίμους ἅρπαγας ἐντεῦθεν φυγαδεύσῃ;
»Ὑπὸ Διεύθυνσιν λοιπὸν τοσοῦτον ὀλεθρίαν
»δὲν πρέπει ν' ἀναμένωμεν, ἢ μόνον βδελυρίαν.
»Δι' ὃ οἱ φαῦλοι γίνονται καὶ οἱ ἀχρεῖοι θῦται,
»αὐτῶν δὲ θύματα ἡμεῖς, οἱ ἔντιμοι πολῖται.
»Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἥρπασε γαλῆ τὰ φαγητά μας,
»τὴν νύκτα κλέπται δ' ἔκλεψαν καὶ τα ἐνδύματά μας.
»Εἶναι αὐτὴ κατάστασις; καὶ εἶναι κοινωνία
»ἐκείνη, ἐν ᾗ γίνεται διαρπαγὴ ὁμοία:-
»Τὸ κατ' ἐμέ, προτίθεμαι ἀλλοῦ νὰ μετοικήσω,
»διότι μεταξὺ κλεπτῶν δὲν δύναμαι νὰ ζήσω
»'Εν ὅσῳ δὲ Διευθυντὴς εἰς τὸ Γραφεῖον μένει
»ὁ ἴδιος, δὲν πρέπει τις καλὸν νὰ περιμένῃ.
»Αἱ μὲν γαλαὶ τὰ φαγητὰ ἡμῶν θέλουσ' ἁρπάζει,
»οἱ κλέπται δὲ νὰ κλέπτωσι δὲν θέλουσι διστάζει.
»Οἱ κόρεις τὸ ἡμέτερον αἷμα θὰ ἐκμυζῶσι,
»κακεντρεχῶς δ' οἱ κώνωπες θὰ μᾶς παρακεντῶσι
»Καὶ θὰ ταράττωσιν ἡμῶν τὸν ὕπνον τὸν ἀθῷον,
»οἱ συνεχεῖς ὀλολυγμοὶ τῶν κακοήθων θῴων.
»Ὥστε δὲν εἶναι δίκαιον, χάριν ἑνὸς ἀνθρώπου
»νὰ ὑποφέρῃ ὁ λαὸς ὁλόκληρος τοῦ τόπου,
»Σκοπὸν δὲν εἶχε, φαίνεται, αὐτὸς νὰ σιωπήσῃ,
»πρὶν κατὰ τοῦ Διευθυντοῦ τὴν μῆνιν ἐξαντλήσῃ,
»Καίτοι δὲ ἀνεξάντλητος ἡ μῆνις αὐτοῦ ἦτο,
»πλὴν δι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐστενοχωρεῖτο.
»'Αλλὰ ἐγώ, ὁ ὢν γυμνός, ὑπὸ ἀλλοῖον τύπον
»προσέβλεπον τὰ πράγματα, δι' ὅπερ καὶ τῷ εἶπον.
»—Ὅλα αὐτὰ ἴσως ὀρθὰ εἶναι καὶ τὰ πιστεύω·
»ἀλλ' εἰς ἐμὲ τί ὠφελοῦν, ἀφ' οὗ νῦν γυμνητεύω;»
»—Ὢ! δι' αὐτό, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, μὴ φοβῆσθε
»διότ' εἰς οἶκον ἀγαθοῦ ἀνδρὸς φιλοξενεῖσθε
»Καὶ προτιμῶ τὰ τέκνα μου ὡς δούλους νὰ πωλήσω,
»οὐχὶ δὲ γυμνητεύοντα ξένον ποτὲ ν' ἀφίσω.

»Ἀμέσως τότ' ἐκάλεσε τὴν σύζυγον νὰ φθάσῃ·
»ἐλθοῦσα δ' αὕτη, ἔμεινεν ἐν θλιβερᾷ ἐκστάσει,
»Ὅτε τὴν ἐξαφάνισιν ὅλων τῶν ἐνδυμάτων
»ἔμαθ' ἐκ τοῦ κοιτῶνός μου καὶ τῶν λοιπῶν πραγμάτων.
»Πῶς τὸ τοιοῦτο γεγονὸς συνέβη ἀποροῦσα,
»κατὰ τὸν κλέπτην ἤρξατο νὰ λέγῃ δυσφοροῦσα,
»Ὅτι διὰ τῆς πράξεως ἐκείνης ὁ ἀχρεῖος
»πάντα κανόνα ἠθικῆς παρέβη ὀλεθρίως.
»Ἐμοῦ δ' εἰπόντος ὅτ' ἀντὶ ἁπλῶς ν' ἀδημονῶσι
»καὶ λόγους περὶ ἠθικῆς ματαίως ἐκφωνῶσι,
»Καλλίτερον θὰ ἔπραττον, ὡς εἶχον καὶ καθῆκον,
»νὰ εὕρωσι τὰ οὕτω πως κλαπέντ' ἀπὸ τὸν οἶκον,
»Πρὸς ταῦτα ὁ ξενίζων με ὀργίλως ἀπεκρίθη,
»ὅτι διὰ τοὺς λόγους μου καιρίως ἐλυπήθη,
»Οὐδ' ἐπερίμενέ ποτε τοιαύτας ὑπονοίας,
»κατόπιν ἧς παρέσχε μοι λαμπρᾶς φιλοξενίας.
»Ἀλλὰ ἡ καταλαλιὰ καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη
»φαίνεται ὅτι δυστυχῶς τὸν κόσμον διευθύνει
»Καὶ πέπρωται ἡ ἀρετὴ φεῦ! νὰ συκοφαντῆται
»καὶ νὰ καταδιώκηται καὶ νὰ κατηγορῆται.
»Αὐτὸς πλὴν ἀνεξίκακος, εἰς ταῦτα μὴ προσέχων
»καὶ γνώμονά του διαρκῆ τὴν εὐποιίαν ἔχων,
»Νὰ ἀποδείξῃ ἔμελλε τὰ πρός μ' αἰσθήματά του,
»προσφέρων δῶρον εἰς ἐμὲ καὶ τὰ ἐνδύματά του.
»Καὶ ἐν τῷ ἅμα ἐντολὴν τῇ γυναικί του δίδει
»ὅπως τὰ πρὸς ἀμφίεσιν ἐμοῦ τομίσῃ εἴδη·
»Ἐκείνη δέ, τὸ προσταχθὲν προθύμως ἐκτελοῦσα,
»ἀπῆλθε καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐπέστρεψε κρατοῦσα
»Ἐν *γιλελῆ* πανάρχαιον καὶ καταλερωμένον
»τὴν *βράκαν* ἥν τινα φορῶ, ἐν *γρέσι* λιγδωμένον
»Καὶ τὰ *τζαρούχια* αὐτά, ἅτιν' ὁ Δευκαλίων
»φρονῶ θὰ ὑπεδύετο εἰς τόπον σανδαλίων.
»Ἐπὶ πολὺ ἐδίστασα, ἂν πρέπῃ τὰ δοθέντα
»ἐνδύματα ν' ἀποδεχθῶ ἢ ἂν τ' ἀφαιρεθέντα

»Ὅπως μοι ἀποδώσωσι πρέπῃ νὰ ἐπιμείνω·
»ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι γυμνὸς ἐνδέχεται νὰ μείνω,
»Ἀνίσως τὸν ξενίζοντα, ἀρνούμενος, χολώσω,
»ἔκρινα τόπον τῇ ὀργῇ καλλίτερον νὰ δώσω.
»Λοιπὸν ἐδέχθην, ἄκων μου, τὴν προσφορὰν ἐκείνην,
»καίτοι συναισθανόμενος τὴν ἐξ αὐτῆς αἰσχύνην.
»Καὶ χωρικοῦ περιβολὴν ἀγροίκου ἐνεδύθην,
»ἀφ' οὗ τῶν ἱματίων μου αἰσχρῶς ἀπεστηρήθην,
»Δὲν ἔβλεπα δὲ τὴν στιγμὴν πότε ν' ἀναχωρήσω
»καὶ τὸν ἐπικατάρατον οἶκον αὐτὸν ἀφίσω,
»Ἐν τῷ ὁποίῳ ἔχασα μὲν τὸ μαρσίπιόν μου,
»τοὺς κατοικοῦντας δ' ἔθρεψα διὰ τῶν φαγητῶν μου,
»Ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπλήρωσα καὶ εἰς τὸ καφενεῖον
»διὰ ἐξόφλησιν χρεῶν τινων προαιωνίων,
»Καὶ ἐπὶ τέλους γύμνωσιν σωματικὴν ὑπέστην
»καὶ ἀθανάτων καὶ θνητῶν περίγελως κατέστην.
»Ἀφ' οὗ δὲ ὁ ξενίσας με, ὅστις ηὐχαριστήθη
»ἀπὸ τὴν γνωριμίαν μου, ὡς ἔλεγε, μ' ηὐχήθη
»Καλόν μου κατευόδιον, ἐπῆρα εἰς τὸν ὦμον
»τὴν κενωθεῖσαν βούριαν μου καὶ ἔλαβα τὸν δρόμον,
»Χωρὶς νὰ στρέψω ὄπισθεν πλέον τὰ ὄμματά μου·
»ἐλθὼν δ' ἐδῶ προσφέρω σοι νῦν τὰ σεβάσματά μου.
»—Ἀλλά, ὑπέλαβεν ὁ Ζεὺς ὀργίλως, πῶς καλεῖται
»ὁ ταῦτα πράξας μιαρός, χωρίς τι νὰ φοβῆται;
»Πῶς δὲ τὰς ψευδοσύνας του σὺ ἀπαθῶς ἠνέχθης,
»ἀφ' οὗ ἐνόησες αὐτάς, καὶ πῶς δὲν ἀνηνέχθης
»Εἰς τοὺς τοῦ δήμου ἄρχοντας ἵν' ἐπιμεληθῶσι
»τὰ ὅσα ἀφῃρέθησαν νά σοι ἀποδοθῶσι;
»—Τὸ ὄνομά του, ὁ Ἑρμῆς ἀπήντησε, μεγάλη
»ἐπὶ τοιούτοις θαύμασι λαμπρότης περιβάλλει.
»Ἡ δόξα δ' αὕτη τοῦ ἀνδρὸς οὐδόλως εἶναι νέα,
»ἀλλὰ οἰκογενειακή, ὥς μ' εἶπον, καὶ ἀρχαία.
»Εἰς ἕνα τῶν προγόνων του, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἀσίας
»εὐνοῦχος τοῦ Σατάσπους τις μετὰ περιουσίας,

»Αὐτὸ δὲ ἐλογίζετο ὑψίστην εὐτυχίαν,
»μ' ὅλον ὅτι ᾐσθάνετο θλῖψίν τινα μυχίαν,
»Ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νά με φιλοξενήσῃ,
»ὡς ἤθελε, καὶ ἔσπευδε συγγνώμην νὰ ζητήσῃ
»Οἱ τρόποι οὗτοι οἱ λεπτοὶ καὶ αἱ φιλοφροσύναι
»ἐδείκνυον très distinguée ὅτ' ἡ κυρία εἶναι.
»Ὅθεν κἀγὼ δὲν ἔλειψα νὰ τῇ ἀνταποδώσω
»τὰ ἴσα μὲ τὸν τόκον των καὶ διαβεβαιώσω
»Ὅτι εὐδαιμονέστατος, τῷ ὄντι, θεωροῦμαι,
»διότι ἵνα γνωρισθῶ μὲ ταύτην ἀξιοῦμαι.
»Ἄλλως τε καὶ ἡ ἔκτακτος αὐτὴ φιλοξενία
»θέλει ἐν τῇ καρδίᾳ μου τηρεῖσθαι αἰωνία,
»Εἰ καί πως ἐνεδοίαζον μὴ ταύτης κατεχρώμην
»καὶ ἴσως ξένος φορτικὸς τῷ οἴκῳ ἐγινόμην.
»Μόλις ἐγὼ εἶπον αὐτὰ καὶ ἤρχισαν συγχρόνως
»ὅ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ δηλοῦντες ὁμοφώνως
»Ὅτ' εἶναι ἡ οἰκία των εἰς τὴν διάθεσίν μου
»καὶ πρέπει νὰ τὴν θεωρῶ τοὐντεῦθεν ἰδικήν μου,
»Καὶ ὅσο διαρκέστερον ἐν ταύτῃ κατοικήσω,
»τοσοῦτο περισσότερον θὰ τοὺς εὐχαριστήσω.
»Μετὰ τοὺς λόγους δὲ αὐτοὺς καὶ τὰς φιλοφρονήσεις,
»αἵτινες διημείφθησαν παρ' ὅλων μας ἐπ' ἴσης,
»Ἀπῆλθ' ἡ οἰκοδέσποινα διὰ νὰ ἑτοιμάσῃ
»τὰ τῆς τραπέζης, ἐπειδὴ ἡ ὥρ' εἶχε περάσει,
»Καὶ ἐγκατέλιπεν ἐμὲ μετὰ τοῦ τἄλλ' ἀψόγου
»ἀνδρὸς αὐτῆς, πλὴν δυστυχῶς καὶ κἄπως πολυλόγου,
»Ὅστις ἐκ νέου ἤρχισε μεγάλην ὁμιλίαν,
»οὐδόλως τὴν κενὴν ἐμοῦ χορταίνουσαν κοιλίαν.
»Ἀφ' οὗ δέ μοι ἐλάλησε πολλὰ περὶ πραγμάτων
»παντοίων, περὶ ἠθικῆς, ἀέρων καὶ ὑδάτων,
»Δοὺς πέρας εἰς τοὺς λόγους του, ἐξῆλθεν ἵνα ἴδῃ
»τὸ δεῖπνον τὸ πολύκροτον ἂν ἡτοιμάσθη ἤδη.
»Ἐγὼ δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν μείνας, διεσκεπτόμην
»πότε τῆς καταστάσεως αὐτῆς θ' ἀπηλλαττόμην,

»Καὶ ἂν θὰ ἐκαθήμεθα λοιπὸν ἐν τῇ τραπέζῃ,
»διότι ἤρχισ' ἡ γαστὴρ τὸ Φρύγιον νὰ παίζῃ.
»Ἱστάμην δὲ τὴν πρόσκλησιν τοῦ δείπνου ἀναμένων,
»ὅτε ἐξαίφνης ἤκουσα φωνῶν συγκεχυμένων,
»Κραυγῶν, ἀρῶν, βλασφημιῶν, ἐκφράσεων ὀργίλων,
»σφοδρῶν ἐπιτιμήσεων, ἐγκλήσεων ποικίλων
»Καὶ εἶδα μετ' ἐκπλήξεως, ἐν χρόνῳ βραχυτάτῳ,
»ὁ οἶκος ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ γείνῃ ἄνω κάτω.
»Τὸ τὶ συνέβαιν' ἀγνοῶν, (τὸ λέγω ἀσυστόλως,
»διότι εἶναι ἀληθὲς) συνεταράχθην ὅλος.
»Καὶ ὑποθέσας ἔκρηξιν πυρκαϊᾶς, καιούσης
»τὸν οἶκον, ἔξω νὰ ριφθῶ ἐσκόπουν τῆς αἰθούσης,
»Ὁπότ' εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ δρομαῖος ὁ ξενίζων,
»ἐξωργισμένος, βλασφημῶν, ἀρώμενος, ὑβρίζων
»Καὶ ἤρξατο μετὰ θυμοῦ καὶ ἄλγους βαθυτάτου
»ἐκθέτων τὰ ἀπαίσια δεινοπαθήματά του.
»Ἤτοι, ἐν ᾧ ἡ σύμβιος αὐτοῦ ἦτο ἀποῦσα
»ἐν τῇ οἰναποθήκῃ των, οἶνον ἐκεῖ ἀντλοῦσα,
»Ὃν ἔτη ἐνενήκοντα ἐτήρει κεκρυμμένον,
»πρὸς πόσιν μόνον εὐγενῶν καὶ ἐπισήμων ξένων,
Γαλῆ τις φαυλεπίφαυλος καὶ δολοφρονεστάτη,
ἀναίσχυντος, παμμίαρος καὶ κακοηθεστάτη,
Φιλοξενίας αἴσθημα οὐδόλως κεκτημένη
καὶ πνεύματος ἁρπακτικοῦ αἰσχρῶς ἐμφορουμένη,
Εἰσδύσασα ἀψοφητεὶ ἐντὸς τοῦ μαγειρείου,
εὗρε τὴν χύτραν, ἧς ἐντὸς μετὰ τοῦ πιλαφίου,
Ὑπῆρχε καὶ ὁ ἰνδικὸς ὄρνις ὁμοῦ βρασμένος
»καὶ μετὰ δεξιότητος πολλῆς μαγειρευμένος,
»Καὶ ἀνατρέψασα αὐτὰ ἡ βέβηλος ἐπάνω
»ἑξήκοντα τηγανητῶν ὠῶν ἐν τῷ τηγάνῳ,
»Ἄνευ αἰδοῦς καὶ συστολῆς ἔφαγε μὲν τὸ πρῶτον,
»χωρὶς οὐδὲ ἐλάχιστον νὰ προξενήσῃ κρότον,
»Τὸν ὄρνιν δὲ τὸν ἰνδικὸν τῷ στόματι λαβοῦσα,
»ἡ ἀνοσία ᾤχετο, τοῦ οἴκου ἀπιοῦσα.

»Ὡς νὰ μὴ ἤρκει δὲ αὐτὸ, καὶ ἕτερον συνέβη,
»ἐξ οὗ μᾶλλον δυσφόρητος ἡ θέσις των ἀπέβη.
»Τουτέστι, τὴν διαρπαγὴν τῶν φαγητῶν ἐκείνων
»μαθοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἤντλει τὸν οἶνον,
»Τόσον ἐπλήγη τὴν ψυχήν, τόσον συνεκινήθη,
»ὥστε τὸν οἶνον ἄφισε καὶ ἐντελῶς ἐχύθη,
»Καὶ οὕτως ἐνενήκοντα ἐτῶν φεῦ! ἀμβροσία,
»χάριν μιᾶς αἰσχρᾶς γαλῆς, ἐγένετο θυσία!
»Ὅθεν καὶ οὔτε φαγητὸν οὔτ' οἶνος ἀπελείφθη,
»καὶ ἡ μὲν σύζυγος αὐτοῦ ἐκ λύπης κατελήφθη,
»Αὐτὸς δ' εἰς τόσην ταραχὴν ἔχ' ἤδη καταντήσει,
»ὥστ' ἢ τὸν νοῦν θὰ στερηθῇ ἢ θὰ αὐτοκτονήσῃ.
»Διότι εἶν' ἀδύνατον νὰ ἀνεχθῇ εἷς ξένος,
»ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ φύγῃ πεινασμένος.
»Οὐδόλως ὅμως ἤθελον ἐπέλθει ταῦτα πάντα
»τὰ ὅλως ἀπροσδόκητα καὶ θλιβερὰ συμβάντα,
»Καὶ οὔτε θὰ ἐφθάνομεν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον,
»ἂν ἄλλος τις Διευθυντὴς ὑπῆρχ' εἰς τὸ Γραφεῖον,
»Ἀλλὰ ὁ νῦν Διευθυντής, ἀνίκανος ἐν πᾶσι
»καὶ ὀκνηρός, κατάστασιν τοιαύτην διαπλάσσει.
»Ἐν τῇ φαυλότητι δ' αὐτοῦ οὐδόλως συγκινεῖται,
»ἂν ὁ φορολογούμενος λαὸς ταλαιπωρῆται,
»Ὅλον τὸν χρόνον δαπανᾷ εἰς τὰς ῥᾳδιουργίας
»καὶ εἰς τὰς φατριαστικὰς ἐν γένει ἐνεργείας,
»Δὲν μεριμνᾷ, δὲν σκέπτεται, εἰ μὴ περὶ ἀνέμων,
»ὥστ' εἶναι ὁ κακὸς ἡμῶν, τῇ ἀληθείᾳ, δαίμων.
»Δι' ὃ οὐδεὶς τὰ πράγματα αὐτοῦ ἐξουσιάζει·
»μία γαλῆ τὸ φαγητὸν ἀφόβως διαρπάζει
»Καὶ μένουσιν οἱ τίμιοι ἄνθρωποι, τέλος, νήστεις,
»διότι οὔτε νόμος τις ὑπάρχει οὔτε πίστις
»Ἰδοὺ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ τοῦ λυμεῶνος,
»ὅστις τοιούτων ἁρπαγῶν αἴτιος εἶναι μόνος
»Λέγων αὐτά, ἐκ τῆς ὀργῆς εἶχεν ἀστράπτον βλέμμα
»καὶ ἔνδον τῶν φλεβῶν αὐτοῦ ἐκόχλαζε τὸ αἷμα.

»Τὸν ἄνθρωπον ἰδὼν ἐγὼ σφοδρῶς ἠρεθισμένον
»καὶ διὰ τὸ συμβὰν αὐτῷ τοσοῦτον ὠργισμένον,
»Ἐπὶ τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ συνεκινήθην
»καὶ μήπως πάθῃ συγκοπὴν καρδίας ἐφοβήθην.
»Ἐνόμισα λοιπὸν καλὸν νὰ τὸν παραμυθήσω
»καὶ μὴ εἰς τοῦ ἀπελπισμοῦ τὸ κράτος τὸν ἀφίσω.
»Καὶ ἤρχισα λέγων αὐτῷ πολὺ νὰ μὴ λυπῆται,
»καὶ ὅτι τὸ τοῦ φαγητοῦ ἡμῶν οἰκονομεῖται,
»Καθόσον ἀπελείπετο εἰς τὸ μαρσίπιόν μου
»ἐν ἱκανῇ ποσότητι ἓν μέρος τῶν τροφῶν μου.
»Αὐτὸ δ' ὁ καφεπώλης ἂν δὲν εἶχεν ἔτι στείλει,
»ἂς σπεύσῃ τὴν ἀποστολὴν ἵνα τῷ παραγγείλῃ.
»Πρὸς ταῦτα ὁ ξενίζων με μὲ ψυχικὴν ὀδύνην
»ὑπέλαβ' ὅτι θεωρεῖ μεγάλην καταισχύνην,
»Τὸ νὰ δεχθῇ νὰ φάγωσιν ἐκ τῶν τροφῶν ἐκείνων·
»ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν πρότασιν ἐγὼ εἶμ' ὁ προτείνων,
»Νὰ ὑπακούσῃ εἰς ἐμὲ νομίζει ὡς καθῆκον,
»ἀφ' οὗ καὶ τὸ μαρσίπιον ὑπάρχει εἰς τὸν οἶκον.
»Συγχρόνως δὲ διέταξε νὰ φέρωσι ταχέως
»ἐπάνω τὸ μαρσίπιον· εἷς παῖς δ' αὐτοῦ δρομαίως
»Ἀπῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἵνα τὸ προσαγάγῃ,
»πλὴν εἶδον μετ' ἐκπλήξεως ὅτι αὐτὸ ἠλλάγη
»Καὶ ὅτι ἔφερεν ὁ παῖς, ἀντὶ τοῦ μαρσιπίου,
»*βούρλαν* τινὰ χονδροειδῆ, ἐκ δέρματος αἰγείου.
»Φρονῶν ὅτι δὲν ἔγεινεν αὐτὸ ἔκ τινος δόλου,
»ἀλλ' ἦτο ἀποτέλεσμα λάθους τοῦ καφεπώλου,
»Εἶπον εἰς τὸν ξενίζοντα, μετ' εὐγενείας, ὅτι
»ὁ καφεπώλης, φαίνεται, χρηστῷ τῷ συνειδότι,
»Κρατήσας τὸ μαρσίπιον, ἀπέστειλ' εἰς τὸν οἶκον,
»τὴν *βούρλαν*, σκεῦος εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον ἀνῆκον.
»Καὶ τοῦτο ἐκ παραδρομῆς ἢ ὀπτικῆς ἀπάτης,
»εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα οὔσης συνηθεστάτης.
»Ἀλλ' ὁ ξενίζων νὰ συμβῇ τοιοῦτό τι ἠρνεῖτο,
»διότι, καθὼς ἔλεγεν, ὁ καφεπώλης ἦτο

»Πρωτότυπον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης,
»εἰκὼν τῆς τιμιότητος καὶ νομιμοφροσύνης.
»Δι' ὅπερ καὶ ὑπώπτευεν ἐγὼ ὅτ' ἠπατώμην
»ἤ, καὶ ἐκ πλάνης ὀπτικῆς, ὅτι ἐλανθανόμην
»Μάλιστα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τίς τῶν δύο σφάλλει,
»ἔσπευσεν εὐκολώτατον ἓν πρᾶγμα νὰ προβάλῃ,
»Ἤγουν, νὰ ἴδωμεν ἐὰν ἡ βούρια περιεῖχεν
»ὅ τι καὶ τὸ λεγόμενον μαρσίπιον ἐνεῖχεν.
»Εἰς τοῦτο συνεφώνησα, ἐπὶ τῇ πεποιθήσει
»ὅτι τοιαύτη ἔρευνα τὸ ζήτημα θὰ λύσῃ.
»Ὁπόταν πλὴν μετὰ μικρὸν ἡ βούρια διηνοίχθη.
»καί, διερευνηθέντος τὶ ἐνέχει, κατεδείχθη
»Ὅτι ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ αἱ παρ' ἐμοῦ τεθεῖσαι
»εἰς τὸ μαρσίπιον τροφαί, ἀλλὰ ἐλαττωθεῖσαι,
»Ἐμοῦ δ' ἐκ τούτου χαίνοντος καὶ μένοντος ἐκθάμβου,
»ἐκεῖνος μὴ φυσιωθεὶς ποσῶς ἐκ τοῦ θριάμβου,
»Εἶπε, μὲ λίαν συμπαθὲς καὶ ταπεινόφρον ἦθος,
»ὅτι ἀπάται ὅμοιαι συμβαίνουσι συνήθως,
»Καθόσον φύσει ἀσθενὴς ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται,
»καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων εὐκόλως ἀπατᾶται,
»Πολλάκις ὡς μαρσίπιον τὴν βούριαν ἐκλαμβάνων,
»ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας ὕστερον τὴν πλάνην του μανθάνων.
»Ἵνα περὶ τοῦ λάθους μου δὲ κάλλιόν με πείσῃ,
»τὸν καφεπώλην ἔλεγεν ὅτι θὰ ἐρωτήσῃ,
»Ἂν ὅτε ἦλθον, ἔφερον μαρσίπιον μαζί μου,
»καὶ ἂν ἡ βούρια, πράγματι, δὲν ἦτο ἰδική μου.
»Ὡς τίμιος δ' ἀνὴρ αὐτός, δὲν ἤθελε διστάσει
»νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, ἐν ἀκριβείᾳ πάσῃ.
»Ἐν τούτοις, μέχρις οὗ αὐτό, τὴν ἐπιοῦσαν, γείνῃ,
»πάντων ἡμῶν ἐν φοβερᾷ διατελούντων πείνῃ,
»Ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς πρὸς βρῶσιν παρετέθη
»πᾶν ὅ τι ἐν τῇ βούριᾳ μου φαγώσιμον εὑρέθη
»Τοιουτοτρόπως δὲ ἐγὼ ὁ ξένος ἐγενόμην
»ξενίζων οἰκογένειαν, παρ' ᾗ ἐξενιζόμην.

»Ἀφ' οὗ δὲ ἐδειπνήσαμεν, ἠρχίσαμεν καὶ πάλιν
»περὶ τιμῆς καὶ ἠθικῆς διάλεξιν μεγάλην,
»Καθ' ἣν τιν' ὁ φιλοξενῶν ἀπέδειξ' ἀδιστάκτως
»ὅτι ὀφείλει πᾶς ν' ἀσκῇ τὴν ἀρετὴν ἐμπράκτως.
»Ὁπόταν δὲ τῆς ἀρετῆς τὸ θέμα ἐξηντλήθη,
»τότε ἐκεῖνος ἐγερθείς, μὲ τὴν αὐτῷ συνήθη
»Προσήνειαν καὶ χάριτα, μοὶ εἶπεν ὅτι ὥρα
»εἶναι, εἰπόντες ἱκανά, ν' ἀναπαυθῶμεν τόρα.
»Ὅθεν καλονυκτίσαντες ἐμέ, ἐν συνοδείᾳ
»ἀπῆλθον ἥ τε σύζυγος, αὐτὸς καὶ τὰ παιδία.
»Τὴν περὶ ὕπνου πρότασιν ὀρθὴν ἐμοῦ εὑρόντος,
»ἅτε πολὺ νυστάζοντος καὶ κατακόπου ὄντος,
»Ἐκεῖνος, εἰς δωμάτιον μικρόν με ὁδηγήσας,
»ἐν ᾧ ὑπῆρχε κλίνη τις καὶ ἀποχαιρετίσας,
»Ἀπῆλθεν ἵνα κοιμηθῇ, ἐγὼ δέ, μείνας μόνος,
»καλὸν νὰ κλείσω ἔκρινα τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος,
»Ὡς συνειθίζω πάντοτε· πλὴν εἶδον, παρ' ἐλπίδα,
»ὅτι τὸ κλεῖθρον ἔλειπε, δι' ὃ δὲν εἶχε κλεῖδα.
»Οὕτω λοιπὸν κατακλινθείς, καίτοι πολὺ νυστάζων,
»ἐπὶ μακρὸν ἠγρύπνησα, τὴν μνήμην δοκιμάζων,
»Μήπως ἐν τοῖς ποιήμασί ποτε τοῦ Ὀβιδίου
»εἰς βούργιαν μεταμόρφωσιν ἀνέγνων μαρσιπίου.
»Τοιαύτην μεταμόρφωσιν πλὴν μὴ ἀνακαλύπτων,
»εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ νυσταγμοῦ ἠρξάμην ὑποκύπτων.
»Καὶ ἐκοιμήθην ἀγνοῶν ὅτ' εἵμαρτο ἑτέραν
»νὰ ὑποστῶ κατάπληξιν, πολλῷ μεγαλειτέραν.
»Ἤγουν, μεθ' ὕπνον νήδυμον, καθ' ὅν, ὡς ὄνειρόν μου,
»τὴν βούριαν εἶχον πάντοτε καὶ τὸ μαρσίπιόν μου,
»Εὐθύμως τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ἐξυπνήσας
»καὶ τὰ ἐμὰ ἱμάτια νὰ ἐνδυθῶ ζητήσας,
»Εἶδον νὰ μὴ ὑπάρχωσιν εἰς ὃν τὰ εἶχον τόπον,
»ἀφαιρεθέντα ἐξ αὐτοῦ, κατ' ἄγνωστόν μοι τρόπον.
»Ἐκ τοῦ κοιτῶνος δ' ἔλειπον τά τε ἱμάτιά μου,
»ὁ πῖλος, τὸ κηρύκειον καὶ τὰ σανδάλιά μου.

»Τοιαύτη ἐξαφάνισις, ἥτις δὲν εἶχεν ἄλλως
»τύπον μεταμορφώσεως, μ' ἐτάραξε μεγάλως.
»'Αδυνατῶν πῶς ἔγεινε δ' αὐτὴ νὰ ἐννοήσω,
»ἠθέλησα ἀλλέως πῶς τὸ αἴνιγμα νὰ λύσω,
»"Ηδη ὅτι ἐλήφθησαν ἵνα καθαρισθῶσι
»τὰ πράγματα καὶ καθαρὰ κατόπι κομισθῶσι.
»Πλὴν ὅταν μετὰ ἱκανὴν ματαίαν προσδοκίαν,
»εἶδον καὶ τὴν ἐλπίδα μου ἐκείνην τὴν γλυκείαν,
»"Οτι, πρὸς δυστυχίαν μου, ὑπόστασιν δὲν ἔχει,
»ἐνόησα τὴν πλάνην μου καὶ ὅτι ἄλλο τρέχει.
»Δι' ὅπερ τὸν ξενίζοντα ἔσπευσα νὰ καλέσω
»καὶ τὸ συμβάν μου, μέ τινα πικρίαν, τῷ ἐκθέσω.
»'Εκεῖνος δέ, τὸ πρῶτον μὲν ἐφάνη ἐνδοιάζων
»καὶ πῶς ἐπῆλθε γεγονὸς παρόμοιον θαυμάζων.
»Βλέπων τῶν ἱματίων μου δ' ἐμὲ ἐστερημένον,
»γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον καὶ στενοχωρημένον,
»'Εσταύρωσε σεμνοπρεπῶς τὰς χεῖρας εἰς τὸ στῆθος
»καὶ εἶπε μ' εὐσυμπάθητον καὶ ταπεινόφρον ἦθος.
»—Δίκαιον εἶχον, βλέπετε, εἰς ὅσα εἶχον εἴπει
»ὅτι παρ' οἷς ἡ ἀρετὴ καὶ τιμιότης λείπει,
»Τὰ πάντα συνεκλείπουσιν, οἱ ἄνθρωποι δὲ ζῶσιν
»ὡς κτήνη ἀνθρωπόμορφα, χωρὶς νὰ τὸ νοῶσιν.
»"Ομοιον κτῆνος, φαίνεται, τὴν νύκτ' αὐτὴν εἰσῆλθεν
»ἐδῶ καὶ τὰ ἱμάτια παραλαβών, ἀπῆλθεν.
»Χωρὶς οὐδόλως νὰ σκεφθῇ ὅτ' ἡ κλοπὴ τῶν ξένων
»εἶναί τι πρᾶγμα βδελυρόν, αἰσχρότητα ἐμφαῖνον.
»Αὐτὰ ὅμως συμβαίνουσιν παρ' οἷς δὲν ἐξασκεῖται
»ἡ ἀρετή, ὁ ἄνθρωπος δὲ δὲν καθοδηγεῖται
»'Εκ τοῦ φωτὸς τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης,
»ἀλλὰ πλανᾶται εἰς πυκνὴν ἀχλὺν κακοφροσύνης.
»Πλὴν ἂς εὐχαριστώμεθα, διότι μέχρι τούτου
»περιωρίσθη τὸ κακόν, Διευθυντοῦ τοιούτου
»'Εν τῷ Γραφείῳ μένοντος· μὴ γάρ ποτε τὰ πάθη
»αὐτὸς τοῦ δυστυχοῦς λαοῦ ἐξήτασε νὰ μάθη;

»Μὴ τοὺς χρηστοὺς ἠθέλησέ ποτε νὰ προστατεύσῃ
»ἢ τοὺς ἀτίμους ἅρπαγας ἐντεῦθεν φυγαδεύσῃ;
»Ὑπὸ Διεύθυνσιν λοιπὸν τοσοῦτον ὀλεθρίαν
»δὲν πρέπει ν' ἀναμένωμεν, ἢ μόνον βδελυρίαν.
»Δι' ὃ οἱ φαῦλοι γίνονται καὶ οἱ ἀχρεῖοι θῦται,
»αὐτῶν δὲ θύματα ἡμεῖς, οἱ ἔντιμοι πολῖται.
»Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἥρπασε γαλῆ τὰ φαγητά μας,
»τὴν νύκτα κλέπται δ' ἔκλεψαν καὶ τα ἐνδύματά μας.
»Εἶναι αὐτὴ κατάστασις; καὶ εἶναι κοινωνία
»ἐκείνη, ἐν ᾗ γίνεται διαρπαγὴ ὁμοία:-
»Τὸ κατ' ἐμέ, προτίθεμαι ἀλλοῦ νὰ μετοικήσω,
»διότι μεταξὺ κλεπτῶν δὲν δύναμαι νὰ ζήσω
»Ἐν ὅσῳ δὲ Διευθυντὴς εἰς τὸ Γραφεῖον μένει
»ὁ ἴδιος, δὲν πρέπει τις καλὸν νὰ περιμένῃ.
»Αἱ μὲν γαλαὶ τὰ φαγητὰ ἡμῶν θέλουσ' ἁρπάζει,
»οἱ κλέπται δὲ νὰ κλέπτωσι δὲν θέλουσι διστάζει.
»Οἱ κόρεις τὸ ἡμέτερον αἷμα θὰ ἐκμυζῶσι,
»κακεντρεχῶς δ' οἱ κώνωπες θὰ μᾶς παρακεντῶσι
»Καὶ θὰ ταράττωσιν ἡμῶν τὸν ὕπνον τὸν ἀθῷον,
»οἱ συνεχεῖς ὀλολυγμοὶ τῶν κακοήθων θῴων.
»Ὥστε δὲν εἶναι δίκαιον, χάριν ἑνὸς ἀνθρώπου
»νὰ ὑποφέρῃ ὁ λαὸς ὁλόκληρος τοῦ τόπου,
»Σκοπὸν δὲν εἶχε, φαίνεται, αὐτὸς νὰ σιωπήσῃ,
»πρὶν κατὰ τοῦ Διευθυντοῦ τὴν μῆνιν ἐξαντλήσῃ,
»Καίτοι δὲ ἀνεξάντλητος ἡ μῆνις αὐτοῦ ἦτο,
»πλὴν δι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐστενοχωρεῖτο.
»Ἀλλὰ ἐγώ, ὁ ὢν γυμνός, ὑπὸ ἀλλοῖον τύπον
»προσέβλεπον τὰ πράγματα, δι' ὅπερ καὶ τῷ εἶπον.
»—Ὅλα αὐτὰ ἴσως ὀρθὰ εἶναι καὶ τὰ πιστεύω·
»ἀλλ' εἰς ἐμὲ τί ὠφελοῦν, ἀφ' οὗ νῦν γυμνητεύω;»
»—Ὢ! δι' αὐτό, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, μὴ φοβῆσθε
»διότ' εἰς οἶκον ἀγαθοῦ ἀνδρὸς φιλοξενεῖσθε
»Καὶ προτιμῶ τὰ τέκνα μου ὡς δούλους νὰ πωλήσω,
»οὐχὶ δὲ γυμνητεύοντα ξένον ποτὲ ν' ἀφίσω.

»Καὶ δι' αὐτὸ τοὺς ἅρπαγας θηρία ἐθεώρει,
»τὴν δὲ κλοπὴν ὡς ἔγκλημα φρικῶδες κατηγόρει·
»Ἀντὶ τὰ ξένα πράγματά τις, ἔλεγε, ν' ἁρπάζῃ
»δι' ἄλλους καὶ τὰ ἴδια πρέπει νὰ θυσιάζῃ.
Ὅπου δὲ λείπ' ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη
»ἐκεῖ, ὄντως, οἱ ἄνθρωποι διάγουσιν ὡς κτήνη.
»Ὁσάκις δὲ ἐπρόφερε τὰς λέξεις ἀδικία,
»ψεῦδος, κλοπὴ καὶ ἁρπαγὴ συσσώμως ἐφρικία.
»Τοιαῦτα ἔλεγεν αὐτός, τῶν παρακαθημένων
»τῶν λόγων του ἐν συντριβῇ ψυχῆς ἀκροωμένων
»Καὶ δι' ἐπικροτήσεων διηνεκῶν δηλούντων
»ὅτ' εἶναι ἐκ τῶν πάντοτε τὴν ἀρετὴν ἀσκούντων.
»Τέλος, ἀφ' οὗ ἐξήντλησεν ὅλας τὰς παραινέσεις
»καὶ ὅλας κατεδήλωσεν αὐτοῦ τὰς διαθέσεις,
»Τὰς πᾶν ὅ τι ἐξαίσιον καὶ μέγα συγκεντρούσας
»καὶ ἕνα μόνον γνώμονα, τὴν ἀρετήν, ἐχούσας,
»Μοὶ εἶπεν ὅτι ἔμελλε, πρὸς ὥραν νὰ μ' ἀφίσῃ,
»ἵνα, εἰς τὴν οἰκίαν του ὑπάγων, ἐρωτήσῃ
»Ἂν ἡτοιμάσθ' ἡ τράπεζα, ὥστε νὰ πορευθῶμεν
»κατόπι καὶ ἀμφότεροι φαγόντες εὐφρανθῶμεν.
»Καί, ἀληθῶς, καταλιπὼν μόνον ἐμέ, ἀπῆλθε,
»δὲν ἤργησεν ὅμως πολὺ καὶ πάλιν ἐπανῆλθε,
»Λέγων τὰ πάντα ἕτοιμα ὅτ' εἶν' ἐν τῇ οἰκίᾳ
»καὶ ὅτι περιμέν' ἡμᾶς αὐτόθι ἡ κυρία
»Νὰ μεταβῶμεν, ὅπως μὴ τὸ φαγητὸν κρυώσῃ·
»ἐν τούτοις, πρὶν ἀπέλθωμεν, ἔδει νὰ πληρωθῶσι
»Τὰ τῆς καταναλώσεως ἡμῶν εἰς τὸ καφεῖον,
»τουτέστι τὰ κεράσματα καφέδων καὶ ρακίων.
»Αὐτὰ δὲ ὡς φιλότιμος καὶ τὸ ὀρθὸν γνωρίζων,
»ἀναμφιβόλως ἤθελε πληρώσει ὁ ξενίζων·
»Ἀλλ' ἔτυχεν εἷς φίλος του νὰ τὸν ἀπασχολήσῃ,
»ἵνα διὰ ὑπόθεσίν τινα τῷ ὁμιλήσῃ,
»Καὶ ἐπειδὴ λίαν μακρὰ ἡ ὁμιλία ἦτο,
»τὸν καφεψὸν δὲ ἔβλεπα καὶ ἐστενοχωρεῖτο,

»Ἐπλήρωσα τέλος ἐγὼ τὰ καταναλωθέντα,
»εἰς οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσὸν συμποσωθέντα,
»Διότι περιέλαβεν εἰς τὸν λογαριασμόν του
»ὁ καφεψὸς χρέη πολλὰ ἀρχαίων πελατῶν του.
»Ἀλλ' ὅμως ὁ ξενίζων με κατόπιν ἐδυσφόρει
»ὅτι ἐγὼ ἐπλήρωσα, καθ' ὅσον ἐθεώρει
»Τὴν πληρωμὴν ἀπὸ ἐμὲ ὡς προσβολὴν καιρίαν
»εἰς τὴν φιλοτιμίαν του καὶ γενναιοδωρίαν.
»Δι' ὃ κόπον ἐδέησε πολὺν νὰ καταβάλω,
»ἵνα ἐκ τῆς τοιαύτης του ἰδέας τὸν ἐκβάλω.
»Ἀφ' οὗ δέ πως κατώρθωσα νὰ τὸν ἐκδυσωπήσω,
»παρεσκευάσθην οἴκαδε νὰ τὸν ἀκολουθήσω,
»Τὰς τοῦ χωρίου ἀγνοῶν ὁδούς, ὡς ὁδηγόν μου,
»παραλαμβάνων μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ μαρσίπιόν μου.
»Ἐκεῖνος πλὴν μ' ἐμπόδισεν ἀπὸ τοιοῦτον κόπον,
»εἰπών μοι, μὲ δεικνύοντα τὴν μέριμνάν του τρόπον,
»Ν' ἀφίσω τὸ μαρσίπιον καὶ θέλει παραγγείλει
»τῷ καφεπώλῃ οἴκαδε νά μοι τὸ ἀποστείλῃ.
«Καὶ προσελθὼν ἐλάλησέ τινα τῷ καφεπώλῃ,
»μεθ' ὃ ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ καφείου ὅλοι.
»Ὁπόταν δέ, μετά τινων μόνον στιγμῶν πορείαν,
»εἰς τὴν οἰκίαν ἤλθομεν, εὕρομεν τὴν κυρίαν,
»Φέρουσαν ἑορτάσιμον στολήν, νὰ περιμένῃ,
»εἰς τὸν λιθόκτιστον οὐδὸν τῆς θύρας καθημένη.
»Πέριξ δ' αὐτῆς μετ' ὠρυγμῶν παντοίων συνωθεῖτο
»ἀγέλη παίδων, ὧν τινων πότνια μήτηρ ἦτο.
»Ἐν τούτοις, ἡ ἐρίτιμος γυνὴ ἡμᾶς ἰδοῦσα,
»ἠγέρθη, στάσιν εὔχαριν καὶ θελκτικὴν λαβοῦσα
»Καὶ ἐν τῇ τῆς ὑποδοχῆς ὡδήγησεν αἰθούσῃ,
»τῇ ἄνευ κόσμου μὲν πολλοῦ, πλὴν καθαρίῳ οὔσῃ.
»Αὐτόθι δ' ὁ ξενίζων με μ' ἐσύστησ' εἰς ἐκείνην,
»μεγίστην ἐκδηλώσασαν καρδίας εὐφροσύνην,
»Διότι ὑπεδέχετο ἐν τῇ οἰκίᾳ ξένον
»ἄνδρα τοσοῦτον εὐγενῆ καὶ διακεκριμένον.

»Αὐτὸ δὲ ἐλογίζετο ὑψίστην εὐτυχίαν,
»μ' ὅλον ὅτι ᾐσθάνετο θλῖψίν τινα μυχίαν,
»Ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ με φιλοξενήσῃ,
»ὡς ἤθελε, καὶ ἔσπευδε συγγνώμην νὰ ζητήσῃ
»Οἱ τρόποι οὗτοι οἱ λεπτοὶ καὶ αἱ φιλοφροσύναι
»ἐδείκνυον très distinguée ὅτ' ἡ κυρία εἶναι.
»Ὅθεν κἀγὼ δὲν ἔλειψα νὰ τῇ ἀνταποδώσω
»τὰ ἴσα μὲ τὸν τόκον των καὶ διαβεβαιώσω
»Ὅτι εὐδαιμονέστατος, τῷ ὄντι, θεωροῦμαι,
»διότι ἵνα γνωρισθῶ μὲ ταύτην ἀξιοῦμαι.
»Ἄλλως τε καὶ ἡ ἔκτακτος αὐτὴ φιλοξενία
»θέλει ἐν τῇ καρδίᾳ μου τηρεῖσθαι αἰωνία,
»Εἰ καί πως ἐνεδοίαζον μὴ ταύτης κατεχρώμην
»καὶ ἴσως ξένος φορτικὸς τῷ οἴκῳ ἐγινόμην.
»Μόλις ἐγὼ εἶπον αὐτὰ καὶ ἤρχισαν συγχρόνως
»ὅ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ δηλοῦντες ὁμοφώνως
»Ὅτ' εἶναι ἡ οἰκία των εἰς τὴν διάθεσίν μου
»καὶ πρέπει νὰ τὴν θεωρῶ τοὐντεῦθεν ἰδικήν μου,
»Καὶ ὅσο διαρκέστερον ἐν ταύτῃ κατοικήσω,
»τοσοῦτο περισσότερον θὰ τοὺς εὐχαριστήσω.
»Μετὰ τοὺς λόγους δὲ αὐτοὺς καὶ τὰς φιλοφρονήσεις,
»αἵτινες διημείφθησαν παρ' ὅλων μας ἐπ' ἴσης,
»Ἀπῆλθ' ἡ οἰκοδέσποινα διὰ νὰ ἑτοιμάσῃ
»τὰ τῆς τραπέζης, ἐπειδὴ ἡ ὥρ' εἶχε περάσει,
»Καὶ ἐγκατέλιπεν ἐμὲ μετὰ τοῦ τἄλλ' ἀψόγου
»ἀνδρὸς αὐτῆς, πλὴν δυστυχῶς καὶ κἄπως πολυλόγου,
»Ὅστις ἐκ νέου ἤρχισε μεγάλην ὁμιλίαν,
»οὐδόλως τὴν κενὴν ἐμοῦ χορταίνουσαν κοιλίαν.
»Ἀφ' οὗ δέ μοι ἐλάλησε πολλὰ περὶ πραγμάτων
»παντοίων, περὶ ἠθικῆς, ἀέρων καὶ ὑδάτων,
»Δοὺς πέρας εἰς τοὺς λόγους του, ἐξῆλθεν ἵνα ἴδῃ
»τὸ δεῖπνον τὸ πολύκροτον ἂν ἡτοιμάσθη ἤδη.
»Ἐγὼ δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν μείνας, διεσκεπτόμην
»πότε τῆς καταστάσεως αὐτῆς θ' ἀπηλλαττόμην,

»Καὶ ἂν θὰ ἐκαθήμεθα λοιπὸν ἐν τῇ τραπέζῃ,
»διότι ἤρχισ' ἡ γαστὴρ τὸ Φρύγιον νὰ παίζῃ.
»Ἱστάμην δὲ τὴν πρόσκλησιν τοῦ δείπνου ἀναμένων,
»ὅτε ἐξαίφνης ἤκουσα φωνῶν συγκεχυμένων,
»Κραυγῶν, ἀρῶν, βλασφημιῶν, ἐκφράσεων ὀργίλων,
»σφοδρῶν ἐπιτιμήσεων, ἐγκλήσεων ποικίλων
»Καὶ εἶδα μετ' ἐκπλήξεως, ἐν χρόνῳ βραχυτάτῳ,
»ὁ οἶκος ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ γείνῃ ἄνω κάτω.
»Τὸ τὶ συνέβαιν' ἀγνοῶν, (τὸ λέγω ἀσυστόλως,
»διότι εἶναι ἀληθὲς) συνεταράχθην ὅλος.
»Καὶ ὑποθέσας ἔκρηξιν πυρκαϊᾶς, καιούσης
»τὸν οἶκον, ἔξω νὰ ριφθῶ ἐσκόπουν τῆς αἰθούσης,
»Ὁπότ' εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ δρομαῖος ὁ ξενίζων,
»ἐξωργισμένος, βλασφημῶν, ἀρώμενος, ὑβρίζων
»Καὶ ἤρξατο μετὰ θυμοῦ καὶ ἄλγους βαθυτάτου
»ἐκθέτων τὰ ἀπαίσια δεινοπαθήματά του.
»Ἤτοι, ἐν ᾧ ἡ σύμβιος αὐτοῦ ἦτο ἀποῦσα
»ἐν τῇ οἰναποθήκῃ των, οἶνον ἐκεῖ ἀντλοῦσα,
»Ὃν ἔτη ἐνενήκοντα ἐτήρει κεκρυμμένον,
»πρὸς πόσιν μόνον εὐγενῶν καὶ ἐπισήμων ξένων,
Γαλῆ τις φαυλεπίφαυλος καὶ δολοφρονεστάτη,
ἀναίσχυντος, παμμίαρος καὶ κακοηθεστάτη,
Φιλοξενίας αἴσθημα οὐδόλως κεκτημένη
καὶ πνεύματος ἁρπακτικοῦ αἰσχρῶς ἐμφορουμένη,
Εἰσδύσασα ἀψοφητεὶ ἐντὸς τοῦ μαγειρείου,
εὗρε τὴν χύτραν, ἧς ἐντὸς μετὰ τοῦ πιλαφίου,
Ὑπῆρχε καὶ ὁ ἰνδικὸς ὄρνις ὁμοῦ βρασμένος
»καὶ μετὰ δεξιότητος πολλῆς μαγειρευμένος,
»Καὶ ἀνατρέψασα αὐτὰ ἡ βέβηλος ἐπάνω
»ἑξήκοντα τηγανητῶν ὠῶν ἐν τῷ τηγάνῳ,
»Ἄνευ αἰδοῦς καὶ συστολῆς ἔφαγε μὲν τὸ πρῶτον,
»χωρὶς οὐδὲ ἐλάχιστον νὰ προξενήσῃ κρότον,
»Τὸν ὄρνιν δὲ τὸν ἰνδικὸν τῷ στόματι λαβοῦσα,
»ἡ ἀνοσία ᾤχετο, τοῦ οἴκου ἀπιοῦσα.

»Ὡς νὰ μὴ ἤρκει δὲ αὐτὸ, καὶ ἕτερον συνέβη,
»ἐξ οὗ μᾶλλον δυσφόρητος ἡ θέσις των ἀπέβη.
»Τουτέστι, τὴν διαρπαγὴν τῶν φαγητῶν ἐκείνων
»μαθοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἤντλει τὸν οἶνον,
»Τόσον ἐπλήγη τὴν ψυχήν, τόσον συνεκινήθη,
»ὥστε τὸν οἶνον ἄφισε καὶ ἐντελῶς ἐχύθη,
»Καὶ οὕτως ἐνενήκοντα ἐτῶν φεῦ! ἀμβροσία,
»χάριν μιᾶς αἰσχρᾶς γαλῆς, ἐγένετο θυσία!
»Ὅθεν καὶ οὔτε φαγητὸν οὔτ' οἶνος ἀπελείφθη,
»καὶ ἡ μὲν σύζυγος αὐτοῦ ἐκ λύπης κατελήφθη,
»Αὐτὸς δ' εἰς τόσην ταραχὴν ἔχ' ἤδη καταντήσει,
»ὥστ' ἢ τὸν νοῦν θὰ στερηθῇ ἢ θὰ αὐτοκτονήσῃ.
»Διότι εἶν' ἀδύνατον νὰ ἀνεχθῇ εἷς ξένος,
»ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ φύγῃ πεινασμένος.
»Οὐδόλως ὅμως ἤθελον ἐπέλθει ταῦτα πάντα
»τὰ ὅλως ἀπροσδόκητα καὶ θλιβερὰ συμβάντα,
»Καὶ οὔτε θὰ ἐφθάνομεν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον,
»ἂν ἄλλος τις Διευθυντὴς ὑπῆρχ' εἰς τὸ Γραφεῖον,
»Ἀλλὰ ὁ νῦν Διευθυντής, ἀνίκανος ἐν πᾶσι
»καὶ ὀκνηρός, κατάστασιν τοιαύτην διαπλάσσει.
»Ἐν τῇ φαυλότητι δ' αὐτοῦ οὐδόλως συγκινεῖται,
»ἂν ὁ φορολογούμενος λαὸς ταλαιπωρῆται,
»Ὅλον τὸν χρόνον δαπανᾷ εἰς τὰς ῥᾳδιουργίας
»καὶ εἰς τὰς φατριαστικὰς ἐν γένει ἐνεργείας,
»Δὲν μεριμνᾷ, δὲν σκέπτεται, εἰ μὴ περὶ ἀνέμων,
»ὥστ' εἶναι ὁ κακὸς ἡμῶν, τῇ ἀληθείᾳ, δαίμων.
»Δι' ὃ οὐδεὶς τὰ πράγματα αὐτοῦ ἐξουσιάζει·
»μία γαλῆ τὸ φαγητὸν ἀφόβως διαρπάζει
»Καὶ μένουσιν οἱ τίμιοι ἄνθρωποι, τέλος, νῆστεις,
»διότι οὔτε νόμος τις ὑπάρχει οὔτε πίστις
»Ἰδοὺ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ τοῦ λυμεῶνος,
»ὅστις τοιούτων ἁρπαγῶν αἴτιος εἶναι μόνος
»Λέγων αὐτά, ἐκ τῆς ὀργῆς εἶχεν ἀστράπτον βλέμμα
»καὶ ἔνδον τῶν φλεβῶν αὐτοῦ ἐκόχλαζε τὸ αἷμα.

»Τὸν ἄνθρωπον ἰδὼν ἐγὼ σφοδρῶς ἠρεθισμένον
»καὶ διὰ τὸ συμβὰν αὐτῷ τοσοῦτον ὠργισμένον,
»Ἐπὶ τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ συνεκινήθην
»καὶ μήπως πάθῃ συγκοπὴν καρδίας ἐφοβήθην.
»Ἐνόμισα λοιπὸν καλὸν νὰ τὸν παραμυθήσω
»καὶ μὴ εἰς τοῦ ἀπελπισμοῦ τὸ κράτος τὸν ἀφίσω.
»Καὶ ἤρχισα λέγων αὐτῷ πολὺ νὰ μὴ λυπῆται,
»καὶ ὅτι τὸ τοῦ φαγητοῦ ἡμῶν οἰκονομεῖται,
»Καθόσον ἀπελείπετο εἰς τὸ μαρσίπιόν μου
»ἐν ἱκανῇ ποσότητι ἓν μέρος τῶν τροφῶν μου.
»Αὐτὸ δ' ὁ καφεπώλης ἂν δὲν εἶχεν ἔτι στείλει,
»ἂς σπεύσῃ τὴν ἀποστολὴν ἵνα τῷ παραγγείλῃ.
»Πρὸς ταῦτα ὁ ξενίζων με μὲ ψυχικὴν ὀδύνην
»ὑπέλαβ' ὅτι θεωρεῖ μεγάλην καταισχύνην,
»Τὸ νὰ δεχθῇ νὰ φάγωσιν ἐκ τῶν τροφῶν ἐκείνων·
»ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν πρότασιν ἐγὼ εἶμ' ὁ προτείνων,
»Νὰ ὑπακούσῃ εἰς ἐμὲ νομίζει ὡς καθῆκον,
»ἀφ' οὗ καὶ τὸ μαρσίπιον ὑπάρχει εἰς τὸν οἶκον.
»Συγχρόνως δὲ διέταξε νὰ φέρωσι ταχέως
»ἐπάνω τὸ μαρσίπιον· εἷς παῖς δ' αὐτοῦ δρομαίως
»Ἀπῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἵνα τὸ προσαγάγῃ,
»πλὴν εἶδον μετ' ἐκπλήξεως ὅτι αὐτὸ ἠλλάγη
»Καὶ ὅτι ἔφερεν ὁ παῖς, ἀντὶ τοῦ μαρσιπίου,
»*βοῦρλαν* τινὰ χονδροειδῆ, ἐκ δέρματος αἰγείου.
»Φρονῶν ὅτι δὲν ἔγεινεν αὐτὸ ἔκ τινος δόλου,
»ἀλλ' ἦτο ἀποτέλεσμα λάθους τοῦ καφεπώλου,
»Εἶπον εἰς τὸν ξενίζοντα, μετ' εὐγενείας, ὅτι
»ὁ καφεπώλης, φαίνεται, χρηστῷ τῷ συνειδότι,
»Κρατήσας τὸ μαρσίπιον, ἀπέστειλ' εἰς τὸν οἶκον,
»τὴν *βοῦρλαν*, σκεῦος εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον ἀνῆκον.
»Καὶ τοῦτο ἐκ παραδρομῆς ἢ ὀπτικῆς ἀπάτης,
»εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα οὔσης συνηθεστάτης.
»Ἀλλ' ὁ ξενίζων νὰ συμβῇ τοιοῦτό τι ἠρνεῖτο,
»διότι, καθὼς ἔλεγεν, ὁ καφεπώλης ἦτο

»Πρωτότυπον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης,
»εἰκὼν τῆς τιμιότητος καὶ νομιμοφροσύνης.
»Δι' ὅπερ καὶ ὑπώπτευεν ἐγὼ ὅτ' ἠπατώμην
»ἤ, καὶ ἐκ πλάνης ὀπτικῆς, ὅτι ἐλανθανόμην
»Μάλιστα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τὶς τῶν δύο σφάλλει,
»ἔσπευσεν εὐκολώτατον ἓν πρᾶγμα νὰ προβάλῃ,
»Ἤγουν, νὰ ἴδωμεν ἐὰν ἡ βούρια περιεῖχεν
»ὅ τι καὶ τὸ λεγόμενον μαρσίπιον ἐνεῖχεν.
»Εἰς τοῦτο συνεφώνησα, ἐπὶ τῇ πεποιθήσει
»ὅτι τοιαύτη ἔρευνα τὸ ζήτημα θὰ λύσῃ.
»Ὁπόταν πλὴν μετὰ μικρὸν ἡ βούρια διηνοίχθη,
»καί, διερευνηθέντος τὶ ἐνέχει, κατεδείχθη
»Ὅτι ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ αἱ παρ' ἐμοῦ τεθεῖσαι
»εἰς τὸ μαρσίπιον τροφαί, ἀλλὰ ἐλαττωθεῖσαι,
»Ἐμοῦ δ' ἐκ τούτου χαίνοντος καὶ μένοντος ἐκθάμβου,
»ἐκεῖνος μὴ φυσιωθεὶς ποσῶς ἐκ τοῦ θριάμβου,
»Εἶπε, μὲ λίαν συμπαθὲς καὶ ταπεινόφρον ἦθος,
»ὅτι ἀπάται ὅμοιαι συμβαίνουσι συνήθως,
»Καθόσον φύσει ἀσθενὴς ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται,
»καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων εὐκόλως ἀπατᾶται,
»Πολλάκις ὡς μαρσίπιον τὴν βούριαν ἐκλαμβάνων,
»ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας ὕστερον τὴν πλάνην του μανθάνων.
»Ἵνα περὶ τοῦ λάθους μου δὲ κάλλιόν με πείσῃ,
»τὸν καφεπώλην ἔλεγεν ὅτι θὰ ἐρωτήσῃ,
»Ἂν ὅτε ἦλθον, ἔφερον μαρσίπιον μαζί μου,
»καὶ ἂν ἡ βούρια, πράγματι, δὲν ἦτο ἰδική μου.
»Ὡς τίμιος δ' ἀνὴρ αὐτός, δὲν ἤθελε διστάσει
»νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, ἐν ἀκριβείᾳ πάσῃ.
»Ἐν τούτοις, μέχρις οὗ αὐτό, τὴν ἐπιοῦσαν, γείνῃ,
»πάντων ἡμῶν ἐν φοβερᾷ διατελούντων πείνῃ,
»Ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς πρὸς βρῶσιν παρετέθη
»πᾶν ὅ τι ἐν τῇ βούριᾳ μου φαγώσιμον εὑρέθη
»Τοιουτοτρόπως δὲ ἐγὼ ὁ ξένος ἐγενόμην
»ξενίζων οἰκογένειαν, παρ' ᾗ ἐξενιζόμην.

»Ἀφ' οὗ δὲ ἐδειπνήσαμεν, ἠρχίσαμεν καὶ πάλιν
»περὶ τιμῆς καὶ ἠθικῆς διάλεξιν μεγάλην,
»Καθ' ἣν τιν' ὁ φιλοξενῶν ἀπέδειξ' ἀδιστάκτως
»ὅτι ὀφείλει πᾶς ν' ἀσκῇ τὴν ἀρετὴν ἐμπράκτως.
»Ὁπόταν δὲ τῆς ἀρετῆς τὸ θέμα ἐξηντλήθη,
»τότε ἐκεῖνος ἐγερθείς, μὲ τὴν αὐτῷ συνήθη
»Προσήνειαν καὶ χάριτα, μοὶ εἶπεν ὅτι ὥρα
»εἶναι, εἰπόντες ἱκανά, ν' ἀναπαυθῶμεν τόρα.
»Ὅθεν καλονυκτίσαντες ἐμέ, ἐν συνοδείᾳ
»ἀπῆλθον ἥ τε σύζυγος, αὐτὸς καὶ τὰ παιδία.
»Τὴν περὶ ὕπνου πρότασιν ὀρθὴν ἐμοῦ εὑρόντος,
»ἅτε πολὺ νυστάζοντος καὶ κατακόπου ὄντος,
»Ἐκεῖνος, εἰς δωμάτιον μικρόν με ὁδηγήσας,
»ἐν ᾧ ὑπῆρχε κλίνη τις καὶ ἀποχαιρετίσας,
»Ἀπῆλθεν ἵνα κοιμηθῇ, ἐγὼ δέ, μείνας μόνος,
»καλὸν νὰ κλείσω ἔκρινα τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος,
»Ὡς συνειθίζω πάντοτε· πλὴν εἶδον, παρ' ἐλπίδα,
»ὅτι τὸ κλεῖθρον ἔλειπε, δι' ὃ δὲν εἶχε κλεῖδα.
»Οὕτω λοιπὸν κατακλινθείς, καίτοι πολὺ νυστάζων,
»ἐπὶ μακρὸν ἠγρύπνησα, τὴν μνήμην δοκιμάζων,
»Μήπως ἐν τοῖς ποιήμασί ποτε τοῦ Ὀβιδίου
»εἰς βούργιαν μεταμόρφωσιν ἀνέγνων μαρσιπίου.
»Τοιαύτην μεταμόρφωσιν πλὴν μὴ ἀνακαλύπτων,
»εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ νυσταγμοῦ ἠρξάμην ὑποκύπτων.
»Καὶ ἐκοιμήθην ἀγνοῶν ὅτ' εἵμαρτο ἑτέραν
»νὰ ὑποστῶ κατάπληξιν, πολλῷ μεγαλειτέραν.
»Ἤγουν, μεθ' ὕπνον νήδυμον, καθ' ὅν, ὡς ὄνειρόν μου,
»τὴν βούριαν εἶχον πάντοτε καὶ τὸ μαρσίπιόν μου,
»Εὐθύμως τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ἐξυπνήσας
»καὶ τὰ ἐμὰ ἱμάτια νὰ ἐνδυθῶ ζητήσας,
»Εἶδον νὰ μὴ ὑπάρχωσιν εἰς ὃν τὰ εἶχον τόπον,
»ἀφαιρεθέντα ἐξ αὐτοῦ, κατ' ἄγνωστόν μοι τρόπον.
»Ἐκ τοῦ κοιτῶνος δ' ἔλειπον τά τε ἱμάτιά μου,
»ὁ πῖλος, τὸ κηρύκειον καὶ τὰ σανδάλιά μου.

»Τοιαύτη ἐξαφάνισις, ἥτις δὲν εἶχεν ἄλλως
»τύπον μεταμορφώσεως, μ' ἐτάραξε μεγάλως.
»'Αδυνατῶν πῶς ἔγεινε δ' αὐτὴ νὰ ἐννοήσω,
»ἠθέλησα ἀλλέως πῶς τὸ αἴνιγμα νὰ λύσω,
»Ἤδη ὅτι ἐλήφθησαν ἵνα καθαρισθῶσι
»τὰ πράγματα καὶ καθαρὰ κατόπι κομισθῶσι.
»Πλὴν ὅταν μετὰ ἱκανὴν ματαίαν προσδοκίαν,
»εἶδον καὶ τὴν ἐλπίδα μου ἐκείνην τὴν γλυκεῖαν,
»Ὅτι, πρὸς δυστυχίαν μου, ὑπόστασιν δὲν ἔχει,
»ἐνόησα τὴν πλάνην μου καὶ ὅτι ἄλλο τρέχει.
»Δι' ὅπερ τὸν ξενίζοντα ἔσπευσα νὰ καλέσω
»καὶ τὸ συμβάν μου, μέ τινα πικρίαν, τῷ ἐκθέσω.
»'Εκεῖνος δέ, τὸ πρῶτον μὲν ἐφάνη ἐνδοιάζων
»καὶ πῶς ἐπῆλθε γεγονὸς παρόμοιον θαυμάζων.
»Βλέπων τῶν ἱματίων μου δ' ἐμὲ ἐστερημένον,
»γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον καὶ στενοχωρημένον,
»'Εσταύρωσε σεμνοπρεπῶς τὰς χεῖρας εἰς τὸ στῆθος
»καὶ εἶπε μ' εὐσυμπάθητον καὶ ταπεινόφρον ἦθος.
»—Δίκαιον εἶχον, βλέπετε, εἰς ὅσα εἶχον εἴπει
»ὅτι παρ' οἷς ἡ ἀρετὴ καὶ τιμιότης λείπει,
»Τὰ πάντα συνεκλείπουσιν, οἱ ἄνθρωποι δὲ ζῶσιν
»ὡς κτήνη ἀνθρωπόμορφα, χωρὶς νὰ τὸ νοῶσιν.
»Ὅμοιον κτῆνος, φαίνεται, τὴν νύκτ' αὐτὴν εἰσῆλθεν
»ἐδῶ καὶ τὰ ἱμάτια παραλαβών, ἀπῆλθεν.
»Χωρὶς οὐδόλως νὰ σκεφθῇ ὅτ' ἡ κλοπὴ τῶν ξένων
»εἶναί τι πρᾶγμα βδελυρόν, αἰσχρότητα ἐμφαῖνον.
»Αὐτὰ ὅμως συμβαίνουσιν παρ' οἷς δὲν ἐξασκεῖται
»ἡ ἀρετή, ὁ ἄνθρωπος δὲ δὲν καθοδηγεῖται
»'Εκ τοῦ φωτὸς τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης,
»ἀλλὰ πλανᾶται εἰς πυκνὴν ἀχλὺν κακοφροσύνης.
»Πλὴν ἂς εὐχαριστώμεθα, διότι μέχρι τούτου
»περιωρίσθη τὸ κακόν, Διευθυντοῦ τοιούτου
»'Εν τῷ Γραφείῳ μένοντος· μὴ γάρ ποτε τὰ πάθη
»αὐτὸς τοῦ δυστυχοῦς λαοῦ ἐξήτασε νὰ μάθη;

»Μὴ τοὺς χρηστοὺς ἠθέλησέ ποτε νὰ προστατεύσῃ
»ἢ τοὺς ἀτίμους ἄρπαγας ἐντεῦθεν φυγαδεύσῃ ;
»Ὑπὸ Διεύθυνσιν λοιπὸν τοσοῦτον ὀλεθρίαν
»δὲν πρέπει ν' ἀναμένωμεν, ἢ μόνον βδελυρίαν.
»Δι' ὃ οἱ φαῦλοι γίνονται καὶ οἱ ἀχρεῖοι θῦται,
»αὐτῶν δὲ θύματα ἡμεῖς, οἱ ἔντιμοι πολῖται.
»Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἥρπασε γαλῆ τὰ φαγητά μας,
»τὴν νύκτα κλέπται δ' ἔκλεψαν καὶ τα ἐνδύματά μας.
»Εἶναι αὐτὴ κατάστασις ; καὶ εἶναι κοινωνία
»ἐκείνη, ἐν ᾗ γίνεται διαρπαγὴ ὁμοία :-
»Τὸ κατ' ἐμέ, προτίθεμαι ἀλλοῦ νὰ μετοικήσω,
»διότι μεταξὺ κλεπτῶν δὲν δύναμαι νὰ ζήσω
»Ἐν ὅσῳ δὲ Διευθυντὴς εἰς τὸ Γραφεῖον μένει
»ὁ ἴδιος, δὲν πρέπει τις καλὸν νὰ περιμένῃ.
»Αἱ μὲν γαλαὶ τὰ φαγητὰ ἡμῶν θέλουσ' ἁρπάζει,
»οἱ κλέπται δὲ νὰ κλέπτωσι δὲν θέλουσι διστάζει.
»Οἱ κόρεις τὸ ἡμέτερον αἷμα θὰ ἐκμυζῶσι,
»κακεντρεχῶς δ' οἱ κώνωπες θὰ μᾶς παρακεντῶσι
»Καὶ θὰ ταράττωσιν ἡμῶν τὸν ὕπνον τὸν ἀθῷον,
»οἱ συνεχεῖς ὀλολυγμοὶ τῶν κακοήθων θῴων.
»Ὥστε δὲν εἶναι δίκαιον, χάριν ἑνὸς ἀνθρώπου
»νὰ ὑποφέρῃ ὁ λαὸς ὁλόκληρος τοῦ τόπου,
»Σκοπὸν δὲν εἶχε, φαίνεται, αὐτὸς νὰ σιωπήσῃ,
»πρὶν κατὰ τοῦ Διευθυντοῦ τὴν μῆνιν ἐξαντλήσῃ,
»Καίτοι δὲ ἀνεξάντλητος ἡ μῆνις αὐτοῦ ἦτο,
»πλὴν δι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐστενοχωρεῖτο.
»Ἀλλὰ ἐγώ, ὁ ὢν γυμνός, ὑπὸ ἀλλοῖον τύπον
»προσέβλεπον τὰ πράγματα, δι' ὅπερ καὶ τῷ εἶπον.
»—Ὅλα αὐτὰ ἴσως ὀρθὰ εἶναι καὶ τὰ πιστεύω·
»ἀλλ' εἰς ἐμὲ τί ὠφελοῦν, ἀφ' οὗ νῦν γυμνητεύω ;»
»—Ὢ ! δι' αὐτό, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, μὴ φοβῆσθε
»διότ' εἰς οἶκον ἀγαθοῦ ἀνδρὸς φιλοξενεῖσθε
»Καὶ προτιμῶ τὰ τέκνα μου ὡς δούλους νὰ πωλήσω,
»οὐχὶ δὲ γυμνητεύοντα ξένον ποτὲ ν' ἀφίσω.

»Αμέσως τότ' εκάλεσε την σύζυγον να φθάση·
»ελθούσα δ' αύτη, έμεινεν εν θλιβερά εκστάσει,
»Ότε την εξαφάνισιν όλων των ενδυμάτων
»έμαθ' εκ του κοιτώνός μου και των λοιπών πραγμάτων.
»Πώς το τοιούτο γεγονός συνέβη απορούσα,
»κατά τον κλέπτην ήρξατο να λέγη δυσφορούσα,
»Ότι διά της πράξεως εκείνης ο αχρείος
»πάντα κανόνα ηθικής παρέβη ολεθρίως.
»Εμού δ' ειπόντος ότ' αντί απλώς ν' αδημονώσι
»και λόγους περί ηθικής ματαίως εκφωνώσι,
»Καλλίτερον θα έπραττον, ως είχον και καθήκον,
»να εύρωσι τα ούτω πως κλαπέντ' από τον οίκον,
»Προς ταύτα ο ξενίζων με οργίλως απεκρίθη,
»ότι διά τους λόγους μου καιρίως ελυπήθη,
»Ουδ' επερίμενέ ποτε τοιαύτας υπονοίας,
»κατόπιν ής παρέσχε μοι λαμπράς φιλοξενίας.
»Αλλά η καταλαλιά και η αγνωμοσύνη
»φαίνεται ότι δυστυχώς τον κόσμον διευθύνει
»Και πέπρωται η αρετή φευ! να συκοφαντήται
»και να καταδιώκηται και να κατηγορήται.
»Αυτός πλην ανεξίκακος, εις ταύτα μη προσέχων
»και γνώμονά του διαρκή την ευποιίαν έχων,
»Να αποδείξη έμελλε τα πρός μ' αισθήματά του,
»προσφέρων δώρον εις εμέ και τα ενδύματά του.
»Και εν τω άμα εντολήν τη γυναικί του δίδει
»όπως τα προς αμφίεσιν εμού τομίση είδη·
»Εκείνη δέ, το προσταχθέν προθύμως εκτελούσα,
»απήλθε και μετ' ου πολύ επέστρεψε κρατούσα
»Εν *γιλελή* πανάρχαιον και καταλερωμένον
»την *βράκαν* ήν τινα φορώ, εν *γρέσι* λιγδωμένον
»Και τα *τζαρούχια* αυτά, άτιν' ο Δευκαλίων
»φρονώ θα υπεδύετο εις τόπον σανδαλίων.
»Επί πολύ εδίστασα, αν πρέπη τα δοθέντα
»ενδύματα ν' αποδεχθώ ή αν τ' αφαιρεθέντα

»Ὅπως μοι ἀποδώσωσι πρέπῃ νὰ ἐπιμείνω·
»ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι γυμνὸς ἐνδέχεται νὰ μείνω,
»Ἀνίσως τὸν ξενίζοντα, ἀρνούμενος, χολώσω,
»ἔκρινα τόπον τῇ ὀργῇ καλλίτερον νὰ δώσω.
»Λοιπὸν ἐδέχθην, ἄκων μου, τὴν προσφορὰν ἐκείνην,
»καίτοι συναισθανόμενος τὴν ἐξ αὐτῆς αἰσχύνην.
»Καὶ χωρικοῦ περιβολὴν ἀγροίκου ἐνεδύθην,
»ἀφ' οὗ τῶν ἱματίων μου αἰσχρῶς ἀπεστηρήθην,
»Δὲν ἔβλεπα δὲ τὴν στιγμὴν πότε ν' ἀναχωρήσω
»καὶ τὸν ἐπικατάρατον οἶκον αὐτὸν ἀφίσω,
»Ἐν τῷ ὁποίῳ ἔχασα μὲν τὸ μαρσίπιόν μου,
»τοὺς κατοικοῦντας δ' ἔθρεψα διὰ τῶν φαγητῶν μου,
»Ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπλήρωσα καὶ εἰς τὸ καφενεῖον
»διὰ ἐξόφλησιν χρεῶν τινων προαιωνίων,
»Καὶ ἐπὶ τέλους γύμνωσιν σωματικὴν ὑπέστην
»καὶ ἀθανάτων καὶ θνητῶν περίγελως κατέστην.
»Ἀφ' οὗ δὲ ὁ ξενίσας με, ὅστις ηὐχαριστήθη
»ἀπὸ τὴν γνωριμίαν μου, ὡς ἔλεγε, μ' ηὐχήθη
»Καλόν μου κατευόδιον, ἐπῆρα εἰς τὸν ὦμον
»τὴν κενωθεῖσαν βούριαν μου καὶ ἔλαβα τὸν δρόμον,
»Χωρὶς νὰ στρέψω ὄπισθεν πλέον τὰ ὄμματά μου·
»ἐλθὼν δ' ἐδῶ προσφέρω σοι νῦν τὰ σεβάσματά μου.
»—Ἀλλά, ὑπέλαβεν ὁ Ζεὺς ὀργίλως, πῶς καλεῖται
»ὁ ταῦτα πράξας μιαρός, χωρίς τι νὰ φοβῆται;
»Πῶς δὲ τὰς ψευδοσύνας του σὺ ἀπαθῶς ἠνέχθης,
»ἀφ' οὗ ἐνόησες αὐτάς, καὶ πῶς δὲν ἀνηνέχθης
»Εἰς τοὺς τοῦ δήμου ἄρχοντας ἵν' ἐπιμεληθῶσι
»τὰ ὅσα ἀφῃρέθησαν νά σοι ἀποδοθῶσι;
»—Τὸ ὄνομά του, ὁ Ἑρμῆς ἀπήντησε, μεγάλη
»ἐπὶ τοιούτοις θαύμασι λαμπρότης περιβάλλει.
»Ἡ δόξα δ' αὕτη τοῦ ἀνδρὸς οὐδόλως εἶναι νέα,
»ἀλλὰ οἰκογενειακή, ὥς μ' εἶπον, καὶ ἀρχαία.
»Εἰς ἕνα τῶν προγόνων του, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἀσίας
»εὐνοῦχος τοῦ Σατάσπους τις μετὰ περιουσίας,

»Ταύτην ἐνεπιστεύσατο αὐτῷ· πλὴν ἀλλ᾽ ἐκεῖνος
»τὰ τοῦ εὐνούχου χρήματα ἐκράτησ᾽ ἀκινδύνως.
»Τὸ τοῦ προγόνου δ᾽ ὄνομα, εἰ καὶ διεφημίσθη,
»ἀλλ᾽ ὁ Ἡρόδοτος ἑκών, ὡς λέγει, ἐπελήσθη [1].
»Καὶ τοῦτο, ἴσως φοβηθείς τινα καταγγελίαν
»τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν εἰσαγγελίαν.
»Δι᾽ ὃ καὶ μετὰ σεβασμοῦ συγγνώμην ἐξαιτοῦμαι,
»ἀνίσως τὸν ἐχέφρονα Ἡρόδοτον μιμοῦμαι.
»Τὸ δὲ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τοῦ δήμου νὰ ζητήσω
»ὅπως τ᾽ ἀφαιρεθέντα μου ἐνδύματ᾽ ἀνακτήσω,
»Αὐτό, ἀντὶ τὴν θέσιν μου κἄπως νὰ βελτιώσῃ,
»τἀνάπαλιν ἠδύνατο νὰ τὴν ἐπιδεινώσῃ,
»Διότι ὁ ξενίζων με δὲν ἤθελεν ὀκνήσει
»ὡς συκοφάντην ὑβριστὴν νά με καταμηνύσῃ,
»Καὶ τότ᾽ οἱ νομοκράτορες μὲ μερικὰ ἰδόντες,
»καί μέ τινα ἀκούσαντες, εἰπόντες, διελθόντες,
»Ἤθελον μετὰ λύπης των, ἀλλὰ κατὰ τὸν νόμον,
»μοὶ δείξει τὸν πρὸς τὴν εἱρκτὴν εὐθὺν φέροντα δρόμον.
»Ἐν ᾧ τοιαῦτα ἔλεγον αὐτοί, ἐκρούσθ᾽ ἡ θύρα,
»μόλις δὲ εἶπ᾽ ὁ Ζεὺς entrez καὶ ἐπεφάν᾽ ἡ Ἥρα
»Λευκώλενος, ἐρατεινή, καλλίχροος, βοῶπις,
»ἠΰκομος, εὐπάρειος, εὐσχήμων, ἐρατῶπις.
»Περιβολὴν δὲ ἔφερε τῶν μᾶλλον θαυμασίων
»καὶ κατὰ τὸν νεώτερον συρμὸν τῶν Παρισίων,
»Καθὼς εἰς τὸ Journal des modes νομοθετεῖ ἐκείνη
»ἡ πράγματι παντάνασσα Ραμόνδη Ἐμμελίνη.
»Τουτέστιν, ἐξ ὑφάσματος λευκῆς μετάξης ἦτο
»πεποιημένη ἡ ἐσθὴς αὐτῆς καὶ ἐκοσμεῖτο
»Τὸ πρόσθιον μέρος αὐτῆς μετὰ πολυτελείας,
»ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικῆς πολλῆς φιλοκαλίας
»Διὰ volans ἐκ τιμαλφῶν τριχάπτων Ἀλανσῶνος,
»ὡς εἴθιστο ἐπὶ τοῦ τοῦ Λουι-Κατόρζ αἰῶνος.

---

1 Τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη εἰς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα, ἑκὼν ἐπιλήθομαι· Ἡροδοτ, Δ. 43.

Λαμπρὰ τρίχαπτ' ἐστόλιζον καὶ τὸ στηθόδεσμόν της,
ἐν ᾧ χειρώματα bouffants διεῖχον τῶν χειρῶν της.
Ἔφερε περιλαίμαιον κατασκευῆς ὡραίας
καὶ ἀνθοδέσμην παρ' αὐτῷ μὲ ἄνθη λεμονέας.
Πρός δ' ἐπενδύτην ἔφερεν εἰς σχῆμα ρεδιγκότης,
ἐξ οὗ τοῦ σώματος αὐτῆς ἐπηύξαν' ἡ κομψότης.
Ὑφάσματος δαμασκηνοῦ, λαμπρῶς ἐξυφασμένου
καὶ δι' ἀνθῶν ροδονιᾶς κομψῶς πεποικιλμένου.
Εἶχε δὲ col Marie Stuart καλῶς προσηρμοσμένον,
ζεῦγος χειρίδων δ' ὑπὸ τοῦ Jouvin ἐξειργασμένων.
Fichu Marie Antoinette καὶ εἰς τοὺς πόδας πάλιν
σανδάλια Richelieu· μὲ χάριν δὲ μεγάλην
Ἐκράτει ἐπισκέψεως πολυτελῆ μανδύαν,
ὅστις ἀπήτει, ἀληθῶς, περιγραφὴν ἰδίαν.
Ἐξ ἐξαμίτου, χρώματος rubis, καὶ πελερίναν,
ἐστολισμένην ἔμπροσθεν αὐτῆς μὲ ζιβελίναν.
Τὸ περιλαίμαιον αὐτοῦ τοῦ Loie—Fuller ἦτο,
μὲ χειριδώματα bouffants μεγάλα δ' ἐκοσμεῖτο.
Ἔφερε δ' εἰς τὴν κεφαλὴν πίλον λαμπρὸν μὲ πτίλα,
μὲ ἄνθη ποικιλόχροα καὶ μὲ πτηνὰ ποικίλα.
Καὶ εἰς τὴν χεῖρα δὲ αὐτῆς ἐντέχνως εἰργασμένον,
ἐκράτει ἓν ριπίδιον, κομψῶς συνεσταλμένον.
Ἰδὼν αὐτὴν οὕτω καλὴν ὁ Ζεὺς οἰστρηλατήθη
καὶ τῆς νεότητος αὐτοῦ καιροὺς ἐνεθυμήθη.
Οὐχ ἧττον καὶ ὁ δύσμοιρος Ἑρμῆς ἐσκανδαλίσθη
καὶ πράγματα μὴ πρέποντα θεοῖς διελογίσθη.
Ἡ Ἥρα δ' εἰς τὸν Ὄλυμπον ἰδοῦσα ἕνα ξένον,
μὲ χωρικοῦ ἱματισμὸν καταρερυπωμένον,
Ἐν θαυμασμῷ τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον ἐθεώρει
καὶ πῶς ἀνῆλθ' εἰς Ὄλυμπον καὶ διὰ τί, ἠπόρει.
Εὑρίσκουσα μάλιστ' αὐτὸν λαλοῦντα μὲ τὸν Δία,
ζηλοτυπίας αἴσθημα ᾐσθάνθ' ἐν τῇ καρδίᾳ,
Διότι, ὡς γινώσκουσα τὰ ἤθη τοῦ ἀνδρός της,
ὑπέθεσεν ὅτι αὐτὸς θὰ ἦτο γεωργός τις,

Ὄν τιν' ὁ Ζεὺς ἐκάλεσεν ὅπως τῷ βοηθήσῃ
 ἵνα τιν' ἄλλην Καλλιστὼ ἢ Λήδαν ἐκμαυλίσῃ.
Ἀλλά, ὅσο τὸν ἔβλεπε, τόσον ἐνεθυμεῖτο
 ἡ φυσιογνωμία του ὅτι γνωστὴ τῇ ἦτο.
Καὶ δή, ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὸν ἐταλαντεύθη, τέλος
 ἀνέκραξεν oh! le coquin . . . mais c' est Mercure! . . .
 καὶ γέλως;

Σαρδάνειος διέστειλε τὰ πορφυρᾶ της χείλη,
 ὃν ἐκοπίασε πολὺ διὰ νὰ κάταστείλῃ.
Κατόπι, διὰ προφορᾶς βεβιασμένης, ἥτις
 ἐδήλου ὅτι ξενικὴ ἦν ἡ καταγωγή της [1],
Καὶ γλώσσης τραγελαφικῆς μὲ ἀναμίκτους λέξεις
 ἑλληνικὰς καὶ γαλλικάς, ὡς εἶναι τόρα ἕξις
Τινῶν Ἑλλήνων δυσγενῶν καὶ κούφων Ἑλληνίδων,
 γελοίων ἀριστοκρατῶν καὶ ἀριστοκρατίδων,
Ἤρχισ' ἡ Ἥρα τὸν Ἑρμῆν νὰ ἐρωτᾷ ὁποία
 de son hideux déguisement ὑπάρχει ἡ αἰτία
Καὶ μὲ τὸν monsieur Jupiter τὶ μηχανορραφίας
 εἰς τὴν τοιαύτην en revue ἐχάλκευον κρυφίας.
Διότι, sans raison, sans rime, οὐδέποτε βεβαίως
 ἤθελεν οὗτος ἀνεχθῇ, comme un mortel χυδαῖος.
Νὰ καταστῇ si ridicule, si détestable, ἂν ἄλλος
 σκοπὸς ne se cachait ici certainement μεγάλος.
Enfin, par curiosité ἠρώτα τὶ σημαίνει
 τὸ πρᾶγμα καὶ τὶ σκάνδαλον à son insu, συμβαίνει.
Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν Ἑρμῆν ἐλάλησεν ἡ Ἥρα·
 αὐτὸς γινώσκων δὲ καλῶς τὸν ταύτης χαρακτῆρα,
Ἐνόησε τὸ αἴσθημα, οὗ αὔτ' ἐνεφορεῖτο,
 τουτέστι περιέργεια, ὡς ἔλεγε, δὲν ἦτο
Πλὴν ἄλλο τὴν ἐτάρασσεν, ἤγουν ἐζηλοτύπει.
 δι' ὃ καὶ δὲν ἐβράδυνε μὲ ἦθος νὰ τῇ εἴπῃ,

---

1 Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα... Δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι· ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης καὶ Ἱστίης καὶ Θέμιδος καὶ Χαρίτων καὶ Νηρηΐδων τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι ἀεί ποτε τὰ ὀνόματά ἐστιν ἐν τῇ χώρῃ. Ἡροδότ. Β. 50.

Εἰς ὅπερ ὑπεκρύπτετο ἀρκοῦσα πονηρία,
—»Hony soit qui mal y pense, ἀγαπητὴ κυρία.
»Δὲν εἶναι δέ, φρονῶ, ὀρθὸν μὲ ἀμφιβόλους λόγους
»νὰ ἐκδηλοῖτε οὕτω πως ἰδέας παραλόγους.
»Ἂν ὅμως ἐπιμένητε ἵνα παρεξηγῆτε
»τὰ πράγματα καὶ ἀπρεπῶς περὶ ἐμοῦ φρονῆτε,
»Θέλετε τὴν ἀπάτην σας εὐκόλως ἐννοήσει,
»ἐὰν μικρὰν ἐπίσκεψιν ἠθέλετε ποιήσει,
»Τοιοῦτον μάλιστ' ἔχουσα ἱματισμὸν ὡραῖον,
»εἰς τὸν ἐμὲ ξενίσαντα δημότην Γοργυραῖον.
»Ἤρκει ἐκεῖ νὰ μείνητε νύκτα καὶ μόνην μίαν,
»ἵνα σᾶς ἐπανίδωμεν νοικοκυρὰν Σαμίαν,
»Μὲ ἓν *ζιποῦνι* παλαιὸν καὶ ξεθωριασμένον,
»μὲ *μαχραμᾶν*, ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, σχισμένον
»Καὶ εἰς τοὺς πόδας φέρουσαν, ἀντὶ τῶν σανδαλίων
»τῆς ἐποχῆς Λουί-Κατόρζ, ζεῦγος *γοβῶν* ἀθλίων.
Οἱ λόγοι τί ἐσήμαινον αὐτοὶ μὴ ἐννοοῦσα,
ἡ Ἥρα ἐσιώπαινε καὶ ἔμεν' ἀποροῦσα.
Μετὰ θριάμβου δ' ὁ Ἑρμῆς τὴν ταύτης ἀπορίαν
παρατηρῶν, προσέθηκε μὲ ἀδιαφορίαν.
»—Ἀφ' οὗ δὲ τὴν παθαίνετε, τότ' εἰς τὸν σύμβιόν σας
»θὰ ἤρχεσθε νὰ εἴπητε βεβαίως τὸν καϋμόν σας.
»—Mais, mon ami, qu'est-ce que vous dites? ἡ Ἥρα ἀπεκρίθη
»οἱ λόγοι σας cachent des mystères καὶ πράγματ' ἀσυνήθη.
»Δι' ὃ καὶ je vous prie beaucoup νὰ εὐαρεστηθῆτε
»τί ἔτρεξε plus clairement νά μοι ἐξηγηθῆτε.
Εἰ καὶ δὲν εἶχεν ὁ Ἑρμῆς διάθεσιν μεγάλην
ἵνα τὰ ὅσα ἔπαθεν ἐπαναλάβῃ πάλιν,
Ἐν τούτοις ἔκρινε καλὸν τὴν Ἥραν νὰ ἐξάξῃ
ἀπὸ ἰδέας, αἵτινες τὴν εἶχον συνταράξει·
Διότι ἤξευρεν αὐτὴ μνησίκακος ὅτ' ἦτο
καὶ ὅσους τὴν ἐπίκραινον σκληρῶς ἐξεδικεῖτο.
Ὅθεν καὶ προσποιούμενος μεγάλην προθυμίαν
ἵνα τῆς Ἥρας τὴν θερμὴν πληρώσ' ἐπιθυμίαν,

Ἤρχισε διηγούμενος τὰ κατ' αὐτόν, τουτέστι
τὰ ὅσα, φιλοξενηθείς, ἀνέλπιστα ὑπέστη.
Τὸν λόγον δ' αὐτοῦ παύσαντος, ἀκούσασα πάνθ' ὅσα
συνέβησαν εἰς τὸν Ἑρμῆν, ἡ Ἥρα μειδιῶσα
»—Chacun, τῷ εἶπεν, à son tour· ὅταν τοῦ Ποσειδῶνος
»τὴν τρίαιναν tu derobais, καὶ πάλιν ταὐτοχρόνως
»Ὅταν τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος φαρέτραν καὶ τὰ βέλη
»μετὰ τῆς λύρας tu trichais, χωρίς τι νά σε μέλλη,
»Ὅταν avec une grande adresse, καθὼς τις λωποδύτης,
»ἀφήρεις τὸν si precieux κεστὸν τῆς Ἀφροδίτης.
»Ὅταν μ' ἐκεῖνο τὸ si doux καὶ ὕπουλόν σου ὕφος
»habillement ὑπέκλεπτες τοῦ Ἄρεως τὸ ξῖφος,
»Ὅταν ἀπὸ τὸν Ἥφαιστον τὰ σύνεργ' ὑπεξήρεις
»καὶ τοῦ Ἀδμήτου sans respect τὰ ποίμνια ἀφήρεις,
»Ἔπρεπε τότε, cher Mercure, βεβαίως νὰ ἠξεύρῃς
»ὅτι καὶ σὺ ἕνα καιρὸν ἀντίτεχνον θὰ εὕρῃς
Ἐφ' ἱκανὸν διήρκεσαν εἰς τῶν θεῶν τὰ χείλη
τὰ τοῦ Ἑρμοῦ παθήματα ὡς ὁμιλίας ὕλη,
Αὐτοῦ μὲν μετριώτερον τὸ αἶσχος προσπαθοῦντος
νὰ καταστήσῃ, τοῦ Διὸς δὲ μεγαλοποιοῦντος
Τὸ ἐναγὲς τοῦ πράγματος, ἐν ᾧ μὲ γυναικείαν
ἡ Ἥρα περιέπαιζεν αὐτὸν χαιρεκακίαν.
Τέλος, ἀφ' οὗ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τρεῖς θεοὺς ἐρρήθη
πᾶν ὅ τ' ᾐσθάνετο καθείς, τὸ θέμα δ' ἐξηντλήθη,
Ἡ Ἥρα στάσιν ἐμβριθῆ καὶ σοβαρὰν λαβοῦσα
καί πως μετὰ ψυχρότητος τὸν Δία προσιδοῦσα,
Ἐλάλησεν ὡς ἐφεξῆς, ἐν συνοχῇ μεγάλῃ,
ἥτις ἐπηύξανεν αὐτῆς τὰ ἐκθαμβοῦντα κάλλη,
Καὶ ἥτις εἴς τε τὸν Ἑρμῆν, καθὼς καὶ εἰς τὸν Δία
ἐξήγειρεν αἰσθήματα οὐχὶ βεβαίως θεῖα.
»Tandis que nous, mes chers messieurs, ἐνταῦθα φλυαροῦμεν
»καὶ δι' ἁπλοῦν τι τοῦ Mercure συμβὰν μεμψιμοιροῦμεν,
»Evénements très graves vraiment ἀλλοῦ ἀκολουθοῦσι
»καὶ τὴν εἰρήνην σύμπαντος τοῦ κόσμου ἀπειλοῦσι.

»Θαυμάζω δέ, mon cher mari, πῶς πάντα ταῦτα βλέπεις
»avec une grande indifférence καὶ δὲν τὰ ἀποτρέπεις
»Ἢ μήπως πρέπει πρότερον κἀνεὶς νὰ περιμείνῃ
»un bouleversement complet ἐπὶ τῆς γῆς νὰ γείνῃ ;
»Ἐγὼ πλὴν je ne peux souffrir ἡ νῆσος ἐπὶ πλέον
»νὰ διατρέχῃ un danger, τόσον πολὺ σπουδαῖον . . .
»—Ἀλλά, διέκοψεν ὁ Ζεύς, εἰπέ μοι τί συμβαίνει
»καὶ ποῖός σε ἠνώχλησε καὶ εἶσαι ὠργισμένη ;
»Ποῦ ἔγκειται ὁ κίνδυνος καὶ ἐπὶ τίνος νήσου ;
»σαφέστερον, παρακαλῶ, φιλτάτη, ἐξηγήσου.
»Ἂν δέ τινες σ' ἐπείραξαν, ὁποῖοι καὶ ἂν ὦσι,
»μὰ τῆς Στυγὸς τὰ ὕδατα, θὰ μεταμεληθῶσι.
»—Περίεργον, je vous assure, ὑπέλαβεν ἡ Ἥρα
»τὸ πρᾶγμ' avec tant de finesse νὰ ἐπικλῶσ' ἡ Μοίρα,
»Ὥστε νὰ μένωσι secrets καὶ ἄγνωστ' εἰς σὲ μόνον
»ὅσα ἐν Σάμῳ γίνονται déjà τοσοῦτον χρόνον.
»Ἐκτὸς diplomatiquement ἀνίσως προσποιεῖσαι
»ὅτι εἰς τὰ συμβαίνοντα ἐνήμερος δὲν εἶσαι,
»Καὶ ὅτι tu ne sais rien ἐκ τῶν διατρεχόντων . . .
»—Τί ἔπος σου ἐξέφυγε τὸ ἕρκος τῶν ὀδόντων;
»Εἶπεν ὁ Ζεὺς περιπαθῶς· ἀλλὰ ἂν ἀμφιβάλλῃς
»περὶ τῶν αἰσθημάτων μου, καιρίως με προσβάλλεις.
»Καὶ πῶς, εἰπέ μοι, δύνασαι νὰ φαντασθῇς, ψυχή μου,
»ὅτι σου ἀποκρύπτονται οἱ διαλογισμοί μου ;
»Καὶ δὲν ἐνόησες λοιπὸν τόσον καιρὸν τὸν Δία
»καὶ ἀγνοεῖς ὅτι αὐτοῦ ἡ τρυφερὰ καρδία,
»Λατρεύουσά σε ἔκπαλαι, ἀδιασπάστως μένει
»εἰς σὲ προσηλωμένη τε καὶ ἀφωσιωμένη ;
»Τίς δ' ἄλλος εἶναι πόθος μου ἢ νὰ σ' εὐχαριστήσω
»καὶ πᾶσάν σου ἀπαίτησιν νὰ ἱκανοποιήσω ;
»Ὦ ! μή, μὴ ἔσο ἄδικος, προσφιλεστάτη Ἥρα . . .
»καὶ προχωρήσας πρὸς αὐτὴν ἐξέτεινε τὴν χεῖρα
Πρὸς τίνα σκοπόν, ἄδηλον· ἀλλά, κακῇ τῇ τύχῃ,
ἤρχισ' ὁ ἀδιάκριτος Ἑρμῆς νὰ ξηροβήχῃ.

Ἡ βὴξ δ' ὑπενθυμίσασα τὴν τούτου παρουσίαν,
 κατέστειλε τὴν τοῦ Διὸς θερμὴν εὐαισθησίαν.
Μετὰ ἐκδήλωσιν λοιπὸν τοιούτων φρονημάτων,
 συγχρόνως δὲ καὶ ἔκχυσιν τοιούτων αἰσθημάτων,
Ἅτιν' εἰς τῆς καρδίας του ἔκρυπτ' ὁ Ζεὺς τὰ βάθη
 καὶ ἔκαμαν καὶ τὸν Ἑρμῆν ξηρόβηχα νὰ πάθῃ,
Ἡ Ἥρα, τὸ εἰλικρινὲς ἐκείνου συνειδυία,
 τὸν λόγον πάλιν ἔλαβε καὶ εἶπε πρὸς τὸν Δία.
»Ἀφ' οὗ λοιπόν, mon cher mari δὲν ἔμαθες ἐν γένει
 »τί ἐν τῇ Σάμῳ depuis assez du temps συμβαίνει,
»Ἐγὼ νά σοι διηγηθῶ τὰ πράγματα πῶς τρέχουν
 »καὶ τίνας οἱ Ὀλύμπιοι perplexités θὰ ἔχουν,
»Ἂν μείνῃς ἀδιάφορος καὶ ἂν δὲν προσπαθήσῃς
 »τοὺς στοχασμοὺς τῶν intrigants ὅπως ἐκμηδενίσῃς.
»Διότι je ne souffrirai, διὰ τὸν κόσμον ὅλον,
 »νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν μύτην μου le scélérat Ἀπόλλων . . .
»—Ἀλλά, διέκοψεν ὁ Ζεύς, δὲν ἐννοῶ, φιλτάτη,
 »εἰς τί ὁ κακορρίζικος Ἀπόλλων σε ταράττει,
»Καὶ εἶσαι ἐναντίον του τοσοῦτον ὠργισμένη,
 »ἐν ᾧ εἰς τὰ σὰ πράγματα αὐτὸς δὲν ἐπεμβαίνει;
Οἱ λόγοι οὗτοι τὴν ὀργὴν ἐξέκαυσαν τῆς Ἥρας
 καὶ οἱ γλαυκοῖ της ὀφθαλμοὶ ἐξέπεμψαν σπινθῆρας·
Διότι, τὸν Ἀπόλλωνα νὰ προστατεύ' ἰδοῦσα
 ὁ Ζεὺς καὶ προσβολὴν αὐτὸ καιρίαν ἐκλαβοῦσα,
Τῶν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ συγχρόνως ἀνεμνήσθη
 καὶ ὅτι χάριν τῆς Λητοῦς ποτὲ ὑπεσκελίσθη.
Δι' ὃ καὶ μετὰ σαρκασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν πικρίᾳ,
 ὡς ἐφεξῆς ἀπήντησεν ἀμέσως πρὸς τὸν Δία.
»—Oh! je suis persuadée ὅτ' εἶναι ὁ Ἀπόλλων
 »ἀθῷος, comme un pigeonneau, ὅτι δὲν κρύπτει δόλον.
»Αὐτὸς πᾶν ὅτι ἐνεργεῖ, κακὸν σκοπὸν δὲν ἔχει,
 »ἀπὸ cancans, ἀπὸ intrigues ὁλοσχερῶς ἀπέχει.
»Καὶ δι' αὐτὸ ton âme sensible τοσοῦτον τὸν λυπεῖται,
 »διότι ἴσως τὴν madame Λητὼ θὰ ἐνθυμῆται

»Est-ce donc possible τὰ πράγματα ἀλλέως πως νὰ κρίνῃς;
»καὶ τὸν aimable Ἀπόλλωνα ἐμοῦ νὰ μὴ προκρίνῃς;
»Ἡμεῖς ἔχομεν ἄδικον, ἡμεῖς παραληροῦμεν,
»celui-ci est la victime καὶ τὸν κατηγοροῦμεν.
»Ἀλλὰ τί νὰ εἴπῃ κἀνεὶς αὐτοῦ τοῦ Ποσειδῶνος,
»ὅστις de cet état des choses αἴτιος εἶναι μόνος.
»Διότι, ἂν εἰς τὴν Λητὼ asyle δὲν εἶχε δώσει,
»ὁ ὄφις Πύθων ἤθελε très bien τὴν διορθώσει,
»Καὶ τόρα δὲν θὰ εἴχομεν ἕνεκα τῆς μωρίας
»τοῦ intrigant Ἀπόλλωνος αὐτὰς τὰς ἱστορίας.
»Ἀλλά, ἀφ' οὗ ça vous contente, ἂς γείνῃ ὅ τι γείνῃ . . .
«καὶ ταῦτα μὲν χλευαστικῶς ἐλάλησεν ἐκείνη·
»Πλὴν ἐκ τῶν λόγων της ὁ Ζεὺς πολὺ δυσηρεστήθη
»καὶ μετ' ἀγανακτήσεως τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»Κυρία, ἀνυπόφορος, σὲ βεβαιόνω, εἶσαι,
»μὴ παύουσ' ἀκατάπαυστα τοῦ νὰ παραπονῆσαι.
»Οἱ πάντες σὲ πειράζουσιν, οἱ πάντες σ' ἐνοχλοῦσι
»καὶ πάντες ἐναντίον σου κακὰ βυσσοδομοῦσι.
»Πλὴν τί σοι ἔκαμ' ἡ Λητώ, τί ἔκαμ' ὁ Ἀπόλλων
»καὶ κατ' αὐτῶν μικροπρεπῶς ἐκχέεις τόσον χόλον ;
»Νὰ πάσχω τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν ὀδονταλγίαν
»ἐκ τοῦ ἑτέρου, καὶ τὴν σὴν νὰ ἔχω γλωσσαλγίαν,
»Ὦ! εἶναι πρᾶγμα τρομερὸν καὶ δὲν τὸ ὑποφέρω,
»διότι, βλέπω, ἔφθασες εἰς τὸ μὴ περαιτέρω . . . »
Ἰδοῦσα ἡ ζηλότυπος θεὰ ἐρεθισθέντα
τὸν Δία ἐναντίον της καὶ μεταχειρισθέντα
Γλῶσσαν τοσοῦτον ἔντονον, μεγάλως ἐφοβήθη
καὶ διὰ τὴν θρασύτητα αὐτῆς μετεμελήθη.
Ἐνεθυμεῖτο κάλλιστα τὰς δυστυχεῖς ἡμέρας,
καθ' ἃς ὁ Ζεὺς εἶχεν αὐτὴν κρεμάσ' εἰς τοὺς αἰθέρας,
Εἰς ἕκαστον μὲν τῶν ποδῶν βαρὺν ἄκμονα θέσας
διὰ χρυσῆς δ' ἁλύσεως αὐτῆς τὰς χεῖρας δέσας,
Καὶ ἐφοβήθη μὴ ὁ Ζεὺς τὸ δεύτερον θελήσῃ
διὰ ποινῆς τόσο σκληρᾶς καὶ νῦν νὰ τιμωρήσῃ.

»Αμέσως τότ' εκάλεσε την σύζυγον να φθάση·
»ελθούσα δ' αύτη, έμεινεν εν θλιβερά εκστάσει,
»Ότε την εξαφάνισιν όλων των ενδυμάτων
»έμαθ' εκ του κοιτώνός μου και των λοιπών πραγμάτων.
»Πώς το τοιούτο γεγονός συνέβη απορούσα,
»κατά τον κλέπτην ήρξατο να λέγη δυσφορούσα,
»Ότι διά της πράξεως εκείνης ο αχρείος
»πάντα κανόνα ηθικής παρέβη ολεθρίως.
»Εμού δ' ειπόντος ότ' αντί απλώς ν' αδημονώσι
»και λόγους περί ηθικής ματαίως εκφωνώσι,
»Καλλίτερον θα έπραττον, ως είχον και καθήκον,
»να εύρωσι τα ούτω πως κλαπέντ' από τον οίκον,
»Προς ταύτα ο ξενίζων με οργίλως απεκρίθη,
»ότι διά τους λόγους μου καιρίως ελυπήθη,
»Ουδ' επερίμενέ ποτε τοιαύτας υπονοίας,
»κατόπιν ής παρέσχε μοι λαμπράς φιλοξενίας.
»Αλλά η καταλαλιά και η αγνωμοσύνη
»φαίνεται ότι δυστυχώς τον κόσμον διευθύνει
»Και πέπρωται η αρετή φευ! να συκοφαντήται
»και να καταδιώκηται και να κατηγορήται.
»Αυτός πλην ανεξίκακος, εις ταύτα μη προσέχων
»και γνώμονά του διαρκή την ευποιίαν έχων,
»Να αποδείξη έμελλε τα πρός μ' αισθήματά του,
»προσφέρων δώρον εις εμέ και τα ενδύματά του.
»Και εν τω άμα εντολήν τη γυναικί του δίδει
»όπως τα προς αμφίεσιν εμού τομίση είδη·
»Εκείνη δέ, το προσταχθέν προθύμως εκτελούσα,
»απήλθε και μετ' ού πολύ επέστρεψε κρατούσα
»Εν *γιλελή* πανάρχαιον και καταλερωμένον
»την *βράκαν* ήν τινα φορώ, εν *γρέσι* λιγδωμένον
»Και τα *τζαρούχια* αυτά, άτιν' ο Δευκαλίων
»φρονώ θα υπεδύετο εις τόπον σανδαλίων.
»Επί πολύ εδίσταζα, αν πρέπη τα δοθέντα
»ενδύματα ν' αποδεχθώ ή αν τ' αφαιρεθέντα

»Ὅπως μοι ἀποδώσωσι πρέπῃ νὰ ἐπιμείνω·
»ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι γυμνὸς ἐνδέχεται νὰ μείνω,
»Ἀνίσως τὸν ξενίζοντα, ἀρνούμενος, χολώσω,
»ἔκρινα τόπον τῇ ὀργῇ καλλίτερον νὰ δώσω.
»Λοιπὸν ἐδέχθην, ἄκων μου, τὴν προσφορὰν ἐκείνην,
»καίτοι συναισθανόμενος τὴν ἐξ αὐτῆς αἰσχύνην.
»Καὶ χωρικοῦ περιβολὴν ἀγροίκου ἐνεδύθην,
»ἀφ' οὗ τῶν ἱματίων μου αἰσχρῶς ἀπεστηρήθην,
»Δὲν ἔβλεπα δὲ τὴν στιγμὴν πότε ν' ἀναχωρήσω
»καὶ τὸν ἐπικατάρατον οἶκον αὐτὸν ἀφίσω,
»Ἐν τῷ ὁποίῳ ἔχασα μὲν τὸ μαρσίπιόν μου,
»τοὺς κατοικοῦντας δ' ἔθρεψα διὰ τῶν φαγητῶν μου,
»Ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπλήρωσα καὶ εἰς τὸ καφενεῖον
»διὰ ἐξόφλησιν χρεῶν τινων προαιωνίων,
»Καὶ ἐπὶ τέλους γύμνωσιν σωματικὴν ὑπέστην
»καὶ ἀθανάτων καὶ θνητῶν περίγελως κατέστην.
»Ἀφ' οὗ δὲ ὁ ξενίσας με, ὅστις ηὐχαριστήθη
»ἀπὸ τὴν γνωριμίαν μου, ὡς ἔλεγε, μ' ηὐχήθη
»Καλόν μου κατευόδιον, ἐπῆρα εἰς τὸν ὦμον
»τὴν κενωθεῖσαν βούριαν μου καὶ ἔλαβα τὸν δρόμον,
»Χωρὶς νὰ στρέψω ὄπισθεν πλέον τὰ ὄμματά μου·
»ἐλθὼν δ' ἐδῶ προσφέρω σοι νῦν τὰ σεβάσματά μου.
»—Ἀλλά, ὑπέλαβεν ὁ Ζεὺς ὀργίλως, πῶς καλεῖται
»ὁ ταῦτα πράξας μιαρός, χωρίς τι νὰ φοβῆται;
»Πῶς δὲ τὰς ψευδοσύνας του σὺ ἀπαθῶς ἠνέχθης,
»ἀφ' οὗ ἐνόησες αὐτάς, καὶ πῶς δὲν ἀνηνέχθης
»Εἰς τοὺς τοῦ δήμου ἄρχοντας ἵν' ἐπιμεληθῶσι
»τὰ ὅσα ἀφῃρέθησαν νά σοι ἀποδοθῶσι;
»—Τὸ ὄνομά του, ὁ Ἑρμῆς ἀπήντησε, μεγάλη
»ἐπὶ τοιούτοις θαύμασι λαμπρότης περιβάλλει.
»Ἡ δόξα δ' αὕτη τοῦ ἀνδρὸς οὐδόλως εἶναι νέα,
»ἀλλὰ οἰκογενειακή, ὥς μ' εἶπον, καὶ ἀρχαία.
»Εἰς ἕνα τῶν προγόνων του, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἀσίας
»εὐνοῦχος τοῦ Σατάσπους τις μετὰ περιουσίας,

»Ταύτην ἐνεπιστεύσατο αὐτῷ· πλὴν ἀλλ᾽ ἐκεῖνος
»τὰ τοῦ εὐνούχου χρήματα ἐκράτησ᾽ ἀκινδύνως.
»Τὸ τοῦ προγόνου δ᾽ ὄνομα, εἰ καὶ διεφημίσθη,
»ἀλλ᾽ ὁ Ἡρόδοτος ἑκών, ὡς λέγει, ἐπελήσθη [1].
»Καὶ τοῦτο, ἴσως φοβηθεὶς τινα καταγγελίαν
»τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν εἰσαγγελίαν.
»Δι᾽ ὃ καὶ μετὰ σεβασμοῦ συγγνώμην ἐξαιτοῦμαι,
»ἀνίσως τὸν ἐχέφρονα Ἡρόδοτον μιμοῦμαι.
»Τὸ δὲ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τοῦ δήμου νὰ ζητήσω
»ὅπως τ᾽ ἀφαιρεθέντα μου ἐνδύματ᾽ ἀνακτήσω,
»Αὐτό, ἀντὶ τὴν θέσιν μου κάπως νὰ βελτιώσῃ,
»τἀνάπαλιν ἠδύνατο νὰ τὴν ἐπιδεινώσῃ,
»Διότι ὁ ξενίζων με δὲν ἤθελεν ὀκνήσει
»ὡς συκοφάντην ὑβριστὴν νά με καταμηνύσῃ,
»Καὶ τότ᾽ οἱ νομοκράτορες μὲ μερικὰ ἰδόντες,
»καί μέ τινα ἀκούσαντες, εἰπόντες, διελθόντες,
»Ἤθελον μετὰ λύπης των, ἀλλὰ κατὰ τὸν νόμον,
»μοὶ δείξει τὸν πρὸς τὴν εἱρκτὴν εὐθὺν φέροντα δρόμον.
»Ἐν ᾧ τοιαῦτα ἔλεγον αὐτοί, ἐκρούσθ᾽ ἡ θύρα,
»μόλις δὲ εἶπ᾽ ὁ Ζεὺς entrez καὶ ἐπεφάν᾽ ἡ Ἥρα
»Λευκώλενος, ἐρατεινή, καλλίχροος, βοῶπις,
»ἠΰκομος, εὐπάρειος, εὐσχήμων, ἐρατῶπις.
»Περιβολὴν δὲ ἔφερε τῶν μᾶλλον θαυμασίων
»καὶ κατὰ τὸν νεώτερον συρμὸν τῶν Παρισίων,
»Καθὼς εἰς τὸ Journal des modes νομοθετεῖ ἐκείνη
»ἡ πράγματι παντάνασσα Ραμόνδη Ἐμμελίνη.
»Τουτέστιν, ἐξ ὑφάσματος λευκῆς μετάξης ἦτο
»πεποιημένη ἡ ἐσθὴς αὐτῆς καὶ ἐκοσμεῖτο
»Τὸ πρόσθιον μέρος αὐτῆς μετὰ πολυτελείας,
»ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικῆς πολλῆς φιλοκαλίας
»Διὰ volans ἐκ τιμαλφῶν τριχάπτων Ἀλανσῶνος,
»ὡς εἴθιστο ἐπὶ τοῦ τοῦ Λουι-Κατόρζ αἰῶνος.

---

1 Τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα, ἑκὼν ἐπιλήθομαι· Ἡροδοτ, Δ. 43.

Λαμπρὰ τρίχαπτ' ἐστόλιζον καὶ τὸ στηθόδεσμόν της,
ἐν ᾧ χειρώματα bouffants διεῖχον τῶν χειρῶν της.
Ἔφερε περιλαίμαιον κατασκευῆς ὡραίας
καὶ ἀνθοδέσμην παρ' αὐτῷ μὲ ἄνθη λεμονέας.
Πρὸς δ' ἐπενδύτην ἔφερεν εἰς σχῆμα ρεδιγκότης,
ἐξ οὗ τοῦ σώματος αὐτῆς ἐπηύξαν' ἡ κομψότης.
Ὑφάσματος δαμασκηνοῦ, λαμπρῶς ἐξυφασμένου
καὶ δι' ἀνθῶν ροδονιᾶς κομψῶς πεποικιλμένου.
Εἶχε δὲ col Marie Stuart καλῶς προσηρμοσμένον,
ζεῦγος χειρίδων δ' ὑπὸ τοῦ Jouvin ἐξειργασμένων.
Fichu Marie Antoinette καὶ εἰς τοὺς πόδας πάλιν
σανδάλια Richelieu· μὲ χάριν δὲ μεγάλην
Ἐκράτει ἐπισκέψεως πολυτελῆ μανδύαν,
ὅστις ἀπήτει, ἀληθῶς, περιγραφὴν ἰδίαν.
Ἐξ ἐξαμίτου, χρώματος rubis, καὶ πελερίναν,
ἐστολισμένην ἔμπροσθεν αὐτῆς μὲ ζιβελίναν.
Τὸ περιλαίμαιον αὐτοῦ τοῦ Loie—Fuller ἦτο,
μὲ χειριδώματα bouffants μεγάλα δ' ἐκοσμεῖτο.
Ἔφερε δ' εἰς τὴν κεφαλὴν πῖλον λαμπρὸν μὲ πτίλα,
μὲ ἄνθη ποικιλόχροα καὶ μὲ πτηνὰ ποικίλα.
Καὶ εἰς τὴν χεῖρα δὲ αὐτῆς ἐντέχνως εἰργασμένον,
ἐκράτει ἓν ριπίδιον, κομψῶς συνεσταλμένον.
Ἰδὼν αὐτὴν οὕτω καλὴν ὁ Ζεὺς οἰστρηλατήθη
καὶ τῆς νεότητος αὐτου καιροὺς ἐνεθυμήθη.
Οὐχ ἧττον καὶ ὁ δύσμοιρος Ἑρμῆς ἐσκανδαλίσθη
καὶ πράγματα μὴ πρέποντα θεοῖς διελογίσθη.
Ἡ Ἥρα δ' εἰς τὸν Ὄλυμπον ἰδοῦσα ἕνα ξένον,
μὲ χωρικοῦ ἱματισμὸν καταρρυπωμένον,
Ἐν θαυμασμῷ τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον ἐθεώρει
καὶ πῶς ἀνῆλθ' εἰς Ὄλυμπον καὶ διὰ τί, ἠπόρει.
Εὑρίσκουσα μάλιστ' αὐτὸν λαλοῦντα μὲ τὸν Δία,
ζηλοτυπίας αἴσθημα ᾐσθάνθ' ἐν τῇ καρδίᾳ,
Διότι, ὡς γινώσκουσα τὰ ἤθη τοῦ ἀνδρός της,
ὑπέθεσεν ὅτι αὐτὸς θὰ ἦτο γεωργός τις,

Ὃν τιν' ὁ Ζεὺς ἐκάλεσεν ὅπως τῷ βοηθήσῃ
ἵνα τιν' ἄλλην Καλλιστὼ ἢ Λήδαν ἐκμαυλίσῃ.
Ἀλλά, ὅσο τὸν ἔβλεπε, τόσον ἐνεθυμεῖτο
ἡ φυσιογνωμία του ὅτι γνωστὴ τῇ ἦτο.
Καὶ δή, ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὸν ἐταλαντεύθη, τέλος
ἀνέκραξεν oh! le coquin . . . mais c'est Mercure! . . .
καὶ γέλως

Σαρδάνειος διέστειλε τὰ πορφυρᾶ της χείλη,
ὃν ἐκοπίασε πολὺ διὰ νὰ κάταστείλῃ.
Κατόπι, διὰ προφορᾶς βεβιασμένης, ἥτις
ἐδήλου ὅτι ξενικὴ ἦν ἡ καταγωγή της [1],
Καὶ γλώσσης τραγελαφικῆς μὲ ἀναμίκτους λέξεις
ἑλληνικὰς καὶ γαλλικάς, ὡς εἶναι τόρα ἕξις
Τινῶν Ἑλλήνων δυσγενῶν καὶ κούφων Ἑλληνίδων,
γελοίων ἀριστοκρατῶν καὶ ἀριστοκρατίδων,
Ἤρχισ' ἡ Ἥρα τὸν Ἑρμῆν νὰ ἐρωτᾷ ὁποία
de son hideux déguisement ὑπάρχει ἡ αἰτία
Καὶ μὲ τὸν monsieur Jupiter τὶ μηχανορραφίας
εἰς τὴν τοιαύτην entrevue ἐχάλκευον κρυφίας.
Διότι, sans raison, sans rime, οὐδέποτε βεβαίως
ἤθελεν οὗτος ἀνεχθῇ, comme un mortel χυδαῖος.
Νὰ καταστῇ si ridicule, si détestable, ἂν ἄλλος
σκοπὸς ne se cachait ici certainement μεγάλος.
Enfin, par curiosité ἠρώτα τὶ σημαίνει
τὸ πρᾶγμα καὶ τὶ σκάνδαλον à son insu, συμβαίνει.
Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν Ἑρμῆν ἐλάλησεν ἡ Ἥρα·
αὐτὸς γινώσκων δὲ καλῶς τὸν ταύτης χαρακτῆρα,
Ἐνόησε τὸ αἴσθημα, οὗ αὔτ' ἐνεφορεῖτο,
τουτέστι περιέργεια, ὡς ἔλεγε, δὲν ἦτο
Πλὴν ἄλλο τὴν ἐτάρασσεν, ἤγουν ἐζηλοτύπει.
δι' ὃ καὶ δὲν ἐβράδυνε μὲ ἦθος νὰ τῇ εἴπῃ,

---

1 Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα... Δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι· ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης καὶ Ἱστίης καὶ Θέμιδος καὶ Χαρίτων καὶ Νηρηΐδων τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰείποτε τὰ ὀνόματά ἐστιν ἐν τῇ χώρῃ. Ἡροδότ. Β. 50.

Εἰς ὅπερ ὑπεκρύπτετο ἀρκοῦσα πονηρία,
—»Hony soit qui mal y pense, ἀγαπητὴ κυρία.
»Δὲν εἶναι δέ, φρονῶ, ὀρθὸν μὲ ἀμφιβόλους λόγους
»νὰ ἐκδηλοῖτε οὕτω πως ἰδέας παραλόγους.
»Ἂν ὅμως ἐπιμένητε ἵνα παρεξηγῆτε
»τὰ πράγματα καὶ ἀπρεπῶς περὶ ἐμοῦ φρονῆτε,
»Θέλετε τὴν ἀπάτην σας εὐκόλως ἐννοήσει,
»ἐὰν μικρὰν ἐπίσκεψιν ἠθέλετε ποιήσει,
»Τοιοῦτον μάλιστ' ἔχουσα ἱματισμὸν ὡραῖον,
»εἰς τὸν ἐμὲ ξενίσαντα δημότην Γοργυραῖον.
»Ἤρκει ἐκεῖ νὰ μείνητε νύκτα καὶ μόνην μίαν,
»ἵνα σᾶς ἐπανίδωμεν νοικοκυρὰν Σαμίαν,
»Μὲ ἓν *ζιποῦνι* παλαιὸν καὶ ξεθωριασμένον,
»μὲ *μαχραμᾶν*, ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, σχισμένον
»Καὶ εἰς τοὺς πόδας φέρουσαν, ἀντὶ τῶν σανδαλίων
»τῆς ἐποχῆς Λουί-Κατόρζ, ζεῦγος *γοβῶν* ἀθλίων.
Οἱ λόγοι τί ἐσήμαινον αὐτοὶ μὴ ἐννοοῦσα,
ἡ Ἥρα ἐσιώπαινε καὶ ἔμεν' ἀποροῦσα.
Μετὰ θριάμβου δ' ὁ Ἑρμῆς τὴν ταύτης ἀπορίαν
παρατηρῶν, προσέθηκε μὲ ἀδιαφορίαν.
»—Ἀφ' οὗ δὲ τὴν παθαίνετε, τότ' εἰς τὸν σύμβιόν σας
»θὰ ἤρχεσθε νὰ εἴπητε βεβαίως τὸν καϋμόν σας.
»—Mais, mon ami, qu'est-ce que vous dites? ἡ Ἥρα ἀπεκρίθη
»οἱ λόγοι σας cachent des mystères καὶ πράγματ' ἀσυνήθη.
»Δι' ὃ καὶ je vous prie beaucoup νὰ εὐαρεστηθῆτε
»τί ἔτρεξε plus clairement νά μοι ἐξηγηθῆτε.
Εἰ καὶ δὲν εἶχεν ὁ Ἑρμῆς διάθεσιν μεγάλην
ἵνα τὰ ὅσα ἔπαθεν ἐπαναλάβῃ πάλιν,
Ἐν τούτοις ἔκρινε καλὸν τὴν Ἥραν νὰ ἐξάξῃ
ἀπὸ ἰδέας, αἵτινες τὴν εἶχον συνταράξει:
Διότι ἤξευρεν αὐτὴ μνησίκακος ὅτ' ἦτο
καὶ ὅσους τὴν ἐπίκραινον σκληρῶς ἐξεδικεῖτο.
Ὅθεν καὶ προσποιούμενος μεγάλην προθυμίαν
ἵνα τῆς Ἥρας τὴν θερμὴν πληρώσ' ἐπιθυμίαν,

Ἤρχισε διηγούμενος τὰ κατ' αὐτόν, τουτέστι
τὰ ὅσα, φιλοξενηθείς, ἀνέλπιστα ὑπέστη.
Τὸν λόγον δ' αὐτοῦ παύσαντος, ἀκούσασα πάνθ' ὅσα
συνέβησαν εἰς τὸν Ἑρμῆν, ἡ Ἥρα μειδιῶσα
»—Chacun, τῷ εἶπεν, à son tour· ὅταν τοῦ Ποσειδῶνος
»τὴν τρίαιναν tu derobais, καὶ πάλιν ταὐτοχρόνως
»Ὅταν τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος φαρέτραν καὶ τὰ βέλη
»μετὰ τῆς λύρας tu trichais, χωρίς τι νά σε μέλλῃ,
»Ὅταν avec une grande adresse, καθὼς τις λωποδύτης,
»ἀφῄρεις τὸν si precieux κεστὸν τῆς Ἀφροδίτης.
»Ὅταν μ' ἐκεῖνο τὸ si doux καὶ ὕπουλόν σου ὕφος
»habillement ὑπέκλεπτες τοῦ Ἄρεως τὸ ξῖφος,
»Ὅταν ἀπὸ τὸν Ἥφαιστον τὰ σύνεργ' ὑπεξῄρεις
»καὶ τοῦ Ἀδμήτου sans respect τὰ ποίμνια ἀφῄρεις,
»Ἔπρεπε τότε, cher Mercure, βεβαίως νὰ ἠξεύρῃς
»ὅτι καὶ σὺ ἕνα καιρὸν ἀντίτεχνον θὰ εὕρῃς
Ἐφ' ἱκανὸν διήρκεσαν εἰς τῶν θεῶν τὰ χείλη
τὰ τοῦ Ἑρμοῦ παθήματα ὡς ὁμιλίας ὕλη,
Αὐτοῦ μὲν μετριώτερον τὸ αἶσχος προσπαθοῦντος
νὰ καταστήσῃ, τοῦ Διὸς δὲ μεγαλοποιοῦντος
Τὸ ἐναγὲς τοῦ πράγματος, ἐν ᾧ μὲ γυναικείαν
ἡ Ἥρα περιέπαιζεν αὐτὸν χαιρεκακίαν.
Τέλος, ἀφ' οὗ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τρεῖς θεοὺς ἐρρήθη
πᾶν ὅ τ' ᾐσθάνετο καθείς, τὸ θέμα δ' ἐξηντλήθη,
Ἡ Ἥρα στάσιν ἐμβριθῆ καὶ σοβαρὰν λαβοῦσα
καί πως μετὰ ψυχρότητος τὸν Δία προσιδοῦσα,
Ἐλάλησεν ὡς ἐφεξῆς, ἐν συνοχῇ μεγάλῃ,
ἥτις ἐπηύξανεν αὐτῆς τὰ ἐκθαμβοῦντα κάλλη,
Καὶ ἥτις εἴς τε τὸν Ἑρμῆν, καθὼς καὶ εἰς τὸν Δία
ἐξήγειρεν αἰσθήματα οὐχὶ βεβαίως θεῖα.
»Tandis que nous, mes chers messieurs, ἐνταῦθα φλυαροῦμεν
»καὶ δι' ἁπλοῦν τι τοῦ Mercure συμβὰν μεμψιμοιροῦμεν,
»Evénements trés graves vraiment ἀλλοῦ ἀκολουθοῦσι
»καὶ τὴν εἰρήνην σύμπαντος τοῦ κόσμου ἀπειλοῦσι.

»Θαυμάζω δέ, mon cher mari, πῶς πάντα ταῦτα βλέπεις
»avec une grande indifférence καὶ δὲν τὰ ἀποτρέπεις
»Ἢ μήπως πρέπει πρότερον κἀνεὶς νὰ περιμείνῃ
»un bouleversement complet ἐπὶ τῆς γῆς νὰ γείνῃ;
»Ἐγὼ πλὴν je ne peux souffrir ἡ νῆσος ἐπὶ πλέον
»νὰ διατρέχῃ un danger, τόσον πολὺ σπουδαῖον...
»—Ἀλλά, διέκοψεν ὁ Ζεύς, εἰπέ μοι τί συμβαίνει
»καὶ ποῖός σε ἠνώχλησε καὶ εἶσαι ὠργισμένη;
»Ποῦ ἔγκειται ὁ κίνδυνος καὶ ἐπὶ τίνος νήσου;
»σαφέστερον, παρακαλῶ, φιλτάτη, ἐξηγήσου.
»Ἂν δέ τινες σ' ἐπείραξαν, ὁποῖοι καὶ ἂν ὦσι,
»μὰ τῆς Στυγὸς τὰ ὕδατα, θὰ μεταμεληθῶσι.
»—Περίεργον, je vous assure, ὑπέλαβεν ἡ Ἥρα
»τὸ πρᾶγμ' avec tant de finesse νὰ ἐπικλώσ' ἡ Μοίρα,
»Ὥστε νὰ μένωσι secrets καὶ ἄγνωστ' εἰς σὲ μόνον
»ὅσα ἐν Σάμῳ γίνονται déjà τοσοῦτον χρόνον.
»Ἐκτὸς diplomatiquement ἀνίσως προσποιεῖσαι
»ὅτι εἰς τὰ συμβαίνοντα ἐνήμερος δὲν εἶσαι,
»Καὶ ὅτι tu ne sais rien ἐκ τῶν διατρεχόντων...
»—Τί ἔπος σου ἐξέφυγε τὸ ἕρκος τῶν ὀδόντων;
»Εἶπεν ὁ Ζεὺς περιπαθῶς· ἀλλὰ ἂν ἀμφιβάλλῃς
»περὶ τῶν αἰσθημάτων μου, καιρίως με προσβάλλεις.
»Καὶ πῶς, εἰπέ μοι, δύνασαι νὰ φαντασθῇς, ψυχή μου,
»ὅτι σου ἀποκρύπτονται οἱ διαλογισμοί μου;
»Καὶ δὲν ἐνόησες λοιπὸν τόσον καιρὸν τὸν Δία
»καὶ ἀγνοεῖς ὅτι αὐτοῦ ἡ τρυφερὰ καρδία,
»Λατρεύουσά σε ἔκπαλαι, ἀδιασπάστως μένει
»εἰς σὲ προσηλωμένη τε καὶ ἀφωσιωμένη;
»Τίς δ' ἄλλος εἶναι πόθος μου ἢ νὰ σ' εὐχαριστήσω
»καὶ πᾶσάν σου ἀπαίτησιν νὰ ἱκανοποιήσω;
»Ὢ! μή, μὴ ἔσο ἄδικος, προσφιλεστάτη Ἥρα...
»καὶ προχωρήσας πρὸς αὐτὴν ἐξέτεινε τὴν χεῖρα
Πρὸς τίνα σκοπόν, ἄδηλον· ἀλλά, κακῇ τῇ τύχῃ,
ἤρχισ' ὁ ἀδιάκριτος Ἑρμῆς νὰ ξηροβήχῃ.

Ἡ βὴξ δ' ὑπενθυμίσασα τὴν τούτου παρουσίαν,
κατέστειλε τὴν τοῦ Διὸς θερμὴν εὐαισθησίαν.
Μετὰ ἐκδήλωσιν λοιπὸν τοιούτων φρονημάτων,
συγχρόνως δὲ καὶ ἔκχυσιν τοιούτων αἰσθημάτων,
Ἅτιν' εἰς τῆς καρδίας του ἔκρυπτ' ὁ Ζεὺς τὰ βάθη
καὶ ἔκαμαν καὶ τὸν Ἑρμῆν ξηρόβηχα νὰ πάθη,
Ἡ Ἥρα, τὸ εἰλικρινὲς ἐκείνου συνειδυῖα,
τὸν λόγον πάλιν ἔλαβε καὶ εἶπε πρὸς τὸν Δία.
»Ἀφ' οὗ λοιπόν, mon cher mari δὲν ἔμαθες ἐν γένει
»τί ἐν τῇ Σάμῳ depuis assez du temps συμβαίνει,
»Ἐγὼ νά σοι διηγηθῶ τὰ πράγματα πῶς τρέχουν
»καὶ τίνας οἱ Ὀλύμπιοι perplexités θὰ ἔχουν,
»Ἂν μείνῃς ἀδιάφορος καὶ ἂν δὲν προσπαθήσῃς
»τοὺς στοχασμοὺς τῶν intrigants ὅπως ἐκμηδενίσῃς.
»Διότι je ne souffrirai, διὰ τὸν κόσμον ὅλον,
»νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν μύτην μου le scélérat Ἀπόλλων . . .
»—Ἀλλά, διέκοψεν ὁ Ζεύς, δὲν ἐννοῶ, φιλτάτη,
»εἰς τί ὁ κακορρίζικος Ἀπόλλων σε ταράττει,
»Καὶ εἶσαι ἐναντίον του τοσοῦτον ὠργισμένη,
»ἐν ᾧ εἰς τὰ σὰ πράγματα αὐτὸς δὲν ἐπεμβαίνει;
Οἱ λόγοι οὗτοι τὴν ὀργὴν ἐξέκαυσαν τῆς Ἥρας
καὶ οἱ γλαυκοί της ὀφθαλμοὶ ἐξέπεμψαν σπινθῆρας·
Διότι, τὸν Ἀπόλλωνα νὰ προστατεύ' ἰδοῦσα
ὁ Ζεὺς καὶ προσβολὴν αὐτὸ καιρίαν ἐκλαβοῦσα,
Τῶν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ συγχρόνως ἀνεμνήσθη
καὶ ὅτι χάριν τῆς Λητοῦς ποτὲ ὑπεσκελίσθη.
Δι' ὃ καὶ μετὰ σαρκασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν πικρίᾳ,
ὡς ἐφεξῆς ἀπήντησεν ἀμέσως πρὸς τὸν Δία.
»—Oh! je suis persuadée ὅτ' εἶναι ὁ Ἀπόλλων
»ἀθῷος, comme un pigeonneau, ὅτι δὲν κρύπτει δόλον.
»Αὐτὸς πᾶν ὅτι ἐνεργεῖ, κακὸν σκοπὸν δὲν ἔχει,
»ἀπὸ cancans, ἀπὸ intrigues ὁλοσχερῶς ἀπέχει.
»Καὶ δι' αὐτὸ ton ame sensible τοσοῦτον τὸν λυπεῖται,
»διότι ἴσως τὴν madame Λητὼ θὰ ἐνθυμῆται

»Est-ce donc possible τὰ πράγματα ἀλλέως πως νὰ κρίνῃς;
»καὶ τὸν aimable 'Απόλλωνα ἐμοῦ νὰ μὴ προκρίνῃς ;
»'Ημεῖς ἔχομεν ἄδικον, ἡμεῖς παραληροῦμεν,
»celui-ci est la victime καὶ τὸν κατηγοροῦμεν.
»'Αλλὰ τί νὰ εἴπῃ κἀνεὶς αὐτοῦ τοῦ Ποσειδῶνος,
»ὅστις de cet état des choses αἴτιος εἶναι μόνος.
»Διότι, ἂν εἰς τὴν Λητὼ asyle δὲν εἶχε δώσει,
»ὁ ὄφις Πύθων ἤθελε très bien τὴν διορθώσει,
»Καὶ τόρα δὲν θὰ εἴχομεν ἕνεκα τῆς μωρίας
»τοῦ intrigant 'Απόλλωνος αὐτὰς τὰς ἱστορίας.
»'Αλλά, ἀφ' οὗ ça vous contente, ἂς γείνῃ ὅ τι γείνῃ . . .
«καὶ ταῦτα μὲν χλευαστικῶς ἐλάλησεν ἐκείνη·
»Πλὴν ἐκ τῶν λόγων της ὁ Ζεὺς πολὺ δυσηρεστήθη
»καὶ μετ' ἀγανακτήσεως τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»Κυρία, ἀνυπόφορος, σὲ βεβαιόνω, εἶσαι,
»μὴ παύουσ' ἀκατάπαυστα τοῦ νὰ παραπονῆσαι.
»Οἱ πάντες σὲ πειράζουσιν, οἱ πάντες σ' ἐνοχλοῦσι
»καὶ πάντες ἐναντίον σου κακὰ βυσσοδομοῦσι.
»Πλὴν τί σοι ἔκαμ' ἡ Λητώ, τί ἔκαμ' ὁ 'Απόλλων
»καὶ κατ' αὐτῶν μικροπρεπῶς ἐκχέεις τόσον χόλον ;
»Νὰ πάσχω τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν ὀδονταλγίαν
»ἐκ τοῦ ἑτέρου, καὶ τὴν σὴν νὰ ἔχω γλωσσαλγίαν,
»'Ω ! εἶναι πρᾶγμα τρομερὸν καὶ δὲν τὸ ὑποφέρω,
»διότι, βλέπω, ἔφθασες εἰς τὸ μὴ περαιτέρω . . . »
'Ιδοῦσα ἡ ζηλότυπος θεὰ ἐρεθισθέντα
τὸν Δία ἐναντίον της καὶ μεταχειρισθέντα
Γλῶσσαν τοσοῦτον ἔντονον, μεγάλως ἐφοβήθη
καὶ διὰ τὴν θρασύτητα αὐτῆς μετεμελήθη.
'Ενεθυμεῖτο κάλλιστα τὰς δυστυχεῖς ἡμέρας,
καθ' ἃς ὁ Ζεὺς εἶχεν αὐτὴν κρεμάσ' εἰς τοὺς αἰθέρας,
Εἰς ἕκαστον μὲν τῶν ποδῶν βαρὺν ἄκμονα θέσας
διὰ χρυσῆς δ' ἀλύσεως αὐτῆς τὰς χεῖρας δέσας,
Καὶ ἐφοβήθη μὴ ὁ Ζεὺς τὸ δεύτερον θελήσῃ
διὰ ποινῆς τόσο σκληρᾶς καὶ νῦν νὰ τιμωρήσῃ.

Τὸ προσωπεῖον ἔκρινε καλὸν λοιπὸν ν' ἀλλάξῃ
 καὶ κατὰ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ πραότητ' ἀντιτάξῃ.
Διότι ἡ στρατηγικὴ τῶν γυναικῶν ἐν γένει
 ἀρχῆθεν ἀμετάτρεπτος καὶ τυπική πως μένει.
Εἴτε θεαὶ εἴτε θνηταὶ δὲ αἱ κυρίαι εἶναι
 ἓν τοῦ πολέμου σύστημα μετέρχονται ἐκεῖναι.
Τουτέστι, πρῶτον ἄρχονται ἀπὸ τῶν παραπόνων,
 κατόπι δὲ ὑψώνουσι καὶ τῆς φωνῆς τὸν τόνον,
Προσθήκῃ καὶ κοσμητικῶν πολλάκις ὀνομάτων,
 συμφώνως πρὸς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὰ αἰσθήματά των.
Ἂν δ' ὁ καθ' οὗ τὸν πόλεμον ἐκήρυξαν νομίσῃ
 ὅτ' εἶναι φρονιμώτερον νὰ τὰς περιφρονήσῃ,
Χωρὶς εἰς ὅσα λέγουσιν ἀκρόασιν νὰ δώσῃ
 καὶ προσοχῆς τὴν ἔφοδον αὐτῶν μὴ ἀξιώσῃ,
Τότ' αἱ γυναῖκες, φοβεραί, ὁπλίζονται δι' ὅλων
 τῶν τῶν κραυγῶν καὶ ὕβρεων κρουπείων μυδροβόλων
Καὶ εἰς ἐπίθεσιν σφοδρὰν προβαίνουσαι τροχάδην,
 τὸν ἄνδρα ἐκβιάζουσι νὰ φύγῃ προτροπάδην.
Ἂν ὅμως συμφορώτερον ἐκεῖνος θεωρήσῃ,
 ἀρχῆθεν τὴν τῆς γλώσσης των ὁρμὴν ν' ἀναχαιτίσῃ
Καὶ τὴν ἐπίθεσιν αὐτῶν ἀμέσως ν' ἀντικρούσῃ,
 χωρὶς ἐκ τῶν φωνῶν αὐτῶν νὰ θέλῃ τι ν' ἀκούσῃ,
Τότε ὁ φιλοπόλεμος ζῆλος ἐκείνων σβύνει
 καὶ καταθέτουσι χαμαὶ τὰ ὅπλα ἐν εἰρήνῃ,
Ἀντὶ δὲ τῆς ἐξάψεως, ὁρμῆς καὶ φωνασκίας,
 ἀρχίζουσι τὰ δάκρυα καὶ λόγους κολακείας.
Εἰς τὸ τοιοῦτο σύστημα ἡ Ἥρα ἑπομένη,
 εἰ καὶ μὲ τῆς déesse consorte τὸν τίτλον τιμωμένη,
Βλέπουσα ὅτι κίνδυνος τὴν ἀπειλεῖ μεγάλος,
 ἂν μὴ τῆς τοῦ Διὸς ὀργῆς κατευνασθῇ ὁ σάλος,
Τὴν λεοντήν, ἣν ἔφερε τέως, ἀπεξεδύθη
 καὶ τὴν δορὰν ἀλώπεκος εὐθὺς περιεβλήθη.
Καὶ ὢ τοῦ θαύματος! ὡς ἂν μὴ ἦτο ἡ ἰδία,
 ὡς ἐφεξῆς ἐλάλησε πρὸς τὸν ὀργίλον Δία.

» —Mon cher époux, νά σε χαρῶ, τί τόσον ἐνοχλεῖσαι,
»ἀφ' οὗ καὶ ἀδιάθετος μάλιστα τόρα εἶσαι;
»Tu sais trés bien comme je t' adore, λοιπὸν ἂν ἀσθενήσῃς
»δὲν σκέπτεσαι ὁπόσην μοι chagrin θὰ προξενήσῃς;
»De ta santé si precieuse πολλάκις σ' εἶπα κήδου,
»πολλάκις je t' ai conseillé τοῦ ἑαυτοῦ σου φείδου
»Mais, par malheur. ἐπιθυμεῖς σὺ νά με βασανίζῃς
»καὶ διὰ τὴν ὑγείαν σου point de tout φροντίζεις.
»Ἔπειτα, est-ce que je t' ai dis κακὸν ἵνα θυμώσῃς;
»tout simplement je t'ai prié, μεσολαβῶν, νὰ σώσῃς
»Τὴν Σάμον μου, ἡ θέσις ἧς sans cesse χειροτερεύει
»καὶ incendie universel ν' ἀνάψῃ κινδυνεύει,
»Un certain maitre dans un discours a prononcé ἀφρόνως
»τὴν λέξιν *ἀκαδήμειαν*, ἀλλὰ παροξυτόνως.
»C' était une faute, en verité· πλὴν πρέπει δι' ἓν λᾶθος
»νὰ καταλαμβανώμεθα ἀπὸ τοσοῦτο πᾶθος;
»Pourtant, j' ignore pour quel motif ὠργίσθη ὁ Ἀπόλλων
»καὶ contre Samos a dirigé ὅλον αὐτοῦ τὸν χόλον,
»Ὥστε εἰς μέσον ἔβγαλε μίαν περισπωμένην
»καὶ τοὺς Σαμίους ἔφερεν εἰς μῆνιν οὐλομένην.
»Par ses intrigues abominables, αὐτοὶ διαιρεθέντες
»en deux parties extrêmement hostiles καὶ ὁπλισθέντες,
»Μένουσιν ἀντιμέτωποι, καί, ἂν δὲν κωλυθῶσι,
»»c' est plus que sûr ὅτι αὐτοὶ θ' ἀλληλοφονευθῶσι.
»Τὸ δὲ ἔτι χειρότερον, ἡ πάλη ἂν ἀρχίσῃ,
»je te prédis ὅλην τὴν γῆν θὰ αἱματοκυλίσῃ,
»Pour ce motif καὶ ἐπειδὴ ἔκπαλ' ἡ Σάμος μένει
»sous ma protection ὡς σὺ γινώσκεις, τεθειμένη
»Ἠθέλησα, pour toutes ces choses, νά σε εἰδοποιήσω
»et des calamités pareilles ἐγκαίρως ἐμποδίσω.
»Καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε λοιπὸν σὺ νὰ θυμώσῃς
»καὶ sans pitié et sans égards νά με ἀποστομώσῃς;
»Oh! je suis bien malheureuse!.. oui..» Καὶ ταῦτ' εἰποῦσα,
κατέπεσε λιπόθυμος, σπασμωδικὰς ποιοῦσα

Κινήσεις καὶ ῥηγνύουσα φωνὰς πολὺ ἀγρίας,
πρὸς μηκυθμοὺς παρδάλεων καὶ τίγρεων ὁμοίας.
Ἤτοι, ὑπέστη προσβολὴν τῶν νεύρων σφοδροτάτην,
εἰς τὰς κυρίας, ὡς γνωστόν, τανῦν συνηθεστάτην.
Ἡ νευρικὴ συντάραξις καὶ ἡ λειποθυμία
τῆς Ἥρας, ἐθορύβησαν τὰ μάλιστα τὸν Δία,
Πιστεύσαντα ὅτι αὐτῶν ὑπῆρξ' αἴτιος πρῶτος
καὶ αἰσθανθέντα φοβεροὺς ἐλέγχους συνειδότος
Δι' ὃ καὶ τὸν Ἑρμῆν εὐθὺς διέταξ' ἵνα σπεύσῃ
τῇ Ἥρᾳ πᾶσαν συνδρομὴν νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ.
Αὐτὸς δὲ ὡς παράφορος, ἐκ ψυχικῆς ὀδύνης,
τὸν θάλαμον διέτρεχεν ἐν κοπετοῖς καὶ θρήνοις,
Ἀφ' οὗ, μεθ' ὥραν ἱκανήν, ἡ Ἥρα κατεπείσθη·
ὅτι ἐπέτυχ' ἐντελῶς τὸ ὃ μετεχειρίσθη
Νευροπαθὲς στρατήγημα, καὶ ὅτι εἰς τὸν Δία
ἐντέχνως ἡ προσήκουσα ἐπαίχθη κωμῳδία,
Ἥσυχα ἀπεφάσισε τὰ νεῦρα νὰ ἀφίσῃ
καὶ τὴν ἣν εἶχε πρότερον ὑγείαν ἀνακτήσῃ.
Ὅθεν δὶς τρὶς σπασμῳδικῶς ἐκ νέου ταραχθεῖσα
καὶ ἄναρθρον καὶ φοβερὰν μακρὰν κραυγὴν ἀφεῖσα,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς διήνοιξε καὶ τῇδε καὶ ἐκεῖσε
πλανῶσ' αὐτούς, εἶπ' ἀσθενῶς :—Mon Jupiter, ποῦ εἶσαι;
»—Ἐδῶ εἶμαι, πουλάκι μου, ὁ Ζεὺς τῇ ἀπεκρίθη
καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του φαιδρότης ἐπεχύθη.
»Εἶμαι ἐδῶ, πλησίον σου, ἰδού . . . ἀτένισόν με,
»τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄνοιξε καὶ παρηγόρησόν με . . .
Καὶ ἔδραμεν ἐγγὺς αὐτῆς· ἐν ᾧ δὲ τῇ ὡμίλει,
ὁτὲ μὲν τὴν ἐθώπευεν, ὁτὲ δὲ τὴν ἐφίλει.
Τοῦτο διήρκεσ' ἱκανὸν μετὰ περιπαθείας.
εἰ καὶ κατέβαλλ' ὁ Ἑρμῆς μεγάλας προσπαθείας
Τὸν Δία τῆς συζύγου του διὰ ν' ἀπομακρύνῃ,
τῷ λόγῳ ὅτι, πάσχουσα τόσο πολὺ ἐκείνη,
Δὲν πρέπει νὰ ὑφίσταται ποσῶς τὰς συγκινήσεις,
ἃς προξενοῦσ' οἱ ἀσπασμοὶ καὶ τρυφεραὶ προσρήσεις.

Ἡ Ἥρα ὅμως ἐξ αὐτῶν οὐδόλως ἠνωχλεῖτο,
 μάλιστα καὶ ἐδείκνυεν ὅτι ηὐχαριστεῖτο,
Ἀφ' οὗ δ' οὕτως ὑπέμεινε μετὰ σεμνοπρεπείας
 τὰς τοῦ Διὸς πολυειδεῖς καὶ τρυφερὰς θωπείας,
Ἐν τέλει, ἕνα στεναγμὸν μεγάλον ἐκβαλοῦσα,
 ἐκ τῆς νευροπαθείας της ἐφάνη συνελθοῦσα.
Καὶ ἐγερθεῖσα βαθμηδὸν μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου
 καὶ μορφασμῶν νοσήσαντος ἐπὶ μακρὸν ἀνθρώπου
Καὶ βλέπουσα ἐγγὺς αὐτῆς τὸν Δία τεθλιμμένον,
 εἶπε μὲ τόνον ἀσθενῆ καὶ διακεκομμένον.
»—Comme j' ai souffert! . . . comme j' ai souffert! . . . Ὦ!
 [πόσον ὑποφέρω!
 »ἀλλά, ἀφ' οὗ près de moi βλέπω νὰ ἦσαι, χαίρω.
»Viens, viens, mon ange, pour t' embrasser . . . ἀλλά, ἐνθυ-
 [μουμενη
 »τὶ ἐν τῇ Σάμῳ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἴσως συμβαίνει . .
»Καὶ ὅτι très probablement οἱ Σάμιοι ἀγῶνα
 »terrible νῦν διεξάγουσι μὲ ὅπλ' ἀδελφοκτόνα,
»Je sens ma tête, je vous assure, νὰ στρέφητ' ἄνω κάτω . . .
 »en sorte que οὔτε τὶ λαλῶ νοῶ οὔτε τὶ πράττω . . .
»Μάλιστα προαισθάνομαι attaque τῶν νεύρων πάλιν . . .
 »elle me saisit . . . καὶ οἰμωγὴν ἐξέπεμψε μεγάλην.
Μεθ' ὃ προέβη εἴς τινας σπασμῳδικὰς κινήσεις,
 αἵτινες προαγγέλλουσι τὰς νευρικὰς παθήσεις.
Δι' ὃ εὐλόγως φοβηθεὶς αὐτῶν τὰς συνεπείας,
 ὁ Ζεὺς ἐδιπλασίασε τῇ Ἥρᾳ τὰς θωπείας,
Καὶ μὲ φωνὴν ἐλέγχουσαν ἐγκάρδιον ὀδύνην
 καὶ μέριμναν περιπαθῆ, ταῦτ' εἶπε πρὸς ἐκείνην:
»Κατάπαυσον, νά σε χαρῶ, τὴν ταραχὴν τῶν νεύρων
 »καὶ μὴ λυπῆσαι οὕτω πως, διότι ἐγὼ εὗρον
»Μέσον, δι' οὗ αἱ ἔριδες καὶ μάχαι τῶν Σαμίων
 »θὰ καταλήξωσιν εἰς ἓν εἰρηνικὸν σημεῖον,
»Ὥστε ἡσύχασ' ἐντελῶς καὶ ἔσο πεπεισμένη
 »ὅτι θὰ μείνῃς τάχιστα ἱκανοποιημένη.

Οἱ τοῦ Διὸς λόγοι αὐτοὶ καὶ διαβεβαιώσεις
ἐν ἀκαρεῖ ἰάτρευσαν τῆς Ἥρας τὰς νευρώσεις,
Εἰς τρόπον ὥστε βαθμηδὸν ἐφάνη συνελθοῦσα
καὶ πλήρη τὴν ὑγείαν της, ὡς πρίν, ἀναλαβοῦσα.
Ἀλλ' ὅμως καὶ περίεργος πολὺ νὰ μάθῃ ἦτο
τίνα λύσιν τῆς ἔριδος ὁ Ζεὺς διενοεῖτο.
Καὶ πρὸς ἐξήγησιν λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀπορίας,
ἡ Ἥρα τὸν ἠρώτησε μετ' ἀδιαφορίας
Προσποιητῆς, τί ἆρά γε προὐτίθετο νὰ πράξῃ
ἵν' ἀπὸ θέσεως δεινῆς τὴν Σάμον ἀπαλλάξῃ;
Πρὸς ταύτην δέ, ἀφ' οὗ ὁ Ζεὺς μικρὸν διενοήθη
καὶ σύνοφρυς ἐγένετο, τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»—Καὶ ὅτι μὲν τὰ πράγματα κακῶς διατελοῦσιν
»ἐν Σάμῳ καὶ καταστροφὰς μεγάλας ἀπειλοῦσιν,
»Εἶναι δὲ ἡ κατάστασις ἐκεῖ κρισιμωτάτη,
»αὐτὸ καλλίτερον ἐμοῦ γινώσκεις σύ, φιλτάτη.
Ἐλπίζω τὴν δυσχέρειαν πλὴν νὰ ἐξομαλίσω,
ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τὸν Ἑρμῆν θὰ χρησιμοποιήσω.
»Καὶ εὐτυχῶς εὑρίσκεται νῦν μετημφιεσμένος,
»ὡς θέλω, ἤτοι γεωργὸς ἁπλοῦς ἐνδεδυμένος.
»Ἰδοὺ λοιπὸν τί πρόκειται ἤδη, Ἑρμῆ, νὰ πράξῃς·
»ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς ἐντεῦθεν νὰ πετάξῃς
»Εἰς Σάμον καὶ ὡς ὁδηγόν τινα τῶν ἐγχωρίων
»λαβών, νὰ μεταβῇς εὐθὺς εἰς ἓν ἐκεῖ χωρίον
»Πάναιμον ἔχον ὄνομα [1] καὶ ὅπερ κατοικοῦσιν
»ἄνδρες γενναῖοι, οἵτινες τὰς ἔριδας μισοῦσιν.
»Λοιπὸν αὐτόθι κατοικεῖ πρὸ χρόνου ἄνθρωπός τις
»περικλεής, οὗ τ' ὄνομα Τέρπανδρος εἶναι, ὅστις
»Ὑπὸ πολλῆς συνέσεως καὶ ἀρετῆς κοσμεῖται
»εὐπαίδευτος δὲ σύναμα καὶ ῥήτωρ θεωρεῖται
»Γλῶσσαν λαλεῖ ἰωνικήν, τὰς λέξεις δ' ἀπαγγέλλει
»μὲ ἐρασμείαν προφοράν, αὐτὸ πλὴν δὲν μᾶς μέλλει.

---

1 Πλουτάρχ. Ἑλλην. LVI.

»Ἐν τῷ Παναίμῳ φρόντισε τὸν ἄνδρα νὰ ζητήσῃς
»καὶ μὲ πᾶν μέσον πάσχισον αὐτὸν νὰ καταπείσῃς
»Ὅπως ἐκ τοῦ χωρίου του κατευθυνθῇ εὐθέως
»εἰς τὸν πολυπερίσπαστον Λιμένα τοῦ Βαθέος,
»Τὸν ἤδη εἰς κατάστασιν ὑπάρχοντα σχετλίαν,
»καὶ μὲ τῆς εὐγλωττίας του τὴν σθεναρὰν ἀντλίαν
»Σβύσῃ τὸ εὐδιάπνευστον πῦρ τῆς φιλοπατρίας,
»τὸ ἐμφοροῦν καὶ ἐμψυχοῦν ἐν Σάμῳ τὰς φατρίας
»Τῶν τε Περισπωμενιτῶν ὡς καὶ τῶν Ὀξυτόνων,
»καὶ ὑποθάλπον ἔριδας τοσοῦτον ἤδη χρόνον.
»Ἑρμῆ, τὴν ἐν τοῖς στήθεσιν ἐμοῦ βουλὴν γνωρίζεις,
»λοιπὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν δὲν πρέπει νὰ χρονίζῃς.
»Ἀπελθ' εἰς Πάναιμον ταχὺς καὶ πρᾶξον τὰ εἰκότα,
»ὅπως ἓν πάλιν γίνωσι τὰ ἤδη διεστῶτα.
Εἰς τοῦ Διὸς τὸ πρόσταγμα οὐδὲν μὲν ἀπεκρίθη
τότ' ὁ Ἑρμῆς, πλὴν ἀληθῶς καὶ δὲν ηὐχαριστήθη.
Τὸ μέν, διότι πρόσφατον τὸ ἐν Γοργύρᾳ ἦτο
ἀνιαρόν του πάθημα, δι' ὃ καὶ ἐφοβεῖτο
Μὴ ἐν Παναίμῳ ἔμελλεν ἄλλον νὰ ἀπαντήσῃ,
ἔχοντα τὴν διάθεσιν νὰ τὸν φιλοξενήσῃ,
Τὸ δέ, διότι ἐν στιγμῇ οὐδόλως ἁρμοδίᾳ
μόνους ἐγκατελίμπανε τὸν Ἥραν καὶ τὴν Δία.
Ὅθεν καὶ ἤρχισ' ἀσθενῶς νὰ ὑποτονθορίζῃ
ὅτι ἀπὸ τὸν Τέρπανδρον οὐδὲν καλὸν ἐλπίζει,
Καὶ ὅτι, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀνθρώπων ἄλλων.
ἴσως κατώρθου τι αὐτός· ἀλλὰ τῶν διδασκάλων,
Ἀνδρῶν πολὺ πεισματωδῶν καὶ ἰσχυρογνωμόνων,
πῶς θ' ἀναστείλῃ τὴν ὁρμὴν διὰ τῶν λόγων μόνων;
Δι' ὃ καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ θ' ἀπέβαινε ματαία,
ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ πλάνη τελευταία.
Ἐκ ταύτης δὲ ἀντὶ καλόν τι νὰ προσπορισθῶσιν,
ἀπ' ἐναντίας ἔμελλον νὰ ἐξευτελισθῶσιν·
Ὥστε, ἂν ἤθελεν ὁ Ζεὺς νὰ φέρῃ ἐν τῇ τάξει
τὰ τῶν Σαμίων πράγματα, ἔδει νὰ διατάξῃ

Μέτρα τελεσφορώτερα, καὶ μὴ τὴν σωτηρίαν
ἐκδέχηται ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ῥητορείαν.
Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ Ζεὺς δυσηρεστήθη
καὶ μετα τόνου τῆς φωνῆς ὀργίλου ἀπεκρίθη.
»Δὲν εἶναι ἔργον σου, Ἑρμῆ, νὰ κρίνῃς τὰς βουλάς μου,
»πλὴν χρεωστεῖς νὰ ἐκτελῇς τυφλῶς τὰς ἐντολάς μου.
»Αὐτῶν ὀφείλεις πρόθυμος νὰ ἦσαι ὑπηρέτης,
»οὐχὶ δὲ νὰ καθίστασαι συζητητὴς προπέτης.
»Εἰς Σάμον λοιπὸν ἄπελθε, χωρὶς ν' ἀργοπορήσῃς
»καί, πορευθεὶς εἰς Πάναιμον, ἀφ' οὗ ἐκεῖ ζητήσῃς
»Τὸν Τέρπανδρον, ἀπόστειλε αὐτὸν εἰς τὸν Λιμένα
»Βαθέος, ἔνθ' ὑπάρχουσι τὰ πάθη ἐξημμένα,
»Καὶ ἔσο ὑπερβέβαιος ὅτι θὰ κατορθώσῃ
»αὐτὸς τοὺς νῦν ἐρίζοντας ἵνα συμφιλιώσῃ.
»Φεῦγε ! . . . Ἀκόμη εἶς ἐδῶ ; . . .» Καὶ ὁ Ἑρμῆς, γνωρίζων
τὸ τοῦ Διὸς ἀνένδοτον, ὑπήκουσε γογγύζων.
Ἐκ τοῦ Ὀλύμπου παρευθὺς λοιπὸν ἀναχωρήσας,
καθ' ἃ ὁ Ζεὺς ἐπέταξεν αὐτῷ, καὶ διασχίσας
Τὴν αἰθερίαν ἔκτασιν, μὲ πετομένου βέλους
ταχύτητα, ἀφίκετο εἰς Σάμον ἐπὶ τέλους.
Χωρὶς δὲ νὰ ἀναπαυθῇ, μετέβη κατ' εὐθείαν
εἰς Πάναιμον, ὁ Τέρπανδρος ἔνθ' εἶχε κατοικίαν.
Ἰδόντες δ' οἱ ἐγχώριοι αὐτὸν ἐνδεδυμένον
ἱμάτια γεωργικά, ὑπέλαβον ὡς ξένον
Ἀμπελουργόν, ἀπό τινος ἐκ τῶν πλησίον δήμων
εἰς Πάναιμον πρὸς ἀγορὰν ἐλθόντα ἐδωδίμων,
Ἢ εἰς τὸ δικαστήριον ἐλθόντα νὰ ἐνάξῃ
τινά, ἐπὶ οἰκιακῇ αὐτοῦ διαταράξει.
Διότι εἶναι κεντρικὸν τὸ Πάναιμον χωρίον,
ἐν ᾧ ἑδρεύει διαρκῶς καὶ εἰρηνοδικεῖον.
Καὶ εἰς αὐτὸ πρὸς ἀγορὰν πραγμάτων διαφόρων
προσέρχονται συχνότατα ἀπὸ τῶν περιχώρων.
Ὁ Ἑρμῆς ὅμως, προσοχὴν χωρίς τινα νὰ δίδῃ,
ἐζήτησεν αὐτοστιγμεὶ τὸν Τέρπανδρον νὰ ἴδῃ

Ἦτο δ' ὁ Τέρπανδρος αὐτὸς ἀνὴρ πολὺ σπουδαῖος,
τὸ τοῦ Παναίμου καύχημα, πραγματικῶς, καὶ κλέος.
Ἐθεωρεῖτο σύναμα ὑπὸ τῶν Παναιμίων
ὡς εἷς τῶν μᾶλλον προσφιλῶν καὶ σεβαστῶν Σαμίων
Διὰ τὴν ἄκραν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην,
τὴν ἔξοχόν του σύνεσιν καὶ πολυϊδμοσύνην.
Τὸ γένος εἶχεν ἔνδοξον, ἕλκων αὐτὸ ἐκ Μυίας
τῆς Πυθαγόρου θυγατρὸς καὶ ἐκ γραμμῆς εὐθείας.
Συνήνου δὲ ἐν ἑαυτῷ μοναδικὰ προσόντα,
εἰς ἄλλον ἄνθρωπον θνητὸν σπανίως ἀπαντῶντα.
Ἦτο βαθὺς φιλόσοφος, μεγάλος θεολόγος,
γραμματικὸς διάσημος καὶ παλαιοντολόγος.
Ἀλχημιστής, ἱστορικός, σπουδαῖος ἀστρονόμος,
μηχανικός, πολιτικός, χειροῦργος, δασονόμος.
Ὀρυκτολόγος, ποιητής, νομομαθής, ζωγράφος,
ἀρχαιολόγος, μουσικός, τεχνίτης, γεωγράφος.
Φυσιοδίφης, ναυτικός, ῥήτωρ ὡς οὐδεὶς ἄλλος,
ἐκτὸς δ' αὐτῶν καὶ σώματος ἔκτακτον εἶχε κάλλος.
Τοιοῦτος ὢν ὁ Τέρπανδρος μεγάλως ἐτιμᾶτο,
καθόσον καὶ φιλόσοφον τὸν βίον διῃτᾶτο.
Εὐκόλως εὗρεν ὁ Ἑρμῆς τὸν ἄνδρα οἰκουροῦντα
καὶ τοῦ Ὠκέλλου σύγγραμμα ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦντα,
Ἐν ᾧ *Περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσιος* ἀληθείας
ὁ Ὤκελλος ἀνέπτυσσε μετὰ πολυμαθείας·
Ἀλλὰ αὐτὰς ὁ Τέρπανδρος εἶχ' εὕρει ἐσφαλμένας
καὶ ἐν πολλοῖς ἑρμηνειῶν σπουδαίων δεομένας.
Δι' ὃ καλὸν ἐνόμισεν ὅπως ἐπιχειρήσῃ
σύστημα *Περὶ φύσιος* καινὸν νὰ ἐκπονήσῃ·
Καὶ ἀληθῶς ἡτοίμαζε τοιοῦτο νὰ ἐκδώσῃ,
δι' οὗ τὴν φύσιν ἤθελεν ἄρδην ἀναστατώσει.
Ἐν τούτοις, ἕνα χωρικὸν ἰδὼν αἴφνης ἐλθόντα,
ἔπαυσε τὰς μελέτας του καὶ πρὸς αὐτὸν, σιγῶντα,
Ὁ Τέρπανδρος ἦθος γλυκὺ καὶ προσηνὲς λαμβάνων,
τῆς ἐρασμείας προφορᾶς ὑπέρμαχος τυγχάνων,

Ἐλάλησεν ὡς ἐφεξῆς :—«Χετάϊρε τίς ἔϊ ;
»χὸ σὸς δὲ δᾶμος πόϊος ; κἀμὲ τί βοῦλέϊ ;
»Περὶ τούτων ἔϊπε ἐμόϊ δι' ὀλίγων,
»ὁ καϊρὸς γὰρ τιμαλφὴς κάϊ κατεπεΐγων»·
Γλῶσσα τοιαύτη βέβαια οὐδόλως θὰ νοεῖτο
παρ' ἄλλου οἱουδήποτε, ἐὰν μὴ μάντις ἦτο.
Πλὴν ὁ Ἑρμῆς, καθ' ὃ θεός, μὲ ἄκραν εὐκολίαν
τὴν τοῦ Τερπάνδρου πάραυτα ἐνόησ' ὁμιλίαν.
Δι' ὃ καὶ ἔσπευσε ποθῶν νὰ τῷ εὐχαριστήσῃ
ἐν ἐρασμείᾳ προφορᾷ εὐθὺς νὰ ἀπαντήσῃ.
»Δᾶμος ἐμὸς τυγχάνεϊ ὢν χὸ τόϋ Λιμένος
»Βαθέος, ἀπὸ γεωργῶν δ' ἀνδρῶν χέλκω τὸ γένος.
»Τοϊτοῦτος δ' εἰμὶ κἀγώ· φιλοπατρίας
»χόμως ἐμφορούμενος καὶ χορῶν φατρίας
»Τὰ στέρνα τᾶς ταλάϊνος πατρίδος σπαρασσέϊν,
»ἐὶς Πανάϊμον καλὸν χυπέλαβον ἐλθέϊν
»Καὶ μετὰ θερμότητος σὲ χικετεῦσάϊ
»ἐλθέϊν καὶ χάπαντας συμβοῦλεῦσάϊ.
»Ἀϋτοὺς γὰρ δεϊνὴ ἀπό τινος χρονόϋ
»κατέλαβ' ἀγανάκτησις χένεκ χενὸς τονόϋ.
»Ἄλλων μὲν χὼς ὀξύτονον τὸ πόϋς προτιμώντων,
»χετέρων δὲ τἀνάπαλιν τὸ πόϋς περισπώντων.
»Ἐκ τοϋτόϋ δὲ πολλὴ ἐχθρότης ἐγεννήθη
»καὶ πρὸς μάχην ἐϊσὶν χετόϊμα τὰ πλήθη.
»Χώστε, ἐὰν χυπὸ σοῦ μὴ καταπεϊσθῶσι
»τὰς ἔριδας παῦσαϊ, πάντως θ' ἀπολεσθῶσι.
»Προσπίπτων σόϊ λοϊπόν, σὲ γοῦνοῦμάϊ
»καὶ τὰν σὰν ἀντίληψιν ἐπικαλοῦμάϊ.
»Μὴ τοίνυν παρίδῃς νῦν ἐμὰν σὺ χικεσίαν,
»τᾷ Σάμῳ δὲ ποΐησον τὰν ἐϋεργεσίαν,
»Καὶ ἀπόδος ἀϋτᾷ χὴν ἔϊχ' ἐκείνην
»τὰν πρὶν ἀναφανῆναϊ τὰν ἔριν εἰρήνην».
Καὶ ταῦτα μὲν εἶπ' ὁ Ἑρμῆς· αὐτοῦ δ' αἱ παρορμήσεις
καὶ αἱ τοσοῦτον εὔγλωττοι καὶ ἔνθερμοι δεήσεις,

Κατέπεισαν τὸν Τέρπανδρον ἵν', ἀφειδήσας κόπων,
ἀπέλθ' εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐκεῖ δὲ πάντα τρόπον
Μετέλθῃ τοὺς ἐρίζοντας ὅπως συνδιαλλάξῃ
καὶ ἀλγεινῶν συνεπειῶν τὴν νῆσον ἀπαλλάξῃ
Ὅθεν μὲ τόνον τῆς φωνῆς, ἐξ οὗ κατεδηλοῦτο
σφοδρὰ καρδίας ταραχή, ἥτις ἀπετυποῦτο
Καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του, καὶ συγκεκινημένος,
πρὸς τὸν Ἑρμῆν ἀπήντησεν εὐθὺς ὡς ἑπομένως.
»Ἐξ γόσων εἶπές μοϊ εἶδον μετ' ἀνίας
»τὰς ἐν Βαθέϊ ἔριδας κάϊ διχονοίας
»Ἐξ χῶν χολόϋς κίνδυνος μέγας ἀπεϊλέϊ,
»εἰς χὼν τὰν ἀνατροπὰν ἁ σύνεσις καλέϊ
»Τάϋτα ὄϋν τὰ κακὰ καὶ διχοστασίας,
»προκαλοῦσας, χὼς γνωστόν, τὰς ἀκαταστασίας
»Ἐκθύμως βοϋλόμενος νῦν καταπαϋσάϊ
»όϋκ ὀκνήσω χὰ δεῖ συμβοϋλεϋσάϊ.
»Ἄπελθ' εἰς Λιμένα σὺ ὄϋν τοῦ Βαθέος
νἀγγεϊλάϊ χάπασι τὸ χότι εὐθέως
»Ἀύριον ἐκέϊσε πορεϋθησομάϊ,
»τὰν ἔριν τὰν ἀκμάζουσαν νῦν, διασκεδασάϊ».
Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Τέρπανδρος πρὸς τὸν Ἑρμῆν λαλήσας,
κατέπαυσε τὸν λόγον του· ὁ δέ, τότε ἀρχίσας
Ἐνεκωμίασεν αὐτοῦ τὴν εὐγενῆ καρδίαν,
τὰ ὑψηλὰ αἰσθήματα, τὴν καλοκἀγαθίαν,
Ἥτις δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ θεωρῇ ἀκόπως
τὸ βάραθρον, πρὸς ὁ ταχὺς ἐφέρετο ὁ τόπος.
Συγχρόνως τῷ ἐξέφρασε καὶ χάριτας ἀπείρους
ἀπὸ καρδίας καὶ ψυχῆς, εὐγνωμοσύνης πλήρους,
Διότι δὲν παρέβλεψεν αὐτοῦ τὴν ἱκεσίαν,
ἀλλ', εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ποιῶν εὐεργεσίαν,
Ηὐδόκει ἵνα, μεταβὰς εὐθὺς τῇ ἐπιούσῃ,
λαλήσῃ τὰ προσήκοντα τοῖς ἐν τῇ πρωτευούσῃ,
Καὶ ἐνεργήσῃ ἐν ταὐτῷ ὁ σάλος νὰ κοπάσῃ,
ὁ ἀπειλῶν καταστροφὰς τῇ ὑψηλίῳ πάσῃ.

Ἡ βὴξ δ' ὑπενθυμίσασα τὴν τούτου παρουσίαν,
κατέστειλε τὴν τοῦ Διὸς θερμὴν εὐαισθησίαν.
Μετὰ ἐκδήλωσιν λοιπὸν τοιούτων φρονημάτων,
συγχρόνως δὲ καὶ ἔκχυσιν τοιούτων αἰσθημάτων,
Ἅτιν' εἰς τῆς καρδίας του ἔκρυπτ' ὁ Ζεὺς τὰ βάθη
καὶ ἔκαμαν καὶ τὸν Ἑρμῆν ξηρόβηχα νὰ πάθη,
Ἡ Ἥρα, τὸ εἰλικρινὲς ἐκείνου συνειδυία,
τὸν λόγον πάλιν ἔλαβε καὶ εἶπε πρὸς τὸν Δία.
»Ἀφ' οὗ λοιπόν, mon cher mari δὲν ἔμαθες ἐν γένει
»τί ἐν τῇ Σάμῳ depuis assez du temps συμβαίνει,
»Ἐγὼ νά σοι διηγηθῶ τὰ πράγματα πῶς τρέχουν
»καὶ τίνας οἱ Ὀλύμπιοι perplexités θὰ ἔχουν,
»Ἂν μείνῃς ἀδιάφορος καὶ ἂν δὲν προσπαθήσῃς
»τοὺς στοχασμοὺς τῶν intrigants ὅπως ἐκμηδενίσῃς.
»Διότι je ne souffrirai, διὰ τὸν κόσμον ὅλον,
»νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν μύτην μου le scélérat Ἀπόλλων . . .
»—Ἀλλά, διέκοψεν ὁ Ζεύς, δὲν ἐννοῶ, φιλτάτη,
»εἰς τί ὁ κακορρίζικος Ἀπόλλων σε ταράττει,
»Καὶ εἶσαι ἐναντίον του τοσοῦτον ὠργισμένη,
»ἐν ᾧ εἰς τὰ σὰ πράγματα αὐτὸς δὲν ἐπεμβαίνει,
Οἱ λόγοι οὗτοι τὴν ὀργὴν ἐξέκαυσαν τῆς Ἥρας
καὶ οἱ γλαυκοί της ὀφθαλμοὶ ἐξέπεμψαν σπινθῆρας·
Διότι, τὸν Ἀπόλλωνα νὰ προστατεύ' ἰδοῦσα
ὁ Ζεὺς καὶ προσβολὴν αὐτὸ καιρίαν ἐκλαβοῦσα,
Τῶν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ συγχρόνως ἀνεμνήσθη
καὶ ὅτι χάριν τῆς Λητοῦς ποτὲ ὑπεσκελίσθη.
Δι' ὃ καὶ μετὰ σαρκασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν πικρίᾳ,
ὡς ἐφεξῆς ἀπήντησεν ἀμέσως πρὸς τὸν Δία.
»—Oh ! je suis persuadée ὅτ' εἶναι ὁ Ἀπόλλων
»ἀθῷος, comme un pigeonneau, ὅτι δὲν κρύπτει δόλον.
»Αὐτὸς πᾶν ὅτι ἐνεργεῖ, κακὸν σκοπὸν δὲν ἔχει,
»ἀπὸ cancans, ἀπὸ intrigues ὁλοσχερῶς ἀπέχει.
»Καὶ δι' αὐτὸ ton ame sensible τοσοῦτον τὸν λυπεῖται,
»διότι ἴσως τὴν madame Λητὼ θὰ ἐνθυμῆται

»Est-ce donc possible τὰ πράγματα ἀλλέως πως νὰ κρίνης;
»καὶ τὸν aimable Ἀπόλλωνα ἐμοῦ νὰ μὴ προκρίνῃς;
»Ἡμεῖς ἔχομεν ἄδικον, ἡμεῖς παραληροῦμεν,
»celui-ci est la victime καὶ τὸν κατηγοροῦμεν.
»Ἀλλὰ τί νὰ εἴπῃ κἀνεὶς αὐτοῦ τοῦ Ποσειδῶνος,
»ὅστις de cet état des choses αἴτιος εἶναι μόνος.
»Διότι, ἂν εἰς τὴν Λητὼ asyle δὲν εἶχε δώσει,
»ὁ ὄφις Πύθων ἤθελε très bien τὴν διορθώσει,
»Καὶ τόρα δὲν θὰ εἴχομεν ἕνεκα τῆς μωρίας
»τοῦ intrigant Ἀπόλλωνος αὐτὰς τὰς ἱστορίας.
»Ἀλλά, ἀφ' οὗ ça vous contente, ἂς γείνῃ ὅ τι γείνῃ . . .
«καὶ ταῦτα μὲν χλευαστικῶς ἐλάλησεν ἐκείνη·
»Πλὴν ἐκ τῶν λόγων της ὁ Ζεὺς πολὺ δυσηρεστήθη
»καὶ μετ' ἀγανακτήσεως τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»Κυρία, ἀνυπόφορος, σὲ βεβαιόνω, εἶσαι,
»μὴ παύουσ' ἀκατάπαυστα τοῦ νὰ παραπονῆσαι.
»Οἱ πάντες σὲ πειράζουσιν, οἱ πάντες σ' ἐνοχλοῦσι
»καὶ πάντες ἐναντίον σου κακὰ βυσσοδομοῦσι.
»Πλὴν τί σοι ἔκαμ' ἡ Λητώ, τί ἔκαμ' ὁ Ἀπόλλων
»καὶ κατ' αὐτῶν μικροπρεπῶς ἐκχέεις τόσον χόλον;
»Νὰ πάσχω τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν ὀδονταλγίαν
»ἐκ τοῦ ἑτέρου, καὶ τὴν σὴν νὰ ἔχω γλωσσαλγίαν,
»Ὢ! εἶναι πρᾶγμα τρομερὸν καὶ δὲν τὸ ὑποφέρω,
»διότι, βλέπω, ἔφθασες εἰς τὸ μὴ περαιτέρω . . . »
Ἰδοῦσα ἡ ζηλότυπος θεὰ ἐρεθισθέντα
τὸν Δία ἐναντίον της καὶ μεταχειρισθέντα
Γλῶσσαν τοσοῦτον ἔντονον, μεγάλως ἐφοβήθη
καὶ διὰ τὴν θρασύτητα αὐτῆς μετεμελήθη.
Ἐνεθυμεῖτο κάλλιστα τὰς δυστυχεῖς ἡμέρας,
καθ' ἃς ὁ Ζεὺς εἶχεν αὐτὴν κρεμάσ' εἰς τοὺς αἰθέρας,
Εἰς ἕκαστον μὲν τῶν ποδῶν βαρὺν ἄκμονα θέσας
διὰ χρυσῆς δ' ἁλύσεως αὐτῆς τὰς χεῖρας δέσας,
Καὶ ἐφοβήθη μὴ ὁ Ζεὺς τὸ δεύτερον θελήσῃ
διὰ ποινῆς τόσο σκληρᾶς καὶ νῦν νὰ τιμωρήσῃ.

Τὸ προσωπεῖον ἔκρινε καλὸν λοιπὸν ν' ἀλλάξῃ
καὶ κατὰ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ πραότητ' ἀντιτάξῃ.
Διότι ἡ στρατηγικὴ τῶν γυναικῶν ἐν γένει
ἀρχῆθεν ἀμετάτρεπτος καὶ τυπική πως μένει.
Εἴτε θεαὶ εἴτε θνηταὶ δὲ αἱ κυρίαι εἶναι
ἓν τοῦ πολέμου σύστημα μετέρχονται ἐκεῖναι.
Τουτέστι, πρῶτον ἄρχονται ἀπὸ τῶν παραπόνων,
κατόπι δὲ ὑψώνουσι καὶ τῆς φωνῆς τὸν τόνον,
Προσθήκῃ καὶ κοσμητικῶν πολλάκις ὀνομάτων,
συμφώνως πρὸς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὰ αἰσθήματά των.
Ἂν δ' ὁ καθ' οὗ τὸν πόλεμον ἐκήρυξαν νομίσῃ
ὅτ' εἶναι φρονιμώτερον νὰ τὰς περιφρονήσῃ,
Χωρὶς εἰς ὅσα λέγουσιν ἀκρόασιν νὰ δώσῃ
καὶ προσοχῆς τὴν ἔφοδον αὐτῶν μὴ ἀξιώσῃ,
Τότ' αἱ γυναῖκες, φοβεραί, ὁπλίζονται δι' ὅλων
τῶν τῶν κραυγῶν καὶ ὕβρεων κρουπείων μυδροβόλων
Καὶ εἰς ἐπίθεσιν σφοδρὰν προβαίνουσαι τροχάδην,
τὸν ἄνδρα ἐκβιάζουσι νὰ φύγῃ προτροπάδην.
Ἂν ὅμως συμφορώτερον ἐκεῖνος θεωρήσῃ,
ἀρχῆθεν τὴν τῆς γλώσσης των ὁρμὴν ν' ἀναχαιτίσῃ
Καὶ τὴν ἐπίθεσιν αὐτῶν ἀμέσως ν' ἀντικρούσῃ,
χωρὶς ἐκ τῶν φωνῶν αὐτῶν νὰ θέλῃ τι ν' ἀκούσῃ,
Τότε ὁ φιλοπόλεμος ζῆλος ἐκείνων σβύνει
καὶ καταθέτουσι χαμαὶ τὰ ὅπλα ἐν εἰρήνῃ,
Ἀντὶ δὲ τῆς ἐξάψεως, ὁρμῆς καὶ φωνασκίας,
ἀρχίζουσι τὰ δάκρυα καὶ λόγους κολακείας.
Εἰς τὸ τοιοῦτο σύστημα ἡ Ἥρα ἑπομένη,
εἰ καὶ μὲ τῆς déesse consorte τὸν τίτλον τιμωμένη,
Βλέπουσα ὅτι κίνδυνος τὴν ἀπειλεῖ μεγάλος,
ἂν μὴ τῆς τοῦ Διὸς ὀργῆς κατευνασθῇ ὁ σάλος,
Τὴν λεοντήν, ἣν ἔφερε τέως, ἀπεξεδύθη
καὶ τὴν δορὰν ἀλώπεκος εὐθὺς περιεβλήθη.
Καὶ ὢ τοῦ θαύματος! ὡς ἂν μὴ ἦτο ἡ ἰδία,
ὡς ἐφεξῆς ἐλάλησε πρὸς τὸν ὀργίλον Δία.

» —Mon cper époux, νά σε χαρῶ, τί τόσον ἐνοχλεῖσαι,
»ἀφ' οὗ καὶ ἀδιάθετος μάλιστα τώρα εἶσαι;
»Tu sais trés bien comme je t' adore, λοιπὸν ἂν ἀσθενήσῃς
»δὲν σκέπτεσαι ὁπόσην μοι chagrin θὰ προξενήσῃς;
»De ta santé si precieuse πολλάκις σ' εἶπα κήδου,
»πολλάκις je t' ai conseillé τοῦ ἑαυτοῦ σου φείδου
»Mais, par malheur, ἐπιθυμεῖς σὺ νά με βασανίζῃς
»καὶ διὰ τὴν ὑγείαν σου point de tout φροντίζεις.
»Ἔπειτα, est-ce que je t' ai dis κακὸν ἵνα θυμώσῃς;
»tout simplement je t' ai prié, μεσολαβῶν, νὰ σώσῃς
»Τὴν Σάμον μου, ἡ θέσις ἧς sans cesse χειροτερεύει
»καὶ incendie universel ν' ἀνάψῃ κινδυνεύει,
»Un certain maître dans un discours a prononcé ἀφρόνως
»τὴν λέξιν *ἀκαδήμειαν*, ἀλλὰ παροξυτόνως.
»C' était une faute, en verité· πλὴν πρέπει δι' ἓν λάθος
»νὰ καταλαμβανώμεθα ἀπὸ τοσοῦτο πάθος;
»Pourtant, j' ignore pour quel motif ὠργίσθη ὁ Ἀπόλλων
»καὶ contre Samos a dirigé ὅλον αὐτοῦ τὸν χόλον,
»Ὥστε εἰς μέσον ἔβγαλε μίαν περισπωμένην
»καὶ τοὺς Σαμίους ἔφερεν εἰς μῆνιν οὐλομένην.
»Par ses intrigues abominables, αὐτοὶ διαιρεθέντες
»en deux parties extrêmement hostiles καὶ ὁπλισθέντες,
»Μένουσιν ἀντιμέτωποι, καί, ἂν δὲν κωλυθῶσι,
»»c' est plus que sûr ὅτι αὐτοὶ θ' ἀλληλοφονευθῶσι.
»Τὸ δὲ ἔτι χειρότερον, ἡ πάλη ἂν ἀρχίσῃ,
»je te prédis ὅλην τὴν γῆν θὰ αἱματοκυλίσῃ,
»Pour ce motif καὶ ἐπειδὴ ἔκπαλ' ἡ Σάμος μένει
»sous ma protection ὡς σὺ γινώσκεις, τεθειμένη
»Ἠθέλησα, pour toutes ces choses, νά σε εἰδοποιήσω
»et des calamités pareilles ἐγκαίρως ἐμποδίσω.
»Καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε λοιπὸν σὺ νὰ θυμώσῃς
»καὶ sans pitié et sans égards νά με ἀποστομώσῃς;
»Oh! je sais bien malheureuse!.. oui..» Καὶ ταῦτ' εἰποῦσα,
κατέπεσε λιπόθυμος, σπασμωδικὰς ποιοῦσα

Κινήσεις καὶ ῥηγνύουσα φωνὰς πολὺ ἀγρίας,
πρὸς μηκυθμοὺς παρδάλεων καὶ τίγρεων ὁμοίας.
Ἤτοι, ὑπέστη προσβολὴν τῶν νεύρων σφοδροτάτην,
εἰς τὰς κυρίας, ὡς γνωστόν, τανῦν συνηθεστάτην.
Ἡ νευρικὴ συντάραξις καὶ ἡ λειποθυμία
τῆς Ἥρας, ἐθορύβησαν τὰ μάλιστα τὸν Δία,
Πιστεύσαντα ὅτι αὐτῶν ὑπῆρξ' αἴτιος πρῶτος
καὶ αἰσθανθέντα φοβεροὺς ἐλέγχους συνειδότος
Δι' ὃ καὶ τὸν Ἑρμῆν εὐθὺς διέταξ' ἵνα σπεύσῃ
τῇ Ἥρᾳ πᾶσαν συνδρομὴν νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ.
Αὐτὸς δὲ ὡς παράφορος, ἐκ ψυχικῆς ὀδύνης,
τὸν θάλαμον διέτρεχεν ἐν κοπετοῖς καὶ θρήνοις,
Ἀφ' οὗ, μεθ' ὥραν ἱκανήν, ἡ Ἥρα κατεπείσθη·
ὅτι ἐπέτυχ' ἐντελῶς τὸ ὃ μετεχειρίσθη
Νευροπαθὲς στρατήγημα, καὶ ὅτι εἰς τὸν Δία
ἐντέχνως ἡ προσήκουσα ἐπαίχθη κωμῳδία,
Ἥσυχα ἀπεφάσισε τὰ νεῦρα νὰ ἀφίσῃ
καὶ τὴν ἣν εἶχε πρότερον ὑγείαν ἀνακτήσῃ.
Ὅθεν δὶς τρὶς σπασμῳδικῶς ἐκ νέου ταραχθεῖσα
καὶ ἄναρθρον καὶ φοβερὰν μακρὰν κραυγὴν ἀφεῖσα,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς διήνοιξε καὶ τῇδε καὶ ἐκεῖσε
πλανῶσ' αὐτούς, εἶπ' ἀσθενῶς :—Mon Jupiter, ποῦ εἶσαι;
»—Ἐδῶ εἶμαι, πουλάκι μου, ὁ Ζεὺς τῇ ἀπεκρίθη
καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του φαιδρότης ἐπεχύθη.
»Εἶμαι ἐδῶ, πλησίον σου, ἰδού . . . ἀτένισόν με,
»τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄνοιξε καὶ παρηγόρησόν με . . .
Καὶ ἔδραμεν ἐγγὺς αὐτῆς· ἐν ᾧ δὲ τῇ ὡμίλει,
ὁτὲ μὲν τὴν ἐθώπευεν, ὁτὲ δὲ τὴν ἐφίλει.
Τοῦτο διήρκεσ' ἱκανὸν μετὰ περιπαθείας.
εἰ καὶ κατέβαλλ' ὁ Ἑρμῆς μεγάλας προσπαθείας
Τὸν Δία τῆς συζύγου του διὰ ν' ἀπομακρύνῃ,
τῷ λόγῳ ὅτι, πάσχουσα τόσο πολὺ ἐκείνη,
Δὲν πρέπει νὰ ὑφίσταται ποσῶς τὰς συγκινήσεις,
ἃς προξενοῦσ' οἱ ἀσπασμοὶ καὶ τρυφεραὶ προσρήσεις.

Ἡ Ἥρα ὅμως ἐξ αὐτῶν οὐδόλως ἠνωχλεῖτο,
μάλιστα καὶ ἐδείκνυεν ὅτι ηὐχαριστεῖτο,
Ἀφ' οὗ δ' οὕτως ὑπέμεινε μετὰ σεμνοπρεπείας
τὰς τοῦ Διὸς πολυειδεῖς καὶ τρυφερὰς θωπείας,
Ἐν τέλει, ἕνα στεναγμὸν μεγάλον ἐκβαλοῦσα,
ἐκ τῆς νευροπαθείας της ἐφάνη συνελθοῦσα.
Καὶ ἐγερθεῖσα βαθμηδὸν μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου
καὶ μορφασμῶν νοσήσαντος ἐπὶ μακρὸν ἀνθρώπου
Καὶ βλέπουσα ἐγγὺς αὐτῆς τὸν Δία τεθλιμμένον,
εἶπε μὲ τόνον ἀσθενῆ καὶ διακεκομμένον.
»—Comme j' ai souffert! . . . comme j' ai souffert! . . . Ὤ!
[πόσον ὑποφέρω!
»ἀλλά, ἀφ' οὗ prés de moi βλέπω νὰ ἦσαι, χαίρω.
»Viens, viens, mon ange, pour t' embrasser . . . ἀλλά, ἐνθυ-
[μουμενη
»τὶ ἐν τῇ Σάμῳ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἴσως συμβαίνει . .
»Καὶ ὅτι très probablement οἱ Σάμιοι ἀγῶνα
»terrible νῦν διεξάγουσι μὲ ὅπλ' ἀδελφοκτόνα,
»Je sens ma tête, je vous assure, νὰ στρέφητ' ἄνω κάτω . . .
»en sorte que οὔτε τὶ λαλῶ νοῶ οὔτε τὶ πράττω . . .
»Μάλιστα προαισθάνομαι attaque τῶν νεύρων πάλιν . . .
»elle me saisit . . . καὶ οἰμωγὴν ἐξέπεμψε μεγάλην.
Μεθ' ὃ προέβη εἴς τινας σπασμῳδικὰς κινήσεις,
αἵτινες προαγγέλλουσι τὰς νευρικὰς παθήσεις.
Δι' ὃ εὐλόγως φοβηθεὶς αὐτῶν τὰς συνεπείας,
ὁ Ζεὺς ἐδιπλασίασε τῇ Ἥρᾳ τὰς θωπείας,
Καὶ μὲ φωνὴν ἐλέγχουσαν ἐγκάρδιον ὀδύνην
καὶ μέριμναν περιπαθῆ, ταῦτ' εἶπε πρὸς ἐκείνην:
»Κατάπαυσον, νά σε χαρῶ, τὴν ταραχὴν τῶν νεύρων
»καὶ μὴ λυπῆσαι οὕτω πως, διότι ἐγὼ εὗρον
»Μέσον, δι' οὗ αἱ ἔριδες καὶ μάχαι τῶν Σαμίων
»θὰ καταλήξωσιν εἰς ἓν εἰρηνικὸν σημεῖον,
»Ὥστε ἡσύχασ' ἐντελῶς καὶ ἔσο πεπεισμένη
»ὅτι θὰ μείνῃς τάχιστα ἱκανοποιημένη.

Οἱ τοῦ Διὸς λόγοι αὐτοὶ καὶ διαβεβαιώσεις
ἐν ἀκαρεῖ ἰάτρευσαν τῆς Ἥρας τὰς νευρώσεις,
Εἰς τρόπον ὥστε βαθμηδὸν ἐφάνη συνελθοῦσα
καὶ πλήρη τὴν ὑγείαν της, ὡς πρίν, ἀναλαβοῦσα.
Ἀλλ' ὅμως καὶ περίεργος πολὺ νὰ μάθῃ ἦτο
τίνα λύσιν τῆς ἔριδος ὁ Ζεὺς διενοεῖτο.
Καὶ πρὸς ἐξήγησιν λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀπορίας,
ἡ Ἥρα τὸν ἠρώτησε μετ' ἀδιαφορίας
Προσποιητῆς, τί ἆρά γε προὐτίθετο νὰ πράξῃ
ἵν' ἀπὸ θέσεως δεινῆς τὴν Σάμον ἀπαλλάξῃ ;
Πρὸς ταύτην δέ, ἀφ' οὗ ὁ Ζεὺς μικρὸν διενοήθη
καὶ σύνοφρυς ἐγένετο, τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»—Καὶ ὅτι μὲν τὰ πράγματα κακῶς διατελοῦσιν
»ἐν Σάμῳ καὶ καταστροφὰς μεγάλας ἀπειλοῦσιν,
»Εἶναι δὲ ἡ κατάστασις ἐκεῖ κρισιμωτάτη,
»αὐτὸ καλλίτερον ἐμοῦ γινώσκεις σύ, φιλτάτη.
Ἐλπίζω τὴν δυσχέρειαν πλὴν νὰ ἐξομαλίσω,
ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τὸν Ἑρμῆν θὰ χρησιμοποιήσω.
»Καὶ εὐτυχῶς εὑρίσκεται νῦν μετημφιεσμένος,
»ὡς θέλω, ἤτοι γεωργὸς ἁπλοῦς ἐνδεδυμένος.
»Ἰδοὺ λοιπὸν τί πρόκειται ἤδη, Ἑρμῆ, νὰ πράξῃς·
»ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς ἐντεῦθεν νὰ πετάξῃς
»Εἰς Σάμον καὶ ὡς ὁδηγόν τινα τῶν ἐγχωρίων
»λαβών, νὰ μεταβῇς εὐθὺς εἰς ἓν ἐκεῖ χωρίον
»Πάναιμον ἔχον ὄνομα [1] καὶ ὅπερ κατοικοῦσιν
»ἄνδρες γενναῖοι, οἵτινες τὰς ἔριδας μισοῦσιν.
»Λοιπὸν αὐτόθι κατοικεῖ πρὸ χρόνου ἄνθρωπός τις
»περικλεής, οὗ τ' ὄνομα Τέρπανδρος εἶναι, ὅστις
»Ὑπὸ πολλῆς συνέσεως καὶ ἀρετῆς κοσμεῖται
»εὐπαίδευτος δὲ σύναμα καὶ ῥήτωρ θεωρεῖται
»Γλῶσσαν λαλεῖ ἰωνικήν, τὰς λέξεις δ' ἀπαγγέλλει
»μὲ ἐρασμείαν προφοράν, αὐτὸ πλὴν δὲν μᾶς μέλλει.

---

1 Πλουτάρχ. Ἑλλην. LVI.

»Ἐν τῷ Παναίμῳ φρόντισε τὸν ἄνδρα νὰ ζητήσῃς
»καὶ μὲ πᾶν μέσον πάσχισον αὐτὸν νὰ καταπείσῃς
»Ὅπως ἐκ τοῦ χωρίου του κατευθυνθῇ εὐθέως
»εἰς τὸν πολυπερίσπαστον Λιμένα τοῦ Βαθέος,
»Τὸν ἤδη εἰς κατάστασιν ὑπάρχοντα σχετλίαν,
»καὶ μὲ τῆς εὐγλωττίας του τὴν σθεναρὰν ἀντλίαν
»Σβύσῃ τὸ εὐδιάπνευστον πῦρ τῆς φιλοπατρίας,
»τὸ ἐμφοροῦν καὶ ἐμψυχοῦν ἐν Σάμῳ τὰς φατρίας
»Τῶν τε Περισπωμενιτῶν ὡς καὶ τῶν Ὀξυτόνων,
»καὶ ὑποθάλπον ἔριδας τοσοῦτον ἤδη χρόνον.
»Ἑρμῆ, τὴν ἐν τοῖς στήθεσιν ἐμοῦ βουλὴν γνωρίζεις,
»λοιπὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν δὲν πρέπει νὰ χρονίζῃς.
»Ἄπελθ' εἰς Πάναιμον ταχὺς καὶ πρᾶξον τὰ εἰκότα,
»ὅπως ἓν πάλιν γίνωσι τὰ ἤδη διεστῶτα.
Εἰς τοῦ Διὸς τὸ πρόσταγμα οὐδὲν μὲν ἀπεκρίθη
τότ' ὁ Ἑρμῆς, πλὴν ἀληθῶς καὶ δὲν ηὐχαριστήθη.
Τὸ μέν, διότι πρόσφατον τὸ ἐν Γοργύρᾳ ἦτο
ἀνιαρόν του πάθημα, δι' ὃ καὶ ἐφοβεῖτο
Μὴ ἐν Παναίμῳ ἔμελλεν ἄλλον νὰ ἀπαντήσῃ,
ἔχοντα τὴν διάθεσιν νὰ τὸν φιλοξενήσῃ,
Τὸ δέ, διότι ἐν στιγμῇ οὐδόλως ἁρμοδίᾳ
μόνους ἐγκατελίμπανε τὸν Ἥραν καὶ τὴν Δία.
Ὅθεν καὶ ἤρχισ' ἀσθενῶς νὰ ὑποτονθορίζῃ
ὅτι ἀπὸ τὸν Τέρπανδρον οὐδὲν καλὸν ἐλπίζει,
Καὶ ὅτι, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀνθρώπων ἄλλων
ἴσως κατώρθου τι αὐτός· ἀλλὰ τῶν διδασκάλων,
Ἀνδρῶν πολὺ πεισματωδῶν καὶ ἰσχυρογνωμόνων,
πῶς θ' ἀναστείλῃ τὴν ὁρμὴν διὰ τῶν λόγων μόνων;
Δι' ὃ καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ θ' ἀπέβαινε ματαία,
ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ πλάνη τελευταία.
Ἐκ ταύτης δὲ ἀντὶ καλόν τι νὰ προσπορισθῶσιν,
ἀπ' ἐναντίας ἔμελλον νὰ ἐξευτελισθῶσιν·
Ὥστε, ἂν ἤθελεν ὁ Ζεὺς νὰ φέρῃ ἐν τῇ τάξει
τὰ τῶν Σαμίων πράγματα, ἔδει νὰ διατάξῃ

Μέτρα τελεσφορώτερα, καὶ μὴ τὴν σωτηρίαν
 ἐκδέχηται ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ῥητορείαν.
Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ Ζεὺς δυσηρεστήθη
 καὶ μετα τόνου τῆς φωνῆς ὀργίλου ἀπεκρίθη.
»Δὲν εἶναι ἔργον σου, Ἑρμῆ, νὰ κρίνῃς τὰς βουλάς μου,
 »πλὴν χρεωστεῖς νὰ ἐκτελῇς τυφλῶς τὰς ἐντολάς μου.
»Αὐτῶν ὀφείλεις πρόθυμος νὰ ἦσαι ὑπηρέτης,
 »οὐχὶ δὲ νὰ καθίστασαι συζητητὴς προπέτης.
»Εἰς Σάμον λοιπὸν ἄπελθε, χωρὶς ν' ἀργοπορήσῃς
 »καί, πορευθεὶς εἰς Πάναιμον, ἀφ' οὗ ἐκεῖ ζητήσῃς
»Τὸν Τέρπανδρον, ἀπόστειλε αὐτὸν εἰς τὸν Λιμένα
 »Βαθέος, ἔνθ' ὑπάρχουσι τὰ πάθη ἐξημμένα,

»Καὶ ἔσο ὑπερβέβαιος ὅτι θὰ κατορθώσῃ
 »αὐτὸς τοὺς νῦν ἐρίζοντας ἵνα συμφιλιώσῃ.
»Φεῦγε! . . . Ἀκόμη εἶς ἐδῶ; . . .» Καὶ ὁ Ἑρμῆς, γνωρίζων
 τὸ τοῦ Διὸς ἀνένδοτον, ὑπήκουσε γογγύζων.
Ἐκ τοῦ Ὀλύμπου παρευθὺς λοιπὸν ἀναχωρήσας,
 καθ' ἃ ὁ Ζεὺς ἐπέταξεν αὐτῷ, καὶ διασχίσας
Τὴν αἰθερίαν ἔκτασιν, μὲ πετομένου βέλους
 ταχύτητα, ἀφίκετο εἰς Σάμον ἐπὶ τέλους.
Χωρὶς δὲ νὰ ἀναπαυθῇ, μετέβη κατ' εὐθείαν
 εἰς Πάναιμον, ὁ Τέρπανδρος ἔνθ' εἶχε κατοικίαν.
Ἰδόντες δ' οἱ ἐγχώριοι αὐτὸν ἐνδεδυμένον
 ἱμάτια γεωργικά, ὑπέλαβον ὡς ξένον
Ἀμπελουργόν, ἀπό τινος ἐκ τῶν πλησίον δήμων
 εἰς Πάναιμον πρὸς ἀγορὰν ἐλθόντα ἐδωδίμων,
Ἢ εἰς τὸ δικαστήριον ἐλθόντα νὰ ἐνάξῃ
 τινά, ἐπὶ οἰκιακῇ αὐτοῦ διαταράξει.
Διότι εἶναι κεντρικὸν τὸ Πάναιμον χωρίον,
 ἐν ᾧ ἑδρεύει διαρκῶς καὶ εἰρηνοδικεῖον.
Καὶ εἰς αὐτὸ πρὸς ἀγορὰν πραγμάτων διαφόρων
 προσέρχονται συχνότατα ἀπὸ τῶν περιχώρων.
Ὁ Ἑρμῆς ὅμως, προσοχὴν χωρίς τινα νὰ δίδῃ,
 ἐζήτησεν αὐτοστιγμεὶ τὸν Τέρπανδρον νὰ ἴδῃ

Ἦτο δ' ὁ Τέρπανδρος αὐτὸς ἀνὴρ πολὺ σπουδαῖος,
τὸ τοῦ Παναίμου καύχημα, πραγματικῶς, καὶ κλέος.
Ἐθεωρεῖτο σύναμα ὑπὸ τῶν Παναιμίων
ὡς εἷς τῶν μᾶλλον προσφιλῶν καὶ σεβαστῶν Σαμίων
Διὰ τὴν ἄκραν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην,
τὴν ἔξοχόν του σύνεσιν καὶ πολυϊδμοσύνην.
Τὸ γένος εἶχεν ἔνδοξον, ἕλκων αὐτὸ ἐκ Μυίας
τῆς Πυθαγόρου θυγατρὸς καὶ ἐκ γραμμῆς εὐθείας.
Συνῄνου δὲ ἐν ἑαυτῷ μοναδικὰ προσόντα,
εἰς ἄλλον ἄνθρωπον θνητὸν σπανίως ἀπαντῶντα.
Ἦτο βαθὺς φιλόσοφος, μεγάλος θεολόγος,
γραμματικὸς διάσημος καὶ παλαιοντολόγος.
Ἀλχημιστής, ἱστορικός, σπουδαῖος ἀστρονόμος,
μηχανικός, πολιτικός, χειροῦργος, δασονόμος.
Ὀρυκτολόγος, ποιητής, νομομαθής, ζωγράφος,
ἀρχαιολόγος, μουσικός, τεχνίτης, γεωγράφος.
Φυσιοδίφης, ναυτικός, ῥήτωρ ὡς οὐδεὶς ἄλλος,
ἐκτὸς δ' αὐτῶν καὶ σώματος ἔκτακτον εἶχε κάλλος.
Τοιοῦτος ὢν ὁ Τέρπανδρος μεγάλως ἐτιμᾶτο,
καθόσον καὶ φιλόσοφον τὸν βίον διητᾶτο.
Εὐκόλως εὗρεν ὁ Ἑρμῆς τὸν ἄνδρα οἰκουροῦντα
καὶ τοῦ Ὠκέλλου σύγγραμμα ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦντα,
Ἐν ᾧ *Περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσιος* ἀληθείας
ὁ Ὤκελλος ἀνέπτυσσε μετὰ πολυμαθείας·
Ἀλλὰ αὐτὰς ὁ Τέρπανδρος εἶχ' εὕρει ἐσφαλμένας
καὶ ἐν πολλοῖς ἑρμηνειῶν σπουδαίων δεομένας.
Δι' ὃ καλὸν ἐνόμισεν ὅπως ἐπιχειρήσῃ
σύστημα *Περὶ φύσιος* καινὸν νὰ ἐκπονήσῃ·
Καὶ ἀληθῶς ἡτοίμαζε τοιοῦτο νὰ ἐκδώσῃ,
δι' οὗ τὴν φύσιν ἤθελεν ἄρδην ἀναστατώσει.
Ἐν τούτοις, ἕνα χωρικὸν ἰδὼν αἴφνης ἐλθόντα,
ἔπαυσε τὰς μελέτας του καὶ πρὸς αὐτόν, σιγῶντα,
Ὁ Τέρπανδρος ἦθος γλυκὺ καὶ προσηνὲς λαμβάνων,
τῆς ἐρασμείας προφορᾶς ὑπέρμαχος τυγχάνων,

Ἐλάλησεν ὡς ἐφεξῆς :—«Χετάϊρε τίς ἔϊ ;
 »χὸ σὸς δὲ δᾶμος πόϊος ; κἀμὲ τί βοϋλέϊ ;
»Περὶ τούτων ἔϊπε ἐμόϊ δι' ὀλίγων,
 »ὁ καϊρὸς γὰρ τιμαλφὴς κάϊ κατεπεΐγων»·
Γλῶσσα τοιαύτη βέβαια οὐδόλως θὰ νοεῖτο
 παρ' ἄλλου οἱουδήποτε, ἐὰν μὴ μάντις ἦτο.
Πλὴν ὁ Ἑρμῆς, καθ' ὃ θεός, μὲ ἄκραν εὐκολίαν
 τὴν τοῦ Τερπάνδρου πάραυτα ἐνόησ' ὁμιλίαν.
Δι' ὃ καὶ ἔσπευσε ποθῶν νὰ τῷ εὐχαριστήσῃ
 ἐν ἐρασμείᾳ προφορᾷ εὐθὺς νὰ ἀπαντήσῃ.
»Δᾶμος ἐμὸς τυγχάνεϊ ὢν χὸ τόϋ Λιμένος
 »Βαθέος, ἀπὸ γεωργῶν δ' ἀνδρῶν χέλκω τὸ γένος.
»Τοϊτοῦτος δ' εϊμὶ κἀγώ· φιλοπατρίας
 »χόμως ἐμφορούμενος καὶ χορῶν φατρίας
»Τὰ στέρνα τᾶς ταλάϊνος πατρίδος σπαρασσέϊν,
 »ἐϊς Πανάϊμον καλὸν χυπέλαβον ἐλθέϊν
»Καὶ μετὰ θερμότητος σὲ χικετεϋσάϊ
 »ἐλθέϊν καὶ χάπαντας συμβοϋλεϋσάϊ.
»Ἀϋτοΰς γὰρ δεϊνὴ ἀπό τινος χρονόϋ
 »κατέλαβ' ἀγανάκτησις χένεκ χενὸς τονόϋ.
»Ἄλλων μὲν χὼς ὀξύτονον τὸ πόϋς προτιμώντων,
 »χετέρων δὲ τἀνάπαλιν τὸ πόϋς περισπώντων.
»Ἐκ τοϋτόϋ δὲ πολλὴ ἐχθρότης ἐγεννήθη
 »καὶ πρὸς μάχην ἐϊσὶν χετόϊμα τὰ πλήθη.
»Χώστε, ἐὰν χυπὸ σοῦ μὴ καταπεϊσθῶσι
 »τὰς ἔριδας παΰσαϊ, πάντως θ' ἀπολεσθῶσι.
»Προσπίπτων σόϊ λοϊπόν, σὲ γοϋνοϋμάϊ
 »καὶ τὰν σὰν ἀντίληψιν ἐπικαλοϋμάϊ.
»Μὴ τοίνυν παρίδῃς νῦν ἐμὰν σὺ χικεσίαν,
 »τᾷ Σάμῳ δὲ ποίησον τὰν ἐϋεργεσίαν,
»Καὶ ἀπόδος ἀϋτᾷ χὴν ἔϊχ' ἐκείνην
 »τὰν πρὶν ἀναφανήναϊ τὰν ἔριν εἰρήνην».
Καὶ ταῦτα μὲν εἶπ' ὁ Ἑρμῆς· αὐτοῦ δ' αἱ παρορμήσεις
 καὶ αἱ τοσοῦτον εὔγλωττοι καὶ ἔνθερμοι δεήσεις,

Κατέπεισαν τὸν Τέρπανδρον ἵν', ἀφειδήσας κόπων,
ἀπέλθ' εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐκεῖ δὲ πάντα τρόπον
Μετέλθῃ τοὺς ἐρίζοντας ὅπως συνδιαλλάξῃ
καὶ ἀλγεινῶν συνεπειῶν τὴν νῆσον ἀπαλλάξῃ
Ὅθεν μὲ τόνον τῆς φωνῆς, ἐξ οὗ κατεδηλοῦτο
σφοδρὰ καρδίας ταραχή, ἥτις ἀπετυποῦτο
Καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του, καὶ συγκεκινημένος,
πρὸς τὸν Ἑρμῆν ἀπήντησεν εὐθὺς ὡς ἑπομένως.
»Ἐξ χόσων εἶπές μοὶ εἶδον μετ' ἀνίας
»τὰς ἐν Βαθέϊ ἔριδας κάϊ διχονοίας
»Ἐξ χῶν χολόϋς κίνδυνος μέγας ἀπεϊλέϊ,
»εἰς χὼν τὰν ἀνατροπὰν ά σύνεσις καλέϊ
»Τάϋτα ὄϋν τὰ κακὰ καὶ διχοστασίας,
»προκαλοῦσας, χὼς γνωστόν, τὰς ἀκαταστασίας
»Ἐκθύμως βοϋλόμενος νῦν καταπαῦσάϊ
»ὀὐκ ὀκνήσω χὰ δεῖ συμβοϋλεϋσάϊ.
»Ἄπελθ' εἰς Λιμένα σὺ ὄϋν τοῦ Βαθέος
»ἀγγεϊλάϊ χάπασι τὸ χότι εὐθέως
»Αὔριον ἐκέϊσε πορεϋθησομάϊ,
»τὰν ἔριν τὰν ἀκμάζουσαν νῦν, διασκεδασάϊ».
Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Τέρπανδρος πρὸς τὸν Ἑρμῆν λαλήσας,
κατέπαυσε τὸν λόγον του· ὁ δέ, τότε ἀρχίσας,
Ἐνεκωμίασεν αὐτοῦ τὴν εὐγενῆ καρδίαν,
τὰ ὑψηλὰ αἰσθήματα, τὴν καλοκἀγαθίαν,
Ἥτις δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ θεωρῇ ἀκόπως
τὸ βάραθρον, πρὸς ὁ ταχὺς ἐφέρετο ὁ τόπος.
Συγχρόνως τῷ ἐξέφρασε καὶ χάριτας ἀπείρους
ἀπὸ καρδίας καὶ ψυχῆς, εὐγνωμοσύνης πλήρους,
Διότι δὲν παρέβλεψεν αὐτοῦ τὴν ἱκεσίαν,
ἀλλ', εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ποιῶν εὐεργεσίαν,
Ηὐδόκει ἵνα, μεταβὰς εὐθὺς τῇ ἐπιούσῃ,
λαλήσῃ τὰ προσήκοντα τοῖς ἐν τῇ πρωτευούσῃ,
Καὶ ἐνεργήσῃ ἐν ταὐτῷ ὁ σάλος νὰ κοπάσῃ,
ὁ ἀπειλῶν καταστροφὰς τῇ ὑφηλίῳ πάσῃ.

Τὸ προσωπεῖον ἔκρινε καλὸν λοιπὸν ν' ἀλλάξῃ
καὶ κατὰ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ πρᾳότητ' ἀντιτάξῃ.
Διότι ἡ στρατηγικὴ τῶν γυναικῶν ἐν γένει
ἀρχῆθεν ἀμετάτρεπτος καὶ τυπική πως μένει.
Εἴτε θεαὶ εἴτε θνηταὶ δὲ αἱ κυρίαι εἶναι
ἓν τοῦ πολέμου σύστημα μετέρχονται ἐκεῖναι.
Τουτέστι, πρῶτον ἄρχονται ἀπὸ τῶν παραπόνων,
κατόπι δὲ ὑψώνουσι καὶ τῆς φωνῆς τὸν τόνον,
Προσθήκῃ καὶ κοσμητικῶν πολλάκις ὀνομάτων,
συμφώνως πρὸς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὰ αἰσθήματά των.
Ἂν δ' ὁ καθ' οὗ τὸν πόλεμον ἐκήρυξαν νομίσῃ
ὅτ' εἶναι φρονιμώτερον νὰ τὰς περιφρονήσῃ,
Χωρὶς εἰς ὅσα λέγουσιν ἀκρόασιν νὰ δώσῃ
καὶ προσοχῆς τὴν ἔφοδον αὐτῶν μὴ ἀξιώσῃ,
Τότ' αἱ γυναῖκες, φοβεραί, ὁπλίζονται δι' ὅλων
τῶν τῶν κραυγῶν καὶ ὕβρεων κρουπείων μυδροβόλων
Καὶ εἰς ἐπίθεσιν σφοδρὰν προβαίνουσαι τροχάδην,
τὸν ἄνδρα ἐκβιάζουσι νὰ φύγῃ προτροπάδην.
Ἂν ὅμως συμφορώτερον ἐκεῖνος θεωρήσῃ,
ἀρχῆθεν τὴν τῆς γλώσσης των ὁρμὴν ν' ἀναχαιτίσῃ
Καὶ τὴν ἐπίθεσιν αὐτῶν ἀμέσως ν' ἀντικρούσῃ,
χωρὶς ἐκ τῶν φωνῶν αὐτῶν νὰ θέλῃ τι ν' ἀκούσῃ,
Τότε ὁ φιλοπόλεμος ζῆλος ἐκείνων σβύνει
καὶ καταθέτουσι χαμαὶ τὰ ὅπλα ἐν εἰρήνῃ,
Ἀντὶ δὲ τῆς ἐξάψεως, ὁρμῆς καὶ φωνασκίας,
ἀρχίζουσι τὰ δάκρυα καὶ λόγους κολακείας.
Εἰς τὸ τοιοῦτο σύστημα ἡ Ἥρα ἑπομένη,
εἰ καὶ μὲ τῆς déesse consorte τὸν τίτλον τιμωμένη,
Βλέπουσα ὅτι κίνδυνος τὴν ἀπειλεῖ μεγάλος,
ἂν μὴ τῆς τοῦ Διὸς ὀργῆς κατευνασθῇ ὁ σάλος,
Τὴν λεοντήν, ἣν ἔφερε τέως, ἀπεξεδύθη
καὶ τὴν δορὰν ἀλώπεκος εὐθὺς περιεβλήθη.
Καὶ ὢ τοῦ θαύματος! ὡς ἂν μὴ ἦτο ἡ ἰδία,
ὡς ἐφεξῆς ἐλάλησε πρὸς τὸν ὀργίλον Δία.

» —Mon cher époux, νά σε χαρῶ, τί τόσον ἐνοχλεῖσαι,
»ἀφ' οὗ καὶ ἀδιάθετος μάλιστα τόρα εἶσαι;
»Tu sais trés bien comme je t' adore, λοιπὸν ἂν ἀσθενήσῃς
»δὲν σκέπτεσαι ὁπόσην μοι chagrin θὰ προξενήσῃς;
»De ta santé si precieuse πολλάκις σ' εἶπα κήδου,
»πολλάκις je t' ai conseillé τοῦ ἑαυτοῦ σου φείδου
»Mais, par malheur, ἐπιθυμεῖς σὺ νά με βασανίζῃς
»καὶ διὰ τὴν ὑγείαν σου point de tout φροντίζεις.
»Ἔπειτα, est-ce que je t' ai dis κακὸν ἵνα θυμώσῃς;
»tout simplement je t' ai prié, μεσολαβῶν, νὰ σώσῃς
»Τὴν Σάμον μου, ἡ θέσις ἧς sans cesse χειροτερεύει
»καὶ incendie universel ν' ἀνάψῃ κινδυνεύει,
»Un certain maitre dans un discours a prononcé ἀφρόνως
»τὴν λέξιν *ἀκαδήμειαν*, ἀλλὰ παροξυτόνως.
»C' était une faute, en verité· πλὴν πρέπει δι' ἓν λᾶθος
»νὰ καταλαμβανώμεθα ἀπὸ τοσοῦτο πᾶθος;
»Pourtant, j' ignore pour quel motif ὠργίσθη ὁ 'Απόλλων
»καὶ contre Samos a dirigé ὅλον αὐτοῦ τὸν χόλον,
»Ὥστε εἰς μέσον ἔβγαλε μίαν περισπωμένην
»καὶ τοὺς Σαμίους ἔφερεν εἰς μῆνιν οὐλομένην.
»Par ses intrigues abominables, αὐτοὶ διαιρεθέντες
»en deux parties extrêmement hostiles καὶ ὁπλισθέντες,
»Μένουσιν ἀντιμέτωποι, καί, ἂν δὲν κωλυθῶσι,
»»c' est plus que sûr ὅτι αὐτοὶ θ' ἀλληλοφονευθῶσι.
»Τὸ δὲ ἔτι χειρότερον, ἡ πάλη ἂν ἀρχίσῃ,
»je te prédis ὅλην τὴν γῆν θὰ αἱματοκυλίσῃ,
»Pour ce motif καὶ ἐπειδὴ ἔκπαλ' ἡ Σάμος μένει
»sous ma protection ὡς σὺ γινώσκεις, τεθειμένη
»'Ηθέλησα, pour toutes ces choses, νά σε εἰδοποιήσω
»et des calamités pareilles ἐγκαίρως ἐμποδίσω.
»Καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε λοιπὸν σὺ νὰ θυμώσῃς
»καὶ sans pitié et sans égards νά με ἀποστομώσῃς;
»Oh! je suis bien malheureuse!.. oui..» Καὶ ταῦτ' εἰποῦσα,
κατέπεσε λιπόθυμος, σπασμωδικὰς ποιοῦσα

Κινήσεις καὶ ῥηγνύουσα φωνὰς πολὺ ἀγρίας,
πρὸς μηκυθμοὺς πορδάλεων καὶ τίγρεων ὁμοίας.
Ἤτοι, ὑπέστη προσβολὴν τῶν νεύρων σφοδροτάτην,
εἰς τὰς κυρίας, ὡς γνωστόν, τανῦν συνηθεστάτην.
Ἡ νευρικὴ συντάραξις καὶ ἡ λειποθυμία
τῆς Ἥρας, ἐθορύβησαν τὰ μάλιστα τὸν Δία,
Πιστεύσαντα ὅτι αὐτῶν ὑπῆρξ' αἴτιος πρῶτος
καὶ αἰσθανθέντα φοβεροὺς ἐλέγχους συνειδότος
Δι' ὃ καὶ τὸν Ἑρμῆν εὐθὺς διέταξ' ἵνα σπεύσῃ
τῇ Ἥρᾳ πᾶσαν συνδρομὴν νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ.
Αὐτὸς δὲ ὡς παράφορος, ἐκ ψυχικῆς ὀδύνης,
τὸν θάλαμον διέτρεχεν ἐν κοπετοῖς καὶ θρήνοις,
Ἀφ' οὗ, μεθ' ὥραν ἱκανήν, ἡ Ἥρα κατεπείσθη·
ὅτι ἐπέτυχ' ἐντελῶς τὸ ὃ μετεχειρίσθη
Νευροπαθὲς στρατήγημα, καὶ ὅτι εἰς τὸν Δία
ἐντέχνως ἡ προσήκουσα ἐπαίχθη κωμῳδία,
Ἥσυχα ἀπεφάσισε τὰ νεῦρα νὰ ἀφίσῃ
καὶ τὴν ἣν εἶχε πρότερον ὑγείαν ἀνακτήσῃ.
Ὅθεν δὶς τρὶς σπασμῳδικῶς ἐκ νέου ταραχθεῖσα
καὶ ἄναρθρον καὶ φοβερὰν μακρὰν κραυγὴν ἀφεῖσα,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς διήνοιξε καὶ τῇδε καὶ ἐκεῖσε
πλανῶσ' αὐτούς, εἶπ' ἀσθενῶς:—Mon Jupiter, ποῦ εἶσαι;
»—Ἐδῶ εἶμαι, πουλάκι μου, ὁ Ζεὺς τῇ ἀπεκρίθη
καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του φαιδρότης ἐπεχύθη.
»Εἶμαι ἐδῶ, πλησίον σου, ἰδού . . . ἀτένισόν με,
»τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄνοιξε καὶ παρηγόρησόν με . . .
Καὶ ἔδραμεν ἐγγὺς αὐτῆς· ἐν ᾧ δὲ τῇ ὡμίλει,
ὁτὲ μὲν τὴν ἐθώπευεν, ὁτὲ δὲ τὴν ἐφίλει.
Τοῦτο διήρκεσ' ἱκανὸν μετὰ περιπαθείας,
εἰ καὶ κατέβαλλ' ὁ Ἑρμῆς μεγάλας προσπαθείας
Τὸν Δία τῆς συζύγου του διὰ ν' ἀπομακρύνῃ,
τῷ λόγῳ ὅτι, πάσχουσα τόσο πολὺ ἐκείνη,
Δὲν πρέπει νὰ ὑφίσταται ποσῶς τὰς συγκινήσεις,
ἃς προξενοῦσ' οἱ ἀσπασμοὶ καὶ τρυφεραὶ προσρήσεις.

Ἡ Ἥρα ὅμως ἐξ αὐτῶν οὐδόλως ἠνωχλεῖτο,
μάλιστα καὶ ἐδείκνυεν ὅτι ηὐχαριστεῖτο,
Ἀφ' οὗ δ' οὕτως ὑπέμεινε μετὰ σεμνοπρεπείας
τὰς τοῦ Διὸς πολυειδεῖς καὶ τρυφερὰς θωπείας,
Ἐν τέλει, ἕνα στεναγμὸν μεγάλον ἐκβαλοῦσα,
ἐκ τῆς νευροπαθείας της ἐφάνη συνελθοῦσα.
Καὶ ἐγερθεῖσα βαθμηδὸν μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου
καὶ μορφασμῶν νοσήσαντος ἐπὶ μακρὸν ἀνθρώπου
Καὶ βλέπουσα ἐγγὺς αὐτῆς τὸν Δία τεθλιμμένον,
εἶπε μὲ τόνον ἀσθενῆ καὶ διακεκομμένον.
»—Comme j' ai souffert! . . . comme j' ai souffert! . . . Ὢ! [πόσον ὑποφέρω!
»ἀλλά, ἀφ' οὗ près de moi βλέπω νὰ ἦσαι, χαίρω.
»Viens, viens, mon ange, pour t' embrasser . . . ἀλλά, ἐνθυ-[μουμενη
»τὶ ἐν τῇ Σάμῳ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἴσως συμβαίνει . .
»Καὶ ὅτι très probablement οἱ Σάμιοι ἀγῶνα
»terrible νῦν διεξάγουσι μὲ ὅπλ' ἀδελφοκτόνα,
»Je sens ma tête, je vous assure, νὰ στρέφητ' ἄνω κάτω . . .
»en sorte que οὔτε τὶ λαλῶ νοῶ οὔτε τὶ πράττω . . .
»Μάλιστα προαισθάνομαι attaque τῶν νεύρων πάλιν . . .
»elle me saisit . . . καὶ οἰμωγὴν ἐξέπεμψε μεγάλην.
Μεθ' ὃ προέβη εἴς τινας σπασμῳδικὰς κινήσεις,
αἵτινες προαγγέλλουσι τὰς νευρικὰς παθήσεις.
Δι' ὃ εὐλόγως φοβηθεὶς αὐτῶν τὰς συνεπείας,
ὁ Ζεὺς ἐδιπλασίασε τῇ Ἥρᾳ τὰς θωπείας,
Καὶ μὲ φωνὴν ἐλέγχουσαν ἐγκάρδιον ὀδύνην
καὶ μέριμναν περιπαθῆ, ταῦτ' εἶπε πρὸς ἐκείνην:
»Κατάπαυσον, νά σε χαρῶ, τὴν ταραχὴν τῶν νεύρων
»καὶ μὴ λυπῆσαι οὔτε πως, διότι ἐγὼ εὗρον
»Μέσον, δι' οὗ αἱ ἔριδες καὶ μάχαι τῶν Σαμίων
»θὰ καταλήξωσιν εἰς ἓν εἰρηνικὸν σημεῖον,
»Ὥστε ἡσύχασ' ἐντελῶς καὶ ἔσο πεπεισμένη
»ὅτι θὰ μείνῃς τάχιστα ἱκανοποιημένη.

Οἱ τοῦ Διὸς λόγοι αὐτοὶ καὶ διαβεβαιώσεις
ἐν ἀκαρεῖ ἰάτρευσαν τῆς Ἥρας τὰς νευρώσεις,
Εἰς τρόπον ὥστε βαθμηδὸν ἐφάνη συνελθοῦσα
καὶ πλήρη τὴν ὑγείαν της, ὡς πρίν, ἀναλαβοῦσα.
Ἀλλ' ὅμως καὶ περίεργος πολὺ νὰ μάθη ἦτο
τίνα λύσιν τῆς ἔριδος ὁ Ζεὺς διενοεῖτο.
Καὶ πρὸς ἐξήγησιν λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀπορίας,
ἡ Ἥρα τὸν ἠρώτησε μετ' ἀδιαφορίας
Προσποιητῆς, τί ἆρά γε προὐτίθετο νὰ πράξη
ἵν' ἀπὸ θέσεως δεινῆς τὴν Σάμον ἀπαλλάξη;
Πρὸς ταύτην δέ, ἀφ' οὗ ὁ Ζεὺς μικρὸν διενοήθη
καὶ σύνοφρυς ἐγένετο, τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»—Καὶ ὅτι μὲν τὰ πράγματα κακῶς διατελοῦσιν
»ἐν Σάμῳ καὶ καταστροφὰς μεγάλας ἀπειλοῦσιν,
»Εἶναι δὲ ἡ κατάστασις ἐκεῖ κρισιμωτάτη,
»αὐτὸ καλλίτερον ἐμοῦ γινώσκεις σύ, φιλτάτη.
Ἐλπίζω τὴν δυσχέρειαν πλὴν νὰ ἐξομαλίσω,
ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τὸν Ἑρμῆν θὰ χρησιμοποιήσω.
»Καὶ εὐτυχῶς εὑρίσκεται νῦν μετημφιεσμένος,
»ὡς θέλω, ἤτοι γεωργὸς ἁπλοῦς ἐνδεδυμένος.
»Ἰδοὺ λοιπὸν τί πρόκειται ἤδη, Ἑρμῆ, νὰ πράξης·
»ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς ἐντεῦθεν νὰ πετάξης
»Εἰς Σάμον καὶ ὡς ὁδηγόν τινα τῶν ἐγχωρίων
»λαβών, νὰ μεταβῆς εὐθὺς εἰς ἓν ἐκεῖ χωρίον
»Πάναιμον ἔχον ὄνομα [1] καὶ ὅπερ κατοικοῦσιν
»ἄνδρες γενναῖοι, οἵτινες τὰς ἔριδας μισοῦσιν.
»Λοιπὸν αὐτόθι κατοικεῖ πρὸ χρόνου ἄνθρωπός τις
»περικλεής, οὗ τ' ὄνομα Τέρπανδρος εἶναι, ὅστις
»Ὑπὸ πολλῆς συνέσεως καὶ ἀρετῆς κοσμεῖται
»εὐπαίδευτος δὲ σύναμα καὶ ῥήτωρ θεωρεῖται
»Γλῶσσαν λαλεῖ ἰωνικήν, τὰς λέξεις δ' ἀπαγγέλλει
»μὲ ἐρασμείαν προφοράν, αὐτὸ πλὴν δὲν μᾶς μέλλει.

---

1 Πλουτάρχ. Ἑλλην. LVI.

»Ἐν τῷ Παναίμῳ φρόντισε τὸν ἄνδρα νὰ ζητήσῃς
»καὶ μὲ πᾶν μέσον πάσχισον αὐτὸν νὰ καταπείσῃς
»Ὅπως ἐκ τοῦ χωρίου του κατευθυνθῇ εὐθέως
»εἰς τὸν πολυπερίσπαστον Λιμένα τοῦ Βαθέος,
»Τὸν ἤδη εἰς κατάστασιν ὑπάρχοντα σχετλίαν,
»καὶ μὲ τῆς εὐγλωττίας του τὴν σθεναρὰν ἀντλίαν
»Σβύσῃ τὸ εὐδιάπνευστον πῦρ τῆς φιλοπατρίας,
»τὸ ἐμφοροῦν καὶ ἐμψυχοῦν ἐν Σάμῳ τὰς φατρίας
»Τῶν τε Περισπωμενιτῶν ὡς καὶ τῶν Ὀξυτόνων,
»καὶ ὑποθάλπον ἔριδας τοσοῦτον ἤδη χρόνον.
»Ἑρμῆ, τὴν ἐν τοῖς στήθεσιν ἐμοῦ βουλὴν γνωρίζεις,
»λοιπὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν δὲν πρέπει νὰ χρονίζῃς.
»Ἄπελθ' εἰς Πάναιμον ταχὺς καὶ πρᾶξον τὰ εἰκότα,
»ὅπως ἓν πάλιν γίνωσι τὰ ἤδη διεστῶτα.
Εἰς τοῦ Διὸς τὸ πρόσταγμα οὐδὲν μὲν ἀπεκρίθη
τότ' ὁ Ἑρμῆς, πλὴν ἀληθῶς καὶ δὲν ηὐχαριστήθη.
Τὸ μέν, διότι πρόσφατον τὸ ἐν Γοργύρᾳ ἦτο
ἀνιαρόν του πάθημα, δι' ὃ καὶ ἐφοβεῖτο
Μὴ ἐν Παναίμῳ ἔμελλεν ἄλλον νὰ ἀπαντήσῃ,
ἔχοντα τὴν διάθεσιν νὰ τὸν φιλοξενήσῃ,
Τὸ δέ, διότι ἐν στιγμῇ οὐδόλως ἁρμοδίᾳ
μόνους ἐγκατελίμπανε τὸν Ἥραν καὶ τὴν Δία.
Ὅθεν καὶ ἤρχισ' ἀσθενῶς νὰ ὑποτονθορίζῃ
ὅτι ἀπὸ τὸν Τέρπανδρον οὐδὲν καλὸν ἐλπίζει,
Καὶ ὅτι, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀνθρώπων ἄλλων
ἴσως κατώρθου τι αὐτός· ἀλλὰ τῶν διδασκάλων,
Ἀνδρῶν πολὺ πεισματωδῶν καὶ ἰσχυρογνωμόνων,
πῶς θ' ἀναστείλῃ τὴν ὁρμὴν διὰ τῶν λόγων μόνων;
Δι' ὃ καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ θ' ἀπέβαινε ματαία,
ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ πλάνη τελευταία.
Ἐκ ταύτης δὲ ἀντὶ καλόν τι νὰ προσπορισθῶσιν,
ἀπ' ἐναντίας ἔμελλον νὰ ἐξευτελισθῶσιν·
Ὥστε, ἂν ἤθελεν ὁ Ζεὺς νὰ φέρῃ ἐν τῇ τάξει
τὰ τῶν Σαμίων πράγματα, ἔδει νὰ διατάξῃ

Ἡ βὴξ δ' ὑπενθυμίσασα τὴν τούτου παρουσίαν,
 κατέστειλε τὴν τοῦ Διὸς θερμὴν εὐαισθησίαν.
Μετὰ ἐκδήλωσιν λοιπὸν τοιούτων φρονημάτων,
 συγχρόνως δὲ καὶ ἔκχυσιν τοιούτων αἰσθημάτων,
Ἅτιν' εἰς τῆς καρδίας του ἔκρυπτ' ὁ Ζεὺς τὰ βάθη
 καὶ ἔκαμαν καὶ τὸν Ἑρμῆν ξηρόβηχα νὰ πάθῃ,
Ἡ Ἥρα, τὸ εἰλικρινὲς ἐκείνου συνειδυία,
 τὸν λόγον πάλιν ἔλαβε καὶ εἶπε πρὸς τὸν Δία.
»Ἀφ' οὗ λοιπόν, mon cher mari δὲν ἔμαθες ἐν γένει
 »τί ἐν τῇ Σάμῳ depuis assez du temps συμβαίνει,
»Ἐγὼ νά σοι διηγηθῶ τὰ πράγματα πῶς τρέχουν
 »καὶ τίνας οἱ Ὀλύμπιοι perplexités θὰ ἔχουν,
»Ἂν μείνῃς ἀδιάφορος καὶ ἂν δὲν προσπαθήσῃς
 »τοὺς στοχασμοὺς τῶν intrigants ὅπως ἐκμηδενίσῃς.
»Διότι je ne souffrirai, διὰ τὸν κόσμον ὅλον,
 »νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν μύτην μου le scélérat Ἀπόλλων . . .
»—Ἀλλά, διέκοψεν ὁ Ζεύς, δὲν ἐννοῶ, φιλτάτη,
 »εἰς τί ὁ κακορρίζικος Ἀπόλλων σε ταράττει,
»Καὶ εἶσαι ἐναντίον του τοσοῦτον ὠργισμένη,
 »ἐν ᾧ εἰς τὰ σὰ πράγματα αὐτὸς δὲν ἐπεμβαίνει,
Οἱ λόγοι οὗτοι τὴν ὀργὴν ἐξέκαυσαν τῆς Ἥρας
 καὶ οἱ γλαυκοὶ της ὀφθαλμοὶ ἐξέπεμψαν σπινθῆρας·
Διότι, τὸν Ἀπόλλωνα νὰ προστατεύ' ἰδοῦσα
 ὁ Ζεὺς καὶ προσβολὴν αὐτὸ καιρίαν ἐκλαβοῦσα,
Τῶν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ συγχρόνως ἀνεμνήσθη
 καὶ ὅτι χάριν τῆς Λητοῦς ποτὲ ὑπεσκελίσθη.
Δι' ὃ καὶ μετὰ σαρκασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν πικρίᾳ,
 ὡς ἐφεξῆς ἀπήντησεν ἀμέσως πρὸς τὸν Δία.
»—Oh ! je suis persuadée ὅτ' εἶναι ὁ Ἀπόλλων
 »ἄθῷος, comme un pigeonneau, ὅτι δὲν κρύπτει δόλον.
»Αὐτὸς πᾶν ὅτι ἐνεργεῖ, κακὸν σκοπὸν δὲν ἔχει,
 »ἀπὸ cancans, ἀπὸ intrigues ὁλοσχερῶς ἀπέχει.
»Καὶ δι' αὐτὸ ton ame sensible τοσοῦτον τὸν λυπεῖται,
 »διότι ἴσως τὴν madame Λητὼ θὰ ἐνθυμῆται

»Est-ce donc possible τὰ πράγματα ἀλλέως πως νὰ κρίνῃς;
»καὶ τὸν aimable Ἀπόλλωνα ἐμοῦ νὰ μὴ προκρίνῃς ;
»Ἡμεῖς ἔχομεν ἄδικον, ἡμεῖς παραληροῦμεν,
»celui-ci est la victime καὶ τὸν κατηγοροῦμεν.
»Ἀλλὰ τί νὰ εἴπῃ κἀνεὶς αὐτοῦ τοῦ Ποσειδῶνος,
»ὅστις de cet état des choses αἴτιος εἶναι μόνος.
»Διότι, ἂν εἰς τὴν Λητὼ asyle δὲν εἶχε δώσει,
»ὁ ὄφις Πύθων ἤθελε très bien τὴν διορθώσει,
»Καὶ τόρα δὲν θὰ εἴχομεν ἕνεκα τῆς μωρίας
»τοῦ intrigant Ἀπόλλωνος αὐτὰς τὰς ἱστορίας.
»Ἀλλά, ἀφ' οὗ ça vous contente, ἂς γείνῃ ὅ τι γείνῃ . . .
«καὶ ταῦτα μὲν χλευαστικῶς ἐλάλησεν ἐκείνη·
»Πλὴν ἐκ τῶν λόγων της ὁΖεὺς πολὺ δυσηρεστήθη
»καὶ μετ' ἀγανακτήσεως τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»Κυρία, ἀνυπόφορος, σὲ βεβαιόνω, εἶσαι,
»μὴ παύουσ' ἀκατάπαυστα τοῦ νὰ παραπονῆσαι.
»Οἱ πάντες σὲ πειράζουσιν, οἱ πάντες σ' ἐνοχλοῦσι
»καὶ πάντες ἐναντίον σου κακὰ βυσσοδομοῦσι.
»Πλὴν τί σοι ἔκαμ' ἡ Λητώ, τί ἔκαμ' ὁ Ἀπόλλων
»καὶ κατ' αὐτῶν μικροπρεπῶς ἐκχέεις τόσον χόλον ;
»Νὰ πάσχω τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν ὀδονταλγίαν
»ἐκ τοῦ ἑτέρου, καὶ τὴν σὴν νὰ ἔχω γλωσσαλγίαν,
»Ὢ! εἶναι πρᾶγμα τρομερὸν καὶ δὲν τὸ ὑποφέρω,
»διότι, βλέπω, ἔφθασες εἰς τὸ μὴ περαιτέρω . . . »
Ἰδοῦσα ἡ ζηλότυπος θεὰ ἐρεθισθέντα
τὸν Δία ἐναντίον της καὶ μεταχειρισθέντα
Γλῶσσαν τοσοῦτον ἔντονον, μεγάλως ἐφοβήθη
καὶ διὰ τὴν θρασύτητα αὐτῆς μετεμελήθη.
Ἐνεθυμεῖτο κάλλιστα τὰς δυστυχεῖς ἡμέρας,
καθ' ἃς ὁ Ζεὺς εἶχεν αὐτὴν κρεμάσ' εἰς τοὺς αἰθέρας,
Εἰς ἕκαστον μὲν τῶν ποδῶν βαρὺν ἄκμονα θέσας
διὰ χρυσῆς δ' ἁλύσεως αὐτῆς τὰς χεῖρας δέσας,
Καὶ ἐφοβήθη μὴ ὁ Ζεὺς τὸ δεύτερον θελήσῃ
διὰ ποινῆς τόσο σκληρᾶς καὶ νῦν νὰ τιμωρήσῃ.

Τὸ προσωπεῖον ἔκρινε καλὸν λοιπὸν ν' ἀλλάξῃ
καὶ κατὰ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ πρᾳότητ' ἀντιτάξῃ.
Διότι ἡ στρατηγικὴ τῶν γυναικῶν ἐν γένει
ἀρχῆθεν ἀμετάτρεπτος καὶ τυπικὴ πως μένει.
Εἴτε θεαὶ εἴτε θνηταὶ δὲ αἱ κυρίαι εἶναι
ἓν τοῦ πολέμου σύστημα μετέρχονται ἐκεῖναι.
Τουτέστι, πρῶτον ἄρχονται ἀπὸ τῶν παραπόνων,
κατόπι δὲ ὑψώνουσι καὶ τῆς φωνῆς τὸν τόνον,
Προσθήκῃ καὶ κοσμητικῶν πολλάκις ὀνομάτων,
συμφώνως πρὸς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὰ αἰσθήματά των.
Ἂν δ' ὁ καθ' οὗ τὸν πόλεμον ἐκήρυξαν νομίσῃ
ὅτ' εἶναι φρονιμώτερον νὰ τὰς περιφρονήσῃ,
Χωρὶς εἰς ὅσα λέγουσιν ἀκρόασιν νὰ δώσῃ
καὶ προσοχῆς τὴν ἔφοδον αὐτῶν μὴ ἀξιώσῃ,
Τότ' αἱ γυναῖκες, φοβεραί, ὁπλίζονται δι' ὅλων
τῶν τῶν κραυγῶν καὶ ὕβρεων κρουπείων μυδροβόλων
Καὶ εἰς ἐπίθεσιν σφοδρὰν προβαίνουσαι τροχάδην,
τὸν ἄνδρα ἐκβιάζουσι νὰ φύγῃ προτροπάδην.
Ἂν ὅμως συμφορώτερον ἐκεῖνος θεωρήσῃ,
ἀρχῆθεν τὴν τῆς γλώσσης των ὁρμὴν ν' ἀναχαιτίσῃ
Καὶ τὴν ἐπίθεσιν αὐτῶν ἀμέσως ν' ἀντικρούσῃ,
χωρὶς ἐκ τῶν φωνῶν αὐτῶν νὰ θέλῃ τι ν' ἀκούσῃ,
Τότε ὁ φιλοπόλεμος ζῆλος ἐκείνων σβύνει
καὶ καταθέτουσι χαμαὶ τὰ ὅπλα ἐν εἰρήνῃ,
Ἀντὶ δὲ τῆς ἐξάψεως, ὁρμῆς καὶ φωνασκίας,
ἀρχίζουσι τὰ δάκρυα καὶ λόγους κολακείας.
Εἰς τὸ τοιοῦτο σύστημα ἡ Ἥρα ἑπομένη,
εἰ καὶ μὲ τῆς déesse consorte τὸν τίτλον τιμωμένη,
Βλέπουσα ὅτι κίνδυνος τὴν ἀπειλεῖ μεγάλος,
ἂν μὴ τῆς τοῦ Διὸς ὀργῆς κατευνασθῇ ὁ σάλος,
Τὴν λεοντήν, ἣν ἔφερε τέως, ἀπεξεδύθη
καὶ τὴν δορὰν ἀλώπεκος εὐθὺς περιεβλήθη.
Καὶ ὢ τοῦ θαύματος! ὡς ἂν μὴ ἦτο ἡ ἰδία,
ὡς ἐφεξῆς ἐλάλησε πρὸς τὸν ὀργίλον Δία.

» —Mon cper époux. νά σε χαρῶ, τί τόσον ἐνοχλεῖσαι,
»ἀφ' οὗ καὶ ἀδιάθετος μάλιστα τόρα εἶσαι;
»Tu sais trés bien comme je t' adore, λοιπὸν ἂν ἀσθενήσῃς
»δὲν σκέπτεσαι ὁπόσην μοι chagrin θὰ προξενήσῃς;
»De ta santé si precieuse πολλάκις σ' εἶπα κήδου,
»πολλάκις je t' ai conseillé τοῦ ἑαυτοῦ σου φείδου
»Mais, par malheur. ἐπιθυμεῖς σὺ νά με βασανίζῃς
»καὶ διὰ τὴν ὑγείαν σου point de tout φροντίζεις.
»Ἔπειτα, est-ce que je t' ai dis κακὸν ἵνα θυμώσῃς;
»tout simplement je t' ai prié, μεσολαβῶν, νὰ σώσῃς
»Τὴν Σάμον μου, ἡ θέσις ἧς sans cesse χειροτερεύει
»καὶ incendie universel ν' ἀνάψῃ κινδυνεύει,
»Un certain maitre dans un discours a prononcé ἀφρόνως
»τὴν λέξιν *ἀκαδήμειαν*, ἀλλὰ παροξυτόνως.
»C' était une faute, en verité· πλὴν πρέπει δι' ἓν λᾶθος
»νὰ καταλαμβανώμεθα ἀπὸ τοσοῦτο πᾶθος;
»Pourtant, j' ignore pour quel motif ὠργίσθη ὁ 'Απόλλων
»καὶ contre Samos a dirigé ὅλον αὐτοῦ τὸν χόλον,
»Ὥστε εἰς μέσον ἔϐγαλε μίαν περισπωμένην
»καὶ τοὺς Σαμίους ἔφερεν εἰς μῆνιν οὐλομένην.
»Par ses intrigues abominables, αὐτοὶ διαιρεθέντες
»en deux parties extrêmement hostiles καὶ ὁπλισθέντες,
»Μένουσιν ἀντιμέτωποι, καί, ἂν δὲν κωλυθῶσι,
»»c' est plus que sûr ὅτι αὐτοὶ θ' ἀλληλοφονευθῶσι.
»Τὸ δὲ ἔτι χειρότερον, ἡ πάλη ἂν ἀρχίσῃ,
»je te prédis ὅλην τὴν γῆν θὰ αἱματοκυλίσῃ,
»Pour ce motif καὶ ἐπειδὴ ἔκπαλ' ἡ Σάμος μένει
»sous ma protection ὡς σὺ γινώσκεις, τεθειμένη
»'Ηθέλησα, pour toutes ces choses, νά σε εἰδοποιήσω
»et des calamités pareilles ἐγκαίρως ἐμποδίσω.
»Καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε λοιπὸν σὺ νὰ θυμώσῃς
»καὶ sans pitié et sans égards νά με ἀποστομώσῃς;
»Oh! je sais bien malheureuse!. oui.. » Καὶ ταῦτ' εἰποῦσα,
κατέπεσε λιπόθυμος, σπασμωδικὰς ποιοῦσα

Κινήσεις καὶ ρηγνύουσα φωνὰς πολὺ ἀγρίας,
πρὸς μηκυθμοὺς πορδάλεων καὶ τίγρεων ὁμοίας.
Ἤτοι, ὑπέστη προσβολὴν τῶν νεύρων σφοδροτάτην,
εἰς τὰς κυρίας, ὡς γνωστόν, τανῦν συνηθεστάτην.
Ἡ νευρικὴ συντάραξις καὶ ἡ λειποθυμία
τῆς Ἥρας, ἐθορύβησαν τὰ μάλιστα τὸν Δία,
Πιστεύσαντα ὅτι αὐτῶν ὑπῆρξ' αἴτιος πρῶτος
καὶ αἰσθανθέντα φοβεροὺς ἐλέγχους συνειδότος
Δι' ὃ καὶ τὸν Ἑρμῆν εὐθὺς διέταξ' ἵνα σπεύσῃ
τῇ Ἥρᾳ πᾶσαν συνδρομὴν νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ.
Αὐτὸς δὲ ὡς παράφορος, ἐκ ψυχικῆς ὀδύνης,
τὸν θάλαμον διέτρεχεν ἐν κοπετοῖς καὶ θρήνοις,
Ἀφ' οὗ, μεθ' ὥραν ἱκανήν, ἡ Ἥρα κατεπείσθη·
ὅτι ἐπέτυχ' ἐντελῶς τὸ ὃ μετεχειρίσθη
Νευροπαθὲς στρατήγημα, καὶ ὅτι εἰς τὸν Δία
ἐντέχνως ἡ προσήκουσα ἐπαίχθη κωμῳδία,
Ἥσυχα ἀπεφάσισε τὰ νεῦρα νὰ ἀφίσῃ
καὶ τὴν ἣν εἶχε πρότερον ὑγείαν ἀνακτήσῃ.
Ὅθεν δὶς τρὶς σπασμῳδικῶς ἐκ νέου ταραχθεῖσα
καὶ ἄναρθρον καὶ φοβερὰν μακρὰν κραυγὴν ἀφεῖσα,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς διήνοιξε καὶ τῇδε καὶ ἐκεῖσε
πλανῶσ' αὐτούς, εἶπ' ἀσθενῶς :—Mon Jupiter, ποῦ εἶσαι;
»—Ἐδῶ εἶμαι, πουλάκι μου, ὁ Ζεὺς τῇ ἀπεκρίθη
καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του φαιδρότης ἐπεχύθη.
»Εἶμαι ἐδῶ, πλησίον σου, ἰδού . . . ἀτένισόν με,
»τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄνοιξε καὶ παρηγόρησόν με . . .
Καὶ ἔδραμεν ἐγγὺς αὐτῆς· ἐν ᾧ δὲ τῇ ὡμίλει,
ὁτὲ μὲν τὴν ἐθώπευεν, ὁτὲ δὲ τὴν ἐφίλει.
Τοῦτο διήρκεσ' ἱκανὸν μετὰ περιπαθείας,
εἰ καὶ κατέβαλλ' ὁ Ἑρμῆς μεγάλας προσπαθείας
Τὸν Δία τῆς συζύγου του διὰ ν' ἀπομακρύνῃ,
τῷ λόγῳ ὅτι, πάσχουσα τόσο πολὺ ἐκείνη,
Δὲν πρέπει νὰ ὑφίσταται ποσῶς τὰς συγκινήσεις,
ἃς προξενοῦσ' οἱ ἀσπασμοὶ καὶ τρυφεραὶ προσρήσεις.

Ἡ Ἥρα ὅμως ἐξ αὐτῶν οὐδόλως ἠνωχλεῖτο,
  μάλιστα καὶ ἐδείκνυεν ὅτι ηὐχαριστεῖτο,
Ἀφ' οὗ δ' οὕτως ὑπέμεινε μετὰ σεμνοπρεπείας
  τὰς τοῦ Διὸς πολυειδεῖς καὶ τρυφερὰς θωπείας,
Ἐν τέλει, ἕνα στεναγμὸν μεγάλον ἐκβαλοῦσα,
  ἐκ τῆς νευροπαθείας της ἐφάνη συνελθοῦσα.
Καὶ ἐγερθεῖσα βαθμηδὸν μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου
  καὶ μορφασμῶν νοσήσαντος ἐπὶ μακρὸν ἀνθρώπου
Καὶ βλέπουσα ἐγγὺς αὐτῆς τὸν Δία τεθλιμμένον,
  εἶπε μὲ τόνον ἀσθενῆ καὶ διακεκομμένον.
»—Comme j' ai souffert! . . . comme j' ai souffert! . . . Ὦ!
  [πόσον ὑποφέρω!
  »ἀλλά, ἀφ' οὗ près de moi βλέπω νὰ ἦσαι, χαίρω.
»Viens, viens, mon ange, pour t' embrasser . . . ἀλλά, ἐνθυ-
  [μουμενη
  »τὶ ἐν τῇ Σάμῳ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἴσως συμβαίνει . .
»Καὶ ὅτι très probablement οἱ Σάμιοι ἀγῶνα
  »terrible νῦν διεξάγουσι μὲ ὅπλ' ἀδελφοκτόνα,
»Je sens ma tête, je vous assure, νὰ στρέφητ' ἄνω κάτω . . .
  »en sorte que οὔτε τὶ λαλῶ νοῶ οὔτε τὶ πράττω . . .
»Μάλιστα προαισθάνομαι attaque τῶν νεύρων πάλιν . . .
  »elle me saisit . . . καὶ οἰμωγὴν ἐξέπεμψε μεγάλην.
Μεθ' ὃ προέβη εἴς τινας σπασμῳδικὰς κινήσεις,
  αἵτινες προαγγέλλουσι τὰς νευρικὰς παθήσεις.
Δι' ὃ εὐλόγως φοβηθεὶς αὐτῶν τὰς συνεπείας,
  ὁ Ζεὺς ἐδιπλασίασε τῇ Ἥρᾳ τὰς θωπείας,
Καὶ μὲ φωνὴν ἐλέγχουσαν ἐγκάρδιον ὀδύνην
  καὶ μέριμναν περιπαθῆ, ταῦτ' εἶπε πρὸς ἐκείνην:
»Κατάπαυσον, νά σε χαρῶ, τὴν ταραχὴν τῶν νεύρων
  »καὶ μὴ λυπῆσαι οὕτω πως, διότι ἐγὼ εὗρον
»Μέσον, δι' οὗ αἱ ἔριδες καὶ μάχαι τῶν Σαμίων
  »θὰ καταλήξωσιν εἰς ἓν εἰρηνικὸν σημεῖον,
»Ὥστε ἡσύχασ' ἐντελῶς καὶ ἔσο πεπεισμένη
  »ὅτι θὰ μείνῃς τάχιστα ἱκανοποιημένη.

Οἱ τοῦ Διὸς λόγοι αὐτοὶ καὶ διαβεβαιώσεις
ἐν ἀκαρεῖ ἰάτρευσαν τῆς Ἥρας τὰς νευρώσεις,
Εἰς τρόπον ὥστε βαθμηδὸν ἐφάνη συνελθοῦσα
καὶ πλήρη τὴν ὑγείαν της, ὡς πρίν, ἀναλαβοῦσα.
Ἀλλ' ὅμως καὶ περίεργος πολὺ νὰ μάθη ἦτο
τίνα λύσιν τῆς ἔριδος ὁ Ζεὺς διενοεῖτο.
Καὶ πρὸς ἐξήγησιν λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀπορίας,
ἡ Ἥρα τὸν ἠρώτησε μετ' ἀδιαφορίας
Προσποιητῆς, τί ἆρά γε προὐτίθετο νὰ πράξῃ
ἵν' ἀπὸ θέσεως δεινῆς τὴν Σάμον ἀπαλλάξῃ;
Πρὸς ταύτην δέ, ἀφ' οὗ ὁ Ζεὺς μικρὸν διενοήθη
καὶ σύνοφρυς ἐγένετο, τοιαῦτα ἀπεκρίθη.
»—Καὶ ὅτι μὲν τὰ πράγματα κακῶς διατελοῦσιν
»ἐν Σάμῳ καὶ καταστροφὰς μεγάλας ἀπειλοῦσιν,
»Εἶναι δὲ ἡ κατάστασις ἐκεῖ κρισιμωτάτη,
»αὐτὸ καλλίτερον ἐμοῦ γινώσκεις σύ, φιλτάτη.
Ἐλπίζω τὴν δυσχέρειαν πλὴν νὰ ἐξομαλίσω,
ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τὸν Ἑρμῆν θὰ χρησιμοποιήσω.
»Καὶ εὐτυχῶς εὑρίσκεται νῦν μετημφιεσμένος,
»ὡς θέλω, ἤτοι γεωργὸς ἁπλοῦς ἐνδεδυμένος.
»Ἰδοὺ λοιπὸν τί πρόκειται ἤδη, Ἑρμῆ, νὰ πράξῃς·
»ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς ἐντεῦθεν νὰ πετάξῃς
»Εἰς Σάμον καὶ ὡς ὁδηγόν τινα τῶν ἐγχωρίων
»λαβών, νὰ μεταβῇς εὐθὺς εἰς ἓν ἐκεῖ χωρίον
»Πάναιμον ἔχον ὄνομα [1] καὶ ὅπερ κατοικοῦσιν
»ἄνδρες γενναῖοι, οἵτινες τὰς ἔριδας μισοῦσιν.
»Λοιπὸν αὐτόθι κατοικεῖ πρὸ χρόνου ἄνθρωπός τις
»περικλεής, οὗ τ' ὄνομα Τέρπανδρος εἶναι, ὅστις
»Ὑπὸ πολλῆς συνέσεως καὶ ἀρετῆς κοσμεῖται
»εὐπαίδευτος δὲ σύναμα καὶ ῥήτωρ θεωρεῖται
»Γλῶσσαν λαλεῖ ἰωνικήν, τὰς λέξεις δ' ἀπαγγέλλει
»μὲ ἐρασμείαν προφοράν, αὐτὸ πλὴν δὲν μᾶς μέλλει.

1 Πλουτάρχ. Ἑλλην. LVI.

»Ἐν τῷ Παναίμῳ φρόντισε τὸν ἄνδρα νὰ ζητήσῃς
»καὶ μὲ πᾶν μέσον πάσχισον αὐτὸν νὰ καταπείσῃς
»Ὅπως ἐκ τοῦ χωρίου του κατευθυνθῇ εὐθέως
»εἰς τὸν πολυπερίσπαστον Λιμένα τοῦ Βαθέος,
»Τὸν ἤδη εἰς κατάστασιν ὑπάρχοντα σχετλίαν,
»καὶ μὲ τῆς εὐγλωττίας του τὴν σθεναρὰν ἀντλίαν
»Σβύσῃ τὸ εὐδιάπνευστον πῦρ τῆς φιλοπατρίας,
»τὸ ἐμφοροῦν καὶ ἐμψυχοῦν ἐν Σάμῳ τὰς φατρίας
»Τῶν τε Περισπωμενιτῶν ὡς καὶ τῶν Ὀξυτόνων,
»καὶ ὑποθάλπον ἔριδας τοσοῦτον ἤδη χρόνον.
»Ἑρμῆ, τὴν ἐν τοῖς στήθεσιν ἐμοῦ βουλὴν γνωρίζεις,
»λοιπὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν δὲν πρέπει νὰ χρονίζῃς.
»Ἄπελθ' εἰς Πάναιμον ταχὺς καὶ πρᾶξον τὰ εἰκότα,
»ὅπως ἓν πάλιν γίνωσι τὰ ἤδη διεστῶτα.
Εἰς τοῦ Διὸς τὸ πρόσταγμα οὐδὲν μὲν ἀπεκρίθη
τότ' ὁ Ἑρμῆς, πλὴν ἀληθῶς καὶ δὲν ηὐχαριστήθη.
Τὸ μέν, διότι πρόσφατον τὸ ἐν Γοργύρᾳ ἦτο
ἀνιαρόν του πάθημα, δι' ὃ καὶ ἐφοβεῖτο
Μὴ ἐν Παναίμῳ ἔμελλεν ἄλλον νὰ ἀπαντήσῃ,
ἔχοντα τὴν διάθεσιν νὰ τὸν φιλοξενήσῃ,
Τὸ δέ, διότι ἐν στιγμῇ οὐδόλως ἁρμοδίᾳ
μόνους ἐγκατελίμπανε τὸν Ἥραν καὶ τὴν Δία.
Ὅθεν καὶ ἤρχισ' ἀσθενῶς νὰ ὑποτονθορίζῃ
ὅτι ἀπὸ τὸν Τέρπανδρον οὐδὲν καλὸν ἐλπίζει,
Καὶ ὅτι, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀνθρώπων ἄλλων
ἴσως κατώρθου τι αὐτός· ἀλλὰ τῶν διδασκάλων,
Ἀνδρῶν πολὺ πεισματωδῶν καὶ ἰσχυρογνωμόνων,
πῶς θ' ἀναστείλῃ τὴν ὁρμὴν διὰ τῶν λόγων μόνων;
Δι' ὃ καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ θ' ἀπέβαινε ματαία,
ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ πλάνη τελευταία.
Ἐκ ταύτης δὲ ἀντὶ καλόν τι νὰ προσπορισθῶσιν,
ἀπ' ἐναντίας ἔμελλον νὰ ἐξευτελισθῶσιν·
Ὥστε, ἂν ἤθελεν ὁ Ζεὺς νὰ φέρῃ ἐν τῇ τάξει
τὰ τῶν Σαμίων πράγματα, ἔδει νὰ διατάξῃ

Μέτρα τελεσφορώτερα, καὶ μὴ τὴν σωτηρίαν
ἐκδέχηται ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ῥητορείαν.
Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ Ζεὺς δυσηρεστήθη
καὶ μετα τόνου τῆς φωνῆς ὀργίλου ἀπεκρίθη.
»Δὲν εἶναι ἔργον σου, Ἑρμῆ, νὰ κρίνῃς τὰς βουλάς μου,
»πλὴν χρεωστεῖς νὰ ἐκτελῇς τυφλῶς τὰς ἐντολάς μου.
»Αὐτῶν ὀφείλεις πρόθυμος νὰ ἦσαι ὑπηρέτης,
»οὐχὶ δὲ νὰ καθίστασαι συζητητὴς προπέτης.
»Εἰς Σάμον λοιπὸν ἄπελθε, χωρὶς ν' ἀργοπορήσῃς
»καί, πορευθεὶς εἰς Πάναιμον, ἀφ' οὗ ἐκεῖ ζητήσῃς
»Τὸν Τέρπανδρον, ἀπόστειλε αὐτὸν εἰς τὸν Λιμένα
»Βαθέος, ἔνθ' ὑπάρχουσι τὰ πάθη ἐξημμένα,
»Καὶ ἔσο ὑπερβέβαιος ὅτι θὰ κατορθώσῃ
»αὐτὸς τοὺς νῦν ἐρίζοντας ἵνα συμφιλιώσῃ.
»Φεῦγε! . . . Ἀκόμη εἶς ἐδῶ; . . .» Καὶ ὁ Ἑρμῆς, γνωρίζων
τὸ τοῦ Διὸς ἀνένδοτον, ὑπήκουσε γογγύζων.
Ἐκ τοῦ Ὀλύμπου παρευθὺς λοιπὸν ἀναχωρήσας,
καθ' ἃ ὁ Ζεὺς ἐπέταξεν αὐτῷ, καὶ διασχίσας
Τὴν αἰθερίαν ἔκτασιν, μὲ πετομένου βέλους
ταχύτητα, ἀφίκετο εἰς Σάμον ἐπὶ τέλους.
Χωρὶς δὲ νὰ ἀναπαυθῇ, μετέβη κατ' εὐθείαν
εἰς Πάναιμον, ὁ Τέρπανδρος ἔνθ' εἶχε κατοικίαν.
Ἰδόντες δ' οἱ ἐγχώριοι αὐτὸν ἐνδεδυμένον
ἱμάτια γεωργικά, ὑπέλαβον ὡς ξένον
Ἀμπελουργόν, ἀπό τινος ἐκ τῶν πλησίον δήμων
εἰς Πάναιμον πρὸς ἀγορὰν ἐλθόντα ἐδωδίμων,
Ἢ εἰς τὸ δικαστήριον ἐλθόντα νὰ ἐνάξῃ
τινά, ἐπὶ οἰκιακῇ αὐτοῦ διαταράξει.
Διότι εἶναι κεντρικὸν τὸ Πάναιμον χωρίον,
ἐν ᾧ ἑδρεύει διαρκῶς καὶ εἰρηνοδικεῖον.
Καὶ εἰς αὐτὸ πρὸς ἀγορὰν πραγμάτων διαφόρων
προσέρχονται συχνότατα ἀπὸ τῶν περιχώρων.
Ὁ Ἑρμῆς ὅμως, προσοχὴν χωρίς τινα νὰ δίδῃ,
ἐζήτησεν αὐτοστιγμεὶ τὸν Τέρπανδρον νὰ ἴδῃ

Ἦτο δ' ὁ Τέρπανδρος αὐτὸς ἀνὴρ πολὺ σπουδαῖος,
 τὸ τοῦ Παναίμου καύχημα, πραγματικῶς, καὶ κλέος.
Ἐθεωρεῖτο σύναμα ὑπὸ τῶν Παναιμίων
 ὡς εἷς τῶν μᾶλλον προσφιλῶν καὶ σεβαστῶν Σαμίων
Διὰ τὴν ἄκραν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην,
 τὴν ἔξοχόν του σύνεσιν καὶ πολυϊδμοσύνην.
Τὸ γένος εἶχεν ἔνδοξον, ἕλκων αὐτὸ ἐκ Μυίας
 τῆς Πυθαγόρου θυγατρὸς καὶ ἐκ γραμμῆς εὐθείας.
Συνήνου δὲ ἐν ἑαυτῷ μοναδικὰ προσόντα,
 εἰς ἄλλον ἄνθρωπον θνητὸν σπανίως ἀπαντῶντα.
Ἦτο βαθὺς φιλόσοφος, μεγάλος θεολόγος,
 γραμματικὸς διάσημος καὶ παλαιοντολόγος.
Ἀλχημιστής, ἱστορικός, σπουδαῖος ἀστρονόμος,
 μηχανικός, πολιτικός, χειροῦργος, δασονόμος.
Ὀρυκτολόγος, ποιητής, νομομαθής, ζωγράφος,
 ἀρχαιολόγος, μουσικός, τεχνίτης, γεωγράφος.
Φυσιοδίφης, ναυτικός, ῥήτωρ ὡς οὐδεὶς ἄλλος,
 ἐκτὸς δ' αὐτῶν καὶ σώματος ἔκτακτον εἶχε κάλλος.
Τοιοῦτος ὢν ὁ Τέρπανδρος μεγάλως ἐτιμᾶτο,
 καθόσον καὶ φιλόσοφον τὸν βίον διητᾶτο.
Εὐκόλως εὗρεν ὁ Ἑρμῆς τὸν ἄνδρα οἰκουροῦντα
 καὶ τοῦ Ὠκέλλου σύγγραμμα ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦντα,
Ἐν ᾧ *Περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσιος* ἀληθείας
 ὁ Ὤκελλος ἀνέπτυσσε μετὰ πολυμαθείας·
Ἀλλὰ αὐτὰς ὁ Τέρπανδρος εἶχ' εὕρει ἐσφαλμένας
 καὶ ἐν πολλοῖς ἑρμηνειῶν σπουδαίων δεομένας.
Δι' ὃ καλὸν ἐνόμισεν ὅπως ἐπιχειρήσῃ
 σύστημα *Περὶ φύσιος* καινὸν νὰ ἐκπονήσῃ·
Καὶ ἀληθῶς ἡτοίμαζε τοιοῦτο νὰ ἐκδώσῃ,
 δι' οὗ τὴν φύσιν ἤθελεν ἄρδην ἀναστατώσει.
Ἐν τούτοις, ἕνα χωρικὸν ἰδὼν αἴφνης ἐλθόντα,
 ἔπαυσε τὰς μελέτας του καὶ πρὸς αὐτὸν, σιγῶντα,
Ὁ Τέρπανδρος ἦθος γλυκὺ καὶ προσηνὲς λαμβάνων,
 τῆς ἐρασμείας προφορᾶς ὑπέρμαχος τυγχάνων,

Ἐλάλησεν ὡς ἐφεξῆς : — «Χετάϊρε τίς ἔϊ ;
»χὸ σὸς δὲ δᾶμος πόϊος ; κάμὲ τί βοῦλέϊ ;
»Περὶ τούτων ἔϊπε ἐμόϊ δι' ὀλίγων,
»ὁ καϊρὸς γὰρ τιμαλφὴς κάϊ κατεπείγων»·
Γλῶσσα τοιαύτη βέβαια οὐδόλως θὰ νοεῖτο
παρ' ἄλλου οἱουδήποτε, ἐὰν μὴ μάντις ἦτο.
Πλὴν ὁ Ἑρμῆς, καθ' ὃ θεός, μὲ ἄκραν εὐκολίαν
τὴν τοῦ Τερπάνδρου πάραυτα ἐνόησ' ὁμιλίαν.
Δι' ὃ καὶ ἔσπευσε ποθῶν νὰ τῷ εὐχαριστήσῃ
ἐν ἐρασμείᾳ προφορᾷ εὐθὺς νὰ ἀπαντήσῃ.
»Δᾶμος ἐμὸς τυγχάνεϊ ὢν χὸ τόϋ Λιμένος
»Βαθέος, ἀπὸ γεωργῶν δ' ἀνδρῶν χέλκω τὸ γένος.
»Τοϊτοῦτος δ' εἰμὶ κἀγώ· φιλοπατρίας
»χόμως ἐμφορούμενος καὶ χορῶν φατρίας
»Τὰ στέρνα τᾶς ταλάϊνος πατρίδος σπαρασσέϊν,
»εἰς Πανάϊμον καλὸν χυπέλαβον ἐλθέϊν
»Καὶ μετὰ θερμότητος σὲ χικετεῦσάϊ
»ἐλθέϊν καὶ χάπαντας συμβοῦλεῦσάϊ.
»Ἀϋτοὺς γὰρ δεϊνὴ ἀπό τινος χρονόϋ
»κατέλαβ' ἀγανάκτησις χένεκ χενὸς τονόϋ.
»Ἄλλων μὲν χὼς ὀξύτονον τὸ πόϋς προτιμώντων,
»χετέρων δὲ τἀνάπαλιν τὸ πόϋς περισπώντων.
»Ἐκ τοϋτόϋ δὲ πολλὴ ἐχθρότης ἐγεννήθη
»καὶ πρὸς μάχην εἰσὶν χετόϊμα τὰ πλήθη.
»Χώστε, ἐὰν χυπὸ σοῦ μὴ καταπεϊσθῶσι
»τὰς ἔριδας παῦσαϊ, πάντως θ' ἀπολεσθῶσι.
»Προσπίπτων σόϊ λοϊπόν, σὲ γοϋνοῦμάϊ
»καὶ τὰν σὰν ἀντίληψιν ἐπικαλοῦμάϊ.
»Μὴ τοίνυν παρίδῃς νῦν ἐμὰν σὺ χικεσίαν,
»τᾷ Σάμῳ δὲ ποίησον τὰν εὐεργεσίαν,
»Καὶ ἀπόδος ἀϋτᾷ χὴν ἔϊχ' ἐκείνην
»τὰν πρὶν ἀναφανῆναϊ τὰν ἔριν εἰρήνην».
Καὶ ταῦτα μὲν εἶπ' ὁ Ἑρμῆς· αὐτοῦ δ' αἱ παρορμήσεις
καὶ αἱ τοσοῦτον εὔγλωττοι καὶ ἔνθερμοι δεήσεις,

Κατέπεισαν τὸν Τέρπανδρον ἵν', ἀφειδήσας κόπων,
ἀπέλθ' εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐκεῖ δὲ πάντα τρόπον
Μετέλθῃ τοὺς ἐρίζοντας ὅπως συνδιαλλάξῃ
καὶ ἀλγεινῶν συνεπειῶν τὴν νῆσον ἀπαλλάξῃ
Ὅθεν μὲ τόνον τῆς φωνῆς, ἐξ οὗ κατεδηλοῦτο
σφοδρὰ καρδίας ταραχή, ἥτις ἀπετυποῦτο
Καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του, καὶ συγκεκινημένος,
πρὸς τὸν Ἑρμῆν ἀπήντησεν εὐθὺς ὡς ἑπομένως.
»Ἐξ χόσων εἶπές μοϊ εἶδον μετ' ἀνίας
»τὰς ἐν Βαθέϊ ἔριδας κάϊ διχονοίας
»Ἐξ χῶν χολόϋς κίνδυνος μέγας ἀπεϊλέϊ,
»ἐΐς χὼν τὰν ἀνατροπὰν ἁ σύνεσις καλέϊ.
»Τάϋτα ὄϋν τὰ κακὰ καὶ διχοστασίας,
»προκαλούσας, χὼς γνωστόν, τὰς ἀκαταστασίας
»Ἐκθύμως βοϋλόμενος νῦν καταπαϋσάϊ
»ὀϋκ ὀκνήσω χὰ δεῖ συμβοϋλεϋσάϊ.
»Ἄπελθ' ἐΐς Λιμένα σὺ ὄϋν τοῦ Βαθέος
»ἀγγεΐλάϊ χάπασι τὸ χότι εὐθέως
»Ἀΰριον ἐκέϊσε πορεϋθήσομάϊ,
»τὰν ἔριν τὰν ἀκμάζουσαν νῦν, διασκεδασάϊ».
Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Τέρπανδρος πρὸς τὸν Ἑρμῆν λαλήσας,
κατέπαυσε τὸν λόγον του· ὁ δέ, τότε ἀρχίσας,
Ἐνεκωμίασεν αὐτοῦ τὴν εὐγενῆ καρδίαν,
τὰ ὑψηλὰ αἰσθήματα, τὴν καλοκἀγαθίαν,
Ἥτις δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ θεωρῇ ἀκόπως
τὸ βάραθρον, πρὸς ὁ ταχὺς ἐφέρετο ὁ τόπος.
Συγχρόνως τῷ ἐξέφρασε καὶ χάριτας ἀπείρους
ἀπὸ καρδίας καὶ ψυχῆς, εὐγνωμοσύνης πλήρους,
Διότι δὲν παρέβλεψεν αὐτοῦ τὴν ἱκεσίαν,
ἀλλ', εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ποιῶν εὐεργεσίαν,
Ηὐδόκει ἵνα, μεταβὰς εὐθὺς τῇ ἐπιούσῃ,
λαλήσῃ τὰ προσήκοντα τοῖς ἐν τῇ πρωτευούσῃ,
Καὶ ἐνεργήσῃ ἐν ταὐτῷ ὁ σάλος νὰ κοπάσῃ,
ὁ ἀπειλῶν καταστροφὰς τῇ ὑφηλίῳ πάσῃ.

Μεθ' ὃ τὸν παρεκάλεσεν ἵνα τῷ ἐπιτρέψῃ
 ὅπως εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐν τάχει ἐπιστρέψῃ
Καὶ τὴν εὐκταίαν εἴδησιν ἀνακοινώσῃ πᾶσι
 ὅτ' ἤθελεν ὁ Τέρπανδρος τὴν ἐπιοῦσαν φθάσει.
Ὥστε, αὐτὸ μανθάνοντες, νὰ προετοιμασθῶσι
 τὴν σοφολογιότητα αὐτοῦ νὰ προσδεχθῶσι.
Ταῦτα καὶ ἄλλα τοῦ Ἑρμοῦ παρόμοια εἰπόντος
 καὶ τοῦ Τερπάνδρου ἄδειαν αὐτῷ ν' ἀπέλθῃ δόντος,
Ἐκεῖνος, ἀποχαιρετῶν μὲ λόγους κολακείας
 τὸν Τέρπανδρον, αὐτοστιγμεὶ ἀπῆλθε τῆς οἰκίας
Καί, χρῆσιν ποιησάμενος τῶν θείων του πτερύγων,
 εἰς τὸν Λιμένα ἔφθασε Βαθέος μετ' ὀλίγον,
Ἐκεῖ ἐπαρουσίασεν ὡς ἔμπορός τις ξένος,
 κατάκοπος ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κεκονιαμένος.
Ἵνα δ' ἐκ τῆς κοπώσεως ἀναπαυθῇ, εἰσῆλθεν
 εἴς τι καφεῖον, ἐπειπὼν ὅτ' ἐκ Παναίμου ἦλθεν.
Ἐν τῷ καφείῳ δὲ αὐτῷ θαμῶναι ἦσαν τότε
 τῆς τῶν Περισπωμενιτῶν μερίδος θιασῶται.
Τὸν εἰσελθόντα ἄγνωστον αὐτοὶ λοιπὸν ἰδόντες
 καὶ ὅτι εἶναι ἔμπορος ἀλλοδαπὸς μαθόντες,
Ἔσπευσαν, ἐξ αἰσθήματος οἱ μὲν φιλοξενίας,
 οἱ δὲ ἐκ κερδοσκοπικῆς καὶ συνετῆς προνοίας,
Νὰ τῷ προσφέρωσι καφέν, ρακῆν, λουκοῦμι πρῶτον
 καὶ ναργιλέν, ἂν ἤθελε, μεθ' ἅπερ τὸν ἠρώτων,
Ἐάν ποτε καὶ ἄλλοτε ἦλθ' εἰς αὐτὰ τὰ μέρη
 καὶ τὶ καλὰ νεώτερα ἐκ τοῦ Παναίμου φέρει.
Πρὸς ταῦτα δ' εἶπεν ὁ Ἑρμῆς ὅτι τὸ πρῶτον ἤδη
 τὴν νῆσον ὡς οἰνέμπορος συνέπιπτε νὰ ἴδῃ.
Ὅσον περὶ εἰδήσεων, ἐν τῷ Παναίμῳ νέον
 ἓν ἤκουσε νὰ λέγηται, ἀλλὰ πολὺ σπουδαῖον,
Ὅτ' εἰς Λιμένα αὔριον θὰ ἔλθῃ Τέρπανδρός τις,
 ἄνθρωπος μὲ ὑπόληψιν καὶ μὲ σοφίαν, ὅστις,
Ἐξ αἰσθημάτων εὐγενῶν καὶ ἐκ φιλοπατρίας,
 θέλει διὰ τῶν λόγων του ἐλέγξει τὰς φατρίας.

Τὰς τοὺς κατοίκους δυστυχῶς τῆς νήσου διαιρούσας
  καὶ δυστυχήματα πολλὰ αὐτῇ ἐπιφερούσας.
Ἐλέγετο δ' ὅτ' ἤθελον ἐκεῖνοι κατισχύσει,
  ὅσ' ἤθελον πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τέρπανδρον ἑλκύσει.
Μαθόντες παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ οἱ παρεστῶτες ἤδη,
  τῇ τῶν Περισπωμενιτῶν ἀνήκοντες μερίδι,
Ἀνήγγειλαν τοῖς φίλοις των, παροῦσι καὶ ἀποῦσι,
  ὅτι θὰ ἔλθ' ὁ Τέρπανδρος ἐδῶ τῇ ἐπιούσῃ
Ὅθεν καὶ νὰ ἐντείνωσι πρέπει τὰς προσπαθείας
  διὰ νὰ ἐφελκύσωσιν αὐτοῦ τὰς συμπαθείας,
Διότι ἀποκλειστικῶς ἡ νίκη ἐξηρτᾶτο
  ἐκ τοῦ ἐὰν ὁ Τέρπανδρος αὐτοῖς προσεκολλᾶτο.
Ἀμέσως λοιπὸν ἤρχισαν μὲ ζῆλον πυρετώδη
  τὰ πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ νὰ πράττωσι χρειώδη.
Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν Ὀξύτονοι, ἰδόντες
  τὰς τόσας προπαρασκευὰς καὶ τὴν αἰτίαν γνόντες
Ἐπ' ἴσης παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ, ὅστις εὐθὺς ἀπῆλθεν
  ἐκ Σάμου καὶ εἰς Ὄλυμπον ἐκ νέου ἐπανῆλθεν,
Ἐσκέφθησαν ὅτ' ἀνοικτὸν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἂν μείνῃ
  τὸ στάδιον, θὰ δρέψωσι τὸν θρίαμβον ἐκεῖνοι,
Καὶ ἔκριναν ἡ τοῦ κλεινοῦ Τερπάνδρου προπομπεία
  νὰ τελεσθῇ καὶ παρ' αὐτῶν, ἐν μεγαλοπρεπείᾳ.
Τῶν ἀνωτέρω παμψηφεὶ παρ' ὅλων ἐγκριθέντων
  καὶ εἰς πιστὴν ἐφαρμογὴν ἐν ἀκαρεῖ τεθέντων,
Ἐγένετο ἡ ἔναρξις ἐργασιῶν συντόνων,
  ὑπὸ Περισπωμενιτῶν καὶ ὑπὸ Ὀξυτόνων,
Ὅπως ἡ μὲν πρωτεύουσα εὐτρεπισθῇ δεόντως,
  τύχῃ δὲ δεξιώσεως ὁ Τέρπανδρος πρεπόντως.
Καὶ πρῶτον ὁ λιγύφωνος Γεράσιμος Ψωριάρης,
  (οὗ γενεάρχης λέγουσιν ὅτι ὑπῆρξ' ὁ Ἄρης,)
Ἤρξατο κράζων ἐμμελῶς καὶ εὐκρινῶς, μὲ ὅλην
  τὴν τῶν πνευμόνων δύναμιν, καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν
»Αὔριον α! α! χάμ' χούμ! ουά. . χάμ! χούμ! ἑτοιμασθῆτε!
  »χά! ού! χα! χάϊ! Τρύπανδρας! ε! ά. ὑποδεχθῆτε!

Ἐξ ἄλλου πάλιν ἤρξατο ὁ Στάντζος καθαρίζων
καὶ διαβρέχων τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς φανοὺς σπογγίζων.
Εἰς ὅλας δέ τις ἔβλεπε κοινῶς τὰς συνοικίας,
οἰκοδεσποίνας ἀναμὶξ μὲ τὰς ὑπηρετρίας
Ἤ μ' ἄσβεστον τῶν οἰκιῶν τοὺς τοίχους νὰ ἀσπρίζουν
ἢ τοὺς ἐξώστας μὲ ἀνθῶν δοχεῖα νὰ στολίζουν.·
Πρὸς μείζω δὲ λαμπρότητα τῆς τελετῆς.ἐκείνης,
πολλὰ ἐπρομηθεύθησαν φορτώματα μυρσίνης
Καὶ δάφνης, δι' ὧν προὔκειτο οἱ δρόμοι νὰ στρωθῶσιν,
ὧν δὲ τοὺς κλάδους μαθηταὶ ἐσκόπουν νὰ κρατῶσιν.
Εἰς ἕνα δὲ τῶν ὀτρηρῶν τῆς νήσου διδασκάλων,
μικρὸν τὸ δέμας ἀληθῶς, πλὴν μαχητὴν μεγάλον,
Διδάκτορα φιλόσοφον τῶν ὀνομαστοτέρων,
συγχρόνως δὲ καὶ ῥήτορα τῶν καλλιεπεστέρων,
Ἀνέθηκαν τὴν ἐντολὴν ἵνα ἐν τῇ ἐλεύσει,
τὸν Τέρπανδρον μὲ εὔγλωττον λόγον προσαγορεύσῃ.
Οὕτω παρῆλθ' ἐκεῖν' ἡ νὺξ μ' ἀνυπομονησίαν,
μὲ ἀγρυπνίαν γενικὴν καὶ προετοιμασίαν.
Μόλις δ' ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, τῇ ἐπιούσῃ,
τὰ σκότη διεσκέδασε, καὶ ἐν τῇ πρωτευούσῃ
Κίνησις ὅλως ἔκτακτος παντοῦ παρετηρεῖτο
καὶ ἐν πλατείαις καὶ ὁδοῖς τὸ πλῆθος συνωθεῖτο.
Οἱ πάντες δ' ἑορτάσιμον στολὴν ἐνδεδυμένοι,
ἦσαν ἐκ συγκινήσεως πολλῆς κατειλημμένοι.
Συγχρόνως δὲ οἱ μαθηταὶ ἁπάντων τῶν σχολείων,
κρατοῦντες κλάδους μυρσινῶν, δαφνῶν τε καὶ βαΐων,
Ἐξῆλθον καὶ κατέλαβον κατὰ γραμμὴν τὰς μᾶλλον
πολυφοιτήτους τῶν ὁδῶν μετὰ τῶν διδασκάλων.
Ἐν ᾧ δὲ τὰ παράθυρα τῶν οἴκων καὶ ἐξῶσται
ἦσαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πεπληρωμένα, ὥστε
Παρίστανον θεάματα ἐκ τῶν γραφικωτάτων,
ἄλλοι πολλοὶ κατέλαβον θέσεις ἐπὶ δωμάτων,
Καὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦντες
μεγάλα τηλεσκόπια, δι' ὧν παρατηροῦντες,

Ἂν ὁ περιμενόμενος τόσον ἀνυπομόνως
  Τέρπανδρος ἐπεφαίνετο ἐκ τοῦ Κουμαρεῶνος. [1]
Τὴν μὴ ἐμφάνισιν δ' αὐτοῦ εἰσέτι εἰδοποίουν
  διὰ σημείων, ἅτινα τοῖς ἐν ὁδοῖς ἐποίουν.
Μετὰ πολλῶν τέλος ὡρῶν φρικώδη ἀγωνίαν
  καὶ προσδοκίαν καὶ παλμοὺς καὶ ψυχικὴν ἀνίαν,
Εὐδαίμων τις, οὗ τὄνομα πρέπει νὰ διασώσῃς,
  ὦ τῆς ποιήσεως θεά, διὰ νὰ μεταδώσῃς
Εἰς τὰς μελλούσας γενεάς, Σπυράγιος δ' ἐκαλεῖτο,
  καὶ δόξα τῶν ὁμοίων του καὶ ἐγκαλλώπισμ' ἦτο,
Οὗτος λοιπόν, ἐφ' ὑψηλοῦ ἱστάμενος τοπείου,
  διέκρινεν ἀπὸ μακρὰν διὰ τηλεσκοπείου
Τὸν Τέρπανδρον ἐρχόμενον, πρὸς ἀγαλλίασίν του·
  ὅθεν εὐθὺς ἐξήγγειλε τὴν ἀνακάλυψίν του.
Τοῦ δὲ ἀγγέλματος αὐτοῦ εὐθὺς μεταδοθέντος
  ἀπὸ ἑνὸς εἰς ἕτερον καὶ πανταχοῦ γνωσθέντος,
Σφοδροὶ παλμοὶ ἐτάραξαν τῶν πάντων τὰς καρδίας
  καὶ ὁ ἀὴρ ἀντήχησεν ἀπὸ ἀνευφημίας,
Ὡς ὕμνος δ' ἐπινίκιος ἠκούετο συγχρόνως
  «Ἰδοὺ! ἰδού! ὁ Τέρπανδρος ἐκ τοῦ Κουμαρεῶνος!»
Ἐν δὲ τῷ ἐνθουσιασμῷ ἐκείνῳ τῶν κατοίκων,
  πλεῖστοι αὐτῶν ἐξέδραμον μέχρι Ταμπακείκων [2]
Ἵνα τὸν μεγαλώνυμον σοφὸν προαπαντήσουν
  καὶ εἰς τὴν πόλιν πομπικῶς αὐτῷ ἀκολουθήσουν.
Καὶ ἀληθῶς, μετὰ σμικρόν, πολλῶν πυροβολούντων,
  τῶν δὲ κωδώνων τῶν ναῶν θορυβωδῶς ἠχούντων,
Τῆς μουσικῆς δ' ἢ ἐκλεκτὰ τεμάχια παιζούσης
  ἢ ἐμβατήρι' ᾄσματα λαμπρῶς ἀνακρουούσης.
Καὶ τῶν ἐν ἀξιώμασιν ἐν γένει ἡγουμένων,
  πολλῶν δ' ἐγκρίτων πολιτῶν κατόπιν ἐρχομένων
Καὶ ὅλων ἐνθουσιωδῶς αὐτὸν χαιρετιζόντων
  καὶ ζήτω! ζήτ' ὁ Τέρπανδρος ἀπαύστως κραυγαζόντων

---

1 Θέσις περίοπτος, δι' ἧς διέρχονται οἱ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νήσου εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐρχόμενοι.

2 Θέσις κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς πρωτευούσης.

Εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὡς εἷς Ρωμαῖος στρατηλάτης,
μετὰ μεγάλου θρίαμβον, εἰσήρχετ' ἐπιβάτης
Μώνυχος ἵππου, ὅστις ἦν πολλῆς ἀξίας ζῷον,
διότι τούτου πρόγονος ὑπῆρξ' ὁ 'Αχαμνόων.[1]
'Ο ἵππος δ' οὗτος ἔφερεν ἐπίσαγμα ὡραῖον,
τεχνουργηθὲν ἀπό τινα Δημήτριον Κοραῖον,
Ὅν, ἐκτιμῶσα, λέγεται, αὐτοῦ τὴν εὐφυΐαν,
ἡ 'Αθηνᾶ ἐδίδαξε τὴν σαμαροποιίαν.
Ἡ τοῦ Τερπάνδρου εὔκλεια παντοῦ ἠκτινοβόλει,
καθόσον τὸν ἐθαύμαζον καὶ ἐπευφήμουν ὅλοι.
Μετὰ πολλῆς δὲ προπομπῆς εἰς τὴν πλατεῖαν ἤχθη,
ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ λαὸς πολυπληθὴς συνήχθη.
'Επὶ τὸν πύργον δ' 'Εϊφὲλ τότ' ὁ ἐντεταλμένος
νὰ ὁμιλήσῃ ἀνελθών, μὲ ρητορείας σθένος
Τὸν ἄνδρα προσηγόρευσε διὰ τοῦ εὖ παρέστη,
μεθ' ὃ ἐλάλησ' ἐκτενῶς, ἀπέδειξε τουτέστι
Δι' ἐμβριθῶν συλλογισμῶν καὶ ἐπιχειρημάτων
τὸ ὅτι διὰ τῶν ποδῶν ἐβάδιζεν ὁ Πλάτων.
Ἡ δὲ ἀξιοθαύμαστος ἐκείνη ὁμιλία,
λέγεται, κρότον ἔκαμε πολὺν ἐν Καβυλίᾳ
Τέλος, τῆς ἀγορεύσεως αὐτῆς περατωθείσης,
ἐπαινεθείσης γενικῶς καὶ χειροκροτηθείσης,
'Ο Τέρπανδρος διέσχισε τὰ συνημμένα πλήθη
καὶ εἰς τὸν οἶκον προὔχοντός τινος καθωδηγήθη,
Ἵνα ἐπί τινας στιγμὰς ἐν ταύτῃ καταλύσῃ,
διότι ἡ συγκίνησις τὸν εἶχεν ἐξαντλήσει.
Αὐτόθι τὴν ἐπίσκεψιν ἐδέχθη τῶν προὐχόντων
καὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι, μετὰ σπουδῆς ἐλθόντων
Ἵνα τῷ ἐκδηλώσωσι μὲν τὰ αἰσθήματά των,
συγχρόνως δ' ὑποβάλωσι καὶ τὰ σεβάσματά των.
Τῶν πρώτων δὲ ἐπισκεπτῶν ὅ τε Πανίκας ἦτον,
ὁ Φληναφίων καὶ πολλοὶ σὺν τούτοις ὀπαδοί των,

1 'Ο γνωστὸς ἵππος τοῦ Δὸν Κιχώτου.

Οἵτινες τῷ ἐξέφρασαν μετὰ περιπαθείας
  αἰσθήματ' ἀπαράγραπτα τιμῆς καὶ συμπαθείας·
Παρελθουσῶν ὡρῶν τινων ἐν τῇ τοιαύτῃ μέθῃ,
  ν' ἀναπαυθῇ ἐπὶ μικρὸν ὁ Τέρπανδρος ἀφέθη.
Φαγὼν δὲ οὗτος καὶ πιὼν οἶνον γλυκὺν τῆς Σάμου,
  ἐκλείσθη ἔπειτα ἐντὸς πολυτελοῦς θαλάμου
Καὶ ἐκοιμήθη ἱκανόν, κατόπι δ' ἐξυπνήσας
  καὶ τὰς τοῦ νοῦ καὶ σώματος δυνάμεις ἀνακτήσας
Ἀνήγγειλεν ὅτι σκοπὸν ἔχει νὰ ἐκφωνήσῃ
  λόγον, διὰ νὰ παύσωσι τῶν φατριῶν τὰ μίση
Καὶ ὅτι ἔδει αὐθωρεὶ νὰ εἰδοποιηθῶσι
  πάντες ἵνα προσέλθωσι καὶ τοῦ ἀκροασθῶσι.
Μὴ θέλοντες οἱ προὔχοντες λοιπὸν τὴν εὐκαιρίαν
  νὰ χάσωσι, διέταξαν χωρὶς ἀργοπορίαν
Τὸν ἐγνωσμένον κήρυκα Γεράσιμον Ψωριάρην
  ἵνα κηρύξῃ πανταχοῦ μ' εὐκρίνειαν καὶ χάριν
Ὅτι ὁ μέγας Τέρπανδρος σκοπεύει ν' ἀγορεύσῃ
  ἐν τῇ πλατείᾳ καὶ καθεὶς πρέπει ἐκεῖ νὰ σπεύσῃ.
Διαταγὴν ὁ εὔστομος κῆρυξ τοιαύτην ἔχων,
  ἤρχισ' αὐτὰ νὰ φωνασκῇ, τὴν πόλιν περιτρέχων:
»Ὁ Τρύπανδρας χάϊ! χούϊ! ἄνθρω... α μ' εὐγλωττία,
  »λόγο θὰ βγααάλῃ χάμ! χού! χά! τόρα εἰς τὴν πλατεία
»Λοιπὸν χά! χού! μά! τρέξετε καὶ χά! χοῦ! μὴν ἀργῆτε
  »εἰς τὴν πλατεία Τρύπανδρα χάϊ! ν' ἀφουγκρασθῆτε.
»Διότι, ἂν πα! χού! χά! τά... καὶ δὲν πατα... συμφώνως,
  »ἔξω αὐτὸς χά! ούά! χά! θὰ μείνῃ χού! χά!... ονος
Εἰς τὴν τοιαύτην πρόσκλησιν, ἀπὸ τὰς συνοικίας
  ἄνθρωποι πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας,
Ἄλλοι σχεδὸν ἡμίγυμνοι, ἄλλοι ἐνδεδυμένοι,
  οἱ πάντες πλὴν ἀσθμαίνοντες καὶ συγκεκινημένοι,
Πρὸς τὴν πλατεῖαν αὐθωρεὶ δὲν ὤκνησαν νὰ τρέξουν
  ἵνα, διὰ νὰ ἀκούσωσι, θέσιν καλὴν καθέξουν.
Ἀφ' οὗ συνέρρευσαν ἐκεῖ μικροί τε καὶ μεγάλοι,
  ὥστε τινὲς εἰς τοὺς φανοὺς ἀνέβησαν καὶ ἄλλοι

Εἰς δένδρα, μὴ εὑρίσκοντες θέσεις ἵνα σταθῶσι
  τὸ τοῦ Τερπάνδρου κήρυγμα διὰ ν' ἀκροασθῶσι,
Στιγμαί τινες ὀλίγισται εἶχον παρέλθει μόνον,
  ὁπόταν λίαν ἰσχυρὸς ἠκούσθ' ἦχος κωδώνων
Ὅστις ἀνήγγειλε, πληρῶν τὴν πάντων προσδοκίαν,
  ὅτι ὁ μέγας Τέρπανδρος ἐκλείπει τὴν οἰκίαν
Καὶ εἰς πλατεῖαν ἔρχεται διὰ νὰ ὁμιλήσῃ
  τοῖς, κατὰ τὸ προκηρυχθέν, ἐν ταύτῃ ἀθροισθεῖσι.
Τὸ τῶν κωδώνων ἤχημα ἠλέκτρισε τὸ πλῆθος
  καὶ ἐν τῷ μέσ' ὀχλοβοῆς, ὡς γίνεται συνήθως,
Πρὸς ἓν σημεῖον γενικῶς πᾶν τότ' ἐστράφη ὄμμα
  καὶ ὁμοιότυπος φωνὴ ἐξέφυγε πᾶν στόμα.
Ὁ Τέρπανδρος! ὁ Τέρπανδρος!.. καὶ ἐν φρενῶν ἐκστάσει,
  οἱ πάντες περιέμενον πότε αὐτὸς θὰ φθάσῃ.
Καὶ πράγματι, μετὰ βραχὺ ἐφάν' εἰς τὴν πλατεῖαν
  ὁ Τέρπανδρος, πολυπληθῆ ἐπάγων συνοδείαν,
Ἐν ἀκαρεῖ δ' ὥς τις βροντὴ ἐξ οὐρανοῦ ἂν ἦτο,
  κραυγή, τὴν γῆν κλονήσασα, ἠκούσθη ζήτω! ζήτω!
Ἐκεῖνος δέ, σεμνοπρεπῶς καὶ εὐσταλῶς βαδίζων
  καὶ μετὰ ἱλαρότητος τὰ πλήθη χαιρετίζων
Ἐπὶ τοῦ πύργου Εἰφὲλ μέ τιν' ἀνῆλθε κόπον,
  ὡς ἐκ τῆς συγκεντρώσεως πολλῶν ἐκεῖ ἀνθρώπων.
Τότε δὲ πάντων εἰς σιγὴν ἀλλήλους προτρεψάντων
  καὶ στόματα καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα ἀνοιξάντων,
Ὁ Τέρπανδρος, ἀφ' οὗ, λαβὼν τοῦ ῥήτορος τὸ ἦθος,
  ἐσπόγγισε τὴν ῥῖνά του, ἐκόμβωσε τὸ στῆθος
Καὶ ἔβηξε σπασμωδικῶς καὶ ἐπανειλημμένως,
  ὡμίλησε μὲ σθεναρὰν φωνὴν ὡς ἑπομένως.
»Μεγατιμόϊ φίλοϊ καὶ συμπολιτάϊ,
  »χαίρεϊ χομολογῶ καὶ ἀγαλλετάϊ . . .
Ἡ προφορὰ κατ' Ἔρασμον, ἠχοῦσα ἐπὶ ὤτων,
  ἅτινα ταύτην ἤκουον ἐκ γενετῆς τὸ πρῶτον,
Παρήγαγε κατάπληξιν· δι' ὅ, καὶ μὴ νοοῦντες
  οἱ πάντες τί ὁ Τέρπανδρος ἐλάλει καὶ φρονοῦντες

Τῇ παναρχαίᾳ σαμικῇ ὅτι ἐχρᾶτο γλώσσῃ,
δὲν ἤργησαν ἕνεκ' αὐτοῦ νὰ ἐνθουσιασθῶσι
Καὶ νὰ ἐπευφημήσωσι τὸν ἄνδρα χαρμοσύνως·
παυσάσης δὲ τῆς ταραχῆς, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος.
»Μεγάλως ἐν τῷ στήθεϊ ἐμόϋ χὴ καρδία,
»ἐπὶ τᾷ ἄκρᾳ σπουδᾷ καὶ τᾷ προθυμίᾳ,
»Μετ' χὼν χάμα ἐμάθετε χότι θὰ χομιλήσω
»πρὸς κοϊνωφελῆ σκοπὸν διὰ νὰ διαλύσω
Τὰς ἔριδας, χαίτινες χολόϋς ταραττόϋν,
»τῆς δὲ πατρίδος οϊκτρῶς τὰ σπλάγχνα σπαραττόϋν
»Ἐπαναγάγω δ' αὐτᾷ χυμῖν τε ἐκείναν,
»τὰν χὰν ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν εἵχετ' εἰρήναν,
»Ἐθκύμως παρητήσατε μὲ ἐθελοθυσίαν
»τὰν οϊκογενέϊάν τε πᾶσάν τ' ἐργασίαν,
»Καὶ συνήλθετε ἐδῶ χίνα ἀκροασθῆτε
»τῶν λόγων μόϋ, ὄφελος δὲ μέγα ἀρυσθῆτε
»Τόϋτο ἔξοχον τιμὴν σᾶς περιποϊέϊ,
»καὶ χὼς φιλοπάτριδας σᾶς δεϊκνυέεϊ,
»Δι' χό, ἐρεϊδόμενος ἐπὶ τᾶς ἀρετᾶς σας,
»τὰ χυψηλ' αἴσθήματα καὶ φρονήματά σας,
»Ἦλθον ἐκ Παναίμοϋ ἐνθάδε χίνα σώσω
»χυμᾶς κινδυνεύοντας καὶ συμφιλιώσω
»Χολόϋς, χώστε τὸ χεξῆς χὲν χάπαντες νὰ ὦσι
»καὶ μὲ χομονόϊαν καὶ ἀγάπαν ζῶσι . . .
Κραυγαὶ τότ' ἐξερράγησαν: Καὶ σὺ καὶ σὺ νὰ ζήσῃς!
καὶ ταύτας διεδέξαντο σφοδραὶ χειροκροτήσεις.
Ἄλλοι δὲ πάλιν ἔκραζον: Παύσατε, ἡσυχεῖτε,
τὸν ῥήτορα μὲ τὰς πολλὰς φωνὰς μὴ ἐνοχλῆτε.
Ἀφ' οὗ δ' ἔπαυσ' ὁ θόρυβος ὁ παρατεταμένος,
τὸν λόγον του ἀνέλαβεν αὐτός, ὡς ἑπομένως.
»Καὶ χυμᾶς νῦν ἐρωτῶ, χρηστόϊ πολιτάϊ
»Ὀξυτονόϊ τε καὶ Περισπωμενιτάϊ,
»Πρὸς τὶ ἐρίζετ' χόϋτως χένεκ' χενὸς τονόϋ,
»παγᾶς παντός τε κακόϋ καὶ παντὸς φθονόϋ.

»Ἐμβλέψατ' εἰς τὰ πτηνὰ καὶ εἰς τὰ ζῶα,
»χάτινα πέτοντ' χυψηλὰ ἢ τρεφονται πόα,
»Ἐπίσης ἐξετάσετε ἐν τῷ ἀγρῷ τὰ κρῖνα,
ἂν γένεχεν τόνων ποτὲ ἐρίζωσ' ἐκεῖνα.
»Πέριξ τὰν φύσιν ἴδετε, ἐὰν ποτε κάμμίαν
»δι' γένα τόνον συμπλοκᾶς κέκτητ' ἐπιθυμίαν
»Καὶ χυμεῖς λοιπὸν πῶς προαιρεῖσθε
»τῶν ζώων καὶ τῶν πτηνῶν χείρονες νὰ ἦσθε;
«Τοῖτοῦτο, φίλοι, ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε,
»ἀλλὰ τῶν προπατόρων σας ἄξιοι φανῆτε. . . .
Τοὺς λόγους τούτους τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς ἐνθουσιώδεις
ζητωκραυγαὶ διέκοψαν μακραὶ καὶ θορυβώδεις
Καὶ ἄλλοι μὲν τὰ φέσια αὐτῶν εἰς τ' ἄκρον ἧρτων
βακτηριῶν καὶ ἔσειον, ἕτεροι δὲ ἐσκίρτων
Καὶ ἥλλοντο ἐκ τῆς χαρᾶς, τινὲς δὲ ἄλλοι πάλιν
κατείχοντο ἀπὸ ψυχῆς συγκίνησιν μεγάλην.
Τὸ πᾶν συνεταράσσετο λοιπὸν καὶ ἐδονεῖτο
καὶ ἄλλο δὲν ἠκούετο νὰ κράζωσιν ἢ ζήτω!
Ἀφ' οὗ δὲ τῶν ζητωκραυγῶν αὐτὴ ἡ τρικυμία
ἐκόπασε καὶ σχετικὴ ἐπῆλθε νηνεμία,
Ὁ Τέρπανδρος, ἐν προφανῶς τεταραγμένῃ ὄψει,
ἀνέλαβε τὸν λόγον του, ὃν εἶχε διακόψει.
»Ἐξ χόσων ἀκούω πλὴν καὶ ἐξ χόσων βλέπω
»μοὶ εἶν' ἀδύνατον πλέον νὰ ἀμφιρρέπω.
»Καὶ νὰ μὴ παραδεχθῶ χότι θὰ πεισθῆτε
»εἰς τὰς προτροπάς μοῦ χόπως συμμορφωθῆτε
»Διότι καὶ συνετῶς χο Ὤκελλος χορίζει
»χότι δὲν εἶν' ἄξιον κανεῖς νὰ ἐρίζῃ.
»Ἄλλως καὶ τὸ ζήτημα, χὸ σᾶς διαιρεῖ
»καὶ ἐχθρούς καθιστᾷ, ἥτοι ἂν πρεπέει
»Τὸ πόὓς νὰ τονίζητε διὰ περισπωμένης
»ἢ δι' ὀξεῖας χαπλῆς, ἐπάνω τιθεμένης,
»Εἶναι ἀσήμαντον καὶ μετ' ἀπορίας
»χορῶ νὰ μὴ τὸ λύητε μετ' εὐχερείας.

»Δι' χὸ ποθῶν τὰ καθ' χυμᾶς νὰ διευκολύνω,
»χὲν χόλως ἁπλούστατον πρᾶγμα θὰ προτείνω.
»Καί, ἐὰν τὰν πρότασίν μοῦ παραδεχθῆτε,
»ἐν τάχεϊ τῶν δεϊνῶν χυμῶν θ' ἀπαλλαχθῆτε.
»Τὰς διφθογγόϋς χυμεῖς προφέρετ' χηνωμένας,
»ἐν χῷ ἄλλως δὲν πρέπεϊ ἢ ἀναλελυμένας
»Ταύτας νὰ προφέρητε, διότ' ἀναντιρρήτως
»καὶ χοὶ τὸ πάλαϊ ἐπρόφερον χούτως.
»Ἂν λοϊπὸν ἀϋτόϋς χόλοϊ μιμηθῶσι
»τὰ σκάνδαλα ἀπὸ χυμᾶς ἀμέσως θὰ ἀρθῶσι.
»Καὶ ἐν ταῖς ἔρισι χυμῶν θὰ ἔλθῃ λύσις,
»ἐὰν ἢ χομιλόϋντες ἢ γράφοντες ἐπ' ἴσης,
»Παραϊτόϋντες τὰς νῦν χεξέϊς ἀτοπόϋς,
»δὲν λέγητε ἢ γράφητε πους πλέον, ἀλλὰ πόϋς.
»Ναί, πολυφιλήτοϊ, κατ' ἀϋτὸν τὸν τρόπον
»ἐκλεϊπέϊ τὸ γενῶν τὸν χόλον τῶν ἀνθρώπων.
»Βραχέος ὄντος τόϋ ο μικρόϋ καὶ μόνον
»ἐπ' ἀϋτὸ λαμβάνοντος τῆς ὀξείας τόνον,
»Πoσῶς δὲν δυνατάϊ τις διὰ νὰ ἀμφιβάλῃ
»εἰς τὸ πόϋς πόϊον τόνον δέον νὰ βάλῃ.
»Ἀλλὰ χωρὶς νὰ φοβηθῇ ἀντίρρησιν καμμίαν,
»ἐπ' ἀϋτῆς τῆς λέξεως θὰ θέσῃ ὀξεῖαν.
»Χώστε, ἀνίσως πράξητε χότι σᾶς προτείνω,
»χαρθήσεταϊ ἐξ χυμῶν πᾶν σκάνδαλον, χὼς κρίνω.
»Πεπεϊσμάϊ δὲ καλῶς χότι θ' ἀποδεχθῆτε
»τὰν πρότασιν ἐπειδὴ ὁλοὶ ποθεῖτε
»Νὰ ἴδητε τὰς ἔριδας ἐξαλειφομένας,
»τὰς πρὸ χρονόϋ μεταξὺ χυμῶν χυφισταμένας,
»Ναί, ὦ Ὀξυτόνοϊ, χρηστοϊ πολιτάϊ,
»καὶ σεῖς, ἐχέφρονες Περισπωμενιτάϊ,
»Πείσθητε εἰς ἐμέ, προσέλθετ' ἀλληλόϊς,
»λέγοντές, τε καὶ γράφοντες τοὐντεῦθεν πόϋς.
»Φαίδιμον χίν' ἄγητε καὶ μακάρων βίον
»ὄντες καὶ ἄξιοϊ πλείστων ἐγκωμίων

»Χούτω δὲ γενήσεται παντόῦ εἰρήνη,
»κἀγὼ δ' εἰς Πανάϊμον βῶ, βῶ ἐν εὐφροσύνῃ».
Αὐτὰ μὲν εἶπ' ὁ Τέρπανδρος πρὸς πάντας λιγυφώνως,
ὁ δὲ λαός, ἠλεκτρισθείς, ἀνέκραξ' ὁμοφώνως.
»Φάγε τὴν χῆνα, Τέρπανδρε, φάγε τὰ μακαρόνια
»ψάλλε καὶ ἀλληλούια, ποῦ νἄχῃς χίλια χρόνια!
Καὶ ταῦτα διεδέχθησαν κραυγαί, ἐπευφημήσεις,
καὶ αἰσθημάτων καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἐκχύσεις.
»Ὦ Τέρπανδρ', ἔκραζον οἱ μέν, ἡ δόξα σου μεγάλη!
»ζήτω ὁ ῥήτωρ Τέρπανδρος! ἐβροντοφώνουν ἄλλοι
»Τινὲς δ' ἐν ἐνθουσιασμῷ ἐφώναζον ἀκράτῳ
»—κάτω τ' ἀμπελοφάσουλα! . . .ὅλαι αἱ μπάμιαι κάτω!
Καὶ ἄλλοι πάλιν ἐν ὀργῇ ἐφώνουν εὐνοήτῳ:
»—Εἰς τὸν διάβολον τὸ πούς . . . Τὸ πόῦς τόρα ζήτω!
Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν κραυγῶν ζήτω καὶ κάτω, μία
ἠκούσθη αἴφνης πλήττουσα τὰ ὦτα ἁρμονία.
»Πόῦς μεγάλον καὶ τρανόν, πόῦς εὐλογημένον,
»πόῦς καινὸν καὶ ἔνδοξον, πόῦς τετιμημένον,
»Πόῦς λαμπρὸν καὶ τιμαλφές, πόῦς σεπτὸν καὶ θεῖον,
»πόῦς πανυπερσέβαστον, ὦ πόῦς τῶν πούων
»Ἡ δύναμίς σου σήμερον, ὦ πόῦς, κατεδείχθη
»καὶ εὐδοκία ἐπὶ γῆς διά σου ἐκηρύχθη.
»Τοῦ πόῦς ἐπαινέσωμεν λοιπὸν τὸν ἐφευρέτην
»καὶ ἀνυμνήσωμεν αὐτὸν ὡς μέγαν εὐεργετην.
»Πᾶσα πνοὴ τὸν Τέρπανδρον εὐήχως αἰνεσάτω
»καὶ πασ' ἀνθρώπειος φωνὴ αὐτὸν ἀνυψωσάτω!
Καὶ ἀληθῶς μία κραυγὴ ἀντήχησ' αὐτομάτως
βοῶσα: Εἰς τὸν Τέρπανδρον δόξα, τιμὴ καὶ κράτος!
Μετὰ τὴν ἀποθέωσιν αὐτήν, παραλαβόντες
ἀπὸ τοῦ πύργου Ἐϊφὲλ τὸν ἄνδρα καὶ βοῶντες
Ζήτω! ὡδήγησαν αὐτὸν εἰς τὸ κατάλυμά του,
ἵνα ἐκεῖ ἀναπαυθῇ μικρὸν ἐκ τοῦ καμάτου
Καὶ ἐκ τῶν συγκινήσεων, ἃς εἶχεν ὑπομείνει
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ κλητῇ καὶ ἱερᾷ ἐκείνῃ.

Μεθ' ὁ εἰς τὴν οἰκίαν του ἀπῆλθ' ἕκαστος χαίρων
καὶ ἀναμνήσεις ζωηρὰς τῶν γενομένων φέρων.
Μετὰ τερπνῶν διῆλθ' ἡ νὺξ δι' ὅλους ἐνυπνίων
καὶ μετὰ συνταράξεων κοιλιακῶν παντοίων.
Τὴν δ' ἐπιοῦσαν, τῆς ἠοῦς ὑποφωσκούσης μόλις,
εἰς πλήρη ἀναστάτωσιν εὑρίσκετο ἡ πόλις,
Διότι, ἀπὸ πρότερον γνωστοῦ τοῖς πᾶσιν ὄντος
ὅτι θ' ἀπέλθ' ὁ Τέρπανδρος, καθεὶς κατεπειγόντως
Μετέβαιν' εἰς τὸν οἶκόν του ἵν' ἀποχαιρετίσῃ
τὸν ἄνδρα, ταὐτοχρόνως δὲ καὶ τῷ εὐχαριστήσῃ
Δι' ἃς λίαν ἐπιτυχῶς κατέβαλ' ἐνεργείας
ὑπὲρ τῆς συνδιαλλαγῆς αὐτῶν καὶ εὐπραγίας
Ὅθεν πολὺς ἀπὸ πρωῒ λαὸς εἶχε συρρεύσει
τιμητικῶς τὸν Τέρπανδρον διὰ νὰ συνοδεύσῃ
Μέχρι τινός, ὀψέποτε ἤθελ' ἀποφασίσει
ἵν' ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ
Τέλος μετὰ διάχυσιν ποικίλων αἰσθημάτων,
μετ' ἀφειδίαν ἀσπασμῶν καὶ φιλοφρονημάτων,
Ἐν μέσῳ ἐνθουσιασμοῦ καὶ παρατεταμένων
ζητωκραυγῶν, ὁ Τέρπανδρος ἀπῆλθε μετ' ἐπαίνων.
Τῆς ὅλης συνοδείας δὲ ἡγεῖτο μουσική τις
ἔκ τε κυμβάλων ἠχηρῶν καὶ ἐκ ζουρνάδων, ἥτις,
Ἀπαύστως παιανίζουσα ἐν θαυμασίῳ μέλει,
εἰς τῶν ψυχῶν τὴν ἔξαρσιν μεγάλως συνετέλει.
Κατόπι δὲ τῆς μουσικῆς, βραδέως προχωροῦντες,
ἐβάδιζον οἱ μαθηταί, ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦντες
Οἱ μὲν μυρσίνας χλοεράς, οἱ δὲ μελαμπετάλους
κλώνους δαφνῶν καὶ ἕτεροι στεφάνους φιλοκάλους.
Ὕστερον τούτων ἤρχετο τὸ τῶν προκρίτων πλῆθος,
μὲ βῆμα ἀξιοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον ἦθος.
Τοῖς προὔχουσι δ' ἐφείπετο ὁ Τέρπανδρος ἱππεύων
καὶ διὰ τοῦ *χαίρετε* πάντας προσαγορεύων.
Λαὸς ἀπειραρίθμιος ἐν τέλει συνωθεῖτο,
μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως κράζων ἀπαύστως: ζήτω!

Ἀφ' οὗ μὲ παιανίσματα καὶ τὴν πομπὴν ἐκείνην
  βραδυποροῦντες ἔφθασαν εἰς τοῦ Ζερδοῦ τὴν Κρήνην [1]
Ἐκ τῆς ὁποίας προὔκειτο νὰ ἀποχωρισθῶσιν,
  ἵνα ἐπὶ τὰ ἴδια ἑκάτεροι τραπῶσιν,
Ἀνῆλθεν ἐπὶ ἕρμακος ὁ ρήτωρ τῆς ἡμέρας
  καὶ διὰ ἀγορεύσεως σιραίου γλυκυτέρας,
Ἀπέδειξε διὰ πολλῶν ρητορικῶν σχημάτων
  ὅτ' εἶχε δύο ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα ἓν ὁ Πλάτων.
Μεθ' ὅ, πάντων τὸν ρήτορα αὐτὸν εὐφημησάντων
  καὶ ὑπὲρ τοῦ Τερπάνδρου τρὶς τὸ ζήτω κραυγασάντων,
Αὐτὸς μὲν λίαν προσηνῶς τοὺς πάντας χαιρετίσας
  καὶ *Ἔχετε χυγέϊαν, ὦ φίλοϊ*, φωνήσας
Ἥψατο τῆς πρὸς Πάναιμον ὁδοῦ, οἱ δ' εἰς Λιμένα
  ἐπέστρεψαν, μὲ ὄμματα δακρύων πληρωμένα·
Διότι πλέον μετ' αὐτῶν ὁ Τέρπανδρος δὲν ἦτο
  καὶ ἡ πρωτεύουσα ἀνδρὸς τοιούτου ἐστερεῖτο.
Ἀφ' οὗ δ' ἡ εὔλογος αὐτῶν ὀδύνη κατηυνάσθη
  καὶ ἡ πολλὴ συγκίνησις κἄπως ἐμετριάσθη,
Ἀπόφασιν ἐποίησαν ἵν' εἰς τὴν δημοσίαν
  πλατείαν συγκαλέσωσιν ἀμέσως ἐκκλησίαν
Καὶ συσκεφθῶσιν ἐν αὐτῇ δεόντως τί να γείνῃ,
  ὅπως ἐπέλθῃ τάχιον ἡ ποθητὴ εἰρήνη.
Κήρυκος δὲ κηρύξαντος ἀνὰ τὴν πόλιν τότε
  ὅτι εἰς συνδιάσκεψιν καλοῦντ' οἱ πατριῶται,
Συνῆλθον οἱ Ὀξύτονοι, οἱ Περισπωμενῖται
  καὶ ἄλλοι ἀξιότιμοι καὶ σεβαστοὶ πολῖται,
Τάξεως, ἡλικίας τε καὶ ἔργων διαφόρων,
  (ἔλειπε δὲ τὸ σύστημα μόνον τῶν δικηγόρων·
Διότι οὗτοι τὴν στιγμὴν συνέπεσεν ἐκείνην
  νὰ ἐνεργῶσιν ἀλλαχοῦ πραγματογνωμοσύνην)
Καί, πρῶτον, τὸ προεδρικὸν κατήρτισαν γραφεῖον,
  ὅπερ εὐκόλως ἔγεινε, χωρὶς ἐπεισοδείων,

---

1 Θέσις οὐ μακρὰν ἀφεστηκυία τῆς πρωτευούσης, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὸ ἐνδότερο τῆς νήσου.

Διότι, ὡς προείρρηται, οἱ δικηγόρ' ἀπῆσαν,
ἐξ ἄλλου δὲ καὶ πρόσφατοι αἱ τοῦ Τερπάνδρου ἦσαν
Λελογισμέναι προτροπαὶ καί, κατ' ἀκολουθίαν,
κἀνεὶς δὲν ἐπεδίωκε τὴν πρωτοκαθεδρίαν.
Ἐξ ἐναντίας, ἤθελον οἱ πάντες νὰ φανῶσι
θυσίας ὅτι πράττουσιν ἵνα διαλλαγῶσι.
Τῆς τοῦ προέδρου ἐκλογῆς λοιπὸν συντελεσθείσης
ἐν ἄκρᾳ νομιμότητι καὶ ἀναγνωρισθείσης
Ἐγκύρου, τότε ἔλαβε τὸν λόγον αὐτὸς πρῶτος
καὶ μετὰ συγκινήσεως καρδίας καὶ εὐγλώττως
Τοῖς πᾶσιν ὡμολόγησε θερμὴν εὐγνωμοσύνην
δι' ἣν ἐτεκμηρίωσαν αὐτῷ ἐμπιστοσύνην,
Καὶ παμψηφεὶ ἀνύψωσαν ἐπὶ τὴν προεδρείαν,
ὅπερ πολὺ διέθρυπτεν αὐτοῦ τὴν φιλαυτίαν·
Μεθ' ὃ διεβεβαίωσεν ὅτι ἐνεφορεῖτο
παντὸς χρηστοῦ αἰσθήματος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο
Φιλόπατρις ἐκ κορυφῆς καὶ μέχρι τῶν ὀνύχων,
δι' ὅπερ θείαν ἔμπνευσιν οἱ παρεστῶτες εἶχον,
Ἄνδρα ἀναγορεύσαντες τοιοῦτον πρόεδρόν των,
εἰς ὃν ἡ λάμψις ἀνακλᾷ πασῶν τῶν ἰδεῶν των.
Τὸν λόγον δὲ μετέπειτα ἀλλοῦ μετατοπίσας
καὶ τὸν γεννάδαν Τέρπανδρον πρεπόντως ἐξυμνήσας,
Ἐξέθηκε ῥητορικῶς, δι' ἀμαυρῶν χρωμάτων
καὶ διὰ ὑπομνήσεως πολλῶν παραδειγμάτων,
Τὰ προερχόμενα κακὰ ἀπὸ τὰς διχονοίας.
συγκρίνων πρὸς τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐκ τῆς ὁμονοίας.
Κατέληξε δ' ὁ πρόεδρος τὸν λόγον του ἐκεῖνον,
πρὸς παῦσιν τῶν διχονοιῶν τοὺς πάντας παροτρύνων.
Αἱ πλήρεις πατριωτισμοῦ τοιαῦται παρορμήσεις
προὐκάλεσαν τὸν ἔπαινον καὶ τὰς χειροκροτήσεις
Ὅλης τῆς συνελεύσεως, ἥτις δὲν ἠλαττοῦτο,
βεβαίως, τοῦ προέδρου της ἐν αἰσθημάτων πλούτῳ.
Παυσάσης δὲ τῆς ταραχῆς τῆς παρατεταμένης
καὶ τῆς συνεδριάσεως ἐν τάξει ἀρξαμένης,

Ὁ πρόεδρος ἠρώτησε τοὺς ἐν τῇ συνελεύσει,
τίς ἐξ αὐτῶν ἐπιθυμεῖ διὰ νὰ ἀγορεύσῃ.
Ἐπὶ τῷ ἐρωτήματι, ἀνέστη ὁ Πανίκας,
ἐναύλους εἰς τὰ ὦτά του τηρῶν τὰς ὑποθήκας
Τοῦ ἄρτι ὁμιλήσαντες περὶ ὁμοφροσύνης,
καὶ μετὰ συγκινήσεως καὶ ταπεινοφροσύνης,
Ἐδήλωσεν ὅτι αὐτὸς ποθεῖ νὰ ὁμιλήσῃ,
ᾧ καὶ ἐδόθη ἄδεια τὸν λόγον νὰ ἀρχίσῃ.
Τότε, ἐπενεργήσασα ὑπερφυῶς ἡ Ἥρα,
μετέβαλε καὶ γλῶσσάν του καὶ νοῦν καὶ χαρακτῆρα.
Ἀφ' οὗ δὲ τοὺς ἐν δεξιᾷ καὶ τοὺς ἐν εὐωνύμῳ
ἐκεῖνος ἐχαιρέτισε, ταῦτ' ἔλεξε τῷ δήμῳ.
»Δεινὸν πρᾶγμα ἡ ἄγνοια, τῷ ὄντι, καὶ ἀτόπων
»αἰτία γίνεται συχνὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων.
»Διότι αὕτη ὡς ἀχλὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς σκοτίζει,
»καὶ τὸ ὀρθὸν νὰ ἴδωσι καὶ πρέπον ἐμποδίζει.
»Δι' ὅ, ὅσοι εἰς ἄγνοιαν βαθείαν κυλινδοῦνται
»ἀναμφιλέκτως πρὸς τυφλοὺς αὐτοὶ ἐξομοιοῦνται,
»Ἐν τῇ τυφλώσει δὲ αὐτῶν τελείως ἀγνοοῦσι
»τί λέγουσι, τί πράττουσι καὶ τέλος τί ζητοῦσι.
»Τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ σκοτίᾳ τέως
»τελοῦντες, δὲν ἐπαύομεν ἐρίζοντες ματαίως
»Περὶ τοῦ τίς ἐπὶ τοῦ πους προσήκων ἦτο τόνος
»καὶ διεπληκτιζόμεθα·φεῦ! ἰσχυρογνωμόνως.
»Διά τε τῶν κραυγῶν ἡμῶν καὶ διὰ τῆς γραφίδος
»σπαράσσοντες ἀνηλεῶς τὰ σπλάγχνα τῆς πατρίδος.
(Συγκίνησις· φωναί τινες: Αὐτὴ ταλαιπωρεῖται·
ἄλλαι φωναί: Πατρίς! Πατρίς! καὶ ἄλλαι, ἡσυχεῖτε).
»Πλὴν εὐτυχῶς μέσῳ αὐτῆς τῆς τόσον πολυπόνου
»ἔριδος περὶ χρήσεως ἑνὸς ἀθλίου τόνου.
»Ἐπέλαμψεν αὐτόκλητος, ὢ θαῦμα τῶν θαυμάτων!
»ὁ ἐκ Παναίμου Τέρπανδρος, ὥς τις ἀστὴρ διάττων,
»Δι' οὗ τινος ἐσώθημεν ἀπὸ τῆς πονηρίας,
»δι' οὗ τινος ἐτύχομεν οἱ πάντες σωτηρίας,

»Δι' οὗ τινος εἴδομεν φῶς, ἡμᾶς διαφωτίζον,
»δι' οὗτινος ἐλάβομεν πνεῦμα ἡμᾶς στολίζον,
»Δι' οὗ τινος ἡ ἄγνοια ἡμῶν διεσκεδάσθη,
»δι' οὗ τινος καινὴ ζωὴ ἡμῖν παρεσκευάσθη,
»Δι' οὗ τινος παράγγελμα ἐδόθ' ἡμῖν ἀθρόοις
»νὰ λέγωμεν καὶ γράφωμεν οὐχὶ *πους*, ἀλλὰ *πόϋς*.
»Τοιουτοτρόπως ἤρθησαν αἱ διαμφισβητήσεις,
»αἱ ἔριδες, τὰ σκάνδαλα, αἱ φαῦλαι συζητήσεις.
»Οἱ Περισπωμενῖται νῦν δ' αὐτῷ μετ' εὐπειθείας
»ὑπείκοντες, καὶ σύναμα αὐτοῦ τὰς προσπαθείας
»Ὑπὲρ εἰρήνης στέργοντες καὶ ὑποβοηθοῦντες,
»προσέρχονται ἐνώπιον ὑμῶν, ὁμολογοῦντες.
»Ὅτι τοῦ περὶ τονισμοῦ ἀγῶνος παραιτοῦνται
»καὶ λήθην ὅσων ἔγειναν τελείαν ἐξαιτοῦνται.
»Καὶ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν ὅσων νῦν προτείνω,
»χεῖρα εἰρήνης φιλικὴν ἐκθύμως ὑμῖν τείνω.
»Καὶ ἐπειδὴ ὅτι δεκτὴ θὰ γείν' αὐτὴ πιστεύω,
μετὰ τοῦ *πόϋς* ἅπαντας ὑμᾶς προσαγορεύω»
Ἡ τοῦ Πανίκα σύνεσις καὶ αὐταπαρνησία,
ἡ ἄκρα συγκατάβασις καὶ ἐθελοθυσία
Προὐκάλεσαν, πραγματικῶς, τὸν θαυμασμὸν ἁπάντων,
κρινόντων αὐτὸν ἄξιον τιμῶν καὶ ἀνδριάντων·
Διότι οὕτως ἔμελλε παραίτιος νὰ γείνῃ
ὅπως ἐπέλθ' εἰς ἅπασαν τὴν νῆσον ἡ εἰρήνη.
Ὅθεν, ἀφ' οὗ διὰ κραυγῶν καὶ χειροκροτημάτων,
ἐπέδειξαν τὰ ἔνθερμα αὐτὰ αἰσθήματά των,
Ἔσπευσαν ἀπαξάπαντες ἵνα τῷ συγχαρῶσι,
δηλοῦντες ὅτι ἔκτοτε αὐτὸν θὰ θεωρῶσι
Τῆς Σάμου ἐγκαλώπισμα καὶ κλέος τοῦ Λιμένος
καὶ ὅτι σκοπὸν ἔχουσι νὰ στήσωσ' ἑπομένως
Τὸν ἀνδριάντ' αὐτοῦ χρυσοῦν ἐν μέσῃ τῇ πλατείᾳ,
ἵνα τηρῆτ' ἡ μνήμη του ἐν Σάμῳ αἰωνία.
Ἐν ᾧ δ' οἱ πάντες ἔπλεκον σωρείαν ἐγκωμίων
εἰς τὸν Πανίκαν, ἀναστὰς ὁ πρόφρων Φληναφίων,,

Εἶπεν ὅτι προτίθεται ὡσαύτως νὰ λαλήσῃ,
  ἂν ἄδειαν ὁ πρόεδρος πρὸς τοῦτο χορηγήσῃ.
Καὶ τοῦ προέδρου δώσαντος αὐτὴν προηγουμένως,
  ὁ Φληναφίων ἤρξατο λαλῶν ὡς ἑπομένως
»Πρῶτον μὲν πάντων εὔχομαι εἰς Ἥραν, τὴν προστάτιν
  »τῆς νήσου ταύτης, ἵνα με εὐδόκιμον ἐργάτην
»Τῶν ὑψηλῶν καὶ σεβαστῶν βουλῶν της ἀναδείξῃ
  »καὶ δυνηθῶ ἐν συντριβῇ ψυχῆς καὶ κατανύξει
»Νὰ ὁμιλήσω πρὸς ὑμᾶς, ἀξίως τῆς αἰτίας
  »καὶ τῆς τοῦ προλαλήσαντος Πανίκα εὐγλωττίας.
»Δεύτερον δὲ παρακαλῶ νά μου ἀκροασθῆτε
  »μὲ εὐμενῆ διάθεσιν, μεθ᾽ ὃ νὰ ἀσπασθῆτε
»Τοὺς λόγους μου, ἐὰν ὀρθοὶ πᾶσιν ὑμῖν φανῶσι
  »καὶ εἰς τὸ γενικὸν καλὸν τῆς νήσου ἀφορῶσι.
»Σκότος πυκνὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάλυπτεν ἐπ' ἴσης
  »ἡμῶν καὶ δαπανώμενοι εἰς φαύλας συζητήσεις
»Καὶ εἰς ἀγρίας ἔριδας περὶ τοῦ τίνα τόνον
  »ἐδέχετο ἡ λέξις πους, ἥτις ἀπὸ αἰώνων
»Ὑπάρχει βαρυτήμαντος, διότ' εἰς πάντα τόπον
  »διὰ ποδῶν ἡ κίνησις τελεῖται τῶν ἀνθρώπων,
»Ἕνα ἐπεδιώκομεν σκοπόν, ν' ἀναδειχθῶμεν
  »τῶν ἄλλων εὐμαθέστεροι καὶ οὕτω δοξασθῶμεν.
»Καὶ διεπληκτιζόμεθα λοιπὸν μὲ ποῖον τόνον
  »τοὺς πόδας νὰ τονίζωμεν ἡμῶν καὶ τῶν προγόνων.
»Εἰς τόσον δὲ εἶχε βαθμὸν ἡ ἔρις προχωρήσει,
  »ὥστε ἡ σπάθη προὔκειτο τὸ ζήτημα νὰ λύσῃ.
»Ἤθελον δ' οὕτως ἀνοιχθῇ σοφῶν ἀπείρων τάφοι,
  »βαφῶσι δὲ μὲ αἵματα τὰ πάτρια ἐδάφη . . .
(Οἱ θλιβεροὶ λόγοι αὐτοὶ τοὺς πάντας συγκινοῦσιν,
  ὥστε πολλοὶ στενάζουσι, πολλοὶ δὲ καὶ θρηνοῦσιν,
Ἕτεροι δὲ προσβάλλονται ὑπὸ νευροπαθείας
  καὶ δώδεκ' ἀποθνήσκουσιν ἐκ συγκοπῆς καρδίας.)
Ἀφ' οὗ δὲ ἡ συγκίνησις παρῆλθε βαθμιαίως,
  ὁ Φληναφίων ὡς ἑξῆς ἐλάλησε βραδέως

»Ἐν ᾧ ἡ ἐχθροπάθεια ἡμῶν ἐκορυφώθη,
»ὁ Τέρπανδρος ἐκ μηχανῆς θεὸς ἐφανερώθη
»Καί, τὴν κατάραν ἀφελὼν τὴν ἐκ τῆς διχονοίας,
»τὴν εὐλογίαν ἔδωκεν ἡμῖν τῆς ὁμονοίας.
»Προσέτι καθωδήγησεν εἰς τῶν παθῶν τὴν λύσιν
»τοῦ πόῦς δείξας ἅπασι τὴν προφορὰν καὶ χρῆσιν,
»Δι' ἧς τινος τὸ ζήτημα τοῦ τονισμοῦ ὡρίσθη
»καὶ πᾶσα ἀμφισβήτησις αὐτοῦ ἐξωμαλίσθη
»Δικαίως ἄρα ὕμνησε τὸν Τέρπανδρον ἐκεῖνον
»καὶ ὁ Πανίκας πρὸς ἡμᾶς, φιλίαν χεῖρα τείνων.
»Ἀλλὰ καὶ οἱ Ὀξύτονοι ἡμεῖς, ἐν συναισθήσει
»τῶν ὅσων ἡ ὁμόνοια καλῶν θὰ προσπορίσῃ,
»Μετὰ Περισπωμενιτῶν ὁμόγνωμ' ἤδη ὄντες,
»ἐξ ἄλλου δὲ εἰλικρινῶς τὸν Τέρπανδρον τιμῶντες,
»Εἰς λήθην πᾶν γενόμενον προθύμως παραιτοῦμεν
»καὶ πάντα λόγον καθ' ἡμῶν ῥηθέντα λησμονοῦμεν,
»Καὶ ἐν χαρᾷ δεχόμεθα καὶ λίαν εὐγνωμόνως
»τὴν χεῖρα, ἥτις τείνεται ἡμῖν τόσῳ προφρόνως
»Αὐτὸ δὲ συμμερίζεσθε πάντες ὑμεῖς, ἐλπίζω,
»δι' ὃ καὶ μὲ τὸ εὔφωνον πόῦς σᾶς χαιρετίζω.
»Ἂν δὲ τὸ φρόνημα ὑμῶν καλῶς ἐκπροσωπῆται
»ἀπὸ ἐμέ, Ὀξύτονοι χρηστοί, ἀποφανθῆτε.
Κραυγὴ ἠκούσθη πάντοθεν: Καθ' ὅλα συμφωνοῦμεν·
μεθ' ὅσων εἶπες ἅπαντες ἡμεῖς ὁμοφρονοῦμεν.
Καὶ ταῦτα διεδέξαντο μακραὶ ἐπευφημίαι,
ζητωκραυγαὶ ἐγκάρδιοι, ἄλλαι φωναὶ παντοῖαι
Καὶ μὲ συγκίνησιν πολλὴν καὶ ἔχχυσιν μεγάλην,
εἷς εἰς τοῦ ἄλλου ἔπιπτε τὴν τρυφερὰν ἀγκάλην,
Καὶ μὲ τὰ χείλη πύρινα ἠσπάζοντο ἀλλήλους
καὶ ἔλεγον οἱ μὲν τοὺς δὲ ἀδιασπάστους φίλους,
Καὶ ἄλλο τις δὲν ἔβλεπεν ἢ περιπτυσσομένους
ἄνδρας, ἀσπαζομένους τε καὶ ἀντασπαζομένους.
Ἐν μέσῳ δὲ τῶν ἀσπασμῶν, ἠκούσθη φωνὴ μία,
ἡ τοῦ Κινκίνα λέγουσα: Ὅλων αὐτῶν αἰτία

Ὑπάρχουν τὰ μικρόβια, ἅτινα αἰσθημάτων
  τροπὴν τοιαύτην ἔφερον μὲ τὰ κεντήματά των.
Τέλος, ἀφ' οὗ διήμειψαν ἐπίθετα καὶ φράσεις,
  ἅς τινας ἐπιδέχονται τοιαῦται περιστάσεις,
Ἀφ' οὗ ὑπεραπήλαυσαν πάσας τὰς διαχύσεις
  καὶ ἔξαλλοι ἐγένοντο ἀπὸ τὰς συγκινήσεις,
Ἐπάνω τῶν ἑδρῶν αὐτῶν κατέπεσαν ἐν γένει,
  σωματικῶς καὶ ψυχικῶς καταπεπονημένοι.
Τότε ἠγέρθ' ὁ πρόεδρος καὶ μὲ φωνὴν ἡδείαν
  εἶπε: «Πολλὴν αἰσθάνομαι χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν,
»Βλέπων ὑμᾶς τὸ παρελθὸν τελείως λησμονοῦντας
  »καὶ ἤδη μὲ αἰσθήματα καινὰ ἀναβιοῦντας.
»Τὴν μάχην διαδέχεται τοὐντεῦθεν ἡ γαλήνη
  »καὶ παύουσι πᾶς στεναγμὸς καὶ λύπη καὶ ὀδύνη.
»Ὁ *πους* κατέστησεν ἡμᾶς ἐχθροὺς ἀσπονδοτάτους,
  »ὁ πόὒς δὲ κατέστησε φίλους προσφιλεστάτους.
»Ὅθεν καὶ μὴ θαυμάζωμεν ἂν ὅ τι παρὰ ἄλλοις
  »λογίζηται ἀσήμαντον, παρὰ τοῖς διδασκάλοις
»Τὰ μάλιστα σημαντικὸν αὐτὸ νὰ θεωρῆται·
  »διότι, καθὼς ἅπαντες ὑμεῖς παρατηρεῖτε,
»Ἁπλοῦς εἷς τόνος ἤρκεσε νὰ μᾶς ἀναστατώσῃ,
  »ἁπλοῦν δ' ἓν διαλυτικὸν νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ.
»Ἐν τούτοις, ἐγκαυχῶμ' ἐγὼ ἐπί τε τοῖς λεχθεῖσι
  »καὶ τοῖς ἀποτελέσμασι, τοῖς νῦν ἐπιτευχθεῖσι.
»Διότι κατὰ τὴν ἐμὴν ἐπῆλθον προεδρείαν».
  ταῦτα εἰπὼν διέλυσεν αὐτὸς τὴν συνεδρίαν
Καὶ πάντες ἀπεσύρθησαν ἐν ἄκρᾳ εὐφροσύνῃ,
  ἐπικρατεῖ δὲ ἔκτοτε ἐπὶ τῆς γῆς εἰρήνη.

# ΜΩΜΟΣ Ο ΕΛΙΚΩΝΙΟΣ

## ΚΩΜΩΔΙΑ

### ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

**ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΟΥΤΖΙΝΑΙΟΝ ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΑΓΩΝΑ**
**ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΑΩΞΖ.**

**ΚΑΙ**

ΤΥΠΟΙΣ ΑΘΗΝΗΣΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ
**ΤΗι Α. ΜΑΙΟΥ ΑΩΞΖ.**

# ΤΑ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ, Μοῦσα τῆς ποιήσεως, κυρία τοῦ Ἑλικῶνος.**
**ΟΡΦΕΥΣ, Θυρωρὸς τοῦ Μεγάρου τῆς Καλλιόπης**

# ΠΟΙΗΤΟΔΙΚΑΙ

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ**
**ΙΝΕΟΣ**
**ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ**
**ΜΩΜΟΣ, ἀρτιγενὴς ποιητής.**

# ΠΟΙΗΤΑΙ

**Παναγιώτης Σοῦτζος**
**Γ. Ἐξαρχόπουλος**
**Καψοκέφαλος ὁ Ζακύνθιος**
**Χ. Σακκελαριάδης**
**Ι. Σκυλίτζης**
**Γ. Σκόκος**
**Ι. Μαθαρῖκος**
**Ε. Λοβέρδος**
**Δ. Ποθητός**
**Σ. Μελισσηνός**
**Ι. Μπάρτας**
**Γ. Σταυρίδης**
**Φ. Παπαδημητρίου**
**Χ. Παρμενίδης**
**Ι. Καρασούτζας**
**Α. Βυζάντιος**
**Π. Συνοδινός**
**Ἀρείων**
**Α. Αὐξεντιάδης**
**Σ. Καρύδης**
**Δ. Μανοῦσος**
**Π. Κοντόπουλος**
**Χ. Σαμαρτζίδης**
**Γ. Πανούρης**

**Η ΣΚΗΝΗ ΥΠΟΤΙΘΕΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΕΛΙΚΩΝΙ**

# ΠΕΡΙ ΜΩΜΟΥ ΤΟΥ ΕΛΙΚΩΝΙΟΥ

Ἡ κατόπι τῆς Πανικιάδος δημοσιευομένη κωμῳδία *Μῶμος ὁ Ἑλικώνιος* συνετάσσετο πρὸ τριακονταετίας ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν πνεῦμα ποιητικομανίας ἀκράτου ἐπεκράτει ἐν Ἀθήναις. Ποιήματα πλεῖστα ὅσα ἐγράφοντο ὑπ' ἀνδρῶν ἐκβιαστῶν, ἀληθῶς εἰπεῖν, τῆς θείας Μούσης, τούτων δ' ἔνια, ὑποβληθέντα εἰς τὸν Βουτζιναῖον ποιητικὸν ἀγῶνα, ἔτυχον, παρ' ἐλπίδα τε καὶ παρ' ἀξίαν, τῆς ἐπιζήλου δάφνης καὶ τοῦ χιλιοδράχμου ἄθλου· τὸ δὲ σκάνδαλον ἐπὶ τοσοῦτο προέβη, ὥστε γνωστὸν ποίημα γνωστοτάτου γερμανοῦ ποιητοῦ, ὁ Ἀντίνοος τοῦ Παύλου Χέϋζε, μεθερμηνευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου Βλάχου ἑλληνιστὶ καὶ μετὰ συλλογῆς ποιήσεων ὑπὸ τίτλον «Ἐκ τῶν ἐνόντων» ὑποβληθεὶς εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐβραβεύθη ὡς ἔργον πρωτότυπον. Τὸ τοιοῦτο προὐκάλεσε μέγαν καὶ δίκαιον τότε πάταγον, ἐγέννησε δὲ ἡμῖν, ἐν Ἀθήναις τὰς διατριβὰς ποιουμένοις, τὴν ἰδέαν ἵνα γράψωμεν Μῶμον τὸν Ἑλικώνιον, ὅπως διακωμῳδήσωμεν κριτάς, οὓς τὰ μάλιστα ἐτιμῶμεν καὶ ἐσέβομεν ὡς σοφοὺς ἐν ἄλλοις, ὑπελαμβάνομεν ὅμως ὅλως ἀνεπιτηδείους εἰς κρίσιν ποιημάτων.

Ὁ Μῶμος ὁ Ἑλικώνιος ὑπεβλήθη εἰς τὸν Βουτζιναῖον ποιητικὸν ἀγῶνα τοῦ ἔτους ͵αωξζ, ἀλλ' ἀπερρίφθη ὑπὸ τῶν κριτῶν, καίτοι ἀνομολογησάντων ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῶν ὅτι *προσῆλθεν οὗτος ἔνδυμα γάμου ἐνδεδυμένος καὶ ἦθος ἔχων προσφυέστατον τῷ ὀνόματι, ὅπερ εὐφυῶς ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ*. Ἀπερρίφθη, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, μετὰ πολλῶν ἐπαίνων, *τῶν κριτῶν διαπορησάντων ἂν ἔπρεπε νὰ δεχθῶσιν αὐ-*

*τὸν εἰς τὸν ἀγῶνα ἢ μη.* Ἐξενίκησεν ὅμως ἡ γνώμη νὰ ἀποπέμψωσιν αὐτόν. Διατί; διότι ἐν Μώμῳ τῷ Ἑλικωνίῳ διακωμῳδοῦνται οἱ κριταὶ τοῦ ἀγῶνος, ὡς ἀνεπιτήδειοι νὰ κρίνωσι ποιήματα· ὅθεν καὶ οὗτοι, *ἀποδοκιμάζοντες τὴν προαίρεσιν τοῦ ποιητοῦ καὶ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον κρίνοντες τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ποιήματος* αὐτοῦ, *ἀπεφάσισαν νὰ μὴ λάβωσιν αὐτὸ ὑπ' ὄψιν.*

Καὶ ἡμεῖς μὲν πρὸ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως ἐκλίναμεν καὶ κλίνομεν τὸν αὐχένα· οὐδόλως ὅμως ἐκωλύθημεν νὰ δημοσιεύσωμεν τῷ αὐτῷ ἔτει τὴν ἡμετέραν κωμῳδίαν, ἀνάρπαστον ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, ἐκ περιεργίας, γενομένην. Οὐδὲ κωλυόμεθα, πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ἔκτοτε παρ' ἡμῶν ἐκζητηθεῖσαν καὶ δυσεύρητον λίαν καταστᾶσαν, νὰ δημοσιεύσωμεν, τριάκοντα ἤδη παρελθόντων ἐτῶν, τὸ δεύτερον αὐτήν.

# ΜΩΜΟΣ Ο ΕΛΙΚΩΝΙΟΣ

## ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

**Ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ παρίσταται τῆς Μούσης Καλλιόπης μεγαλοπρεπὲς μέγαρον, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ ἵσταται ὁ Μῶμος, φέρων ὑπὸ μάλης ὀγκῶδες τετράδιον καὶ κρούων τὴν θύραν.**

**ΜΩΜΟΣ**

Ἀνοίξατε, παρακαλῶ, κυρία Καλλιόπη,
τὴν θύραν τοῦ μεγάρου σας εἰς ἕνα νέον λάτριν.
Εἶμαι ὁ Μῶμος, ποιητὴς ἐκ τῶν ἀρτιγεννήτων,
καὶ ἐπειδὴ συνέπεσε νὰ μάθω πρὸ ὀλίγου,
ὅτι πᾶς ὅστις δυνηθῇ μέχρις ὑμῶν νὰ φθάσῃ,
προσκτᾶται φήμην ποιητοῦ καὶ στέφανον ἐκ δάφνης,
συνεπιφέροντα δραχμὰς ἀστρολαμπεῖς χιλίας,
ἠθέλησα τὴν τύχην μου κ' ἐγὼ νὰ δοκιμάσω.
Δὲν εἶμαι πλὴν καὶ ἄμοιρος ποιητικῶν χαρίτων.
Κατέχω ὅ τι ἔχουσιν οἱ ποιηταὶ ἐν γένει,
πολλοὺς δ' αὐτῶν ὑπερτερῶ . . . Εἶμαι ἀφῃρημένος,
περιπατῶν νομίζω πῶς τὸ ἐλαφρόν μου βῆμα
μὲ αἴρει πρὸς τὸν οὐρανόν, μ' ὑψοῖ εἰς τὰς νεφέλας.
Τὴν φύσιν βλέπω πέριξ μου μὲ ὄμμα νυσταλέον·
οἱ ὀφθαλμοί μου στρέφονται διηνεκῶς πρὸς τ' ἄνω,
(ἀλλ' ὄχι μὲ κακὸν σκοπὸν ἢ δι' ἐργολαβίαν)
ἡ κόμη μου ἀκτένιστος ὅλον τὸν χρόνον μένει,
καὶ ἐπὶ τούτοις ὁμιλῶ, ὡσὰν παράφρων, μόνος.
Ἐξ ὅλων τούτων βλέπετε, κυρία Καλλιόπη,
ὅτ' εἶμαι ποιητὴς σωστός, χωρίς τι νά μου λείπῃ.

Ἰδοὺ καὶ τοῦ ποιητικοῦ δὲ νοῦ μου τὸ δοχεῖον·
εἰς τὸ τετράδιον αὐτὸ φυλάττω γεγραμμένους
τοὺς στίχους μου ὑπ' ὄψιν σας διὰ νὰ ὑποβάλω·
πιστεύω δὲ νὰ σᾶς φανοῦν καλοί, διότι εἶναι
ἀνομοιοκατάληκτοι, ὡς ὁ συρμὸς νῦν θέλει.
Λοιπὸν ἀνοίξατ' ἐπειδὴ μεγάλως ἐκουράσθην
μέχρις οὗ φθάσω παρ' ὑμῖν . . .

(κρούει τὴν θύραν)

'Αλλὰ οὐδεὶς ἀνοίγει.
Φαίνεται ἐκωφάθησαν ἐδῶ καὶ δὲν ἀκούουν.

(κρούει σφοδρότερον)

'Ανοίξατε, παρακαλῶ, κυρία Καλλιόπη . . .
Αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται . . . Τρεῖς ὥρας περιμένω . . .
'Αλλ' ὅσον θέλω ἂς κτυπῶ . . . κἀνεὶς δέν μου ἀκούει.

(κρούει σφοδρότερον μετ' ὀργῆς)

Ὦ! κακὸν χρόνον νά 'χητε! . . θ' ἀνοίξητε ἢ ὄχι; . . .
Βεβαίως ἐκωφάθησαν διὰ νὰ μὴ ἀκούουν . . .
Πλὴν ἀφ' ἑτέρου, καὶ κἀνεὶς τὸ ἀληθὲς νὰ εἴπῃ,
πῶς πάλιν νὰ μὴ κωφαθοῦν αὐτοί, ἀφ' οὗ τοσοῦτοι
εἰς τὴν 'Ελλάδα ποιηταὶ ἐφύτρωσαν ἐσχάτως,
ὅσους δὲν ἔχ' ὁ 'Ιλισσὸς κοάζοντας βατράχους . . .
'Εν τούτοις ἐκοπίασα ἕως ἐδῶ νὰ φθάσω,
καὶ πλέον εἶναι ἀπρεπὲς ὀπίσω νὰ γυρίσω·
Ἂς δείξω λοιπὸν φρόνησιν καὶ μὲ τὴν κολακείαν,
ἂς προσπαθήσω τοῦ σκοποῦ μου ἴσως ἐπιτύχω.
Τὴν Καλλιόπην πρότερον δι' ἐγκωμίων πρέπει
νὰ προσελκύσω· ὡς γυνὴ θὰ χαίρῃ εἰς τοὺς ὕμνους.

(ἐντονώτερον φωνάζει)

Κυρά, κυρὰ μαστόρισσα, κυρὰ χορδοκοιλίστρα
καὶ μουτλογατονόσκουφε, [1] κυρὰ τοῦ 'Ελικῶνος,
κόρη ὡραία τοῦ Διὸς καὶ τῶν Μουσῶν ἀρίστη.
Εἰς τὴν τοῦ γένους εὔκλειαν οὐδείς σε ὑπερβαίνει,
ἐκ τῶν ἐπὶ λαμπρότητι τοῦ γένους καυχωμένων.

---

1 'Επίθετα ληφθέντα ἀπὸ τοῦ ποιήματος τοῦ Πτωχοπροδρόμου.

Ὁπόταν δὲ ἡ μήτηρ σου κυρία Μελπομένη
σὲ ἔτεκεν, ὅλη ἡ γῆ ἐβλάστησεν ἰάσμους.
Τὸ κάλλος τοῦ προσώπου σου τὸν ἥλιον θαμβόνει,
ὅταν δ' ἀνοίγητε χορὸν μὲ τὰς ἑτέρας Μούσας,
καὶ ἔμψυχα καὶ ἄψυχα μαζί σας συνορχοῦνται.
Οἱ πάντες σε λατρεύουσιν ὡς τῶν θεῶν τὴν πρώτην,
καὶ ἓν σου βλέμμα προξενεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ῥῖγος,
ὡς φέρει ῥῖγος εἰς ἐμὲ τὸ ψῦχος καὶ ἡ πεῖνα.
Ἀλλὰ εἰς μάτην κάθημαι κ' ἐγκώμια τῇ ψάλλω·
αὐτὴ σκοπόν, ὡς φαίνεται, δὲν ἔχει νὰ μ' ἀνοίξῃ.
(κρούει σφοδρότατα)
Πολὺ καλά, κυρία μου, ἐγώ σε διορθόνω·
οἱ ὕμνοι ἂν δὲν σ' ἤρεσαν, καὶ σάτυραι ὑπάρχουν,
ἀφ' οὗ δ' αὐτὰς ἐπιθυμεῖς, σ' εὐχαριστῶ ἀμέσως.
Καὶ τί, μωρή, ἐνόμισες ὅτ' ἦλθα νὰ θαυμάσω
τὰ φημισμένα κάλλη σου; Μωρέ, χαρὰ 'ς τὰ μοῦτρα!
Φαντάζεσαι ὅτ' εἶσαί τι . . . Καὶ τί θαρρεῖς ὅτ' εἶσαι,
ὥστε μᾶς κάμνεις τὸν βαρὺν καὶ τάχα δὲν ἀκούεις;
Εἶσαι μία παληόγρηα, ἀθλία, γελοιώδης,
καὶ ἂν ἀπὸ ἐγωϊσμὸν δὲν τὸ καταλαμβάνῃς,
ὅλους ἰδὲ τοὺς ποιητὰς τοὺς λάτρεις σου τί εἶναι.
Φρενοβλαβεῖς, ἀνόητοι, γελοῖοι, ἐπηρμένοι . . .
Καὶ τί βεβαίως ἀπὸ σὲ ὁ ἄνθρωπος ν' ἀρέσῃ,
ἐν ᾧ ὅσοι σ' ἐλάτρευσαν κακὴν κακῶς ὑπῆγαν;
Εἴτε καθὼς ὁ Ὅμηρος καὶ ἄρτου ἐστεροῦντο
εἴτ' ἐξεμέτρησαν τὸ ζῆν τρελοί, καθὼς ὁ Τάσσος,
εἴτε τυφλοὶ διήνυσαν τὸν βίον, ὡς ὁ Μίλτων,
εἴτε, καθὼς ὁ Κάμοενς, ἀπέθανον ἀθλίως,
εἴτε ὡς ἄλλοι ἔζησαν ἐν θλίψει καὶ στερήσει.
Εἰς τί λοιπὸν ἐπαίρεσαι καὶ τάχα δὲν ἀκούεις;
Νομίζεις καταδέχομαι μαζὶ μὲ σὲ νὰ ἔλθω:
Οὔ! νὰ χαθῇς! παληόγρηα . . . Μακράν, μακρὰν ἂς φύγω.
(προσποιεῖται ὅτι φεύγει)

# ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΑΙ ΜΩΜΟΣ**

(Ἡ Καλλιόπη ἔνδοθεν τοῦ μεγάρου χωρὶς νὰ φαίνηται πεσῶς).

Ὀρφεῦ, ταχέως ἄνοιξον, κτυποῦν πρὸ τόσου χρόνου.
(κύπτει ἐκ τοῦ παραθύρου καὶ βλέπουσα τὸν Μῶμον φεύγοντα, λέγει)
Πῶς; φεύγεις, νέε ποιητά; Μόλις πρὸ τῶν πυλῶν μου
ἐλθών, ὠλιγοψύχησες τοσοῦτον καὶ ἀπέρχει;
Εἰς τοῦ σταδίου τὴν ἀρχὴν ὢν μόλις, ἀπηλπίσθης
καὶ στρέφεις πρὸς τὰ ὄπισθεν τὸ ἀσταθές σου βῆμα:
Στῆθι, μὴ φεύγῃς, ἔρχονται ν' ἀνοίξωσιν ἀμέσως.
(πρὸς τὸν Ὀρφέα ἔνδοθεν)
Σπεῦσον, Ὀρφεῦ, ταχύτερον, ὁ ποιητὴς προσμένει.
(πρὸς τὸν Μῶμον)
Συγχώρησον, ἂν σ' ἔκαμα μικρὸν νὰ περιμένῃς.

**ΜΩΜΟΣ** (καθ' ἑαυτόν).

Βλέπεις πῶς τὴν κατέφερα νὰ τρέχῃ ὄπισθέν μου;
Ἡ μόνη τόρα μέθοδος ἐν τῇ Ἑλλάδι εἶναι
αἱ ὕβρεις καὶ αἱ ἀπειλαὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃς·
ἀλλέως, ἐὰν προσπασθῇς μ' εὐγένειαν, εἰς μάτην.
Τίποτε δὲν κατώρθωσες, οὐδὲ θὰ κατορθώσῃς
(ἐξακολουθεῖ φεύγων)

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Λοιπόν, ὦ νέε ποιητά, φεύγεις; δὲν ἐπιστρέφεις;
τὸ στάδιόν σου παραιτεῖς; τὴν δόξαν ἀπαρνεῖσαι;
Κ' ἐν ᾧ ἡ φήμη πανταχοῦ τὸ ὄνομά σου φέρει,
ὡς θεσπεσίου ποιητοῦ, σὺ τὴν ἐγκαταλείπεις;

**ΜΩΜΟΣ** (βαδίζων, χωρὶς νὰ στραφῇ)

Κακὸν καιρὸν νὰ ἔχῃς σὺ καὶ ὅλα τὰ καλά σου!

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Πῶς! μὲ ὑβρίζεις; Τολμηρὸς καὶ ἐπηρμένος εἶσαι;

Ἂν ἤξευρες πόσοι πρὸ σοῦ μοι ἔψαλαν παιᾶνας,
πόσοι μ' ἐπεκαλέσθησαν διὰ νὰ τοὺς ἐμπνεύσω,
ὤ! θὰ ἐνόεις βέβαια πόσον αὐθάδης εἶσαι!

ΜΩΜΟΣ

Καὶ ὅλοι δὰ ἀπένειμεν κατηυχαριστημένοι!
Ἂν θέλῃς, κάμε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸν Εὐριπίδην,
εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωσες τόσον καλὰς συζύγους,
καὶ τὸν κατήφορον ἐλθὲ μέχρι τοῦ Βαλαβάνου,
ὅστις, ἀκολουθήσας σοι, οἰκτρὸν τὸ τέλος ἔσχε.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Ὅσα σὺ τόρα φλυαρεῖς, τὰ εἶπον οἱ ἐχθροί μου,
ὅσοιφθονοῦν τὴν δόξαν μου καὶ ὅσοι με μισοῦσιν.
Ἀλλ' εὐτυχεῖς λογίζονται ἀναντιρρήτως ὅσοι
καὶ ἔσχατοι τῶν ποιητῶν τυχὸν θεωρηθῶσι.
Τοὺς συκοφάντας ἄφησε λοιπὸν καὶ ἄκουσόν μου

ΜΩΜΟΣ

Δέν σου ἀκούω, ἐπειδὴ καὶ σὺ ὅταν ἐκτύπων
τὴν θύραν τοῦ μεγάρου σου, δὲν ἤκουες . . . Θὰ φύγω.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Φύγε, ἐγὼ δέν σε κρατῶ νὰ μείνῃς μὲ τὴν βίαν·
ἀλλ' ὅμως ἔσο βέβαιος θέλεις μετανοήσει.
Καὶ ἄλλοι προσεπάθησαν ἕως ἐδῶ νὰ φθάσουν·
ἀλλ' εἰς τὸν ἥμισυν αὐτῶν οἱ μὲν ἔμειναν δρόμον,
(αὐτὸ δ' πλεῖστοι ἔπαθον), οἱ δὲ καὶ προσωτέρω
προβάντες, ἐκρημνίσθησαν, καθὼς ὁ Φερενδῖνος,
καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι πρὶν ἢ ἀρχίσωσ' ἔτι
νὰ ἀναβαίνωσ' ἔπεσαν, γελοῖοι καταστάντες.
Ὀλίγιστοι δ' ἐπέτυχον ἕως ἐδῶ νὰ φθάσουν
καὶ ποιηταὶ πολύφημοι νὰ ἀνακηρυχθῶσι.
Σὺ ὅμως, ἀφ' οὗ ἔφθασες, ὀπίσω νὰ γυρίσῃς,
αὐτὸ εἶναι πρωτάκουστος, φρικτὴ ἀνοησία.

Φύγε λοιπόν, δέν σε κρατῶ . . . Ὀρφεῦ, κλεῖσε τὴν θύραν.

**ΜΩΜΟΣ** (καθ᾽ ἑαυτόν)

Φοβοῦμαι καὶ τὴν ἔπαθα ἀπὸ τὴν Καλλιόπην,
ὥστε, καθώς μοι φαίνεται, διὰ νά μοι ἀνοίξῃ
θερμῶς θὰ τὴν παρακαλῶ, αὐτὴ δὲ θὰ κωφεύῃ.
Καὶ δέν με μέλλει ἄλλο τι, ἢ ὅτι τόσον χρόνον
ἐνδελεχῶς κατέγινα τοὺς στίχους νὰ συνάψω,
κ᾽ ἐξώδευσα τόσον χαρτὶ ὅπως τοὺς ἀντιγράψω.
Νὰ ἀναβῶ ἕως ἐδῶ καὶ ἄπρακτος νὰ φύγω,
οὐδόλως με εὐχαριστεῖ, καὶ φρόνιμον εὑρίσκω
ν᾽ ἀλλάξω γλῶσσαν.

(πρὸς τὴν Καλλιόπην μεγαλοφώνως)

Βέβαια, καὶ πῶς νὰ μὴ θυμώσω.
ἀφ᾽ οὗ τοσούτους ὑπερβὰς κόπους καὶ δυσχερείας,
ἀνῆλθον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἑλικῶνος τέλος,
κρατῶν τὴν βαρυτάτην μου αὐτὴν στιχαποθήκην,
τόρα νὰ ἀναγκάζωμαι ἀπράκτως νὰ κατέλθω,
διότι ὥρας τρεῖς κτυπῶ, χωρὶς νά μοι ἀνοίγουν . . .

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ** (μὲ ὀργήν)

Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤκουον, ἔπρεπε νὰ θυμώσῃς
καὶ νὰ ἀρχίσῃς τὰς φωνάς, τὰς ὕβρεις τὰς αὐθάδεις ;
Μήγαρ σὲ προσεκάλεσα ἐγὼ διὰ νὰ ἔλθῃς,
καὶ ἐξωργίσθης, ἐπειδὴ κλειστὴ ἡ θύρα ἦτο ;
Σὺ μόνος ἀπεφάσισες νὰ ἔλθῃς ὅπως δρέψῃς
τὴν δάφνην τὴν ποιητικήν . . . Ἐκτύπησες ὀλίγον,
δὲν ἤκουσαν . . . καὶ δι᾽ αὐτὸ ἔπρεπε νά μ᾽ ὑβρίσῃς ;

**ΜΩΜΟΣ** (καθ᾽ ἑαυτόν)

Καλὰ εἶπα, τὴν ἔπαθα! Τί ποιητέον τόρα ;

(Πρὸς τὴν Καλλιόπην)

Τοσοῦτον χρόνον ἵσταμαι ἐδῶ καὶ περιμένω,
τὴν θύραν σου συνέτριψα, τὸ ρόπτρον ταύτης κρούων,
ὕμνους, παιᾶνας ἔψαλα σίλλους καὶ μενιππείας,

καὶ λέγεις δέν μου ἤκουσαν κ' ἐκτύπησα ὀλίγον ;
Πῶς!· ἤθελες ὑπομονὴν περισσοτέραν ταύτης ;

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Σοὶ εἶπον, δὲν ἠκούσαμεν . . . καὶ εἰσελθών, θὰ ἴδῃς
ὅτι δὲν εἶναι εὔκολον ἐδῶ τις νὰ ἀκούσῃ·
Νά σε κωφάνῃ εἷς ἀρκεῖ, ὁ Σακκελαρίδης·
πολὺ δὲ περισσότερον, ἀφ' οὗ καὶ ἄλλοι εἶναι,
ἂν ὄχι ὅμοιοι αὐτῷ, ἀλλ' ὄχι καὶ μεγάλως
ἐκείνου ἐλαττούμενοι κατὰ τὰς φωνασκίας.
Καὶ αἱ φωναὶ εἶναι μικρὸν πρᾶγμα, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ
ὀργίζονται, ὑβρίζονται καὶ δέροντ' ἐπὶ τέλους.
Ἀλλοίμονον δ' ἂν ἦναί τις μικρὸς καὶ δὲν ἀντέχῃ !
Τὶ πάσχει ὁ ταλαίπωρος παρὰ τῶν ρωμαλέων !
Δι' αὐτὸ δὲ πολὺ πολὺ θά σε παρακαλέσω,
ὁπόταν εἰς τὰ ἴδια, μὲ τὸ καλόν, ὑπάγῃς,
νὰ εἴπῃς πρὸς τοὺς ὑπουργούς, ὁποῖοι καὶ ἂν ὦσι,
νὰ διορίσωσιν ἐδῶ κἀνένα ἀστυνόμον,
(πιστεύω δὲ νὰ πράξωσιν αὐτὸ εὐθύς, διότι
θὰ ἐξοικονομήσωσι κἀνένα ἄνθρωπόν των).
Αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται, οἱ ποιηταί σας τόρα
εἶν' ὅλοι ἀρειμάνιοι, ἀμέσως εἰς τὸ ξύλον
προσφεύγουσιν, ὡς βάναυσοι . . . Λοιπὸν θὰ ἐπιστρέψῃς;

ΜΩΜΟΣ

Οἱ λόγοι σου ἐφείλκυσαν τὴν περιέργειάν μου,
καί, νὰ εἴπω ἀλήθειαν, μεγάλως ἐπεθύμουν
νὰ ἔβλεπα τοὺς ποιητάς, ὡς λέγεις, δερομένους.
Ἀλλὰ αὐτό, παρακαλῶ, εἰπέ μοι τυχὸν μήπως
καὶ δι' ἐμέ τις κίνδυνος ὑπάρχει, μ' ὅλον ὅτι
προσῆλθον νέος ποιητής, δι' ὃ καὶ δὲν πιστεύω
εὐθὺς νά με φθονήσωσιν, ὥστε νὰ συμπλακῶμεν;

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Τῆς συμβουλῆς μου ἄκουσον. Καλόν, κακὸν νὰ ἔχῃς

τὴν προσοχήν σου, ἐπειδὴ ὡς εἶναι ἐξημμένοι,
ἢ νέος εἶς ἢ παλαιός, δὲν τὸ παρατηροῦσι,
καὶ δὲν τὸ ἔχουν τίποτε νά σου ταὶς πασαλείψουν.

ΜΩΜΟΥ

Α'. δι' αὐτὸ μέν' ἥσυχος· δέν μου ταὶς πασαλείφουν.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Ἐγώ σε εἰδοποίησα καὶ σὺ πράξ' ὅ τι θέλεις·
διότι δὲν ἐπιθυμῶ νά μοι παραπονῆσαι,
ὡς πρὸ ὀλίγου ἔλεγες, ὅτι οἱ λατρευταί μου
πολλὰ δεινὰ ὑφίστανται.

ΜΩΜΟΣ

Αὐτὸ πλὴν ὅταν εἶπον,
δὲν ἐφαντάσθην πώποτε ὅτι καὶ ξύλον τρώγουν.
Ἀλλ' οὐδ' ἐπίστευόν ποτε ὅτι κἀνεὶς ἐτόλμα
νὰ θραύσῃ μίαν κεφαλὴν δαφνοστεφανωμένην.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Ὅ τι λοιπὸν καὶ ἂν συμβῇ, οὐδόλως με εὐθύνει·
ἐγώ σε εἰδοποίησα, καὶ μὴ παραπονῆσαι.

ΜΩΜΟΣ

Ἀφ' οὗ μὲ εἰδοποίησες, ἀδιαφόρει πλέον,
καὶ θά με ἴδῃς τὶς εἰμί, ἐὰν κἀνεὶς τολμήσῃ
τὴν βέβηλόν του κ' ἐπ' ἐμοῦ νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα.
Βλέπεις τὴν ὑπὸ μάλης μου αὐτὴν στιχαποθήκην;
Εἶναι ᾀσμάτων συλλογή, ποιήσεων ποικίλων
καὶ ἐκ δεσμίδων δώδεκα ἀποτελεῖται χάρτου.
Ἐὰν λοιπὸν τύχῃ κακῇ αὐτήν με ἀναγκάσῃ
ὡς ὅπλον ἀμυντήριον νὰ μεταχειρισθῶ τις,
θά ἴδῃς πῶς ἐκ ποιητοῦ αἴφνης εἰς ξιφομάχον
γενναῖον μεταβάλλομαι.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Πάλιν φωνὰς ἀκούω
καὶ φαίνετ' ὁ Βυζάντιος βοήθειαν αἰτεῖται.

Α! ὄχι . . . δὲν εἶναι αὐτός . . . Ὁ Σακκελαριάδης,
νέος μὲ τοὺς Σπινθῆρας του ἐφύτρωσ' αὐτὸς πάλιν!
Θὰ συνεπλάκη βέβαια πρὸς τὸν Αὐξεντιάδην,
τῶν ψελλισμάτων ποιητήν! . . Ἀκούεις πῶς φωνάζουν;
Ἂς τρέξω μὴ τὴν ἔριδα ἐγκαίρως καταπαύσω.
Σὺ δ' ἐκ τῆς θύρας εἴσελθε . . . Πλησίον ταύτης βλέπεις
σὲ περιμένει ὁ Ὀρφεὺς διὰ νὰ σ' ὁδηγήσῃ. (ἀναχωρεῖ)

## ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

**ΜΩΜΟΣ** (μόνος)

Τί ἤθελα ἐγὼ αὐτά; Δὲν ἐκαθήμην τόρα
ἡσύχως εἰς τὸ ἔργον μου, ἀλλά μου ἐκαρφώθη
κ' ἐγὼ νὰ γείνω ποιητής! . . Ὁποί' ἀνοησία! . . .
Ὅρισε τόρα νὰ 'μπλεχθῇς μ' ἕνα σωρὸν διαβόλους,
πλήρεις ἀπὸ κουφότητα καὶ ματαιοφροσύνην.
Ὁ εἷς θὰ λέγῃ τὸ κοντόν, ὁ ἄλλος τὸ μακρύ του,
καὶ δὲν πειράζει τίποτε ἂν ἦναι μόνον λόγοι . . .
Ἐδῶ, ὡς μ' ἐβεβαίωσεν ὅμως ἡ Καλλιόπη,
συμβαίνει τι χειρότερον, δουλεύει καὶ τὸ ξύλον.
Φαντάσου δὲ τί ἄσχημα ἡ δάφνη θὰ ἁρμόζῃ
εἰς κεφαλὴν αἱμοβαφῆ καὶ κατασυντριμμένην·
ἀλλὰ ἀφ' οὗ εἰς τὸν χορὸν τῶν ποιητῶν εἰσῆλθον,
θέλων καὶ μὴ εἰς τὸ ἑξῆς ὀφείλω νὰ χορεύσω.
Τοιαῦτα πάσχει ὁ πολλὰ ζητῶν νὰ ἀπολαύσῃ
καὶ μὴ εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἀρκούμενος ὀλίγων.

## ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

**ΜΩΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΦΕΥΣ** (κρατῶν λύραν).

(ὁ Μῶμος προσερχόμενος μετὰ γελοιωδῶν ὑποκλίσεων)

Ὦ ὕπατε τῶν ποιητῶν, ὦ κλέος τῶν ἀρχαίων,

μίαν στιγμήν, παρακαλῶ, ἀπόθεσε τὴν λύραν
καὶ ἄνοιξε τὴν θύραν
εἰς λατρευτὴν διάπυρον τῆς Καλλιόπης νέον.
Μοὶ εἶπον εἰς τὴν κορυφὴν ὅτι τοῦ Ἑλικῶνος·
ὑπάρχει μέγαρον λαμπρὸν καὶ κῆπος ἀνθηφόρος,
ἐξ οὗ ὅλον τὸ ὄρος
μ' ἀρώματα μαγευτικὰ ῥαντίζεται ἀφθόνως.
Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ κήπ' αὐτοῦ, μ' εἶπον, πεφυτευμένη
ὅτι ὑπάρχει δάφνη τις ὄψεως θαυμασίας
καὶ πλήρης εὐωδίας,
ἥτις διὰ τοὺς ποιητὰς εἶναι προωρισμένη.
Ἀπὸ τὴν δάφνην δὲ αὐτὴν πᾶς ὅστις εὐτυχήσῃ,
ὑπερπηδῶν πᾶν πρόσκομμα, μικρὸν νὰ δρέψῃ κλῶνον,
αὐτὸς τοῦ φθάνει μόνον,
δόξαν καὶ πλούτη καὶ τιμὰς διὰ νὰ ἀποκτήσῃ.
Τούτου λοιπὸν χάριν κἀγὼ ἦλθ' εἰς τὸν Ἑλικῶνα,
μὲ πρόθεσιν ἀκράδαντον τὸν κλῶνον νὰ πασχίσω
διὰ νὰ ἀποκτήσω.
Ἀπεξεδύθην εἰς βαρὺν, βλέπω ἀργά, ἀγῶνα.
Ὑπέφερα τὰ πάνδεινα ἕως ἐδῶ νὰ φθάσω,
τὸ ὄρος εἶναι δύσβατον, τραχεῖς διῆλθον τόπους,
πολλοὺς ὑπέστην κόπους
καὶ ἀγνοῶ τί πέπρωται ἔτι νὰ δοκιμάσω.
Ἀλλ' ἐπειδὴ νεόφερτός εἰμι, σὲ ἐξορκίζω
εἰς ὅτι ἔχεις ἱερόν, νά με καθοδηγήσῃς,
ὅπως καλὸν νομίσῃς,
καὶ αἰωνίαν δι' αὐτὰ χάριν θά σοι γνωρίζω.

**ΟΡΦΕΥΣ**

Ποιητά, ἄκουσον τί θὰ εἴπω.
Φαίνεται εἶσ' ἀπηρχαιωμένος,
ἐλθὼν μὲ στίχους καλοὺς μὲν τἄλλα,
ἀλλ' ἐναντίον τοῦ συρμοῦ ὄντας.
Τ' ὁμοιοκατάληκτον πρέπει ν' ἀφίσῃς·

εἶναι ἰδίωμα ἄλλου αἰῶνος,
καὶ εἰς τὴν χρῆσίν του ἂν ἐμμείνῃς,
τῆς δάφνης κλάδον δὲν θέλεις λάβει.

ΜΩΜΟΣ

Εὐχαριστῶ, Ὀρφεῦ, πολὺ διὰ τὴν συμβουλήν σου·
τὸ ὁμοιοκατάληκτον εἰς τὸ ἑξῆς ἐρρέτω,
ἀφ' οὗ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχω ἄλλως.

ΟΡΦΕΥΣ

Νὰ ἐπιτύχῃς; . . . Ἀλλὰ τίς οἶδεν;
οἱ κριταὶ τόρα εἶν' ἄλλου εἴδους,
εἰς τίποτ' ἄλλο δὲν ἀφορῶσιν,
εἰ μὴ αἱ λέξεις τετορνευμέναι
καλῶς νὰ ἦναι, ὡς εἰς τὸν τόρνον.
Αὐτὰ δὲν ἔβλεπον οἱ ἀρχαῖοι,
ὅταν ὁ Πίνδαρος τὰς ᾠδάς του
ἐν τοῖς Ἰσθμίοις ἢ τοῖς Νεμέοις
ἔψαλλε· τόρα πλὴν τοὐναντίον,
εἰς τὰς ἰδέας οὐδεὶς προσέχει.
Οἱ κριταί, ὄντες ἄγευστοι ὅλως
τῶν τῆς ποιήσεως, ἅμα εὕρουν
συρραφὴν στίχων, μετρίων τἄλλα,
πλὴν ἀλλ' ἐχόντων καινοφανές τι,
αὐτοὶ ἀμίμητον τὴν νομίζουν
καὶ τὴν βραβεύουσιν ἐν τῷ ἅμα·
ὥστε πολλάκις ἔλαβον δάφνην
τοῦ Ἑλικῶνος ἄνθρωποι μόλις
πλέκοντες στίχους παιδιᾶς χάριν,

ΜΩΜΟΣ

Περίεργον! ἀλλ' ἤθελα νὰ σ' ἐρωτήσω κἄτι . . .
διστάζω ὅμως μήπως . . .

ΟΡΦΕΥΣ

Τί;

ΜΩΜΟΣ

Ἤγουν, πῶς νὰ τὸ εἴπω;

ΟΡΦΕΥΣ

Λέγε.

ΜΩΜΟΣ

Τὸ λέγω, ἀλλὰ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σου . . .
Ἤγουν, σὲ βλέπω . . . 'ξεύρω 'γώ . . . κἄπως ὡσὰν δαρμένον.
Φαίνονται εἰς τὸ σῶμά σου πληγαί . . . ἡ κεφαλή σου
ἔχει οὐλὰς πολυπληθεῖς καὶ τὰ ἱμάτιά σου
εἰς ράκη μετεβλήθησαν . . . Μήπως λοιπὸν συνέβη
ἐν μέσῳ διαπληκτισμοῦ τινος τῶν ποιητῶν σας
νὰ ἔτυχες . . . καὶ δῆλα δή . . . σοῦ ταῖς ἐπασαλείψαν;

ΟΡΦΕΥΣ

Οὐχί, τοιοῦτό τι δὲν συνέβη,
ἀλλά, ὁπόταν ἤμην ἐν Θράκῃ,
μὲ κατεσπάραξαν αἱ γυναῖκες,
διότι δῆθεν δὲν ἐσεβόμην
τὸ τῆς Σεμέλης τέκνον, τὸν Βάκχον·
αἱ δὲ πληγαί μου, ἃς ἤδη βλέπεις.
μοὶ ἐναπέμειναν ἀπὸ τότε

ΜΩΜΟΣ

Ἂς ἦναι δά . . . Μὲ συγχωρεῖς, διότι ἠπατήθην,
καί, τάχα δὲν μ' ἔμελλε διὰ ἐσὲ τοσοῦτον,
ἀλλ' ἐφοβούμην τὸ αὐτὸ καὶ εἰς ἐμὲ μὴ τύχῃ . . .
Ἐν τούτοις νὰ εἰσέλθωμεν καιρὸς εἶναι νομίζω.
Καὶ πάλιν σε παρακαλῶ πολὺ νά μ' ὁδηγήσῃς,
διότι πρῶτον ἔρχομαι νῦν εἰς τὸν Ἑλικῶνα

ΟΡΦΕΥΣ

Ἐλθὲ καὶ θέλω σε ὁδηγήσει
εἰς τοὺς ἀνθῶνας, ἐν τοῖς ὁποίοις
οἱ ἐστεμμένοι ποιηταὶ ὅλοι
κάθηντ' ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους.

## ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

*(Οἱ αὐτοὶ εἰσελθόντες καὶ εἶτα ἡ Καλλιόπη).*

**ΜΩΜΟΣ**

Τὶ νά σοι εἴπω, φίλε μου, ὅσον ὁ δρόμος εἶναι
ἀχρεῖος ἕως ν' ἀναβῇ τις εἰς τὸν 'Ελικῶνα,
τόσον, ὁπόταν ἀναβῇ, μαγεύεται· καὶ βλέπω
ὅτι μεγάλον δίκαιον καὶ ὁ Μαλάκης εἶχε
ν' ἀφίσῃ τὴν ῥοκάνην του καὶ ποιητὴς νὰ γείνῃ
κ' ὁ Βενδεβῆς τὰ λαύδανα καὶ καλομέλανά του
νὰ παραιτήσῃ διὰ νὰ γείνῃ τῆς Μούσης μύστης
'Ο μῦθος δῆλα δὴ δηλοῖ πῶς δὲν μεταμελοῦμαι
ἂν ἀπεφάσισα κ' ἐγὼ τὸ ἔργον μου ν' ἀφίσω . . .
Τί ὡραιότης ἔξαλλος! τί δένδρα! τί φυτεῖαι!
ἀναγεννᾶταί τις ἐδῶ ἐκ νέου, ὡς ὁ Φοῖνιξ!

**ΟΡΦΕΥΣ**

Εἰς τοὺς δρυμῶνας πολλάκις εἶναι
δένδρα καὶ βρίθουν καρπῶν ὡραίων,
θελγόντων τ' ὄμμα τοῦ διαβάτου·
ἀλλ' ἐν τοσούτῳ οἱ καρποὶ οὗτοι
τὸ δηλητήριον ὑποκρύπτουν.
Τοιοῦτο εἶναι ὅ τι νομίζεις
σὺ ἀναγέννησιν καὶ μαγείαν.

**ΜΩΜΟΣ**

Πῶς ἄρα δηλητήριον ἡ ποίησις ἐγκρύπτει!

**ΟΡΦΕΥΣ**

Αἴνιγμα ἴσως εὑρίσκεις τοῦτο·
ὀλίγοι ὅμως ποιηταὶ εἶναι
οἱ μὴ βιώσαντες ἐν ὀδύνῃ,
καὶ ἡ ἀπόδειξις τούτου ὅτι
ὁ μὲν 'Ησίοδος ἐφονεύθη,

ὁ θεῖος δ' Ὅμηρος ἦν ἐπαίτης,
κακὸν δ' ὁ Ἴβυκος τέλος ἔσχεν
ὁ δὲ Ἀλκαῖος ἐξεπατρίσθη,
ἡ Σαπφὼ πάλιν ἔγειν' αὐτόχειρ
καὶ ὁ . . .

ΜΩΜΟΣ

Πλὴν τοὺς ἀρχαίους ποιητὰς παραίτησον, καὶ φέρε
τὸν λόγον πρὸς τοὺς καθ' ἡμᾶς, τοὺς μεταγενεστέρους.

ΟΡΦΕΥΣ

Καὶ οὗτοι τύχην ἐπ' ἀληθείας
δὲν ἔχουν κρείττονα τῆς τῶν πάλαι.
Ἐκ τῶν θανόντων, ὁ Ζαλοκώστας,
ἀφ' οὗ πικρίας κατὰ τὸν βίον
ἔπιε πλείστας, θανών, ἀφῆκε
τὴν οἰκογένειαν πενεστάτην.
Ὁ πολυθρήνητος Βαλαβάνης
δυστυχὴς ἔζησεν ἐν τῷ κόσμῳ
καὶ ἀπεβίωσεν ἐν ὀδύνῃ·
ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Σοῦτζος πάλιν
ἐκ τῆς ἐνδείας του ἐτελεύτα
ἐν τῷ τῆς Σμύρνης νοσοκομείῳ,
καὶ ἐκηδεύθη διὰ δαπάνης
τῶν φιλοξένων ἐκεῖ Σμυρναίων.

ΜΩΜΟΣ

Ὤ! τοὺς θανόντας ἄφησε, ἐκείνων αἱ ὀδύναι
τοὐλάχιστον κατέπαυσαν, ἐλθὲ δὲ εἰς τοὺς ζῶντας.
Ἂν ἴδῃς ἄθλιόν τινα, κατεσκελετευμένον,
νέον, ἀλλὰ λευκότριχα, ἀλλὰ γεγηρακότα,
αὐτὸς θὰ ἦναι ποιητής. Εἶδες ἀναμφιβόλως
τὸν ποιητὴν Συνοδινόν, τριακοντούτην νέον,
καὶ ὅμως ὅτι ἐκψυχεῖ ἐντὸς μικροῦ νομίζεις.
Τοσοῦτον εἶναι ἀσθενὴς καὶ καταβεβλημένος!
Εἶδες καὶ τὸν Ἀρείωνα καὶ ἄλλους; . . . Πλήν, εἰπέ μοι,

τίνες εἶν' οἱ καθήμενοι εἰς τὰς σκιὰς τῶν δένδρων
κάτω ἐκεῖ; Καθεὶς αὐτῶν κρατεῖ τι εἰς τὰς χεῖρας . . .
Τί πράγματα εἶναι αὐτά; . . . Φαίνονται ὡς βιβλία . . .
Ἰδέ τους πῶς φωνάζουσι καὶ πῶς χειρονομοῦσι . . .
Στοιχηματίζω, ὦ Ὀρφεῦ, οἱ ποιηταὶ θὰ ἦναι . . .
Ὤ! χωρὶς ἄλλο εἶν' αὐτοί . . . Ἰδοὺ ἡ Καλλιόπη.
πρός τιν' αὐτῶν λαλεῖ πικρῶς, ὡς νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ.
Πλὴν τὰ βιβλία ποῦ κρατεῖ καθείς των τί δηλοῦσι;

ΟΡΦΕΥΣ

Καλῶς ἐνόησες ὅτι οὗτοι
ποιηταὶ εἶναι, τὰ δὲ βιβλία,
ἅτινα φέρουσι μετὰ χεῖρας,
εἶν' αἱ ποιήσεις ἑνὸς ἑκάστου.

ΜΩΜΟΣ

Ἰδέ τους πῶς κραυγάζουσι, πῶς εἶναι ὠργισμένοι!
φαίνονται ἀκατάσχετοι . . . Μάτην ἡ Καλλιόπη
πασχίζει διὰ προτροπῶν νὰ τοὺς καθησυχάσῃ,
Φρονῶ μόνος κατάλληλος θὰ ἦτο ὁ Μακράκης
τὰ πάθη τὰ ταράσσοντα αὐτοὺς νὰ καταστείλῃ,
ἀνίσως ἀπεφάσιζεν ἕως ἐδῶ νὰ ἔλθῃ
καὶ ἐκφωνήσῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν κἀνένα λόγον.
Ὁ πάτταλος, ὡς λέγουσιν, ἐκκρούεται παττάλῳ.

ΟΡΦΕΥΣ

Ὁ δὲ Μακράκης αὐτὸς τί εἶναι:
Ποιητὴς νέος; . . . Δὲν τὸν γνωρίζω

ΜΩΜΟΣ

Ὄχι, δὲν εἶναι ποιητής, ἀλλ' εἶναι θεολόγος·
αὐτὸς τὴν ἀποκάλυψιν καὶ ὅλους τοὺς προφήτας
ἡρμήνευσεν ἐνώπιον ἀπείρων Κεχηναίων,
καὶ ἐντελῶς τοὺς ἔπεισεν ὅτι ἄν, νέος Φρῖξος,
καθήσῃ εἰς τὰ κέρατα τοῦ φοβεροῦ θηρίου,
κρατῶν καὶ εἰς τὰς χεῖράς του ποτήριον τῆς πόρνης,

θέλει εἰς τὸ Βυζάντιον τοὺς φέρει, ὥστε οὕτως
ἄνευ στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ θὰ πάρωσι τὴν πόλιν.
Τοιοῦτος δ' ὢν καὶ ποιητὰς θὰ δύνηται βεβαίως
διὰ ἑρμηνειῶν αὐτοῦ εἰς αἴσθησιν νὰ φέρῃ.

ΟΡΦΕΥΣ

Ὄντως, παράδοξα διηγεῖσαι!
ἀλλ' ἀμφιβάλλω καὶ ὁ Μακράκης
ἐὰν ἠδύνατο τοὺς ἐνταῦθα
νὰ σωφρονίσῃ δι' ἁπλῶν λόγων.
Ἐντὸς ὀλίγου τοὺς ποιητάς μας
ἐκ τοῦ πλησίον θέλεις γνωρίσει
καὶ θέλεις ἴδει τότε ἂν ἦναι
ἐκ τῶν εὐκόλως πραϋνομένων.

ΜΩΜΟΣ

Πολὺ καλά! θὰ ἴδωμεν . . . Ἐν τούτοις διακρίνω
τόρα καλῶς τοὺς ποιητάς! Θεέ μου! πῶς φωνάζουν;
Ἰδού! βλέπω τὸν Ποθητόν! . . . ἰδοὺ καὶ ὁ Ἀρείων . . .
ἰδοὺ καὶ ὁ Μελισσηνός, ἐγγὺς τοῦ Βυζαντίου . . .
Ἰδοὺ ὁ Καψοκέφαλος . . . Περίεργον! ὁ Σοῦτζος! . . .
ἰδοὺ καὶ ὁ Συνοδινός! . . . ἰδοὺ καὶ ὁ Μανοῦσος! . . .
Μπᾶ! καὶ ὁ Ἐξαρχόπουλος! . . . καὶ ὁ Αὐξεντιάδης . . .
ἰδοὺ καὶ ὁ Κοντόπουλος! . . . ἰδοὺ καὶ ὁ Λοβέρδος! . . .
Καὶ ὁ Σκυλίτζης παρ' αὐτῷ! . . ἰδοὺ καὶ ὁ Σταυρίδης! . .
Καὶ ποῦ κανεὶς τοὺς ποιητὰς νὰ ἀριθμήσῃ ὅλους; . . .
Ὁ Σοῦτζος ὅμως φαίνεται ὡς ν' ἀπαγγέλλῃ λόγον
καὶ ἀνυψῶν τὴν κεφαλήν, διαπετᾷ τὰς χεῖρας . . .
Ἀλλὰ οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἐκεῖ . . . ὑπὸ τὸ δένδρον κάτω . . .
οἵτινες μόνοι κάθηνται . . . ὁποῖοι ἄρα εἶναι;

ΟΡΦΕΥΣ

Δικασταὶ εἶναι οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι,
πρὸς αὐτοὺς θέλει σε ὁδηγήσει
ἡ Καλλιόπη ἵνα σε κρίνουν,

ἂν ἦσαι ἄξιος διὰ δάφνην.
Πρόσεξον ἄρα νὰ ἀπαντήσῃς
καλῶς εἰς ὅ τι σε ἐρωτήσουν.

ΜΩΜΟΣ

Τόρα τοὺς παρετήρησα· αὐτὸ ὅμως εἰπέ μοι,
ἐφ' ὅσον πλησιάζομεν, πρὸς τὶ ἐξαγριοῦνται
οἱ ποιηταὶ καὶ πρὸς ἡμᾶς στρέφουσιν ὠργισμένα
βλέμματα; Τί τὸ αἴτιον τῆς ἀγριότητός των;
Μήπως καὶ ἠρεθίσθησαν ἐμὲ διότι εἶδον;

ΟΡΦΕΥΣ

Ὁ φθόνος εἶναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους
ἔμφυτον πάθος, ὥστε, ὁπόταν
ἴδωσι νέον τινὰ τολμῶντα
τῆς ἀφανείας νὰ ἀνακύψῃ
καὶ τὰ βελτίονα νὰ θηρεύσῃ,
ἀμέσως πάντες γίνοντ' ἐχθροί του
καὶ προσπαθοῦσι, πάσῃ δυνάμει,
τὴν πρόοδόν του νὰ ἐμποδίσουν.
Ὑπὸ αἰσθήματος δὲ τοιούτου
οἱ ποιηταί μας καταληφθέντες,
ἅμα σε εἶδον νὰ πλησιάζῃς,
κατεταράχθησαν, μήπως ἔλθῃ
ἄλλος ἐνταῦθα καλλίτερός των.
Πιθανὸν ἄρα παντοιοτρόπως
καὶ ἀναισχύντως νά σ' ἐνοχλήσουν·
ἀλλὰ σὺ ὅλως ἀδιαφόρει
εἴς τε τοὺς λόγους των καὶ τὰς πράξεις,
τῶν ποιητῶν πεπεισμένος ὅτι
οὐδὲν δεινότερον πρᾶγμα εἶναι.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Πλησίασον, ὦ ποιητά, πρὸς τοὺς δικάσοντάς σε·
μέχρις οὗ δὲ ὑποβληθῇς ὑπὸ τὴν βάσανόν των,
ἑτοίμασον τοὺς στίχους σου ἵν' ἐπ' αὐτῶν δικάσουν.

# ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

**ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ**
(οἱ ἀνωτέρω καὶ ποιηταὶ διάφοροι).

Ἐνώπιόν μου κλίνατε γόνυ
καὶ μὴ πλανᾶσθε ἐγωισταί,
οἱ δύο Σοῦτζοί εἰσιν οἱ μόνοι
καὶ ἀπαράμιλλοι ποιηταί.

Ὁ *Ἄγνωστός μου* καὶ ὁ *Μεσσίας*,[1]
δράματα πάσῃ τῇ γῇ κοινά,
εἰσὶ τῆς νέας φιλολογίας
ἀριστουργήματ' ἀληθινά.

Δι' αὐτῶν γάρ μου τῶν ποιημάτων
καθιερώθη Νέα Σχολὴ
καὶ εἰς τὴν χρῆσιν ἀπαρεμφάτων
καθυπεβλήθησαν οἱ πολλοί.

Τῶν μετοχῶν τε καὶ τῶν μορίων
ἠγνόουν πάντες τὴν ἀρετήν,
τῶν ἄρα, μέντοι, οὖν καὶ ὁμοίων
τὴν χρῆσιν κρίνοντες περιττήν.

Ἐμοὶ ὀφείλεται ὁ τοσοῦτος
τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς
ἄγνωστος τέως τοῖς πᾶσι πλοῦτος
τῶν μετοχῶν τε καὶ δοτικῆς.

Τίς ἄρα νῦν μοι φιλονικήσει
τὴν πρώτην θέσιν τοῦ ποιητοῦ
καὶ οὐκ ἀσμένως ὁμολογήσει
ἐξέχοντά με πάντως αὐτοῦ;

---

1 Τὰ ὑπὸ κυρτὰ γράμματα σημειούμενά εἰσιν οἱ τίτλοι τῶν ποιημάτων τῶν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ταύτῃ μνημονευομένων ποιητῶν.

**ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ**

Τί κάθεσαι αὐτοῦ καὶ πολυλογᾷς καὶ λέγεις καὶ φωνάζεις
καὶ ὅλους μας ταράζεις;
Μὲ τὰ ἑλληνικά σουαὐτάπου̃μᾶς ἀράδιασεςἐδῶ μὲ γεμᾶτοστόμα,
τί θὰ πῇς ἀκόμα;
Ποιητὴς σωστὸς εἶμ' ἐγὼ καὶ πρέπει καλὰ καλὰ νὰ τὸ γνωρίζῃς
καὶ νὰ μὴ τσαμπουνίζῃς.
Λὲρ μπαλέρ,
ξιφὶ γαλέρ.

**Π. ΣΟΥΤΣΟΣ**

Πρὸς τί, παμμίαρε, χυδαΐζεις
καὶ χρῆσαι γλώττῃ βαρβαρικῇ;
Ποῦ εὗρες, λέξον, τὸ τσαμπουνίζεις
ὅτ' ἔστι λέξεις ἑλληνική;

Ποῦ τὸ γεμᾶτον, ποῦ τὸ ταράζεις,
ποῦ τόσον πλῆθος βαρβαρισμῶν;
Παῦσον μενοῦν γε καὶ μὴ σπουδάζῃς
αἰτεῖν πρωτεῖα μέσῳ ἡμῶν.

**ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ** (Πρὸς τὸν Σοῦτσον)

Κάτζε, μωρ' Σοῦτσο, ἥσυχα καὶ μὴ μᾶς ἰντριγάρῃς,
πὲρ Μπάκο, σε γρωνίζω 'γὼ πῶς εἶσαι κατεργάρης.
Μ' ἐκειὰ τὰ ἀπαρέμφατα κ' ἐκειαὶς τζὴ μετοχαίς σου
δὲν πιτυχαίνεις τίβοτζη, γιατὶ τζὴ ποίησές σου
Τζὴ ἔχεις ἀπ' τὰ φράγκικα ξεδιάντροπα κλεμμένα
κ' αὐτὰ ποῦ λέγεις, τζόγια μου, δὲν πιάνουνε σ' ἐμένα.

**ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ**

Καὶ σεῖς οἱ δύο ποιηταὶ νομίζετε ὅτ' εἶσθε
καὶ τὰ πρωτεῖα μεταξὺ ἡμῶν ἀντιποιεῖσθε;
Μὰ τὴν *'Ορθοδοξίαν*,
ἀμφότεροι δὲν ἔχετε ποιητικὴν ἀξίαν.

Ἡ ποίησις μὲ μόρια καὶ μετοχὰς καὶ πτώσεις
δὲν ἔχει τίποτε κοινόν· δι' ὃ αἱ ἀξιώσεις
τοῦ Σούτζου δὲν περνῶσι,
οὐδ' εἰς τοὺς λόγους του κἀνεὶς ἀκρόασιν θὰ δώσῃ;

'Αλλ' οὐδὲ πάλιν ποίησιν κρύπτουσ' οἱ ἐφθαρμένοι
στῖχοί σου, Καψοκέφαλε· τίς τοὺς καταλαβαίνει;
'Ιδέας ἐγὼ θέλω,
τοιαύτας δ' εἰς τὴν *Γρέϋ* μου νὰ εὕρητε σᾶς στέλλω.

**ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ**

Ἡ *Γρέϋ* ποίημα λαμπρόν! . . Τίς δύναται ν' ἀντείπῃ!
ἀλλ' ἔχει μίαν ἔλλειψιν, τὸ ἅλας πῶς τῆς λείπει.
'Εὰν δὲν ἐστερεῖτο
τοῦ ἅλατος, σὲ βεβαιῶ ἀμίμητος θὰ ἦτο.

Ὢ! πόσον ὁ ἐγωϊσμὸς τὸν ἄνθρωπον σκοτίζει,
ὥστε καὶ τὴν ἀξίαν του αὐτὴν νὰ μὴ γνωρίζῃ!
Εἰπέ μοι ἐλευθέρως
ποτὲ ἐψάλη ἀπὸ σὲ ὁ τῆς *Σουλτάνας* ἔρως.

Καὶ ὅμως δὲν συστέλλεσαι ἐν τόσῃ ἀναιδείᾳ
προβαίνων μὲ τὴν *Γρέϋ* σου νὰ θέλῃς τὰ πρωτεῖα
Μὴ ἔχῃ τὰς ὡραίας
ἐκείνη τοῦ *Σωκράτους* μου καὶ ὑψηλὰς ἰδέας;

**ΜΑΘΑΡΙΚΟΣ**

Ὄχι, μὰ τὴν *'Ανάπλασιν* τῆς *'Ανθρωπότητός* μου
ἁπλοῖ σεῖς εἶσθε στιχουργοί, καὶ μὴ καυχᾶσθ' ἀδίκως.
Τοῦ *'Ελαχίστου* λάβετε ἓν μέρος *Ἕλληνός μου*
νὰ μάθητ' ὅτι ποιητής ἐστιν ὁ Μαθαρῖκος.

**ΠΑΝΟΥΡΗΣ**

Παύσατε τὸν κομπασμόν·
τὰ ποιήματα ὑμῶν
ποτὲ δὲν θὰ δυνηθοῦν

τοῖς ἐμοῖς νὰ συγκριθοῦν.
Τῶν *Δακρύων* αἱ στροφαί,
εἶν' ἐπίνοιαι σοφαὶ
καὶ ὁ ποιητὴς αὐτῶν
ὕπατος τῶν ποιητῶν.

**ΜΠΑΡΤΑΣ**

Ἐκ φύσεως δὲν ἀγαπῶ ἐγὼ τὰς συζητήσεις·
ἀλλά, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τυφλοὶ ὅλοι θὰ ἦσθε,
ἂν τὰ πρωτεῖα ἔμπροσθεν ἐμοῦ ἀντιποιεῖσθε,
ἀφ' οὗ τοῦ *Φιλοπάτριδος* ὑπάρχουν *Ἀναμνήσεις*.

**ΛΟΒΕΡΔΟΣ**

Τὰ ποιήματά σας ὅλα εἶναι πλήρη ἀηδίας
καὶ σᾶς ἥρμοζε, νομίζω, κάλλιον ἡ σιωπή.
Ἀναγνώσατε ὀλίγους στίχους ἐκ τῆς *Χαρικλείας*
νὰ νοήσητε ἀμέσως ποίησις τί θὰ εἰπῇ.

**ΠΟΘΗΤΟΣ**

Ἡ Χαρίκλεια, ὤ! πρᾶγμα! . . .

**ΛΟΒΕΡΔΟΣ**

Καὶ πῶς τάχα δὲν σ' ἀρέσει;

**ΠΟΘΗΤΟΣ**

Καὶ πῶς θέλεις νὰ μ' ἀρέσῃ, ἀφ' οὗ εἶν' ἐμετικόν;
Δύναται νὰ τ' ἀναγνώσῃ ὅστις θέλει νὰ ἐμέσῃ
καὶ βεβαίως θέλει εὕρει φάρμακον στομαχικόν.
Δὲν σε ἀδικῶ ἐν τούτοις, ἐὰν τὸ ἐγκωμιάζῃς,
τῆς ποιήσεως γνωρίζω ὅτι εἶσαι ἀδαής·
ἔσο ὅμως πεπεισμένος, δὲν ἐτόλμας νὰ κομπάζῃς,
ἂν τῶν *Λυρικῶν* εἰμπόρεις τὴν ἀξίαν νὰ νοῇς.

**ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ**

Ἡ *Πληγωμένη μου Καρδιὰ* ποτὲ δὲν θὰ θελήσῃ
περὶ πρωτείων πρὸς ὑμᾶς νὰ διαγωνισθῇ,
διότι ἐντὸς *Ἐθνικῶν Δακρύων* θ' ἀναλύσῃ
καὶ *Λόγος Πολυθρύλλητος* ἐκ ταύτης θ' ἀκουσθῇ.

Ἐπαίρονται τὸ σύνηθες οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι,
ἀφ' ὅσους τὰ χαρίσματα λείπουν τὰ φυσικά.
Ἁρμόζει ὅμως εἰς ἐμὲ ἡ κομπορρημοσύνη,
ἄσαντα *Διηγήματα* τοσοῦτον *Ἐθνικά*;

ΣΚΟΚΟΣ

Μ' ὅλ' αὐτὰ τὰ *Ἐθνικά* σου
ὅμως *Διηγήματά* σου
πάλιν ὅμως μὴ θαρρῇς
ὅτι τάχα εἰμπορεῖς

Ποιητὴς καὶ σὺ νὰ ἦσαι
καὶ μ' ἡμᾶς νὰ ἀριθμῆσαι.

Ὄχι! μὲ σωρείαν στίχων
ἀνουσίων, κακοήχων,
δὲν ἁρμόζει ν' ἀπαιτῇς
ὅτι εἶσαι ποιητής.

Μὴ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα
τρέχῃς· ἄκουσον ἐμένα.

ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

Περίεργον! μὲ τὰ οἰκτρὰ αὐτά των στιχουργήματα
πρωτεῖα νὰ ζητῶσι!
Πλὴν δύνανται τὰ ἀληθῆ ἐμοῦ ἀριστουργήματα
αὐτοὶ νὰ ἐννοῶσι!

ΣΚΥΛΙΤΖΗΣ

*Ἕλληνες καὶ Ἑλλαδῖται*
μὴ περιαυτολογῆτε,
δότε πίστιν εἰς ἐμέ.

Ποίημα μὲ εὐφυΐαν
καὶ πραγματικὴν ἀξίαν
εἶναι μόνον αἱ *Στιγμαί*.

Ἂν ζητήσητε καὶ ἄλλο

τὸν *Ταρτοῦφον* σᾶς προβάλλω·
θέλετε δὲ ἐξ αὐτῶν
ἅπαντες ἐν συνειδήσει
βέβαια μ᾽ ἀναγνωρίσει
ὕπατον τῶν ποιητῶν

ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

Τῆς ποιήσεως ὅτ᾽ εἶσθε ἄγευστοι ὁλοτελῶς
φαίνεται τὸ ἀγνοεῖτε·
μὴ λοιπὸν μωρολογῆτε
καὶ πρωτεῖα ἀπαιτῆτε.
Ποίημα νοῦ δαιμονίου εἶναι ὁ *Ἀρματωλός*.

ΑΥΞΕΝΤΙΑΔΗΣ

Θέλουν κ᾽ αὐτοὶ νὰ συγκριθοῦν μὲ τὰ ποιήματά των
πρός με, τὸν ἀπαράμιλλον ψάλτην τῶν *Ψελλισμάτων!*
Τί με μέλλει, τί με μέλλει
ἂν ὁ κόσμος εἶναι μέλι·
δι᾽ ἐμὲ εἶναι ψωμάκι,
ποτισμένο μὲ φαρμάκι.

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Αὐτὸς πάλιν ἀνέμιξεν ἐδῶ ἀδιαφόρως
φαρμάκια, μέλια καὶ ψωμιὰ καὶ ποιητὴς προβαίνει,
χωρὶς νὰ συλλογίζηται ὅτι ὁ *Ἑωσφόρος*
ὑπόδειγμα ποιήσεως διὰ παντὸς θὰ μένῃ.

ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ὡς ὁ *Ἀποπλανηθεὶς* μου εἶσαι ὄντως *Μαθητής*,
ἂν νομίζῃς ὅτι εἶσαι δὰ καὶ σὺ εἷς ποιητής.
Λάβε τὸν *Ἀνδρόνικόν* μου καὶ *Ἑλένην* ν᾽ ἀναγνώσῃς
καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν ψῆφον, εἶμαι βέβαιος, θὰ δώσῃς.
Ὕψος λόγου, φαντασία
εἰς ἐμὲ καὶ σὺ θὰ εἴπῃς ὅτι εὕρητ᾽ ἐξαισία.

ΣΑΜΑΡΤΖΙΔΗΣ

Ὕψος ζητεῖ ἡ ποίησις, κ᾽ ἐγὼ συγκατανεύω·

ἀλλὰ τίς θὰ τολμήσῃ
νὰ διαμφισβητήσῃ
τῶν νεωτέρων ποιητῶν ὅτι ἐγὼ πρωτεύω ;

❖

Ἓν βλέμμα ἐὰν ρίψῃ τις ἐπὶ τὸν *Κάλυκά* μου,
οὐδόλως θὰ διστάσῃ,
ἐν πεποιθήσει πάσῃ,
νὰ εἴπῃ ὅτι θαυμαστὸν εἶναι τὸ ποίημά μου.
Ἀφίνω τήν τε *Συλλογὴν* καὶ ᾀσματίων πλῆθος,
πῦρ ἔρωτος πνεόντων.
Τὰ χείλη τῶν ἐρώντων
γινώσκουσι τί ἐξ αὐτῶν αἰσθάνεται τὸ στῆθος.

❖

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄδικον τὴν πρωτοκαθεδρίαν
ἐὰν ἀντιποιοῦμαι·
οὐδέ τινα φοβοῦμαι
ν' ἀμφισβητήσῃ εἰς ἐμὲ τὴν πρέπουσαν ἀξίαν.

**ΑΡΕΙΩΝ**

Ἐὰν ἠδύνασο νὰ νοήσῃς
τὰς τῆς ποιήσεως ἀρετάς,
δὲν θὰ ἐπρόφερές ποτε ρήσεις
τόσον αὐθάδεις καθὼς αὐτάς.
πλήρεις ἐπάρσεως, κουφονοίας
καὶ ἐπιδείξεως ἅμα γελοίας.
Ἡ Μοῦσα ἔθετο τὰς παλάμας
εἰς τὴν ριγῶσάν μου κεφαλὴν
καὶ πᾶν μου ἔπος, καθὼς ἀδάμας,
θὰ διαλάμψῃ χρόνον πολύν.

❖

Ἔρχεσαι τόρα σὺ ὁ πυγμαῖος,
σὺ ὁ τὴν λύραν μόλις κρατῶν
καὶ ἐπιδείκνυσαι ὡς Ἀλκαῖος
ἔμπροσθεν ὅλων τῶν ποιητῶν;

Φύγε μακράν μου, μὴ μ' ἐρεθίσῃς,
μήπως ταχέως μετανοήσῃς.
Ἐὰν τὸ στόμα μου ὠργισμένον
μικρὸν φυσήσῃ, μὰ τὸν θεόν,
θὰ σ' ἀναδείξῃ γεγυμνωμένον
καὶ καταγέλαστον χολοιόν.

**Π. ΣΟΥΤΣΟΣ**

Τοὺς δε ἔασον φθιννύθειν· ἡμεῖς γὰρ οἱ ποιηταὶ
εἰς τοιαύτας ἀντεγκλήσεις οὐ προβαίνομέν ποτε.

**ΚΑΡΥΔΗΣ**

Οἱ λόγοι σου διαλλαγῆς ἐμπνεύσεις μαρτυροῦσι
καὶ εἶσαι ἀξιέπαινος· πρός σε δὲ συμφωνοῦσι
Οἱ μῦς ὅταν τζυρίζωσιν,
οἱ χοῖροι δὲ γρυλλίζωσιν,
οἱ ὄνοι ὀγκανίζωσιν,
οἱ ἵπποι χρεματίζωσιν,
αἱ γάται νιαουρίζωσιν.

**ΣΑΚΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ** (πρὸς τὸν Ἀρσίωνα).

Αὐτὰ μόνα δὲν ἀρκοῦσι·
πρέπει κ' ἄλλα νὰ ἀκούσῃ
καὶ κατάλληλος κανείς
ὡς ἐγὼ νὰ τὸν ὑβρίσῃ
καὶ νὰ τὸν ἐξευτελίσῃ
δὲν ὑπάρχει, ἐννοεῖς.
Ἦλθε μὲ τὸν *Κάλυκά* του,
Συλλογὰς καὶ ᾄσματά του
πρῶτος ὅλων νὰ φανῇ.
Ἀλλ' ἂς μάθῃ, δὲν τρομάζουν,
ἡμᾶς οὔτε ἐξυπάζουν
στίχοι ὡς αὐτοῦ κοινοί.

**ΜΑΝΟΥΣΟΣ**

Ἄφετε τὸν γελοιώδη κόμπον καὶ ἐγωϊσμόν,
κλίνατε δὲ γόνυ πάντες ἔμπροσθεν τῶν *Στεναγμῶν*.
Ἐστὲ βέβαιοι οὐδείς σας ὅτι θέλει δυνηθῇ
πρὸς τὸν ποιητὴν ἐκείνων διὰ ν' ἀντιμετρηθῇ.

**ΣΑΚΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ**

Ὅλοι θέλετε πρωτεῖα,
ποῦ εἶν' ὅμως ἡ ἀξία
εἰς ὑμᾶς τοῦ ποιητοῦ;
Στιχοπλόκοι γελοιώδεις,
ἄθλιοι, παιδαριώδεις
ὄντες, φαίνεσθε παντοῦ.
Μὴ λοιπὸν πολυλογῆτε
καὶ πρωτεῖα ἀπαιτῆτε.
Τῶν πρωτείων αἱ τιμαί,
τὰς ὁποίας σεῖς ματαίως
θέλετε, πρέπουν δικαίως
εἰς τὸν ποιητὴν ἐμέ.
Λάβετε πρῶτον εἰς χεῖρας
τοῦ ἐμοῦ νοῦ τοὺς *Σπινθῆρας*,
καὶ δὲν θέλετ' ἀρνηθῇ
ὅτι πᾶν ὑπερτεροῦσι
ποίημα καὶ μαρτυροῦσι
ποιητὴν τὸν ἀληθῆ.

**ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ**

Μὴ νομίζῃς ὅτι εἶναι ἐδῶ βῆμα τῆς Βουλῆς
κ' ὅ τι τύχῃ ἀραδιάζεις κ' ὅ τι τύχῃ φλυαρεῖς.
Ἡ φλυαρία
τῶν βουλευτικῶν χαρίτων, τὸ γνωρίζω, εἶναι μία·
ἀλλ' ἐδῶ,
πράγματα καὶ ὄχι λόγους ἐγὼ θέλω νὰ ἰδῶ.
Ἓν σου ποίημα προβάλλεις· ποία ὅμως ἡ τιμή του;

τί ἀπέναντι ἀξίζουν οἱ Σπινθῆρες τῆς *Βαρβίτου;*
Οἱ Σπινθῆρες,
ἄθροισμα ἀχρείων στίχων καὶ ἐλαττωμάτων πλῆρες!
Ποιητὴν
ἑαυτὸν ἐὰν πιστεύῃς, τὴν ἰδέαν βγάλ' αὐτήν.

**ΣΑΚΚΕΛΑΡΙΑΔΗΣ**

Βρὲ ἀχρεῖε, τὶ νομίζεις
ὅτι εἶσαι καὶ ὑβρίζεις
ἕνα ἄνδρα τῆς Βουλῆς,
ῥήτορ' ἀναδεδειγμένον,
ποιητὴν πεφημισμένον,
οὕτως ἄνευ συστολῆς.
Ἄθλιε, περιορίσου
καὶ τὶς εἶσαι ἐνθυμήσου·
τῆς Βαρβίτου οἱ ψαλμοί
ὄχι! δὲν θ' ἀδικηθῶσι,
ἐὰν ἀποκαλεσθῶσι
δυσηχότατοι κρωγμοί.

**ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ**

Ἄνθρωπος ποῦ δὲν γνωρίζει τὶ ἡ ποίησις σημαίνει
εἰς μικράν τινα γωνίαν κάθηται καὶ σιωπαίνει.
Ναί, ἡ τάξις
τὸ συμφέρον σου ἀπῄτει πρὸ πολλοῦ αὐτὸ νὰ πράξῃς
Συστολὴ
φαίνεται δὲν θὰ ὑπάρχῃ εἰς ἐσὲ τόσον πολλή.

**ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ**

Εἰπέ τού τα, εἰπέ τού τα, εἶναι πολὺ αὐθάδης,
εἶναι πολὺ ἐγωϊστὴς ὁ Σακκελαριάδης,
Συναίσθησιν ἂν εἶχε,
νὰ συζητῇ μὲ ποιητὰς βεβαίως θὰ ἀπεῖχε.
Καὶ ὄντως, πρέπει πώρωσιν νὰ πάσχῃ τις τελείαν,
ὥστε εἰς τοὺς Σπινθῆρας του μικρὰν νὰ δώσ' ἀξίαν.

# ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

**ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ**
(οἱ ἀνωτέρω καὶ ποιηταὶ διάφοροι).

Ἐνώπιόν μου κλίνατε γόνυ
καὶ μὴ πλανᾶσθε ἐγωισταί,
οἱ δύο Σοῦτζοί εἰσιν οἱ μόνοι
καὶ ἀπαράμιλλοι ποιηταί.

Ὁ *Ἄγνωστός μου* καὶ ὁ *Μεσσίας*,[1]
δράματα πάσῃ τῇ γῇ κοινά,
εἰσὶ τῆς νέας φιλολογίας
ἀριστουργήματ' ἀληθινά.

Δι' αὐτῶν γάρ μου τῶν ποιημάτων
καθιερώθη Νέα Σχολὴ
καὶ εἰς τὴν χρῆσιν ἀπαρεμφάτων
καθυπεβλήθησαν οἱ πολλοί.

Τῶν μετοχῶν τε καὶ τῶν μορίων
ἠγνόουν πάντες τὴν ἀρετήν,
τῶν ἄρα, μέντοι, οὖν καὶ ὁμοίων
τὴν χρῆσιν κρίνοντες περιττήν.

Ἐμοὶ ὀφείλεται ὁ τοσοῦτος
τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς
ἄγνωστος τέως τοῖς πᾶσι πλοῦτος
τῶν μετοχῶν τε καὶ δοτικῆς.

Τίς ἄρα νῦν μοι φιλονικήσει
τὴν πρώτην θέσιν τοῦ ποιητοῦ
καὶ οὐκ ἀσμένως ὁμολογήσει
ἐξέχοντά με πάντως αὐτοῦ;

---

1 Τὰ ὑπὸ κυρτὰ γράμματα σημειούμενά εἰσιν οἱ τίτλοι τῶν ποιημάτων τῶν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ταύτῃ μνημονευομένων ποιητῶν.

**ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ**

Τί κάθεσαι αὐτοῦ καὶ πολυλογᾷς καὶ λέγεις καὶ φωνάζεις
καὶ ὅλους μας ταράζεις;
Μὲ τὰ ἑλληνικά σουαὐτὰποῦμᾶς ἀράδιασεςἐδῶ μὲ γεμᾶτοστόμα,
τί θὰ πῇς ἀκόμα;
Ποιητὴς σωστὸς εἶμ᾽ ἐγὼ καὶ πρέπει καλὰ καλὰ νὰ τὸ γνωρίζῃς
καὶ νὰ μὴ τσαμπουνίζῃς.
Λὲρ μπαλέρ,
ξιφὶ γαλέρ.

**Π. ΣΟΥΤΣΟΣ**

Πρὸς τί, παμμίαρε, χυδαΐζεις
καὶ χρῆσαι γλώττῃ βαρβαρικῇ;
Ποῖ εὗρες, λέξον, τὸ τσαμπουνίζεις
ὅτ᾽ ἔστι λέξεις ἑλληνική;

Ποῖ τὸ γεμᾶτον, ποῖ τὸ ταράζεις,
ποῖ τόσον πλῆθος βαρβαρισμῶν;
Παῦσον μενοῦν γε καὶ μὴ σπουδάζῃς
αἰτεῖν πρωτεῖα μέσῳ ἡμῶν.

**ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ** (Πρὸς τὸν Σοῦτσον)

Κάτζε, μωρ᾽ Σοῦτσο, ἥσυχα καὶ μὴ μᾶς ἰντριγάρῃς,
πέρ Μπάκο, σε γρωνίζω 'γὼ πῶς εἶσαι κατεργάρης.
Μ᾽ ἐκειὰ τὰ ἀπαρέμφατα κ᾽ ἐκειαὶς τζὴ μετοχαίς σου
δὲν πιτυχαίνεις τίβοτζη, γιατὶ τζὴ ποίησές σου
Τζὴ ἔχεις ἀπ᾽ τὰ φράγκικα ξεδιάντροπα κλεμμένα
κ᾽ αὐτὰ ποῦ λέγεις, τζόγια μου, δὲν πιάνουνε σ᾽ ἐμένα.

**ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ**

Καὶ σεῖς οἱ δύο ποιηταὶ νομίζετε ὅτ᾽ εἶσθε
καὶ τὰ πρωτεῖα μεταξὺ ἡμῶν ἀντιποιεῖσθε;
Μὰ τὴν *Ὀρθοδοξίαν*,
ἀμφότεροι δὲν ἔχετε ποιητικὴν ἀξίαν.

Ἡ ποίησις μὲ μόρια καὶ μετοχὰς καὶ πτώσεις
δὲν ἔχει τίποτε κοινόν· δι' ὃ αἱ ἀξιώσεις
τοῦ Σούτζου δὲν περνῶσι,
οὐδ' εἰς τοὺς λόγους του κἀνεὶς ἀκρόασιν θὰ δώσῃ;

Ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ποίησιν κρύπτουσ' οἱ ἐφθαρμένοι
στῖχοί σου, Καψοκέφαλε· τίς τοὺς καταλαβαίνει;
Ἰδέας ἐγὼ θέλω,
τοιαύτας δ' εἰς τὴν *Γρέϋ* μου νὰ εὕρητε σᾶς στέλλω.

**ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ**

Ἡ *Γρέϋ* ποίημα λαμπρόν! . . Τίς δύναται ν' ἀντείπῃ!
ἀλλ' ἔχει μίαν ἔλλειψιν, τὸ ἅλας πῶς τῆς λείπει.
Ἐὰν δὲν ἐστερεῖτο
τοῦ ἅλατος, σὲ βεβαιῶ ἀμίμητος θὰ ἦτο.

Ὦ! πόσον ὁ ἐγωϊσμὸς τὸν ἄνθρωπον σκοτίζει,
ὥστε καὶ τὴν ἀξίαν του αὐτὴν νὰ μὴ γνωρίζῃ!
Εἰπέ μοι ἐλευθέρως
ποτὲ ἐψάλη ἀπὸ σὲ ὁ τῆς *Σουλτάνας* ἔρως.

Καὶ ὅμως δὲν συστέλλεσαι ἐν τόσῃ ἀναιδείᾳ
προβαίνων μὲ τὴν *Γρέϋ* σου νὰ θέλῃς τὰ πρωτεῖα
Μὴ ἔχῃ τὰς ὡραίας
ἐκείνη τοῦ *Σωκράτους* μου καὶ ὑψηλὰς ἰδέας;

**ΜΑΘΑΡΙΚΟΣ**

Ὄχι, μὰ τὴν *Ἀνάπλασιν* τῆς *Ἀνθρωπότητός* μου
ἁπλοϊσεῖς εἶσθε στιχουργοί, καὶ μὴ καυχᾶσθ' ἀδίκως.
Τοῦ *Ἐλαχίστου* λάβετε ἓν μέρος *Ἕλληνός μου*
νὰ μάθητ' ὅτι ποιητὴς ἐστὶν ὁ Μαθαρῖκος.

**ΠΑΝΟΥΡΗΣ**

Παύσατε τὸν κομπασμόν·
τὰ ποιήματα ὑμῶν
ποτὲ δὲν θὰ δυνηθοῦν

τοῖς ἐμοῖς νὰ συγκριθοῦν.
Τῶν *Δακρύων* αἱ στροφαί,
εἶν' ἐπίνοιαι σοφαὶ
καὶ ὁ ποιητὴς αὐτῶν
ὕπατος τῶν ποιητῶν.

**ΜΠΑΡΤΑΣ**

Ἐκ φύσεως δὲν ἀγαπῶ ἐγὼ τὰς συζητήσεις·
ἀλλά, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τυφλοὶ ὅλοι θὰ ἦσθε,
ἂν τὰ πρωτεῖα ἔμπροσθεν ἐμοῦ ἀντιποιεῖσθε,
ἀφ' οὗ τοῦ *Φιλοπάτριδος* ὑπάρχουν *Ἀναμνήσεις*.

**ΛΟΒΕΡΔΟΣ**

Τὰ ποιήματά σας ὅλα εἶναι πλήρη ἀηδίας
καὶ σᾶς ἥρμοζε, νομίζω, κάλλιον ἡ σιωπή.
Ἀναγνώσατε ὀλίγους στίχους ἐκ τῆς *Χαρικλείας*
νὰ νοήσητε ἀμέσως ποίησις τί θὰ εἰπῇ.

**ΠΟΘΗΤΟΣ**

Ἡ Χαρίκλεια, ὤ! πρᾶγμα! . . .

**ΛΟΒΕΡΔΟΣ**

Καὶ πῶς τάχα δὲν σ' ἀρέσει;

**ΠΟΘΗΤΟΣ**

Καὶ πῶς θέλεις νὰ μ' ἀρέσῃ, ἀφ' οὗ εἶν' ἐμετικόν;
Δύναται νὰ τ' ἀναγνώσῃ ὅστις θέλει νὰ ἐμέσῃ
καὶ βεβαίως θέλει εὕρει φάρμακον στομαχικόν.
Δέν σε ἀδικῶ ἐν τούτοις, ἐὰν τὸ ἐγκωμιάζῃς,
τῆς ποιήσεως γνωρίζω ὅτι εἶσαι ἀδαής·
ἔσο ὅμως πεπεισμένος, δὲν ἐτόλμας νὰ κομπάζῃς,
ἂν τῶν *Λυρικῶν* εἰμπόρεις τὴν ἀξίαν νὰ νοῇς.

**ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ**

Ἡ *Πληγωμένη μου Καρδιὰ* ποτὲ δὲν θὰ θελήσῃ
περὶ πρωτείων πρὸς ὑμᾶς νὰ διαγωνισθῇ,
διότι ἐντὸς *Ἐθνικῶν Δακρύων* θ' ἀναλύσῃ
καὶ *Λόγος Πολυθρύλλητος* ἐκ ταύτης θ' ἀκουσθῇ.

Ἐπαίρονται τὸ σύνηθες οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι,
ἀφ' ὅσους τὰ χαρίσματα λείπουν τὰ φυσικά.
Ἁρμόζει ὅμως εἰς ἐμὲ ἡ κομπορρημοσύνη,
ἅσαντα *Διηγήματα* τοσοῦτον *Ἐθνικά*;

ΣΚΟΚΟΣ

Μ' ὅλ' αὐτὰ τὰ *Ἐθνικά* σου
ὅμως *Διηγήματά* σου
πάλιν ὅμως μὴ θαρρῇς
ὅτι τάχα εἰμπορεῖς
Ποιητὴς καὶ σὺ νὰ ἦσαι
καὶ μ' ἡμᾶς νὰ ἀριθμῇσαι.

Ὄχι! μὲ σωρείαν στίχων
ἀνουσίων, κακοήχων,
δὲν ἁρμόζει ν' ἀπαιτῇς
ὅτι εἶσαι ποιητής.

Μὴ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα
τρέχῃς· ἄκουσον ἐμένα.

ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

Περίεργον! μὲ τὰ οἰκτρὰ αὐτά των στιχουργήματα
πρωτεῖα νὰ ζητῶσι!
Πλὴν δύνανται τὰ ἀληθῆ ἐμοῦ ἀριστουργήματα
αὐτοὶ νὰ ἐννοῶσι!

ΣΚΥΛΙΤΖΗΣ

*Ἕλληνες καὶ Ἑλλαδῖται*
μὴ περιαυτολογῆτε,
δότε πίστιν εἰς ἐμέ.

Ποίημα μὲ εὐφυΐαν
καὶ πραγματικὴν ἀξίαν
εἶναι μόνον αἱ *Στιγμαί*.

Ἂν ζητήσητε καὶ ἄλλο

τὸν *Ταρτοῦφον* σᾶς προβάλλω·
θέλετε δὲ ἐξ αὐτῶν
ἅπαντες ἐν συνειδήσει
βέβαια μ' ἀναγνωρίσει
ὕπατον τῶν ποιητῶν

**ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ**

Τῆς ποιήσεως ὅτ' εἶσθε ἄγευστοι ὁλοτελῶς
φαίνεται τὸ ἀγνοεῖτε·
μὴ λοιπὸν μωρολογῆτε
καὶ πρωτεῖα ἀπαιτῆτε.
Ποίημα νοῦ δαιμονίου εἶναι ὁ *Ἀρματωλός*.

**ΑΥΞΕΝΤΙΑΔΗΣ**

Θέλουν κ' αὐτοὶ νὰ συγκριθοῦν μὲ τὰ ποιήματά των
πρός με, τὸν ἀπαράμιλλον ψάλτην τῶν *Ψελλισμάτων*!
Τί με μέλλει, τί με μέλλει
ἂν ὁ κόσμος εἶναι μέλι·
δι' ἐμὲ εἶναι ψωμάκι,
ποτισμένο μὲ φαρμάκι.

**ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Αὐτὸς πάλιν ἀνέμιξεν ἐδῶ ἀδιαφόρως
φαρμάκια, μέλια καὶ ψωμιὰ καὶ ποιητὴς προβαίνει,
χωρὶς νὰ συλλογίζηται ὅτι ὁ *Ἑωσφόρος*
ὑπόδειγμα ποιήσεως διὰ παντὸς θὰ μένῃ.

**ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ**

Ὡς ὁ *Ἀποπλανηθεὶς* μου εἶσαι ὄντως *Μαθητής*,
ἂν νομίζῃς ὅτι εἶσαι δὰ καὶ σὺ εἷς ποιητής.
Λάβε τὸν *Ἀνδρόνικόν* μου καὶ *Ἑλένην* ν' ἀναγνώσῃς
καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν ψῆφον, εἶμαι βέβαιος, θὰ δώσῃς.
Ὕψος λόγου, φαντασία
εἰς ἐμὲ καὶ σὺ θὰ εἴπῃς ὅτι εὗρητ' ἐξαισία.

**ΣΑΜΑΡΤΖΙΔΗΣ**

Ὕψος ζητεῖ ἡ ποίησις, κ' ἐγὼ συγκατανεύω·

άλλὰ τίς θὰ τολμήση
νὰ διαμφισβητήση
τῶν νεωτέρων ποιητῶν ὅτι ἐγὼ πρωτεύω;

❁

Ἓν βλέμμα ἐὰν ῥίψη τις ἐπὶ τὸν *Κάλυκά* μου,
οὐδόλως θὰ διστάση,
ἐν πεποιθήσει πάση,
νὰ εἴπη ὅτι θαυμαστὸν εἶναι τὸ ποίημά μου.
Ἀφίνω τήν τε *Συλλογὴν* καὶ ᾀσματίων πλῆθος,
πῦρ ἔρωτος πνεόντων.
Τὰ χείλη τῶν ἐρώντων
γινώσκουσι τί ἐξ αὐτῶν αἰσθάνεται τὸ στῆθος.

❁

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄδικον τὴν πρωτοκαθεδρίαν
ἐὰν ἀντιποιοῦμαι·
οὐδέ τινα φοβοῦμαι
ν' ἀμφισβητήση εἰς ἐμὲ τὴν πρέπουσαν ἀξίαν.

**ΑΡΕΙΩΝ**

Ἐὰν ἠδύνασο νὰ νοήσης
τὰς τῆς ποιήσεως ἀρετάς,
δὲν θὰ ἐπρόφερές ποτε ῥήσεις
τόσον αὐθάδεις καθὼς αὐτάς.
πλήρεις ἐπάρσεως, κουφονοίας
καὶ ἐπιδείξεως ἅμα γελοίας.
Ἡ Μοῦσα ἔθετο τὰς παλάμας
εἰς τὴν ῥιγῶσάν μου κεφαλὴν
καὶ πᾶν μου ἔπος, καθὼς ἀδάμας,
θὰ διαλάμψη χρόνον πολύν.

❁

Ἔρχεσαι τόρα σὺ ὁ πυγμαῖος,
σὺ ὁ τὴν λύραν μόλις κρατῶν
καὶ ἐπιδείκνυσαι ὡς Ἀλκαῖος
ἔμπροσθεν ὅλων τῶν ποιητῶν;

Φύγε μακράν μου, μὴ μ' ἐρεθίσῃς,
μήπως ταχέως μετανοήσῃς.
Ἐὰν τὸ στόμα μου ὠργισμένον
μικρὸν φυσήσῃ, μὰ τὸν θεόν,
θὰ σ' ἀναδείξῃ γεγυμνωμένον
καὶ καταγέλαστον κολοιόν.

**Π. ΣΟΥΤΣΟΣ**

Τούς δε ἔασον φθιννύθειν· ἡμεῖς γὰρ οἱ ποιηταὶ
εἰς τοιαύτας ἀντεγκλήσεις οὐ προβαίνομέν ποτε.

**ΚΑΡΥΔΗΣ**

Οἱ λόγοι σου διαλλαγῆς ἐμπνεύσεις μαρτυροῦσι
καὶ εἶσαι ἀξιέπαινος· πρός σε δὲ συμφωνοῦσι
Οἱ μῦς ὅταν τζυρίζωσιν,
οἱ χοῖροι δὲ γρυλλίζωσιν,
οἱ ὄνοι ὀγκανίζωσιν,
οἱ ἵπποι χρεματίζωσιν,
αἱ γάται νιαουρίζωσιν.

**ΣΑΚΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ** (πρὸς τὸν Ἀρείωνα).

Αὐτὰ μόνα δὲν ἀρκοῦσι·
πρέπει κ' ἄλλα νὰ ἀκούσῃ
καὶ κατάλληλος κανείς
ὡς ἐγὼ νὰ τὸν ὑβρίσῃ
καὶ νὰ τὸν ἐξευτελίσῃ
δὲν ὑπάρχει, ἐννοεῖς.
Ἦλθε μὲ τὸν *Κάλυκά* του,
Συλλογὰς καὶ ᾄσματά του
πρῶτος ὅλων νὰ φανῇ.
Ἀλλ' ἂς μάθῃ, δὲν τρομάζουν,
ἡμᾶς οὔτε ἐξυπάζουν
στίχοι ὡς αὐτοῦ κοινοί.

ΜΑΝΟΥΣΟΣ

Ἄφετε τὸν γελοιώδη κόμπον καὶ ἐγωϊσμόν,
κλίνατε δὲ γόνυ πάντες ἔμπροσθεν τῶν *Στεναγμῶν*.
Ἐστὲ βέβαιοι οὐδείς σας ὅτι θέλει δυνηθῇ
πρὸς τὸν ποιητὴν ἐκείνων διὰ ν' ἀντιμετρηθῇ.

ΣΑΚΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ

Ὅλοι θέλετε πρωτεῖα,
ποῦ εἶν' ὅμως ἡ ἀξία
εἰς ὑμᾶς τοῦ ποιητοῦ;
Στιχοπλόκοι γελοιώδεις,
ἄθλιοι, παιδαριώδεις
ὄντες, φαίνεσθε παντοῦ.
Μὴ λοιπὸν πολυλογῆτε
καὶ πρωτεῖα ἀπαιτῆτε.
Τῶν πρωτείων αἱ τιμαί,
τὰς ὁποίας σεῖς ματαίως
θέλετε, πρέπουν δικαίως
εἰς τὸν ποιητὴν ἐμέ.
Λάβετε πρῶτον εἰς χεῖρας
τοῦ ἐμοῦ νοῦ τοὺς *Σπινθῆρας*,
καὶ δὲν θέλετ' ἀρνηθῇ
ὅτι πᾶν ὑπερτεροῦσι
ποίημα καὶ μαρτυροῦσι
ποιητὴν τὸν ἀληθῆ.

ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ

Μὴ νομίζῃς ὅτι εἶναι ἐδῶ βῆμα τῆς Βουλῆς
κ' ὅ τι τύχῃ ἀραδιάζεις κ' ὅ τι τύχῃ φλυαρεῖς.
Ἡ φλυαρία
τῶν βουλευτικῶν χαρίτων, τὸ γνωρίζω, εἶναι μία·
ἀλλ' ἐδῶ,
πράγματα καὶ ὄχι λόγους ἐγὼ θέλω νὰ ἰδῶ.
Ἓν σου ποίημα προβάλλεις· ποία ὅμως ἡ τιμή του;

τί ἀπέναντι ἀξίζουν οἱ Σπινθῆρες τῆς *Βαρβίτου;*
Οἱ Σπινθῆρες,
ἄθροισμα ἀχρείων στίχων καὶ ἐλαττωμάτων πλῆρες!
Ποιητὴν
ἑαυτὸν ἐὰν πιστεύῃς, τὴν ἰδέαν βγάλ' αὐτήν.

ΣΑΚΚΕΛΑΡΙΑΔΗΣ

Βρὲ ἀχρεῖε, τί νομίζεις
ὅτι εἶσαι καὶ ὑβρίζεις
ἕνα ἄνδρα τῆς Βουλῆς,
ρήτορ' ἀναδεδειγμένον,
ποιητὴν πεφημισμένον,
οὕτως ἄνευ συστολῆς.
Ἄθλιε, περιορίσου
καὶ τίς εἶσαι ἐνθυμήσου·
τῆς Βαρβίτου οἱ ψαλμοί
ὄχι! δὲν θ' ἀδικηθῶσι,
ἐὰν ἀποκαλεσθῶσι
δυσηχότατοι κρωγμοί.

ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ

Ἄνθρωπος ποῦ δὲν γνωρίζει τί ἡ ποίησις σημαίνει
εἰς μικράν τινα γωνίαν κάθηται καὶ σιωπαίνει.
Ναί, ἡ τάξις
τὸ συμφέρον σου ἀπήτει πρὸ πολλοῦ αὐτὸ νὰ πράξῃς
Συστολή
φαίνεται δὲν θὰ ὑπάρχῃ εἰς ἐσὲ τόσον πολλή.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ

Εἰπέ τού τα, εἰπέ τού τα, εἶναι πολὺ αὐθάδης,
εἶναι πολὺ ἐγωϊστὴς ὁ Σακκελαριάδης,
Συναίσθησιν ἂν εἶχε,
νὰ συζητῇ μὲ ποιητὰς βεβαίως θὰ ἀπεῖχε.
Καὶ ὄντως, πρέπει πώρωσιν νὰ πάσχῃ τις τελείαν,
ὥστε εἰς τοὺς Σπινθῆρας του μικρὰν νὰ δώσ' ἀξίαν.

Ουδέποτ' εγώ χεῖρον
στιχούργημα συνέπεσε νά ἴδω τῶν Σπινθήρων.

ΣΑΚΚΕΛΑΡΙΑΔΗΣ

Ποῦ μου ἦλθες ἐσὺ πάλιν
μὲ τὴν τόλμην τὴν μεγάλην
x' ὅ τι τύχῃ φλυαρεῖς
καὶ ἐμὲ αὐθάδην λέγεις
καὶ τὸ ποίημά μου ψέγεις
καὶ σαὐτὸν κἄτι θαρρεῖς,
Ποῦ τὰς ὑψηλὰς ποιήσεις
δύνασαι νὰ ἐκτιμησῃς;
Σὺ δὲν εἶσαι ποιητής.
Μάλιστα εἰς τὰς ραφάνας,
πράσα, σέλινα, βοτάνας
εἶσαι ἄριστος κριτής.
Κάθησε λοιπὸν βωβάσου,
κύτταζε τὰ βότανά σου,
Ἐδῶ ἔχει ἀρκετά
ἄνθη, δένδρα ἐσπαρμένα,
αὐτά εἶναι δι' ἐσένα·
ἀσχολήσου εἰς αὐτά.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ

Μ' αὐτοὺς τοὺς λόγους πρόσεξε μὴ τὸν τεχνίτην εὕρῃς·
δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων, ναί! . . ἐγὼ ὁποῦ ἠξεύρεις,
καὶ πρὶν κακόν τι πάθῃς,
σὲ συμβουλεύω τί ἐστι Μελισσηνὸς νὰ μάθῃς.

ΣΑΚΚΕΛΑΡΙΑΔΗΣ (μετ' ὀργῆς).

Ἐμὲ θὰ ἀπειλήσῃς;
ἐμὲ θὰ ἐκφοβίσῃς;
Μὴ τύχῃ κινηθῇς,
καὶ ξεύρεις τί σου κάνω;
τὰ κόκκαλά σου σπάνω,
ἀχρεῖε, παρευθύς.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ

Μὲ τὰς φωνάς σου, ἄθλιε, θὰ φοβηθῶ νομίζεις;
Εὐθὺς κρημνίσου ἀπ' ἐδῶ καὶ μή με ἐρεθίζῃς
διότι, ἂν σ' ἀρχίσω,
οὔτε μικρόν τι κόκκαλον 'γειερὰν θά σου ἀφήσω.

ΣΑΚΚΕΛΑΡΙΑΔΗΣ

'Αφ' οὗ μὲ τὰ σωστά σου
ἔριδα θέλεις, στάσου.
Τὴν τόλμην τὴν πολλήν
ἐγὼ τὴν περιστέλλω,
μ' αὐτό, ὁποῦ σου στέλλω . . .
Δέξου ς' τὴν κεφαλήν.

*(ρίπτει κατ' αὐτοῦ τοὺς Σπινθῆρας του).*

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ

Ἐμέ, μωρέ, ἐκτύπησες; . . . Τώρα ἀμέσως μέτρα
τί ἡ ποιητικὴ μ' αὐτὴ κρύπτει ἐντὸς φαρέτρα.
Καλὰ νὰ τὰ μετρήσῃς.
Ἡ *Γρέϋ* . . . ἡ *Ἰεφθαέ* . . . ὁ *Ἱερεὺς* ἐπ' ἴσης . . .

(ρίπτει κατὰ τοῦ Σακκελαριάδου ἀλληλοδιαδόχως τὰ ποιήματά του ταῦτα)·

ΣΑΚΚΕΛΑΡΙΑΔΗΣ

Ὤχ! ὤχ! ὤχ! ὤχ! βοήθειαν! . .

ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ

Καὶ ποιὸς θ' ἀποκοτίσῃ,
νἄρθῃ γιαμὰ αὐτοῦ κοντὰ γιὰ νά σε βοηθήσῃ;
Ἂν ἄλλος θέλῃ, ἂς ἐρθῇ· ἰν πάρτε μου, δὲ θέλω,
περκὲ εἶναι ποσσίμπιλε νὰ βγάλῃ καὶ πουνιέλο.

ΜΠΑΡΤΑΣ

Πρέπει λοιπὸν οἱ ποιηταὶ αὐτὸ νὰ ἀνεχθῶσιν;

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ

Θέλεις καὶ σὺ ν' ἀναμιχθῇς; . . . Δέξου καὶ σὺ τὴν *Πτῶσιν*.

(ρίπτει κατὰ τοῦ Μπάρτα τὸ ποίημά του) . . . . . . .

**ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ**

Κάθεσθε καὶ τὸν βλέπετε ἀκόμη τὸν αὐθάδην;
Τί; νὰ φονεύσῃ θέλετε τὸν Σακκελαριάδην;
Γνῶσιν, ἐὰν ἐμάνης,
σοῦ βάζει ὁ *Σωκράτης* μου καὶ ὁ *Ἀριστοφάνης*.
(ρίπτει κατὰ τοῦ Σακκελαριάδου τὸ ποίημά του).

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Καὶ πάλιν συνεπλάκητε; . . . Τί δυστυχία εἶναι,
στιγμὴ νὰ μὴ παρέρχηται, χωρὶς νὰ συμπλακῆτε.
Παύσατε, ἡσυχάσατε . . . ἀκούσατε τί λέγω . . .

**ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ**

Ὅ τι λοιπὸν θέλει κανεὶς θὰ κάμνῃ ἐδῶ πλέον;
Τόρα σᾶς δίδω μωρ' ἐγὼ ἓν μάθημα ὡραῖον.
Νά! τὰ *Ἐθνεγερτήρια* πρῶτον *Σαλπίσματά* μου,
νά! καὶ τὰς *Ἀναμνήσεις* μου, νά! καὶ τὰ *Μνήματά* μου!
Δὲν εἶναι ἀρκετά;
Τὰ *Ἄνθη καὶ τὰ Δάκρυα* λάβετ' ἀκόμ' αὐτά.
(ρίπτει κατὰ τῶν διαμαχομένων τὰ ποιήματά του ταῦτα).

**ΚΑΡΥΔΗΣ**

Προσέξατε καλὰ κανεὶς μὴ καὶ ἐμὲ κτυπήσῃ,
διότι θέλω μὲ τὸ *Φῶς* [1] πικρῶς τὸν σατυρίσει.

**ΣΟΥΤΖΟΣ**

(ὀτρύνων μένος ἠδὲ θυμόν).

Ἐμπρὸς τὰς βίβλους λάβωμεν,
ὦ ποιηταὶ Ἑλλήνων,
καὶ μέσῳ τῶν κινδύνων,
ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν.
Ἀγὼν ἔνδοξος πρόκειται
τῆς πρωτοκαθεδρίας.
Καλὸν ὑπὲρ εὐκλείας,
καλὸν τὸ τελευτᾶν.
Νῦν, ὅτε ὥρμησα ἐγώ, ἐπῆρεν σᾶς κατάρα.
Ἐμπρός, *Καραϊσκάκη* μου, ἄγε καὶ σύ, *Κιθάρα*,

---

1 Ἐφημερὶς σατυρικὴ ἐν Ἀθήναις ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένη.

*Βλαχάβα*, *Ὁδοιπόρε* μου, πέσατε κατ' ἐχθρῶν μου·
ἄγε καὶ σύ, ὦ *Ἄγνωστε*, μ' ὅλον τὸ Ἅπαντόν μου [1]
τὰς κεφαλάς των θλάσατε
καὶ τὰ ὀστᾶ των σπάσατε,
καὶ ἀναδείξατε αὐτοὺς ἀνάνδρως ἡττημένους,
ἐμὲ δὲ μόνον ποιητὴν τοῦ τῶν Ἑλλήνων γένους.

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Παύσατε. . . ἡσυχάσατε. . . ἀκούσατε, σᾶς λέγω. . .
Αἰσχύνθητε κἂν ἑαυτούς. . . φοβήθητε τὸν Μῶμον. . .

**ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ**

Καὶ πῶς; Θὰ τὸν ἀφίσωμεν πάντοτε νὰ ταράττῃ
ἡμᾶς καὶ ὅ τι βούλεται ἐλεύθερα νὰ πράττῃ;
Καὶ ἂν δὲν εἶχον
ἀφορμὴν ἰδίαν, πάλιν τοῦ ἀγῶνος θὰ μετεῖχον.
Ὄχι νῦν,
ὅτε μὲ τοὺς ἄλλους ἔχω τὴν ὑπόθεσιν κοινήν.
Ἂν τῆς *Θηλαζούσης Μούσης* δὲν ᾐσθάνθη ἕως τώρα
τὴν βαρύτητα καὶ ὄγκον, ἀλλ' ἐπέστη νῦν ἡ ὥρα
νὰ τὴν νοήσῃ,
καὶ πιστεύω τὰ πρωτεῖα τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ζητήσῃ.
Νά! αὐτήν·
πῶς σοι φαίνετ'; ἔχει ἄρα τὴν βαρύτητ' ἀρκετήν;
(ρίπτει κατὰ τοῦ Σακκελαριάδου τὸ ποίημά του).

**ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ**

Μωρ' ὅλοι μουρλαθήκανε! Τήρα τους τζὴ διαόλοι,
τήρα, ξεφτερουγιάζονται, σὰν τζὴ κοκόρους ὅλοι! . .
Μωρέ, θυμὸ ποῦ ἔχουνε! . . αὐτοὶ θὰ φαγωθοῦνε! . .
κ' οἱ ἄλλοι ὅλοι χάσκουνε . . . ὦ! ποῦ νά μου χαθοῦνε...
Σιὸρ Σκυλίτζη, δέ μου λές, 'ς τὴν πίστι σου, τί κάνεις;
Οἱ ἄνθρωποι σκοτώνουνται, μωρέ, καὶ δὲν τζοὺ πιάνεις;

**ΣΚΥΛΙΤΖΗΣ**

Μ' ἀρειμανίους τίποτε κοινὸν ἐγὼ δὲν ἔχω,
ὡς Χῖος δὲ ἀείποτε ἀπ' ἔριδας ἀπέχω·

1 Οὕτως ὁ μακαρίτης Ἀσώπιος ἐκάλει τὰ ἐκδοθέντα Ἅπαντα τοῦ Π. Σούτζου.

Δι' ἄλλους τί με μέλλει ;
Ἂς παρεμβῇ μέσῳ αὐτῶν ὅποιος ἄλλος θέλει.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Παύσατε.. δὲν αἰσχύνεσθε; .. Τί πρᾶγμα μὲ σᾶς εἶναι;

Π. ΣΟΥΤΣΟΣ

Οὐχὶ τῆς μάχης οὐκ ἀποστήσω,
ἐὰν μὴ πρῶτον, νέος Τιτάν,
οὐρανομήκη τρόπαια στήσω,
καθ' ὅλων τούτων! .. εὐοῖ! εὐάν!

ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ

Ὅρσε, μωρέ, δυὸ φάσκελα!.. Γιαμὰ δὲν τὸν ἀκοῦμε ;
Εὔαις τοῦ μυριστήκανε!.. καὶ ποῦ νὰ τοῦ τζὴ βροῦμε!..
Μωρέ, τί τοῦ σκαρφίστηκε! χαρὰ 'ς τὸν πομπιωμένο!.
Δελέγκου μὲ τζὴ χαστουκιαὶς τζὴ Εὔαις σου μαθαίνω!..

ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ

Εἶσθε δειλοί, ἄνανδροι, μηδαμηνοὶ ὅλοι . . . σταθῆτε
καὶ τόρα θὰ ἰδῆτε!
Λέρ μπαλέρ
ξιφὶ γαλέρ!

(ρίπτεται ἐν μέσῳ τῶν διαμαχομένων).

Μελισσηνέ, ἄφισέ τον... Σακκελαριάδη... Σοῦτζε, ἡσυχάσετε...
δὲν βλέπετε τὰ κεφάλια σας ὅτι ἐσπάσετε ; . . .
Καρασούτσα, παῦσέ σου λέγω . . . Βυζάντιε, αὐτοῦ τί κάνεις;
Τὸν Συναδινὸν θ' ἀποθάνῃς . . .
Σοῦτσε, δὲν ἀκούεις . . . Μπάρτα . . . Σακκελαριάδη,
τὸ κεφάλι σου ἄνοιξε σὰν πηγάδι . . .

ΚΑΡΥΔΗΣ

Ὅταν ὁ Ζεὺς τὴν Ἀθηνᾶν ἐσκόπει νὰ γεννήσῃ,
ἐκάλεσε τὸν Ἥφαιστον τὴν κάραν του νὰ σχίσῃ
Τὸν θεὸν λοιπὸν καὶ οὗτος ἐμιμήθη πιθανόν,
ποίημά τι εἰς τὸν νοῦν του ἔξοχον ἐγκυμονῶν.

Βλέπω δ' ὅτι θαυμασίως ὁ Μελισσηνὸς γνωρίζει
τὰς ἐγκυμονούσας κάρας, ὡς τὸν Ἥφαιστον νὰ σχίζῃ.

**ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ**

Ἂς εἶναι δά! ἡσύχασαν πλέον! Εἰς ἐμὲ νὰ χρεωστῆτε
ὅτι δὲν σᾶς ἄφισα νὰ φαγωθῆτε.

**ΣΑΚΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ** (πρὸς τὸν Μελισσηνόν).

Ἄς μ' ἄφινε νὰ ἔβλεπες . . .

**ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ**

Σοῦ φάνησαν ὀλίγαι;

**ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ**

Θέλεις νὰ ξαναρχίσωμεν;

**ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ** (πρὸς τὸν Καρασούτζαν).

Μωρ' ἄμε καὶ σὺ φύγε . . .

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Διὰ νὰ μὴ ἀκούητε λοιπὸν τὰς συμβουλάς μου,
βλέπετε καταγέλαστοι ἐγίνετε εἰς πάντας.
Τί αἵματα εἶναι αὐτά! . . . Ὑπάγετ' εἰς τὴν κρήνην,
ὑπάγετε καὶ ἄφετε πλέον τὰς ἀντιρρήσεις.
Τίς οἶδεν ἂν τὰ ὕδατα τοῦ Ἑλικῶνος ὅλα
ἀρκοῦσι νὰ σᾶς λούσωσιν ... Ὀρφεῦ, ὁδήγησέ τους...

(Οἱ δαρέντες ποιηταί, ἡγουμένου τοῦ Ὀρφέως, πορεύονται πρὸς τὴν κρήνην· οἱ δὲ λοιποὶ ἀποχωροῦσιν ᾄδοντες).

»Ποιηταὶ ᾖδον παιᾶνας εἰς τοὺς ἥρωας ποτέ,
»ἀλλὰ νῦν ἥρωες εἶναι αὐτοὶ οὔτ' οἱ ποιηταί.
»Μὲ ἀνδρείαν Ἀχιλλέως κατ' ἀλλήλων ἐφορμῶσι,
»τὰ ποιήματά των ρίπτουν καὶ τὰς κεφαλάς των θλῶσι.

## ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΑΙ ΜΩΜΟΣ**

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Βλέπεις μ' αὐτοὺς τοὺς ποιητὰς τί πάσχομεν ἐνταῦθα;

Αἱ σκηναί, ὧν σήμερον σὺ ἐγένεσο αὐτόπτης,
ἡμέρα δὲν παρέρχεται χωρὶς νὰ μὴ συμβῶσιν·
ὅθεν καὶ μέγα δίκαιον εἶχον, ὅταν σοι εἶπον,
ἀγανακτοῦντι ἐπειδὴ δὲν 'σ ἤνοιξαν ἀμέσως,
ὅτι δὲν εἶναι εὔκολον ἐδῶ τις νὰ ἀκούσῃ.

**ΜΩΜΟΣ**

Ἐμάχοντο οἱ Γίγαντές ποτε πρὸς τοὺς Τιτᾶνας,
ἀμφισβητοῦντες εὐθαρσῶς τοῦ σύμπαντος τὸ κράτος·
ἀλλ' ἀμφιβάλλω καὶ αὐτοὶ ἐὰν τοσαύτην λύσσαν
εἶχον ἀγωνιζόμενοι τότε περὶ τῶν πάντων,
ὅσην οἱ ποιηταὶ ἐδῶ τοῦ Ἑλικῶνος ἔχουν,
ὅταν διαγωνίζωνται οὕτω περὶ πρωτείων.
Λύσσης ἀφρὸς ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ στόματά των,
τὰ πρόσωπά των πελιδνὰ ὡς τεθνηκότων ἦσαν,
οἱ βλοσσυροί των ὀφθαλμοὶ ἐξέπεμπον σπινθῆρας
καὶ ἐμυκῶντο φρικωδῶς ὡς ταῦροι λυσσαλέοι! . .
Κακόν, κακὸν τὸ ἐμπεσεῖν, ὁμολογῶ, εἰς χεῖρας
ἐξωργισμένου ποιητοῦ καὶ μεγαλοφρονοῦντος! . .
Ὤ! πῶς ἐξεσφενδόνιζον τὰς βίβλους κατ' ἀλλήλων! . .
Οὐδ' ὁ ἑκάεργος αὐτός, φρονῶ ἐγώ, Ἀπόλλων
ταχύτερον τῶν ποιητῶν τὰ βέλη του θὰ ῥίπτῃ.
Τόρα νοῶ δὲ διὰ τί φροντίζουσι ἐκεῖνοι
νὰ γράψωσι κ' ἐκδώσωσι ποιήματ' ὅτι πλεῖστα,
ἀνούσια, ἀνάλατα, ἀρκεῖ πολλὰ νὰ ἦναι,
ὅπως τὰ σφενδονίζωσι κατὰ τῶν ἀντιπάλων·
διότι τί ἠδύνατο ὁ Σακκελαριάδης
νὰ πράξῃ μὲ ἓν ποίημα, μὲ μόνους τοὺς *Σπινθῆρας*,
ἐν ᾧ ἔπιπτον βροχηδὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του
τὰ τῶν ἐχθρῶν ποιήματα, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο;
Ὅθεν κ' ἐγώ, ἂν βραβευθῇ τὸ ποίημά μου τόρα,
ἐπανακάμψας οἴκαδε, τοσαῦτα θὰ συντάξω
ποίηματ', ἀδιάφορον καὶ ἂν τοιαῦτα ἦναι,
ὥστε, ἐὰν τυχὸν κ' ἐγὼ εἰς ποιητῶν ἀγῶνα

ἀποδυθῶ, τόσας βολὰς θέλω ἐκσφενδονίσει,
ὅσας οὐδὲ τὸ τοῦ Λεβὲλ ἐκσφενδονίζει ὅπλον.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Οὐχί, ὦ νέε ποιητά, ποτέ σου μὴ θελήσῃς
πρὸς ἄνδρας νὰ ὁμοιωθῇς καπηλικοὺς τοὺς τρόπους.
Ἰδέ τους εἰς τὰ ὕδατα κάτω ἐκεῖ τῆς κρήνης
πῶς λούουν τὰς αἱμοσταγεῖς ὄψεις καὶ κεφαλάς των!

ΜΩΜΟΣ

Ἀλλ' ἀφ' οὗ μ' εἶπες αἱ σκηναί, εἰς ἃς παρέστην μάρτυς,
ὅτι ἐπισυμβαίνουσι σχεδὸν πᾶσαν ἡμέραν,
εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τοῦ Ἑλικῶνος
τὸ ὕδωρ ἰδιότητα θὰ ἔχῃ θαυμασίαν!
Νὰ πάθῃ τις ὅ τ' ἔπαθόν τινες τῶν ἐρισάντων,
καί, λησμονῶν ἐντὸς μικροῦ τῆς κεφαλῆς τὸ τραῦμα,
εἰς νέον νὰ κατέρχηται αἱματηρὸν ἀγῶνα,
φαίνεται ὅτι λησμονεῖ τὸ παρελθὸν εὐκόλως·
ὥστε δὲν θέλει προστριβῇ καὶ εἰς ἐμὲ κηλίς τις,
ἐάν ποτε ἀναγκασθῶ ν' ἀποδυθῶ εἰς πάλην . . . .
Τοῦ Ἑλικῶνος ἡ πηγή, εἶναι πηγὴ τῆς λήθης . . .

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Καὶ ὅμως εὔχομαί ποτε ἀνάγκην νὰ μὴ λάβῃς
καθαρισμοῦ ἐντὸς αὐτῆς . . . Ἐν τούτοις καιρὸς εἶναι
τοὺς λόγους νὰ ἀφίσωμεν καὶ νά σε ὁδηγήσω
ὑπὸ τὴν πλάτανον ἐκεῖ, πρὸς τοὺς δικάσοντάς σε·
εἰς σὲ δ' ἀπόκειτ' ἄξιος νὰ δείξῃς ὅτι εἶσαι
τῆς δάφνης τῆς ποιητικῆς . . . Ἄγωμεν . . .

ΜΩΜΟΣ

Ἀλλ' εἰπέ μοι
πῶς γίνεται ἡ δοκιμὴ διὰ νὰ τὸ γνωρίζω.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Πρῶτόν τινας ποιητικὰς θέλουσιν ἐρωτήσεις
σοὶ ἀπευθύνει, ἔπειτα δὲ σὺ θὰ ἀναγνώσῃς

ἓν ποίημά σου. Ἐξ αὐτῶν θὰ κρίνωσιν ἐκεῖνοι
ἂν ἦσαι ὄντως ποιητής· ἄλλως θὰ σ' ἀπορρίψουν.

**ΜΩΜΟΣ**

Ἐνόησα πολὺ καλά . . . ἄγωμεν . . .

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Ἀκολούθει.

## ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ, ΙΝΕΟΣ, ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ.**

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Νέος εἰς τὸν Ἑλικῶνα ποιητὴς προσῆλθεν οὗτος.
Δικασταί, σᾶς τὸν προσάγω διὰ τὴν δοκιμασίαν·
ὅθεν παραλάβετέ τον κ' ἐξετάσατε ἂν ἦναι,
κατὰ τὰ νενομισμένα, ἄξιος διὰ τὴν δάφνην (ἀναχωρεῖ).

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ**

Ὡς εὖ παρέστης, ποιητά, τὸ τέρμα τῶν δεινῶν σου
ἐγγίζει· βλέπεις παρ' ἐμοὶ πεφύτευται ἡ δάφνη,
σύμβολον ἀναφαίρετον τῶν ποιητῶν ἐν γένει.
Ἀφ' οὗ πολλὰ δ' ὑπέφερες ἕως ἐδῶ νὰ φθάσῃς,
μικρόν σοι ὑπολείπεται ἀκόμ' ἵν' αὐτὴν δρέψῃς.

**ΜΩΜΟΣ** (ποιῶν γελοιώδεις ὑποκλίσεις)·

Ἄνδρες ποιητικώτατοι, τὸ κλέος τῶν ὁποίων
εἶναι εὐρύ, εὐρύτατον πᾶσαν ἀνὰ Ἑλλάδα
καὶ μέσον Ἄργους, αὐστηροὶ μὴ εἰς ἐμὲ φανῆτε.
Ἐλάχιστος μὲν ποιητής εἰμι, ἀλλὰ καὶ ὄχι
ὀργίλος καὶ κακόγλωσσος, ὡς οἱ συνάδελφοί μου.
Καὶ ἂν μέν με βραβεύσητε, εὐγνώμων θέλω εἶσθαι·
ἂν δ' ὄχι, ἐστὲ βέβαιοι δὲν θὰ σᾶς ἐξυβρίσω.

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ**

Εὖγε, ὦ νέε ποιητά, λόγους φρονίμους λέγεις·

πρόσεξε νῦν ν' ἀποκριθῇς εἰς ὅ τι σ' ἐρωτήσω.
»Εἰπέ μοι ἐπὶ ἄρχοντος 'Αθήνησι Πυθέου,
»τὸ πρῶτον τῆς ἑκατοστῆς 'Ολυμπιάδος ἔτος,
»τίνας μετεχειρίζοντο οἱ ποιηταὶ ὑδρίας;

ΜΩΜΟΣ (καθ' ἑαυτόν)·

Περίεργος ἐρώτησις! . . Τί σχέσιν αἱ ὑδρίαι
ἔχουσι πρὸς τὴν ποίησιν; . . . καὶ ὅμως ν' ἀπαντήσω
ὀφείλω ... Πλὴν τί; ἀγνοῶ ... Ἄς εἴπω ὅ τι τύχῃ ...
(σκέπτεται ὀλίγον, ἔπειτα λέγει).
Τὸ πάλαι τρεῖς ἐπιφανεῖς ἐπὶ κεραμουργίᾳ
ὑπῆρχον τόποι, ὡς φρονῶ· ἐν πρώτοις, αἱ 'Αθῆναι,
ἐν αἷς καὶ τὸ Κεραμεικὸν ὑπῆρχε, μετὰ ταύτας,
ἡ Σάμος, ἔνθα ἱστορεῖ ὁ Γέλλιος εὑρέθη
ἡ τέχν' ἡ κεραμευτική, τρίτος δ' ἡ Τυρρηνία,
ἐν ᾗ ὅμως βραδύτερον ἡ τέχνη ἀνεπτύχθη.
Ὥστε δὲν εἶν' ἀπίθανον οἱ ποιηταὶ οἱ τότε
ὑδρίαις τοῦ Κεραμεικοῦ καὶ Σάμου νὰ ἐχρῶντο.

ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ (πάλλων τὰς χεῖρας καὶ ὅλως ἔνθους).

Εἶναι ἄξιος τῆς δάφνης, κ' ἐγὼ πείθω ἐμαυτόν,
ὅτι ὅμοιον δὲν ἔχει μεταξὺ τῶν ποιητῶν.

ΙΝΕΟΣ

Κἀμοὶ νῦν ἀποκρίθητι, συνὼν τῇ ἐρωτήσει.
Πῶς οἱ τὸ πάλαι ποιηταὶ γεγράφασι τὸ ἶνε;

ΜΩΜΟΣ (καθ' ἑαυτὸν)·

Ἄλλη αὐτὴ ἐρώτησις; . . 'Οποίαν σχέσιν ἔχει
τὸ εἶναι πρὸς τοὺς ποιητάς! . . Καὶ ποῖος δὲν γνωρίζει,
ἐκτὸς τοῦ ἐρωτήσαντος, πῶς γράφεται τὸ εἶναι;
'Εψιλὸν ἰῶτα δίφθογγος καὶ νῖ ἄλφα καὶ ἰῶτα·
ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἀνάποδα ἐδῶ γίνονται ὅλα,
πρέπει ἀνάποδα κ' ἐγὼ βεβαίως ν' ἀπαντήσω,
μὲ προσοχὴν ὅμως πολλήν, περὶ διὰ γραμμάτου,
διότι αὐτὸς φαίνεται καλαμαρᾶς μεγάλος.
(ξηροβήχων καὶ λαμβάνων κωμικὴν σοβαρότητα, λέγει)

Ὁ ποατὰς τᾶς θαυμαστᾶς Φυλλάδας τοῦ Γαϊδάρου
οὐδέποτ'ἶ εναι γέγραφεν, ἀλλὰ πάντοτε ἔνι,
ἐξ οὗ κατὰ μετατροπὰν ἐγένετο τὸ ἴνε·
ἄρ' οὖν ἰώτᾳ γέγραπται ἁ συλλαβὰ ἁ πρώτα,
ἁ δὲ δευτέρα ε ψιλῷ· ταῦτα ἐμοὶ δοκέει.

ΙΝΕΟΣ (ἐκβακχευόμενος καὶ κορυβαντιῶν).

Τῆς δάφνης ἴνε ἄξιος, ἐπᾴσωμεν δὲ τούτῳ,
καθάπερ Ἀρχιλόχειον ἐν Ὀλυμπίᾳ μέλος,
τὸ μέλος τοῦ Δυσέλπιδος, πόσον ὡραῖον ἴνε,
ὁπόταν δάφνην τις φορῇ, ὢν ἄξιος τῆς δάφνης!

ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ

Πρόσεξε τώρα, ποιητά, κ' ἐγὼ τὶ θά σοι εἴπω.
»Ἐὰν ἐντὸς ποιητικοῦ ἐμπέσωσι στομάχου
»σταγόνες ἑβδομήκοντα ἐλαίου κροτωνείου,
»πρὸς δὲ ἐμετικῆς τρυγὸς καὶ ἰπεκακουάνας
»ἀνὰ οὐγγίας εἴκοσι συγχρόνως, τὶ ἐμπνεύσεις
»ὁ ποιητὴς νά μοι εἰπῇς ἐκεῖνος θέλει λάβει;

ΜΩΜΟΣ (ἐν ἀπορίᾳ).

Ἐδῶ τὰ ἐμπερδεύσαμεν! . . καὶ ποῦ νὰ συμπεράνω
ὅτι περὶ ἰατρικῶν πραγμάτων θὰ μ' ἠρώτων,
ὥστε νὰ φέρω μετ' ἐμοῦ τὴν φαρμακολογίαν
τοῦ Λάνδερερ! . . Ἐπάναγκες ὅμως νὰ ἀπαντήσω . . .
Ἀλλὰ καὶ τί; . . . ἀφ' οὗ ποσῶς δὲν ξεύρω τὸ τί εἶναι
τὸ ἔλαιον κροτώνειον καὶ ἡ κακακουάνα! . . .
Τῆς δὲ ἐμετικῆς τρυγός; . . . Τὸ τρύγος τὸ γνωρίζω,
διότ' εἰς τὴν πατρίδα μου ἐτρύγησα πολλάκις·
δὲν εἶναι πλὴν τρύγος ἐδῶ . . . τρυγὸς αὐτὸς τὸ εἶπε,
τὸ πᾶν δ' εἷς τόνος ἐξαρκεῖ νὰ φέρῃ ἄνω κάτω.
Ὤ! πόσοι εἶναι ἕτοιμοι τώρα εἰς τὰς Ἀθήνας.
μικρόν τι σφάλμα τονισμοῦ ν' ἁρπάξουν λυσσαλέοι,
καὶ μάθησιν δεικνύοντες καὶ πολυϊδμοσύνην,
νά σε ὑβρίσουν ἀναιδῶς διὰ νὰ ἀποδείξουν
πῶς ὁ Φλὰχ-Φλοὺχ καὶ ὁ Τζάτζρ-Σμπρουὲν ἐτόνισαν [τὴν λέξιν;

Ἄρα οὐδόλως πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τρύγου·
πλὴν εἶπε καὶ ἐμετικῆς . . . Τὸ ὄνομα δεικνύει
πῶς τῆς τρυγὸς ἡ ἀρετὴ ὁ ἔμετος θὰ ἦναι.
Κακακουάνα δὲ δηλοῖ βεβαίως κακὰ κάνει·
ἄ! ἄ! τόρα ἐνόησα τί πρέπει ν' ἀπαντήσω.
(γεγονυίᾳ τῇ φωνῇ).
Ὁ ποιητής, εἰς οὗτινος τὸν στόμαχον ἐμπέσῃ
τὸ ἔλαιον κροτώνειον καὶ ἡ κακακουάνα,
θέλει τοσαύτας ἀρυσθῇ ποιητικὰς ἐμπνεύσεις,
ὥστε, πολὺ ἀμφίβολον εἶναι, ἐὰν προφθάνῃ
βουστροφηδὸν καὶ μ' ἄνεσιν νὰ τὰς μετακενώνῃ.
Ἐμπνεύσεις παραπλήσιαι καὶ τὸν Ἀριστοφάνην
κατεῖχον ὅτε ἔγραφε βεβαίως τὰς Νεφέλας.

**ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ** (σκιρτῶν).

Δάφνην ἀμέσως κόψατε, δότε την, μὴ ἀργῆτε,
ὅμοιον τούτῳ ποιητὴν ποτὲ δὲν θὰ εὑρῆτε.

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ** (πρὸς τὸν Μῶμον).

Συγχαίρω σοι, ὦ ποιητά, διότι ἀνεδείχθης
τῆς δάφνης τῆς ποιητικῆς ἐπάξιος· πλὴν τόρα
ἓν ἐκ τῶν ποιημάτων σου πρέπει νὰ ἀναγνώσῃς,
ἵνα σ' ἀναγορεύσωμεν, κατὰ τὰ εἰθισμένα.
Ἀνάγνωθι . . .

**ΜΩΜΟΣ**

Ἀκούσατε λοιπὸν ἓν ποίημά μου,
ποίημα πλῆρες ἰδεῶν καὶ πλῆρες φαντασίας,
δεικνύον γλωσσομάθειαν καὶ πολυϊδμοσύνην.
Ἀκούσατε μὲ προσοχὴν λοιπὸν νὰ τ' ἀναγνώσω. [1]
(ἀναγινώσκει μετ' ἐμφάσεως).
»Εἴ τις κ' ἂν ἔχῃ σήμερον ψωμὶν καὶ λοκοτίνιν,
»ἐκεῖνος καὶ φιλόσοφος, ῥήτωρ καὶ καλλιγράφος.

1 Ὁ Μῶμος, μιμούμενος τὸν Ἄγγελον Βλάχον, ὑποβαλόντα εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν ὡς ἴδιον ποίημα τον Ἀντίνοον τοῦ Παύλου Χέϋζε, ὑποβάλλει καὶ αὐτὸς ὡς ἴδιον ποίημα στίχους ἐκ τῶν τοῦ Πτωχοπροδρόμου.

ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

Κάθεσθε καὶ τὸν βλέπετε ἀκόμη τὸν αὐθάδην;
Τί; νὰ φονεύσῃ θέλετε τὸν Σακκελαριάδην;
Γνῶσιν, ἐὰν ἐμάνης,
σοῦ βάζει ὁ *Σωκράτης* μου καὶ ὁ *Ἀριστοφάνης*.
(ρίπτει κατὰ τοῦ Σακκελαριάδου τὸ ποίημά του).

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Καὶ πάλιν συνεπλάκητε; . . . Τί δυστυχία εἶναι,
στιγμὴ νὰ μὴ παρέρχηται, χωρὶς νὰ συμπλακῆτε.
Παύσατε, ἡσυχάσατε . . . ἀκούσατε τί λέγω . . .

ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ

Ὅ τι λοιπὸν θέλει κανεὶς θὰ κάμνῃ ἐδῶ πλέον;
Τόρα σᾶς δίδω μωρ' ἐγὼ ἓν μάθημα ὡραῖον.
Νά! τὰ *Ἐθνεγερτήρια* πρῶτον *Σαλπίσματά* μου,
νά! καὶ τὰς *Ἀναμνήσεις* μου, νά! καὶ τὰ *Μνήματά* μου!
Δὲν εἶναι ἀρκετά;
Τὰ *Ἄνθη καὶ τὰ Δάκρυα* λάβετ' ἀκόμ' αὐτά.
(ρίπτει κατὰ τῶν διαμαχομένων τὰ ποιήματά του ταῦτα).

ΚΑΡΥΔΗΣ

Προσέξατε καλὰ κανεὶς μὴ καὶ ἐμὲ κτυπήσῃ,
διότι θέλω μὲ τὸ *Φῶς* [1] πικρῶς τὸν σατυρίσει.

ΣΟΥΤΖΟΣ

(ὀτρύνων μένος ἠδὲ θυμόν).

Ἐμπρὸς τὰς βίβλους λάβωμεν,
ὦ ποιηταὶ Ἑλλήνων,
καὶ μέσῳ τῶν κινδύνων,
ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν.
Ἀγὼν ἔνδοξος πρόκειται
τῆς πρωτοκαθεδρίας.
Καλὸν ὑπὲρ εὐκλείας,
καλὸν τὸ τελευτᾷν.
Νῦν, ὅτε ὥρμησα ἐγώ, ἐπῆρεν σᾶς κατάρα.
Ἐμπρός, *Καραϊσκάκη* μου, ἄγε καὶ σύ, *Κιθάρα*,

1 Ἐφημερὶς σατυρικὴ ἐν Ἀθήναις ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένη.

*Βλαχάβα*, *Ὁδοιπόρε* μου, πέσατε κατ' ἐχθρῶν μου·
ἄγε καὶ σύ, ὦ *Ἄγνωστε*, μ' ὅλον τὸ Ἅπαντόν μου [1]
τὰς κεφαλάς των θλάσατε
καὶ τὰ ὀστᾶ των σπάσατε,
καὶ ἀναδείξατε αὐτοὺς ἀνάνδρως ἡττημένους,
ἐμὲ δὲ μόνον ποιητὴν τοῦ τῶν Ἑλλήνων γένους.

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Παύσατε. . . ἡσυχάσατε. . . ἀκούσατε, σᾶς λέγω. . .
Αἰσχύνθητε κἂν ἑαυτούς. . . φοβήθητε τὸν Μῶμον. . .

**ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ**

Καὶ πῶς; Θὰ τὸν ἀφίσωμεν πάντοτε νὰ ταράττῃ
ἡμᾶς καὶ ὅ τι βούλεται ἐλεύθερα νὰ πράττῃ;
Καὶ ἂν δὲν εἶχον
ἀφορμὴν ἰδίαν, πάλιν τοῦ ἀγῶνος θὰ μετεῖχον.
Ὄχι νῦν,
ὅτε μὲ τοὺς ἄλλους ἔχω τὴν ὑπόθεσιν κοινήν.
Ἂν τῆς *Θηλαζούσης Μούσης* δὲν ᾐσθάνθη ἕως τώρα
τὴν βαρύτητα καὶ ὄγκον, ἀλλ' ἐπέστη νῦν ἡ ὥρα
νὰ τὴν νοήσῃ,
καὶ πιστεύω τὰ πρωτεῖα τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ζητήσῃ.
Νά! αὐτήν·
πῶς σοι φαίνετ'; ἔχει ἄρα τὴν βαρύτητ' ἀρκετήν;
(ρίπτει κατὰ τοῦ Σακκελαριάδου τὸ ποίημά του).

**ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ**

Μωρ' ὅλοι μουρλαθήκανε! Τήρα τους τζὴ διαόλοι,
τήρα, ξεφτερουγιάζονται, σὰν τζὴ κοκόρους ὅλοι! . .
Μωρέ, θυμὸ ποῦ ἔχουνε! . . αὐτοὶ θὰ φαγωθοῦνε! . .
κ' οἱ ἄλλοι ὅλοι χάσκουνε. . . ὦ! ποῦ νά μου χαθοῦνε...
Σιὸρ Σκυλίτζη, δέ μου λές, 'ς τὴν πίστι σου, τί κάνεις;
Οἱ ἄνθρωποι σκοτώνουνται, μωρέ, καὶ δὲν τζοὺ πιάνεις;

**ΣΚΥΛΙΤΖΗΣ**

Μ' ἀρειμανίους τίποτε κοινὸν ἐγὼ δὲν ἔχω,
ὡς Χῖος δὲ ἀείποτε ἀπ' ἔριδας ἀπέχω·

---

1 Οὕτως ὁ μακαρίτης Ἀσώπιος ἐκάλει τὰ ἐκδοθέντα Ἅπαντα τοῦ Π. Σούτζου.

Δι' ἄλλους τί με μέλλει;
Ἂς παρεμβῇ μέσῳ αὐτῶν ὅποιος ἄλλος θέλει.

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Παύσατε.. δὲν αἰσχύνεσθε;.. Τί πρᾶγμα μὲ σᾶς εἶναι;

**Π. ΣΟΥΤΣΟΣ**

Οὐχὶ τῆς μάχης οὐκ ἀποστήσω,
ἐὰν μὴ πρῶτον, νέος Τιτάν,
οὐρανομήκη τρόπαια στήσω,
καθ' ὅλων τούτων!.. εὐοῖ! εὐάν!

**ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ**

Ὅρσε, μωρέ, δυὸ φάσκελα!.. Γιαμὰ δὲν τὸν ἀκοῦμε;
Εὔαις τοῦ μυριστήκανε!.. καὶ ποῦ νὰ τοῦ τζὴ βροῦμε!..
Μωρέ, τί τοῦ σκαρφίστηκε! χαρὰ 'ς τὸν πομπιωμένο!.'
Δελέγκου μὲ τζὴ χαστουκιαὶς τζὴ Εὔαιςσου μαθαίνω!..

**ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ**

Εἴσθε δειλοί, ἄνανδροι, μηδαμηνοὶ ὅλοι . . . σταθῆτε
καὶ τόρα θὰ ἰδῆτε!
Λέρ μπαλέρ
ξιφὶ γαλέρ!
(ρίπτεται ἐν μέσῳ τῶν διαμαχομένων).

Μελισσηνέ, ἄφισέ τον... Σακκελαριάδη... Σοῦτζε, ἡσυχάσετε...
δὲν βλέπετε τὰ κεφάλια σας ὅτι ἐσπάσετε; . . .
Καρασούτσα, παῦσέ σου λέγω . . . Βυζάντιε, αὐτοῦ τί κάνεις;
Τὸν Συναδινὸν θ' ἀποθάνῃς . . .
Σοῦτσε, δὲν ἀκούεις . . . Μπάρτα . . . Σακκελαριάδη,
τὸ κεφάλι σου ἄνοιξε σὰν πηγάδι . . .

**ΚΑΡΥΔΗΣ**

Ὅταν ὁ Ζεὺς τὴν Ἀθηνᾶν ἐσκόπει νὰ γεννήσῃ,
ἐκάλεσε τὸν Ἥφαιστον τὴν κάραν του νὰ σχίσῃ
Τὸν θεὸν λοιπὸν καὶ οὗτος ἐμιμήθη πιθανόν,
ποίημά τι εἰς τὸν νοῦν του ἔξοχον ἐγκυμονῶν.

Βλέπω δ' ὅτι θαυμασίως ὁ Μελισσηνὸς γνωρίζει
τὰς ἐγκυμονούσας κάρας, ὡς τὸν Ἥφαιστον νὰ σχίζῃ.

**ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ**

Ἂς εἶναι δά! ἡσύχασαν πλέον! Εἰς ἐμὲ νὰ χρεωστῆτε
ὅτι δὲν σᾶς ἄφισα νὰ φαγωθῆτε.

**ΣΑΚΚΕΛΑΡΙΑΔΗΣ** (πρὸς τὸν Μελισσηνόν).

Ἄς μ' ἄφινε νὰ ἔβλεπες . . .

**ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ**

Σοῦ φάνησαν ὀλίγαι;

**ΚΑΡΑΣΟΥΤΖΑΣ**

Θέλεις νὰ ξαναρχίσωμεν ;

**ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ** (πρὸς τὸν Καρασούτζαν).

Μωρ' ἄμε καὶ σὺ φύγε . . .

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Διὰ νὰ μὴ ἀκούητε λοιπὸν τὰς συμβουλάς μου,
βλέπετε καταγέλαστοι ἐγίνετε εἰς πάντας.
Τί αἵματα εἶναι αὐτά! . . . Ὑπάγετ' εἰς τὴν κρήνην,
ὑπάγετε καὶ ἄφετε πλέον τὰς ἀντιρρήσεις.
Τίς οἶδεν ἂν τὰ ὕδατα τοῦ Ἑλικῶνος ὅλα
ἀρκοῦσι νὰ σᾶς λούσωσιν ... Ὀρφεῦ, ὁδήγησέ τους...

(Οἱ δαρέντες ποιηταί, ἡγουμένου τοῦ Ὀρφέως, πορεύονται πρὸς τὴν κρήνην· οἱ δὲ λοιποὶ ἀποχωροῦσιν ᾄδοντες).

»Ποιηταὶ ᾖδον παιᾶνας εἰς τοὺς ἥρωας ποτέ,
»ἀλλὰ νῦν ἥρωες εἶναι αὐτοὶ οὔτ' οἱ ποιηταί.
»Μὲ ἀνδρείαν Ἀχιλλέως κατ' ἀλλήλων ἐφορμῶσι,
»τὰ ποιήματά των ρίπτουν καὶ τὰς κεφαλάς των θλῶσι.

## ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΑΙ ΜΩΜΟΣ**

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Βλέπεις μ' αὐτοὺς τοὺς ποιητὰς τί πάσχομεν ἐνταῦθα ;

Αἱ σκηναί, ὧν σήμερον σὺ ἐγένεσο αὐτόπτης,
ἡμέρα δὲν παρέρχεται χωρὶς νὰ μὴ συμβῶσιν·
ὅθεν καὶ μέγα δίκαιον εἶχον, ὅταν σοι εἶπον,
ἀγανακτοῦντι ἐπειδὴ δὲν 'σ ἤνοιξαν ἀμέσως,
ὅτι δὲν εἶναι εὔκολον ἐδῶ τις νὰ ἀκούσῃ.

**ΜΩΜΟΣ**

Ἐμάχοντο οἱ Γίγαντές ποτε πρὸς τοὺς Τιτᾶνας,
ἀμφισβητοῦντες εὐθαρσῶς τοῦ σύμπαντος τὸ κράτος·
ἀλλ' ἀμφιβάλλω καὶ αὐτοὶ ἐὰν τοσαύτην λύσσαν
εἶχον ἀγωνιζόμενοι τότε περὶ τῶν πάντων,
ὅσην οἱ ποιηταὶ ἐδῶ τοῦ Ἑλικῶνος ἔχουν,
ὅταν διαγωνίζωνται οὕτω περὶ πρωτείων.
Λύσσης ἀφρὸς ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ στόματά των,
τὰ πρόσωπά των πελιδνὰ ὡς τεθνηκότων ἦσαν,
οἱ βλοσσυροί των ὀφθαλμοὶ ἐξέπεμπον σπινθῆρας
καὶ ἐμυκῶντο φρικωδῶς ὡς ταῦροι λυσσαλέοι! . .
Κακόν, κακὸν τὸ ἐμπεσεῖν, ὁμολογῶ, εἰς χεῖρας
ἐξωργισμένου ποιητοῦ καὶ μεγαλοφρονοῦντος! . .
Ὦ! πῶς ἐξεσφενδόνιζον τὰς βίβλους κατ' ἀλλήλων ! . .
Οὐδ' ὁ ἑκάεργος αὐτός, φρονῶ ἐγώ, Ἀπόλλων
ταχύτερον τῶν ποιητῶν τὰ βέλη του θὰ ρίπτῃ.
Τώρα νοῶ δὲ διὰ τί φροντίζουσι ἐκεῖνοι
νὰ γράψωσι κ' ἐκδώσωσι ποιήματ' ὅτι πλεῖστα,
ἀνούσια, ἀνάλατα, ἀρκεῖ πολλὰ νὰ ἦναι,
ὅπως τὰ σφενδονίζωσι κατὰ τῶν ἀντιπάλων·
διότι τί ἠδύνατο ὁ Σακκελαριάδης
νὰ πράξῃ μὲ ἓν ποίημα, μὲ μόνους τοὺς *Σπινθῆρας*,
ἐν ᾧ ἔπιπτον βροχηδὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του
τὰ τῶν ἐχθρῶν ποιήματα, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο;
Ὅθεν κ' ἐγώ, ἂν βραβευθῇ τὸ ποίημά μου τώρα,
ἐπανακάμψας οἴκαδε, τοσαῦτα θὰ συντάξω
ποίηματ', ἀδιάφορον καὶ ἂν τοιαῦτα ἦναι,
ὥστε, ἐὰν τυχὸν κ' ἐγὼ εἰς ποιητῶν ἀγῶνα

ἀποδυθῶ, τόσας βολὰς θέλω ἐκσφενδονίσει,
ὅσας οὐδὲ τὸ τοῦ Λεβὲλ ἐκσφενδονίζει ὅπλον.

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Οὐχί, ὦ νέε ποιητά, ποτέ σου μὴ θελήσης
πρὸς ἄνδρας νὰ ὁμοιωθῇς καπηλικοὺς τοὺς τρόπους.
Ἰδέ τους εἰς τὰ ὕδατα κάτω ἐκεῖ τῆς κρήνης
πῶς λούουν τὰς αἱμοσταγεῖς ὄψεις καὶ κεφαλάς των!

**ΜΩΜΟΣ**

Ἀλλ᾽ ἀφ᾽ οὗ μ᾽ εἶπες αἱ σκηναί, εἰς ἃς παρέστην μάρτυς,
ὅτι ἐπισυμβαίνουσι σχεδὸν πᾶσαν ἡμέραν,
εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τοῦ Ἑλικῶνος
τὸ ὕδωρ ἰδιότητα θὰ ἔχῃ θαυμασίαν!
Νὰ πάθῃ τις ὅ τ᾽ ἔπαθόν τινες τῶν ἐρισάντων,
καί, λησμονῶν ἐντὸς μικροῦ τῆς κεφαλῆς τὸ τραῦμα,
εἰς νέον νὰ κατέρχηται αἱματηρὸν ἀγῶνα,
φαίνεται ὅτι λησμονεῖ τὸ παρελθὸν εὐκόλως·
ὥστε δὲν θέλει προστριβῇ καὶ εἰς ἐμὲ κηλίς τις,
ἐάν ποτε ἀναγκασθῶ ν᾽ ἀποδυθῶ εἰς πάλην . . . .
Τοῦ Ἑλικῶνος ἡ πηγή, εἶναι πηγὴ τῆς λήθης . . .

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Καὶ ὅμως εὔχομαί ποτε ἀνάγκην νὰ μὴ λάβῃς
καθαρισμοῦ ἐντὸς αὐτῆς . . . Ἐν τούτοις καιρὸς εἶναι
τοὺς λόγους νὰ ἀφίσωμεν καὶ νά σε ὁδηγήσω
ὑπὸ τὴν πλάτανον ἐκεῖ, πρὸς τοὺς δικάσοντάς σε·
εἰς σὲ δ᾽ ἀπόκειτ᾽ ἄξιος νὰ δείξῃς ὅτι εἶσαι
τῆς δάφνης τῆς ποιητικῆς . . . Ἄγωμεν . . .

**ΜΩΜΟΣ**

Ἀλλ᾽ εἰπέ μοι
πῶς γίνεται ἡ δοκιμὴ διὰ νὰ τὸ γνωρίζω.

**ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

Πρῶτόν τινας ποιητικὰς θέλουσιν ἐρωτήσεις
σοὶ ἀπευθύνει, ἔπειτα δὲ σὺ θὰ ἀναγνώσῃς

ἓν ποίημά σου. Ἐξ αὐτῶν θὰ κρίνωσιν ἐκεῖνοι
ἂν ἦσαι ὄντως ποιητής· ἄλλως θά σ' ἀπορρίψουν.

ΜΩΜΟΣ

Ἐνόησα πολὺ καλά . . . ἄγωμεν . . .

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Ἀκολούθει.

## ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ, ΙΝΕΟΣ, ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Νέος εἰς τὸν Ἑλικῶνα ποιητὴς προσῆλθεν οὗτος.
Δικασταί, σᾶς τὸν προσάγω διὰ τὴν δοκιμασίαν·
ὅθεν παραλάβετέ τον κ' ἐξετάσατε ἂν ἦναι,
κατὰ τὰ νενομισμένα, ἄξιος διὰ τὴν δάφνην (ἀναχωρεῖ).

ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ

Ὡς εὖ παρέστης, ποιητά, τὸ τέρμα τῶν δεινῶν σου
ἐγγίζει· βλέπεις παρ' ἐμοὶ πεφύτευται ἡ δάφνη,
σύμβολον ἀναφαίρετον τῶν ποιητῶν ἐν γένει.
Ἀφ' οὗ πολλὰ δ' ὑπέφερες ἕως ἐδῶ νὰ φθάσῃς,
μικρόν σοι ὑπολείπεται ἀκόμ' ἵν' αὐτὴν δρέψῃς.

ΜΩΜΟΣ (ποιῶν γελοιώδεις ὑποκλίσεις)·

Ἄνδρες ποιητικώτατοι, τὸ κλέος τῶν ὁποίων
εἶναι εὐρύ, εὐρύτατον πᾶσαν ἀνὰ Ἑλλάδα
καὶ μέσον Ἄργους, αὐστηροὶ μὴ εἰς ἐμὲ φανῆτε.
Ἐλάχιστος μὲν ποιητής εἰμι, ἀλλὰ καὶ ὄχι
ὀργίλος καὶ κακόγλωσσος, ὡς οἱ συνάδελφοί μου.
Καὶ ἂν μέν με βραβεύσητε, εὐγνώμων θέλω εἶσθαι·
ἂν δ' ὄχι, ἐστὲ βέβαιοι δὲν θὰ σᾶς ἐξυβρίσω.

ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ

Εὖγε, ὦ νέε ποιητά, λόγους φρονίμους λέγεις·

πρόσεξε νῦν ν' ἀποκριθῇς εἰς ὅ τι σ' ἐρωτήσω.
»Εἰπέ μοι ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνησι Πυθέου,
»τὸ πρῶτον τῆς ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος ἔτος,
»τίνας μετεχειρίζοντο οἱ ποιηταὶ ὑδρίας ;

**ΜΩΜΟΣ** (καθ' ἑαυτόν)·

Περίεργος ἐρώτησις! . . Τί σχέσιν αἱ ὑδρίαι
ἔχουσι πρὸς τὴν ποίησιν ; . . . καὶ ὅμως ν' ἀπαντήσω
ὀφείλω . . . Πλὴν τί; ἀγνοῶ . . . Ἂς εἴπω ὅ τι τύχῃ . . .
(σκέπτεται ὀλίγον, ἔπειτα λέγει).
Τὸ πάλαι τρεῖς ἐπιφανεῖς ἐπὶ κεραμουργίᾳ
ὑπῆρχον τόποι, ὡς φρονῶ· ἐν πρώτοις, αἱ Ἀθῆναι,
ἐν αἷς καὶ τὸ Κεραμεικὸν ὑπῆρχε, μετὰ ταύτας,
ἡ Σάμος, ἔνθα ἱστορεῖ ὁ Γέλλιος εὑρέθη
ἡ τέχν' ἡ κεραμευτική, τρίτος δ' ἡ Τυρρηνία,
ἐν ᾗ ὅμως βραδύτερον ἡ τέχνη ἀνεπτύχθη.
Ὥστε δὲν εἶν' ἀπίθανον οἱ ποιηταὶ οἱ τότε
ὑδρίαις τοῦ Κεραμεικοῦ καὶ Σάμου νὰ ἐχρῶντο.

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ** (πάλλων τὰς χεῖρας καὶ ὅλως ἔνθους).

Εἶναι ἄξιος τῆς δάφνης, κ' ἐγὼ πείθω ἐμαυτόν,
ὅτι ὅμοιον δὲν ἔχει μεταξὺ τῶν ποιητῶν.

**ΙΝΒΟΣ**

Κἀμοὶ νῦν ἀποκρίθητι, συνὼν τῇ ἐρωτήσει.
Πῶς οἱ τὸ πάλαι ποιηταὶ γεγράφασι τὸ ἶνε ;

**ΜΩΜΟΣ** (καθ' ἑαυτὸν)·

Ἄλλη αὐτὴ ἐρώτησις; . . Ὁποίαν σχέσιν ἔχει
τὸ εἶναι πρὸς τοὺς ποιητάς! . . Καὶ ποῖος δὲν γνωρίζει,
ἐκτὸς τοῦ ἐρωτήσαντος, πῶς γράφεται τὸ εἶναι;
Ἐψιλὸν ἰῶτα δίφθογγος καὶ νῖ ἄλφα καὶ ἰῶτα·
ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἀνάποδα ἐδῶ γίνονται ὅλα,
πρέπει ἀνάποδα κ' ἐγὼ βεβαίως ν' ἀπαντήσω,
μὲ προσοχὴν ὅμως πολλήν, περὶ διὰ γραμμάτου,
διότι αὐτὸς φαίνεται χαλαμαρᾶς μεγάλος.
(ξηροβήχων καὶ λαμβάνων κωμικὴν σοβαρότητα, λέγει)

Ὁ ποατὰς τᾶς θαυμαστᾶς Φυλλάδας τοῦ Γαϊδάρου
οὐδέποτ'Ἶ εναι γέγραφεν, ἀλλὰ πάντοτε ἔνι,
ἐξ οὗ κατὰ μετατροπὰν ἐγένετο τὸ ἴνε·
ἄρ' οὖν ἰώτα γέγραπται ἁ συλλαβὰ ἁ πρώτα,
ἁ δὲ δευτέρα ε ψιλῷ· ταῦτα ἐμοὶ δοκέει.

**ΙΝΚΟΣ** (ἐκβακχευόμενος καὶ κορυβαντιῶν).

Τῆς δάφνης ἴνε ἄξιος, ἐπάσωμεν δὲ τούτῳ,
καθάπερ Ἀρχιλόχειον ἐν Ὀλυμπίᾳ μέλος,
τὸ μέλος τοῦ Δυσέλπιδος, πόσον ὡραῖον ἴνε,
ὁπόταν δάφνην τις φορῇ, ὢν ἄξιος τῆς δάφνης!

**ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ**

Πρόσεξε τώρα, ποιητά, κ' ἐγὼ τὶ θά σοι εἴπω.
»Ἐὰν ἐντὸς ποιητικοῦ ἐμπέσωσι στομάχου
»σταγόνες ἑβδομήκοντα ἐλαίου κροτωνείου,
»πρὸς δὲ ἐμετικῆς τρυγὸς καὶ ἰπεκακουάνας
»ἀνὰ οὐγγίας εἴκοσι συγχρόνως, τὶ ἐμπνεύσεις
»ὁ ποιητὴς νά μοι εἰπῇς ἐκεῖνος θέλει λάβει;

**ΜΩΜΟΣ** (ἐν ἀπορίᾳ).

Ἐδῶ τὰ ἐμπερδεύσαμεν! . . καὶ ποῦ νὰ συμπεράνω
ὅτι περὶ ἰατρικῶν πραγμάτων θὰ μ' ἠρώτων,
ὥστε νὰ φέρω μετ' ἐμοῦ τὴν φαρμακολογίαν
τοῦ Λάνδερερ! . . Ἐπάναγκες ὅμως νὰ ἀπαντήσω . . .
Ἀλλὰ καὶ τί; . . . ἀφ' οὗ ποσῶς δὲν ξεύρω τὸ τί εἶναι
τὸ ἔλαιον κροτώνειον καὶ ἡ κακακουάνα! . . .
Τῆς δὲ ἐμετικῆς τρυγός; . . . Τὸ τρύγος τὸ γνωρίζω,
διότ' εἰς τὴν πατρίδα μου ἐτρύγησα πολλάκις·
δὲν εἶναι πλὴν τρύγος ἐδῶ . . . τρυγὸς αὐτὸς τὸ εἶπε,
τὸ πᾶν δ' εἷς τόνος ἐξαρκεῖ νὰ φέρῃ ἄνω κάτω.
Ὤ! πόσοι εἶναι ἕτοιμοι τώρα εἰς τὰς Ἀθήνας.
μικρόν τι σφᾶλμα τονισμοῦ ν' ἁρπάξουν λυσσαλέοι,
καὶ μάθησιν δεικνύοντες καὶ πολυϊδμοσύνην,
νά σε ὑβρίσουν ἀναιδῶς διὰ νὰ ἀποδείξουν
πῶς ὁ Φλάχ-Φλοὺχ καὶ ὁ Τζάτζρ-Σμπρούβν ἐτόνισαν
[τὴν λέξιν;

Ἄρα οὐδόλως πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τρύγου·
πλὴν εἶπε καὶ ἐμετικῆς . . . Τὸ ὄνομα δεικνύει
πῶς τῆς τρυγὸς ἡ ἀρετὴ ὁ ἔμετος θὰ ἦναι.
Κακακουάνα δὲ δηλοῖ βεβαίως κακὰ κάνει·
ἄ! ἄ! τόρα ἐνόησα τί πρέπει ν' ἀπαντήσω.
(γεγονυίᾳ τῇ φωνῇ).
Ὁ ποιητής, εἰς οὗτινος τὸν στόμαχον ἐμπέσῃ
τὸ ἔλαιον κροτώνειον καὶ ἡ κακακουάνα,
θέλει τοσαύτας ἀρυσθῇ ποιητικὰς ἐμπνεύσεις,
ὥστε, πολὺ ἀμφίβολον εἶναι, ἐὰν προφθάνῃ
βουστροφηδὸν καὶ μ' ἄνεσιν νὰ τὰς μετακενώνῃ.
Ἐμπνεύσεις παραπλήσιαι καὶ τὸν Ἀριστοφάνην
κατεῖχον ὅτε ἔγραφε βεβαίως τὰς Νεφέλας.

**ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ** (σκιρτῶν).

Δάφνην ἀμέσως κόψατε, δότε την, μὴ ἀργῆτε,
ὅμοιον τούτῳ ποιητὴν ποτὲ δὲν θὰ εὕρητε.

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ** (πρὸς τὸν Μῶμον).

Συγχαίρω σοι, ὦ ποιητά, διότι ἀνεδείχθης
τῆς δάφνης τῆς ποιητικῆς ἐπάξιος· πλὴν τόρα
ἓν ἐκ τῶν ποιημάτων σου πρέπει νὰ ἀναγνώσῃς,
ἵνα σ' ἀναγορεύσωμεν, κατὰ τὰ εἰθισμένα.
Ἀνάγνωθι . . .

**ΜΩΜΟΣ**

Ἀκούσατε λοιπὸν ἓν ποίημά μου,
ποίημα πλῆρες ἰδεῶν καὶ πλῆρες φαντασίας,
δεικνύον γλωσσομάθειαν καὶ πολυϊδμοσύνην.
Ἀκούσατε μὲ προσοχὴν λοιπὸν νὰ τ' ἀναγνώσω. [1]
(ἀναγινώσκει μετ' ἐμφάσεως).
»Εἴ τις κ' ἂν ἔχῃ σήμερον ψωμὶν καὶ λοκοτίνιν,
»ἐκεῖνος καὶ φιλόσοφος, ῥήτωρ καὶ καλλιγράφος.

---

1 Ὁ Μῶμος, μιμούμενος τὸν Ἄγγελον Βλάχον, ὑποβαλόντα εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν ὡς ἴδιον ποίημα τον Ἀντίνοον τοῦ Παύλου Χέϋζε, ὑποβάλλει καὶ αὐτὸς ὡς ἴδιον ποίημα στίχους ἐκ τῶν τοῦ Πτωχοπροδρόμου.

»Τί δὲ λοιπὸν ἂν ἔμαθα τοῦ κόσμου τὰ βιβλία,
»καὶ τὸ ψωμὶν ἐπιθυμῶ ποτε νὰ τὸ χορτάσω ;
»Καλὸς ἔν' ὁ Λιβάνιος, ἂν ἔχῃ καὶ χρυσάφιν·
»τὸν Ὅμηρόν με δίδασιν καὶ ψόφουν ἐκ τὴν πεῖναν.
»Εἶπάν με «μάθε Ὀππιανόν, πεῖναν οὐδὲν φοβεῖσαι».
»Ὡς ἔμαθα τὸν Ὀππιανόν, τάχα καὶ 'γὼ καυχήθην,
»Φεῦγε πτωχία τοὺς χωρικούς, ὕπαγε εἰς ἀσόφους·
»Ἐγὼ πλουσίαν ἔμαθα τὴν τέχνην τῶν γραμμάτων,
»Ὀππιανὸν ἐκστήθισα, πεῖναν οὐδὲν φοβοῦμαι».
»Κ' ἐκείνη ὑπομουγγρίζουσα, μικρόν με ἐπεστράφην.
»Ὡς ἐκατέστησεν λοιπὸν τὸ μάγουλόν μου ἡ πεῖνα,
»οὐδὲ λαπάραν ὡμοίαζεν τὴν καταζαρωμένην.
»Ἂν μ' ἔλειπεν ὁ Ὀππιανὸς κ' ἔπιανα φορνιτάρις,
»πολὺν καλὸν μ' ἐξέβαινεν καὶ διαφοροτερίτζιν.
»Ἂν ἤμουν παραζυμωτὴς ἢ ζυμωτὴς μαγκίπου,
»προφούρνια νὰ χόρταινα νἄχα καλὴν ἡμέραν».

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ**

Ὤ! τοῦ ποιητικοῦ του νοῦ! Ὤ! τῆς πλοκῆς τῶν στίχων!

**ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ** (ὁμοίως).

Ὤ! τῶν λαμπρῶν μεταφορῶν!

**ΙΝΕΟΣ** (ὁμοίως).

Ὤ! τῆς καλλιεπείας!

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ**

Ἄξιος, ἀξιώτατος ὁ ποιητὴς τῆς δάφνης
ἄνευ ἀμφισβητήτεως εἶναι ἀφ' οὗ μοι εἶπε
τίνας μεταχειρίζοντο οἱ ποιηταὶ ὑδρίας!

**ΙΝΕΟΣ**

Ἄξιος, ὑπεράξιος κἀγὼ σύμφημι ἶνε,
ἀφ' οὗ τὴν κατὰ ποιητὰς γραφὴν νοῆ τοῦ ἶνε!

**ΤΡΕΜΕΝΤΙΝΑΣ**

Ἄξιος καὶ πανάξιος, ἀφ' οὗ καλῶς γινώσκει
τὰς τῶν φαρμάκων ἀρετὰς εἰς ποιητῶν στομάχους!

(Καὶ οἱ τρεῖς μετὰ μέλους)

Ἄξιος, ἀξιώτατος, πανυπεραξιώτατος!

**ΜΩΜΟΣ** (γελοιωδῶς πρὸς ἕνα ἕκαστον κλίνων).

Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ ἐκ τρίτου.

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ**

(κόπτων κλάδον δάφνης καὶ δίδων αὐτὸν τῷ Μώμῳ)

Δέξαι τὴν δάφνην, ποιητά, ἐπάξιον βραβεῖον
τοῦ νοῦ σου τοῦ ποιητικοῦ καὶ τὰς παρομαρτούσας
αὐτῇ ἀπόλαυε τιμάς· τὸ ὄνομά σου πλέον
εἰς τῆς αἰωνιότητος τὰς δέλτους ἐνεγράφη
μὲ τὸ τοῦ Καψοκέφαλου καὶ τοῦ Ἐξαρχοπούλου.
Χαῖρε λοιπόν, ὦ ποιητὰ δαφνοστεφανωμένε.

**ΜΩΜΟΣ**

Καὶ σεῖς, ὦ ἄνδρες εὐκλεεῖς, δέξασθε τὰς ἐκφράσεις
τῶν σεβασμάτων μου ὁμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.
Καὶ θέλει μὲν τὸ κλέος σας ἡ δάφνη μ' ἐνθυμίζει,
ἀλλὰ τῆς λείπει κἄτι τί . . . ἤγουν με ἐννοεῖτε . . .
αἱ χίλιαι δραχμαί, δι' ἃς ἕως ἐδῶ ἀνέβην . . .
Βραβεῖον πολυτίμητον λογίζεται ἡ δάφνη·
ἀλλὰ πολυτιμότερον, φρονῶ, ἤθελεν εἶσθαι,
ἂν αὕτη συνωδεύετο καὶ ἀπὸ τὰς χιλίας.
Ὥστε, καλὸν εἶναι . . . καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σας...
ἤγουν νὰ τὰς μετρήσητε . . .

**ΣΤΑΜΝΟΧΕΡΟΥΛΗΣ**

Ἀλλ' αἱ δραχμαὶ μετροῦνται
εἰς ὅσους στίχους πλέκουσιν, οὐχὶ δὲ κωμῳδίας.
Ἀρκεῖ σοι μὲ τοὺς ποιητὰς ὅτι συγκατελέχθης.

**ΜΩΜΟΣ** (μετ' ἀπελπισμοῦ).

Ἄλλαι μὲν βουλαὶ τοῦ Μώμου, ἄλλα δ' οἱ κριταὶ κελεύουν.

(ἀναχωρεῖ λέγων)

Ποιητὴς κ' ἐγὼ ἐβγῆκα, ἔτζη τὸ 'φερ' ἡ κατάρα.

# ΠΟΙΗΣΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

## ΩΔΗ

### ΕΙΣ ΚΑΡΟΛΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΤΗΣ ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗΣ ΚΑΙ ΠΡΙΓΓΙΠΑ ΤΟΥ ΟΥΡΑΧ[1]

Τῆς εὐκλεοῦς πατρίδος Σου τὸ ἔδαφος ἀφίσας,
ὡς φωταυγὲς μετέωρον ἐνταῦθα ἐπεφάνης,
Καὶ ἦλθες, ὄρη ὑψηλὰ καὶ πόντον διασχίσας,
διὰ τῆς παρουσίας Σου ἵνα ἡμᾶς εὐφράνῃς.

Τὴν ἔλευσίν Σου χαιρετᾷ, σκιρτῶσ' ἐπ' ἀληθείας
πᾶσα καρδία σαμική· ἂν δὲ μᾶς περιβάλλῃ
Ψυχρὸν χειμῶνος κάλυμμα, [2] θερμὸν ἐκ συμπαθείας
καὶ σεβασμοῦ πλὴν διὰ Σὲ ἕκαστον στῆθος πάλλει.

Σὲ ἐγκολποῦνται κάτοικοι περιωνύμου νησου,
δι' ἣν ἀρχαῖος ποιητὴς οὐδόλως εἶπε μῦθον,
Ὑμνῶν τὴν εὐφορίαν της καὶ καλλονὴν ἐξ ἴσου,
ὅτι παράγει καὶ αὐτὸ τὸ γάλα τῶν ὀρνίθων.

Καὶ τίς γινώσκει ἂν τὴν γῆν, ἐφ' ἧς Σὺ φέρεις τόρα,
ἡγεμονίδη ἔνδοξε, τὸν πόδα, πρὸ αἰώνων
Ὡσαύτως δὲν ἐπάτησεν ὁ ποὺς τοῦ Πυθαγόρα,
οὗ τ' ὄνομα ἀθάνατον καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον;

---

1 Ἐποιήθη ἐπὶ τῇ ἐλεύσει τοῦ ἡγεμονίδου τούτου εἰς Σάμον, μηνὶ Μαρτίῳ τοῦ ἔτους 1882.

2 Ψῦχος δριμὺ ἐπεκράτει τότε.

Σκιά μακρόθεν φαίνεται, βραδέως προχωροῦσα,
ἡ τοῦ Μελίσσου, τοῦ κλεινοῦ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις.[1]
Σὲ βλέπει καὶ μελιηδῶς ἀρχίζει εὐφημοῦσα
τὸν γόνον τὸν περίκλυτον Οὐρὰχ καὶ Βυρτεμβέργης.

Ἀλλὰ τίς εἶναι ἡ μολπὴ αὐτὴ ἡ θεσπεσία,
ἥτις ἡμᾶς κατακηλεῖ; Ἡ λύρα τοῦ Ἰβύκου
Τὴν ἔλευσίν Σου χαιρετᾷ καὶ ψάλλει αἰθερία
τὸν ἀγλαόκαρπον βλαστὸν τοῦ εὐκλεοῦς Μονοίκου.

Ἐν τῇ κοινῇ ταύτῃ χαρᾷ ἡ πενιχρά μου Μοῦσα
χορδὴν τανύει σεβασμοῦ ἵνα ᾠδὴν ἀρθρώσῃ.
Πλήν, δυστυχῶς ἀδυνατεῖ, ἄτεχνος ὅλως οὖσα,
ὅ τι πρός Σε αἰσθάνεται πρεπόντως νὰ δηλώσῃ.

Ὅθεν λιτῶς Σοι ἐκφωνεῖ: Ζῆθι καὶ εὐδαιμόνει,
τῆς εὐπραγίας τοὺς καρποὺς γεύου τοὺς γλυκυτάτους,
Καί, μέσῳ δόξης καὶ τιμῶν παντοίων, μὴ λησμόνει
τὴν οὕτω δεξαμένην Σε νῆσον τοῦ Πολυκράτους.

## ΩΔΗ

### ΕΙΣ ΕΡΝΕΣΤΟΝ, ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΣΑΞΚΟΒΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΟΤΑΣ [2]

Ὦ ἡγεμὼν μεγάθυμε, ὁ μετὰ περινοίας
ἑνὸς λαοῦ περικλεοῦς τὰς τύχας διευθύνων,
Προσδέχθητι ἐπιεικῶς καὶ μετὰ προσηνείας
ὅν, σεβασμοῦ ἀπόδειγμα, Σοὶ ἀποστέλλω οἶνον.

Ὑπάρχει οὗτος προϊὸν περιλαλήτου νήσου,
δι' ἣν ποτε ὁ Μένανδρος οὐδόλως εἶπε μῦθον,
Ὑμνῶν αὐτῆς τὸ θελκτικὸν καὶ εὔφορον ἐξ ἴσου,
ὅτι ἐν ταύτῃ εὕρηται καὶ γάλα τῶν ὀρνίθων.

1 Μέλισσος ὁ Σάμιος φιλόσοφος καὶ στρατηγός, πολεμήσας κατὰ τοῦ Περικλέους.

2 Τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐποιήσαμεν, συναποστείλαντες τῷ δουκὶ Ἐρνέστῳ φιάλας τινὰς οἴνου σαμικοῦ ἀνθοσμίου.

Τοιούτῳ οἴνῳ χρώμενός ποτε ὁ Ἀνακρέων,
ᾐσθάνετο τὴν γηραιὰν καρδίαν του σφριγῶσαν.
Καὶ ἔψαλλεν οἰστρήλατος ὁτὲ μὲν τὸν Λυαῖον,
ὁτὲ δὲ τὴν Κυθέρειαν μὲ μελιχρώδη γλῶσσαν.

Καὶ ὁ Ρηγῖνος Ἴβυκος ἐν Σάμῳ διαμένων,
πρὶν ἢ τὸ θῦμα καταστῇ ἀγριογνώμου μοίρας,
Διὰ τοιούτου νέκταρος τὸν νοῦν διαθερμαίνων,
τῆς χρυσελεφαντίνου του ἐφήπτετο κινύρας.

Στέφανον φέρων εὐανθῆ ἐκ λύγου καὶ μυρσίνης
καὶ κύλικας ἰσοχειλεῖς κενόνων ἀνθοσμίου,
Παρὰ τῆς Ἥρας τὸν ναὸν καὶ πλήρης εὐφροσύνης,
ἐξύμνει ὁ Νικαίνετος τὰ θέλγητρα τοῦ βίου.

Ναί, ἡγεμὼν περίδοξε, τὸν θρόνον ὁ λαμπρύνων
λαοῦ ὀλβιοδαίμονος, πρόσδεξ' ἐν εὐμενείᾳ
Τὸν Σοὶ ἀποστελλόμενον σάμιον τοῦτον οἶνον,
δι' οὗ ἐξήρθη ποιητῶν πολλῶν ἡ εὐφυΐα.

Αὐτὸν τὸν οἶνον ἔπινεν ὁ Πολυκράτης, ὅτε
τὴν ἐντελῆ κατάκτησιν ἐσκόπει τῆς Ἀσίας,
Καὶ ὅτε εἰς τοὺς πόδας του ἐσύροντο δεσμῶται
οἱ τῆς Μιλήτου κάτοικοι καὶ Λέσβου καὶ Ρηνείας.

Ἂν πάθη καὶ αἰσθήματα ἐτάρασσον ἀλλοῖα
τὸν Μέλισσον καὶ Περικλῆ, ἐν Σάμῳ πολεμοῦντας,
Πλὴν κατελάμβανεν αὐτοὺς ὁμοία θυμηδία
καὶ τέρψις, οἴνου σαμικοῦ ποτήρια κενοῦντας.

Καὶ βίον ὁ Ἀντώνιος ὁπόταν ἐρωτύλον
μετὰ τῆς Κλεοπάτρας του διάγων εὐωχεῖτο
Ἐν Σάμῳ, μέσῳ μουσικῶν καὶ τέρψεων ποικίλων,
ὁ οἶνος, ὃν συνέπινον, ὁ ἀνθοσμίας ἦτο.

Τοιοῦτο νέκταρ, ἡγεμών, τὸν οἶστρον ἐξεγεῖρον
  καὶ διαβρέξαν καὶ σοφῶν καὶ βασιλέων χείλη,
Τὸν οἶνον, ὃν ἐξύμνησεν ὁ φιλοφόρμιγξ Βύρων,
  ἐτόλμησεν εἷς Σάμιος καί Σοι νὰ ἀποστείλη.

## ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΟΣ * * *

Ἀφ' οὗ ἡ τύχ' ἠθέλησε πρῶτος ἐγὼ ν' ἀρχίσω
  ἐν τούτῳ τῷ Λευκώματι στίχους τινὰς νὰ γράψω,
Εἰς τὴν τοιαύτην θέλησιν οὐδόλως θ' ἀπειθήσω,
  ἔστω καὶ στιχουργήματα ἂν ἄμουσα συρράψω.

Γεννᾷ θυέλλας ἡ ζωὴ πολλὰς ἐν τῇ καρδίᾳ
  καὶ δὲν παρέρχεται φαιδρὸς ὅλος αὐτῆς ὁ χρόνος,
Οὐδ' εἶναι πάντοτ' ἡ ζωὴ ἐαρινὴ εὐδία·
  συχνὰ μαστίζει τοὺς ἐν γῇ τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος.

Εἰς τὸν βωμὸν τοῦ κάλλους σου θυμίαμα θὰ καύσουν,
  εἰς πόθους τὴν καρδίαν Σου φαιδροὺς θὰ ἀφυπνίσουν,
Τὴν ἀκοήν σου ψίνθυροι τερψίθυμοι θὰ ψαύσουν,
  τὸ πνεῦμα σου μὲ θελκτικὰς εἰκόνας θὰ μεθύσουν.

Ἀλλ' ὅμως σὺ μὴ πίστευε εἰς ὅ τι βλέπει τ' ὄμμα·
  ἔχει τὸ ψεῦδος προσηνὲς ἐνίοτε τὸ ἦθος,
Φέρ' ἡ κακία τῆς πειθοῦς τὸ μέλι εἰς τὸ στόμα
  καὶ θῦμα γίνεται αὐτῆς ἡ ἀρετὴ συνήθως.

Εἴθε νὰ ἦναι πάντοτε μακράν σου ἡ ὀδύνη,
  εἴθε ποτὲ νὰ μὴ γευθῇς τοῦ κόσμου τὰς ἀνίας.
Ἀλλ' αὔρα πάντοτε τερπνή, οὐρία ἐν γαλήνῃ
  νὰ ὁδηγῇ τὸ σκάφος σου εἰς ὅρμους εὐτυχίας.

Εἴθε ἀφ' ὅρου τῆς ζωῆς, ὅπου τὸ βῆμα τρέπεις,
  κῆποι δροσώδεις, εὐανθεῖς ἐκεῖ πρό σου νὰ ὦσιν,
Ὥστ' ἐν εἰρήνῃ τῆς ψυχῆς γλυκεῖς καρποὺς νὰ δρέπῃς
  καὶ ὅλοι νά σε ἀγαποῦν, ὅλοι νά σε τιμῶσιν.

**ΕΝ ΤΩ ΛΕΥΚΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ**

ἐν τῷ ὁποίῳ εἶχον γραφῆ στίχοι τῆς δεσποινίδος Ἑλένης * * * διαβεβαιούσης αὐτὴν περὶ αἰωνίου ἀγάπης.

Εἰς τοῦ Λευκώματος αὐτοῦ τὴν ἔμπροσθεν **σελίδα**
διαβεβαίωσίν τινα περὶ ἀγάπης εἶδα.
Πλὴν καὶ ἐγὼ σᾶς βεβαιῶ, ἐν' πάσ' εἰλικρινείᾳ,
ὅτ' ἡ ἀγάπη σήμερον εἶναι πολὺ σπανία,
Καὶ περὶ τούτου κάλλιστα νὰ ἦσθε πεπεισμένη,
μεθ' ὅσα καὶ ἂν στιχουργῇ ἡ φίλη σας Ἑλένη.
Ἐὰν βίον ἀτάραχον λοιπὸν ἐπιθυμῆτε,
εἰς τὰς ἀγάπας πάντοτε καλὸν νὰ δυσπιστῆτε.
Αὐτὰ ἐκ πείρας ὁμιλῶ, οὐδόλως δὲ φοβοῦμαι
τῶν λόγων μου διάψευσιν καὶ
ὑ π ο σ η μ ε ι ο ῦ μ α ι

**ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΟΣ** * * *

Παρῆλθε πλέον ὁ καιρός, καθ' ὃν ἀναπληροῦσιν
οἱ στίχοι τὰ αἰσθήματα, οἱ λόγοι τὰς ἰδέας.
Φράσεις εὑρίσκουν εὐηχεῖς καὶ συγκινήσεις νέας,
ἐκεῖνοι, οὓς νεότητος παλμοὶ καθοδηγοῦσιν.

Ἀλλὰ ἀφ' οὗ θέλεις, ἰδοὺ τὸν κάλαμον λαμβάνω
καὶ ἔμπνευσιν 'ς τὸ βλέμμα τὸ ἱλαρὸν αἰτοῦμαι.
Ἔχεις καρδίαν συμπαθῆ, δι' ὃ καὶ δὲν φοβοῦμαι
ἂν χαμηλὰ πλέον πετῶ καὶ μέχρις σοῦ δὲν φθάνω.

Εἰς τὴν μορφήν σου δύναμαι ἐλλάμψεις ν' ἀντικρύσω,
αἵτινες νά με φέρωσι μὲ πτέρυγας ἀγγέλων
Εἰς ὕψη, ἔνθα λησμονῶν καὶ παρελθὸν καὶ μέλλον,
ποιήσεως μελῳδικὰς ἐμπνεύσεις νὰ ἀντλήσω.

Ἂν τὸν ἐν γῇ βίον ἡμῶν μυστήριον καλύπτει
βαθὺ καὶ δυσδιάλυτον, τὸν νοῦν ἐπισκοτίζον

Κ' εἰς θεωρίας θλιβερὰς αὐτὸν καταβυθίζον,
ἐκ τούτων τὶ ὠφέλιμον ἢ ἀσφαλὲς προκύπτει;

Βραχὺ τὸ ἔαρ τῆς ζωῆς παρέρχεται συντόνως,
ὡς ἄνθος ζῇ στιγμάς τινας, ὡς φάσμα διαβαίνει.
Ὁ χρόνος τὴν νεότητα, πνέων σφοδρῶς μαραίνει,
καὶ μένει ὡς ἀνάμνησις ἐξ ὄπισθεν ὁ πόνος.

Ἔχ' ὁ λειμὼν τοῦ βίου σου ἄνθη πολὺ ὡραῖα·
δρέπε αὐτὰ φιλόγελως καὶ μετὰ θυμηδίας
Ἧς ἀποπνέουσι τερπνῆς ἀπόλαυ' εὐωδίας,
ἐν ὅσῳ ταῦτα θάλλουσι κ' ἐν ὅσῳ εἶσαι νέα.

Μακρὰν ἐκ τῆς καρδίας σου πᾶσαν ἀνίαν φέρε
καὶ πάντοτε εἰς λογισμοὺς φαιδροὺς τὸν νοῦν σου [στρέφε.
Μὲ ῥόδα καλλιπέταλα τὴν κεφαλήν σου στέφε
καί, μέσῳ τῶν οἰκείων σου, εὐδαιμονοῦσα, χαῖρε.

## ΤΗι ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΙ * * *

ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ὀνομαστικῇ αὐτῆς ἑορτῇ.

Ἂν καὶ δὲν μένω ἐν Βαθεῖ, ἀλλ' ἀλλαχοῦ προσώραν,
ἐν τούτοις, ἐνθυμούμενος ὑμᾶς καὶ ἀπὸ Χώραν,
Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ὑμῶν σᾶς εὔχομαι ὑγείαν,
βίον μακρὸν καὶ ἄλυπον καὶ πᾶσαν εὐπραγίαν.
Τὴν εὐπραγίαν ἐπειδὴ ἀλλ' ὅμως δὲν γνωρίζω
ὑμεῖς πῶς ἐκλαμβάνετε, ἐπάναγκες νομίζω
Τὰς ἐγκαρδίους μου εὐχὰς νὰ διασαφηνίσω
καὶ ἐλευθέραν ἐκλογὴν αὐτῶν νὰ σᾶς ἀφίσω.

Τὰ πλούτη ἂν νομίζητε ὡς βάσιν εὐπραγίας
σᾶς εὔχομ' ἕνα θησαυρὸν μὲ λίρας τῆς Ἀγγλίας
Ἢ καὶ μὲ λίρας Τουρκικάς, ἂν θέλητε, νὰ 'βρῆτε,
ἀλλ' ὅστις ἀνεξάντλητος καὶ νὰ διατηρῆται,
Ὥστ' ὅλας τὰς θελήσεις σας καὶ τὰς ἐπιθυμίας
νὰ ἐκτελῆτε· ἐγὼ δέ, ὑμέτερος ταμίας,

Ἐν ἀγαθότητι ψυχῆς καὶ μὲ γενναίας χεῖρας,
νὰ βοηθῶ τὰς ὀρφανάς, νὰ ἐλεῶ τὰς χήρας.

Ἐὰν ὅμως τὰ χρήματα δὲν πολυαγαπᾶτε,
καὶ ἀντὶ τούτων τὰς τιμάς, τὴν δόξαν προτιμᾶτε.
Τότ' εὔχομαι νὰ σᾶς ἰδῶ εἰς θρόνον καθημένην,
ἀπὸ τὸν πάτερ Ρακιτζῆν πολυχρονιζομένην,
Καὶ πλήθη ἄμετρα λαοῦ νὰ σᾶς ἐπευφημῶσι
καὶ χάριτας, διορισμοὺς καὶ θέσεις νὰ ζητῶσι.
Ἐγὼ δὲ τοῦ Γραφείου σας Διευθυντὴς νὰ μένω
ἐγγύς σας καὶ διαταγὰς ὑμῶν νὰ περιμένω.

Ἀλλ' ἂν τὸ πῦρ τοῦ ἔρωτος ὑμεῖς φρονῆτε πάλιν
ὡς εὐπραγίαν, εὔχομαι πυρκαϊὰν μεγάλην
Ἀπὸ τοῦ ἄκρου Κατσουνιοῦ μέχρι Ταμπακαιίκων
ν' ἀνάψητε καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς κάθε ἕνα οἶκον
Καρδία μι' ἀρσενική, δεινῶς πυρπολουμένη,
ἀπὸ ὑμᾶς ἀναψυχὴν καὶ δρόσον ν' ἀναμένῃ.
Καὶ πυροσβέστης πρόθυμος ἐγὼ τότε θὰ τρέχω
πρὸς τὰς γυναῖκας, μὴ καοῦν καὶ αὗται, νὰ τὰς βρέχω.

Ἂν δὲ ὡς μόνην ἐπὶ γῆς νομίζητ' εὐπραγίαν
μὲ σμπάθειο καὶ μὲ σχώρεσι) τὴν γάμου κοινωνίαν,
Σᾶς εὔχομαι ὡς σύζυγον νὰ τύχητ' ἕνα νεον
ὡραῖον, πολυτάλαντον, εὐαίσθητον, γενναῖον,
Μ' ὅλα τὰ προτερήματα, μὲ εὐγενῆ καρδίαν,
χωρὶς κἀνὲν ἐλάττωμα, χωρὶς ζηλοτυπίαν.
Ὥστε εὐδαίμων μετ' αὐτοῦ ὁ βίος σας νὰ ῥέῃ
κ' ἐγὼ χαρέμ-κεχαγιασὴ νὰ ἐκτελῶ τὰ χρέη.

Ἂν δ' ἐπὶ τέλους βλέπουσα, πῶς πάντα ματαιότης
τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ τιμαὶ καὶ πλούτη καὶ νεότης,
Τὸν βίον τὸν ψυχωφελῆ καλογρηᾶς ποθῆτε,
καὶ ἡγουμένη εὔχομαι ν' ἀποκατασταθῆτε.

Ἐγὼ δὲ τότε ὅσιος πνευματικὸς κοντά σας,
θὰ μένω καὶ θὰ συγχωρῶ τὰ ἁμαρτήματά σας
Ἐκλέξατε λοιπὸν ὑμεῖς ἐξ ὅλων τούτων τόρα
ὅ τι σᾶς φαίνεται καλὸν καὶ χαίρετε.
Ἐν Χώρᾳ.

---

**ΤΩι ΑΓΑΠΗΤΩι ΦΙΛΩι * * ***
ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ αὐτοῦ.

Ἐν ᾧ ἐν Πύργῳ ἔμενον, μοὶ ἐγνωστοποιήθη
συμβεβηκὸς χαρμόσυνον, ὅτι σας ἐγεννήθη
Υἱὸς μ' ὅλα τὰ σύνεργα καὶ παρεπόμενά του,
μὲ ταὶς φωναίς, ταὶς κλάψαις του, τὰ τσίσια, τὰ [κακά του.
Αὐτό με ηὐχαρίστησε, διότι καὶ σεῖς τόρα,
τοῦ γάμου κάμνετε ἀρχὴν νὰ δρέπητε τὰ δῶρα,
Καὶ εἰς τὴν τάξιν ἔρχεσθε ὑμεῖς μὲν τῶν πατέρων,
ἡ δὲ κυρία τῆς μητρός. Ὅθεν ὑμῖν συγχαίρων,
Εἰς μὲν τὸν νεογέννητον εὔχομ' ἀπὸ καρδίας
βίον μακρὸν καὶ ἄλυπον, πᾶν εἶδος εὐτυχίας,
Ὑμεῖς δὲ οἱ γεννήτορες αὐτοῦ ν' ἀξιωθῆτε
μεγάλον νὰ τὸν ἴδητε καὶ ὡς ἐπιποθεῖτε·
Συγχρόνως δὲ ἐπεύχομαι κ' ὁ πάππος του Κωστάκης
τοῦ ἐγγονοῦ τ' ἀρώματα νὰ δέχηται συχνάκις.

---

**ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ**
εἰς Ἰωάννην Χαρακίδην, γεννηθέντα τῇ 20 Ἰουλίου 1864, ἀποβιώσαντα τῇ 26 Αὐγούστου 1888,

Πρὸ τοῦ χρύου τούτου τάφου μετὰ συμπαθείας στῆτε
καὶ στολίσατέ τον μ' ἄνθη ἀμαράντου προσφυῶς.
Ἰωάννης Χαρακίδης, ἐκ Βαθέος, ἐδῶ κεῖται,
Ἀριστείδου καὶ Ἑλένης ὁ μονογενὴς υἱός.

Ἐτῶν εἴκοσι τεσσάρων μόλις φέρων ἡλικίαν,
εἶχε γέροντος τὰς φρένας, ἦτο πλήρης ἀρετῶν

Τύπος τῆς φιλοπονίας, εἶχεν ἀγαθὴν καρδίαν
καὶ εὐρὺ καθ' ὅλα μέλλον ἐμειδία εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ φεῦ! ἀγρία μοῖρα, νέον ἔτι καὶ ἀκμαῖον,
ἐπ' αὐτὸν ἔρριψεν αἴφνης βλέμμα φθόνου βλοσσυρον,
Καί, σπαράττουσα τὰ σπλάγχνα ἀδελφῶν τε καὶ γονέων,
τῷ ἐπήνεγκε προώρως θάνατον ὀδυνηρόν.

## ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ

εἰς Κωνσταντῖνον Δημητρέλιαν γεννηθέντα τῇ 28 Μαΐου 1840 ἀποβιώσαντα τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1888.

Ἄνθος ἄλλοτε ἀκμάζον ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ χώρᾳ
καὶ ἡδεῖαν ἀναπέμπον καὶ μυρόβλυτον πνοήν,
Κωνσταντῖνος Δημητρέλιας ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ τόρα
κεῖται, στερηθεὶς προώρως τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ζωήν.

Γεννηθεὶς ἐξ ἐναρέτων καὶ εὐπατριδῶν γονέων
ἐν τῷ δήμῳ τοῦ Βαθέος, ἦτο πλήρης ἀρετῶν.
Εἶχεν εὐγενῆ καρδίαν καὶ πᾶν αἴσθημα γενναῖον,
πᾶσαν καλλονὴν καὶ χάριν εὕρισκέ τις εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ νόσος ὀλεθρία, ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας
ἔτι ὄντα, παρ' ἐλπίδα, τὸν προσέβαλε δεινῶς
Καί, σπαράξασα οἰκείων καὶ γνωρίμων τὰς καρδίας,
τὸν κατήγαγ' εἰς τὸ μνῆμα τοῦτο τόσον ἀπηνῶς,

## ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ

εἰς Κωνσταντῖνον Μανωλιάδην θανόντα τῇ 8 Αὐγούστου 1891.

Παρὰ τὸν τάφον τοῦτον εὐσυμπαθήτως στῆτε,
διότι κρύπτετ' ἔνδον πολύτιμος ἀνήρ.
Ἐνταῦθα Κωνσταντῖνος Μανωλιάδης κεῖται,
ὁ προσηνὴς πολίτης καὶ ἀγαθὸς πατήρ.

Ἑξήκοντα ἓξ ἔτη τοῦ βίου διανύσας,
τῶν πράξεων πυξίδα εἶχε τὴν ἀρετήν.
Ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι πιστῶς ὑπηρετήσας,
θανών, ἀφῆκε μνήμην εἰς πάντας ποθητήν

# ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΙΝΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ ἐνδεχόμενόν τινες τῶν ἀττικιστῶν νὰ καταγνώσωσιν ἡμῶν τερατώδη ἀμάθειαν, διότι ἐγράψαμεν λεξίδιον ἐν σελ. 11 στίχ. 1 καὶ ἀλλαχοῦ ἀντὶ λεείδιον, παρατηροῦμεν ὅτι, ἀφ᾽ οὗ ὑπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς γραφὰς ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐν τοῖς λεξικοῖς, δυνάμεθα νὰ διαφύγωμεν τὸ πῦρ τῆς γεέννης ἂν ἐνεμείνομεν εἰς γραφήν, εἰς ἣν οἱ ἀρχαιότεροι ἐσυνειθίσαμεν.

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Σελ. | 3 | στίχ. | 5 | ἀντὶ | δεξιότητας | διορθωτέον | δεξιότητα. |
| » | 53 | » | 22 | » | ἰαταταὶ | » | ἰατταταί. |
| » | 66 | » | 19 | » | αὐτὴν | » | αὐτή |
| » | 77 | » | 12 | » | Ἱππούντιον | » | Ἱπνούντιον |
| » | 82 | » | 10 | » | ἄφφισε | » | ἄφισε |
| » | 95 | » | 8 | » | χυδαίου | » | χυδαῖος |
| » | » | » | 14 | » | ἕξεις μου μου | » | ἕξεις μου |
| » | 111 | » | 4 | » | κατέτρεχον | » | κατέτρυχον |
| » | 129 | » | 33 | » | ἐμισοῦντος | » | ἐμισοῦντο |
| » | 133 | » | 34 | » | διδακτόρων | » | ἀκεστόρων |
| » | 134 | » | 1 | » | πόσοι | » | πόποι |
| » | | » | 31 | » | δι᾽ οὗ καὶ μόνον | » | δι᾽ ὧν καὶ μόνων |
| » | 142 | » | 19 | » | ἐκ τῶν πολλῶν δ᾽ παθήσεων αὐτῶν, | | ἐκ τῶν πολλῶν παθήσεων δ᾽ αὐτῶν |
| » | 148 | » | 11 | » | σοβαρότατος | » | σοβαρότητος |
| » | 157 | » | 26 | » | ἀπέλθτων | » | ἀπελθόντων |
| » | 160 | » | 7 | » | λόγους των | » | λόγους τε |
| » | 170 | στίχος 7 καὶ 8 | | | νὰ προηγηθῶσι τῶν στίχων 5 καὶ 6 | | |
| » | 203 | » | 33 | » | Παρισίων | » | Ἠλυσσίων |
| » | 248 | » | 6 | » | τὸν κλέπτην | » | τοῦ κλέπτου |
| | | | 26 | » | τομίση | » | κομίση |
| » | 259 | » | 1 | » | cper | » | cher |
| » | 274 | » | 13 | » | ἐθκύμως | » | ἐκθύμως |
| » | 277 | » | 38 | » | ἀποσβεστέον τὸ τε | | |
| » | 278 | » | 2 | » | » | | τὸ ἕτερον βῶ. |
| » | 328 | » | 2 | » | ἰέναι | » | εἶναι |

# ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Σαμιακά. Ἐν Ἀθήναις 1862.
Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων μεγάλων διερμηνέων τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους. Ἐν Ἀθήναις 1865.
Ἱστορικὴ περιγραφὴ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας. Ἐν Ἀθήναις 1865.
Χριστιανικὸν ἐγκόλπιον. Ἐν Ἀθήναις 1866.
Ἱστορία τῆς ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ τῆς αὐτόθι ἐξουσίας αὐτῶν (1204—1261 μ. Χ. Ἐν Ἀθήναις 1866.
Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐν Ἀθήναις 1868.
Ὁ Ἱππόδρομος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν Ἀθήναις 1868.
Οἱ Καταλᾶνοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ. οἷς προσετέθη καὶ ἀνέκδοτός τις χρονογραφία τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν Ἀθήναις 1869.)
Ἡ δόξα καὶ οἱ τρεῖς Πύργοι. Ἐν Σάμῳ 1877.
Prècis sur les relations commerciales de l' ile de Samos avec l' Italie. Samos. 1879.
Ἱστορία τῆς νήσου Σάμου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Τόμ. 5. Ἐν Σάμῳ 1881—1891.
Τὸ ὄρυγμα τοῦ Εὐπαλίνου. Ἐν Σάμῳ 1884.
Ἐκκλησιαστικὰ Σύλλεκτα. Ἐν Σάμῳ 1891.
Ἐπιστολιμαία διατριβὴ περὶ Ἰωσὴφ Γεωργειρήνου ἀρχιεπισκόπου Σάμου (1666—1671). Ἐν Σάμῳ 1892.
Ἰκαριακὰ ἤτοι Ἱστορία καὶ περιγραφὴ τῆς νήσου Ἰκαρίας. Ἐν Σάμῳ 1893.
Βίος Ἰακώβου Βασιλικοῦ, δεσπότου Σάμου, μαρκηττίου Πάρου, κόμητος Παλατίνου καὶ ἡγεμόνος τῆς Μολδαυίας. Ἐν Σάμῳ 1894.
Ἐπετηρίδες τῆς Ἡγεμονίας Σάμου, ἀπὸ ἔτους 1875—1896. Τόμ. 19.

## ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ, μυθιστορία Ἀλ. Δουμᾶ. Ἐν Ἀθήναις 1863.
Τὸ Διαβολοχώριον, μυθιστορία Εὐγενίου Σύη. Ἐν Ἀθήναις 1866.
Ἡ ἔπαυλις τῆς Ὀζεραίης, μυθιστορία Ἠλία Βερθέ. Ἐν Ἀθήναις 1866.

## ΠΡΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΙΝ

| | |
|---|---|
| Ὁ Πυθαγόρας καὶ ἡ Πυθαγόρειος φιλοσοφία. | Τόμ. 1. |
| Σελίδες τινὲς τῆς μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐθνικῆς ἱστορίας | Τόμ. 2. |
| Ἱστορία τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους | Τόμ. 1. |